T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MECMÛA-İ EŞ'AR
MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 MİL YZ A 9854
(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

Eyyüp DEMİR
(12915002)

Danışman
Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MECMÛA-İ EŞ'AR
MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 MİL YZ A 9854
(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

Eyyüp DEMİR
(12915002)

Danışman
Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**Mecmûa-i Eş'ar Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9854 (İnceleme-Metin-Sözlük)**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder. tezimin/projemin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

10/06/2019

Eyyüp DEMİR

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Eyyüp DEMİR tarafından yapılan "Mecmûa-i Eş' âr Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 9854 (İnceleme-Metin-Sözlük)" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı	Adı Soyadı	İmza
Başkan:	Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK	
Üye :	Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ	
Üye :	Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT	
Üye :	.....	
Üye :	.....	

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 11/07/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../20

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖNSÖZ

Şiir, İslamiyet'in doğuşundan itibaren İslam âleminde hayatın bir parçası olmuştur. Hz. Muhammed'in (SAS) şairlere değer verip dua etmesi, meşhur şair Ka'b bin Züheyr'in omzuna hırkasını koyup hırkasını ona hediye etmesi, İslam âleminde hüner ve estetiğe, bunların en saf hâli olan şiire muazzam bir itibar kazandırmıştır. İslam devletleri ve devlet ricali bu geleneği sürdürmüş, sanata ve sanatkâra özel bir önem vermiş, şiir meclisleri düzenlemiş; isim ve namlarını ebedî kılacak şairleri nedim edinmiş, saraylarında ağırlamış, mühim makamlara getirmiş, onlara lütuf ve ihsanlarda bulunmuşlardır. Denilebilir ki sanat ve saltanat, şiir ve şuur birbirlerinin ayrılmaz parçaları olmuştur.

Kalplerde alevlenen ve okunduğu meclisleri tutuşturan bu şiirler, sanatkârları ve usta hattatlar tarafından ateşîn hamelerle harlı sayfalara nakşedilmiştir. Bu şiirler ekseriya müellifleri tarafından *divan* denilen kitaplara derç edilmiştir. Fakat gerek şairin her şiirini divanına almaması gerekse şiirlerin ve şairlerin keyfiyet ile kıymeti; bu şiirlerle muhatap olanın zevki ve estetik perspektifi zamanla *mecmua-i eş'ar* denilen bir gelenek oluşturmuştur. Bunlar bir şahsın kendi fikir, zikir ve meşrebine göre muhtelif şiirleri bir araya getirip tahrir ettiği defterlerdir. Bu özelliklerinden dolayı mecmualar İslami Türk şiirinin karanlık dehlizlerine ışık tutar, şuuraltını gün yüzüne çıkarır, unutulan bazı şair ve şiirleri hafızalara aksettirir. Çalışmamızda bu mahiyette olan bir şiir mecmuası üzerinde durduk, Onu her yönüyle tetkik ettik; yeni hâliyle edebiyat camiasına ve ilim âlemine takdim etmeyi amaçladık.

Bu yoğun çalışma esnasında bana daima rehber olan, kıymettar desteğinden beni mahrum etmeyen tez danışmanım Doç. Dr. Ramazan Sarıçiçek'e, Farsça tercümelerde imdadıma yetişen, Dinler Tarihi Bölümü doktora öğrencisi Mînoo Zâdesafarî'ye, başta Hamit Arkan ve Mehmet Avci olmak üzere değerli desteklerini esirgemeyen bütün hocalarıma ve dostlarıma şükranlarımı sunar; bana sonsuz sabır gösteren refika-i hayatım Canan'a, kızlarım Elif Nihal ve Zehra Gülbarin'e çok teşekkür ederim.

Eyyüp Demir

Diyarbakır 2019

ÖZET

Klasik Türk edebiyatı; Türk edebiyatının yaklaşık bin sene süren verimli bir devri ve merhalesidir. Bu süre ve süreçte şiir ve nesirde; din, politika ve coğrafyadan savaş, aşk ve şehir hikâyelerine kadar pek çok sahada ve mevzuda çok sayıda eser verdi. Büyük şair ve yazarlar yetiştirdi, şaheserler vücuda getirdi.

Bu edebiyatta, bir nevi şiir derlemesi veya gül destesi denilebilecek şiir mecmuları dikkat çekicidir. Bazı şahıslar divan edebiyatının engin şiir hazinesinden beğendikleri şiirleri seçip bir araya getirmiş ve bunları bir kitap veya defter hâline getirmişlerdir.

Bu çalışmada Millî Kütüphane'de kayıtlı *06 Mil Yz A 9854* künyeli şiir mecmuası ele alınmıştır. Çalışmanın ilk aşaması olarak mecmua kelimesinin tanımı üzerinde duruldu ve mecmuaların çeşitli yönlerden tasnifi yapıldı. Daha sonra, incelenen mecmua birçok açıdan ele alındı. Öncelikle mecmuanın Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine titiz ve bilimsel bir tercümesi/transkripsiyonu yapıldı. Şiirlerin nazım biçimleri, şairleri ve vezinleri mümkün olduğu kadar tespit edildi. Mecmuanın fiziki özellikleri ve imlası incelendi. Şairler, şiirler, ele alınan konular, nazım türleri ve nazım biçimleri yönlerinden şekil ve muhteva özellikleri saptandı. Mecmuada en az bir mısra düzeyinde yer alan bütün şairlerin kısa biyografileri verildi. İmkânlar ölçüsünde bu şairlerin mecmuadaki şiirleri ile ulaşılabilen şiirleri karşılaştırıldı. Bunların arasındaki bariz farklılıklar belirtildi. Mecmuayla sınırlı olan bir sözlük hazırlandı. Son olarak mecmuanın Türk edebiyatı açısından önemine değinildi.

Anahtar Kelimeler

Klasik Türk edebiyatı, mecmûa-i eş'ar, şiir, şair, tetkik, tablo

ABSTRACT

Classic Turkish literature is an abundant period of Turkishᶜs literature that has continued approximatelly a thousand year. In this millenary period, literature of divan produced a lot of books and manuscrips in different fields and topics from poem, religion, tradition, natura, politics, geography to cities, history, wars and love stories. It grew up many magnificient poets and produced a lot of masterpices.

In this literature, poems' magazines which could be said a kind of poemsᶜ collection is wonderful. Some people brought together some poems that they liked and they transformed them to a book. In this work, it was handled poetsᶜ magazine named *06 A yz Mil 9854* which was registred in Millî Kütüphane.

In the first step of work, poems' magazines were described and they were categorized from different aspects. Previously the poem magazine wascautiously and scientifically tranlsated/transcriped from Ottoman alphabet to Latin alphabet. Then, The poem magazine which was examined was handled from many angels. As much as possible, the shapes, prosodies and poets of poems were determined. Spelling and physicial conditon of the magazine were controlled and explained. The shape and content of mafazine was widely found out including poets, prosodies, poems and their shapes. The short biografies of poets were given who represented at least with one line of poetry or verse. As much as possible poems' of these poets which include in the magazine were compared with their other available poems. The differences between two poems were figured out. A dictionary was prepared, which was restricted with the magazine. Finaly the importance of magazine was pointed out in the aspect of Turkish literature.

Key Words

Classic Turkish literature, poemsᶜ magazine, poet, poem, analysis, table

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**

ÖZET ..... **II**

ABSTRACT ..... **III**

İÇİNDEKİLER ..... **IV**

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ ..... **V**

KISALTMALAR ..... **VI**

GİRİŞ **1**

1. MİLLÎ KÜTÜPHANE MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 HAKKINDA **8**

1.1. Mecmuanın Tam İsmi, İstinsah Tarihi ve Müstensihi 8

1.2. Mecmuanın Fizikî Nitelikleri 9

1.3. Mecmuanın Dil ve İmla Hususiyetleri 11

1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri/ Ele Alınan Temalar 12

1.5. Mecmuanın Şekil Özellikleri/ Nazım Biçimleri 15

1.6. Mecmuada Geçen Metinlerin Sistematik Tablosu 17

1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler 68

1.8. Mecmuanın Metnini Kurarken Takip Edilen Yöntem 113

2. MECMÛA-İ EŞ'AR 06 Mil YZ A 9854 TRANSKRİPSİYONLU METİN **115**

SONUÇ **333**

SÖZLÜK **335**

KAYNAKÇA **382**

MECMUANIN ASIL METNİ **393**

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

آ,ا	ā, Ā	ص	ṣ, Ṣ
ب	b, B	ض	ḍ, Ḍ / ż, Ż
پ	p, P	ط	ṭ, Ṭ
ت	t, T	ظ	ẓ, Ẓ
ث	s̲ , S̲	ع	ᶜ
ج	c, C	غ	ġ, Ġ
چ	ç, Ç	ف	f, F
ح	ḥ, Ḥ	ق	ḳ, Ḳ
خ	ḫ,Ḫ	ك	k, K / ñ
د	d, D	ل	l, L
ذ	z̲, Z̲	م	m, M
ر	r, R	ن	n, N
ز	z, Z	و	v, V / ū, Ū
ژ	j, J	ه	h, H
س	s, S	ى	y, Y / ī, Ī, ā
ش	ş, Ş	ء	ʾ

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
Far.	Farsça
bkz.	Bakınız
böl.	Bölüm
bs.	Baskı, Basım
C.	Cilt
Nu.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
vr.	Varak
yy.	Yüzyıl
d.	Doğum
ö.	Ölüm
E	Elektronik
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türk Diyanet Vakfı
D.	Divan
Yay.	Yayınları
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı

GİRİŞ

Türk edebiyatının büyük yekûn tutan mahsullerinden biri de mecmualardır. Kütüphanelerimizde *mecmua* ve *defter* ismiyle maruf çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Bunlar, Türk edebiyatının bilhassa klasik Türk edebiyatının takip ve tetkiki, pek çok önemli hususunun tespiti ve tenviri açısından büyük ehemmiyet taşımaktadır. Bunların etraflıca incelenmesiyle klasik edebiyatın pek çok noktası aydınlatılacak, pek çok sanatkâr ve metin gün yüzüne çıkarılacaktır. Bu nedenle yakın zamana kadar ihmal edilen mecmualar üzerinde artık ciddi ve sistemli bir şekilde durulmakta ve çalışılmaktadır.

"Şiir mecmuaları, Klasik edebiyat araştırmaları için önemli kaynaklardandır. Bu mecmualar, derlendikleri dönemin beğenilerini, beğenilen şairlerini ve şiirlerini ortaya koymaktadırlar. Yine şiir ve sanata ilginin toplumdaki yaygınlık alanlarını göstermeleri bakımından da edebiyat tarihimiz için önemlidirler. Ayrıca kaybolduğu sanılan bazı eserleri; divanı bulunmayan ya da başka kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerini ihtiva edebilmektedirler"[1]

"Edebiyat araştırmalarında şiir mecmuaları genel olarak tanıtım, içerik dökümü, makaleye konu etme, divan veya mukayeseli metin neşirlerinde nüsha olarak kullanma, bilinmeyen şairleri ve şiirleri gün yüzüne çıkarma ve kimi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini belirleme, devirlerin edebî yapısını tespit ve tasvir etme gibi konularda değerlendirilmiştir."[2]

Son zamanlarda mecmuaların önemine değinen yazar ve yazarlar, bunlar üzerinde yapılan çalışmalar kayda değer bir noktaya ulaşmıştır. Mecmua çalışmalarını şuurlu ve sistematik bir şekle dönüştürmek için kısa adı *MESTAP* olan "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" geliştirilmiştir. Projeyi muayyen ve faal kılmak için 30.06.2012 tarihinde Ankara'da "Osmanlı Şiirinin Hazineleri:

[1] Ramazan Sarıçiçek, Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir Mecmûası "Çizgili Defterden Notlar-I-II, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** Volume 8/1, Winter 2013, ANKARA-TURKEY p. 429.

[2] Ahmet Tanyıldız, "Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research,** C 5, S 21, Bahar 2012, s. 225.

Mecmualar ve Cönkler"[3] başlıklı bir çalıştay yapılmıştır. Birçok üniversiteden pek çok bilim insanı çalışmalarında mecmualara da yer vermektedir. Bu sayede bu proje her geçen gün daha da işlevsel hâle gelmektedir. Bu projenin esas gayesi mecmuaların tamamen ve her yönüyle incelenerek özellikle içerik ve şekil açısından Türk edebiyatına hem kaynaklık etmesi hem de bazı yönlerden onu aydınlatmasıdır. Bu maksada ulaşmak için kütüphanelerdeki bütün mecmuaları on yıl gibi kısa bir sürede incelemek, belirli bazı noktalarda bunların dökümünü elde etmek, bütün mecmualar için standart ve sistematik bir inceleme metodu geliştirip sabit kılmak, mecmuanın bir nevi haritası veya envanteri olan tablolarla müşterek bir veri havuzu tesis etmek ön plana çıkan hususlardır.

Bu çalışmada *MESTAP*'ın ilke, gaye ve metotları esas alındı. Özellikle bir çeşit özel veri oluşturması hedeflenen sistematik tabloların şekli ve içeriği üzerinde titizlikle duruldu.Tablolardan beklenen azami işlevsellik ve fayda için herhangi bir araştırmada gerekli olabilecek mühim detaylar açıklamalar kısmında verildi.

1. Mecmua: Tanımı, Tarihî Gelişimi ve Önemi

Mecmu, bir araya getirilip toplanmış olan nesnelerin bütünü[4]; *mecmua,* seçilen şeylerin yazıldığı risale; fen ve edebiyattan bahisler içeren risale manalarına gelir[5]. Aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adına da mecmua denir.

Günümüzde mecmuanın karşılığı dergi ve derleme kelimeleri kullanılmaktadır. Tanzimat Dönemi'den yakın zamana kadar belli aralıklarla çıkan yayınlar için kullanılmaktaydı. Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları için bu kelime daha çok birer antoloji hükmünde olan şiir seçkisi anlamına gelmektedir. Edebiyatımızın bu sahasında mecmua kelimesi mecmua-i eş'arla aynı mahiyettedir. Bu incelemede mecmua kelimesi hem bu genel manayı hem de üzerinde çalışılan mecmuayı karşılayacaktır.

Klasik edebiyatta bu tarz eserler için mecmuanın yanı sıra mecami, mecma, cami' gibi aynı kökten türemiş kelimeler ile cüzdan, defter ve ceride isimleri de aynı

[3] Gürbüz, Mehmet, "Osmanlı Şiirinin Hazineleri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı", **Turkish Studies,** Vol. 8/1 (Winter 2013), s. 2709-2909.
[4] Redhouse, James W., **Müntahabât-i Lügât-i Osmâniye,** TDK Yay. Ankara 2009, s. 253
[5] Ali Nazima, Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati,** TDK Yay., İstanbul 2009, s. 243

anlamda kullanılmıştır. Ancak herhangi bir isim taşımayıp mecmua kategorisine giren çok sayıda eser de mevcuttur.

Mecmualar, bünyesinde pek çok farklı metni ve sanatkârı ihitva eder. Bir mecmuada sadece bir sanatkâr yer alabileceği gibi birden fazla sanatkârda yer alabilir. Metinler manzum, mensur ya da karma olabilir. Muhteva dinî, din dışı veya karışık olabilir. *Mecmuatü'l-ehadis, mecmua-i fetava, mecmua-i ediye, mecmuatü'r-resail, mecmua-i eş'ar, mecmua-i tevarih, mecmua-i fevaid* bunlar arasında sayılabilir. Mecmua, başlangıçta birçok sahadaki bilgilerin bir araya getirildiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla belli bir tertip ve disipline kavuşarak bir kitap veya telif türü mahiyetini almıştır.

Mecmua türü, Hz. Peygamber'in (SAS) hadis yazımına müsaade etmesiyle ortaya çıkmıştır. Sahabeler Hz. Peygamber'den (SAS) duyduklarını sistemli bir şekilde araya getirince ilk derlemeler doğmuştur. Bu derlemelere türeyen *el-cami* denilmiştir. Cahiliye döneminin yedi şairinin kasidelerini bir araya getiren *el-Muallakat* gibi derlemeler mecmua anlayışının varlığını göstermektedir.

Mecmualar XV. asırdan itibaren ilgi görmüş , XVI. asırdan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice artmıştır. Mecmualar daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet görmüştür. Bu sahalarda içerik ve tertip noktasında birbirinden çok farklı mecmualar mevcuttur.

Mecmualar hususiyetleri ve içerikleri dikkate alınarak *mecmuatü'l-eş'âr, mecmua-i ed'iye, mecmuatü'l-münşeât* vb. şekillerde isimlendirilmiştir. Bazı mecmualar ise mürettip veya müstensihlerinin ismiyle özdeşleşmiştir. Özellikle bir müellifin çeşitli konulardaki yazılarının daha sonra başkaları tarafından bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş *mecmuatü'r-resâil* veya külliyat denilen eserler genel olarak müellifinin ismini taşır.

Bazı mecmualar Arapça, Farsça veya Türkçe olmak üzere sadece bir dille yazılmıştır. Ancak bu dillerin ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı mecmualar da vardır. Genellikle ilmî ve dinî mevzularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça; edebiyat ve sanat sahasında yazılan mecmualarınsa manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir.

Mecmualar ; mahiyetlerinden ve muhteva serbestiyetinden dolayı çok tercih edilmiştir. Osmanlı devletinde başta hadis, şiir, tasavvuf olmak üzere hemen hemen her bilim ve sanat dalında mecmualar tertip edilmiştir.[6]

2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Tasnifi

İslam tarihi boyunca Araplar, Farslar ve Türkler birçok hususta önde gelen milletler oldukları ve İslam medeniyetini temsil ettikleri için bu milletlerin edebiyatlarında hemen her konuda, farklı şekil ve içerikte yazılmış olan bu tarz eserlere rastlamak mümkündür. Bu çeşitlilik mecmuaların tasnifini gerektirmiştir. Muhtevaları farklı ve sayıları çok olan mecmualar, XVI. asırdan itibaren kayıt ve tasnif edilmeye başlanmıştır.

Klasik Türk edebiyatı sahasında mecmular çeşitli kriterlere göre tasnif edilmiştir. *Şekil, tema, nazım biçimi, nazım türü ve yapı* tasnifte en çok öne çıkan kriterlerdir.

Dikkate değer ilk tasnifi Agâh Sırrı Levend yapmıştır. Mecmualar üzerinde araştırma ve incelemelerin artmasıyla beraber onların tasnifleri hususunda farklı yaklaşım ve görüşlerin de sayısı artmış, daha detaylı tasnifler yapılmıştır.

Şiir mecmuaları kütüphanelerde en çok yer tutan mecmua çeşididir. Bu mecmualar genel olarak şekil ve içeriklerine göre sınıflandırılmıştır. En çok dikkati çeken mecmualar bir nazım biçimi veya türü esas alınarak düzenlenenlerdir. İlahiler *mecmua-i ilahiyat,* kasideler *mecmuatü'l-kasaid,* nazireler *mecmua-i nezair,* naatlar *mecmû'atü'n-nu'ut,* gazeller *mecmua-i gazeliyat* beyit veya müfretler *mecmua-i ebyât*/*mecmua-i müfredat,* şarkılar *mecmua-i şarkiyat,* tarihler *mecmua-i tevarih* denilen defterlerde toplanmıştır. Birden çok kitapçığın oluşturduğu bir bütün olan ve *Mecmua-i resâil* denilen mecmualar sayı bakımından şiir mecmualarını takip eder.

Mecmua-i münşeat, mecmua-i letaif ve mecmua-i hikâyat mensur metinlerin toplandığı başlıca mecmua çeşitleridir. *Mecmua-i fevayid ve mecmua-i vefayat diğer mecmua çeştilerindendir.*

Son dönem şairlerinden bazıları şiirlerini dağınık bir şekilde bazı defterlerde toplamış ve bunlara mecmua demişlerdir. *Cönk, sefine, kırkambar, keşkül, külliyat*

[6] Daha geniş bilgi için bkz. Mustafa Uzun, Mecmua, **TDV İslam Ansiklopedisi,** Ankara 2003, C.28, s. 265-268.

gibi eserlerde ise farklı konularda, türlerde ve şekillerde pek çok metne rastlamak mümkündür.[7]

Agâh Sırrı Levend mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazireler mecmuaları (Mecmu'atü'n- Nezâ'ir)
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları (Mecmu'atü'l-Eş'ar)
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Mecmu'atü'l-Fevâ'id)[8]

Yaşar Aydemir ise mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları
3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar
4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tababet, ilahiyat gibi.
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar[9]

Bu mecmua türlerinden konumuz itibarıyla mühim olan, üzerinde durulması gereken *mecmua-i nezair ve mecmua-i eş'ar*dır.

"Edebiyat tarihimizin aydınlatılmasında son derece önemli eserlerden biri de nazire mecmualarıdır. Bu mecmualar, şairlerin birbirlerine söyledikleri nazireleri bir araya getirmektedir. Bu mecmualar vasıtasıyla şairlerimiz ve şiirimizle ilgili pek çok önemli bilgiye ulaşabilmekte; adına kaynaklarda rastlanmayan bazı şairler edebiyat tarihimize kazandırıldığı gibi divan sahibi şairlerin divanlarına girmemiş bazı şiirlerine de bu mecmualarda da rastlanmaktadır." [10]

---

[7] Daha geniş bilgi için bkz.Mecmualar.tr.gg/Mecmualar ve cönkler hakkında genel bilgiler.htm (erişim tarihi 14.09.2015)

[8] Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C.1, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2008, s.166,167

[9] Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları,** 2007, Volume 2/3, s.123.

[10] Ahmet Kartal, A. Atilla Şentürk, **Eski Türk Edebiaytı Tarihi**, Dergâh Yay. İstanbul 2009, s.275.

"Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle, bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak olanağı vardır. Bu bakımdan nazire mecmuaları, edebiyat tarihi incelemelerinde önemle başvurulacak kaynaklardır."[11]

Ömer Bin Mezid'in XV. asırda kaleme aldığı *Mecmuatü'n-Nezair* Türk edebiyatındaki ilk nazire örneğidir. 1437'de derlenen bu mecmua Türk şiirinin eriştiği seviyeyi ve değerli şairlerin olduğunu göstermesi ve bazı şairler hakkında bilgi bulabildiğimiz tek eser olması yönlerinden çok mühimdir. XV. asra ait olup derleyeni bilinmeyen *bir diğer nazire mecmuası* is Ahmet Mermer bularak ilim âlemine kazandırmıştır. Mecmuada 213 şiir bulunmaktadır. Üçüncü nazire, Eğirdirli Hacı Kemal tarafından 1512-13'de derlenen *Câmi'ü'n-Nezâir*'dir. Tek nüshası tespit edilen mecmuada 266 şair yer almakta, 3140 şiir bulunmaktadır. Dördüncü nazire mecmuası Edirneli Nazmi'nin 1524'te derlediği *Mecma'tü'n-Nezair* isimli eserdir. Pek çok nüshası olan ve beğenilen, 360 şaire, 5527 şiire yer veren hacimli bir mecmuadır. Pervane Bey'in *Pervane Bey Mecmuası* 1602 tarihinde derlenmiş bir erserdir. *Matali'ü'n-Nezâir,* XVII. asırda Budinli Hisalî'nin kaleme aldığı ve sadece şiirlerin matla beyitlerine yer verdiği mecmuadır.

Şiir mecmuaları herhangi bir nazım türü veya nazım şekli tertibi ve uyumu aranmaksızın bir araya getirilmiş manzum metinlerden oluşan eserlerdir. Bu eserler, *Mecmûa-i eş'âr veya Mecmûatü'l-eş'âr* olarak anılırlar ve kütüphanelerde bu isimle kayıtlıdırlar. Tanzimat Dömemi'yle beraber bir defterde toplanmış şiirlerin şiir defteri olarak kaydedildiği de görülür. Esas olarak bunlar da birer şiir mecmuasıdır.

Şiir mecmuaları bir şair tarafından kaleme alınabileceği gibi herhangi bir şahıs da bu tarz bir eser tertip edebilir. Bazı mecmualar ise bir müstensih tarafından istinsah edilmiş olabilir.

Şiir mecmuları fizikî olarak çok farklı durumlarda olabilir. Bazıları tam ve sağlamken bazıları pörsümüş, yırtık ve eksik olabilir. Ancak bu eserler derleme olduğu için bu eksiklikler büyük ehemmiyet arz etmez. Bazıları çok özenli ve süslü olarak düzenlenmişken bazıları özensiz hazırlanmış olabilir.

Mahiyet ve tertip maksatlarından dolayı şiir mecmualarının çoğunda istinsah tarihiyle ilgili bir bilgi bulunmaz. Ancak mecmuanın içeriği, hat ve kâğıt özellikleri

[11] Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, s. 167.

ve mecmuadaki başkaca işaret ve karinelerden mecmuanın istinsah tarihi hakkında bir tahminde bulunulabilir.

Bir şiir mecmuasında şiir dışında pek çok metin bulunabilir. Dualar, tılsımlar, ilaç tarifleri, doğum veya ölüm tarihleri, mektuplar, şecereler, çeşitli bilgiler ve kayıtlar başta gelen metinlerdir.

Mecmuaların kâğıt çeşidinde ve mürekkep renginde bir birlik olamayabilir. Farklı zamanlarda mecmuaya yapılan eklemeler bu durumun en büyük sebebedir.[12]

Mecmualar muhtevalarıyla dönemin edebî zevkini, belli bir döneme ait bir şair veya şiirin kendi tesir ve kıymetini göstermesi bakımından da önemlidir.

Yaşar Aydemir,[13] bu tür eserlerde yer alan biyografik bilgileri ve bu bilgilerin biyografi çalışmalarına katkılarını maddeler hâlinde su şekilde sınıflandırmıştır:

1. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler,

2. Daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı hâlde ilk defa mecmualarda ismi gecen şair ya da yazarlar,

3. Başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler,

4. Şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler,

5. Nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebî kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları.

Mecmuaların düzenleniş amacı şairin hayatı hakkında bilgi vermek değildir. Bununla beraber mecmualar çok sayıda şaire yer vermeleri, tezkirelerde ve kaynaklarda geçmeyen bazı şairlerin şiirlerini içermeleri ve günümüze ulaştırmaları, onların hayatı hakkına bazı bilgiler vermeleri cihetlerinden önemlidirler. Mecmular ayrıca divan sahibi herhangi bir şairin divanında geçmeyen şiirlerini günümüze taşır, şairlik kudreti ve şiirlerinin ne kadar rağbet gördüğü hakkında fikir verir. Özellikle nazire mecmuları şairlerin kudretini, tesirini ve ününü göstermeleri bakımından önemli veriler sunar. İslami Türk edebiyatı sahasında yapılan herhangi bir çalışmada mecmuların sunduğu bu veriler çalışmanın muhteviyatını güçlendirecektir.[14]

---

[12] Daha geniş bilgi için bkz. Mecmualar.tr.gg/Mecmualar ve cönklar hakkında genel bilgiler.htm (14.09.2015)

[13] Yaşar Aydemir, "Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü", **Türk Kültürü Dergisi,** S.464, 2001, s.733.

[14] Daha geniş bilgi için bkz. İncinur Atik Gürbüz , "Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Ek", **TÜBAR**-XXXII-/2012-Güz, s.149-157.

1. MİLLÎ KÜTÜPHANE MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 HAKKINDA

1.1. Mecmuanın Tam İsmi, İstinsah Tarihi ve Müstensihi

Mecmuanın ön kapağının orta kısmına yapıştırılan, muhtemelen mecmuanın ve müstensihinin isminin yazılı olduğu kâğıt/deri pusula okunamayacak kadar tahrip olduğu için mecmuanın istinsah tarihi, tam ismi ve müstensihi tespit edilememiştir.

Tam ismi: Bu gibi eserlere içeriklerinden dolayı genel olarak *mecmua-i eş'ar* denilmiştir. Bu çalışmada üzerinde durulan eser, Milli Kütüphanenin veri tabanında da aynı isimle kayıtlı olduğundan *"Mecmûa-i Eş'ar Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 9854"* olarak isimlendirilmiştir. Bu yazma eser, bundan sonra *mecmua* olarak geçecektir.

Müstensihi: Mecmua üzerinde yapılan incelemelerde müstensih veya mürettip olabilecek bir isme rastlanmadı. Mecmuada yer alan şairlerden birisinin müstensih olma ihtimali varsa da bunu tespit etmek mümkün görünmemektedir.

İstinsah tarihi: Mecmuada geçen bazı şairlerin isimlerinden ve Muallim Naci'nin ölüm tarihi gibi kesin olgulardan ve diğer karinelerden mecmuanın istinsah tarihi yaklaşık olarak kestirilebilmektedir. 1893-1899 arasındaki bir tarih en kuvvetli ihtimal olarak öne çıkmaktadır.

Mecmuada Tercüman-ı Hakikat gazetesinden bahsedilmekte ve yine bu gazetede neşredildiğini anladığımız dört mektup yer almaktadır. Bu gazete 1878 yılında Ahmet Mithat Efendi tarafından yayımlanmaya başlanmıştır. XIX. asrın sonlarında yaşayan ve modern Türk edebiyatının ilk temsilcileri olan Namık Kemal, Ziya Paşa, Muallim Naci, Recaizade Mahmut Ekrem gibi isimlere yer vermesi de yazılış tarihi hakkında bize karineler sunmaktadır.

Muallim Naci'ye ait bazı şiirlerin sonunda " Merhum Muallim Naci" ibaresi geçmektedir. Naci, 12 Nisan 1893'te vefat etmiştir. Şair ve yazar Nigâr Hanım'ın meşhur "feryad" kelimesiyle başlayan gazeli ve bu gazele Es'ad isminde bir şairin yazdığı nazire mecmuanın münderecatındandır. 1856-1918 yılları arasında yaşamış

bir sanatkâr olan Nigâr Hanım ismini bu gazelde geçen bir kelimeden alan Efsûs eserini 1887-89 yılları arasında yazmıştır. Bu hâlde mecmua en erken XIX. asrın son çeyreğinde, 1893 senesinin ikinci yarısında kaleme alınmış olabilir, diyebiliriz. 99a'nın başında geçen "Ṭoḳsan üç senesinde ṣaḥa-ārā-yi intişār olan 'Güneş' nām ġazteniñ (cild-1-numeru-3) görünen baʿżı edebiyāt:" ibaresi de bu iddiamızı güçlendirmektedir. Hicri 1293 yılı miladi 1877-78 yıllarına denk gelmektedir.

Noktalama işaretleri, mecmuanın yazıldığı tarih hususunda önemli bir delil sunmaktadır. Noktalama işaretleri 1860'ta Tanzimat şairi İbrahim Şinasi tarafından nesir alanında kullanılmış, daha sonra Recaizade ve Tevfik Fikret'le beraber şiirde de kullanılmaya başlanmıştır. Ekrem; Zemzeme (1885), Pejmürde (1893) gibi şiir kitaplarında bu işaretlere özen göstermiş ve onları yerli yerinde kullanmıştır. Tevfik Fikret, şiirlerinde noktalama işaretlerini itina ile kullandığı için bu işaretleri Batılı tarzda kullanan ilk şair olarak kabul edilmektedir.

Bütün bu somut bilgi ve karineler dikkate alındığında mecmuanın en erken 1893'te en geç 1896'da kaleme alındığı ihtimali kuvvet kazanmaktadır. XX. asrın hemen başlarında yazılmış olsaydı mecmuaya muhtemelen Cenap Şahabettin ve Tevfik Fikret gibi usta şairlerin şiirleri de alınırdı.

1.2. Mecmuanın Fizikî Nitelikleri

Mecmuanın Millî Kütüphaneden temin edilen "pdf" formatlı dijital nüshası ve bu nüshanın fizikî çıktısı üzerinde çalışılmıştır. Bu nüsha üzerinde yapılan incelemede mecmuanın fizikî nitelikleri şu şekilde tespit edilmiştir:

Varak/sayfa sayısı: Mecmua toplam 103 varak/205 sayfadan oluşmaktadır. 1b sayfasından başlayıp 103b sayfasında nihayet bulmaktadır. Mecmuanın varak köşelerinde kısmi pörsüme ve şirazesinde dağılma olmakla beraber sayfalar tamdır ve hatları bütünüyle mahfuzdur. Müstensih sayfalara Arap rakamlarıyla numara vermiştir. Bu numaralar 25'ten (1b) başlamakta, 227'de (103b) bitmektedir. Mecmuayı elinde bulunduran bir şahıs da bu rakamların Batı'daki şekilleriyle varaklara numara vermiştir. Bu numaralar 2'yle (1b-2a) başlamakta, 103'le (102b-103a) bitmektedir.

Hat özellikleri: Mecmua rik'a hattıyla yani Osmanlı el yazısıyla kaleme alınmıştır. Bazı varaklarda, muhtemelen mürekkep kurumadan önce hatların üst üste geçmesi

nedeniyle hat'ta biraz bozulma varsa da bunlar metinleri okumaya büyük bir engel teşkil etmemektedir. Birkaç sayfada görülen ve müstensih dışında birisinin eklediği aşikâr olan birkaç beyit ve kıt'a dışında hattın rengi açıkça seçilebilmekte ve bu hat ortalama bir çabayla okunabilmektedir.

Gerek kapakta gerekse de mecmuanın muhtelif yerlerinde, muhtemelen mecmuayı ellerinde bulunduran şahıs veya şahıslardan mütevellit, kurşun kalemle karalamalar yapılmış, Osmanlı harfleriyle kelime ve ibareler yazılmış, bazı şekiller çizilmiştir. 73b, 74a ve 74b sayfalarının üzeri kuşun kalemle çaprazlama, enine ve boyuna çizilmiştir. Nispeten daha düzgün bir hatla yazılmış bu sayfaların mecmuaya ait olmadığı izlenimi uyansa da sayfa, muhteva ve şekil takibi yapıldığında bunların mecmuanın birer parçası olduğu anlaşılmaktadır.

Mürekkep hususiyetleri: Genel olarak siyah, birkaç yerde mavi, sayfa numaralarında ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Cilt ve kâğıt özellikleri: Mecmuanın ön ve arka kapakları mevcuttur. Mukavva üzeri deri kaplama olarak görülen kapağın iç kısmındaki açık maviye çalan, kaplama için kullanılan kâğıt kısmı yani astarı yarıya yakın bir şekilde yırtılıp sökülmüştür. Dijital nüsha üzerinde çalışıldığı için kâğıdın çeşidi vesair hususiyetleri üzerinde kati bir şey söylemek mümkün görünmemektedir.

Ebatı: Sayfa altlarındaki cetvelden sayfa ebatlarının 195x135 mm olduğu kestirilebilmektedir.

Satır ve sütun durumu: Genel olarak tek sütun tercih edilmiştir. Bazı sayfalar yoğun bazıları ise seyrek satırlıdır. İki sayfa da boş bırakılmıştır. Tek bir dipnota yer verilmiştir.

Mecmuanın giriş sayfasının ilk yarısında usta bir elden çıktığı belli olan; yeşil, sarı ve kırmızı renklerin hâkim olduğu bir çiçek destesinin resmi bulunmaktadır. Bu da bize ilk sayfanın bu olduğuna dair kuvvetli bir kanıt sunmaktadır. Fakat bu birinci varağın ikinci sayfasının, Arap rakam ve sembolleriyle, 26 ile başlaması akla bazı ihtimalleri getirmektedir: Birincisi ve en muhtemeli, mecmuanın herhangi bir sebeple eksik olabileceğidir. İkincisi, müstensihin mukaddime tarzında bir şeyler yazdığı ve bunların bir şekilde mecmuadan koptuğudur.

1.3. Mecmuanın Dil ve İmla Hususiyetleri

Mecmuanın istinsah tarihinde de belirttiğimiz gibi mecmua kuvvetli bir ihtimalle XIX. asrın son çeyreğinin nihayetine doğru kaleme alınmıştır. Bu dönem her alanda eski ile yeninin mücadele sahasıdır. Namık Kemal, Osmanlı Türkçesi üzerine makaleler yazmış; yeni, müşterek bir lisan ve imlanın gerekliliğini vurgulamıştır. Esasen bu devirde Osmanlı Türkçesi imlasında nispeten istikrara kavuşmuştur.

Mecmuanın imlasına bakıldığında mutat hâle gelen genel kaidelere ittiba edildiği görülür. Kaleme alındığı dönemlerde sesli ve sessiz uyumlarında değişmeler olmakla beraber bunlar imlaya hemen hemen hiç yansıtılmamıştır. Esasen asırlar boyunca Osmanlı Türkçesi peyderpey standartlaşmış, dil ve telaffuzdaki değişmelere rağmen bazı imla kaideleri değişmez kanunlar hâline gelmiştir. Mesela -de ve –den hâl eklerinin sert hâlleri de aynı imlayla yazılmıştır. Et-, de- gibi fillerde it-, di- şekilleri tercih edilmiştir. Genel olarak Osmanlı Türkçesi kullanılmıştır. Fakat yer yer Azeri Türkçesi hususiyetleri de göze çarpmaktadır. Kalın d harfleri bazen "ṭı" nadiren de "dāl" harfi ile yazılmıştır.

Müstensih, bazı kelimelerin ve harflerin imlasında hata yapmıştır, hataya düşmüştür. Yer yer manzumeleri veya birimleri eksik bırakmıştır. Bu dikkatsizlik ve hatalar metnin tam olarak tesisini ve okunmasını zorlaştırmış, bazı şiirlerin vezinlerinin bozuk veya eksik olmasına yol açmıştır. Bu eksiklik ve hataların bir kısmı ilgili şiirin başka nüshalarına ulaşılarak mukayese neticesinde giderildi. Diğer durumlar da ise imlası bozuk olan veya yazılmayan kelimeler vezne, gramere ve bağlama muvafık bir şekilde okundu, eksiklikler metin tamiri yoluyla tamamlandı.Tamir icabı eklenen harf, ek ve kelimeler köşeli parantez içine alındı.

Mecmuadaki her harf, kelime ve ibare okunmaya çalışıldı. Ancak bazı kelimeler bütün çabalara rağmen okunamadı. Bu durumda, okunamayan kelime ve ibareler trankripsiyonlu metinde asıl metnin ekran alıntısı yapıştırılarak gösterildi.

Müstensihin "ḫ" yerine "ḥ" ; nazal "ñ" yerine "n" harflerini kullandığı ve bu harfler hususunda pek itina göstermediği söylenebilir. Diğer harfler hususunda da yer yer hataya düşmüştür. Bu gibi hatalar düzeltildi ve kelimenin mecmuadaki şekli dipnot olarak düşüldü.

1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri/ Ele Alınan Temalar

Anadolu'da Klasik edebiyat dairesine giren ilk eserleri Farsça olarak veren Mevlâna'dan bu edebiyatın son temsilcisi kabul edilen Muallim Nacî'ye kadarki periyod aynı zamanda bu edebiyatının hayat aralığıdır. Mecmua bu zaman aralığının tamamından şairler ve şiirler içermektedir. Bundan naşi bu mecmua Türk edebiyatının her döneminden örnekler içeren bir halita ve enmuzec gibidir. Bu husus onu mühim kılan cihetlerdendir.

Mecmualar isimlerinden de anlaşıldığı gibi çeşitli şair ve şiirlerin bir arada görülebileceği şiir desteleridir. Eğer müstensih belli bir zümrenin mensubu değilse ve kendine çok özel sınırlar çizmemişse tabii olarak bu gibi eserlerin homojen olması beklenemez. Bu mecmuada da birbirinden çok farklı şair, zihniyet, dönem, tema ve konuları bir arada görmekteyiz.

Tematik olarak mülevven olan mecmuada Alevi-Bektaşi geleneğini, inanç ve felsefesini işleyen, Ehl-i Beyt sevgisini ele alan pek çok şiir yer almaktadır.

Āl-i Evlād-ı Resūl'ı cān ü dilden sevmeyen
Gözi gönli kördür anıñ ḳalbi aʿmālar gibi

(Nesimî; 4b/ 9//3)[15]

Kerbela hadisesine temas eden mersiye türünde çok sayıda şiir de dikkati çekmektedir. Bu şiirler müstensihin mezhep ve meşrebi noktasında fikir verebilir.

Arşı lerẕān itdi ki vāveylā-yi Ehl-i Beyt o dem
Ṣaçdı bu ḥasret melāik üzre bārān-ı ġamı

(Zihnî; 25a/47/12)

Tarih boyunca aşk; şiirin mayesi, dayesi ve esas gayesi olmuştur. Bu mecmuada da hem beşeri hem ilahi aşk, bazen hangisinin kastedildiği

[15] Her varağın ön yüzüne "a" arka yüzüne "b" denir. Her sayfa numarası bu harflerden biriyle beraber gösterildi. Her şiire bir sayısından başlanarak numara verildi. Bir şiirde kullanılan nazım birimi bir sayısından başlanarak numaralandırıldı. Gerekli görüldüğü takdirde şiirin mısralarına atıf yapmak için bir nazım biriminin ilk mısrası "a" ikinci mısrası "b" olarak ele alındı. Bentlerde ise sırasıyla diğer harfler mısraların sırasına atıf için kullanıldı. O hâlde (Zihnî; 90b/125/3a) ibaresinden Zihnî'nin 90b sayfasında bulunan 125 numaralı şiirinin 3. beytinin ilk mısrası anlaşılmış olur. Müellifi tespit edilemeyen birimler içinse mahlas yerine nazım biçiminin ismi kullanıldı. (Gazel; 39b/75/5) buna misaldir.

kestirilemeyecek bir şekilde, pek çok şiirde işlenmiştir. Divan edebiyatındaki aşk fevkalade güzel olan ve daima cefa çektiren, maddi manevi olarak idealize edilmiş bir dilbere duyulan aşktır. Burada da bunu görmekteyiz.

Gün gibi her gün ṭavāf itmek ister ins ü melek
Ol mübārek cism-i pākıñ Kaᶜbe-i ᶜulyā mıdır

(Şem'î; 34a/65/5)

Ḳatl iderdim āsitānında raḳīb-i kāfiri
Cāᵓiz olsa Kaᶜbede ḫınzırı ḳurbān itmek

(Rûhî; 101b/280/1)

Özellikle son dönemde diğer bir tabirle Tanzimat Dönemi'ne giren şiirlerde şahsi duyguların divan edebiyatında ele alınma tarzından çok daha ferdî ve hassas bir tarzda ifade edildiği görülmektedir.

İḫtirāz-i taᶜneden ḳalmaḳdadır āhım nihān
Bir ḥaḳīḳat ḳalmasun ᶜālemde Allāh'ım nihān

(Muallim Nâcî; 99b/257/1)

Mecmualar İslam tarihi ve medeniyetinin mahsulüdür. Bu nedenle pek çok mecmuada akli veya naklî olarak dinî mevzular genişçe bulmuştur. Özellikle tasavvufi manadaki İlahi aşk, şiirlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu mecmuada da bu gelenek değişmemiş, sofiyane şiirlere geniş yer verilmiştir

Birkaç gazelde -divan edebiyatında pek rastlanmayan- dini değerleri hafife alma, sevgiliye eyvallah etmeme hatta ona beddua etme dikkat çekicidir.

Bu ḳadar nāẕ itmek lāyıḳ mı ey peyker perī
Bir tefekkür eylemezsiñ ḫalḳ ide laᶜnet saña

(Vefa'î; 30a/57/5)

Ḫaste-i ᶜaşḳıña bir nīm nigāh eylemediñ
Çeşm-i bī-mārıñ ebed görmeye rūy-i ṣıḥḥat

(Müfred; 102b/298/1)

Dünyanın geçiciliğinden, boş bir heves olduğundan bahseden, nasihat ve tecrübeye dayalı arifane şiirlere de geniş yer verilmiştir. Özellikle müstakil beyitlerin, müfret ve kıtaların çoğu bu muhtevayı havidir. Sırrını saklama, çalışma, namerde muhtaç olmama, zalime ikazda bulunma, tedbirli olma, hırs, dünyanın

dönekliği gibi İslam ahlak ve prensipleriyle de örtüşen evrensel temaları işleyen şiirler ön plandadır.

Ṣanmasun ẓālim ḳalur dünyāda fiᶜli bī-cezā
Cürmi miḳtarı olur elbette mücāzāta sezā

(Beyit; 101a/ 265/1)

Saᶜy iden dünyāda dāᵓim maẓharı iḥsān olur
Maẓhar-i iḥsān olanlar şübhesiz insān olur

(Halîl; 28b/ 53/1)

Eyleme nādāna dünya içūn her dem ser-fürū
Her neye olsa ḳanāᶜat eyle istiġnā gözet

(Fevrî; 37a/70/4)

O rütbe mürtefiᶜdir kaṣr-i bünyād-i tevāżuᶜ kim
Riyāż-i cenneti neẕẕāre ḳābil tā zemīninden

(Arabzâde A.Rahmân; 101b/277/1)

Bu şiirler mecmuaya dinî, ahlaki bir atmosfer verse de mecmuada bohemi, seküler ve nadiren de müstehcen diyebileceğimiz şuhane şiirler de yer almaktadır. Muallim Nacî'ye ait kalenderane bir şiir ve *Bed-mest* başlıklı şiir bohemi arzuları, bir iki yerde de müstehcen hisleri ele almıştır. Mecmuada sinkâflı bir beyite de yer verilmiştir.

Mevzūnı güzel ṣoyunub ol ḳoynuma gire
Ṣardıḳça beyāż teni ᶜuryāna ṭoyulmaz

(Kalenderî; 39b/75/5)

Ayrıca, Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatını temsil eden Şinasi, Ziya Paşa, Akif Paşa ve Namık Kemal'in şahsılarında ifadesini bulan hamasi duyguları,felsefi sorgulamaları ve yeni kavramlar olan hak, hürriyet, adalet, vatan, akıl temalarını da görmekteyiz.

Ne ġam pür-āteş-i hevl olsa da ġavġā-yi ḥürriyyet
Ḳaçar mı merd olan bir cān içün meydān-ı ġayretden

(Kaside; 75a/183/17)

Cān virir ādeme endīşe-i ṣahbā-yı ᶜadem
Cevher-i cān mı ᶜaceb cevher-i mīnā-yı ᶜadem

(Beyit; 90b/224/1)

1.5. Mecmuanın Şekil Özellikleri/ Nazım Biçimleri

Mecmuada klasik edebiyat sınırlarına giren şiirler ağırlıktadır. Mecmuanın yazıldığı döneme kadar bu edebiyat geleneği diğer gelenekler üzerinde bariz bir nüfuz oluşturduğu için tabii olarak bu edebiyata ait birim ve biçimler baskındır. Böyle olmakla beraber mecmua, halk edebiyatından özellikle tasavvufi halk edebiyatının Alevi-Bektaşi geleneğini yansıtan millî nazım biçimi koşma, millî nazım birimi dörtlükle yazılmış şiirler de içermekte; modern Türk edebiyatının ilk aşaması olan Tanzimat Dönemi şairlerinin kaleme aldığı kısmen veya tamamen yeni bir şekle sahip diyebileceğimiz çok sayıda şiiri ihtiva etmektedir. Özellikle Muallim Nacî'nin bazı şiirleri ve Recaizade'nin mecmuadaki tek şiiri içerik olarak olduğu kadar şekil olarak da divan ve halk edebiyatlarından çok farklıdır. Şinasi'nin meşhur Münacat başlıklı şiiri, kasidenin içerik ve yapısına müdahale edilerek şiirde yapısal ve tematik reformun ilk adımı olarak değerlendirilebilir.

Mecmudaki şiirlerde hâkim nazım birimi beyit, hâkim vezin ise aruzdur. Yer yer hece ölçüsüne ve dört mısralık bentlere (dörtlük) de yer verilmiştir. Mecmuadaki şiirlerin neredeyse yarısı gazellerden oluşmaktadır. Gazeli sırasıyla beyit, koşma, müseddes, kıt'a ve murabba takip etmektedir. Sayısı en az olan biçimler ise mesnevi, muaşşer ve rubaidir. Mecmuada terkib-i bent, terci-i bent, taştir, terbi gibi biçimler ise yoktur. Musammatlarda müstensihin nakarat kısımlarını yazmadığı onun yerine "nakarat", "eyzan" (benzer olarak, aynı şekilde) kelimelerini yazdığı görülmektedir. Ayrıca bir kıt'a ve üç gazel mükerrer; birkaç şiir de eksiktir. Bir beyite bir mısra daha eklenerek beyit müselles haline getirilmiştir.

Mecmuada, genel olarak gazel nazım biçimi ağırlıktadır. Böyle olmakla beraber âşık edebiyatına ait olup divan edebiyatının tesirinde oluşan nazım türlerinden/şekillerinden semai, divan, kalenderî ve hu lafzıyla başlayan çok sayıda şiir de içermektedir. Mecmua, modern Türk şiirinin sancılı geçen teşekkülü esnasında şi'r-i kadîm-edebiyât-ı cedîd münakaşa ve polemiklerinin hararetli hengâmeleri esnasında vücut bulduğu için yer yer modern şiirin örneklerini de ihtiva etmektedir. Mecmuadaki mektuplardan da anlaşılacağı üzere klasik tarzı takip ve tercih eden şairler şiirlerini yayımlanmaları için Muallim Naci'nin yönettiği gazete ve dergilere göndermiş ve mecmuada bunların bir kısmına yer verilmiştir.

Müstensih bazı şiirlerin isimlerini klasik anlamda nazım biçimi olarak vermiştir. Pek çok dinî muhtevalı şiirin başına ise "hu" " destur" gibi kelimeler yazmıştır. Asırlardır Müslümanların ciğerini yakan Kerbela hadisesini anlatan şiirlerin başına mersiye, mersiye-i Kerbela ibarelerini koymayı tercih etmiştir. Bazılarının başına uzun bir çizgi veya noktalar dizisi koymuş, bir kısmını ise tamamen başlıksız bırakmıştır. Klasik edebiyatın özellikle eğitimin artması ve Fuzulî gibi usta şairlerin tesiriyle halk edebiyatı üzerinde müessir olması neticesinde halk edebiyatında semai, divan, kalenderi, satranç, vezn-i aher, selis gibi aruz, beyit veya bentlerle yazılan ve daha çok gazel ve musammatları andıran nazım türleri -bazı kaynaklar göre ise nazım biçimleri- oluşmuştur. Bu mecmuada bu başlığı taşıyan ve daha çok Alevi-Bektaşi şairlerince kaleme alındığı anlaşılan çok sayıda şiir vardır. Yalnız semailer daha çok müseddes olarak yazılmıştır. Kalenderî ismini taşıyan şiirler ise daha çok kalenderane muhtevalarından dolayı bu müstensih tarafından böyle isimlendirilmiş olabilir. Zira Nef'î'ye mal edilen bir gazel ve Muallim Naci'nin bohem bir tarzda yazdığı uzunca bir şiiri mecmuada bu isimle yer almıştır. Müstensih, modern Türk edebiyatına ait şiirlerin isimlerini belirttiği gibi bunun tesiriyle bazı klasik şiirlere de isim vermiştir. Buradan da şiire isim verme geleneğinin başladığını görebiliriz.

Sistematik tabloda şiirler hem nazım biçimleri hem nazım türleri yönlerinden tasnif edildi. Beyitlerle yazılan semaî, divan, destur, hu vb. başlıklı şiirler gazel; bazı semailer ise birimlerindeki mısra sayılarına göre murabba, müseddes, müsemmen vb. olarak tabloya işlendi. Semai, divan ve kalenderî nazım türü olarak değerlendirildi. Nazım biçimi ve türü başlık olarak verilmemiş şiirlerin ve başlığı şiirin içeriğiyle ilgili olan şiirlerin nazım biçimlerinin tespitinde bunların içeriği, nazım birimi ve yazıldığı dönem dikkate alındı. Muhtemel vezinler ise mukayeseye ve çeşitli kıstaslara göre tespit edilmeye çalışıldı. Mecmuadaki şiirlerin nazım biçimlerine göre dağılımı ve sayıları ana hatlarıyla şu şekildedir. Şiirlerin nazım türleri ve diğer detaylar sistematik tabloya işlenmiştir.

Gazel (128)[16], Beyit (73), Koşma (20), Müseddes (17), Kıt'a (15)[17], Murabba (12), Şarkı (8)[18], Tahmis (6), Kaside (5)[19] , Muhammes (2), Mesnevi (2) Rubai (2), Muaşşer (2), Mesnevi (2), Müselles (3), Müstezat (1) Mısra (1), Semai (1)

Nesir kısmında ise (6) mektup ve Muallim Nacî'nin (1) çevirisi vardır.

Bazı metinlerde noktalama işaretleri kullanılmıştır. Noktalama işaretlerinde bir istikrar yoktur ve bu işaretler çok fazla kullanılmamıştır. Mecmuanın şekilsel özelliklerinden biri de budur.

1.6. Mecmuada Geçen Metinlerin Sistematik Tablosu

Bu başlık altında *MESTAP'ın* gaye ve ilkelerine uygun olarak mecmua muhtevasının dökümü yapıldı ve tablolar halinde adeta mecmuanın bir hülasası veya envanteri çıkarıldı. Manzum ve mensur metinler için ayrı ayrı tablolar hazırlandı. Şiirler için hazırlanan tabloda her satır bir şiire tahsis edildi. Tabloda şiirler ve şairlerle ilgili önemli hususları içeren bilgilerin bulunduğu 8 sütuna yer verildi. Tabloda,

1. sütunda *şiirin sıra,sayfa / varak numarası,*
2. sütunda *şairin mahlası,*
3. sütunda *şiirin matla beyti veya ilk bendi,*
4. sütunda *şiirin makta beyti veya son bendi,*
5. sütunda *şiirin nazım şekli / birim sayısı,*
6. sütunda *şiirin nazım türü,*
7. sütunda *şiirin vezni,*
8. sütunda *lüzumlu açıklamalar*, yer almaktadır.

Nazım şekli tespit edilirken şiirin hem mecmuadaki şekli ve şekliyle ilgili olarak müstensihin verdiği bilgiler hem de ulaşılabildiyse şiiri asıl şekli dikkate alınmıştır. Nazım türü açıkça tevhit, mersiye, naat vb. olanlar ilgili sütuna dercedildi. Bunun haricindeki şiirler ise konusuna göre hâkimane, şuhane, âşıkane, rindane,

[16] Gazellerin üçü mütekerrir olup bunlardan biri tam, biri iki beyitten müteşekkil biri de yarım ve tam olmak üzere iki şekilde verilmiştir.
[17] Kıt'alardan biri müterkerrirdir.
[18] Şarkıların üçü murabba, üçü müseddes, biri muhammes, biri müsemmen şeklindedir.
[19] Nef'i'nin bir kasidesinden alınan iki beyit kıt'a olarak verilmiştir. Şinasi'nin meşhur *Münacaat* kasidesinin altı beyti verilmiştir.

sufiyane türlerinden biriyle tavsif edildi. Her şiirin vezni titizlikle tespit edildi.Transkripsiyonlu metinde veznin kalıbı yazıldı, sistematik tabloda ise aruz vezni için çizgi-nokta sistemi uygulandı.Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde ise vezin "6+5= 11'li hece vezni" vb. şeklinde belirtildi.

Şiir veya şairiyle ilgili özel durumlar *açıklamalar* sütununda belirtildi. Bu özel durum, şairle, şiirin nazım şekliyle, türüyle ya da vezinle ilgili olabilmektedir. Mahlası tespit edilemeyen veya bulunmayan şiirler sıra, varak ve sayfa numarasına göre ayrı bir tabloda gösterildi. Bu tabloda araştırmalar esnasında daha işlevsel olması için mahlas sütunu boş bırakılmayarak tire işaretleri (-----) konuldu.

MESTAP'ın gayeleri arasında mecmualardaki bir şiirin şairinin yayımlanmış divanı varsa o şiirin orada bulunup bulunmadığının araştırılması gerekli görülmüştür. Ancak şiirin aynı mahlası kullanan şairlerden hangisine ait olduğunun tespit edilmeye çalışılmasının bazı sakıncalarından dolayı elzem olmadığı bu çalışmayı yürütenlerce vurgulanmıştır. Bu hususlar bu çalışmada dikkate alındı ve bu çalışmaya tatbik edildi.

Şiir mecmualarında çeşitli konu ve türlerde mensur bölümlerde yer alır. Bu mecmuda da az sayıda mensur metinler yer almaktadır. Bunların hemen hemen tamamı mektup olup Muallim Nacî ve onun etrafında toplanan Klasik edebiyat muhiplerine aittir. Bu kısımlar için ayrı bir tablo yapılmış, ayrıntılar bu tabloya işlenmiştir. Mecmuanın mensur bölümleri için *MESTAP* dikkate alınarak hazırlanan tabloda yazarlar ve metinlerle ilgili önemli hususları içeren bilgilerin bulunduğu 8 sütuna yer verildi. Tabloda,

1.sütunda *metnin sıra, varak, sayfa numarası,*

2. sütunda *metnin müellifinin ismi*

3. sütunda *varsa eserin, metinin adı*

4. sütunda *metnin baş kısmından birkaç satır,*

5. sütunda *metnin son kısmından birkaç satır,*

6. sütunda *metnin konusu,*

7. sütunda *lüzumlu açıklamalar,* yer almaktadır.

Mecmûa-i Eş'ar Millî Kütüphane 06 Yz A 9854 Sistematik Muhteva Tabloları

1.6.1. Mahlası olan şiirlerin sistematik tablosu

Sıra nu. Yaprak nu.	Maḫlaş	Maṭlaᶜ beyti / bendi	Maḫlaş/Maḳṭaᶜ beyti / bendi	Nāẓım şekli / birimi	Nāẓım türü	Vezni	Açıklamalar
(1) 1b	**Ġafūrī** **(? - 1667)**	Taḫtgāh itdi vücūdum şehrini sulṭān-i ᶜaşḳ Dil sarāyında ḳuruldı bir ᶜaceb dīvān-i ᶜaşḳ	Ey **Ġafūrī** irmek isterseñ eger cānānına Terk-i cānıla tecellī eylesün cānān-ı ᶜaşḳ	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ġazel-i Ḳadrī Beğ Bu gazel şiirin başında verilen şahsa değil Şeyh Mahmud Gafurî'ye aittir.
(2) 2a	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	ᶜĀşıḳ oldur kim ḳıla cānıñ fedā cānānına Meyl-i cānān itmesun her kim ki ḳıymaz cānına	Cānını cānāna virmekdir kemāli ᶜāşıḳıñ Virmeyen cān itmez mi iᶜtirāf noḳṣānına	Ġazel/2	ᶜāşıḳane	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Bir gazelin iki beytidir.
(3) 2a-2b	**Resmī (?)**	Bir sözüm var diyecek diñlemedi o yāre benim Yetişür anın içün itdigüm minnet aġyāre benim Çekemem tīġ-i cefāsın yüregim yāre benim Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim Meger Allāhdan ola derdime bir çāre benim	**Ḥıfẓi**yā derd-i dili söyledi gūyā ġazeli ᶜAşḳ esrārı ilāhī ola ẕātıñ temeli ᶜAşḳı çekenin cismini bilsen sen de ezelī Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim Meger Allāhdan ola derdime bir çāre benim	Muḫammes/4	ᶜāşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Muḫammes. Bu şiir Hıfzî'ye değil Resmî'ye aittir.
(4) 2b-3a	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	Ramażān oldı çeküb şāhid-i mey perdeye rū Mey içün çeng ṭutup taᶜziye açdı gīsū	Ramażān oldı budur vehmi **Fużūlī**'niñ kim Nice gün içmeye mey zühd ile nā-geh ṭuta Hū	Ġazel/8	rindāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	"Diger"
(5) 3a-3b	**Ẕihnī** **(?- 1863)** / **Fāḍıl (?)**	Menem ol ᶜaşıḳ tābında dil-i Murtażevī Ẕulmet-efzā-yı derūnum olamaz nefs-i ġavī Ṭoldı envār-ı muḥabbetle dil u cānım evi Şemᶜ-i ᶜaşḳ-ı Ḥuseyinem ᶜAlevīyim ᶜAlevī Rūḥ-i aᶜdāyı yaḳar āteş-i ᶜaşḳım ᶜalevi	Arẕ-ı rū itse daḫı ol ġonca-i gülzār-ı cinān Pür olur eşk-i taḥassürle yine dīde-i cān Terk-i nāliş mi ider **Ẕihnī** miṣālī bürrān Eyledi **Fāḍıl**ı bülbül gibi zār ü giryān Ol iki ġonca-i üşküfte-i bāġ-ı Nebevī	Tāḫmīs/5	mersiye	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Taḫmīs-i Ġazel-i Fażıl Ẕihnī-yi Çermīkī

(6) 3b-4a	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	Öyle müstesnā güzelsün kim saña yoḳdur bedel Senden ey cān münḳatıᶜ ḳılmaz beni illā ecel	Ey **Fużūlī** ben dem urmuşdum ṣafā-yi ᶜaşḳdan Maṭlaᶜ-i ḫūrşīd īcād olmadan ṣubḥ-i ezel	Ġazel/7	ᶜāşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Fużūlī'nin
(7) 4a-4b	**Ḥüẕnī (?)**	Bī-vefā dil-dāre dil virmekden aᶜlā virmemek Vuṣlata biñ derd ile irmekden aᶜlā irmemek	Cāmiᶜ-i dilde imām-i ᶜaşḳ ile ḳıldım namāz **Ḥüzni**yā mescidlere girmekden alā girmemek	Ġazel/5	rindāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Ulaşıbilen Hüẕnī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(9) 5a	**Nesīmī** **(?- 1404?)**	Āsmān atlās ḳuşandı giydi zībālar gibi Yeryüzi şāh ᶜaşḳına donandı kemḫālār gibi	Ey **Nesīmī** bir göñülde ḥubb-i Ḥaydar olmasa Anda çañlar çalınur bī-şekk kilīseler gibi	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Bu gazel Nesimî'nin şiirleri arasında tespit edlilmedi.
(10) 5b-6a	**Naḳşī** **(?- 1655)**	Anadan ṭoġmadan evvel birlik içre kān idim Kimseler bilmezdi ẕātım şöyle kim pinhān idim	**Naḳşi**yā dil ḫānesinden gör bu ḳudret dersini Oḳuyub sen görmeyeydiñ vālih ü ḥayrān idim	Ġazel/9	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān-i Şāh-i Naḳşībendī Kuddūsī Sırrehü'l-ᶜĀlī Naḳşī Alī Aḳḳırmaī
(11) 6a-6b	ᶜ**Askerī** **(1621-1693)**	Küntü Kenzün sırrını fāş eyleyen ᶜummān menem Bāde-i ᶜaşkla temevvüc eyleyen ᶜummān menem	ᶜ**Askeri**ye ẕātıñ gülşende bülbüldür benim Ol gülşen-i ġayb ᶜamāda ol gül-i raḥmān menem	Ġazel/7	sūfīyāne divan	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān ᶜAskerī Güllāboġlı
(12) 6b	**Niyāzī** **(1618- 1694)**	Tā ezelden ᶜaşḳ nārına yana geldim cihān içre Aḳıtdım nice dem yaşlar gözümden ṭolı ḳan içre	İrişdi maġfiret nūri göñül oldu Ḥaḳa ṭoġrı **Niyāzī**dir bu sırrı [ṭuydı çün] ᶜayān gumān içre	Ġazel/7	sūfīyāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān
(14) 7b	**Mevlānā** **(1207- 1273)**	Şodem Mecnūn ü ser-gerdān men ez sevdā-yi dervīşān Nedānem tā kücā bāşed maḳām-i cā-yi dervīşān	Elā ey **Şems-i Tebrīzī** teveccüh kon be dervīşān Ḥayāt-i cāvidān yābī to zi dilhā-yi dervīşān	Ġazel/6	sūfīyāne	.---/.---/.---/.---	Şiirin başında Şems-i Tebrīzi ibaresi vardır. Ancak bu şiir Mevlâna'ya aittir. Ancak şiirleri arasında tespit edilemedi.

(15) 8a	**Vīrānī** **(XVII. asır)**	Gel berü ey ḳavm-i ᶜāduvv men Ḫ̆udādan dönmenem Çü şehādet eylemişem Muṣṭafādan dönmenem	Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler Küllī varım Ḥaydarıñdır evliyādan dönmenem	Ġazel/5	sūfīyāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān Vīrānī Abdāl
(16) 8a-8b	**Kāẓım Paşa** **(1821- 1890)**	Şanma devrānını mātem ayıñ iᶜlān itdi Tīr-i ᶜāduvvunı maẓhar-i numāyān itdi Açdı mātem ḳapusuñ ᶜālemi giryān itdi Āl-i Süfyānı faḳāṭ maẓhar-ı iḥsān itdi Ḳanını dökdi Ḥüseyniñ cigerini ḳan itdi Ehl-i beytiñ aḳıdub gözyaşını ᶜummān itdi	Laᶜnet ol kelb-i ᶜakūruñ peder ü māderine Dil ü cān ü ciger ṣad pāy ü serine Kavm-i enṣār teberrā ḥuddam leşkerine Ki geçüp her biri **Kāẓım** öpülerek yerine Ḳanını dökdi Ḥüseyniñ cigerini ḳan itdi Ehl-i beytiñ aḳıdub gözyaşını ᶜummān itdi	Müseddes /2	mersiye	..--/..--/..--/..-	Meşhūr Kāẓım Paşa'nıñ Ḳoniçevi Mūsā Kāẓım Paşa
(17) 8b	**Nāẓım (?)**	Raḥme gel ey bād-i vuṣlat kūh-i ᶜaşḳ[ıñ] pāresi Nār-i firḳatden yanan dīvāneler alsun nefesi	Leşker-i ḥaṭṭ-i ḥabeş **Nāẓım** temelden ṣarsılur Ol ki senden kāh ṭuġyān itse başdan çıḳsa fesi	Ġazel/4	rindāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Ulaşıbilen Nāzım mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(20) 10a	**Ḫayālī Şems** **(1806- 1877)**	Ḥaḳḳa vāṣıl olmaḳ imiş sırr-i īmāndan ġaraż Kişi kāmil olmaḳ imiş ᶜilm ᶜirfāndan ġaraż	Ṭut **Ḫayālī Şems** ḥayyātıñ mübārek dāmenin Menzile irmek imiş dervīş dāmenden ġaraż	Ġazel/7	sūfīyāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān
(22) 11a	**Cevābī** **(XIX. asır?)**	İrdi çün māh-ı Muḥarrem tende cān aġlar bu gün Terk ider mülk-i cihānı ᶜāşıḳān aġlar bu gün	Dir cevābı ᶜākıl irmez lā-fetānıñ sırrına Yā ben naṣıl aġlamayım la-mekān aġlar bu gün	Ġazel/5	mersiye	-.--/-.--/-.--/-.-	Mersiyye ᶜĀşıḳ Cevābī
(23) 11b	**ᶜİşretī** **(?- 1566)**	Şanma ᶜaşḳ ehlini mevt ile güzār eylediler Hicre ṣabr eylemeyüb terk-i diyār eylediler	Arḳası üzre yatub ehl-i ḳubūr itdi zuhūr Derd [ū] miḥnet seni ey **ᶜİşretī** zār eylediler	Ġazel/5	sūfīyāne	..--/..--/..--/..-	Ġazel

(25) 12a 12b 13a 13b 14a	**Gedāyī** **(1826- 1899)**	Ḫānedān-ı ehl-i beyt cedd-i Resūl-i Kibriyā Ol cigerler pāresi ibn-i ᶜAliü'l-Murtażā Māderi bint-i Muḥammed Fāṭıma Ḫayrü'n-Nisā Nūr-ı çeşm-i evliyā ol būsegāh-ı enbiyā Var mıdır bunlardan efḍāl şāh-zāde bir dehā Bunlarıñ ḥaḳḳında Cibrīl eyledi inzāl Ḫ̆udā Seyyid-i şebbān-ı cennetdir buyurdı Muṣṭafā Şāh-ı Ḥasan-ı şāh-ı şehīdānī Ḥüseyn Kerbelā Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına	Aldılar Zeyne'l-ᶜAbā'yı oldılar Şām'a revān Ehl-i Beyt'iñ seyrine ṣaff çekdiler ḳavm ṣūm hemān Cedd-i Pāk-i Muṣṭafā ol melceᶜ-i dārü'l-emān İstese imdādına ḥażır olurdı ins ü cān On sekiz biñ ᶜālem emrinde idi çün her zamān Aġlasun cān ü cigerler daġlasun müᵓmin olan Her Muḥarrem ayı geldikçe idüp āh ü fiġān Ey **Gedāyī** ḥaşre dek bu firḳat ile yan hemān Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına	Muᶜaṣṣer/8	mersiye	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Destūr Toḳatlı/Beşiḳtaşlı Gedāyī
(26) 14a 14b	**Ḥilmī** **(1842-1908)**	Şarıldım şıdḳıla bāb-ı rıżāya her-çi-bād-ābād Nişān itdim serim tīġ-i ḳażāya her-çi-bād-ābaٓd	Ümīd-i vaṣl ile meyl itmedim ᶜömrümde hīç ᶜ**İzzet** Denī dehr-i fenā-yı bī-bekāya her-çi-bād-ābaٓd	Ġazel/4	sūfīyāne naẓīre	. ---/ . --- / . --- / . ---	İzzet Menlā'nıñ bir Ġazeline Zedibān Ḳaryesi Post-Nişīni Muḥammed ᶜAlī Babanıñ Naẓīresidir (Hilmī). Şairin şirleri arasında tespit edilemedi.
(27) 14b 15a	**Ḥilmī** **(1842-1908)**	Bezm-i meyde terledikce ḫumret-i rūlarla sen Hey ne sāḥirsiñ ki yaḳdın āteşi hūlarla sen	Niceler māt oldı **Ḥilmī** at sürüb bu ᶜarṣada Sen oyun oynar mısıñ bu şāh-i hindūlarla sen	Ġazel/7	ᶜāşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Mūḥammed Ḥilmī Muḥammed Hilmî'nin divanında tespit edlilmedi.
(28) 15a 15b	**Yesārī (?)**	Ey perī müşkil işim āsān iderseñ al getür Hem dermānsız derdime dermān iderseñ al getür	Kūşe-i ġamda nişīn oldı Yesā**rī** ᶜāşıḳān Yārı bir kez ḫānene mihmān iderseñ al getür	Ġazel/5	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Ulaşıbilen Yesārī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(29) 15b 16a	**Cehrī** **(Çenarī) (?)**	Felek ṭutar isem girībānından Ḳırarım çarḫını çenberlerini Uşandırdıñ ḥaṭṭā beni ṭatlı cānımdan Aç oḳu ḳalbimiñ defterlerini	Cehriyā cehd eyle raḥm mı ḳaldı İki gözlerinde baḳ nem mi ḳaldı Daḫı sīnemde yāresi baḳ bir mi ḳaldı Daḫı ne aġlarsıñ ḫançerlerini	Ḳoşma/3	güzelleme	***6+5=11'li hece vezni***	[Ḳoşma] Çenarī Bu mahlaslarda herhangi bir şair tespit edilemedi.

(30) 16a	**Eşrefoġlı Rūmī (1353- 1469)**	Tecellī-i şevḳ-i didāriñ beni mest eyledi ḫayrān Ene'l-Ḥaḳ sırrını cānım anıñ çün ḳılmadım pinhān	Şanurlar **Eşrefoġlı**ydım ne Rūmīyim ne İzniḳī Benim ol dāʾim ü bāḳī göründüm ṣūretā insān	Ġazel/4	ṣūfīyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Dīvān-ı Eşrefoġlı Rūmī Ḥażretleri
(31) 16b 17a	**Ṣāfī (?)**	Ne ẓan itdiñ gözüm Nūrī ᶜāşıḳlıḳ perīşānlıḳdır Er ol da nefsine ṣabr it ḳanaᶜāt pehlivānlıḳdır Cihānıñ ᶜizz ü cāh-i devleti bir mülkḫānalıḳdır Anıñ mülkünde bayḳuşlar öter āḫir vīrānalıḳdır Çerāġ-ı şemᶜi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır Duraġ-ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır	Ḥaḳīkat **Ṣāfī** yana mı nişānıñ ḳalmaya bir gün Seniñ bülbül gibi söyler lisānıñ ḳalmaya bir gün İrişince ecel cāmı ki cānıñ ḳalmaya bir gün Cihānıñ küll varından gümānıñ ḳalmaya bir gün Çerāġ-ı şemᶜi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır Duraġ -ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır	Müseddes/4	sūfīyāne semāʿī	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāᶜī Ulaşıbilen Ṣāfī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(32) 17a 17b	**Nābī (1642- 1712)**	Şaḳıñ terk-i edebden kūy-i maḥbūb-i Ḫ˝udā'dır bu Naẓargāhı İlāhīdir maḳām-i Muṣṭafā'dır bu	Mürāʾāt-i edeb şarṭıyla gir **(Nābī)** bu dergāha Maḳām-i Muṣṭafā'dır būsegāh-i enbiyādır bu	Ġazel/5	naʿt	. ---/ . --- / . --- / . ---	Nābī Ḥażretleri Kāʾbe-i Şerīfe duḫūl iderken söylemiş olduġu Naᶜt-i Şerīf'dir Naᶜt-i Şerīf
(34) 18b 19a	**Ferdī (?)**	Gel ey bülbül bu dünyanıñ ġamıyla olmagıl ġam-nāk Girüb gülzār-i dildāre döküb gözden acı ġam-nāk	Ḥabībiñ ḥürmeti Yā Rab ḳamu ehl-i velāyetle Ḳıyāmetde ḥācil itme bi-küllī eyleme hem-nāk	Ġazel /14	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ġazel Ulaşıbilen Ferdī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(35) 19a 19b 20a	**Ferdī (?)**	ᶜĀşıḳ olan bu fenā dünyāya hīç yār olmasun Aldanup gülzārına aña giriftār olmasun	Ol Ḥabīb'iñ ḥürmetiçün cümlemiz eyle emīn Mekr-i nefsüñ şehvetiyle ḳalbimiz ḫār olmasun	Ġazel/12	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīger Ulaşıbilen Ferdī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(36) 20a 20b	**Ferdī (?)**	ᶜᶜĀşıḳ-ı bī-çāreler ġamdan āzād olur mı hīç Dīdeler giryān olur ġamdan āzād olur mı hīç	Kāse kāse nūş ider dil-dār elinden **Ferdiy**ā Zehr anıñ kāle-i dāmānından āzād olmasun	Ġazel/4	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel-i Dīger Ulaşıbilen Ferdī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(37) 20b 21a	**Ferdī (?)**	Virir ruḫsār-i yāre zīver-i gevher niṣār oldı Zerāfet baḫş ider gül-şāne sünbül nev-bahār oldı	Yeter gel kendiñe ḥavf [ü] ḥayā eyle Teᶜālādan Velī bir ḫo˝ş hikāyet söyle naẓm-i āb-dār oldı	Ġazel/ 14	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ġazel Ulaşıbilen Ferdī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.

(41) 22a 22b	**Zekī** **(1842- 1882)**	Būde-i nābūd gerdūn-i dūne Ne teᵓellüm ne teᵓemmül lāzım İmtiḥān eyleyüb Rabb-i bī-çūne Her bir umūrunda tevekkül lāzım	Ecel teᵓḫīr itmez ey **Zekī** aṣlā Lā-yesteᵓḫirūne saᶜeten ve lā Yesteḳdimūn didi Ḥażret-i Mevlā Bu çāresiz derde taḥammul lāzım	Ḳoşma/3	sūfīyāne	***6+5=11'li hece vezni***	Ḳoşma-i [ᶜĀşıḳ Sarkis Narlıyan]
(42) 22b	**Şemᶜī** **(1773- 1839)**	Eşk-i çeşm-i ᶜāşıḳān her bezme maḥremdir şarāb Ehl-i diller nūş ider şunduḳça sāḳī āftāb	Āteş-i ᶜaşḳıla mey ire dile olmuş çerāġ İftiḫārıla yanar **Şemᶜī** ḳuluñ ḫāli ḫarāb	Ġazel/6	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Konyalı ᶜĀşıḳ Şemᶜī
(43) 23a	**Vāṣıf** **(1771?-1825)**	Kim olur zūr ile maḳṣūduna reh-yāb-i ẓafer Gelür elbette ẓuhūra ne ise ḥükm-i ḳader Ḥaḳḳa tefvīż-i umūr it ne elem çek ne keder Ḳıl sözüm ᶜārif iseñ güş ḳabūl eyle Güher Miḥneti kendine zevḳ itmedir ᶜālemde hüner Ġamımı şād itdi felek gelür böyle gider	Enderunlu **Vāsıf**'a ait olan bir mumüseddesin tek bir bendi mucamaya alınmıştır.	Müseddes/1	ḥākimane	-.--/-.--/-.--/-.-	Şiᶜr Vāṣıf-ı Enderūnī
(45) 23b	**Ġulāmī** **(1854-1886)**	Nūş itdigimiz bu mey şahpā-yi ᶜAlīdir Meyḫāne-iᶜaşḳ içre ᶜıṭrıyā-yi ᶜAlīdir	Erbāb-i ṭarīḳiñ bu zamān merkez-i feyżi Bī-şübhe **Ġulāmī** der-i aᶜlā-yi ᶜAlīdir	Ġazel/9	sūfīyāne	-.-/.--.-/.--./.--	Destūr
(46) 24a 24b	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Çünki girdiñ ey dil-i şūrīde māh-i māteme Öyle aġla cūy-i eşkiñle cihān dönsün yeme	Dāmen-i iḥsānını ṭutmuşdur ey şāh-i kerem Dest-gīr ol rūz-i maḥşer **Ẕihni**-yi bī-hemdeme	Ḳaşīde/12	mersiye	-.--/-.--/-.--/-.-	Mersiyye-i Muḥarremiyye Ẕihnī-yi Çermīkī
(47) 24b 25a 25b	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Bes bu evṣāf-i dil ü cān-sūz-i mātem Ẕihnīyā Āteşe yaḳdıñ bütün evlād-i ibn-i Ādemi	Bes bu evṣāf-i dil ü cān-sūz-i mātem **Ẕihni**yā Āteşe yaḳdıñ bütün evlād-i ibn-i Ādemi	Ḳaşīde/15	mersiye	-.--/-.--/-.--/-.-	Mersiyye-i Muḥarremiyye Ẕihnī-yi Çermīkī

(48) 25b 26a	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Meh şevḳıla medhet-ger-i sulṭān Ḥüseyn'inem Nefret-keş-i aʿdā-yi Aşīlü'l-Nebi'yinem Merdān-i Ḫ̆udā rāhına ḫāk-i ḳademinem Ġayrı degilim añla bu esrārı ki ʿaynem Men bende-i dergāh-i Resūlu'ş-Şaḳaleyn'em Men ʿāşıḳ-i dildāde-i Cede'l-Ḥüseyn'inem	Ey **Ẕihni**-yi rū-māl der ḥażret-i ser-mest Ṣahbā-yi ḥaḳīḳat anı ḳılmış idi mest Ser-pençe-iʿaşḳ itdi gırībānımı der-dest Bu maṭlaʿ odum oldı hemān ser-meh-i peyvest Men bende-i dergāh-i Resūlu'ş-Şaḳaleyn'em Men ʿāşıḳ-i dildāde-i Cede'l-Ḥüseyn'inem	Müseddes/5	sūfīyāne	- - . / .- - . / . -- . / . --	Müseddes Ẕihnī-yi Çermīkī
(49) 26b 27a	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Es-selām ey hādī-yi ḳuṭbiyyet-i mihr-i celī Es-selām ey hˇāce-yi sırr-ı kelām[ıñ] münzeli Es-selām ey mest-i cām-i bezmgāh-i evveli Es-selām ey evliyā-yi ẕü'l-kirāmıñ efḍeli Es-selām ey hādī-yi rāh-i Ḫ̆udā nesl-i ʿAlī Es-selām ey ḳuṭb-iʿālem Ḥācı Bektaş-i Velī	Cūd-i iḥsānıla memlūdur ser-ā-pā maḥzeniñ Luṭf içün ʿuşşāḳ her dem devr ider pīr-i emniñ Gerçi çok bendeler ṭutmuş [ol] mübārek dāmeniñ **Ẕihni**-yi bī-çāre de ʿabd-i kemīnindir seniñ Es-selām ey hādī-yi rāh-i Ḫ̆udā nesl-i ʿĀlī Es-selām ey ḳuṭb-i ʿālem Ḥācı Bektaş-i Velī	Müseddes/5	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Müseddes Der-Ḥaḳḳ-i Ḥācı Bektaş-i Velī Ẕihnī-yi Çermīkī
(50) 27a	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Yüzler sürelim ḥażret-i pīriñ eşiginde Rıfʿat görelim ḥażret-i pīriñ eşiginde	Tedbīre-i taḥḳīḳe ḳarār virmeye **Ẕihnī** Meclis ḳuralım ḥażret-i pīriñ eşiginde	Ġazel/5	sūfīyāne	- - . / .- - . / . -- . / . --	Hū Ẕihnī-yi Çermīkī
(51) 27b	**Ẕihnī** **(?- 1863)**	Ṭāḳat mı gelir rūze-i māh-i Ramażāne Maḥfīce geliñ cān atalım gizli mekāne	Mey-ḫānede ol muʿtekif ey **Ẕihnī** şabān-rūz Cerrār gibi gezme ṣaḳın ḫāne-be-ḫāne	Ġazel/9	rindāne	- - . / .- - . / . -- . / . --	Ẕihnī-i Çermikī
(52) 28a	**Şevḳī (?)**	O şūḫuñ arıżında zülf-i ʿanber-bārı seyr eyle Riyāhın behçetinde ḥaṭṭ-i sünbül-zārı seyr eyle	Cenāb-i sālime ʿarż eyle **Şevḳī** tāze-güftārıñ Naẓīre senc olursa ġalat-ı eşʿārı seyr eyle	Ġazel/6	rindāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ġazel Ulaşıbilen Şevḳī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(53) 28b	**Ḫalīl (?)**	Saʿy iden dünyāda dāʾim maẓharı iḥsān olur Maẓhar-i iḥsān olanlar şübhesiz insān olur	İktisāb-i maʿrifet lāzım cihānda ey **Ḫalīl** Her meʿārif nām-ı nīk ile iʿlān olur	Ġazel/5	ḥākimane	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Ulaşıbilen Ḫalīl mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.

(54) 29a	**Şevḳī (?)**	Teᵉşīr ider ise evvel āle nigāhımız Meyl itdi gene bizlere yoḳ iştibāhımız	**Şevḳī** cihāna nāz ideriz yoḳ ümīdimiz Varken Cenāb-i Ḥaḳḳ gibi aᵉlā penāhımız	Ġazel/7	sūfīyāne	- - . / . - - . / . -- . / . --	Ġazel Ulaşıbilen Şevḳī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(55) 29b	**Vefāī (?)**	Ḥalḳdan inmek ister vaḥdete göñül meşreb bu yā İstemez bir kimseden ᶜizzet göñül meşreb bu yā	Ḳısmetiñ yoḳdur **Vefāī** kim bu miḥnet-ḫānede Göç idüb gitmek diler niyyet göñül meşreb bu yā	Ġazel/8	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Ulaşıbilen Vefāī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(56) 30a	**Ḳāsımpaşalı Behçet (XIX. asır)**	Berḳ urur āfāḳ-i dilde vech-i tābānıñ seniñ Sevdigim bulmaz nihāyet şām-i hicrānıñ seniñ	Baḳma taᶜn-i ᶜāleme **Behcet** hemān söyle ġazel Baᶜis olsun iᶜtilā-yi ṭabᶜa vicdānıñ seniñ	Ġazel/5	Aşıḳane nazīre	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bir Naẓīre Baḥriye Mülāzımlarından Ḳāsımpaşalı Behçet. Son dönem divan şairlerindendir.
(57) 30b	**Vefāī (?)**	Eylesün Mevlā dil-ārā her zamān ᶜizzet saña Hīç ḫāṭır görme cihānda Ḥḳ vire sıḥḥat saña	Bu **Vefāi** ḥālini sormaz mısıñ ġam-hā˘r yār Ḥasretinden yandı cismim olmaya cennet saña	Ġazel/7	ᶜāşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Ulaşıbilen Vefāī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(58) 31a 31b	**Nādir (1830-1889+)**	Ṣol zamān kim bezm-i vuṣlat(ıñ)da göñül mesrūr idi Cān vaḥdet neşᵉesinden gözlerim maḫmūr idi	Şükr-i vaḥdāniyyetiñ inmezden evvel ins ü cin Niᶜmet-i bezmiñde bu **Nādir** ḳuluñ meşkūr idi	Ġazel/8	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Ḥasan Nādir Efendi
(59) 31b 32a	**Esᶜad (XIX. asır)**	Gül-bān[g]-i fiġān-i dile imdād idecek yoḳ Bu kişver-i miḥnetde beni şād idecek yoḳ	Püf-gerde olan şemᶜa-i ümīd mi **Esᶜad** Efsūsı bu ġam-ḫānede īḳad idecek yoḳ	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne nazīre	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Feryāda Naẓīre XIX. asırda yaşayan bu şairin kimliği tespit edilemedi.
(61) 32b	**Nigārī (1862-1918)**	Feryād ki feryādıma imdād idecek yoḳ Efsūs ki ġamdan beni āzād idecek yoḳ	Yā Rab ne içün zār-i **Nigārī** şu cihānda Nā-şād idecek çoḳsa da ber-şād idecek yoḳ	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne	- - . / . - - . / . -- . / . --	Feryād Ġazel

(63) 33b	**İbrāhim** **(1774-1846)**	Vech-i yāre dūş olan ᶜālemde seyrān istemez Cānını cānāne teslīm… eyleyen cān istmez	Ircıᶜî āvāzı irdi mülk-i cānım semᶜ ile Bī-ḳarār oldı ānıñçün ġayrı mihmānistemez	Ġazel/3	İlāhī	-.--/-.--/-.--/-.-	İlāhī İbrāhim Ḥalvetī
(64) 34a 34b	**Fecrī (?)**	Muḳarrer olmamış kimse cihānıñ ᶜizz ü tābından Ḥaḳīḳatde ᶜayān oldı bize bir bir ḥesābından Hevā-yi nefsi terk eyle ziyān vardır şitābından Şunar destin saña bir gün ecel cām-i şarābından Gelen geçmekdedir ḫālen bu dehriñ ās-bānından Uçan gönlümüz ey cāhil-i felek çerḫ dolābından	Cihān mülkünde āḫir gül gibi şolmaz mısıñ Fecrī Gerek ḫayır gerek şer itdigiñ bulmaz mısıñ Fecrī Misāfir-ḫānedir dünyā ᶜaceb bilmez misiñ Fecrī Ġamınla her dem gözyaşı döküb silmez misin **Fecrī** Gelen geçmekdedir ḫālen bu dehriñ āsiyānından Uçan gönlümüz ey cāhil-i felek çerḫ dolābından	Müseddes/4	sūfīyāne semāᶜī	.---/.---/.---/.---	Semāᶜī Türk edebiyatında tek bir Fecrī vardır ve hakkıda fazla bilgi yoktur.
(65) 34b 35a	**Şemᶜī** **(1773- 1839)**	Āl ulaşmaz ḳāmetiñe dil-berā Ṭūbā mıdır Dāᵓimā yüksek uçarsıñ meşrebiñ ᶜanḳā mıdır	Yandırırsa **Şemᶜī** dīvāne dili eyler sükūn Bülbül-i şeydā miṣāli ṣad hezār āşnā mıdır	Ġazel/6	ᶜāşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel-i Şemᶜī Ḳonyalı ᶜĀşıḳ Şemᶜī
(66) 35a	**Derdli** **(1772-1845)**	Sür ey sāḳī ayaġıñ gel irişdir cām-i gül-fāmı Cihān mülkünde herbir varlıġıñ yoḳluḳdur encāmı	Terezzüḳ ḳaydına düşme şaḳın ᶜālemde sen **Derdli** Seni mesrūr ider bir gün Ḫ̆udā'nıñ luṭf ü iḥsānı	Ġazel/5	sūfīyāne semāᶜī	.---/.---/.---/.---	Semāᶜī
(67) 35b	**Derdli** **(1772-1845)**	Ḥasūduñ ey seḫāvet kānı mīrim ḥadden efzūndur Necmden aḫter baḫtıñ şeref burcunda meskūndur	Ḳuṣūrundan ḫāli olmaz bir daḳīḳa āstānıñda Efendim **Derdli**yi bilmez misin ki eski Mecnūndur	Ġazel/4	sūfīyāne semāᶜī	.---/.---/.---/.---	
(68) 35b	**Şıdḳī (?)**	Ser-fürū eyler görünce ser ruḥsārıñ seniñ Bülbül işidirse ölürdı naẓm-ı güftārıñ seniñ	Kākülüñ miskıla ᶜanber vaṣfıñ eyler **Şıdḳi**yā Çīn-i maᶜcnūnı muᶜattāl ḳılsun eşᶜārıñ seniñ	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān Bazı beyitleri Şıdḳī-i Erzurumī'ye ait olarak tespit edilmiştir.
(69) 36a	**Serserî** **(XIX. asır)**	Yine bir şūḫ-i şirīn yazmayı nevrestelemiş Aldı ᶜaḳlım hele bilmem ne güzel bestelemiş	**Serserī'**ñ gideli ġurbete Ḫarpūt güzeli Şīve-i nāz ü edāyı ne yaman evstelemiş	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne	..--/..--/..--/..-	Ḫarpūtlu Ḫayrī Bu şiir Serserī mahlaslı Çeribaşı Ali Bey'indir.

(71) 37a 37b	**Fevrī** **(?-1571)**	Kendi miḳdarından ey dil herkesi aʿlā gözet Zerre-i men-i münevver ḳaṭre-i deryā gözet	ʿAşḳ içre kenz-i lā-ġeynā dilerseñ **Fevri**yā Mertebeñ eflākden biñ mertebe bālā gözet	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	"…" Fevrī Süleymān Efendi
(73) 38a 38b	**Ṣaydī** **(XVI. asır)**	Efendim görmesün ʿālem seni fikr ü ḳaṣāvetde Temāşā eyleyüb bulsun gelüb bezm-i muḥabbetde Ola kim maḥrūm eyleye(n) ḳaçan hemīşe velāyetde Müyesser eylesün Mevlā Süleymānı ʿadāletde Resūl-i Kibriyā ʿaşḳına [dir] dārā-yi devletde Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde	Faḳīr **Ṣaydi**ya-i bī-çāreyi ġamdan āzād eyle Tereḥḥum eyleyüb bulsun göñül şehriñ küşād eyle Cān bu tenden çıḳmadan gel kerem ḳıl ber-murād eyle Kerāmet ehlini maḥzūn idüb aġlatma şād eyle Resūl-i Kibriyā ʿaşḳına [dir] dārā-yi devletde Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde	Müseddes/4	Medḥiye	.---/.---/.---/.---	Semāʿī Türk edebiyatında tek bir Ṣaydī vardır. Kanunî döneminde yaşamıştır.
(74) 39a	**Niyāzī** **(1618- 1694)**	Uyan ġafletden ey ġāfil seni aldatmasun dünyā Yakanı al elinden ki soñra seni ḳılur rüsvā	Kemāl-i devlet ister(i)señ oḳu āyet ü Ḳurʾānı **Niyāzī** her bir söz içinde var biñ dürlü yektā	Ġazel/7	sūfīyāne	.---/.---/.---/.---	Ġazel
(75) 39b	**Himmetī (?)**	Pehlūvān dinür mi her pehlūvāna Giyüb kispetini yaġlamayınca Dervīşān denür mi her devrīşāna Dergāha yüz ṭutub aġlamayınca	**Himmeti**yem sözüm soñra sayamam Tā elest bezminde nūş itdim ayamam Her ʿAlīye şāh-ı merdān diyemem Bāṭında deveyi baġlamayınca	Ḳoşma/4	Nefes/İlāhī	***6+5=11'li hece vezni***	Ulaşıbilen Himmetī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi
(77) 40a	**Mevlānā** **(1207- 1273)**	Ser-mest-i cām-i ʿaşḳem bī-bāde vü piyāle Goftem zi men çi hˇāhī gofta ki sūz ü nāle	Men īn ü ān nedānem ser-mest-i cāmı ʿaşkem Mutrib bizen nevāyī sākī bideh piyāle	Ġazel/6	sūfīyāne	-.-/-.--/--./-.--	Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī Ḥażretleri Güfte-i Āne. Şiirleri arasında tepit edilemedi.
(78) 40b	**Vīrānī** **(XVII. asır)**	Gel berü ey ḳavm-i ʿāduvv men Ḫˇudādan dönmenem Çū şehādet eylemişem Muṣṭafādan dönmenem	Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler Küllī varım Ḥaydarıñdır evliyādan dönmenem	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān

(79) 41a	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	ᶜĀşıḳ oldur kim ḳıla cānıñ fedā cānānına Meyl-i cānān itmesun her kim ki ḳıymaz cānına	Cānını cānāna virmekdir kemāli ᶜāşıḳıñ Virmeyen cān itmez mi iᶜtirāf noḳşānına	Ġazel/2	ᶜāşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Mükerredir.
(80) 41a 41b	**Ḫulūşī** **(1805-1868)**	Cān ḳafesden uçmadan sen rūḥı sulṭān idegör Hem irādet geçmeden pür-nūrı burhān idegör	Ey **Ḫulūşī** evliyālar enbiyā emrindedir Görmeden maḥşer ṣırāṭı sen de mīzān idegör	Ġazel/5	ṣūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Hū
(82) 42a	**Nūrī (?)**	Veled-i ḥaydarı ol şemr olacak bī-īmān Zenc idüb ḳanı ile eyledi ṣaḥraları al	Ne içün ḫāke düşüb ḳana boyandıñ böyle Nedir ey mūnis-i cān sende bu ḥālet söyle	Ġazel/	Merṣiye	..--/..--/..--/..-	Merṣiyye-i Kerbelā “Nūrī” Ulaşıbilen Nūrī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(84) 42b 43a	**Rāmī (?)**	Efendim sen cihān içre ḥaḳīḳat cāna lāyıḳsıñ Ḫaṭādan ṣaḳlasun Ḫaḳ Teᶜālā Kenᶜān’a lāyıḳsıñ	Didi **Rāmī** cihān içre bulunmaz miṣl-i emṣāliñ Gerek bi’llāh cennetde ḥūrīyi ġılmāna layıḳsıñ	Ġazel/5	ᶜāşıḳāne	.---/.---/.---/.---	Ġazel Ulaşıbilen Rāmī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(85) 43a 43b	**Rıfḳī (?)**	İki ᶜālemde bize ol reh-numā ḥaydar durur Rūz-i maḥşerde mümayān sāḳīyā ḥaydar durur	**Rıfḳīd**ir diseler de ne gerek bu Leylāya Yine evrādı ezkārım ṣubḥ (ü) mesā ḥaydar durur	Gazel/5	Medḥiye	-.--/-.--/-.--/-.-	Hū Ulaşıbilen Rıfḳī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(86) 43b	**Ḥulvī (?)**	Āyet-i sebᶜel-meṣānī [ū] ᶜilmü’l-esmāya hū Ādemiñ vechinde ḥaṭṭı ḥuṭūṭ-i bāya hū	Ol şāhenşāh-i risālet rāhına cān baş virüb **Ḥulvi**yā āyet-i subḥāne’l-leẕī esrāya hū	Gazel/5	ṣūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Hū Ulaşıbilen Ḥulvī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.

(87) 44a	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	Nice yıllardr ser-i kūy-ı melāmet bekleriz Leşker-i sulṭān-ı ᶜirfānız velāyet bekleriz	Yatdılar Ferhād ü Mecnūn mest-i cām-i ᶜaşḳ olub Ey **Fużūlī** biz olar yatdukça ṣoḥbet bekleriz	Ġazel/8	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	"…"
(88) 44b	**Şemsī** **(1520- 1597)**	Derd-i ᶜaşḳa düşmeyen dermāna olmaz āşnā Cevre maḥrem o(l)mayan iḥsāne olmaz āşnā	**Şemᶜi**yā ko ġafleti ṭāᶜat eyle ᶜaşḳla Leẕẕet-i dīn bulmayan īmāne olmaz āşnā	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	---0--- Şemse'd-dīn Sivasī
(89) 44b 45a	**Sırrī** **(1795-1845?)**	Tā ezelden ᶜaşḳıñ ile yana geldim yā ᶜAlī Dost cemāliñ şemᶜine pervāne geldim yā ᶜAlī	ᶜĪd vaṣlına irişdir **Sırrī**-yi bī-çāreyi Yoluna cān virmeye ḳurbāne geldim yā ᶜAlī	Ġazel/7	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	(…) Egribozlu Sırrī
(90) 45a 45b	**Fużūlī** **(1483- 1556)**	Göñül tā var eliñde cām-i mey tesbīḥe el urma Namāz ehline uyma anlar ile ṭurma oturma	**Fużūlī** behre virmez ṭāᶜat-i nāḳış nedir cehdin Kerem ḳıl merzim ṭāᶜat şūretinde ḥadden aşurma	Ġazel/7	Hezl/Hicviye	.---/.---/.---/.---	(…)
(91) 45b 46a	**Hāşimī (?)**	Şūret-i ẓāhirde ey dil ᶜilm-i fetvā bizdedir İmtiḥān itdim bu nefsi zühd ü taḳvā bizdedir	Būriyā-veş pāy-māl olma cihānıñ cemᶜi içün **Hāş(i)mīy**ā ṭabᶜ-i ᶜālī ᶜaşḳ-i Mevlā bizdedir	Ġazel/6	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	---- Ulaşıbilen Hāşimī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(92) 46a 46b	**Derdli** **(1772-1845)**	Çekme tesbīḥ-i riyā meyḫānede peymāne çek Dāmen-i pīr-i muġānı ḳoma elden cāne çek	Ġayrı çekme ey gözüm nūrı cefā şimşīriñi İtme ihmāl ḳatline gel **Derdli**'yi dermāne çek	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	…

(93) 46b 47a	**Sırrī** **(1795-1845?)**	Cānımıñ içindeki cānānı buldum çoḳ şükür Göñlümüñ taḫtındaki sulṭānı buldum çoḳ şükür	**Sırrī** miʿrāc eyledim bir şeb vücūdı ʿarşına İstivā seyrin idüb sübḥānı buldum çoḳ şükür	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	___
(94) 47a	**Türābī** **(1786- 1868)**	Aşḳıñ bināsını göñülde izāl Sengi ḳudret birle temellediler Revīşim ṭutdışlar Mecnūna bedel ʿĀlem beni divāne belledilər	**Türābī** ẕikr eyle çoḳ kelāmını Nā-sezādan ṣaḳlasın zebānını Dünyādan āhire cān kervānını Düzdiler ḳoşdılar maḥmellediler	Ḳoşma/4	İlāhī/nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Hū Yanbolulu Türābī
(95) 47b	**Niyāzī** **(1618- 1694)**	Gel ey bād-i ṣabā luṭf eyle bir dem Ḫaber vir bize cinān illerinden Beşāretle bizi vü şād [ū] ḥürrem Ḫaber vir bize cinān illerinden	Eger bu cān ise ḥüsnüñ bahāsı Ḥice biñ cān olsun anıñ fedāsı **Niyāzī**niñ ḳadīm-i āş-nāsı Ḫaber vir bize cinān illerinden	Ḳoşma/7	İlāhī/nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Hū
(96) 48a	**Feryādī** **(1824-1904)**	Bu ḳadar cevr itme ʿazīz sulṭānım Yā n'olur inṣāfa gel baʿżı baʿżı Ḫālime raḥm eyle rūḥ-i revānım Bendene keremler ḳıl baʿżı baʿżı	Dir **Feryādī** cānı lebi balımsıñ Cānımıñ cānānı servi dalımsıñ Naṣıl merḥametsiz ḳanlı ẓālimsiñ Perīṣān göñlümü ṣor baʿżı baʿżı	Ḳoşma/5	Güzelleme	***6+5=11'li hece vezni***	___ Sivaslı Feryādī
(97) 48a 48b	**Derdli** **(1772-1845)**	Gel melāmet mülküne mālik olan ol şāhı gör Ebr olub eflāki ṭutmuş itdigim eyvāhı gör	Dön ziyāret eyleme **İbrāhīm'**iñ bünyādını **Derdli**niñ göñlün ziyāret eyle Beytü'llāhı gör	Ġazel/5	ūfīyāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	(…)
(98) 48b	**Derdli** **(1772-1845)**	Ḳande görsem nāzenīn keç keç nigāh eyler baña Taḫt-i zülfe gizleyüb vechiñ siyāh eyler baña	Silk-i dilde ḥükm ider sulṭānıdır ben **Derdli'**niñ Her ne cevr eyler sezādır pādişāh eyler baña	Ġazel/5	āşıḳāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	(…)
(99) 49a	**Derdli** **(1772-1845)**	Gülşen-i ʿālemde bir nevres fidān añlar beni Çeşmi āfet ḳāmeti serv-i revān añlar beni	**Derdli** her bir yerde eglenmezdi ammā neylesun Luṭfı çoḳ iḥsānı yoḳ bir ʿālīşān añlar beni	Ġazel/4	āşıḳāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	

(100) 49a	**Derdli** **(1772-1845)**	Gerçi esb-i tāze süvār olursuñ Ne ḳaçar ne ḳovar ne ṭutulursuñ Bir yüze gülici mekkār olmışsuñ Ne cāndan sevilür ne atılursuñ	Yetişir eylediñ sen **Derdli'**ye nāz Nedir bu ettiğiñ be hey hīle-bāz Ādem aldadıcı ey baş ḳumarbāz Ne oynar ötersiñ ötülürsüñ	Ḳoşma/3	Güzelleme	***6+5=11'li hece vezni***	___
(101) 49b	**Derdli** **(1772-1845)**	Gülşen-i dehr içre gezme serserī Ḳorḳarım düşürürler ṭuzaġa seni Ne belālar çekdi sefīl pederin Getirinceye ḳadar bu çaġa seni	Noḳṣānsın **Derdli'**yā çāre-sāzlıḳda Yektāsın a ḳuzum her cān-bāzlıḳda Gönüller çalmaḳda oyun-bāzlıḳda Ṣarmamış analar ḳundaġa seni	Ḳoşma/4	Güzelleme	***6+5=11'li hece vezni***	
(102) 49b 50a	**Sırrī** **(1795-1845?)**	ᶜAḳlı terk it ey göñül dīvāne ol şimden girü Dost cemāliñ şemᶜine pervāne ol şimden girü	ᶜĀḳılı dānā dir ise ḫalḳı ᶜālem saña ne **Sırrī**yā uşlı iseñ dīvāne ol şimden girü	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	___
(103) 50b	**Ḳuddūsī** **(1769-1849)**	Eyledi bir dil-beriñ ᶜaşḳı beni zārı zebūn Ḳorḳarım ki başıma bir gün gele āḫir cünūn	Kesme **Ḳuddūsī** ümīdi ḳapusından olma dūr Gice gündüz aġla dāᵓim yalvarub destini şun	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	___
(104) 50b	**Nesīmī** **(?- 1404?)**	Dil-berā zülfüñ şebinde māh-i tābān gizlidir ᶜAnber-i zülfüñde dāᵓim ᶜanber-efşān gizlidir	ᶜAhdī peymān istedi senden Nesī**mī** ey nigār ᶜAhdī peymānında anıñ ᶜahdī peymān gizlidir	Ġazel/7	ᶜāşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	___
(105) 51a	**Derdli** **(1772-1845)**	Ḳanāᶜat genciniñ pādişāhıyım Evrādi ezkārım ṣabūren Ġafūr Cümle maḫlūḳātıñ bürür günāhım Ümīdim ḳatᶜ itmem ᶜafuvven Ġafūr	Beni Mecnūn itdi bir şaçı Leylā Sevdāsı başımdan gitmiyor ḫālā **Derdli** hüner böyle didiyse Mevlā Ḳażāya rıżā evvel belāya ṣabūr	Ḳoşma/4	İlāhī/nefes	***6+5=11'li hece vezni***	___
(106) 51a 51b	**Ḳalender** **Çelebi (?)**	Ey göñül şād ol Muḥammed Muṣṭafā devrānıdır Meşreb-i şāh-i velāyet Murtażā devrānıdır	Geçdi ḥükm-i devr-i Mervān geldi şāhıñ leşkeri Ey **Ḳalender** secde ḳıl kim evliyā zamānıdır	Ġazel/7	Ḳalenderī	-.--/-.--/-.--/-.-	Ḳalenderī Hangi Ḳalender olduğu tespit edilemedi.

(107) 51b	**Vāṣıf** **(1771?-1825)**	Ḫırām it gülşene gūş eyle ᶜarᶜardan müdārāyı Utandır sevr-ḳadd-i dil-geşiñle serv-i bālāyı Süzüb nergisleriñ meclisde ser-ḫoş eyle mīnāyı Açıl güller gibi nūş eyleyüb cām-i ferāh-zāyı	Ne būy-i ġoncadan taḫmīd olunmuş gül-bünsün sen Zebān-i vāṣıf-i bülbül iden ᶜaşḳıñla sensin sen Daḫı açılmadıḳ berg-i semende tāze tensin sen Açıl güller gibi nūş eyleyüb cām-i ferāh-zāyı	Murabbaᶜ Ṣarḳī/3	ᶜāşıḳāne semāᶜī	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāᶜī Ḥicāz Vāṣıf-ı Enderūnī
(108) 52a	**Feyżī (?)**	Ṣunduġuñ mey sāḳīyā teskīn-i sevdā eylemez Kevs̱er içsem de içimde neşᵓe peydā eylemez Zevḳ-i mey maḫmūr-i ᶜaşḳı mest ü şeydā eylemez Kevs̱er içsem de içimde neşᵓe peydā eylemez	Olalı gönlüm ḫumār-i inṣirāḥa mübtelā Bezm-i meyden hiss olunmaz dilde āṣār-i ṣafā Nāzeninim nāz ile mey ṣunmadıḳça **Feyżi**yā Kevs̱er içsem de içimde neşᵓe peydā eylemez	Murabbaᶜ Ṣarḳī/4	ᶜāşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ḥicāz Ṣarḳī Ulaşıbilen Feyżī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(109) 52b 53a	**ᶜİzzet (?)**	No'lduñ aġlarsın idüb dem-be-dem eyvāh göñül Eyle Allāhı seversen beni āgāh göñül Ḫ̆āb-ı refᵓet eṣeri hiç bulamam çeşmimde Rūz ü şeb eylemeden nāle-i cāngāh göñül Şimdi müşkil bu ki ᶜİzzet seni ḳılmışlar penāh Kime ḥālim ideyim ᶜarż ü beyān āh gönül	Söyle derdiñ ne ise ṣaḳlama benden zīrā Ġayrı yoḳdur diyecek n'oldı saña vāh göñül Çekdigin derd ġamını ben de ber-ā-ber çekerim Anıñ içün yanar aġlar iderem āh gönül Şimdi müşkil bu ki **ᶜİzzet** seni ḳılmışlar penāh Kime ḥālim ideyim ᶜarż ü beyān āh göñül	Müseddes Ṣarḳi/3	ᶜāşıḳāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ḥicāzkār Nakaratlar Ḳastamonulu ᶜİzzet Efendiye aititr.
(110) 53a	**Muᶜallim Nācī** **(1849-1893)**	Bī-mār-i ᶜāşḳıñ dermānısın sen Üftāde-gānıñ hep cānısın sen Dil-berleriñ eñ fettānısın sen Ḫ̆ūbān-ı ᶜaṣrıñ sulṭānısın sen	Zülfüñ ġamıyla **Nācī** perīşān ᶜAşḳıñla ᶜālem ser-mest ü ḥayrān Kim gördi böyle serv-i ḫırāmān Ḫ̆ūbān-ı ᶜaṣrıñ sulṭānısın sen	Murabba Ṣarḳi/ 3	ᶜāşıḳāne	--.-- / --.--	Ḥicāzkār
(111) 53a 53b	**ᶜİzzet (?)**	Gönlümüñ bāᶜiṣ̱-i giryānlıgı cān elemidir ᶜAḳlımı böyle perīşān iden zülfi telidir Ġurbet elde beni sevdā-zede-i vuṣlat idüb Gezdiren firḳat ile serserī ᶜaşḳı yelidir ᶜİzzetā dem de geçer ġam da geçer ᶜālemde Vaḳtini ḫoş geçirüb şöylece eğlenmelidir	Atılan oḳ girü dönmez düşünirdüñ evvel Şimdicek saña naṣīḥat iden ādem delidir Ġayrı oldı olacak şaştını yārı düşirüb Menzil-i vuṣlat-ı cānāna bir taṣ degmelidir **ᶜİzzet**ā dem de geçer ġam da geçer ᶜālemde Vaḳtini ḫoş geçirüb şöylece eglenmelidir	Müseddes Ṣarḳi/3	ᶜāşıḳāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	ᶜUṣṣāḳ Bu şiir beste sitelerinde ᶜİzzet Molla'ya ait olarak verilmektedir.
(112) 53b 54a	**Ṣādıḳ (?)**	Sızup bir ḳaṭre(-i) meyden gelen Kāne düşmeyince mekāne düşmez Arayub mürşīdin üzere bulan Çeşm-i ḥayāt bulan ḥayvāne düşmez	**Ṣādıḳ**ıñ muḥibbi mihribānıyla Didi mālı nidem dile ḫānıyla Ḳırḳ sekizde erenleriñ cemᶜine İẕne müᵓmine īᶜāne düşmez	Ḳoşma/5	İlāhī/nefes	***6+5=11'li hece vezni***	___ Ulaşıbilen Ṣādıḳ mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.

(114) 54b	**Ḫayālī Şems (1806- 1877)**	Mezhebinde ᶜārifiñ Mevlāyı bilmek maᶜrifet Ḥarfi ṣavtsız işidüb bālāyı bilmek maᶜrifet Bu ledūnī ḥikmetinde görinür ṣunᶜ-i ḳader Mekteb-i ḥüsnüñ açub imlāyı bilmek maᶜrifet	Bu ene'l-Ḥaḳ menzilinde çekdiler çoḳ zaḥmeti Ger diler[se] bu ferāşe sen bulursuñ rāḥatı Ey **Ḫayālī-i Şemsi** çekdiñ bu arada zaḥmeti Lā içinde ġarḳ olub illāyı bilmek maᶜrifet	Murabbaᶜ/4	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	
(115) 55a	**Pīr Sulṭān Abdāl (XVI. asır)**	Her ne cefā iderseñ ḫoş gelür baña Baña şīrīn gelür dilleriñ dostum Benden ġayrısına meyil virirseñ Ḳış ola ṭonıla yollarıñ dostum	**Ḳul Muṣṭafā** güllerimi dirmişsiñ Sen benim yārime nice ḳıymışsıñ İsterim dünyānıñ mālını virmişsiñ Sensiz ben dünyāyı neylerim dostum	Ḳoşma/5	İlāhī/nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Ḳul Muṣṭafā mahlasıyla verilen bu şiir, Pīr Sulṭān Abdāl'a aittir.
(117) 56a	**Ḳuddūsī (1769-1849)**	Velī olmaz kişi ṭaşlanmayınca Şivā endīşesi boşlanmayınca	Gel ey **Ḳuddūsī** sen de olma tenbel Vücūd bulmaz bir iş işlenmeyince	Ġazel/7	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --	—
(118) 56b	**Derdli (1772-1845)**	ᶜAşḳ derdine dermān şordım ᶜālemde Ne Eflātūn bilir ne Loḳmān yazar Erbāb-i ᶜaşḳ olan ḳalur mātemde Añlarıñ aḥvāliñ perīşān yazar	Bulunmaz ᶜālemde böyle (bir) dil-rübā ᶜAşḳ ü muḥabbeti başlara belā Münker vefat ettirmesi ṣavābdır ammā Kāmil ḳaḍī üstümüze ḳan yazar	Ḳoşma/2	Güzelleme	***6+5=11'li hece vezni***	
(119) 56b	**Sırrī (1795-1845?)**	Gel ey dil gic şu dünyādan ḳalender ol ḳalender ol Ferāġat eyle ġavġādan ḳalender ol ḳalender ol	Gel ey **Sırrī** seyāḥat ḳıl bu nefsine siyāset ḳıl Ḳamudan geç ferāġat ḳıl ḳalender ol ḳalender ol	Ġazel /5	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	—
(120) 57a	**Noḳṣānī (XIX. asır)**	Elīf Allāh-i yektā olan idi Ebced ḥesābında añlar (cīm) idi Kendi mevtāsını gören kim idi Görmeyen de söyler gören de söyler	**Noḳṣān** mıdır ḥaḳīḳatiñ yolıdır ᶜAḳıl irmez evliyānıñ sırrıdır Kendi mevtāsını ḳılan ᶜālīdir Ḳılmayan da söyler ḳılan da döler	Ḳoşma/3	İlāhī-nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Erzurumlu Noḳṣānī Baba
(121) 57a 57b	**Noḳṣānī (XIX. asır)**	Bir kāmile cāndan hidmet eyle ki Nār-i ᶜaşḳa ṣalub pişirir seni Teslīm olub her sırrını söyle ki Ḳorḳdığıñ yerlerden aşırır seni	**Noḳṣānī** ṣaḳınub evime her cāne Biñ cān içre bir cān yetişür ᶜirfāne Ḳuşūrı senden bul düşme beyāne Nefse uyma yoldan düşürür seni	Ḳoşma/5	İlāhī-nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Noḳṣānī Erzurumlu Noḳṣānī Baba

(122) 57b 58a	**Dervīş (?)**	Gel ey şūfī bizi taᶜn itme hergiz böyle persizce Bizi kendiñ gibi cāhil mi ẕann itdiñ hünersizce Elin çek ehl-i ᶜaşḳdan ey īmānsız denī fersizce Sözüm diñle seni be-nām iderler ḫabersizce	Şeriᶜat hem ṭarīḳat baḥriniñ ᶜummānı olduḳ biz Ḥaḳīḳat maᶜrifet deryāsınıñ ġavvāsı olduḳ biz Ṭarīḳ Nakşībendīden **Dervīş**-i Bektaşī olduḳ biz Ki sen bir şekl-i merkebsiñ gel ey şūfī şemersizce	Murabbaᶜ/5	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Hangi Dervīş olduğu tespit edilemedi.
(124) 58b	**Türābī** **(1786- 1868)**	Erenler serveri gerçekler pīri Ḫünkār Ḥācı Bektaş(ī) pīrleriyüz biz Balım Sulṭān ᶜabdāl Mūsā şāhımız ᶜAlī seyyid sulṭān dallarıyuz biz	**Türābī** üçleriñ birisi oldı Beşler, yediler, ḳırḳlar meydāne geldi Ḫorāsān erleri naşībin aldı Evlād-i ᶜAlīniñ erleriyüz biz	Ḳoşma/5	İlāhī-nefes	***6+5=11'li hece vezni***	
(125) 59a	**Vīrānī** **(XVII. asır)**	Gelerü bu demde olma ġāfilūñ Ekşerü'n-näsi fehüm lā yüᵓminūn	Ey **Vīrānī** ẕāt-i Ḥaḳḳı kim görür İnnā lillāhi ve innā ileyhi rāciᶜūn	Ġazel/5	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Hū
(126) 59a 59b 60a	**(XVIII. asır)**	İki noḳṭa üç ḥurūfdur dört kitāb andan çıḳar Elīfī lāmdan ayıran o keẕẕāb dīnden çıḳar Ḫaṭṭ-i istivā ḥesābın degme bir cān añlamaz Żiya virir şemsi ḳamer māh-tāb andan çıḳar	Ey **İsmāᶜīl** tevekkül ol gözle Ḥaḳḳ'ıñ yolını Küntü Kenze taṭ ḳılan bilür [çü] ednā ḫālini Bā ile kā çā ile jā o ṭoġruldur yolını ᶜİlm-i ḥaḳīḳat maᶜden-i cāvidān andan çıḳar	Murabbaᶜ/5	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	— Divriğili Budālā İsmāᶜīl
(127) 60a	**Vīrānī** **(XVII. asır)**	ᶜAlīdir cānımıñ cān[ān]ı zāhid ᶜAlīdir ᶜālemiñ sulṭānı zāhid	ᶜAlīdir ey **Vīrānī** sen bülende ᶜAlīdir cismimiñ Vīrānī zāhid	Ḳaşīde/9	sūfīyāne	. ---/ . --- / . --	(…)
(128) 60b	**Şemᶜī** **(1773- 1839)**	Rāh-i Ḥaḳḳa ibtidā derbān olur Bektaşīler Tekye-i ᶜaşḳa girer mihmān olur Bektaşīler Tāc ü taḫtı terk ider İbrāhīm Edhem ᶜaşḳına Varlığından ṣoyunur ᶜuryān olur Bektaşīler	Gāh semāya uradur destini ᶜAnḳā'yı ṭutar Gāh ejderhā olur bir demde dünyāyı yudar Gāh żaᶜīfü'l-ḥāl olur Şemᶜī tek mürdan beter Gāh tācın elife pinhān olur Bektaşīler	Murabbaᶜ/4	sūfīyāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Hū Ḳonyalı ᶜĀşıḳ Şemᶜī
(129) 61a	**Türābī** **(1786- 1868)**	Bende-i Āl-i Resūl-i Muṣṭafāīlerdeniz Ḥaydar-i şīr-i İlāhī Mürtażāīlerdeniz	Ey **Türābī** rūz ü şeb himmetleri maṭlūbumuz Anlarıñ yanında biz sāᵓil-i gedāyīlerdeniz	Ġazel/7	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Hū
(130) 61b	**Şemᶜī** **(1773- 1839)**	Bir olur kişver-i dilde iki sulṭān olmaz İki māh olsa semāda nūr dıraḫşān olmaz	Yaġ pirinc kahve duḫān laḥm ᶜasel menfer hevā Derd-mend **Şemᶜī**-i gedā böyle Ramażān olmaz	Ġazel/5	sūfīyāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	— Ḳonyalı ᶜĀşıḳ Şemᶜī

(131) 61b 62a	**Nesīmī** **(ö. 1404?)**	Yüzüñ gördüm didim el-ḥamdu li'llāh Boynuñ gördüm oḳudum ḳul hüve'llāh	**Nesīmī** ḳıldı ise bir ḳatle tevbe Naṣūḥī tevbesi tūbū il-ellāh	Ġazel/7	ṣūfiyāne	. ---/ . --- / . --	Hū
(132) 62a 62b	**Nesīmī** **(?- 1404?)**	Bu gün minberde bir vāʿiẓ güzel sevmeyi zemm itmiş Bulunmamış bir ʿāşıḳ çeke indire[ol] minberden	Şanı şādīḳ ey **Nesīmī** bize Ḥaydar olagör Anlarıñ ḳavline laʿnet hemī sizden hemī bizden	Ġazel/5	ṣūfiyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Nesimî'nin şiirleri arasında tespit edilemedi
(134) 62b 63a	**Türābī** **(1786- 1868)**	Ṣalma dil keştisin engine ʿāṣıḳ Baḥr-i ʿaṣḳa ḥadd-i pāyān bulunmaz Her yerde geşt itme sırr-i ḥaḳāʾīḳ Anı fehm itmeye bir cān bulunmaz	**Türābī** ʿālemde olduḳ serserī Farḳ iden ḳalmadı dürr ü gevheri Kimseniñ kimseden yoḳdur ḫaberi Böyle bir ʿacāib seyrān bulunmaz	Ḳoşma/4	İlāhī-neſes	***6+5=11'li hece vezni***	—
(135) 63a	**Derdli** **(1772-1845)**	Anāṣır gömlegin giymezden evvel Āzāde başıma ḫūñkār idim men Yemekden içmekden münezzeh idim (men) Nūr-i tecellīnde envār idim men	Ezel[den] derd idim bir **Derdli** oldum Mekān mekān gezdim cihāne geldim Kendimi aḥsen-i taḳvīmde buldum ʿİnd-i maʿneviñde hem var idim men	Ḳoşma/3	devriye	***6+5=11'li hece vezni***	Hū
(136) 63b	**Ẕātī** **(1471- 1547)**	Derd-mendem ol Ḫ̆udādan derde dermān isterim Sāʾilem bāb ü ʿaṭādan luṭf ü iḥsān isterim	Her biri esrār-i Ḥaḳḳı bilmeye bir**Ẕātiyā** Bilmeye bu manṭıḳü't-ṭayrı Süleymān isterim	Ġazel/7	Semāʿī ṣūfiyāne	- . -- /- . -- /- . -- /- . -̄	—
(137) 64a	**Seyyid Niẓāmoġlı** **(XVI. asır)**	Ṣaçıñ ve'l-Leyl zülfüñ ve'ḍ-Ḍuḥādır Cemāliñ pertev-i nūr-i Ḫ̆udādır	Seniñ **Seyyid Niẓāmoġlı** yolunda Nesīmī gibi cān virse sezādır	Ġazel/8	ṣūfiyāne	. ---/ . --- / . --	Hū
(138) 64b 65a	**Türābī** **(1786- 1868)**	Ey dilā maʿnā yüzünden defter-i esrārı bil Ḳıl tefekkür ʿālem içre yārı bil aġyārı bil ʿĀrif ol ʿibret-i naẓarla çarḫı bil devvārı bil Serserī gezme ʿālemde ol Ġanī Settārı bil Gel Muḥammed Muṣṭafāyı Ḥaydar-ı Kerrārı bil Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkārı bil	Evvelā bāb-i şerīʿat içre Aḥmed āşikār Hem ṭarīḳatde ʿAlīdir bil anı düldül-süvār Hem maʿrifetde Ḥācı Bektaş oldu pīrim nām-dār Ey **Türābī** bunları bilmek imiş ʿālemde kār Gel Muḥammed Muṣṭafāyı Ḥaydar-ı Kerrārı bil Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkārı bil	Müseddes/6	ṣūfiyāne semāʿīş	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāʿī

(139) 65b 66a	**Vīrānī** **(XVII. asır)**	Gel dilber aġlatme beni şāh-i merdān ᶜaşḳına Dū cihāniñ reh-nümāsı şīr-i Yezdān ᶜaşḳına Şāh-i Ḥasan ḥalḳ-i Ḥuseyn-i Kerbelā meydānıçün ᶜAfv idüb baġışla cürmüm āl-i ᶜimrān ᶜaşḳına	(Ey) **Vīrān Abdāl** çıḳma yoldan ṭoġrı rāha gelberi Şefḳat şefāᶜat seniñdir ey Ḥasan el-ᶜAskerī Evliyālar ser-firāzı ey pīrim ḳızıl deli Sen ḳutbsuñ vir murādım mehdi devrān ᶜaşḳına	Murabbaᶜ/5	şūfiyāne	. ---/ . --- / . --	—
(140) 66a 66b 67a	**Ḳuddūsī** **(1769-1849)**	Gözüñ aç ġafletden uyan Göñül saña dimedim mi Ḳalur yoldan çoḳ uyuyan Göñül saña dimedim mi	Göñül **Ḳuddūsi**ye yār ol Ki Mevlāya olasın ḳul Kişi saᶜy ile alur yol Göñül saña dimedim mi	Semaᶜī/12	İlāhī-nefes	***4+4 = 8'li hece vezni***	—
(142) 67a 67b	**ᶜİffet** **(?-1840)**	Maḥv olur ehl-i süḫan erbāb-i ᶜirfān olmasa Şāᶜire şāḥib-ᶜaṭā merdān-i ẕī-şān olmasa	**ᶜİffet**-i bī-çāre taşdīᶜ-i şırātımız ol ḳadar Ẕī-ᶜiyāl ü faḳrla bī-ṣabr ü sāmān olmasa	Ġazel/7	ūfiyāne dīvān	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīvān Bursalı ᶜİffet
(143) 67b 68a	**Fehmī (?)**	Kimse olmaz Ḥaḳḳa ṭālib ᶜaşḳa mecbūr olmadan Şevḳ-i farṭ bulmaz mücevher dilde mestūr olmadan	ᶜAczini bil **Fehmi**yā semt-i ḫulūṣa it culūs Ḥaḳḳa ḳul ol ᶜilimle eᶜmāla maġrūr olmadan	Ġazel/8	ūfiyāne dīvān	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīvān Ulaşıbilen Fehmī mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(144) 68a 68b	**Nefᶜī** **(1572- 1635)**	Ey şūḫbeni sen ᶜāşıḳ-ı ṭorlaḳ mı ṣanursuñ Ḫandān idici rūyeti yeknesaḳ mı ṣanursuñ	Ben sencileyin ḫūbları evvel bir pūla ṣatdım Bu **Nefᶜi**yi kendiñ gibi ṣābṣāḳ mı sanursuñ	Ġazel/5	Ḳalenderī	- -. / .- -. / . --. / . --	Ḳalenderī Nefᶜīye mal edilen bu şiir onun şiirleri arasında tespit elilememiştir.
(146) 69a	**Gedāyī** **(1826- 1899)**	Benim āhım ile ey gül cemāliñ rengi ṣolmaz mı Muḥabbet bezminiñ gülzārı ḥasretle bozulmaz mı Naṣīb olsa viṣāl merhemiñle yaram oñulmaz mı Şıḳışdırsam ṣarılsam ḳoçsam öpsem (efendim) artıḳ olmaz mı	Benim ey nev-civānım her kemāl-i ḥüsne sen irdiñ Ṣaracaḳ vaḳti olur bir gün [elbette] gelür dirdiñ Efendim işte şimdi on üç on dört yaşına girdiñ Şıḳışdırsam ṣarılsam ḳoçsam öpsem (efendim)artıḳ olmaz mı	Murabbaᶜ/2	Semāᶜī	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāᶜī Toḳatlı Gedāyī'ye aitt bir semaidir.
(147) 69b	**Fuzūlī** **(1483- 1556)**	Muṣḥaf dimek ḫatā dır ol ṣafḥa-i cemāle Bu bir kitāb-i sözdür fehm iden ehl-i ḥāle	Resm-i vefā **Fuzūlī** senden kemāle yetmiş Ḫoş kāmil-i zamānsıñ ahsent bu kemāle	Ġazel/5	ᶜaşḳāne	- -. / - .-. / . --. / -.-	Fuẓūlī'niñ

(148) 70a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Sen olduñ cevriñe ey dil-şiken maḥzūn ben maḥzūn…! Felek gülsün sevinsün şimdi sen maḥzūn ben maḥzūn	Ölürsem görmeden milletde ümmīd itdigim feyżi Yazılsıñ seng-i ḳabrimde vaṭan maḥzūn ben maḥzūn	Rubāᶜī/1	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Eşᶜār-i Kemāl “Nāmıḳ Kemāl”
(149) 70a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Peyrev-i ᶜömr-i şitāban olduġum demdir bu dem Bezmgāh-i ḳabre pūyān olduġum demdir bu dem	Olsun āhımdan benim eczā-yi ᶜālem tār ü mār Hicrile **“Nāmıḳ”** perīşān olduġum demdir bu dem	Ġazel/6	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	“Nāmıḳ Kemāl”
(150) 70b	**Celāl Paşa (1847-1903)**	Cāhil iḳbāl [ū] saᶜādetle yaşar bu dünyāda ᶜÖmrü miḥnetle geçer kesb-i kemāl eyleyeniñ	Āh eger böyle ise ḳāᶜide ᶜuḳbāda daḥı Yine bezm-i ḥikmet īcādına yine īcād edeniñ	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	“Nāmıḳ Kemāl” Celāl Paşa’ya ait bir kıt’adır
(154) 70b 71a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Beḳā Yezdāna şāyāndır, fenā ekvāna evlādır.! Vefā insāna çesbāndır, cefā ḥayvāna aḥrādır!	Zemīnden ᶜibret al mā-dūnı mā-fevḳiñde gör dāᵓim! Ayaġı baş yerine seyr idiş bir ḫoş temāşādır	Ġazel/4	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Muraṣṣaᶜ “Nāmıḳ Kemāl”
(155) 71a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Değişmez fen mi vardır müstaḳır eşyā mı ḳalmışdır? Delii ṣābit olmayan biñde bir daᶜvā mı ḳalmışdır? Dime insāna maᶜlūm olmadıḳ maᶜnā mı ḳalmışdır? Eger mechūl ararsañ her işiñ encāmı ḳalmışdır!	Muşırrım ṣābitim tā cān virince ḥalḳa ḫidmetde Fedā-kārıñ ḳalur ezkārı dāᵓim ḳalb-i milletde Dinür bir gün gelür de sāye-i feyż-i ḥamiyyetde **Kemāl**’iñ seng-i ḳabri ḳalmadıysa nāmı ḳalmışdır!	Murabbaᶜ/4	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	“Diger” “Nāmıḳ Kemāl”
(156) 71a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Şu aġaç çeşm-i ᶜibrete uruyor! Yaz da ḳış da yeşil ṭuruyor!	Ẓannidersiñ çemen kıyām itmiş! Ḳudret-i Ḥakka iḫtirām itmiş…!	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- -. /.-.- /- -	“Diger” Namık Kemal’in müstakil beyitleri arasında mevcuttur.
(157) 71b	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Ḳızmış o göñül żiyā bozulmuş! Elvānına baḳ żiyā bozulmuş!	Bir ḥüsne niyāz idince göñlüm! Ḳızmış o gül-i żiyā bozulmuş!	Ġazel/6	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --	“Nāmıḳ Kemāl”

(158) 71b	**Żiyā Paşa** **(1829-1880)**	Rū-yi ḫākı ẕulm ile pāmāl iden ẕālimleriñ Zīr-i ḫākıñ ḥāli gelmez mi ᶜaceb hīç yādına	Nīk ü bed herkes bulur elbet ᶜālemde itdigin Kendi bulmazsa ceẕā mīrāṣ olur evlādına	Ġazer/2	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ḳıtᶜa Kıt'a olarak geçen bu şiir bir gazelin 3 ve 6. beyitleridir.
(159) 71b 72a	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Gül ruḫlarınıñ miṣāli yoḳdur. Ḫūrşīdin o reng ü ānı yoḳdur.	Allāhdan istinādım ancaḳ Nevᶜ-i beşeriñ **Kemāl'**i yoḳdur	Ġazel/5	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	(Diger) "N.K"
(160)	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Ben bu sinnimde esīr olmuş idim milletime Feyż-i ḫayrāt-i milliyet idi maḳṣūdum	Umarım ki: Beni de vāriṣ ider sīretime Güneşi ṣūretime ḫādim iden maᶜbūdum	Ḳıtᶜa/2	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	"N.K"
(161) 72a 72b	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Yād ider cāndan o ẕālim ᶜāṣıḳı yād itse de Mevt ile eyler ġam-i ᶜālemden āzād itse de	Ben esīr-i ᶜaşḳım [ol] sulṭān-i "ḥürriyyet" **Kemāl** ᶜĀlem-i teḳṣīr ᶜalāiḳden ber-āzād itse de	Ġazel/12	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	(Diger) (N.K)
(162) 72b 73a	**Ẕihnī** **(1797-1859)**	Ey ġonca-i ṣad-berg gülistān-i melāhat. Ḫoş būy-i leṭāfet Sünbül mi nedir semen-sāy-i nezāket. Şebreng-i tarāvet	Cevr itme yeter **Ẕihnī**-i nālene seniñdir. Dīvāne senīndir Bend itmiş anı silsile -i ᶜaşḳıñ ā āfet. Zencīre ne ḥācet	Müstezād/7	ᶜaşḳāne	- - -. / .- -. / . --. / . --	Müstezād Bayrburtlu Ẕihnī
(163) 73a	**Ẕihnī** **(1797-1859)**	Neşᶜe meyḫānede mi mey de mi mīnāda mıdır ᶜİşve sāḳīde mi saġārda mı ṣahpāda mıdır	**Ẕihni**yi bir büt-i çīn-kākül şeydā ḳıldı Ṣormadım ki o ṣānem lāde mi elāde midir	Ġazel/5	ᶜaşḳāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ġazel Bayrburtlu Ẕihnī
(164) 73a	**Şināsī** **(1826-1871)**	{Māhiyetini ışbāt iden āṣār-ı ᶜilimdir} {Miḳdārına nisbetle kişi ḫayr ü şer eyler}		Beyit	müfred ḥakīmāne	- - -. / .- -. / . --. / . --	(Müfredāt) Ş.Y Şinasi'nin bir kasidesinde geçmektedir.

(165) 73a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	{Hangi bir derdimi hicrān ile taᶜdād ideyim} {Sen de dād itmez iseñ ben kime feryād ideyim}		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	(Kemāl)
(166) 73a	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Cümle ākrānım süvār-i eşheb-i iḳbāl iken Baña ıstabl-i keremden bir Midilli çoḳ mudur		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	(Kemāl)
(167) 73a	**Tālib (?-1706)**	ᶜAyn-i inṣāf gibi ᶜārife mīzān olmaz Kişi noḳṣānını bilmek gibi ᶜirfān olmaz		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bursalı Ṭālib Bir gazelin makta beytidir
(168) 73b	**Kemāl (?)**	Evvelce Ḫ̆udāyı ṭanımamış olsa göñlüm Vallāh güzelsin benim Allāh'ım olurdun		Beyit	ḥakīmāne müfred	- - . / . - - . / . -- . / . --	Kemāl Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi.
(169) 73b	**Nāmık Kemāl (1840-1888)**	Ne nesil iledir ne sāl iledir Ne cān iledir ne ḥāl iledir Benim ululuḳ kemāl iledir		Müselles	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -	Kemāl
(170) 73b	**Kemāl Paşazāde (1469-1534)**	ᶜAyş ü nūş ile bugün(den) añma ġam-i ferdāyı Saña ışmarladılar mı bu yalan dünyāyı?		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Kemāl

(171) 73b	**Kemāl (?)**	Feryādıma ḳarşu, ḳarşu ṭurduñ Eñ cān alıcı yerimden urduñ		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	--. -- / --. --	(Kemāl) Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi.
(173) 73b	**Nābī** **(1642- 1712)**	Bende yoḳ ṣabr ü ṣebāt sende vefādan zerre İki yoḳdan ne çıḳar fikr idelim bir kerre		Beyit	ʿaşıḳāne muʿammā	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Kemāl Namık Kemal'e değil Nabî'ye aittir.
(174) 73b	**Kemāl (?)**	Ḳāʾilim cān virmege cānā eñ ednā meyline Ṭālib ol her maḳṣada dünyāda ben mevcūd iken		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Kemāl Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi.
(175) 73b	**Kemāl (?)**	Maḥv eyleme vefat ettirme ki çeksüñ şu cihānda Biñ ẕilleti biñ miḥneti biñ derdi bir arada		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	Kemāl Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi.
(176) 73b	**Nefʿī** **(1572- 1635)** **Cevrī** **(1695?-1654)**	ʿĀlem-i fānīde resm-i zindegānī böyledir Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāneyiz...!		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Birinci mısra Cevrî'ye İkinci mısra Nef'î'ye aittir.
(178) 73b	**Żiyā Paşa** **(1829-1880)**	Allāh'a tevekkül olanıñ yāveri Ḥaḳ'dır Nāşād göñül bir gün olub şād olacaḳdır		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	Ż.A.B Terkib-i Bent'ten bir beyittir.

(179) 73b	**Bāḳī** **(1526- 1600)**	Derūnuñ pür maᶜārif hem-nişīnüñ merd-i ᶜārif ḳıl Açılma ey yüzi gül şaḥş-i nādāna kitāb-āsā		Beyit	müfred ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Bakî'ye ait bir gazelin bir beytidir.
(180) 73b	**Żiyā Paşa** **(1829-1880)**	Bed-māye olan añlaşılır meclis-i meyde ᶜİşret güher-i ādemi temyīze mihenkdir		Beyit	müfred ḥakīmāne	- -. / .- -. / . --. / . --	(…) Terkib-i Bent'ten bir beyittir.
(181) 74a	**N.M.** **(XIX. asır)**	Çaġlasuñ eşk-i ḥüzn ile dīde-i ᶜOṩmāniyān Aġlasuñ derd-i firāḳla millet-i İslāmiyān	Mātemiñ ṭutsun cihān iḳbāl-i devlet aġlasun Öyle "Nāmıḳ" gelmemişdir ehl-i ᶜirfān aġlasun	Ḳaṣīde/ 9	mersiye /tārīḫ	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	N.M. Tārīḫ-i Vefāt-i Kemāl Beg Şiirin kime ait olduğu tespit edilemdi.
(182) 74a 74b	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Ġınā geldi cihānda şöhretiñ sıytīn kemālinden Kemāli gāh gāh itsün bilenler yād lāzımsa	Ṭarīḳ-i Ḥaḳda can ü tenden olmaḳ yād lāzımza Beni ḥāżır bulursun her çi bād ābād lāzımsa	Ġazel/12	mersiye	. ---/ . --- / . --- / . ---	M.K Mehmet Kemāl demektir.
(183) 74b 75a 75b	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Görüb aḥkām-i ᶜaṣrı münḥārif ṣıdḳ ü selāmetden Çekildik ᶜizzet ü iḳbāl ile bāb-i ḥükūmetden	Seniñdir devr-i devlet ḥükmüni dünyāya infāz it Ḫ˘udā iḳbālini ḥıfẓ eylesün her dürlü āfetden	Ḳaṣīde/27	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ḥürriyet Kasidesi'dir.
(184)	**Kemāl Paşazāde** **(1469-1534)**	Tīz olma teᵓemmül ḳıl her ḥālde taḥammül ḳıl Tedbīri bozar taḳdīr Allāh'a tevekkül ḳıl		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -- / . --. / . --- **?**	Müfredāt (Nāmıḳ Kemāl) Beyit Şeyhülislâm ibn-i Kemal'e aittir.

(185) 75b	**Münif** **(?-1743)**	Dimem ser-rişte-i maḳṣūdı ehl-i cāhdan bulsun Göñül esbāba itme[z] ilticā Allāh'dan bulsun		Beyit	ḥakīmāne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	(….) Bir gazelin matla beytidir.
(186) 75b	**Kemāl (?)**	Ḥaṣb-i ḥāl itme dünyāda bī-derde İlticāʾ itme zinhār nā-merde		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / . --. / . --	(Kemāl) ;Namık Kemal'in şiirleri arasında ve Kemāl Paşazade Divanı'nda bu şiir mevcut değildir.
(187) 75b	**Nābī** **(1642- 1712)**	Çeşmim çemen-i vaḥdete bāz it Yā Rab Vāreste-i sürme-i mecāz it Yā Rab Pīşānī-yi ḥālim olsa da nā-şüste Şāyeste-i secde-i niyāz it Yā Rab		Rübaʿī	Sūfiyāne	--./ .--- /.--- /-	Ḳıtʿa
(188) 76a	**Şalvet Ḳumandanı Mīrlivā Şemsī Paşa (?)**	Bādī-i istiḳāmet ḥāmī-yi ḥürriyyetdir Fiʿl-i sirḳate cürʾet ise bāʿiṯ-i rezāletdir		Beyit	ḥakīmāne müfred	***Belirli bir vezni yoktur.***	Müfred Şalvet Ḳumandanı Mīrlivā Şemsī Paşa
(189) 76a	**İbrāhīm** **(1774-1846)**	Vech-i yāre dūş olan ʿālemde seyrān istemez Cānını cānāne teslīm eyleyen cān istemez	Māsivāllāhdan mücerred oldı **İbrāhīm** bu gün Varını dildāre virdi vaṣl ü hicrān istemez	Ġazel/6	Sūfiyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	İbrāhīm Halvetī Müterekkerir bir gazeldir.
(190) 76b	**Ḥilmī** **(1842-1908)**	Bezme ol meh-rū kadem başmakda ʿar eyler mi hīç ʿĀşıḳa aġyar var iken iʿtibār eyler mi hīç	**Ḥilmi**yā müzenneb [ū] mücrimsiñ ammā ġam yeme Ḥaḳ seni rūz-i cezāda şerm-sār eyler mi hīç	Ġazel/4	Sūfiyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Nerdebān Köylü MuḥammedʿAlī Bābā'nıñ Hilmî'in şiirleri arasında tespit edilemedi.

(191) 76b	**Kāẕım Paşa** **(1821- 1890)**	Balṭasıyla ḳatl iderdim fırṣat olsaydı eger Bilemem ol kāfiriñ kim pek güzel iḳbāli var		Beyit	ʿaşıḳāne /Müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	İntihā Meşhūr Kāẕım Paşa'nıñ Musa Kâzım Paşa'nın şiirleri arasında bu şiir mevctu değildir.
(194) 77a	**Saʿīd Paşa-yi Āmidī** **(1832-1890)**	Feyżin ümmīd iden bu dünyānıñ Germine serdine alışmalıdır	Ġalebe itmek isteyen ḥaşmına Hüner ögrenmeye çalışmalıdır	Ḳıṭʿa/2	ḥakīmāne	. . -- / -- .- /. . -	Saʿīd Paşa-yi Āmidī
(195) 77a	**Pertev Paşa** **(1785-1837)**	Gül denir her güle ammā gül-i raʿnā başḳa		Mıṣrāʿ	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Mıṣrāʿ
(196) 77a	**ŞeyḫĠālib** **(1757-1799)**	Yine müncer olsa ḥālim bu televvünle benim Dil peşīmān-i güneh tevbeye varmaz dehenim		Beyit	Sūfiyāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Müfred Şeyh Gâlib'in bir gazelinin matla beytidir.
(197) 77a	**ŞeyḫĠālib** **(1757-1799)**	Çekilenler ḳalır (Esʿad) bu cihān içre hemān Vaḳt-i şādī de gelir, mevsim-i miḥnet de geçer		Beyit	Sūfiyāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Müfred Şeyh Gâlib'in bir gazelinin matla beytidir.
(198) 77b	**Zekāī** **(XIX. asır?)**	Ẓan itme ki dünyāda vefā var ṣafā var Billāhi hemān derd ü keder cevr ü cefā var	Giymiş gezinür ḥaşm ü raḳīb aṭlas ü zībā Eyvāh (**Zekāī)** saña arḳanda ʿabā var	Ġazel/5	Sūfiyāne	- -. /.- -. / . --. / . --	Ġazel Son dönem şarilerinden biri olabilir.
(199) 77b 78a	**Celāleddīn Beg** **(XIX. asır?)**	Gönül bu rūzigārıñ neşʾe-i cām-i Ceminden geç Süleymān-himmet ol iḳbāl ü ḥükm ü ḥāteminden geç	**Celāl**-āsā ṣafā-yi bāle taḥvīl eyle her ḥāli Bu dünyānıñ ḥayālāt-ı sürūr ü māteminden geç	Ġazel/6	Sūfiyāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ġazel Celāleddīn Beg
(200) 78a 78b	**Nūrī** **(XIX. asır?)**	Dāġlar sīnemde cāna lāle-zārımdır bütün Derd-i ʿaşḳıñla ne çeksem iftiḫārımdır bütün	Dönmezem nūr-i ṭarīḳ-i ṣıdḳdan ölsem yine Şāhrāh-i istiḳāmet reh-güzārımdır bütün	Ġazel/5	ʿaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Bayburt Müddeʿī-i ʿUmūmisi Nūri Son dönem şarilerinden biri olabilir.

(201) 78b 79a	**Şeyḫ Vāṣfī** **(1851-1910)**	Gelmiyor vechiñ ḫayāli dīde-i ḫūn-bārıma Bāᶜiṣ oldur sevdigim her laḥẓa āh ü zārıma	Çāre-cū olmaḳ ᶜabeṣdir derd-i ᶜaşḳa **Vaṣfiy**ā Bulamaz Loḳmān daḫı dermān dil-i bī-mārıma	Ġazel/5	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Kūfevī Tekkesi Şeyḫi ᶜAlī Vāṣfī
(202) 79a 79b	**Ṣāfī (?)**	Ay ne parlaḳ nūr olur gör vech-i māhından seniñ Yüz bulursa cebhe-i ṣafvet penāhıñdan senīñ	Cān odun bir ḳat daha yaḳdıñ şerār-i āh ile El-amān yandım **Ṣāfi**yā āh ü vāhıñdan seniñ	Ġazel/7	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Ṣāfī , Muṣṭāfā Üsküdarī olabilir.
(203) 79b	**Celāleddīn Beg** **(XIX. asır?)**	Vücūd-i kāinātıñ neşᵓe-i imkānıdır ḫüsnüñ Vücūb-i ẕāt-i Ḥaḳḳ'ıñ eñ büyük burhānıdır ḫüsnüñ	Cihānda maẓhar-i takdīsdir ism-i **Celāl**-āsā O ismiñ maẓharı cism-i celāliñ cānıdır ḫüsnüñ	Ġazel/6	ᶜaşıḳāne	.---/.---/.---/.---	Ġazel (Celāleddīn Beg)
(204) 79b 80a	**Fāᵓiḳ** **(XIX. asır)**	Bilinür cāhil olan cāme-i zībāda bile Olsa da farż idelim mesned-i vālāda bile	**Fāᵓiḳā** itme mümāṣāt fürū-māyelere Olsa da farż idelim mesned-i vālāda bile	Ġazel/7	ᶜaşıḳāne	..--/..--/..--/..-	Ġazel Der-saᶜādet bidāyet maḥkemesi cezā dāiresi müstantıḳlarında n Fāᵓiḳ
(206) 80b 81a	**Saᶜdī** **(XIX. asır)**	Çemende dirdi bülbül güle diken maḥzūn benmahzūn İşitdim gel didim gel işit sen maḥzūn ü ben maḥzūn	Vaṭandan yārdan eḥibbādan ayrılmışım **Saᶜdī** Ġarībim aġlarım aġlar vaṭan maḥzūn ü ben maḥzūn	Ġazel/9	ᶜaşıḳāne	.---/.---/.---/.---	Ġazel Müdir-i Mekteb-i ᶜOṯmānī Saᶜdi
(208) 81b 82a	**Aḥmed Ḥamdī Beg(1850-1916) Muallim Naci** **(1849-1893)**	Mest-i ᶜāşḳım bir ᶜaceb ḳār eyledim meyḫānede Meşreb-i irfānı iẓhār eyledim meyḫānede Vaḳtimi ben ḫoşça imrār eyledim meyḫānede "Gönlüme sāḳīyi miᶜmār eyledim meyḫānede" "Allāh Allāh Kaᶜbe iᶜmār eyledim meyḫānede"	Oldı şevḳ-āver baña feyż-i celīl-i ṣaġārıñ Neşvesi ş̱ānī ḳalır **Ḥamdī** ṣarāb-i kevş̱eriñ Baḳma menᶜ ü zecrine ṣūfī-i ġāflet perveriñ "Gel de cūṣa cūṣunı seyr eyle mesᶜūdīleriñ" Başḳa bir ᶜālem be-dīdār eyledim meh-ḫāne	Taḫmīs-i ġazel/5	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Altıncı Dāᵓire-i Belediye Evrāḳ Müdīri Aḥmed Ḥamdī Beg Efendi'niñdir Taḫmīs-i Ġazel-i Mesᶜūd

(209) 82b 83a 83b	**Aḥmed Ḥamdī Beg(1850-1916) Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Bir cihāngīrāne ġavġā geldi pīş-i çeşmine İnhizām-i çend aᶜdā geldi pīş-i çeşmime “Saṭvet-i ecdād ü ābā geldi pīş-i çeşmime” [Şānlı bir meydan-i heycā geldi pīş-i çeşmime] “Olmada her fırḳadan nīrān-i ġayret müncelī”	Rezm-i raᶜb-endāz olub ehl-i hevānıñ ḳalbine Lerzeler īrās ider pīr ü cevānıñ ḳalbine ᶜAzmi ġayret-baḫş olur her ḳahramānıñ ḳalbine “Başḳa bir ḳuvvet virir ceng-āverānıñ ḳalbine” “ Ḳalub leşkergāhda oldukça ḥażret müncelī”	Taḫmīs-i Ḳıṭᶜa/7	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Altıncı Dāᵓire-i Belediye Evrāḳ Müdīri Faḫrü’ş-Şuᶜarā Aḥmed Ḥamdī Beg Efendi’niñ Geçenlerde Neşr Olunan Ḳıṭᶜa-i Mesᶜūda Yazmış Olduġı Taḫmīs-i Belīġānedir
(210) 83b 84a 84b	**Aḥmed Ḥamdī Beg(1850-1916) Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Eyleyub īfā-yi reşm-i nīk-ḫā˘hı gözleriñ Eylemiş irşād pek çoḳ merd-i rāhı gözleriñ İtmeyüb talṭīf erbāb-i melāhı gözleriñ “İltifāt eyler İlāhiyyūna gāhī gözleriñ” “Ben daḫı anlardanım görsün İlāhī gözleriñ”	Gerçi açdıñ cism-i bī-mārımda zaḫm-i bī-ḥişāb Ben ki **Ḥamdi**yem ölür itmem beyān-i ıżṭırāb İtmek isterken saña biñlerce ᶜuşşāḳ intisāb “ Nūr-i çeşmim! Baḳ ne ᶜālī ᶜāşıḳ itdiñ intiḫāb” “Küşte-i müjgānıñım olsun mubāhī gözleriñ”	Taḫmīs-i ġazel/5	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Şāᶜir-i Meşhūr Aḥmed Ḥamdī Beg Efendi’niñ Taḫmīs-i Ġazel-i Mesᶜūd
(212) 84b	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Bir nev-süḫan-ı laṭīf-meşreb Ḳalsun mı refīḳ nüktedānsız?	Bir tāze ziyān-ı ᶜaşḳ Yā Rab Vefat ettir de bıraḳma hem zebānsız!	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	--./.--./-.--/.--	211. sıradaki mektubun içinde geçmektedir. Muᶜallim Naaci’nin şiirleri arasında bu şiir mevcut değildir.
(213) 85a 85b 86a 86b	**Aḥmed Ḥamdī Beg(1850-1916) Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Māhirim ben gerçi her müşkil sözi teᵓvīlde Mübtediyim ḳıṣṣa-i zülfüñ faḳaṭ taṭvīlde ᶜĀcizim esrār-ı ḥaṭṭ ü ḫālini taḥlīlde “Cūş-i ḫayretden tecellī-ḫāne-i taḫyīlde” “Lāl oldu dil beyināt-i ḥüsnüñi tertīlde”	Oldı taḫmīs-i bedīᶜim neşve-i efzā-yı ḳulūb Var mıdır tabᶜım gibi bir feyż-baḫşā-yı ḳulūb Dense lāyıḳdır baña el-ḥaḳḳ Mesīḥā-yı ḳulūb Eylerdi **Ḥamdī** ḥarīr-i ḫāmem iḥyā-yi ḳulūb Yoḳdur ol ḥālet nevā-yi sūr-i īsrāfīlde	Taḫmīs-i ġazel/9	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Nācī Efendi’niñ Ātīdeki Ġazeline Aḥmed Ḥamdī Efendi’niñ Bir Taḫmīsi Daha
(214) 86b 87a	**Ḥikmet (1839-1903)**	Nişān-i ᶜaşḳa göñül irdi bī-nişān olalı Büyütdi şānını berhem-i zād-i şān olalı	Zemāne görmedi böyle yegāne muᶜcize-gū Ḳalem-i ḥaḳīḳat iᶜcāze tercümān olalı	Ġazel/7	ᶜaşıḳāne	.-.-/..--/.-.-/..--	Hersekli (ᶜĀrif Ḥikmet) Beg Efendi Ḥażretleriniñdir

(217) 88a 88b	**Kāẕım Paşa** **(1821- 1890)**	Tīşe-i ᶜaşḳ itdi göñlüm ḫānesin vīrān henūz Olmadan vażᶜ-i esās-ı ḫāne-i iskān henūz	Bāde-ḫāˇr-i ḥayretim devr ideli mīnā-yi çarḫ Olmadım keyfimce **Ḳāẕım** mest (ū) sergerdān henūz	Ġazel/11	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	(Ḳāẕım) Ḳonīçevī Mūsā Kāẕım Paşa'dır.
(219) 88b 89a	**Edīb** **(XIX. asır?)**	Vefā ger yārda oldı cefālar rū-nümā şimdi Yine bī-çāre göñlüm al saña yüz biñ belā şimdi	Lebiñ būs itmeyen yoḳdur ayaġıñse pek nādir Şeref görmüş o niᶜmetden hemān hīç yoḳ şehā şimdi	Ġazel/5	ᶜaşıḳāne	.---/.---/.---/.---	(Edīb) Son asır divan şairlerinden olabilir.
(220) 89a 89b	**Nedīm** **(1681- 1730)**	Mest-i nāzım kim büyütdi böyle bī-pervā seni? Kim yetiştirdi bu gūne servden bālā seni (?!)	Ben didikçe böyle kim ḳaddini ḳıldı nā-tüvān Gösterir engüşt ile meclisteki mīnā seni	Ġazel/7	Ṣuḥāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ṣāᶜir-i Meşhūr Nedīm
(221) 89b 90a	**Ḳoca Rāġıb Paşa** **(1699- 1763)**	Ḫarābātı görenler her biri bir ḥāletin söyler Ṣafāsın naḳl ider rindān, zāhid ṣıḳletin söyler	Perīşānī-i ḫāṭır nükte-i ser-beste-veş ḳaldı Ne kimse ḥikmetin añlar ne **Rāġıb** ᶜilletin söyler!	Ġazel/6	ḥakīmāne	.---/.---/.---/.---	(Ṣāᶜir-i Meşhūr Rāġıb Paşa)
(222) 90a	**Ḳoca Rāġıb Paşa** **(1699- 1763)**	Pīç ü tāb-i sīneden efkār kendin gösterir Cevher-i āyīnede jengār kendin gösterir	Böyledir **Rāġıb** mükāfāt-i ᶜamel ki fi'l-meṣel Ṣorsalar maġdūrunı ġaddār kendin gösterir.	Ġazel/7	ḥakīmāne	.---/.---/.---/.---	Dīger
(223) 90b	**Ḳoca Rāġıb Paşa** **(1699- 1763)**	Uçurdum murġ-i ḫˇābı ḥasretiñle çoḳ zamānlardır Dū-çeşm-i ḫūn-feşānıma şimdi ḥāli āşiyānlardır	Tenimde ᶜaşḳ-i ḫūn-āb ile bir bir dāġlar **Rāġıb** Siyeh del(li)kler beni işᶜār içün ḳonmuş nişānlardir	Ġazel/5	ᶜaşıḳāne	.---/.---/.---/.---	Rāġıb
(224) 90b	ᶜĀḳif Paşa **(1787-1845)**	Cān virir ādeme endīşe-i ṣahbā-yi ᶜadem Cevher-i cān mı ᶜaceb cevher-i mīnā-yi ᶜadem		Beyit	ḥakīmāne müfred	..--/..--/..--/..-	(Edīb-i Meşhūr ᶜĀḳif Paşa'nıñ) Adem Kasidesi'nin matlasıdır.
(225) 90b	**Nedīm** **(1681- 1730)**	Gerdeninden sīnesinden būseler itmişdi vaᶜd Cümlesinden n'eyleyim kāfir peşīmān oldu hep		Beyit	Ṣuḥāne müfred	-.--/-.--/-.--/-.-	(Nedīm'iñ) Bir gazelin beytidir.

(227) 91a	**Aḥmed Refīḳ Efendi (XIX. asır)**	Genc sīnem cevher-i iḫlāṣ ile pür-zīverdir Bī-nişān olsam da ḳırmam cevher-i dīrīnemi	Mażhar-i luṭf olmayan yoḳ bir nişān-i faḫr ile Çoḳ mı sāyende tezyīn eylesem ben de sīnemi	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Birinci Alayıñ Bir Ṭaburunuñ Eczācısı Aḥmed Refīḳ Efendi'niñ Ser-ᶜasker ᶜAlī Rıżā Paşa'ya Taḳdīm Ettigi Ḳıṭᶜadır
(228) 91a	**Aḥmed Refīḳ Efendi (XIX. asır)**	Bir nişān yoḳ[dur] nişānımdan bürünmüş ġālibā Ebr-i naḫse kevkeb-i baḫt-i perīşānım gibi	Cāna geldim himmetiñle bir gün elbette çıḳar Ṣaḳlayam ol dem nişānım sīnede cānım gibi	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	(Ḳıṭᶜa-i Diger)
(229) 91b	**Aḥmed Refīḳ Efendi (XIX. asır)**	Bir nümāyişdir efendi mādām Çeşm-i erbāb-i ḥaḳīḳatde tenim	Beni bī-hūde taḥarrī itme İşte baḳ gördügün āvāreyim	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Aḥmed Refīḳ Efendi'niñ Resmī Ẓahrine Yazdıġı Ḳıṭᶜadır
(230) 91b	**Nefᶜī (1672-1635)**	Aġyār eleminˇ çekme göñül nāfile ġamdır Ḫaşmıñ sitemin añlamamaḳ ḫaşma sitemdir		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	Żiyā Paşa'nıñ Bu beyit Nefᶜī'ye aittir.
(231) 91b	**Mehmet Şaᶜdī Beg (1839-1902)]**	{Meyḫāne mi bu, bezm-i tarab-ḫāne-i Cem mi?} {Peymāne mi bu, efser-i dārāt-i ḫaşem mi?} {Sāḳī mi bu, bāde-i bū-sitān-i cemāli?} {Reşk-i çemenistān ḥıyābān-i bāġ-i irem mi?}	{Mirᶜāt-i muṣaffā mi ᶜaceb! Cām-i şarābıñ?} {İç gör ki şafāsı ne imiş ᶜālem-i ābıñ!} (Çekmez elem ü miḥnetini çarḫ-i cihānıñ) (Pekçe şarılan dāmenine pīr-i muġānıñ)	Murabbaᵉ Şarḳī/2	ᵉaşıḳāne	- -. / .- -. / . --. / . --	Güfte-kārı Żiyā Paşa Beste-kārı Eşer-i Nev-zemīn ᶜĀrif Beg Şarḳī Ziya Paşa'ya atfedilen bu şiir musikişinaş Mehmet Sadî Bey'e aittir.
(232) 91b	**Nābī (1642- 1712)**	Taḫmīn-i nᵉāl itdigiñ āhenleri ḫaşma Āhen-ger-i taḳdīr yapar pāyıña zencīri!		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	Beyit[Nābī] Bu beyit Nabî'nin divanında tespit edilemedi.

(233) 92a	**Ẕātī** **(1471- 1547)**	Biz bülbül-i lāhūtīyiz dost bāġınıñ gül-şānımız Biz ᶜāşıḳ-i dil-dādeyiz derddir bizim dermānımız	Gerçi Süleymān olmayan nuṭḳ-i ṭuyūrı bilmeyen Bī-gānedir ol **Ẕāti**yā bilmez bizim ᶜirfānımız	Ġazel/6	ᶜaşıḳāne	-.--/-.--/-.--/-.-	
(234) 92a 92b	**Meylī (?)**	Ben ᶜulūm-i faż̈l-i ᶜaşḳım tā tāc-dār-i ekremim Cām-i Cemşīd'dir ᶜalāmım öyle şāh-i efḫamım	Mecmūᶜ şunᶜ'ul-vehbīde gerçi ādemim Faż̈l-i Yezdān sırrını Ḥāṣıl-i vücūdum **Meyli**yā Bī-baṣīret bilmez ammā ben ne sırr-i mübhemim	Ġazel/4	Sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ulaşıbilen Meylī mahlaslı şairlein şiirleri arasında tespit edilemedi.
(235) 92b	**Żiyā Paşa** **(1829-1880)**	Tīġ-i ser-tīz-i zekāmız ḳırḳ yararken bir ḳılı Biz de Mecnūnsak eger kimdir cihānıñ ᶜāḳili		Beyit	ḥakīmāne müfred	-.--/-.--/-.--/-.-	[Żiyā Paşa]
(236) 92b	**Żiyā Paşa** **(1829-1880)**	Dilin neye melāli var Melāliniñ kemāli var Cihāna infiᶜāli var Ne māhı var ne şālı var Gelen gider māᵓili var "Ḥayātınıñ zevāli var" "Ne olmaḳ iḥtimāli var"	Olunca söz evet belī Ölü cihānıñ ᶜāḳili O ḥālde baş mı egmeli **Ẕiyā** ben ol[ma]dım deli Bir iş idüb mücmeli Ḥayāta bārī degmeli "Ḥayātınıñ zevāli var" "Ne olmaḳ iḥtimāli var"	Müsemmen Şarḳī/6	ḥakīmāne	.-.-/.-.-	(Żiyā Paşa) Ziya Paşa'nın şiirleri arasında tespit edilemedi ancak bazı internet sitelerine ona atfedilerek verilmiştir.
(237) 93a	**Nāmıḳ Kemāl** **(1840-1888)**	Dest-i cellād-i ecelden ne nev-civān-i ḳāvī ḥalāş olur ne pīr-i zebūn İnnā lillāhi ve innā ileyhi rāciᶜūn!		Beyit	ḥakīmāne müfred	***Belirli bir vezni yoktur.***	Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi. Hafız Ahmed Şekker Efendi'nin mezar taşı üzerine yazılmış bir ibaredir.
(239) 93a	**Nāmıḳ Kemal** **(1840-1888)**	Cismimizde dökecek düşmen içün kan bulunur Vaṭan uġruna fedā itmeye bir cān bulunur İçimizde nice biñ Zāl ü Nerīmān bulunur Bizde ġayret-i peleng ü arslan bulunur Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur	Şehr-yār-i vaṭānıñ biz ḳulı ḳurbānlarıyız Ḥasma ḳarşı ṭururuz bir süri arslanlarıyız Kılıncı elde kendi ġavġāda der-bānlarıyız Biz bu ḥālde vaṭanıñ şānlı guh-bānlarıyız Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur	Muhammes/5	ḥakīmāne	..--/..--/..--/..-	___

(240) 93b	**İlyās Sāmī Bey (1857-1929)**	Müştehirdir nāmımız ceng-āverān dirler bize ᶜAsker-i nuṣret müᶜesser ḫūn-feşān dirler bize Ḥamle-i vāḥidde aᵃdā el-āmān dirler bize Biz ᶜOṣmāniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur	Olsa maḥv ᶜaskerligi bir añda īcād eyleriz Düşmeni tedmīr ü pāmāl dostu dil-şād eyleriz Seyf-i ḳāṭıᶜla cihānı hem de ābād eyleriz Biz ᶜOṣmāniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur	Murabba/5	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	___ Bazı kaynaklarda Banarlı'nın babası İlyas Sami Bey'e atfedilmiştir.
(241) 93b	**Nāmıḳ Kemāl (1840-1888)**	Nāmūs ile ᶜirfānı yetişmez mi mükāfāt İḳbāl yolı gerçi Kemaliñ kapanıḳdır	Çoḳ aḳ göremezsem de saçında şaḳalında El-minnetü li'llāh yüzi aḳ alnı açıḳdır	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- -. / .- -. / . --. / . --	Merḥūm Kemāl Beg'iñ Terk-i Ḥayātı Eṣnāsında İrād Ettigi Nutḳudur:
(242) 93b	**Ḥikmet, Deli (XIX.asır)**	Şanki geldim de ne buldum bu ḫarāb-ābāda Bezm-i ġamda baña ḫūn-i ceger oldı bāde Her gün envāᶜ-i belā dürlü cefā āmāde ᶜĀleme geldigime ben de peşimān oldum Yine bu ḫāk-i mezelletde perīşān oldum		Muḥammes Şarḳī/1	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ḥicāz-kār Ṭāᶜī
(243) 94a 94b	**Nedīm (1681- 1730) Aṭāyī (?)**	Süvār-ı esb-i istiġnā Ḫan mısın kāfir? Sipeh-sālar-i ceyş mükellef-i Īrān mısın kāfir? Bu rütbe ẓulm idersiñ mūcīd-i ṭuġyān mısın kāfir? "Taḥammül mülküni yıḳdıñ Hülāgū Ḫān mısıñ kāfir" " Bütün dünyāyı yaḳdıñ āteş-i sūzān mısın kāfir"	Ṭutub ṭarz-i levendiñ āh efġānıla yaşamışdık Raḳīb ile dem-ā-dem ᶜarṣa-i cengde çatışmışdık ᶜ**Aṭāyī** ġurbet elinde o ẓālimle küsişmişdik **"Nedīm"**-i zārını kāfir esir itmiş işitmişdik" Sen ol cellād-i bī-dīn ü bī-īmān mısıñ kāfir"	Taḫmīs /7	Şuḫāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Bu şiir Muḥammes değil Taḫmīstir. Nedīm-i Meşhūruñ Rūs Maḥbūblarına Söyledigi. Şiir'in hangi Aṭāyī'ye ait olduğu tespit edilemedi.
(244) 94b 95a	**Deli Şāᶜir (XIX.asır)**	Neydi aḳşām ki naᶜrālar ḳoca mest Bu mıdır neşve-zār bāde-perest	Deme sāḳī āsān getir bāde Yaptıġıñ şeyleri getir bāde	Meṣnevi/18	Rindāne	. . -- / . . -- / . . -	Bed-Mest Deli Şāᶜir

(245) 95a	**Nefʿī** **(1672-1635)**	Āferīn ey rūzigārıñ şeh-süvār-i ṣaf-deri ʿArşa aş şimden girü tīġ-i şüreyyā-cevheri	Ṭīġiñe nola yemin eylerse rūh-i Murtażā Bir ġażā itdiñ ki ḫoşnūd eylediñ Peyġamberi	Ḳıṭʿa/2	ḥakīmāne	-.--/-.--/-.--/-.-	1392 senesi Pılevne Muḥārebesinde ʿOṯmān Paşa Ḥażretlerine Şöylenilen Ḳıṭʿadır. Ḳıṭʿā Ḫaṣ Ordı-yi Hūmāyūn Ser-Kātibi (Ḥİkmet). Şiir Nef'î'ye aittir.
(246) 95a	**Muʿallim Nācī** **(1849-1893)**	Miṯli yokdur ḫüsnünüñ ey Ḳaʿbe-i erbān-i dil ʿĀleminiñ maʿbūdu olurduñ Allāh olmasa		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	-.--/-.--/-.--/-.-	Müfred (Merḥūm Muʿallim Nācī) Muallim Naci'nin şiireleri arasında tespit edilemedi.
(247) 95a	**Şināsī** **(1826-1871)**	Ḥaḳḳ Teʿālā ʿazāmet ʿāleminiñ pādişehi Lā-mekāndır olamaz devletiniñ taḫt-gehi	Şerer-i heybet-i ʿulvīyesidir yıldızlar Añlarıñ şuʿlesi gök ḳubbesini yāldızlar	Ḳaṣīde/5	ḥakīmāne	..--/..--/..--/..-	Tevhīd'ül-Cenāb-i Şināsī
(248) 95b	**Muʿallim Nācī** **(1849-1893)**	Virdim āteş dillere sūz-i dil-i āvāreden Eyledim īcād biñ yanġın bir āteş-pāreden		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	-.--/-.--/-.--/-.-	Ateş-pāre
(249) 95b 96a 96b	**Muʿallim Nācī** **(1849-1893)**	Bilsem şu Fevzī neden ġam almış Her nālesi ḳalbe dāġ-zendir Feryād iderek ḳoşar nedendir Südsüz mı refīḳsiz mi ḳalmış	Düşmez bu ḳūyuda ḳalb-i āgāh Mādām ki ʿāḳıbet fenādır ʿİndimde Ḫ̄udā bilir fenādır Bir laḥẓa ṣafāya māsivā-ü'llāh	Murabba/17	ʿaşıḳāne	--./.-./.--	Fevzī

(250) 96b 97a	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Külfet-i iḳbālimden āzādeyim Rütbe-i şinās-i revş-i sādeyim Kimseye yoḳ nāz ü niyāzım benim Öyle esāret neme lāzım benim Ayrılırım biñ dürr-i yek-dāneden Ayrılamam sīret-i merdāneden Terk-i ḥaḳīḳat eyleyen olmaz mı pest Olmayan insān mı ḥaḳīḳat-perest Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim Zevḳi ḥaḳīḳatde arar ādemim	Ẓulmete aṣḥāb-i ᶜamā bendedir Nūr ise bīnālara tā bendedir Ölmede gitdikçe dıraḥşende ter Fikr-i münevver baña rehber yeter Mühlik ise ben olayım hāliki Başḳa ṭarīḳiñ olamam sāliki Olsa cehūlāne cihān düşmenim Münḳālib olmaz yine fikrim benim Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim Zevḳi ḥaḳīḳatde arayan ādemim	Muᶜaşşer/**4**	rindāne	-..-/ -..-/ -.-	Ḳalender
(251) 97a 97b 98a	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	ᶜAşḳ-i fettāna intisāb ideli Āh bilseñ ne bī-ḳarār oldım Firḳatiñ eşkimi şarāb ideli Şarāb'ül-leyl ve'n-nehār oldum	Mey-perestim mūḳīm-i mey-kedeyim Lā mekānīleriñ budur vaṭanı Niçün muttaṣıl mey içmedeyim Getirenden şoruñ cihāna beni	Murabbaᶜ/20	ᶜaşıḳāne	. . -- / . . -- / . . -	Mey-ḫānede Bir Söyleniş!
(252) 98b	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Dün işitdim ki ol bī-vefā düşmen Yeñi bir ᶜāşıḳ eylemiş peydā Pek uşanmış idim şu ġāᵓileden Ben de ᶜaşḳından itdim istiᶜfā	Yapma gīsūya iᶜtibārım yoḳ Şanmasun kendisiyle lāf iderim Bende şūḫ[ū] lāṭif kākül çoḳ Varır anlarla īᵓtilāf iderim	Murabbaᶜ/5	rindāne	.. - -/ . - . - /. --	İstiᶜfā
(253) 99a	**Celāl (1867- 1912)**	Ol perīniñ şanki gizlenmiş ḫayāli ṭaġlara Aġladım, āh eyledim baḳdım şu ḫālī ṭaġlara	Bir ṭaşıñ üstünde istiġrāḳa düşmek istedi Zevḳ-i vaḥdet āşnā ḳıldı **Celāl**i ṭaġlara	Ġazel/7	ᶜaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	(Celāl) Ara nesil şairi Mehmet Celal'dir.
(254) 99a	**Vaṣṣāf ᶜAbdᵘllāh Efendi (?-1761)**	Āḫir yine ḫāk olur bu tenler Bilmem neye kibr ider idenler		Beyit	ḫakīmāne mü'fred	-- ./ -.- ./ . --	(…)
(255) 99a	**Muallim Naci (1849-1893)**	Baḳ şanᶜatına ne ᶜālem-ārā! Baḳ ḳudretine ne ḫayret-efzā!	Baḳ mülküne var mı intihāsı? Baḳ ᶜaḳla şıġar mı kibriyāsı?	Meşnevī/2	tevḥīd	-- . -- / -- . --	Meşnevī (Muᶜallim Nācī)

(256) 99a	**Nevres-i Ḳadīm** **(?-1762)**	Mīzāna ur gör düştügüñ aḥbābı, el-ḥazer Rehber taṣavvur eylediginiñ reh-zen olmasun!		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	Müfred [Bir gazelin beytidir.] (Nevres-i Ḳadīm)
(258) 99b	**ŞeyḫVaṣfī** **(1851-1910)**	Vāmıḳıñ ᶜaşḳ-i ciger-sūzunı ᶜAzrāya ṣoruñ Cinnet erbābınıñ aḥvālini Leylāya ṣoruñ	Mest-i şevḳ olduġunuñ ḥikmetini **Vaṣfī**'niñ Añlamaz ehl-i riyā sāḳī-i raᶜnāya ṣoruñ	Ġazel	ᶜaşıḳāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ṭoḳsan üç senesinde şaḥa-ārā-yi intişār olan "Güneş " nām ġazteniñ (cild-1-numeru-3) görünen baᶜżı edebiyāt: Ġazel (ŞeyḫVaṣfī)
(259) 99b	**Muᶜallim Nācī** **(1849-1893)**	Hangi ᶜaḳıl dir ki ancaḳ rāh-i gülşenden geçek Bir de ġāfiller! Şu nālişgāh-i şīvenden geçek	Çekmeyiñ isterseñiz daᶜvā-yı dānişden yine Bir gün ādemler! Müᶜeşşir-ḫāne-i fenden geçek	Ġazel/5	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	İrşād (Merḥūm Muᶜallim Nācī)
(260) 99b 100a	**Muᶜallim Nācī** **(1849-1893)**	Bir zamāndır oldı cāsūs'ül-leyālī gözleriñ Düşmen-i ḫ̆āb itdi her şāḥib-ḫayāli gözleriñ	İnḳiṭāᶜ-i giryeden ümmīd kessuñ merdümān Çünki ḳalmaz fitneden bir laḥẓa ḫālī gözleriñ	Ġazel/7	ᶜaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ser Bālīn-i Cānānda (Muᶜallim Nācī)
(261) 100a	**Recāī-zāde Maḥmūd Ekrem** **(1847-1914)**	Ben māhdır şanırdım Mihr-i cemāliñizmiş Vaḳti iden de tenvīr Leyli ḳılan da iḥyā Bāᶜiş nedir hebūta Bu ḫāk-i ġam-medāre	Ḳalb-i laṭīfiñizde Sevdā mı beslenir yā Nūr-i vucūduñuzla Ḫandān iken şu yerler Siz böyle ḫūn içinde Olmaḳ revā mı āyā	Müseddes/3	ᶜaşıḳāne	--. / - . --	Ekrem'iñ-Zemzeme
(262) 110a	**Muᶜallim Nācī** **(1849-1893)**	İḥtirāz-i taᶜneden ḳalmaḳdadır āhım nihān Bir ḥaḳīḳat ḳalmasun ᶜālemde Allāh'ım nihān	Bī-ḫod eylerdi temāşā-yi cemāliñ ᶜālemi Dīdelerden olmasañ ey cān-i āgāhım nihān	Ġazel/5	ᶜaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Muallim Naci

(264) 100b	**Saʿīd Paşa-yi Āmidī (1832-1891)**	Feyżin ümmīd iden bu dünyānıñ Germine serdine alışmalıdır	Ġalebe itmek isteyen ḥaşmına Hüner ögrenmeye çalışmalıdır	Ḳıṭʿa/2	ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -	Saʿīd Paşa-yi Āmidī
(282) 102a	**ʿArabzâde ʿAbd'ur-raḥmān (1689- 1746)**	O rütbe mürtefiʿdir ḳaṣr-i bünyād-i tevāżuʿ kim Riyāż-i cenneti neẕẕāre ḳābil tā zemīninden	Ur yine pest ü zerḳdir cāh-i ġayyā-yi tekebbür kim Şeyāṭīn seniñ laʿn-endāz olur ġayyā zemīninden	Ḳıṭʿa/2	ḥakīmāne	. --- / . --- / . --- / . ---	ʿArabzâde ʿAbd'ur-raḥmān Efendi
(283) 102a	**ŞeyḫĠālib (1757-1799)**	Gencīneñ olsam vīrān idersiñ Āyīneñ olsam ḥayrān idersiñ!	Eṭvār-i çarḫa uy Mevlevī ol Seyrān idersiñ, devrān idersiñ!	Ġazel/5	ʿaşıḳāne	- - .- -/ - - . - -	Bir Ġazel [ŞeyḫĠālib]
(284) 102a	**Ḫālid Beg (?)**	Bir deliḳanlıyı ḥarāmīdir diye ḥabsī itdiler Ḳurtulunca aşmadan ḥaylī şaḳlamışdır şarāb		Beyit	ḥakīmāne müfred	***Belirli bir vezni yoktur.***	Müfred [Ḫālid Beg] Şiirin hangi Ḫālid'de ait olduğu tespit edilemedi.
(285) 102b	**Rūḥī (1534- 1605)**	Ḳatl iderdim āsitānında raḳīb-i kāfiri Cāʾiz olsa Kaʿbede [ger] ḫınzırı ḳurbān eylemek		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	[Rūḥī] Bağdātlı Rūhī'nin ve bu mahlası taşıyan diğer şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(288) 102b	**Nāhifī (öl. 1738)**	Mirʿāte baḳma bir iki gün eyle tecrübe Ṣabr eylemek firāḳına müşkil degil midir?		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	- -. / -. -. / . --. / -.-	

(289) 102b	**Nevʿī** **(1534-1599)**	Māye-i naḳd-i ḥayāt olsa eger dīdārı Ölümümdür benim aġyār ile görmek yārı		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	
(290) 102b	**Caʿfer Çelebi** **(1452- 1515)**	Seni görmekden ise maḥrem olaydım kāşkī Gelmeyeydim (bu) ʿāleme maʿden olaydım ḳāşkī		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	
(296) 102b	**Ḥālet (?)**	Sen de bul sencileyin sen gibi bir yār da gör Sana derdim diyemem gel yüregim yar da gör		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ḥālet Paşa ve Ḥālet Efendi divanlarında bu şiir mevcut değildir.
(297) 103a	**Ḳoca Rāġıb Paşa** **(1699- 1763)**	Bir kere ṭoḳunsañ teline sāz-i derūnuñ Bīn dürlü nüvāzişle düzelmez büzülünce		Beyit	ḥakīmāne müfred	- -. / .- -. / . --. / . --	
(300) 103a	**Pertev** **(1746- 1808)**	Sen de bir sen gibi bī-merḥamet āfet bulasın Baña raḥm eylediğiñ mertebe raḥmet bulasın		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Muvakkitzade Pertev'dir.
(302) 103a	**Pertev** **(1746- 1808)**	Bizim aʿdādan o maġdūr olur inşāllāh Bize raḥm itmeye mecbūr olur inşāllāh		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Muvakkitzade Pertev'dir.
(303) 103a	**Ḳoca Rāġıb Paşa** **(1699- 1763)**	Ḥaste-i ʿaşaḳına bir nīm nigāh eylemediñ Çeşm-i bī-mārıñ ebed görmeye rūy-i ṣıḥḥat		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	

(304) 103a	**Ḳoca Rāġıb Paşa (1699- 1763)**	Dil ki mecrūḥ ola memnūn-i nevāziş olmaz Zaḫmi āyīneniñ eyler mi ḳabūl-i merhem		Beyit	ʿAşıḳāne müfred	..--/..--/..--/..-	
(307) 103b	**İbn-i Ḫaldūn (1332-1406)**	Hel reʾeyte tūʾlibeten Tetbeuhā sevlebeten Teḳūlu terelel terelellī		Müselles	hezl	***Belirli bir vezni yoktur.***	İbn-i Ḫaldūn'uñ
(308) 103b	**Ṣāfī (?)**	Devlet-serāy-i dil-bere bir pāre baḳdım aġladım Revzānlara eyvānlara dīvāre baḳdım aġladım	Ṣāfī bu dār-i pür-sükūn ol manẓar-i firḳat nemūt Olduysa da dāġ-i derūn yoḳ çāre baḳdım aġladım	Ġazel	ḥakīmāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ṣāfīniñ Ṭalʿāt Beg'e Bir Mektūbu, Üsküdarlı Muṣṭāfā Ṣāfī olabilir.

2.7.2. Mahlassız şiirlerin sistematik tablosu[20]

Sıra no. Yaprak no.	Maḫlaṣ	Maṭlaᶜ beyti / bendi	Maḫlaṣ/Maḳṭaᶜ beyti / bendi	Nāẓım şekli / birimi	Nāẓım türü	Vezni	Açıklamalar
(8) 4b	--------	Ne idi bu vücūduñ ẕāt bināsı temeli Ġāfiliñ cemᶜini bāzār itdik öyle kömeli Sāde gevherle yükletsen nice yüz biñ cemeli Ḥālet-i mevte irişdikde o dem neylemeli Bilür iken ne çekersiñ sen bu ṭūl-ı emeli Kişiniñ çekdigi kendi ᶜamelidir ᶜameli	Kişiniñ itdigini kendine ṭaġ ṭaş idemez Ne eḥibbā ne ḳarındaş ü ne yoldaş idemez Bir dānişmaġla varup müşkilini fāş idemez Böyle ġafletde iken kimse anı baş idemez Bilür iken ne çekersiñ sen bu ṭūl-ı emeli Kişiniñ çekdigi kendi ᶜamelidir ᶜameli	Müseddes/2	sūfīyāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(13) 7a	--------	Beyt-i raḥmāndır yüzüñ ᶜaynıñ iki ḳandīl-i nūr Çār ᶜanaṣırdan giyüb bir ṭon itdiñ amdan ẓuhūr	Ġayrıya baḳma ṣaḳın meyl miṣāliñ yāre baḳ Ḥaḳḳı ādem ādemi Ḥaḳ bilmeyen eyler ḳuṣūr	Ġazel/7	sūfīyāne dīvān	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīvān Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(18) 9a	--------	Maḫlūḳı ḫalḳ itmeden ḫalḳ itdi rızḳın ibtidā ᶜĀlemiñ Ḥālıḳı hem Rezzāḳ-ı ᶜālemdir Ḫ˘udā Sen gine luṭf ü kerem-kān-ı kereminden dile Raḥm ider elbet saña ister Raḥmāndan dile Cümleye taḳsīm olan (ol) naḫnu ḳesemnādan ġıdā Ger bu gerçeklik yolında ᶜāṣık ol it cān fedā	Çeşm-i aᶜmālar yaḳīn olmaz bu mevḳiᶜden cüdā Şemᶜa-i nūr-i ḥaḳīḳatden al [ᶜārif] sen żiyā Bilmeli şāh-i velāyetdir ᶜAlī El-Murtaẓā Vāṣıṭa eyle Şefīᶜ'ül-Mürseli ḳıl pīşevā Muġre-i ṭilkevi terk it şīr-i sāyebānı ṭut Rişte-i ẓaᶜīfi elden ḳoy ḳavī zencīri tut	Müseddes/2	Mersiye	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Hū Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

[20] Toplam 62 mahlassız şiir vardır. Bunların çoğu beyittir. Mahlassız olup araştırmalar sonucu şairi tespit edilen şiirler bu tabloya eklenmemiştir.

(19) 9b	--------	Müşkildir ey dil çekmeyen bilmez nedir bu derd-i ser Kūşe-i vaḥdetde cānā seçmez oldı dīdeler	Şıdḳ ile bel baġlayım [hem] ol Ḥabībü'llāha men Olmadı bir yüz sürem Kaʿbe-i Beytu'llāha	Ġazel/7	ʿāşıḳāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(21) 10b	--------	On sekiz biñ ʿāleme Ḫ̆udā virdi cān aḳçesiz Gün-be-gün rızḳ-ı cedīd virmekde elʾān aḳçasız Ḳoydı bir ḳandīl-i berḳ içre Ḥabībiñ nūrını Rūḥ iken ervāḥda eyletdi seyrān aḳçasız	Himmeti dergūs iden ehl-i dile budur cevāb Dünyāyı ẓulmetden ḫalāṣ itdi şems ü māh-tāb Biri İncīl biri Furḳān biri Zebūr çār kitāb Ḥaḳ Ḥabīb'iñ destine tām girdi Ḳurʾān aḳçasız	Murabbaʿ/5	sūfīyāne dīvān	-.--/-.--/-.--/-.-	Dīvān Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(24) 11b	--------	Şunʿ-ı Ḥaḳ īcādıdır nüsḫa-i īcād ammā Aña şīrāze Nebī [-dir evvelā] bir de velī	Biri maʿnā-yi Ṣameddir biri maʿnā-yi Eḥad Yek vücūd ʿālem-i vaḥdetde Muḥammedle ʿAlī	Ḳıṭʿa/2	sūfīyāne	..--/..--/..--/..-	[Ḳıṭʿa] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(33) 17b 18a	--------	Cihān bir resīde-i ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez Bu aḥvāl-i muḳaddemdir gelen ḳalmaz giden gelmez Beher kim nesl-i insāndır gelen ḳalmaz giden gelmez Gerek şāh-i muʿazzemdir gelen ḳalmaz giden gelmez Felek seyyāḥ-i ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez Misāfirḫāne bir demdir gelen ḳalmaz giden gelmez	İderken ins ile cinnīye oldı ḥükm Süleymānı Ve lā çeşīd ile Ḳārūn faġfūr ḫāḳānı Düşüb Taşrat ile Boḳrat [ū] Eflātun[ū] Loḳmānı Ki bunlar [daḥi] bulmadı ecel derdine dermānı Felek seyyāḥ-i ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez Misāfirḫāne bir demdir gelen ḳalmaz giden gelmez	Müseddes/4	sūfīyāne semāʿī	.---/.---/.---/.---	Semāʿi Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(38) 21a 21b	--------	ʿĀşıḳ olan bu fenā dünyāyı mehcūr eylesün İtmesün meyl-i muḥabbet kendini dūr eylesün	Yā İlāhī cümlemiz nefsiñ hevāsından emīn Eylegil bezm-i elestden nūş-i kāfūr eylesün	Ġazel/5	sūfīyāne	-.--/-.--/-.--/-.-	Ġazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(39) 21b	--------	Açılsam ġonca-veş ḫalḳıñ arasında bī-edeb dirler Sükūt itsem mecālisde şaḳlıdır pür-ġaḍab dirler	Bir yā iki yobaz bulsam görüşsem dāʾim anlarla Cezāsıdır çeksün anıñla bulmış kelbi kelb dirler	Ġazel/4	ḫicviye	.---/.---/.---/.---	Hū Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(40) 22a	--------	Demdir ey dil alayım destime levḥ ü ḳalemi Ṣūr-i mātem ile tecdīd ideyim köhne ġamı	Gitdi feryād iderek ḥasretle mevsim-i ᶜayş Aġla ey dīde ki ḳan aġlamanıñ geldi demi	Ġazel/6	Mersiye	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Mersiyye Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(44) 23a	--------	Āmentü diyüb Ḥaḳḳa īmān itdik Erenler yolına lā-şekcesine	Er evlādı eriz gerçekcesine Ṣūfī ᶜinād ider eşekcesine	Koşma/4	kalenderāne	- - ./. - - ./. - - ? ***6+5=11'li hece vezni ?***	Hū Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(60) 32a	--------	Olma dilteng-i ḳader vaḳtiñi şādāne geçir Ḳalma bī-tāb heves-i ᶜömrüñi rindāne geçir	Eyle taḥṣīl-i hüner ṭurma ṣaḳın ᶜālemde Kendi noḳṣānını bil ġayrıyı bir yana geçir	Ġazel/4	ḥakīmne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ġazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(62) 33a 33b	--------	Ḥaḳ bu şeb gönderdi kevne li-raḥmeti O giderdi yer yüzinde ebr-i şirk-i ẓulmeti	Yā Resūlu'llāh bu ᶜabd-i daḫīl ü ṣāᶜiliñ Bārgāh-i raḥmetinden ister ᶜafv ü raḥmeti	Ḳaṣīde/12	naᶜt	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Naᶜt-i Nebī Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(70) 36b 37a	--------	Fedā ḳıldım şehīd-i Kerbelā rāhında cān virmek Gönül abdāl-i ᶜaşḳ olmuş diler menziline irmek Münācatım benim yā Rab cemālin vechini görmek Ḥabībiñ āşḳına her dem murādım senden istemek Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küstürmek Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek	Benim maḳbūl-i bī-çāre ki şerḥ itdim bu eşᶜārı Rusūm-i ᶜilm-i ḥikmetden ki fehm itdim bu esrārı ᶜAceb bir ben miyim pür-ġam[bu dünyānıñ] ḥisār vārī Devāsız derdime dermān ki bilsem eyleyim bārī Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küstürmek Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek	Müseddes/4	mersiye	. ---/ . ---/ . ---/ . ---	Semāᶜī Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(72) 37b 38a	--------	Zīr-i pāyāda olub rütbe-i bālāyı gözet Yüri var imdi yine meşreb-i ᶜanḳāyı gözet	Sen hemān ḥāline şükreyle o bilür açı toġı Tevekkeltü ḥaṣbüne'llāh ᶜalellāh oḳı	Ġazel/4	sūfīyāne dīvān	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Dīvān Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(76) 39b 40a	--------	Baḳdıḳça güzel gözleri mestāne ṭoyulmaz Ol ġonca dehān lebleri mercāne ṭoyulmaz	Mevzūnı güzel ṣoyunub ol ḳoynuma gire Ṣardıḳça beyāż-ı ten-i ᶜuryāna ṭoyulmaz	Ġazel/5	şuḫāne	- - . / . - - . / . -- . / . --	Ḳalenderī Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(81) 41b	--------	Noḳṭanıñ sırrına vāḳıf olalı Ẕikr ü fikrim oldı bād-i bi'smi'llāh Vücūdum ᶜilmü'l-esmā bileli Her ṭarafdan refᶜ oldı şümme vechü'llāh	Mīrᶜāt-i derd-menddir dir ḥavle'l-celīl Ġammım kesildi ṭāḳatım ḳalīl Maḥremler ḥaḳḳında buyruldı delīl Geldi lā teḳnetū min raḥmeti'llāh	Koşma	İlahi- Nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Hū Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(83) 42b	--------	Dest-i men est dāmen-i tū yā ᶜAlī meded Ez cān ü dil ġulām-ı toyem ᶜAlī meded	Ḫāricīniñ cānı ur reh-i penc urdum çün esed İsterim ḳanı Ḥüseyni Yā ᶜAlī senden meded	Ḳıṭᶜa/3	Merşiye	- - . / . - - . / . -- . / . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(113) 554a	--------	Dirīġā ehl-i ᶜaşḳıñ boynuna bir lāle ṭaḳmışlar Muḥabbet zencīridir şanma ki ḫālḫāle ṭaḳmışlar		Beyit	ᶜāşıḳāne Müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(116) 55a 55b 56a	--------	ᶜĀlem keşretinde ḳalma ey göñül gel bī-ḫuṭūr Yevme tüblā olmadan cehd eyle nefsiñ başını ur Kendini bilmekdir ancaḳ ādeme ḫayrü'l-umūr Gör ne yüzden görinür derde düşer ehl-i ḳubūr El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr (Eyyühe'n-nās[ī] aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr	Bidiren erbāb-i ᶜirfāna bu remzi hel eṭā Bilmez iseñ vaᶜdeyi heyhāt ḳaldıñ muṭlaḳā Emr-i künden on sekiz biñ ᶜālemi ḳıldı nümā Gel delālet perdesin çāk eylemeyen görmez ātā El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr (Eyyühe'n-nās[ī] aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr	Müseddes/6	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	___ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(123) 58a 58b	--------	Ṭālibā gel lāyı ısḳāt eyleyüb illāyı bul Gic bu keşret ᶜālemiñden vaḥdet-i kübrāyı bul	Murġ-i cānāndan ḫaber almaḳ dilerseñ (…) Gir göñül ḳāfında per ü bāl açan ᶜanḳāyı bul	Ġazel/6	sūfīyāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	__ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(133) 62b	--------	Muḥammed ᶜAlīden ḫurūc eyledim Hünkār Ḥācı Bektaş-i Velī pīrimiz ᶜAskeri müsemmādan dülūḥ eyledim Yüz biñ vezīr deger bir serserīyüz biz	Rāvīyā bilinmez bizim aşlımız Yüz dört kitāb olmaz bizin faşlımız Gürūh-i nācīdir bizim neslimiz Mehdi ᶜAlī Resūl bizim ṣoyumuz	Ḳoşma/3	İlāhī-nefes	***6+5=11'li hece vezni***	Hū Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(141) 67a	--------	Ṣabāḥ oldı ṭulūᶜ itdi gün gibi nūr żiyā göster Dil-i ġam-gīn-i ᶜāṣıḳa cemālinle ṣafā göster	Taḥammül idemem Yā Rab ġam-i hicrānı gösterme İlāhī pādişāhımla baña her dem likā göster	Ġazel/4	Semāᶜī	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāᶜī Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(145) 68b 69a	--------	Kuşād eylesem ḫam-ḫāne-i ṣāḥib-i futūḥ olsam Ḥamūş itsem hezār[ān] yaz ile mest-i ṣubūḥ olsam Yine her bir nefesi Ḳarīn-i genc-i Ḳārūn zevḳ-yāb-i ᶜömr-i Nūḥ olsam Ṣadā-yi rūḥ-i dil-perver irişse sūy-i baṭmadan Bıraḳsam ḳalıbı uḫrāma ben ānīde rūh olsam	Yine zerīn ḳadeḥle lāleden bir bezm idüb peydā Bahār eyler şikeste tevbe-i meyde nasūḥ olsam Zenān Ḥācī olan ser-nāmede iffetlü olmaḳdan Yazalım ᶜarż-i ḥāl-i dil-berān üzre bedūh olsam Ṣadā-yi rūḥ-i dil-perver irişse sūy-i baṭmadan Bıraḳsam ḳalıbı uḫrāma ben ānīde rūh olsam	Müseddes/2	Semāᶜī	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semāᶜī Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(151) 70b	--------	Uyan artıḳ [yetiş] ey Ḥażret-i ᶜOṯmān ebu'l-himmet Yetiş imdādına yine bī-kes ḳalan erbāb-i īmānıñ	Uyan da gör ne ḥāle geldi teᶜsīs ettiğiñ devlet Yetiş kim ser-nigūn oldu livā-yı nuṣret-i millet	Ḳıṭᶜa/2	ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	(Bursa'da defīn-i ḫāk-i ᶜıṭır-nāk olan ᶜOṯmān Ġāzī Ḥażretleri'niñ türbelerine taᶜlīḳ ettirilen)
(152) 70b	--------	Kişi hīç görmemiş mekteb ne bilsün kimdedir mezheb Eşek altun külah giyse gene merkeb gene merkeb		Beyt	ḥakīmāne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Kemal Paşazade ve Ziya Paşa'nın benzer beytileri vardır. Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(153) 70b	-------	Ne ḳadar terbiye itseñ bed-aṣıl olmaz edīb Ādemiyet dād-i Ḥaḳdır herkese olmaz naṣīb		Beyt	ḥakīmāne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi

(257) 99a	--------	Aᶜmār-i beşer her dem her laḥẓa bulur noḳṣān Āṣārı da fānīdir anlarda da var pāyān Bir yandan olur peydā bir yandan olur pinhān Kendi gibi devrānı bitmekde ṣanır insān		Murabbaᶜ /1	merşiyye	- - . / . - - . / . -- . / . --	Muḫammes Merşiyye Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(172) 73b	--------	Her kim ki vaṭana naẓar-ı ḥaḳāretle baḳar.!!! Kūr olur dīdesi görmez ebedī vaṭan		Beyit	müfred ḥakīmāne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	(Mechūl) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(177) 73b	--------	Ümīdsiz insān buḫārsız makine gibidir. ……		Beyit	müfred ḥakīmāne	***Belirli bir vezni yoktur.***	(Mechūl) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(192) 76b	--------	…….. Sende bu iḳbāl var iken ᶜaṣrıñ ẕü'l-karneynisiñ		Beyit	müfred ᶜaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīger Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(193) 77a	--------	Olmasam ben yār ᶜāşıḳsız kalır Ḳim s.k.r Leylā'yı Mecnūn olmasa		Beyit	müfred ḥakīmāne	- . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(226) 91a	--------	Miyānından ḫaber şordum didi ol gözleri āhū: Verāsı kūh-i billūra çıkar bir ince yoldur bu!		Beyit	Şuḫāne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	(Diger) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(238) 93a	--------	Ḳocalmaz defter-i ʿömri heşāb olmaz zamānsıñ sen Ne gençler ne pīrler maḥv eylediñ ḥālā civānsıñ sen		Beyit	ḥakīmāne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Beyt Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(265) 101a	--------	Biz merkebiz ʿaskerligimiz bir kurı şāndır Ġavġā güni efrādımız evlerde nihāndır	ʿAskeri [illegible] olduġumuz cümleye maʿlūm İẓhār-i şecaʿāt kim ider? Yalandır yalandır	Ġazel/12	ḥakīmāne	- -. /.- -. / . --. / . --	(…)[Lāedrī] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(266) 101a	--------	Merd iseñ nā-merde hīçbir şey içün itme ricā Ṭoġru ol ḳārında dāʿim Ḥaḳḳa eyle ilticā		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(267) 101a	--------	Kim ki Bi'smi'llāh ile bir kāre eyler ibtidā Ḫayr ile itmām ider ol kārı elbet Ḫ̆udā		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(268) 101b	--------	Ġadr iden hem cinsine dāʾim iden cevr ü ezā ʿĀḳıbet dūcār olur ol da cefāya hākezā		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(269) 101b	--------	Ġayrıya her kim iderse iftirāya iştirā Digeründen beklesün ol da büyük bir iftirā		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(270) 101b	--------	Ṣanmasun ẓālim ḳalur dünyāda fiʿli bī-cezā Cürmi miḳtārı olur elbet(te) mücāzāta sezā		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(271) 101b	--------	Eyleme şeḳvā felekden bekleme ʿavn ü vefā Cevre ʿāṣıḳdır ider şeḳvāya ḳarşu biñ cefā		Beyit	ḥakīmāne /müfred	- . -- /- . -- /- . -- /- . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(272) 101b	--------	Cefāsın çekdigiñ degmez bu dünyā Seni aldatmasun evhām ü ḫulyā		Beyit	ḥakīmāne müfred	. ---/ . --- / . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(273) 101b	--------	Kārger olmadı derd-i dile biñ dürlü devā İḳtiżā eyledi bī-çāreye tebdīl-i hevā		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(274) 101b	--------	Māl Ḳārūnı idenmiş olsa şāh-i mürtekib Ṣanma rāḥaṭdır o bī-çāre hemīşe muẓṭārib		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(275) 101b	--------	Düşmeniñ olsa mekānı dāʿimā zīr ü zemīn İḥtiyātı ḳoyma elden olma mekrinden emīn		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(276) 101b	--------	Viremez rütbe saña sāde ṣarıḳla cübbe Hüner ü ʿilm ü faẓīletdedir rütbe		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(277) 101b	--------	Kim iderse ḫırş ile ʿaçgözlülükle imtizāc Mālı Ḳārūna yetişse gitmez andan iḥtiyāc		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(278) 101b	--------	Bir ṣomun ekmek içün gitme leʿīme kesme ser Dāmen-i ṣaʿye yapış elbet bulursuñ sīm ü zer		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(279) 101b	--------	Ṣaḳla sırrıñ itme hīç bir kimseye sen keşf-i rāz Çünki ṣoñra ṣakla dirsiñ ṣaḳlamaz eyler āvāz		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(280) 102a	--------	Ṣaḳın nādāna iẓhār eyleme esrārı ey dānā Sukūt it nezd-i cāhilde ḥamūş ol sen kitāb-āsā		Beyit	ḥakīmāne müfred	. --- / . --- / . --- / . ---	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(281) 102a	--------	Refʿ itdi ḳażā ʿaksimi mirʾāṭ-i ḥayālden Baḳ var mı bu āyīnede hīç nām ü nişānım	Ṭāḳāt mi gelür laḥẓaya biñ derd ü belāya Ḫāk oldı beden ḳalmadı tedbīr-[i] tüvānım	Ḳıṭʿa/3	ḥakīmāne	- - . / . - - . / . --. / . --	Bir Seng-i Mezār[Ḳıṭʿa] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(286) 102b	--------	Zāhid sen eger ṣubḥa-i ṣad-dāne çekerseñ Biz de çekeriz her gice bir biñligimiz var		Beyit	ḥakīmāne müfred	- - . / . - - . / . --. / . --	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(287) 102b	--------	Tālīʿ midir tā ezelden her işim bozġun düşer Şāhine ḳursam duzaġı baḫtıma ḳuzġun düşer		Beyit	ḥakīmāne müfred	- - . / . - - . / . --. / . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(291) 102b	--------	Bir nigāha ḳāʾil olmam yoḳ mıdır bir ḥarf atış Sāde çeşm-i mestine maḥşūş mı böyle yan baḳış Yoḳsa ʿişyānım mı (söyle) efendim nedir bu ḳaş çatış		Müselles	ʿaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(292) 102b	--------	İḳlīm-i ḥüsnüñ bir ʿādil şāhı Māllā lütfen gönlümüñ pād-şāhı		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	- - . / - . - - / . - -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(293) 102b	--------	Vaḳti geldikde baña rām oldı Ne yaman yerde gün aḳşām oldı		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(294) 102b	--------	Farḳ olunmaz bir bahāne ucına ur nesi var Kākülüñ ile ḳarışıḳ göñlümüñ daʿvāsı var		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(295) 102b	--------	Ḳande bir dāmeni ṭutdumsa raḳībiñ eli var Ṭolaşır biñ ḳadar ardında gezer engeli var		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(298) 103a	--------	Ey dil heves-i dil-berimiñ nāza mi düşdüñ Ṣad ḥayf saña ol sitemi-sāze mi düşdüñ	Ser-menzil-i maḳṣūda irişmek hevesiyle Ṣaḥra-yi muḥabbetde tek ü tāze mi düşdüñ	Ḳıṭʿa/2	ʿaşıḳāne	- - . / . - - . / . --. / . --	Ḳıṭʿa Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(299) 102b	--------	Firḳatiñle seyrime gelirdi sevdā-yi cünūn Āteş-i hecriñ ile ṭurmaz yanar dāʾim derūn	Şerbet-i vaṣlıñla şimdi ḥastaya dermān ḳıl Āteş-i hecriñ ile durmaz yanar dāʾim derūn	Ġazel/7	ʿaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(301) 103a	--------	Çekmedi ḥançerini sīne-i mecrūḥumdan İttigi cevri o şūḫçeker inşāllāh		Beyit	ʿaşıḳāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(305) 103b	--------	Ṭalʿat-i dīdārına bī-çāre dil meşḫūrdur Çünki yārim pek güzeldir gözleri maḫmūrdur	Vuṣlatından ḥayli demdir dūr ider üftādesin Şīve-i sevdā-perestī bence pek meşhūrdur	Ḳıṭʿa/2	ʿaşıḳāne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Ḳıṭʿa Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(306) 103b	--------	Parasız Cemşīd olursa kimse baḳmaz yüzüne Maʿrifet mānġīze(*)degmez ehl-i zer devrānıdır		Beyit	ḥakīmāne müfred	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi

2.6.3. Mensur metinlerin sistematik tablosu

Sıra no. Yaprak no.	Müellif	Eser adı	Metnin Başı	Metnin Sonu	Konu	Açıklamalar
(205) 80a 80b	**Ṣaᶜdī**	Mektūb	Selānikden Efendimiz! Şu maḥzūn ġazelimiñ ḫoşa giden eşerlerden olmadığını iᶜtirāf ile berāber…	Bināberīn ġazelimiñ "Tercümān-ı Ḥaḳīḳat'e" yāḫūd eliñiz altında bulunan "Āfāḳa" dercini temennī iderim.	Sadî Bey Naci'ye şiirleri hakkında MuallimNaci ile hasbihâlde bulunuyor.	Müdīr-i Mekteb-i ᶜOṯmānī Ṣaᶜdī
(207) 81a	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Mektūb	Maḥzūn ile tavṣīf buyurduġuñuz şu ġazel māᵓil-i āheng-i ḥüzn olan ṭabīᶜatleri teşādüfī bir hem-zebān-i ḥāl-āşinā bulmuş ḳadar maḥzūn idecekdir.	Envār ü efkārıñızdan istitāreye sahāi'f-i Tercümān her zamān ḥāẓırdır. Āfāḳ ise öyle parlaḳ āşār içün dāᵓimā açıḳdır.	Nacî'nin, Ahmed Hamdî Bey'in şairliğini övdüğü ve şiirlerini yayınlamaktan duyduğu memenuniyetini ifade ettiği bir mektubudur.	Tercümān-i Ḥaḳīḳat
(211) 84b	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Mektūb	Bir zamān miḥnet-āzmā-yi ġurbet iken: [Burada bir kıta vardı. Alta alındı] Nevā-yi dil-sūzıyla iᶜlān-i teᶜessür itmiş ve az şoñra hem-zebān ḳıyāsı itdigi ādemlerden biñ dil-şiken söz işitmiş olan …	Mesᶜūd şimdi Ḥamdī Beg Efendi gibi arḳadaşlara mālik bulunduġı içün ne ḳadar şükr ü iftiḫār itse çoḳ degildür.	Nacî'nin, Ahmed Hamdî Bey'in dostluğundan memenuniyetini ifade ettiği bir mektubudur.	Tercümān-i Ḥaḳīḳat [Muallim Naci'nin bir mahlası da Mesᶜūd-i Ḫarābātī'dir]
(215) 87a 87b	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Mektūb	Müşārü'n-ileyh ḥażretleri gibi her bir eşeri (İnne mine'ş-şiᶜrü'l-ḥikmeteh) meᶜālini göstermekde olan….	Eᶜāẓım-ı şuᶜarādan ferīk seᶜādetlu Kāẓım Paşa ḥażretleri ṭarafından Tercümān-ı Ḥaḳīḳat ġazetesine irsāl buyurulmuşdur:	Nacî'nin Musa Kazım Paşa'nın bir şiiriyle ilgili görüşlerini havi mektubudur..	(Tercümān-i Ḥaḳīḳat)

(216) 87b 88a 88b	**Kāẕım Paşa (1821- 1890)**	Mektūb	Efendim! Şehr-i Ramażān-i Şerīfiñ evāsıṭından beri nā-mizāc olub henūz taḥṣīl-i berd-i tām……	Tenṣīb buyurulduġı ḥālde ġazete-i ᶜālīlerine derc ü taḥrīrini istirḥām ü ricā eyleyüp teveccühāt-ı celīlerini istidᶜā itdim.	Musa Kazım Paşa'nın; Nacî'nin tesiriyle yazdığı ve ona arz ettiği şiiriyle ilgili düşüncelerini havidir.	Tercumān-i Ḥaḳīḳat
(218) 88b	**Muᶜallim Nācī (1849-1893)**	Mektūb	Müşarü'n-ileyh ḥażretleri gibi medār-i iftiḫār-i millet olan bir büyük şāᶜiriñ lisānından böyle bir…	Ẕāt-ı ᶜālī-yi belīġānelerine kemāl-i taᶜẓīm ile taḳdīm-i şükrān ve ḳarīben kesb-i ᶜāfiyet-i kāmile buyurmaları duᶜāsıyla tezyīn-i zebān eyleriz.	Nacî'nin Musa Kazım Paşa'nın iltifat dolu mektubuna şükranlarını ifade ettiği mektubudur.	Tercumān-i Ḥaḳīḳat
(263) 100b	**Muᶜallim Nācī/De Leyl (1849-1893)**	Çeviri nesir	Allāh Heyᵓet-i ḥayret-fezā-yi kāᵓināta baḳ. Ne bedīᶜ bir nā-mütenāhīlik arż idiyor!	Bütün mevcūdāt maġlūb-ı iḳtidārıdır. Bir bāhr-i bī-kerāndır ki māsivāsı müstaġraktır?	Nacî'nin De Leyl'den çevirdiği, Allah'ın varlığını ve birliğini anlatan bir tevhiddir.	[De Leyl]iñ Bir Manẓūmesi:] [Muallim Naci]

1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada, XIII-XIX. asırlar arasında, klasik edebiyatın başlangıcından nihayetine kadarki zaman aralığında yaşamış *116 şaire/sanatkâra* yer verildiği tespit edilmiştir.Fuzulî, Nesimî, Nedîm, Nabî usta şairler; Derdli, Türabî, Niyazî gibi tasavvuf şairleri; Şinasi, Namık Kemal, Muallim Naci, Ziya Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem gibi modern Türk şiirinin öncü isimleri ve o dönemde yazdıkları şiirleri neşredilmesi için gazetelere özellikle Muallim Nacî'nin idaresindeki dergilere gönderen Ahmed Hamdî Beg, Harputlu Hayri, Eczacı Ahmet Refik gibi Tanzimat'ın ve ara neslin divan şairleri bu şairler arasındadır.

Şairlere verilen ağırlık dengeli değildir. Bazı şairlerin sadece bir mısrasına yer verilirken bazılarının şiirleri büyük bir yekûn teşkil etmektedir. 32 şairin birden fazla şiirine/yazısına, 83 şairin birer şiirine/ yazısına yer verilmiştir. Muallim Naci hem şiirlerinin sayısı hem hacmi cihetlerinden şiirlerine en çok yer verilen şair ve yazardır. Namık Kemal, Derdli, Zihnî-i Çermikî, Viranî, Niyazî-i Mısrî, Sırrî, Türabî, Ragıb Paşa mecmuada ağırlıkta olan şairlerdir. Fuzulî, İbrahim Halvetî ile Viranî'nin mükerrer olarak verilen birer şiirleri ve Sa'îd Paşa'nın mükerreren verilmiş tek şiiri de sayıya dâhil edilmiştir.

Müstensih bazı şiirlerde mahlasların hemen üst taraflarına uzun bir med çizgisini andırır bir çizgi çekmiştir, bazılarında ise bunu yapmamıştır. Bazı beyitlerin ve şiir parçalarının altına ait olduğu şairin mahlas ya da ismini yazmıştır. Ancak pek çok şiirin müellifi hakkında hiçbir bir kayıt düşmemiş, isim de mahlas da vermemiştir. Bu durum müstensihin; şiirin mahlas beytini mecmuaya almaması, mahlası/ismi belirtmemesi ve nazım şekli ile yazıldığı dönem itibarıyla şiirin mahlas taşımaması ile ilgilidir. Yapılan araştırmalar neticesinde bu durumdaki şiirlerin bir kısmının müellifine ulaşıldı ve bunlar ilgili yerlere kaydedildi ancak yapılana araştırmalarda bir kısmının müellifi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Şayet bunlar bilinseydi değerlendirmeler daha net ve farklı olabilirdi.

Müstensih şiirlerin müellifini verirken dikkatsiz davranmış ve şiirleri gerçek müelliflerinin dışındaki şairlere atfetmiştir. Mecmuanın ilk şiirinin başında Kadrî Beg, mahlas beytinde ise Ġafūrī yazılmıştır. Yapılan araştırmalarda bu şiirin Gafurî Mahmud Efendi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. 245 numaralı şiir Nef'î'nin meşhur bir kasidesinin beyitleri olmasına rağmen Has Ordu-yı Hümayun Ser-kâtibi Hikmet

isminde bir şahsın bir kıt'ası olarak verilmiştir. Pîr Sultan'a ait bir şiir Kul Mustafa tapşırmasıyla verilmiştir. Nabî'nin bir beyti Namık Kemal'e ait olarak verilmiştir. Bir beytin ise bir mısrası Cevrî'ye bir mısrası Nef'î'ye aittir fakat beytin altına Cevrî yazılmıştır. Bu yanlışlar tespit edildiğinde gerekli değişiklikler yapılmış ve bunlar dipnot olarak düşülmüştür.

Mecmuada yer alan 7'si mensur, 301'i manzum olmak üzere toplam 308 metnin şairlere/yazarlara göre dağılımı şu şekildedir:[21]

Muallim Nâcî (17)[22], Nâmık Kemâl (21), Derdli (11), Fuzûlî (7), Zihnî-i Çermikî (7), Râgıb Paşa (6), Ziyâ Paşa (5), Vîrânî Abdâl (5), Türâbî (5), Nesîmî (4), Nâbî (4)[23], Şeyh Galîb (4), Sırrî (4), Ferdî (4), Ahmed Hamdî Bey (4), Sâfî (3), Nedîm (2)[24], Hilmî (3) Niyâzî-i Mısrî (3), Kâzım Paşa (3), 'İzzet (3), Şem'î (3), Kuddûsî (3), Ahmed Refîk (3), Zâtî (2), Mevlânâ (2), Ednerunlu Vâsıf (2), Hayâlî-i Şems (2), Zihnî-i Bayburdî (2), Şinasî (2), Şeyh Vasfî (2), Gedâyî (2), Noksânî (2), Vefayî (2), Kemâl Paşazade (2), Saîd Paşa-yi Âmidî (2), Bâkî (1), Askerî (1), İbn-i Haldun (1), Resmî (1), Eşrefoğlu Rûmî (1), Cafer Çelebi (1), Nev'î (1), Pîr Sultân Abdâl (1), Seyyid Nizâmoğlu (1), Şemsî (1), Fevrî (1), Rûhî (1), İşretî (1), Nef'î (1), Cevrî (1), Arabzâde Abdurrahmân (1), Kalender Çelebi (1), Nevres-i Kadîm (1), Nakşî Alî (1), Nakşî İbrâhîm (1), Gulâmî (1), Cevâbî (1), Gafûrî (1), Nâhifî (1), Münif (1), İffet (1), Tâlib (1), İsmâîl Budalâ (1), M. Pertev (1), İbrâhîm Halvetî (1), Recâîzâde Mahmûd Ekrem (1), Feryâdî (1), Hulûsî (1), Nigâr (1), Zekî Sarkis (1), Sıdkî-i Erzurumî (1), Dervîş (1), Nâdirî Hasan (1), Serserî (1), Pertev Paşa (1), Âkif Paşa (1), Celâl Paşa (1), Mehmed Celâl (1), İlyâs Sâmî Bey (1), Mehmed Sâdî Bey (1), Celâl/Celâleddin Beg (2), Cehrî/Çenârî (1), Fecrî (1), Feyzî (1), Hâşimî (1), Meylî (1), Himmetî (1), Şevkî (1), Fehmî(1), Ramî (1), Nâzım (1), Rıfkî (1), Halîl (1), Hulvî (1), Hüznî (1), Sâdık (1), Ata (1), Ataî (1), Nûrî (1),Yesarî (1), Hâlet (1), Mîrlîvâ Kumadanı Şemsî Paşa (1), Osmân Nûrî (1), Behcet (1), Fâ'ik (1), Sadî (1), Deli Hikmet (1), Deli Şair (1), Edîb (1), Esad Muhlis (1), N.M. (1), Hâlid Beg (1), Zekâyî (1).

[21] Parantez içindeki bu sayılar ilgili şairin muhtelif birim, biçim, tür ve hacimdeki şiirlerinin/yazılarının tamamını şamildir. Tahmis edilen şiirler, tahmis edilen şairlerin şiirlerine eklenmemiştir. Bu husus dipnot olarak düşülmüştür. Bir şaire ait olarak verilen ancak ilgili şairin veya başka şairlerin şiirleri arasında tespit edilemeyen şiirler de o şairin şiir sayısını eklenmiştir. Sistematik tabloda ve biyografi kısmında gerekli detaylar verilmiş, izahlar yapılmıştır.

[22] Ahmed Hamdî Bey'in tahmis ettiği gazellerle beraber şiir sayısı yirmi birdir.

[23] Bunların dışında Nabî'ye mal edilen iki beyit onun divanında tespit edilmediği gibi kime ait olduğu da ilgili şiir mevcut değildir. Nabî'nin bir beyti ise Namık Kemal'e atfedilerek verilmiştir.

[24] Nedîm'in; 'Âta'î'nin tahmis ettiği gazelle beraber üç şiiri vardır.

XIII. Asır

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (1207- 1273)

Horasan'ın Belh şehrinde 1207'de dünyaya geldi. Moğol istilası nedeniyle babasıyla uzun bir yolculuktan sonra Anadolu'ya gelerek Konya'ya yerleşti. İyi bir tahsil gördü. Şems-i Tebrizî ile tanıştıktan sonra tasavvuf yolunda olgunlaştı. Kim olursan ol, sözü ve insanlık sevgisiyle özdeşleşti. Halk üzerinde büyük nüfuza erişti. Sema ayinleri yaptı. Kendisinden sonra fikirleri etrafında oğlu tarafından Mevlevi tarikatı kuruldu. 1273'te vefat etti. Ölüm yıldönümü *Şeb-i Arus* olarak bilinmektedir. *Divan-ı Şems'ül-Hakayık, Mesnevi-i Manevi* meşhur eserleridir. Mecmuada kendisine atfedilen iki gazel varsa da bunlar *Divanı*'nda tespit edilememiştir. Bunlardan biri İran menşeli sitelerde ona ait olarak verilmektedir.Diğeri Molla Câmî'ye ait olabilir ihtimaliyle *Molla Câmî Divanı* da incelendi. Ancak bu *Divan'*da da tespit edilemedi.[25]

XIV. Asır

İbn-i Haldûn (1332-1406)

Tunus'ta doğan Mısır'da vefat eden İbn-i Haldun, modern tarihin, sosyolojinin ve iktisadın öncülerinden kabul edilen XIV. asır Arap düşünürü, devlet adamı ve tarihçisidir. *Mukaddime* isimli eseri meşhurdur. Mecmuada kendisine atfedilen üç mısralık bir bent vardır.[26]

Nesîmî (807 ?/1404?)

Doğum yeri ve tarihi hakkında yeterli bilgi yoktur. Şiraz, Şirvan, Diyarbakır ve Bağdat dünyaya geldiği yerler olarak zikredilmektedir. İmadüddin lakabını ve Seyyid unvanını kullanmıştır. İyi bir eğitim görmüş, genç yaşta tasavvuf yoluna girerek Fazlullah-ı Hurufî'ye bağlanmış, onun halifesi olmuştur. İnanç ve heyecanlarını, ateşli ve taşkın yaratılışını şiirlerine yansıtmıştır. Bunların

[25] Daha geniş bilgi için bkz. Reşat Öngören,Mevlânâ Celâleddîn-İ Rûmî, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** Ankara 2004,C. 29, s. 441-448.
[26] Daha geniş bilgi için bkz. **Süleyman** Uludağ, İbn-i Haldûn**, TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1999,C. 20, s. 8-12 **.**

bedeli,boynunun vurulup derisinin yüzülmesi olmuştur. Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden olup şiirlerine birçok nazire yazılmıştır. Azeri Türkçesiyle yazan Nesimi Anadolu'da divan edebiyatının teşekkülünde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Azeri Türkçesi'nin Fuzulî'den önceki en büyük şairi olarak kabul edilir. Kalenderîler tarafından takdis edilmiş, bazı şiirleri ayinlerde okunmuştur. Alevî-Bektaşîlerin yedi büyük şairindendir. *Türkçe ve Farsça Divanları* başlıca eserleridir.[27]Mecmuada toplam dört gazel Nesimî 'ye atfedilmiştir. Ancak bunlardan ikisinin,bütün şiirleri incelenmesine rağmen ona ait olduğu tespit edilememiştir.

XV. Asır

Eşrefoglu Rûmî (1353- 1469)

Asıl adı Abdullah olup Eşref-i Rumî namıyla tanınmıştır. İznik'te yaşamıştır. Kadiri tarikatının ikinci piri sayılan Eşrefoğlu Rumî, daha hayatta iken büyük bir veli kabul edilmiştir. Eşrefiye tarikatını kurmuştur. Tasavvuf ilkelerini ve tasavvufi aşkı işlemiştir.Şiirlerinin çoğu bestelenmiştir. *Divan* ve mensur bir eser olan *Müzekk'ün-Nüfus* başlıca eserleridir.[28] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Cafer Çelebi (1452- 1515)

1452'de Amasya'da doğmuştur. Asıl adı ve mahlası Cafer'dir.Tacizade Cafer Çelebi olarak bilindi. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik yapmıştır. Yavuz Sultan Selim devrinde yeniçerileri isyana teşvik ettiği gerekçesiyle 1515'de idam edilmiştir. *Divan'ı, Hevesname i*simli mesnevisi ve *Münşeat'ı* başlıca eserleridir.[29] Mecmuada tek bir beytine yer verilmiştir.

[27] Detaylı bilgi için bkz. Hüseyin Ayan, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni,** C. 1-2, Türk Dil Kurumu Yay. Anakara 2002.s.1-42.
[28] Daha geniş bilgi için bkz.A. Necla Pekolcay**,** Abdullah Uçman**,** Eşrefoğlu Rûmî,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1995,C. 11, s. 480-482.
[29] Daha geniş bilgi için İsmail E. Erünsal, **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri,** Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Ankara 2018, s. 8-9.

XVI. Asır

Kemâl Paşazade (1469-1534)[30]

1469'de dünyaya geldi. Asıl adı Şemseddin Ahmet'tir. Büyükbabası Kemal Paşa'ya nispetle Kemal Paşazade, İbni Kemal diye anılır. Doğum yeri ihtilaflıdır. Müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık yapmış, Yavuz Sultan Selim'den büyük itibar görmüştür. 1534'te vefat etti.Kemal Paşazade pek çok alanda eser vermiş çok yönlü ve kudretli bir âlimdir. *Tevarih-i Al-i Osman* isimli tarihi ve *Divan'ı* önemli eserlerindendir.[31] Mecmuada iki beytine yer verilmiştir.

Zâtî (1471- 1547)

1471'de Balıkesir'de dünyaya geldi. Asıl isminin İvaz olduğu tahmin edilmektedir. Tahsili hakkında fazla bilgi yoktur. Neşeli, rindmeşreb ve zevkperest birisiydi. Döneminin ileri gelenlerine kasideler sunmuş, onlarla aynı meclislerde bulunmuş, onlardan iltifatlar görüp rahat bir hayat sürmüştür. Bayezid Camisi yakınlarındaki bir dükkânda reml ilmiyle uğraşmış bu dükkân şairlerin uğrak yeri olmuştur.Burada Bakî gibi genç şairlere rehberlik etmiştir.1546'da vefat etmiştir. *Divan ve Edirne Şehrengiz'i* başlıca eserleridir. Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.[32]

Nev'î (1534-1599)

1533-34 yılında Malkara'da doğdu. Asıl adı Yahya'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. İyi bir tahsil görmüş ve medreselerde hocalık, kadılık ve şehzade hocalığı yapmıştır. İlim ve fazilet sahibi bir zat olup büyük saygı görmüştür. 1599'da vefat etmiştir. Üç dile, söze ve tasavvufa hâkim, âşıkane yazan güçlü bir şairdir. Gazel ve kasidede ustadır. Muhtelif konularda manzum, mensur otuza yakın

[30] Daha geniş bilgi için bkz. Gülderen Çelik, **İbn-i Kemâl Divanı'nda İnsan Unsuru,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2005, s. XVII-XIII.

[31] Daha geniş bilgi için bkz. Şerafettin Turan, Kemal Paşazâde,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** Ankara 2010, C. 25, s. 244-245 **.**

[32] Daha geniş bilgi için bkz. Vildan S. Coşkun, Zâtî,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2013, C. 44, s. 150-151.

eseri vardır. *Divan, Hasb-i Hâl, Teceme-i Hadis-i Erbain* eserlerinin başlıcalarıdır.[33]Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Pîr Sultân Abdâl (XVI. asır)

Ne zaman doğduğu ve vefat ettiğimeçhuldür. Hayatı hakkında fazla ve kesin bilgi yoktur. Asıl adı Haydar'dır. Sivas'ın Yıldızeli ilçesi Banaz köyünde doğmuştur. Şiirlerinden iyi bir medrese eğitimi aldığı anlaşılmaktadır. Alevî-Bektaşî'lerin yedi ulu şairinden olup posta oturmuştur. Heceyle ve halk diliyle yazdığı nefesleri meşhur olup hem Sünnîlerce hem Alevîlerce ayinlerde okunmuştur. Dünyevi şiirleri ise Türkü şeklinde bestelenmiştir. Hakkında en fazla çalışma yapılan âşıklardan biridir. Safevi taraftarı olduğu ve Osmanlı'ya isyan ettiği için Hızır Paşa tarafından asılarak idam edildiği söylenmektedir. Aruz veznini kullanmamış, şiirlerini kitap hâline getirmemiştir.[34]Mecmuada Kul Mustafa tapşırmasıyla verilen ancak Pir Sultan'a ait olan bir koşmaya yer verilmiştir.

Seyyid Nizâmoglu (XVI. asır)

Seyyid Nizamoğlu XVI. asırda İstanbul'da doğdu. Seyfi, Seyfullah ve Seyyid Nizamoğlu mahlaslarını kullanmıştır. Devrinin tanınmış ve büyük saygı görmüş tasavvuf/tekke şairlerinden ve âşıklar zümresindendir. Halvetiye tarikatına girdi. Bazı didaktik şiirlerinde, bozuk düzeni ve tasavvufi zümreleri eleştirmiştir. Seyyid Nesimî ve Yunus Emre'yi takip etti. Şiirleri bestelenmiş ve asırlarca ayinlerde okunmuştur. Tahminen1601'de İstanbul'da vefat etti.*Divan'ı; Tacname, Vahdet-i Vücut* isimli mensur eserleri vardır.[35] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Saydî (XVI. asır)

Saydî'nin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Pervane bin Abdullah'ın XVI. asırda derlemiş olduğu *Pervâne Bey Mecmuası*'nda Saydî'nin, Hayretî'ye (öl. 1535) nazire olarak

[33] Daha geniş bilgi için bkz. Nejat Sefercioğlu,Nev'î, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2007, C. 33, s. 52-54.
[34] Daha geniş bilgi için bkz. Cahit Öztelli, Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri, **Özgür Yay., İstanbul 2012,** s. 11-63.
[35] Daha geniş bilgi için bkz. Adil Ali Atalay, **Seyyid Nizamoğlu,Hayatı-Eserleri-Divanı,** Can Yay., İstanbul 1990, s. 11-15.

yazmış olduğu bir gazeli kayıtlıdır. Bu gazelin, hem Hayretî'nin gazeline nazire olması hem de *Pervâne Bey Mecmuası'*nın XVI. asırda derlenmiş olmasından hareketle Saydî'nin, XVI. asır şairlerinden olduğu anlaşılmaktadır.Şiirde Sultan Süleyman'dan bahsedilmesi şiirin bahsi geçen şaire ait olduğu ihtimalini yükseltmektedir. Mecmuada bir muhammesine yer verilmiştir.[36]

Şemsî (1520- 1597)

Tokat'ın Zile kasabasında 1520 yılında doğdu. Adı Ahmet, lakabı Şemseddin, şiirde kullandığı mahlası Şemsî'dir. Sivas'ta irşat faaliyetlerinde bulunduğu için Şemseddin Sivasî olarak da bilinir. Kısa bir süre müderrislik yaptı. Velut bir şeyh olarak uzun yıllar Sivas'ta yaşadı. Şemsiye tarikatını kurdu. 1597'de vefat etti. Çoğu dinî, tasavvufî sahada olmak üzere manzum ve mensur pek çok eser vermiştir. *Divan, İbret-numa, Gülşen-abad* bunlardan birkaçıdır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[37]

Fevrî (?-1571)

Arnavutluk'un Daraç şehrinde doğdu. Hırvat asıllı Hristiyan bir aileye mensuptur. Küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul'a getirildi. İslâm dinine girdikten sonra Ahmet adını aldı. Bazı devlet adamlarının himayesine girdi. Müderrislik ve kadılık yaptı. *Bir manzumesinde, devrin öğretim sistemindeki bazı aksaklıklardan söz etmesi önemlidir.* Kanuni'ye sunduğu kasidelerle şöhreti arttı. 1571'de Şam'da vefat etti. Fevrî yaşadığı dönemde daha çok bir âlim olarak şöhret kazanmıştır. Aynı zamanda devrinin tanınmış hattatlarındandır. *Divan'ı ve Ahlâk-ı Süleymânî* başlıca eserleridir.[38] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Rûhî (1534- 1605)

1535'te Bağdat'ta dünyaya geldi. Ruhî-i Bağdadî olarak tanındı. Adı Osman, mahlası Ruhî'dir. Anadolu'nun çeşitli yerleri dâhil pek çok yer dolaşmıştır. Konya ve

[36] Daha geniş bilgi için bkz. Kâmil Ali Gıynaş, **Pervâne Bey Mecmuası,** Akademik Kitaplar Yay. İstanbul: 2014, C.1.

[37] Daha geniş bilgi için bkz. Hasan Aksoy, Şemseddin Sivasî, Hayatı, Şahsiyyeti, Tarikatı, Eserleri, **Cumhuriyet Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Dergisi,** C. 9/2 , Sivas, Aralık 2005. s. 1-46

[38] Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Kalpaklı, Fevrî,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1995, C. 12, s. 505-506.

İstanbul Mevlevihane'lerinde bulunmuş bir Mevlevi olduğu kaynaklarda geçmektedir. Binin üzerinde rintçe ve lirik gazelleriyle, pek çok naziresi olan meşhur *Terkib-i Bent*'iyle edebiyatımızın önemli şahsiyetlerindendir. *Sosyal hayata duyarlı olan şair bazı olumsuzlukları dile getirmekten çekinmemiştir.* 1606'da vefat etti. Tek eseri *Divanı*'dır.[39] Mecmuada Ruhî'ye atfedilen bir beyti varsa da şiirleri arasında tespit edilememiştir.

Bâkî (1526- 1600)

1526'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mahmud Abdulbaki'dir. Medreseye devam etmiş, ilgisi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. İyi bir tahsilden sonra müderrislik, kazaskerlik yapmış çok istemesine ve yaklaşmasına rağmen Şeyhülislam olamamıştır. 1600'de İstanbul'da vefat etti. Osmanlı sahasının XVI. asırdaki en büyük şairi olup *Sultan'üş-şuara olarak anılmış, Kanuni onunla iftihar etmiştir.* Divan edebiyatını Fars edebiyatı seviyesine çıkarmış, güçlü kalemiyle döneminin ihtişamını şiirlerinde tasvir etmiştir. Rindane şiirler yazmış, tasavvufa hiç girmemiştir. Mahallileşme akımını öncülerinden olmuştur. *Divanı* ve Arapçadan çevirdiği *Fezail'ül-Mekke, Fezail'ül-Cihad* eserleri önemlidir.[40] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Fuzûlî (1483- 1556)

Fuzulî'in hayatı birçok yönden belirsizdir. Doğum yeri gibi doğum tarihi de tam olarak bilinmemektedir. Asıl adı Mehmet, babasının adı ise Süleyman'dır. Bağdat, Necef, Hille veya Kerbelalı olduğu söylenir. Fuzulî, mahlasıdır. Tahsili noktasında kesin bilgi yoktur ancak âlim ve fazıl bir insanı olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. Hayatı boyunca yokluk içinde yaşamış, devlet büyüklerinden hak ettiği ilgiyi görememiştir. 1556'da vefat etmiştir. Azeri sahasına girmekle beraber Divan edebiyatının en lirik, en kudretli, halk tarafından en çok benimsenen, tesiri daimi olan en güçlü şairidir. Dinî ve tasavvufi şiirleri olmakla beraber genel olarak aşk ve ıstırap şairi olarak bilinir. Velut bir şair ve yazar olan

[39] Daha geniş bilgi için bkz. Coşkun Ak, Rûhî-yi Bağdadî. **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2008, C. 12, s. 205-206.
[40] Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Çavuşoğlu, Bâkî **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1991, C. 4, s. 537-540.

Fuzulî'nin Türkçe, Farsça ve Arapça pek çok eseri vardır. *Türkçe ve Farsça Divanlar, Leyla vü Mecnûn* mesnevisi, mensur olan *Hadika'düs-Süeda* ve "Selam verdüm, rüşvet degüldür deyü almadılar." sözüyle başlayan meşhur *Şikâyetname* mektubu en çok bilinenleridir.[41]Mecmuada biri mütekerrir olmak üzere yedi şiirine yer verilmiştir.

İşretî (?- 1566)

İstanbul yakınında bulunan Yenihisar'da doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Asıl adı Mustafa'dır. Kadılık yaptı. Şehzade Bayezid'in has meclisine girdi ve onun sevgisini kazandı. 1566'da vefat etti. İşretî'nin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri bulunmaktadır. Döneminin tezkire yazarlarına göre onun, okunmaya, dinlenmeye değer şiirleri vardır. Aşk, şarap, sevgili ve dünyanın faniliği konulu âşıkane ve rindane şiirleri oldukça başarılıdır.[42]Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

XVII. Asır

Nef'î (1572- 1635)

Asıl adı Ömer olan Nef'î, 1572'de Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğdu. . Soylu bir aileye mensuptur. Nef'i Üstün bir sanat gücüne sahip olan övgü ve yergi şairi yani kaside şairidir. Dört padişah devrini idrak etmiş devlet adamlarına sunduğu kasidelerle haklı bir şöhret kazanmış ve lütuflar görmüştür. Ancak sert mizacı ve istikrarsız kişiliği, devlet erkânına yönelik pervasız eleştirileri yüzünden en yakın olduğu padişah IV. Murat tarafından katline ferman verilmiştir. Sarayın mahzeninde 1635'te boğdurulmuş, cesedi denize atılmıştır. *Türkçe Divan, Farsça Divançe* ve eleştirilerini topladığı *Siham-ı Kaza* başlıca eserleridir.[43]Mecmuada başka birine mal edilen bir şiirine ve bir mısrasına yer verilmiştir. Kalenderî başlığıyla verilen ve ona mal edilen şuḫāne bir şiir ise şiirleri arasında tespit edilmedi.

[41] Daha geniş bilgi için bkz. Hasibe Mazıoğlu, **Fuzulî Üzerine Makaleler,** Türk Dil Kurumu Yay., İstanbul 1997, bütün sayfalar.
[42] Daha geniş bilgi için bkz. Suat Donuk http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=148 (08.03.2018)
[43] Daha geniş bilgi için, Metin Akkuş, **Nef'i Divanı,** Kültür Bakanlığı E-Kitap, 2018, sayfa yok, giriş.

Cevrî (1595 ?- 1654)

İstanbul'da dünyaya geldi. Eserlerinde Cevrî mahlasını kullanan şairin asıl adı İbrahim'dir. Mevlevi'dir. Kâtiplik ve hattatlık yapmıştır. XVII.asır şiirinde önemli bir yeri olan kudretli bir şairdir. Çoğunlukla arifane şiirler yazmıştır. Bağdatlı Ruhî'nin Terkib-i Bend'ine naziresi ve Mevlâna için yazdığı mesnevisi meşhurdur. Şiirleri döneminin hayatını yansıtması bakımından önemlidir. En önemli eseri *Divanı'*dır, *Hall-i Tahkikat, Selim-name* diğer eserlerindendir.[44]Mecmuada Nef'î'nin bir mısrasıyla beyit hâline getirilmiş bir mısrasına yer verilmiştir.

Arabzâde Abdurrahmân Efendi (1689- 1746)

1689 yılında İstanbul'da doğdu. Arapzade Abdurrahman Bahir Efendi olarak tanındı. Meşhur bir âlim oldu. Şehzadelerin hocalığına tayin edildi. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik yaptı. 1746'da İstanbul'da vefat etti. Türkçe, Arapça, Farsça olmak üzere üç dilde şiir yazdı. Aynı zamanda musikişinastı. Şiirlerini topladığı bir divana bugüne kadar rastlanmamıştır.[45]Mecmuada meşhur tevazuyla ilgili beytine yer verilmiştir.

Nevres-i Kadîm (?-1762)

Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Tam ismi Nevres Abdürrezzak Efendi'dir. Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. XIX. asır şairi Osman Nevres'ten ayırt edilebilmesi için Nevres-i Kadîm olarak anılır. Müderrislik ve kadılık yapmıştır. Bursa'da sürgündeyken 1762'de vefat etmiştir. Nevres-i Kadîm keskin söyleyişi, dilini tutamayışı, küfürbaz oluşu dolayısıyla çevresindeki insanları sık sık gücendirmiş, bu yüzden ömrünün büyük kısmı sürgünde geçmiştir. Kendine mahsus tavır ve eda sahibi bir şairdir. *Divanı* ve *Münşeatı* en önemli eserleridir.[46] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

---

[44] Haluk Aydın, **Cevrî Divânı'nın Tahlili,** Doktor Tezi, Balıkesir 2010, s. 11-33.

[45] Daha geniş bilgi için bkz. Nuri Özcan, Abdurrahman Bâhir Efendi,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1988, C. 1, s. 15-18.

[46] Daha geniş bilgi için bkz. **Şerife** Yağcı, **Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1993, s. IX-XXII.

Vassaf Abdullâh Efendi (?-1761)

Akhisar'da doğdu. Doğum tarihi tam bilinmemektedir. İyi bir eğitim aldı. Müderrislik ve kadılık yaptı. Kazasker oldu ve bu sıfatla İran'la yapılan görüşmelere katıldı. Uzun süre İran'da kaldığından bazı kaynaklarda "İran kazaskeri" veya "İranî Abdullah Efendi" lakabıyla anıldı. 1761'de vefat etti. Bazı eserler telif etmiş, üç dilde şiir yazmış, şiirlerinde "Abdî" ve "Vassâf" mahlaslarını kullanmıştır. Hikemî olan *Hayâl-i Behcetâbâd* mesnevisi en önemli eseridir.[47] Mecmuada bir beyti vardır.

Niyâzî-i Mısrî (1618- 1694)

Türk edebiyatının önde gelen mutasavvıf şairlerinden olan Niyazî-i Mısrî 1618'de Malatya'da dünyaya geldi. Asıl adı Muhammed, mahlası Niyazî'dir. Hem dinî hem de tasavvufi alanda dersler alarak kendini yetiştirmiştir. Mısır dâhil pek çok yer dolaşmıştır. Şeyh Ümmi Sinan'a bağlanmıştır. XVII. asırdan itibaren etkisi daimi ve sürekli olmuş bir şairdir. Hem şair, hem mutasavvıf olarak devrinde kendini kabul ettirmiştir. Ancak bazı fikirleri ve sözlerinden dolayı zaman zaman Rodos ve Limni gibi yerlere sürgün edilmiştir ve 1694'te Limni'de vefat etmiştir. Velut şairin en önemli eseri *Divan-ı İlahiyatttır. Şerh-i Nutk-ı Yûnus Emre* diğer mühim eseridir.[48] Mecmuada 3 şiirine yer verilmiştir.

Askerî (1621-1693)

1621'de Kütahya'da doğdu. Asıl adı Muhammed, mahlası Askerî'dir. Babasının adından dolayı Gülabî, Gülaboğlu lakaplarıyla da tanındı. *Divanı*'ndaki şiirlerde Muhammed, Gülaboğlu, Muhammed Han, Askerî, Askerî Derviş gibi adı ve mahlası iç içe geçmektedir. Maddi ve manevi ilimleri tahsil edenmutasavvıf bir şairdir. Halveti şeyhliği yaptı.1693'te vefat ettti.Tek eseri Askerî'nin birçok yazma nüshası bulunan bir *Divanı*'dır.[49] Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

---

[47] Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet İpşirli, Vassâf Abdullah Efendi,**TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2012, C. 42, s. 559-560.

[48] Daha geniş bilgi için bkz. Ali Yakıcı, **Niyâzî-i Mısrî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985,s. 9-15.

[49] Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Saadettin Aygen, **Şair ve Mutasavvıf Güllâboğlu Muhammed Askerî,** Türkeli Matbaası, Afyon 1979, s. 9-39.

Nakşî (?- 1655)

Asıl adı Ali olan Nakşî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Nakşî mahlasını kullanmıştır. Akırman'da doğmuştur.Halvetiye tarikatına intisap etmiş sofi bir zattır. 1655'te vefat etmiştir. Daha çok müritlerini eğitmek amacıyla yazdığı tasavvufi-didaktik şiirler yazmıştır. Sanat gayesinden çok uzakta, samimi ve akıcı bir dille eserlerini ortaya koymuştur. Yunus Emre'yi takip eden hece ve aruzu çok iyi kullanmış olan önemli bir şairdir.*Divan'ı, Aynü'l-Hayât***,** *Manzûme-i Gavriyye* isimli iki mesnevisi, *Esrarnâme* adlı mensur bir eseri vardır.[50] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Tâlib (?- 1706)

Kaynaklar doğum yerini Diyarbakır veya Bursa olarak göstermektedir. Hayatı ile ilgili farklı bilgiler verilen şairin asıl adı Mehmed Talib'dir. Bursa'ya yerleşmiş, Müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1706'da vefat etmiştir. Türkçe şiirlerinde Tâlib, Farsça şiirlerinde Âzim mahlasını kullanmıştır. Şiirleri Nabî Ekolü olarak adlandırılan hikemî geleneğin içerisinde değerlendirilebilir ve nasihatvaridir. Sebk-i Hindî ve hayal derinliği şiirlerinin diğer temel özelliğidir. Müzikle de uğraşmıştır. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.[51] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Vîrânî (XVII. asır ?)

Viranî Abdal'ındoğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Hayatı hakkındaki bilgiler bazı velayetnamelere dayanmaktadır. Eğriboz Adası'nda doğduğu rivayetler arasındadır. Virani Baba olarak bilinmekte olup Alevi-Bektaşilerin yedi ulu ozanından birisidir. Hurufilikten ve Nusayrilik'tenetkilenmiştir. Şiirlerinde tasavvufi coşkunluk görülür. Hz. Ali'nin yer yer ulûhiyetine varan yüceliğini, On iki İmamı ve Hurufilik felsefesinin temel öğretilerini dile getirmiştir. Bu yönüyle Nesimi'ye yakındır. *Divan* ve *Fakrname* olarak da bilinen *Vîrânî Baba Risâlesi*başlıca eserleridir.[52] Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

---

[50] Daha geniş bilgi için bkz. ATİK, Hikmet, **Nakşî Ali Akırmanî Dîvânı (İnceleme-Metin),** Doktora Tezi, Ankara 2003, s. 1-13.

[51] Daha geniş bilgi için bkz. Melike Erdem, **Bursalı Tâlib ve Divanı (Tenkitli Metin ve İnceleme),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991, s. 7-13.

[52] Daha geniş bilgi için bkz. Adil Ali Atalay Vaktidolu, **Vîrânî Divanı ve Risalesi (Buyruğu),** Can Yay., İstanbul 1998,s. 7-10.

Nâbî (1642- 1712)

Nabî, 1642 yılında eski adı Ruha olan Urfa'da doğdu. Kaynaklarda Nabî-i Ruhavî olarak geçer. Asıl adı Yusuf olan şair, Nabi mahlasını kullandı. Genç yaşta İstanbul'a gitti, Kısa sürede büyük itibar kazandı. Siyasi nedenlerle uzun süre Halep'te yaşadı. 1712'de İstanbul'da vefat etti. Nabîâlim, fazıl ve hassas bir zat odluğu için döneminin aksaklıklarına kayıtsız kalamadı. Şiirini fikre ve topluma yöneltti, divan şiirinin mana ufkunu düşünce ekseninde zenginleştirdi. Kendisiyle özdeşleşen *Hikemi Tarz*'ın kurucusu oldu. *Divanı'*ndaki pek çok gazel ve *Hayriyye* isimli meşhur mesnevisi bu tarzın en güzel örnekleridir. Velut bir şair ve yazar olan Nabî'nin başlıca eserleri *Türkçe Divan, Hayriye* ve *Hayrabad* mesnevileridir.*Münşeat ve Zeyl-i Siyer-i Veysi* mensur eserlerindendir.[53] Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Gafûrî (? - 1667)

Gelibolu'da doğdu. Asıl adı Mahmut'tur. Gençliğinde İstanbul'a gelip öğrenim gördü. Müderrisken tasavvufa girerek Celvetî olmuştur. Şeyhinin ölümü üzerine Hüdayî Tekkesi şeyhi olmuştur. 1667 yılında vefat etti. İlahileri ve gazelleri bulunan Gafurî'nin şiirlerinde tasavvufî neşve hâkimdir.[54] Kadri Beg'e ait olarak verilen mecmuanın gazel tarzındaki ilk şiiri Gafurî'ye aittir.

XVIII. Asır

Nâhifî (1665-1738)

İstanbul'da 1665 yılında dünyaya geldi. Asıl adı Süleyman'dır. Şiirlerinde kullandığı Nahifî mahlasıyla tanındı; İyi bir öğrenim gördü, ayrıca Hat'ta kendini yetiştirdi. Has Oda'da hizmete başladı. Kâtiplik ve elçilik yaptı. Mevlevîliğe intisap etti. 1738 vefat etti. Sebk-i Hindî tesirinde bir sanat anlayışına sahip olan şair hikemî şiir söylemede belli bir başarıya ulaştı. Dinî heyecanları kuvvetli olan şair, birçok naat ve Yunus Emre etkisinde ilahi kaleme almış ve bunların çoğu

[53] Daha geniş bilgi için bkz. Ali Fuat Bilkan, **Nabî Divanı**, C.1, Akçağ Yay., Ankara 2011, s.11-24
[54] Daha geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Aksoyak, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1268

bestelenmiştir.“Göz gördü, gönül sevdi seni ey yüzü mâhım.” mısraıyla başlayan gazeli klasik Türk musikisinin günümüzde de zevkle dinlenilen parçaları arasındadır. Pek çok eseri vardır. *Divan, Hicret'ün-Nebi, Mevlid* başlıca eserleridir.[55] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Nedîm (1681- 1730)

1681'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. İstanbulludur. İyi bir eğitim görmüş, elsine-i selaseyi öğrenmiş, müderrislik yapmıştır. Damat İbrahim Paşa'nın nedimi ve musahibi olmuş, her icraatına destek vermiştir. Divan edebiyatında *Nedimane Tarz* denen somut aşka dayalı aşk ve işrete dayalı bir gazel şairi olarak yerini almıştır. Ayrıca *Lale Devri* İstanbul'unun sokaklarını, sosyal hayatını şiirine yansıttığı ve kasideleriyle İstanbul'u övdüğü için *İstanbul şairi* olarak da bilinir. *Mahallileşme akımını ve şarkı biçiminin* en önemli temsilcilerindendir. Ölümü hakkında çeşitli rivayetler vardır. Başlıca eseri *Divanı*'dır. *Ayni Tarihi*'nin bir kısmını da tercüme etmiştir. *Nigârname* isimli bir mektubu vardır.[56] Mecmuada biri 'Ataî'nin tahmisi olmak üzere üç şiirine yer verilmiştir.

Şeyh Gâlib (1757-1799)

1757'de İstanbul'da doğdu. Asıl ismi Mehmed'dir. Önce Es'ad daha sonra Galib mahlasını kullanmıştır. İyi bir eğitim almıştır. Babası Mevlevi'dir, kendisi de bu yola girmiştir. 35 yaşında Galata Mevlevihane'si şeyhliğine getirilmiştir. III. Selim'le yakın bir dostluk kurmuştur. Sarayın takdirini ve saygısını kazanmıştır. Reformlarda saray yanlısı bir tutum sergilemiş bu tavrı tarikat erbabını rahatsız etmiştir.1799'da genç denilecek bir yaşta vefat etkimiştir.Divan edebiyatını son büyük temsilcisidir. Klasik Türk edebiyatının zirvesindeki son şair olarak kabul edilir. Edebiyata, şiir tekniğine ve dile son derece hâkimdir. Sebk-i Hindî akımından etkilenmiş, sembolist denebilecek şiirler yazmıştır. Bütün şiirlerinde tasavvufi his ve heyecanlarını anlatmıştır. Yüksek edebi değere sahip şiirler yazmıştır. *Türkçe Divanı*

[55] Daha geniş bilgi için bkz. A. İrfan Aypay, **Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1992, s.1-10.
[56] Daha geniş bilgi için bkz. Muhsin, **Nedim Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, s. 9-17.

ve *Hüsn ü Aşk* mesnevisi genç yaşta kaleme aldığı en mühim eserleridir.[57] Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Râgıb (1699- 1763)

1699'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Ragıp mahlası kullandı. Daha çok Koca Ragıp Paşa olarak tanındı. Değişik devlet memuriyetlerinde bulundu. Başarısından dolayı sadrazamlığa kadar yükseldi.1763'te vefat etti. Çalışmaları ve şahsiyetiyle Osmanlı'ya ve onun kültürüne büyük katkıları oldu. Doğu ve Batı'nın birikiminden yararlandı. Sebk-i Hindî'den kısmen etkilendi. Nabî tarzı hikemi şiirleri ile öne çıkmıştır. Bilgece beyitleri vardır. Haklı bir şöhrete ulaşan Ragıp Paşa kendinden sonraki pek çok şairi etkilemiştir. Pek çok eseri vardır. *Divanı ve Münşeatı* en bilinenleridir.[58] Mecmuada altı şiirine yer verilmiştir.

Münif (?-1743)

Antakya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mustafa'dır. Antâkî/Antakyalı Münif Mustafa Efendi olarak tanındı. İstanbul'da çeşitli memurluklarda bulundu. Nedim ve Nabi tarzı şiirler yazmış fakat onlar kadar başarılı olamamıştır. Daha çok gazel ve kaside yazmıştır. Şiirleri sağlam yapılı olup müptezel kelimeler kumlanmamıştır. Münif, müzikle de iştigal etmiş iyi seviyede ney çalmıştır. *Divanı ve Zafername*leri önemli eserlerindendir. *Terceme-i Hadis-i Erbain* diğer mühim eseridir.[59] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İsmâîl (XVIII. asır)

Alevi-Bektaşi şairi olan Budala İsmail hakkında bilinenler çok azdır. Asıl adı İsmail'dir ve şiirlerinde Budala, Budala İsmail, Kul Budala mahlaslarını kullanmıştır. XVIII. asırda yaşadığı tahmin edilen Budala İsmail, Divriğilidir. Genellikle Bektaşi itikadını dile getiren şiirler söylemiştir. Bunun yanında sosyal

[57] Daha geniş bilgi için bkz. Nacî Okçu, **Şeyh Gâlib Divanı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, sayfa numarası yok, giriş kısımları.
[58] Daha geniş bilgi için bkz. Hüseyin Yorulmaz, **Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989, s. 2-28.
[59] Daha geniş bilgi için bkz. Muharrem Kılıç, **Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divânı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1995, s. 2-20.

konulu şiirleri de vardır. Şiirleri muhteva yönü ile oldukça kapsamlıdır. Bilinen 23 şiiri vardır. [60]Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

XIX. Asır

Vâsıf (1771 ?- 1825)

İstanbul'da doğdu. 1771'de dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Asıl adı Osman Vasıf'tır. Enderun'dan yetişmiş, çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Sonuncusu ikbal yıllarını yaşadığı II. Mahmut olmak üzere beş padişahın dönemlerini idrak etmiştir. 1825'te vefat etmiştir. Vâsıf rintmeşrep, hoşsohbet, umursamaz bir kişiliği sahip, orta seviyede bir şair olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle zaman zaman ahlak ve edep dışı şiirler de yazmıştır. Mahallileşme akımını şairlerinin özellikle Nedim'in tesirinde kalmıştır. Nedim gibi bir İstanbul şairidir. Gazel ve rekor sayıdaki şarkılarıyla şöhret kazanmıştır. Tasavvufla ilgisi azdır. Şarkılarından bir kısmı bestelenmiş olup günümüzde de icra edilmektedir.[61] Şairin tek eseri *Divanı*'dır. Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Pertev (1746- 1808)

Asıl adı Muhammed olup İstanbul'da doğdu. Önce Nuri mahlasını kullandı, sonra Pertev mahlasını aldı. Muvakkitzade olarak lakabıyla tanındı. Çeşitli memurluklarda bulundu. 1808 tarihinde vefat etti. Pertev, kasideye rağbet etmemiş, çoğu Nedimane olmak üzere çok sayıda gazel söylemiştir. *Divanı* elimizde bulunan tek eserdir.[62] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İbrâhîm Halvetî (1774-1846)

1774'te Kuşadası'nda doğdu. Asıl ismi ve mahlası İbrahim'dir. Kuşadalı İbrahim sanıyla tanınmıştır. Uzun süre tahsille uğraştı. Halveti tarikatına girdi, irşat faaliyetlerinde bulundu. 1846 yılında vefat etti. Asrın büyük âlimlerinden olup

---

[60] Daha geniş bilgi için bkz. Doğan Kaya "Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail", **Alevilik Araştırmaları Dergisi,** s. 223-238.

[61] Daha geniş bilgi için bkz. Abdülkadir Karahan, Enderunlu Vâsıf, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1995, C. 11, s. 189-190.

[62] Mehmet Ulucan, **Muvakkit-zâde Mehmed Pertev-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili,** Doktora Tezi, Elâzığ 2005, s. 11-112.

yaşadığı dönemin tasavvuf ve düşünce tarihi açısından önemli şahsiyetlerindendir,İlmî kişiliğini yansıtan en önemli eserleri mektuplarıdır. Onun hayatı üzerine en kapsamlı çalışmayı yapan Yaşar Nuri Öztürk, mektupları dışında eserlerinin bulunmadığını tespit etmiştir. *Mektupları* dışında bestelenmiş bazı şiirleri de bulunmaktadır.[63] Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır.

İbrâhîm Şinâsî (1826-1871)

İbrahim Şinasi1826'da İstanbul'da doğdu. Memurluk kapsamında 1849'da Paris'e gitti. Orada beş yıl kaldı. Lamartin gibi bazı önemli kişilerle tanışıp yakınlık kurdu. Fransız dili ve edebiyatında derinleşti. Fransızcadan şiir çevirileri yaptı. İlk özel gazete olan *Tercüman-ı Ahval'i* çıkardı. İlk modern tiyatro olan *Şair Evlenmesi*'ni, ilk makale olan *Mukaddime*"yi yazdı. Türk şiirini hem içerik hem şekil hem de dil bakımından yeniledi. Tanzimat, kanun, reisicumhur, medeniyet, taassup gibi kavramlara yer vererek siyasi içerikli edebiyatın öncülüğünü yaptı. Kasidelerinde Tanzimat'la gelen yeni sosyal kavram ve fikirlere yer verdi. Akla ve ilme önem verdi Hükûmete yönelik ironik yazıları nedeniyle memurluktan çıkarıldı.1871'de İstanbul'da vefat etti. *Tercüme-i Manzume, Şair Evlenmesi, Müntahabat-ı Eş 'ar, Durup-i Emsal-i Osmaniye* başlıca eserleridir.[64] Mecmuada bir beyti vemeşhur *Münacat* kasidesinin altı beyti olmak üzere iki şiirine yer verilmiştir.

Ziyâ Paşa (1829-1880)

İstanbul'da 1829 yılında doğdu. Asıl adı Abdülhamid Ziyaeddin'dir. Şiirlerinde ve yazılarında Ziya mahlasını kullandı. İyi bir eğitim gördü ve genç yaşta memur oldu. Edebiyat ve siyasetle uğraştı. Encümen-i Şuara'ya ve Yeni Osmanlılara katıldı. Babıali'nin iç ve dış politikalarını açıkça eleştirdi. Siyasi yönünden dolayı Paris'e kaçtı. Şûra-yı Devlet üyeliğine getirildi. Maarif Müsteşarlığına ve çeşitli valiliklere tayin edildi. Namık Kemal ile birlikte Kanun-ı Esasi Encümeni'nde görevlendirildi. 1880'de Adana'da vefat etti. Ziya Paşa, yeni Türk edebiyatının kurucularından biri olarak kabul edilmektedir. Tanzimat Edebiyatının belli başlı

[63] Yaşar Nuri Öztürk, **İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadalı İbrahim Halveti,** Yeni Boyut Yay., İstanbul 2013, s. 39-85.
[64] Daha geniş bilgi için bkz. Osman Nuri Erkiz, **Şinasi, Hayatı, Sanatı ve Esreleri,** Kastaş Yay., İstanbul 1984, s.39-74.

özelliklerini sanatında toplayan divan şiirinin de son temsilcilerindendir. Ancak düşünce sistemi açsından sanatı yenidir. Fikren Avrupai bir edebiyattan yanadır ancak duygularıyla yerli kalmıştır. *Şiir ve İnşa* makalesi ile *Harabat* önsözü edebiyat ve dil üzerine önemli fikirler içermektedir. Birçok parçası atasözü hâline gelen *Terkip-i Bend'i* bugün bile zevkle okunmaktadır. *Endülüs Tarihi, Engizisyon Târihi Eş'ar-ı Ziya, Harabat, Terca-i Bend - Terkab-i Bend, Zafername Şerhi* başlıca eserleridir.[65] Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

Nâmık Kemâl (1840-1888)

1840'de Tekirdağ'da doğdu. Asıl adı Mehmed Kemal'dir. Şiirlerinde Namık ve Kemâl mahlaslarını kullandı. Düzenli bir öğrenim görmedi ancak kendi kendini yetiştirdi. Tercüme Odası'nda görev yaptı. Encümen-i Şuara'ya dâhil oldu. Şinasi ile beraber Tasvir-i Efkâr gazetesini idare etti. Yazdığı siyasi yazılar nedeniyle çeşitli görevlerle veya sürgünle İstanbul'dan uzaklaştırıldı, hapsedildi. Yeni Osmanlılara katıldı, Ziya Paşa ile beraber Paris'e kaçtı. Şûra'yı Devlet üyeliğine getirildi. Kanun-ı Esesi metnini yazmakla görevlendirilen komisyona alındı. 1888'de vefat etti. Ölümü umumi bir teessür havası yarattı. Fikirleri ve eserlerinin içeriğinden dolayı *vatan ve hürriyet şairi*diye anılmıştır. Çeşitli edebî türlerde yeni Türk nesrinin öncüsü ve yaratıcısı olmuştur. Edebiyatın pek çok türünde eser vermiş, çeşitli tenkitler ortaya koymuştur. Yazıları ve tiyatrolarıyla yeni değerler etrafında zihinleri aydınlatma ve kamuoyu yaratma misyonunu üstlenmiş bir düşünce adamı olmuştur. Eski tabirle Namık Kemal çok velut bir yazardır. *Vatan Yahut Silistre, Zavallı Çocuk, Cezmi, İntibah, Hürriyet Kasidesi, Tahrib-i Harabat* akla gelen önemli esreleridir.[66]Mecmuada bazıları tespit edilmemekle beraber yirmi bir şiirine yer verilmiştir.

Muallim Nâcî (1849-1893)

1849'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ömer'dir. Şiirlerinde Nacî mahlasını kullandı. Ayrıca şiir ve yazılarında Muallim Nacî, Mes'ûd-ı Harabatî, Ömer Hulusî,

[65] Daha geniş bilgi için bkz. Önder Göçgün, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler,** Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001, s. 1-14.
[66] Daha geniş bilgi için bkz. Önder Göçgün**, Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 1999, s. XV-XLIV.

Ali Rıza gibi adlar da kullandı. Arapça ve Farsça, Fransızca öğrendi. *Tercümân-ı Hakîkat*'ın edebî sütununu yönetti. Yazdığı şiirler ve Fransızcadan yaptığı çevirilerle ünlendi. *Bu gazetelerdeki* şiir ve yazılarıyla klasik edebiyatın lideri oldu. Recaizade Mahmut ile eski-yeni tartışmasına girdi Dönemin önemli okullarında edebiyat dersleri verdi. 1893'te tarihinde vefat etti. Değişik tür alanlarda eser veren Muallim Naci'nin en önemli yönü şairliğidir. Şiirleri, divan geleneğini sürdürenler ve yeni tarzda olanlar diye iki grupta ele alınabilir. Eski edebiyatın savunucusu ve yeni edebiyatın karşıtı olarak görüldü ancak o aslında bir sentez peşinde oldu. Onun şahsında eski-yeni mücadelesi başladı. Cenap Şahabettin, Mehmet Akif, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'e tesir etti. Muallim Naci Tanzimat Dönemi'nde kayınpederi Ahmet Mithat Efendi'den sonra en çok eser veren şahsiyettir. Pek çok türde çok sayıda eseri vardır. *Ateşpare, Demdeme, Istılahat-ı Edebiyye, Lugat-ı Nacî, Muallim,Yadigâr-ı Nacî*bunlardan bazılarıdır.[67] Mecmuada şiir ve yazılarına hem sayı hem hacim olarak en çok yer verilen sanatkârdır. Tahmis edilen gazelleriyle beraber yirmi şiirine yer verilmiştir.

Recâizâde Mahmûd Ekrem (1847-1914)

İstanbul'da 1847 yılında doğdu. Tam adı Recaizade Mahmud Ekrem Bey'dir. Ekrem mahlasını kullandı. Önemli okullarda edebiyat dersleri verdi, ders notlarını *Talim-i Edebiyat* adıyla yayınladı, bunlar büyük yankılar uyandırdı ve eleştiriler aldı. Bu nedenle yeni edebiyat taraftarlarınca Üstat Ekrem olarak anıldı. Muallim Nacî ile eski-yeni tartışmasına girdi. Yeni edebiyat anlayışını savunan gençleri Servet-i Fünun dergisi etrafında bir araya getirdi Böylece 1896 *Edebiyat-ı Cedide* hareketi kurulmuş oldu. 1914'de İstanbul'da vefat etti. Batı tesirinde gelişen edebiyatımızın teorisyeni, düşünen adamı olarak görülmektedir. Edebiyatta bireyselliği ve güzelliği ön planda tuttu. Şiirlerinde aşk, tabiat ve ölümle ilgili duygu ve düşünceler başta gelmektedir. *Araba Sevdası,Çok Bilen Çok Yanılır, Nijâd*

[67] Daha geniş bilgi için bkz. Abdülkadir Hayber, Hüseyin Özbay, **Muallim Nacî'nin Şiirleri,** MEB Yay., İstanbul 1997, s. 17-19.

Ekrem, Ta'lîm-i Edebiyât, Zemzeme başlıca eserleridir.[68] Mecmuada modern tarzda yazılmış bir şiirine yer verilmiştir.

Vasfî (1851-1910)

1851 senesinde İstanbul'da doğdu. Asıl adı Şeyh Ali Vasfî Efendi'dir. Şiirlerinde Vasfî ve Berkî mahlaslarını kullanmıştır. 1866'da Kefevî Tekkesi şeyhliğine tayin edildi. Âlim ve fazıl Nakşbendî şeyhlerindendir. Muallim Nacî'nin yanında yer aldı ve aralarında bir dostluk oluştu. Bazı gazetelerde edebî makaleler ve manzumeler yazdı. 1910 senesinde İstanbul'da vefat etti. Tevfik Fikret'in, Cenap Şahabettin'in ilk şiirleri üzerinde önemli etkileri oldu. Şiirleri pek çok besteci tarafından bestelendi.*Barika, Cezebat, Sarf-ı Osmani*[69] bazı eserleridir.Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.

Kuddûsî (1769-1849)

1769'de Niğde'de doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. Şiirlerinde Kuddûsî mahlasını kullandı. Mutasavvıf, şair ve Kadirî şeyhidir. Pek çok yer dolaştı. On yedi yıl Mekke'de ikamet etti. Sofiyane, dervişane ve âşıkane şiirleriyle çevresi üzerinde etkili oldu. 1265'te vefat etti. XIX. asırda Anadolu'da yetişen şair mutasavvıfların en önemlilerindendir. Tasavvuf ve ilahi aşk muhtevalı şiirler yazdı. Yer yer dönemine göndermede bulunan şiirler yazdı. Başlıca eseri *Divanı*dır. Kaynaklarda birkaç risalesinden de bahsedilmektedir.[70] Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

Feryâdî (1824-1904)

Feryadî, kesin olmamakla beraber 1824'te Sivas Divriği'de doğmuştur. Adı Mehmet'tir. Şiirlerinde önceleri Kul Yusuf mahlasını kullanmış Sonra Feryadî mahlasına geçmiştir. Dedelik yapmış, ömür boyu pek çok yer dolaşmıştır. Bu nedenle Derviş Baba, Deli Baba olarak bilinmiştir. 1904'te vefat etmiştir. Sarı turna adını verdiği sazını usta derecede çalmıştır. Şiir tekniği güçlü bir şairdir. Şiirlerini

[68] Daha geniş bilgi için Kenan Akyüz, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923,** İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2017, s. 49-51.
[69] Daha geniş bilgi için bkz. Mustafa Özsarı, ŞeyhVasfî, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2010, C. 39, s. 71-72.
[70] Süleyman Uludağ, Mustafa Asım Köksal, Kuddûsî Ahmed Efendi, **TDV İslam Ansiklopedisi,** 2002 Ankara, C. 26, s.315-316.

genellikle duygu ve düşüncelerini dile getirmiştir. Bazı şiirlerinde dertlerini işlemiştir.[71]Mecmuada bir koşmasına yer verilmiştir.

Sırrî (1795-1845?)

Eğriboz Adası'nda doğmuştur. 1795'de doğmuştur. Asıl adı Muhammed Emin; mahlası ise Sırrî'dir. Bektaşî şiirinin XIX. asrın ilk yarısında yetişen önemli temsilcilerinden biridir. 1845'te vefat ettiği tahmin edilmektedir. Sırrî derin bir Hz. Ali sevgisine sahiptir. Onun aşk anlayışı oldukça samimidir. On İki İmam onun şiirlerinin başlıca konularından birini oluşturur. Son derece güzel beyitler söylemiş ve edebiyatımızdaki yerini almıştır. Bilinen tek eseri *Türkçe Divanı'*dır. Ancak mecmualarda da pek çok şiiri mevcuttur.[72]Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Gulâmî (1854-1886)

1854 yılında Sivas'ta doğmuştur. Gulamî mahlasını kullanan şairin asıl adı Abdülkadir'dir. Kendi kendini yetiştirmiş şairlerdendir. Çok okuyan, mütalaayı çok seven bir şairdir. Genç yaşta tarikata girmiş ve Kadiri şeyhi olmuş kuvvetli bir mutasavvıftır. Maarif müfettişliği ve uzun süre de öğretmenlik yapmıştır. 1886'da 32 yaşında vefat etmiştir. Şiirlerinde tasavvuf bir araç değil amaçtır. Şiirleri dinî ve tasavvufidir Elde bulunan tek *Divanı*'dır.[73] Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Hulûsî (1805-1868)

1805 yılında Aydın'da doğmuştur. Adı Ömer Hulusî, mahlası Hulusî'dir. Mutasavvıf ve tekke şairidir. Divan sahibi Uşşâkî şeyhidir. 1868'de Nazilli'de vefat etti. Hulusî, sadece aruzu kullanmış ve tasavvufi şiirler yazmıştır. Nesimî, Fuzûlî, Yunus Emre, Mevlâna ve Niyazî-i Mısrî etkilendiği şairlerin başında gelmektedir.[74] Bilinen tek eseri *Divanı*'dır. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

---

[71] Daha geniş bilgi için bkz. Doğan Kaya, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5272 (13.05.2019)

[72] Sıddık Cansever, **Egribozlu Mehmed Emin Sırri Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s. IV-IX.

[73] Daha geniş bilgi için bkz. Kadir Özköse, **Abdulkadir Gûlamî'n Hayatı ve Tasavvufî Düşüncesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2008, s.16-31.

[74] Daha geniş bilgi için bkz. Emine Altıntaş, **Hulusî Ömer Aydınî Divanı Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007, s. 13-19.

Nigâr Hânım (1862-1918)

Şair Nigâr Hanım1862'de İstanbul'da doğdu. I. Dünya Savaşı'nın son yılında tifoya yakalanarak 1918'de vefat etti. Bir Fransız mektebinde okudu. İyi ve modern bir eğitim ve öğretim gördü. Pek çok kültür ve edebiyatla ilgilendi. Evinde düzenlediği edebiyat toplantılarına yerli yabancı pek çok kişi katıldı da katıldı. Her biri hayatının bir aşamasını yansıta beş kitabı vardır. *Efsus I-II, Niran, Safahat-ı Kalb, Aks-i Sada, Elhan-ı Vatan.* Özellikle *Elhan-ı Vatan* içeriğiyle ve milli duyguların ön planda olmasıyla dikkat çekicidir.[75] Şaire mecmuda meşhur gazeli *Efsus* ile yer almıştır.

Zihnî-i Çermîkî (1797- 1859)

1797'de Bayburt'ta doğdu. Asıl adı Mehmed Emin,mahlası Zihnî'dir. İyi bir eğitim gördü. Çeşitli memurluklarda bulundu. 1859'da vefat etti. Zihnî, hem aruz hem de hece vezninden yürüyen zevki hece vezni geleneğinde birleştirmeye çalışan ilk şairdir. "Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş." mısraıyla başlayan meşhur şiiri edebiyatımızda bir dönüm noktasıdır. Yaşadığı devirden ve karşılaştığı haksızlıklardan şikâyet eden hicviyeleri dikkate değerdir. *Divan, Sergüzeştnâme, Kitâb-ı Hikâye-i Garîbe* başlıca eserleridir.[76] Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Zihnî-i Bayburdî (?- 1863)

Diyarbakır'a bağlı Çermik ilçesinde doğdu. Ömrünün önemli bir kısmını Halep ve Kilis'te geçirdiği ve Kilis'te vefat ettiği tahmin edilmektedir. Nakşibendi tarikatına intisap etmiştir. Çermikli Zihnî güçlü taşra şairlerindendir. *Divan*'ındaki manzumelerden divan edebiyatı mazmunlarına hâkim olduğu görülmektedir. Yazdığı tarih manzumeleri ve devrin ileri gelenlerine sunduğu kasideler dönemindeki bazı kişilere ve olaylara ışık tutmaktadır. Bilinen tek eseri olan *Dîvân*'ıdır.[77] Mecmuada yedi şiirine yer verilmiştir.

---

[75] Refika Altıkulaç Demirdağ, **Nigar Hanım Toplu Şiirleri,** Salkımsöğüt Yay., Erzurum 2015, s.12.
[76] Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, Bayburtlu Zihnî, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1992, C. 5, s. 229-230.
[77] Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3029 (30.05.2018)

Zekî (1842- 1882)

1842'de Çorum'da doğdu. Asıl adı Sarkis Narlıyan olan âşık, şiirlerinde Zeki mahlasını kullandı. Öğrenimini bitirdikten sonra devlet dairelerinde memur olarak çalıştı. Ermeni cemaati adına mahkeme üyeliğine atandı. Osmanlı Farmasyon örgütünün çalışmalarına katıldı. 1882'de vefat etti Şiirleri ölümünden sonra derlenmiş, *Setredilmiş Cevherler* yahut *Sarkis Zeki Narliyan ve Bazı Eş'arı* adıyla 1912 tarihinde yayımlanmıştır.[78] Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Şem'î (1773- 1839)

1773'te Konya'da doğdu. Asıl adı Ahmed, mahlası Şem'î'dir. Bu mahlas şiirlerinde Şem'î, Derd-mend Şem'î, Şem'î Baba olarak geçer. Konyalı Şem'î, Konyalı Âşık Şem'î olarak da tanınır. Kendi kendini yetiştiren şairlerdendir. 1839'da vefat etmiştir. Mevlevi olduğunu belirten Şem'î'nin şiirlerinde ağırlıklı olarak din, tasavvuf, aşk, tabiat, mahallî hayat ve sosyal konular işlenir. Gazel, semai, divan, koşma tarzındaki bu şiirlerde aşk teması önde gelir.[79] Bilinen tek eseri divanıdır. Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

Kâzım (1821- 1890)

1821'de Bulgaristan Koniçe'de doğdu. Asıl adı Mûsâ Kâzım, mahlası Kâzım'dır. Memur oldu, seyfiye sınıfına girip paşalığa kadar yükseldi. Hicivlerindeki aşırılık yüzünden zaman zaman zor durumda kaldı.1890'da vefat etti. Fuzulî tarzındaki şiir, naat ve mersiyeleri ile yazılı ve sözlü hicivleri şairlikteki kudretinin göstergesi kabul edilen,dönemin otoriteleri tarafından gerçekten şair olarak kabul edilmiş bir sanatkârdır. *Divanı, Mekalid-i Aşk* isimli bir tevhidi ve birçok mersiyesi vardır.[80] Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

---

[78] Daha geniş Bilgi için bkz. Ahsen Turan, Âşık Geleneği İçinde Ermeni Âşık Sarkis Zeki, **Millî Folklor,** 2003, Yıl 15, Sayı 60, s. 179-183.

[79] Daha geniş bilgi için bkz. Nurettin Albayrak, Şem'i, Konyalı, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2010, C. 38, s. 505

[80] Daha geniş bilgi için bkz. Ramazan Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı),** Yayınlanmamış Doktora Tezi,Ankara 2007, **s.** 72-189.

Şemsî Hayâl (1806- 1877)

1806 senesinde Erzincan'da doğdu. Asıl adı Süleyman'dır. Leblebici Baba adıyla tanındı. Şiirlerinde Şems-i Hayal, Hayal-i Şems, Hayal-Şems ve Hayal-i Şems-i Nakşî gibi mahlasları kullandı. Ümmidir anacak özel olarak tasavvuf eğitim aldı. 1848'de vefat etti.Tasavvufi deyişlerinin yanı sıra beğenmediği hususlar için manzum hicivleri de vardır. Şiirleri *Tuhfetü'l-Uşşak* adını verdiği bir kitapta toplanmıştır.[81] Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Noksânî (XIX. asır)

18. asrın sonlarında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. Doğum ve ölüm tarihleri net değildir. Asıl adı İsmail'dir. Ali Adil Atalay isminin İbrahim olduğunu söyler. Medrese tahsili görmüş, tasavvufa girmiştir. Karısı yüzünden itibarını kaybetmiş ve bu sebeple şeyhi ona Noksânî mahlasını vermiştir. Alevi-Bektaşi şairlerindendir. Ve çevrelerde oldukça iyi tanınmaktadır. Şiirlerinde Alevi-Bektaşi inancına özgü derin bir batını ve tasavvufi konuları işlemiştir. Devriye, nutuk ve nefes gibi tasavvufi Türk edebiyatı türlerinde başarılı örnekler vermiştir.[82] Mecmuda iki şiirine yer verilmiştir.

Gedâyî (1826- 1899)

1826'da Tokat'ta doğmuştur. Asıl adı Ahmed, mahlası Gedayî'dir. Tokatlı olduğu ve uzun yıllar Beşiktaş'ta yaşadığı için bu iki yerle özdeşleşmiştir. XIX.asrın kudretli şairlerinden olan ve bazı şiirleri bestelenen Gedâyî hakkında fazla bilgi yoktur. Şiirlerindeki üslup son derece lirik, âşıkane, samimi, sıcak ve içtendir. Hem dünyevi konuları hem de Bektaşiliğin temel temalarını dile getirmiştir. Kerbela mersiyeleri ciğer yakıcıdır. Destanlarında sosyal sorunlara eğilmiştir. Karı-koca destanı enteresandır.[83]Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Cevâbî (?)

---

[81] Daha geniş bilgi için bkz. Üzeyir İlbak, **Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 1-10.

[82] Daha geniş bilgi için bkz.Adil Ali Atalay Vaktidolu, **Erzurumlu Halk Ozanı Noksânî Baba,** Can Yay. İstanbul, 1997, s. 5-7.

[83] Daha geniş bilgi için, Muhtar Yahya Dağlı**, Bektaşi Edebiyatından Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri,** İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1943, s. 1-13.

Gerçek kimliği, asıl ismi, nereli olduğu bilinmeyen Cevabî XIX. asırda yaşamış bir Bektaşi halk ozanıdır. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Gedayî, çağdaşları olan şairlerden söz eden şiirlerinde onun da ismini zikreder.Şiirleri daha çok halk şiiri tarzındadır. Ahlaki ve akılcı öğütler taşıyan şiirlerinde XIX. asır Bektaşi şiirlerindeki tüm özellikleri görmek mümkündür.[84] Mecmuada bir şiiri vardır.

Türâbî (1786- 1868)

Bulgaristan sınırları içinde kalan Yanbolu'da 1786'da doğmuştur. Asıl adı Ali'dir. Türabî mahlasıyla bilinen şair, Yanbolulu Ali Türabî Baba ve Hacı Ali Türabî Dedebaba olarak da tanınır. İyi eğitim görmüş âlim bir şahıstır. Bektaşi şeyhliği yapmıştır. 1868 yılında postnişin iken vefat etmiştir. Şiirlerinde akıcı ve duru bir dil kullanmış ve Alevi-Bektaşi inancının tüm özelliklerini büyük bir ustalıkla şiirine yansıtmıştır. Hz. Ali ve Ehlibeyt'e duyduğu sevgi, saygı ve bağlılığı şiirlerinde görülür. Bilinen tek eseri *Divanı'*dır.[85] Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

Hilmî (1842- 1908)

1842 yılında İstanbul'da doğdu. Mehmed Ali Hilmi Dedebaba, XIX.asrın tanınmış Bektaşilerindendir. Şiirlerinde Hilmî, Hilmî Dede mahlaslarını kullandı. Genç yaşta dedebabalık postuna oturdu.1908'de vefat etti. Şiirleri tasavvuf ve Bektaşilik temaları üzerinedir. Hilmî mahlası ile yazdığı nefeslerinden bazıları bestelenerek tekke ve dergâhlarda okundu, okunmaya devam etmektedir. *Divan, Kaşifü'l-Esrar Reddiyesi* ve *Erkannamesi* adıyla üç eser tespit edilmiştir.[86] Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir. Ancak İzzet Molla'ya nazire başlığıyla verilen şiiri divanında ve yapılan araştırmalarda tespit edilememiştir. Mahlashanede İzzet geçtiği için İzzet Molla'nın divanlarına da bakılmış ancak burada da tespit edilememiştir.

---

[84] Daha geniş bilgi için bkz. İsmail Özmen, **Alevi-Bektaşi Şairleri Antolojisi,** C.4, s. 237.
[85] Daha geniş bilgi için bkz. Baki Yaşa Altıok, **Turâbî Dîvânı ve Yanbolulu Ali Turâbî Baba,** Horasan Yay., İstanbul 2006, s. 9-23.
[86] Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, Mehmed Ali Hilmi Dedebaba, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** Ankara 2003, C. 28, s. 440.

Nâdirî (1830-1889'dan sonra)

Maraş'ta1830'da doğdu. Asıl adı Hasan Nâdir'dir. Şiirlerinde Nâdirî ve Nâdir mahlaslarını kullanmıştır. Nadirî, Maraş ve çevresinde tanınıp sevilen, şiirlerine rağbet edilen bir şair olmasına rağmen sonradan kendisini içkiye vererek Sarhoş ve rint meşrep bir hayat yaşamış bunu şiirlerine yansıtmıştır. Ancak şairini dinî muhtevalı şiirleri de bulunmaktadır. Yazdığı naat ve mevlitleri ile Hz. Peygamber'e (SAS) olan muhabbetini dile getiren şairin bazı şiirleri de tasavvufi neşeyle söylenmiştir. Hasan Nadir Efendi'nin günümüze üç *Mevlid*'i ile çeşitli şiir mecmuaları vasıtasıyla birkaç şiiri ulaşmıştır.[87] Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Serserî (XIX. asır)

Kaynaklara göre Serseri Ali Bey, 1840'lı yıllarda doğmuş olabilir. Şiirlerinde Serseri mahlasını kullanmıştır. Harput ve civarında aşkları ile efsaneleşmiş bir halk şairi olarak anılır. Şiirleri kalpten kalbe koşan, aşka feda olmuş bir mizacın şiirleridir. Bazı şiirleri klasik tarzda bestelenmiştir. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir. Nitekim bu şiirde "Serserî" mahlası kullanılmıştır.[88]

Saîd Paşa-yı Âmidî (1832-1891)

Diyarbakır'da 1832'de doğdu, Asıl adı Mehmed Said'dir. Süleyman Nazif ve Faik Ali Ozansoy'un babasıdır. Memurluğa başladı ve paşalığa kadar yükseldi. Kabri Mardin'dedir. İdareci olarak dürüstlüğüyle, görevlerindeki başarısıyla tanınmıştır. Divançesinde hâkimane manzumeler ve dinî muhtevalı ön plandadır. Divan şiirinin bazı taraflarını eleştirmiştir. Nesirde de ustadır. "Müstakim ol Hazret-i Allah utandırmaz seni." mısraıyla biten muhammesi meşhurdur.Pek çok eseri vardır. *Dîvançe-i Eş'âr, Tabsıratü'l-İnsân, Diyarbekir Tarihi, Mîzânü'l-Edeb* bunların başlıcalarıdır.[89] Mecmuada mükerreren yazılmış bir kıt'ası vardır.

---

[87] Daha geniş bilgi için bkz. Lütfi Alıcı "Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri", **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi,** C.1, s. 1-14.

[88] Nesime Ceyhan Akça, Mecmua-i Yâdigâr'a Gizlenmiş Harputlu İki Şâir,**Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Harput'a Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu,** s. 93-102.

[89] Saliha Aydoğan, **Sa'id Paşa Mîzânü'l-Edeb (İnceleme-Metin-Dizin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anakara 2007, s. 26-37.

Pertev Paşa (1785-1837)

Asıl adı Mehmet Said'dir. 1785'te İstanbul'da doğdu Hicaz asıllı olup Kırım'a yerleşmiş ve oradan İstanbul'a göç etmiş bir Seyyid ailesinin oğludur. Pertev mahlasını aldı. Memur oldu. Paşalığa kadar yükseldi. İdamı için ferman çıkartıldı ve 1837 boğduruldu.Pertev Paşa'nın tek eseri *Divan*'ıdır. *Divan*'daki tarih manzumeleri, şairin dönemin olaylarına bakış açısını ve ilgilendiği çevreyi yansıtma açısından önem taşımaktadır. Şarkıları bestelenmiştir. Gazellerini Nabî ve Ragıb Paşa'nın tarzlarının devamı olarak görür.[90] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Âkif Paşa (1787-1845)

Yozgat'ta 1787'de doğdu. Memur oldu ve yükseldi. Başarılı bir siyaset adamı oldu. Nazırlık yaptı. Akif Paşa, bilhassa *Adem Kasidesi* şiiriyle dikkat çekti.Bu şiirinde, içinde yaşanılan dünya ve varlığa karşı nefret duygusu kuvvetli bir şekilde işlenmiştir. *Mersiye, Şeyh Müştak'a Mektup ve Tabsıra'*sı ile devrinin yazarlarına yol gösterici olmuştur. *Münşeat, Divançe ve Tabsıra* başlıca eserleridir.[91] Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İffet (?-1840)

Bursa'da doğdu. Şiirlerinde İffet mahlasını kullanan şairin asıl adı Seyit Mehmet Emin'dir. Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Müderrislik yaptı. 1840'da vefat etti. Nakşbendi ve Mevlevî tarikatına ilgi duydu. Orta derecede bir şairdir. İffet'in tek eseri *Divan*ı'dır.[92]Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Derdli (1772- 1845)

Bolu'da 1845'te dünyaya geldi. Asıl adı İbrahim'dir. Önceleri Lutfî mahlasını kullanırken bazı olaylardan sonra Derdli mahlasını kullanmaya başladı. Pek çok yer

---

90 Muhammed Şerif, **Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon Ve Tahlil),** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2013, s. 7-23.

91 Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, Âkif Paşa, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1989, C. 2, s. 261-262.

92 **Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan,** Bursalı İffet Divanı**,** Kültür Bakanlığı E-Kitap, Ankara 2018, **s. 2-3.**

dolaştıktan sonra İstanbul'da haklı bir şöhrete kavuştu. Ayan oldu. Fakat derbederliği, içkiye düşkünlüğü vb. sebeplerden her şeyini kaybederek sefil ve perişan oldu. 1845'te hayatını kaybetti. Derdli, XIX. asır âşık edebiyatının en tanınmış temsilcilerindendir. Kendi yaşayışına daha uygun bulduğu Bektaşî tekkelerindeki serbest telakkileri benimsedi. Hem dünyevi hem tasavvufi şiirler yazmıştır. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.[93] Mecmuada on bir şiirine yer verilmiştir. Şiir sayısı cihetinden üçüncü sıradadır.

Hikmet (1839-1903)

1839'de Hersek/Mostar'da doğdu. Bursa'ya göç etti. İstanbul'da memur olarak çalıştı. Hukuk işlerinde yükseldi. 1903'te İstanbul'da vefat etti. Encümen-i Şuarâ'ya dâhil oldu.Ridnmeşrep olduğu için içkiye müptela oldu.Her tarikattan nasiplendi. Divan şiirine yeni bir hamle kazandırmaya çalıştı. Şiirleri daha çok didaktik ve hikemîdir. Tasavvufî ve sosyal şiirleri, fikir ağırlıklı nesirleri de vardır.Şiirlerini *Asar-ı Hikmet Bey* adı altında toplamıştır. *Levâyihu'l-Hikem, Levâmiu'l-Efkâr* mensur eserlerindendir.[94]Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Hamdî Bey (1850-1916)

1850 yılında İstanbul' da doğdu. Memur oldu. Altıncı Daire-i Belediye'ye tayin olundu. 1916'da vefat etti. Şiirleri matbu değilse de gazete ve mecmualarda hayli şiiri intişar etmiştir. Muallim Naci Tercüman-ı Hakikat 'in edebiyat kısmını idare ettiği sıralarda Hamdi Beye, Mes'ûd-ı Harabatî'nin bir hayli gazellerini tahmis eylediği cihetle sair Hamdilerden temyiz için "Hamdi-i Muhammis" unvanına verdiği şaire "Nazımü'l-hikem" sıfatını da vermiştir.[95] Nitekim mecmuada Muallim Naci'ye yazdığı 4 tahmisine yer verilmiştir.

[93] Şemseddin Kutlu**, Derdli,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s. 7-15.
[94] Daha geniş bilgi için bkz. Hasan Aksoy, Hersekli Ârif Hikmet Bey, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 1998, C.17, s. 233-235.
[95] İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Hamdî Bey, **Son Asır Türk Şairleri,** MEB, İstanbul 1969, C.1, s. 552-553.

Celâl Paşa (1847-1903)

Siroz'da 1847'de doğdu. Asıl adı Abdullah Celâleddîn Paşa'dır. Şiirlerinde Celâl mahlasını kullandı. Rumeli Beylerbeyliği değil çeşitli devlet görevlerinde bulundu. 1903'te İstanbul'da vefat etti. Celâl Paşa nesirde de usta olan zamanının değerli şairlerinden olup klasik tarzda güzel şiirler söylemiştir. Kaynaklar divanı olduğunu, edebî mecmualarda da şiirlerinin görüldüğünü bildirmektedir Şiirlerinin çoğu Mevlevi olduğu için mutasavvıfanedir.[96] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Celâl mahlaslı diğer iki şiirin ona ait olup olmadığı tespit edilememiştir.

Celâl, Mehmed (1867- 1912)

1867'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed Celâl'dir. Celâl, mahlasını kullandı. Kitabet ve Türk dili grameri dersleri okuttu ömrünün son yıllarını sarhoş, derbeder, perişan ve yarı mecnun bir hâlde geçirdi. İçki nedeniyle 1912'de İstanbul'da vefat etti. Her türde çok sayıda eser vermiştir. Roman, hikâye ve öğretici türlerde eserleri vardır. Doğuştan şairlik yeteneğine sahip olduğu için Celâl, "Şâ'ir-i Mâder-zâd " gibi unvanıyla anılmıştır. Şiirlerinin çoğu döneminin gazete ve dergilerinde yayınlandı. Döneminin gençleri üzerinde etkileri olmuş bir yazar ve şairdir. *Adada Söylediklerim, Bir Kadının Hayatı, Cemile, Karlar Altında, Gazelleri* bazı eserleridir.[97] Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

İlyâs Sâmî Bey (1857-1929)

Trabzon'da1857'de doğdu. Hamiyetli bir mülkiye amiri ve vatan şairidir. Birinci Dünya Savaşı sonundaki faciayı şiirleriyle tenkit etmiştir. Nihat Sami Banarlı'nın babasıdır. Milli duyguları güçlü Sami Bey Namık Kemal'in şiirine bir nevi nazire yazmıştır. 1929'da vefat etmiştir.[98] Mecmuada bir murabbasına yer verilmiştir.

Mehmed Sâdî Bey (1839-1902)

---

[96] Daha geniş bilgi için bkz. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1. , s. 219.
[97] Daha geniş bilgi için bkz. M. Fatih Andı, Mehmed Celâl, **TDV İslâm Ansiklopedisi,** İstanbul 2016, C.EK-2, s. 220-221.
[98] Daha geniş bilgi için bkz. Nermin Suner Pekin, **Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 2007.s. 18-19.

Mehmet Sadi Bey 1839 yılında İstanbul'da dünyaya geldi, çeşitli devlet görevlerinde bulundu ve 1902'de Beylerbeyi'ndeki evinde vefat etti. Az tanınan bir şair ve güçlü bir güftecidir.Şiirlerini *Gülşen-i Asar* denilen bir divançede toplamıştır.[99]Mecmuada bir şarkısına yer verilmiştir.

Celâl, Celâleddin Beg (?) (XIX. asır ?)

İki şiirin altına isim/mahlas olarak yazılan bu şairin kim olduğu tespit edilemedi. Son dönem divan şairlerden olması kuvvetle muhtemeldir. Mecmuada birer şiiri olan Celal Paşa veya ara nesil şairlerinden Mehmet Celal de olabilir. İbnülemin'nin tezkiresinde geçen Celallerin şiirleri arasında tespit edilmedi. Bunlardan biri Celaleddin Beg ismiyle geçmektedir. Muallim Naci'nin Muallim isimli eserine alınan bir şiir olduğuna göre şairi de XIX. asrın son çeyreğinde yaşamış biridir. Muallim Naci bu eserde Tercüman-ı Hakikat'e gönderilen ve bu gazetede yayınlanan şiirleri tenkit etmiştir. Mecmuada bu mahlası/ismi taşıyan iki şiire yer verilmiştir.

Osmân Nûrî (?) (XIX. asır ?)

Bayburt Müddeʿī-i ʿUmūmīsi unvanıyla geçen bu şahıs Muallim Naciye ve Tercüman-ı Ahval'e şiir gönderen divan şairlerdendir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde geçen Nurî isimli/mahlaslı şairler bu şairin özelliklerini taşımamaktadır. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Dervîş (?)

Cem Dilçin'nin Türk Şiir Bilgisi isimli eserinde tespit edilen mecmuadaki bir şiirin şairi olarak verilmiştir. Hangi Derviş olduğu tespit edilemedi.

Kalender Çelebi (?) (XVI. asır ?)

Kaynaklarda tespit edilen bu şiirin hangi Kalender'e ait olduğu tespit edilemedi. Kanuni Döneminde ayaklanmanın başını çeken şahıs Kalender Çelebi

[99] Çeşitli internet sitelerinde hakkında bilgi vardır, ancak müstakil bir eser veya makaleye ulaşılmadı.

olarak anılmaktadır. Şiirin bu şahsa ait olması kuvvetle muhtemeldir. Zira Kalender ve Çelebi kelimeleri sadece bu şahıs için kullanılmaktadır.

Behcet (?) (XIX. asır ?)

İsminin/mahlasının önünde nereli olduğunu, sıfat ve vazifesini gösteren "Bahriye Mülazımlarından Kasımpaşalı" ibaresi vardır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat Dönemi'nde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim şahıs künyesinin şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde Behçet mahlasıyla/ismiyle iki şair kayıtlıdır. Şairini bu iki Behçet'ten birine ait olma ihtimali düşüktür çünkü bunların ikisi de hem Kasımpaşalı hem de bahriye mülazımı değildir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fâik (?) (XIX. asır ?)

İsminin/mahlasının önünde sıfat ve vazifesini gösteren "Der-Saᶜādet Bidāyet Maḥkemesi Cezā Dāiresi Müstanṭıḳlarından" ibaresi vardır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat Dönemi'nde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. İbnülemin'inTezkiresi'nde Fâ'ik mahlasıyla/ismiyle iki şair kayıtlıdır. Ancak ikisi de ceza dairesinde müstantik değildir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Ahmed Refîk (?) (XIX. asır)

Bu şairin bir şiiri "Birinci Alayıñ Bir Ṭaburunuñ Eczācısı Aḥmed Refīḳ Efendiniñ Ser-ᶜasker ᶜAlī Rıżā Paşaya Taḳdīm Ettigi Ḳıṭᶜadır." Başlığıyla verilmiştir. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. Son dönem kaynaklarında Ahmed Refik isminde bir şaire rastlanmadı. Abdülhamid'in Seraskeri olan Ali Rıza Paşa 1809-1877 yıllları arasında yaşamıştır.

Bu da bize bu şairin Tanzimat döneminde yaşamış bir divan şairi olduğunu göstermektedir. Mecmuada üç kıtasına yer verilmiştir.

Hikmet, Deli (?) (XIX. asır)

XIX.asrın sonlarında yaşamıştır. Deli namıyla maruf olan Hikmet Bey'in hayatı ve eserleri hakkından fazla yoktur. İbnülemin onun meşahir-i meçhuleden olduğunu söyler. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Niğdeli olduğu, 45 yaşında vefat ettiği tahmin edilmektedir.[100] Namık Kemal ile müşterek şiirleri vardır. İbnülemin, eserlerinin zayi olduğunu, bunun da bizim diyara mahsus üzüntü verici bir durum olduğunu eklemiştir. Namık Kemal'e atfedilen 242. Şiir ona aittir. Mecmuaya bir bendi alınan şiir dört bentten oluşmaktadır. "Deli Şair" imzalı 244. şiir de ona ait olabilir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Deli Şâir (?) (XIX. asır)

Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. Mecmuada yer alan şairlerden Sa'dî veya Deli Hikmet ile aynı şahıs olabilir. Mecmuada Deli Şair imzalı 244. şiir de ona ait olabilir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Sadî (?-1916)

İsminin/mahlasının önünde sıfat ve vazifesini gösteren "Müdīr-i Mekteb-i ᶜOs̱mānī" ibaresi vardır. Tanzimat döneminde yaşamış şairlerdendir. Sadi Efendi Harputludur. Küçük yaşında İstanbul'a geldi. İlim tahsil etti. Selanik'te Mekteb-i Osmanî müdürlüğüne tayin olundu. Darülmuallimat'a öğretmen oldu. 1916'da İzmir'de vefat etti. "Deli Şair" imzasıyla "Terceman-ı Hakikat" gazetesine yazardı.[101] Nitekim mecmuaya alınan şiiri Muallim Naci'nin Tercüman-ı Hakikate gönderilen şiirleri değerlendirdiği Muallim adlı eserinden alınmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

[100] İnal, **Son Asır Türk Şairleri,** C.1, s. 648-652.
[101] İnal, **Son Asır Türk Şairleri,** C.1, s. 1532-1533.

Edîb (?) (XIX. asır ?)

Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Dönemin meşhur şairi Edip Harabî divanında da mecmuadaki şiir tespit edilemedi. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlas haneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. İbnülemin'inTezkiresi'nde Edib isimli/mahlaslı üç şair vardır. Burada verilen bilgiler dikkate alındığında 1870'te doğan Ali Edib Bey olabilir. Bu şahıs Edib imzasını kullanmıştır. Hazine-i Fünun'da ve Mekteb'in ilk nüshalarında gazellerinin olduğu Fuat Köprülü tarafından ifade edilmiştir. Diğer Edibler ise mahlaslarını kullanmışlardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Esad (?) (XIX. asır)

Nigar hanımın meşhur efsus gazeline nazire yazan bu şairin XIX. asrın son çeyreğinde yaşadığı kesindir. Bu dönemde yaşamış Esad mahlaslı şairlerinden biridir ancak hangisi olduğu tespit edilemedi. Esad Muhlis Paşa en kuvvetli ihtimal olarak görünmesine rağmen bu şiir onun divanında da tespit edilemedi.

N.M. (?) (XIX. asır)

Namık Kemal'e yazılan bir mersiyenin altına kısaltılmış bir şekilde ismi/mahlası yazılan bu şahıs 1888'de hayatta olduğu kesindir, ancak kim olduğu tespit edilmedi.

Resmî (?)

Mecmuada Hıfzî'ye atfedilen bir şiir vardır ve bu şiir esasen Resmî'ye aittir. Bu konuda yazılan bir makalede edebiyatımızda 10 Resmî olduğu ve ilgili şiirin hangisine ait olduğu tespit edilemediği bilgisi verilmektedir.[102]

Cehrî/Çenârî (?)

[102] Daha geniş bilgi için bkz. Bilal Kemikli, Haşimi Kitaplığında Bir Cönk, **Milli Folklar Dergisi**, Yıl 12; S.48, s. 33-34.

Mecmuada yer alan bir koşmanın tapşırması Cehrî olarak verilmiş altta da Çenarî yazılmıştır. Ancak bu şairler hakkında bir bilgiye ulaşılmadığı gibi şiirin kime ait olduğu da tespit edilememiştir.

Sıdkî, Erzurumî (?/1822)

Mecmuada bir şiirine yer verilen şairin şiirinin bir beytine ulaşıldı. Ancak bir makalede Tezkire-i Şuara-yı Amid'de atfen bu şiir Erzurumlu Sıdkî'ye ait olarak verilmektedir. Asıl adı Osman Efendi'dir. Erzurum'da doğdu. Nestalik yazıda üstattı.1822 yılında Erzurum'da vefat etti. Türkçe şiirler yazdı. Tezkirelere göre Eğinli İbrahim Sıdkî adlı bir kişi onun şiir mecmuasını alıp götürmüş, şiirlerin kendisine ait olduğunu söylemiştir. Esad Efendi bu olayı *Tezkire*'sinde anlatmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fecrî (?) (1905-06'da hayatta)

Yapılan araştırmalarda bu mahlasta tek bir şaire rastlanmıştır. Trabzonlu şairlerden olduğu dışında hayatı hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Trabzon'da bir mezar kitabesindeki tarih manzumesinden 1906'da hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tek bir şiirine yer verilen mecmuadaki Fecrî yeni bir şair de olabilir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde ise Fecri mahlaslı/isimli bir şaire rastlanmadı. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fâzıl (?)

Mecmuada Çermikli Zihnî'nin tahmis ettiği bir gazel Fazıl mahlasını taşımaktadır. Çermikli Zihnî'nin 1863'te vefat ettiği dikkate alındığında bu gazelin Enderunlu Fazıl'a ait olma ihtimali yüksektir. Ancak yapılan araştırmalarda hangi Fazıl olduğu tespit edilemedi. Çermikli Zihnî'den önce yaşmış Fazıl mahlaslı birkaç şair vardır.

I. Fâzıl: Şeyh Seyyid Fazıl Halil Dede. Asıl adı Halil'dir. 1678 tarihinde vefat etti.
II. Fâzıl: Tahir, 1763 yılında İstanbul'da doğdu. 1803'te vefat etti. Divanı olduğu söylenmektedir.
III. Fâzıl: Enderunlu Fazıl Hüseyin Bey 1757'de doğdu, 1810'da vefat etti. *Divan, Zenanname ve Defter-i Aşk* önemlisi eserleridir.
VI. Fâzıl: Mehmet Fazıl Bosna'da doğdu. 1882 yılında vefat etti. *Divanı* ve başka eserleri vardır.

Feyzî (?)

Türk edebiyatında 36 şair Feyżī mahlasını kullanmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Şarkı formatındaki bu şiirin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Şarkı türü 1700'den sonra Türk edebiyatında görülmeye başlanmıştır. Divanı olan, eserleri hakkında bilgi bulunan ve o tarihten sonra Feyzî mahlasını kullanan şairler şunlardır.

I. Feyzî: Hasan Simkeşzade 1627'de İstanbul'da doğdu, 1690'da vefat etti. *Divanı* başlıca eseridir.
II. Feyzî: Mehmed Feyzullah 16. asrın ikinci yarısında Kırım'da doğduğu tahmin edilmektedir. Şeyhlik yaptı. 1614'te İstanbul'da vefat etti. *Divanı* ve başka eserleri vardır.
III. Feyzî: [103]Osman Hüssamzade 17. asır şairdir. Tek eseri *Divanı*'dır.
VI. Feyzî: Feyzi Halil Paşazade 18. asır şairidir. 1784 vefat etti. *Divan-ı Feyzî Bey*eseridir.
V. Feyzî: [104]Feyzullah Bursa'da doğdu. 1771'de vefat etti. *Divan*'ı vardır. Divanında şarkı yoktur.
VI. Feyzî: [105]Feyzullah Subhazade İstanbul'da doğdu. 1739'de vefat etti. *Divanı*başlıca eseridir.
VII. Feyzî: 1842 yılında Tebriz'de doğdu. Muallim Feyzî, Acem Feyżī Bey sanlarıyla tanındı. 1910'da vefat etti. Çok sayıda eseri vardır. *Divanı* yanmıştır.*Sûz u Güdâz,*Feyzi'nin şarkılarını içerir.
VIII. Feyzî: Mehmed Ali, 1854'te Afyon'da doğdu. 1894'te vefat etti. Bilinen tek eseri *Divan*'ıdır.
IX. Feyzî: [106]Halil, 1793'te Edirne'de doğdu. 1889'da öldü.*Divanı* vardır. Divanında şarkı yoktur.
X. Feyzî: Mehmet Emin Feyzî Efendi 1807'te Ayaş'ta doğmuştur. 1855'te hayattadır.
XI. Feyzî: Feyzullah Feyzî Efendi Diyarbakır'da doğdu. XIX. asırda vefat etti. Divanı elde değildir.

Zekâyî (?)

Türk edebiyatında 7 şair Zekayî mahlasını kullanmıştır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Ancak gerek şiirin bir beytinin Muallim Naci'nin Muallim isimli eserinde geçmesi gerekse mahlasın şiirin altına yazılması bu şairin son dönem divan şairlerinden olabileceğini göstermektedir. Muallim Naci bu eserde Tercüman-ı Hakikate gönderilen ve bu gazetede yayınlanan şiirleri tenkit etmiştir. Nitekim daha önceki Zekayî'lerin divanlarında bu şiir tespit edilmedi. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

I. Zekâyî: Asıl adı Ali olup İstanbulludur.
II. Zekâyî: II. Bayezid'in şehzadesi Alemşah'a divan kâtipliği yaptı. Suver-i Mekâtib mensur eseridir.

---

[103] Özlem Gülnar, **Hüsâm-zâde Feyzî Dîvânı(İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1996'da ilgili şiir mevcut değildir.
[104] Rahime Kaya, **Feyzî Divânı'nında Din ve Tasavvuf**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2006'da ilgili şiir mevcut değildir.
[105] Erol Gündüz, **Suphî-zâde Feyzî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1997'de ilgili şiir mevcut değildir.
[106] Nurullah Yurttaş, **Feyzî Halil Bey Divânı Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007'de ilgili şiir mevcut değildir.

III. Zekâyî: Doğum ve ölüm yerleri bilinmemektedir. Kadılıkyaptı.1642'de vefat etti.
IV. Zekâyî: Kıbrıs'ta doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. 1627 veya 1648 'de Kıbrıs'ta vefat etti.
V. Zekâyî: Taşköprizade Kemâl Efendi'nin üvey oğludur. Âlimdir.1652'de vefat etti.
VI. Zekâyî: Asıl adı Abdullah'tır. Halveti tarikatına girip Kestelli Hasan Efendi'nin halifesi oldu.
VII. Zekâyî: Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Ahmed Zekayî Efendi'dir. 1920'de vefat etti.
VIII. Zekâyî: [107] Mustafa, Üsküdarlıdır. Şeyhlik yaptı. 1812-13'te vefat etti. *Divanı* vardır.

Hâşimî (?)

Türk edebiyatında bu mahlası kullanan dokuz şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Bu şiirin bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

I. Hâşimî: Hakkında tek bilinen husus Bursa'da doğduğudur.
II. Hâşimî: Acemden geldi.Yavuz Sultan Selim'in şehzadeliği esnasında vefat etti. Kadılık yaptı.
III. Hâşimî: Bir kadının oğlu olarak Üsküdar'da doğdu, orada kadılık yaptı ve vefat etti.
IV. Haşimî: Mehmed Üsküdar'da doğdu. Müderrislik ve kadılık yaptı. 1592 de Üsküdar'da vefat etti.
V. Hâşimî: [108]Emir Osman 1513-1595 yılları arasında yaşadı. Sivas'ta doğdu, İstanbul'da vefat etti.
VI. Hâşimî: Mehmet Çelebi Bursa'da doğdu. 1613'te vefat etti. Muamma ve tarihleriyle ün yaptı.
VII. Hâşimî: [109]Emir Hâşimî Bursa'da doğdu. 1641' de vefat etti. *Divanı ve Mihr ü Vefa'sı* vardır.
VIII. Hâşimî: Mehemd Çelebi Bursa'da doğdu. 1677'de vefat etti. *Miratü'ş-Şuârâ* eseridir.
IX. Hâşimî: İstanbul'da doğdu. Ahır Emiri lakaplı bir şeyhin oğludur. 1693-94 yılında vefat etti.

Meylî (?)

Türk edebiyatında çok sayıda meyli vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Yapılan bütün araştırmalara rağmen bu şiirin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

I. Meylî: Ebu's-suud Efendi'nin oğlu Mehmed 1525'te doğdu. 1564'te vefat etti. Eserielde değildir.
II. Meylî: 1514'te Ankara'da doğdu. 1593'te vefat etti. Şerh-i Hidaye diğer eseridir.
III. Meylî: Mustafa Meylî Çelebi Mihalıç kasabasında doğdu. 1593'te vefat etti. Elde eseri yoktur.
IV. Meylî: Asıl adı Mustafa'dır. Lütfi Beyzade lakabıyla anıldı. 1587-88 yılında vefat etti.
V. Meylî: Mustafa Kumsızâde Kayserilidir. 1612'de vefat etti. Güzel şiirlerinden bahsedilir.
VI. Meylî: XVII. Asır şairidir. Hakkında fazla bilgi yoktur. İstanbul'da doğdu. Divan kâtipliği yaptı.
VII. Meylî: Asıl adı Abdulbaki Efendi'dir. Bosnalı olduğu görüşü baskındır. 1675-76'da vefat etti.
VIII. Meylî: İsmi, Ali Çelebi'dir. İstanbul'da doğdu. Divan-ı Sultanî kâtipliği yaptı. 1657'devefat etti.

---

[107] Serhan Alkan, **Şeyh Mustafa Zakâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin),** Erzurum, 1993. Ve Sinan Köseoğlu, **Zekâyî Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997'de ilgili şiir mevcut değildir.

[108] Nesrin Ünlütürk**, Hâşimî Emir Osman Divançesi (Muhteva-Metin-Tahlil),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004'te ilgili şiir mevcut değildir.

[109] Ayşe Bulan, **Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1993'te; Oktay Selim Karaca, Hâşimî**, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995'te ve Selami Ece, Tahkiye **Açısından Hâşim'inin Mihr u Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996'da ilgili şiir mevcut değildir.

IX. Meylî: Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Koca Meylî olarak anıldı. 1710'da vefat etti.
X. Meylî: Mehmet Güranî1713'te Saraybosna'da doğdu. 1781'de vefat etti. Elde eseri yoktur.
XI. Meylî: [110] Kosova'da Novaberde'de doğdu. Asıl adı Mehmed'dir.
XII. Meylî: Meylî Çelebi Bursa'da doğdu. Eserlerine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Ferdî (?)

Türk edebiyatında Ferdî mahlaslı on şair vardır.Mecmuada bu mahlası taşıyan dört şiire yer verilmiştir.Bu şiirlerin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

I. Ferdî: Mehmed, İstanbul'da doğdu. Kanuni'ninbendelerindendir. Mecmualarda üç şiiri vardır.
II. Ferdî: XVI. Asır şairidir. Ferdî-i Acem olarak tanındı. Erdebil'de doğdu. Beyitleri vardır.
III. Ferdî: XVII. Asır şairidir. Seyit Ferdî çelebi sofidir. Ölüm tarihi ise 1713 olarak zikredilir
IV. Ferdî: Asıl adı Hüseyin'dir. Arayıcızade lakabıyla tanınmıştır. 1710'da vefat etti.
V. Ferdî: [111]Abdullah Ferdî, 1856-57'de vefat etti. *Divanı* ve çok sayıda eseri vardır.
VI. Ferdî: Rasim Ferdî Bektaşi'dir. Tekirdağ'da 1854'te doğdu. 1907'de Erzurum'da vefat etti.
VII. Ferdî: Kaynaklarda Urfalı veya Giresunlu olduğu ihtilaflı olan şair hakkında fazla bilgi yoktur.
VIII. Ferdî: Ahmet Ferit Efendi 1866-67'de Yenişehir'de doğdu. 1910'da vefat etti.
IX. Ferdî: Hoca Ferdî Çelebi Diyarbakır'da doğdu. 1815'te vefat etti.
X. Ferdî: Muammer FerdiBey 1891'de doğdu. 1915'te vefat etti. *Şebab-ı Nurani* enselerindendir.

Sâfî (?)

Türk edebiyatında Safi mahlasını kullanan on beş şair vardır. Mecmuda Safi mahlasıylaüç şiir yer almaktadır.Bunlardanbiri mecmuanın son şiiri olan bir gazeldir. Son dönem şairi Üsküdarlı Safi Mustafa efendiye ait olması kuvvetle muhtemeldir.Muhammes şeklinde olan bir şiir de bazı internet sitelerinde tespit edilmesine rağmen hangi Safi'ye ait olduğu tespit edilemedi.Bu şiirin ilk bendi bir makalede Erzurumlu Emrah'a ait olarak verilmektedir.Yapılan bütün araştırmalara rağmen gazel tarzındakibir şiirin ne kendisi ne de şairi tespit edilebildi.

I. Sâfî: Serez'de doğdu. Hakkındabaşka bilgi yoktur.
II. Sâfî: II. Murat'ın takdirini kazanmış usta bir şair ve nakkaştır. Şiirleri vardır. 1486'da vefat etti.
III. Sâfî: [112] Cezeri Kasım Paşa'nın mahlasıdır. 1500'lü yıllarda Selanik'te vefat etti. *Divanı* vardır.
IV. Sâfî: Asıl adı Ahmet'tir. Mevlevi oldu, 1532'de Mısır'da vefat etti.
V. Sâfî: Sadrazam Ayas Paşa'nın azatlı kölelerinden birinin oğludur. 1589'da vefat etti.

---

[110] Özer Şendöşeyici, Ahmet, Akdağ, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri,** Gece Kitaplığı, Ankara 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.
[111] Mehmet Bülent Ertaç, **Ferdi Dîvânı (Metin-İnceleme-dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2004'te; Şükran Avcıl, **XIX. yy. Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Ve Dîvânının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış** Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010'da ve Nuray Memiş, **Ferdî Abdullah Efendi Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Manisa, 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.
[112] Ahmet Sevgi, Hakan Sevindik, **Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı,** Palet Yay. Konya 2016'da ilgili şiir mevcut değildir.

VI. Sâfî: Ahmet, Bergama'da doğdu. Kadılık yaptı. 1598'de vefat etti. Divanı bulunamamıştır.
VII. Sâfî: İstanbul'da doğdu. Ahdî'nin Gülşen-i Şuarâ'sında geçer. 1563'te hayattadır.
VIII. Sâfî: Asıl adı Derviş Ahmet'tir. Fenerli veya Boluludur. 1665/66'da vefat etti.
IX. Sâfî: Seyfullah Musa, Vankulu Lügati'nin musahhihidir. 1681'de vefat etti.
X.Sâfî: 1807'den sonra öldüğü tahmin edilen bu şair divan sahibi bir kâtiptir. [113]
X. Sâfî: Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Şeyh oldu. 1846/47'de vefat etti.
XI. Sâfî: Ahmet Safî Dede 1824'te Tokat'ta doğdu. *Cam-ı Muzaffere* isimli eseri vardır.
XII. Sâfî: Kerkük'te doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. 1898'de vefat etti. Divanı ve başka eserleri vardır.
XIII. Sâfî: 1784'de Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mustafa Safî'dir. 1846'da vefat etti.
XIV. Sâfî: XIX.asır şairidir. Asıl adı Mustafa'dır. Kerküklüdür. Türkçe pek çok gazeli vardır
XIV. Sâfî: XIX. asır şairidir. Asıl adı Mustafa, lakabı Horos'tur. Bağdatlıdır.
XIV. Sâfî: İstanbul'da doğdu. Adı Safiyyüddîn Mustafa'dır. 1895'de İstanbul'da vefat etti.
XV. Sâfî: [114]. Üsküdarlı Mustafa Safî 1862'de doğdu, 1901'de vefat etti. *Divançe-i Safî* ve ondan seçme gazeller içeren *Şi'r-i Safî* başlıca eserleridir.

Himmetî (?)

Türk edebiyatında Himmetî mahlasını kullanan dört şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Yapılana bütün araştırmalara rağmen bu şiirin hangi Himmetî'ye ait olduğu tespit edilemedi.

I. Himmetî: XV. asır şairlerindendir.Gülşen-i Şuara'daki kısa bilgi dışında elde bir veri yoktur.
II. Himmetî: Lazkiyelidir. III. Mehmet Manisa'da şehzade kâtiplik yaptı. 1590 yılında vefat etti
III. Himmetî: XIX. asırda Yozgat'ta yaşamıştır. Himmetî hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgibulunmamaktadır. Yozgat'tan derlenen bazı cönklerde şiirleri bulunmaktadır.
VI. Himmetî: 1811'de Kayseri'de doğdu. Asıl adı Arif'tir. 1891'de vefat etti. Şiirleri cönklerdedir.

Şevkî (?)

Türk edebiyatında şevki mahlasını kullanan 18 şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan iki şiire yer verilmiştir. Bu şiirlerin bunlardan hangisine ait olduğu tespite edilmedi. Bunlardan eserleri hakkında bilgi bulunanlar ve şiirlerine ulaşılanlar şunlardır:

I. Şevkî: [115] XV-XVI. asır şairidir. Adı Yusuf'tur. Edirne'de doğdu. II. Bayezid devrinde vefat etti.
II. Şevkî: XVI: asır şairidir. Şevkî Çelebi, Mısırlı Şevkî ismiyle bilinir.
III. Şevkî: XVI: asır şairidir. Haleplidir. Sâhibzâde Ahmed Çelebi denmekle meşhurdur.
VI. Şevkî: Bursalıdır.I.Selim döneminde yaşamıştır. Divanından söz edilmektedir.

---

[113] Özlem Ercan, **Sâfî Dîvânı, Hayatı-Sanatı- Karşılaştırmalı Metin-Sözlük-Dizin** Gaye Kitabevi, Bursa, 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.
[114] Üsküdarlı Mustafa Sâfî'nin **Ş'ir-i Safî'**de mecmuadaki şiirler mevcut değildir. Ancak Son şiirin Talat Bey'e mektup başlığı ve Safi'yi koruyan böyle bu isimde bir zatın varlığıson şiirin ona ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca nedamet içeren şiir Safi'nin berduş hayatıyla da örtüşmektedir.
[115] Nebi Çelik, **Edirneli Şevki Divanı, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016'da ilgili şiir mevcut değildir.

V. Şevkî: XVII. asır şairidir. İstanbul'da doğdu. Güftî bazı mısraları olsa da elde şiirleri yoktur.
VI. Şevkî: Çömez-zâde Mehmed Bursa'da doğdu, 1889'da İstanbul'da vefat etti.
VII. Şevkî: II. Ahmetdönemi şairlerindendir. Adı Mehmed'dir. Eserleri meçhuldür.
VIII.Şevkî: Adı Mehmed olup Müftüzade olarak tanındı. Eserleri meçhuldür. 1776'da vefat etti.
IX. Şevḳī.Trabzonludur. Bazı emarelerden XIX. asrın ikinci asrında yaşadığı tahmin edilmektedir.
X.Şevkî: XIX: asır şairidir. AdıAhmet'dir. Tanzimat'ı ve 93 Harbi'ni işleyen şiirleri vardır.
XI. Şevkî: 1822 tarihinde İstanbul'da doğdu.Bir miktar şiiri vardır. Ölüm tarihi bilinmemektedir.
XII.Şevkî: Asıl adı Osman'dır. Diyarbakır'da doğdu. 1839da Şam'da vefat etti.
XIII Şevkî: Şevkî mahlaslı âşık aslen Konyalıdır. Doğum tarihi belli değildir, 1888'de ölmüştür.
XIV. Şevkî: Hasan Şevkî 1832'de doğdu, 1903'te vefat etti. Tecüman-ı Hakikat'te gazelleri vardır.
XV.Şevkî: [116] Ömer ŞevkīEfendi Mardin'dedoğdu. 1852'de vefat etti. *Divanı* vardır.
XVI. Şevkî: [117] Asıl adı Hasan Tahsin olan Şevkî 1825'te doğdu, asrın sonunda öldü. *Divanı vardır.*
XVII.Şevkî: Prizren'de 1852'de doğdu. Asıl adı Hüseyin'dir. Divanı vardır.
XVIII .[118]Şevkî: İbrahim Şevkî Efendi, Bolulu olup *Divân* sahibi bir şeyhtir. 1897'de vefat etmiştir.

Vefâyî (?)

Türk edebiyatında Vefayî mahlasını kullanan altı beş vardır.Mecmuada bu mahlası taşıyan iki şiire yer verilmiştir. Bu şiirlerin, yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Vefayî'ye olduğu tespit edilemedi.

I. Vefâyî: Asıl adı Mahmut'tur. Cezerioğlu sanıyla tanındı. İran'da tahsil gördü. Fatih'e nişancı oldu.
II. Vefâyî: Adı Ebu Bekir'dir. Şeyh Vefayî Dede çok sayıda mürit vardı. 1583'de vefat etti
III. Vefâyî: Osmanlı padişahı IV. Mehmet'tir. 1693'te vefat etmiştir.
IV. Vefâyî: Asıl Adı İmam Kulu Mirza olup Kadir Şah'ın torunudur. 1798'de vefat etti.
V. Vefâyî: Tiranlı Hacı Ethem Bey'dir. Tezkirelerde hayatına dair bilgi yoktur. 1859'da hayattadır.

Fehmî (?)

Türk edebiyatında Fehmī mahlasını kullanan birçok şair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Fehmī olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

I. Fehmî: *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de iki şiiri vardır. XV veya XVI. asırda yaşamış olabilir.
II. Fehmî: Manisalıdır. *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de 24*, Pervâne Bey Mecmuası*'nda iki şiiri vardır.
III. Fehmî: İstanbullu Kuloğullarındandır. Edirne haraç emini oldu. I. Selim ile Mısır fethine katıldı.
IV. Fehmî: Bursalıdır. Adı Ali'dir. Hayatı hakkında fazla bilgi olmayan şair 1617 yılında vefat etti.
V. Fehmî: Canbaz lakabıyla tanındı. Sehi Bey'de geçmektedir. 1538 vefat ettiği tahmin edilmektedir.
VI. Fehmî: Sakkâ-zâde Fehmî Dervîş Efendi namıyla tanınan şair 1667-68'de vefat etti.

---

[116] Fatma Esra Kanmaz, **Ömer Şevki Mardinî ve Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anakara, 2010'da ilgili şiirler mevcut değildir.
[117] İshak Taşdelen, **Şevkî Hasan Tahsin İstanbulî Divanı (Transkripsiyonlu Metin ve Sadeleştirme)** , Yayımlanmamış Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2014'te ilgili şiirler mevcut değildir.
[118] Esma Tezcan, Şevkî **İbrahim Efendi Divânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya – 2007'de ilgili şiirler mevcut değildir.

VII. Fehmî: Fehmî Çelebi Diyarbakırlıdır. 1669-70 yılında vefat etti.
VIII. Fehmî: Fehmî Çelebi'nin hayatı meçhuldür. Tezkirelerde mecmuasından bahsedilmektedir.
IX. Fehmî: Asıl adı Ali/Fehmî Ali'dir. Bursalıdır. Hakkında bilinenler sınırlıdır. 1667-68 vefat etti.
X. Fehmî: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. 1726-27 yılında İstanbul'da vefat etti.
XI. Fehmî: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Abdurrahman'dır. 1725-1726 yılında vefat etti.
XII. Fehmî: Bursa'da doğdu. İbrahim Fehmî; Çukacızâde olarak tanındı. 1775-76'da vefat etti.
XIII. Fehmî: Peklinli Fehmî Bey, XIX. asırda yaşadı. Vefat tarihi bilinmemektedir.
XIV. Fehmî: Asıl adı Fehmî'dir, Fehmī Baba olarak tanınır. 1895'da vefat ettiği tahmin edilmektedir.
XV. Fehmî: Antakya'da doğdu. 1909 yılında seksen yaşlarında Antakya'da ölmüştür. 11 şiiri vardır.
XVI. Fehmî: Fehmî Hüsam Dede İstanbul'da 1848'de doğdu,1912'de vefat etti. Divanı'nın zayidir.
XVII. Fehmî: adı Mehmed Fehmî'dir. 1823'te Trabzon'da doğdu. 1874te burada vefat etti.
XVIII. Fehmî: 1812'de Kandiye'de doğdu. 1861'devefat etti. Şiirleri çeşitli mecmualarda kayıtlıdır.
XIX. Fehmî: [119]İbrahim Fehmî Bey, İşkodra'da doğdu. 1853'te vefat etti. Bilinen tek eseri *Divan*'ıdır

Râmî (?)

Türk edebiyatına Râmî mahlaslı üç şair vardır. Mecmuada bu mahlasta bir şiire yer verilmiştir. Ancak bu şiirin bunlardan hangisini ait olduğu tespit edilemedi.

I. Râmî: XVI. asırda Edirne'de yetişmiş divan şairlerindendir. Kanuni devrinde ölmüştür.
II. Râmî: [120]Abdurrahman Çelebi, İstanbul'da 1639-40'ta vefat etti. *Divanı* vardır.
III. Râmî: [121]Mehmet Ramî 1654'te doğdu. 1708'de vefat etti.*Divanı, Münşeatı*başlıca eserleridir.

Hâlid Beg (?)

Nükte ve şaşırtmaya dayalı bir beytin altına bu mahlas/isim yazılmıştır. Muhtemelen mecmuanın yazıldığı dönemde ilgi çeken bir beyit olduğu için mecmuaya alınmıştır. Türk edebiyatında Halid mahlaslı beş şair vardır. Bu beytin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

I. Hâlid: Diyarbakır'da yaşadı ve 1718'de burada vefat etti. Divanı bulunamamıştır.
II. Hâlid: İstanbul'da 1811'da doğdu.1855'te hayattadır. Fatin'de şiir örnekleri vardır.
III. Hâlid: 1902'da Beykoz'da vefat etti. *Kayıkla Cevelan, Goriller İçinde* eserlerindendir.
VI. Hâlid: Hasan Halid Efendi 1845'de İstanbul'da doğdu. 1906'da Edirne'de vefat etti.
V. Hâlid: Asıl adı Halid'dir. Âşıktır. Buna göre, XIX.asrın ilk yarısında doğmuştur**.**

[119] **Fehmî Süleyman Divanı,** h.1262 /m. 1845'te ilgili şiir mevcut değildir.
[120] Fatma Zehra Kavutçu, **Râmî Divanı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2010'da ilgili şiir mevcut değildir.
[121] Erdal Hamami, **Râmî Dîvânı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 2001'de ilgili şiir mevcut değildir.

Nâzım (?)

Türk edebiyatında Nāẓım mahlaslı on şair vardır. Mecmuada bu mahlasla yazılan bir şiire yer verilmiştir. Yapılan araştırmalarda bu şiirin bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

I. Nâzım: İstanbul' da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır.1696'da vefat etti. Divanından bahsedilmektedir.
II. Nâzım: İsmi Mehmet'tir. İstanbul'da doğdu. 1705'te vefat etti.*Dîvânı* vardır.
III. Nâzım: Asıl adı Abdürrahim'dir. İlâhîzade sanıyla tanındı. XVIII.asır şairidir.
VI. Nâzım: Nâzım Efendi, 1839'da Antakya'da doğdu. Ölüm tarihi ve yeri belli değildir.
V. Nâzım: Özellikle gazelleriyle meşhur oldu. 1839'da vefat etti. Toplam 50 şiiri tespit edilmiştir.
VI. Nâzım: Adı Mehmet'tir. Mehmet Nâzım Efendi olarak tanındı. 1772-73 yılında vefat etti.
VII. Nâzım: İstanbul'da doğdu. Bosna'da defterdarlık yaptı. 1852'de vefat etti.
VIII. Nâzım: Anteplidir. 1854 tarihlerinde hayattadır. XIX. asır şairi olduğu tahmin edilmektedir.
XI. Nâzım: 1862 doğdu. 1893'te vefat etti. Asıl adı Nâbîzâde Nâzım Bey'dir. Tanzimat yazarıdır.
X. Nâzım: 1875'te hayattadır. Trabzon'da bazı mezar kitabelerinde tarih manzumeleri bulunmaktadır.

Rıfkî (?)

Türk edebiyatında Rıfkî mahlaslı yedi şair vardır. Buşirin Rıfkî mahlası hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

I. Rıfkî: Kayseri'de doğdu. 1665 vefat etti. Divan'ından bahsedilse de divanı elde değildir.
II. Rıfkî: Abdullah Rıfkî Efendi'dir. Müderrislik yaptı. 1684'te vefat etti.
III. Rıfkî: Asıl adı Mehmet'tir. Aslen İstanbulludur. Tosyalı olarak tanındı. 1700 tarihinde vefat etti.
IV. Rıfkî: Mehmet Rıfkî Efendi İstanbul'da doğdu. 1699-1700'de vefat etti. *Divanı* vardır.
V. Rıfkî: Kilislidir. 1197/1782-83'te vefat etti. Sürurî, vefatına tarih düştü.
VI.Rıfkî: [122] Rıfkî Mahmut Karslıdır. 1864 yılında vefat etmiştir. Bilinen tek eseri olan *Divançe'sidir.*
VII. Rıfkî: Şeyh Mehmed Rıfkî Efendi Bartın/Kuruca Şile'de doğdu. 1854-1855'te vefat etti.

Halîl (?)

Türk edebiyatında Halīl mahlasını kullanan 12 sanatkâr vardır. Ancak şiirlerine ulaşılan ve divan şiiri sahasına giren yedişair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Halîl olduğu tespit edilemedi.. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

[122] Mevlüt Altınok, **Rıfkî Divânı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.

I. Halîl: Hakkında çok az bilgi vardır. Halil, Elmalı kazasından olup Fâzıl Halil olarak tanındı.
II. Halîl: İsmail Efendi veya Şeyh BeşaXV. asır şairinin eseri *Menâkıb-ı Şeyh Bedreddîn'dir.*
III. Halîl: Bursa'da doğdu. Asıl adı Halil'dir. Halîl-i Zerd sanıyla meşhur oldu 1617'de vefat etti.
IV. Halîl: Halîl Efendi olarak tanındı. Rusçuk'ta doğdu. 1721-22'de vefat etti.
V. Halîl: Nişancı Ayas Paşa'nın oğludur. Budin defterdarlığı yaptı.
VI. Halîl: Tekirdağlıdır. 1718'de ölmüştür. Elimizde tek bir gazeli vardır.
VII. Halîl: Halil Baba, 1846'da doğmuştur. 1921'de vefat etti. Şiirleri tasavvufidir**.**

Hâlet (?) (XIX. asır ?)

Mecmuada yer alan bir beyit Ekrem Yalbuz'un Türkçe'nin Akışı-Cinas isimli eserinde Hâlet mahlaslı bir şaire ait olarak verilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu beytin Hâlet mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilmiştir. Türk edebiyatında bu mahlasta iki şair vardır.

I. Hâlet:[123] 1837'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı İbrahim olup İbrahim Hâlet Bey olarak tanınmıştır. Memurluk yaptı. 1878'de İstanbul'da vefat etti. *Divanı* vardır.
II. Hâlet:[124] Hâlet Mehmet Said olarak tanındı.*Divanı* vardır.

Hulvî (?)

Türk edebiyatında Hulvî mahlasını kullanan üç şair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Hulvî olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

I. Hulvî: Hulvî, Baltacı Hulvî Efendi olarak tanındı. Enderun'da yetişti.1700'den sonra vefat etti.
II. Hulvî: Akhisar'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. Hulvî Abdullah Efendi olarak tanındı. 1747'de vefat etti. Bilinen tek eseri, *Terceme-i Kasîdetül-Bürde'*dir.
III. Hulvî: [125]Şeyh Cemâleddîn Mahmûd Hulvî Efendi 1575'te doğdu, 1653'te vefat etti. *Divanı, Cam-ı Dilnüvaz'ı* ve başka eserleri vardır.

İzzet (?)

Türk edebiyatında İzzet mahlasını kullanan çok sayıda şair vardır. Mecmuada bu mahlasla üç şiir vardır. Bunlardan biri Muhammed Hilmî Dedebaba'nın İzzet Molla'ya naziresi şeklindeyse de bu şiir; her iki şairin de şiirleri arasında tespit edilmedi. Bazı beste sitelerinde bir tanesi İzzet Molla'ya mal edilmektedir ancak bu

[123] Mehmet Korkut Çeçen, **Hâlet Bey Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2005'te ilgili şiir mevcut değildir.
[124] **Hâlet Mehmed Sa'îd Dîvânı,** h. 1257/ m.1842'de ilgili şiir mevcut değildir.
[125] Sevgi Yavuz**, Cemaleddin Mahmud Hulvî Divanı (Metin-İnceleme),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012'de ilgili şiir mevcut değildir.

şiir İzzet Molla'nın eserlerinde tespit edilemedi Bir tanesin nakarat beyti bir Makalede Kastamonulu İzzet Efendi'ye ait olarak verilmiştir. Şarkı türünün 18. Asırda yaygınlaştığı da dikkate alınarak edebiyatımdakibaşlıca İzzet mahlaslı şairler şu şekilde sıralanabilir.

I. İzzet: İzzet Ali Paşa olarak tanındı. 1734'te vefat etti. *Divanı ve Nigârnamesi* vardır.
II. İzzet: [126]İzzet Mehmed, 18. asrın ikinci yarısında İstanbul'da doğdu. Beglikçi olarak tanındı.1809'da İstanbul'da vefat etti. *Divanı ve Münşeatı* vardır. Sened-i İttifak'ı kaleme aldı.
III. İzzet: Ali İzzet, Fener'de doğdu. Müftülük yaptı. 1821'de vefat etti. Fatîn'e göre *Dîvân*'ı vardır
VI. İzzet: [127]Keçecizade İzzet Molla 1786'da İstanbul'dadoğdu. 1829'de vefat etti.*Mihnetkeşan* mesnevisi, *Gülşen-i Efkâr ve Hazan-ı Asar* isminde iki divanı vardır.
V. İzzet: 1780 yılında İstanbul'da Asıl adı Ahmed İzzet Bey'dir. 1823'te İstanbul'da vefat etti.
VI. İzzet: Osmân İzzet 1811'de doğdu. 1864'te vefat etti. Fatin, şiirleri olduğunu söylemektedir.
VII. İzzet: [128]Mustafâ İzzet Efendi 1802'de Tosya'da doğdu. 1877'de vefat etti. İbnülemin, şarkı mecmuası olduğunu söylemektedir.
VIII. İzzet: 1843'de Kayseri'de doğdu, mirlivalık yaptı. 1914'te öldü. Çok sayıda eseri vardır.

Yesârî (?)

Türk edebiyatında Yesarî namıyla tanınan birkaç sanatkâr vardır ancak tamamı hattattır. Ne Türk edebiyatı isimler sözlüğünde ne de "Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı Sözlüğünde bu isim veya mahlasta bir şair vardır. Bazı kaynaklarda geçen Yesarî Mehmed Esad da bir hattattır. Yapılan araştırmalarda rağmen hangi Yesarî olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Atâî (?)

Nedim'in bir gazeline yapılan tahmiste bu mahlas olup olmadığı anlaşılmayacak şekilde kullanılmıştır. Ancak Nedim'den sonra yaşayan Ataî mahlaslı bir şair tespit edilmedi. Muallim Naci'nin etrafında toplanan son dönem divan şairlerinden olabilir. İbnülemin'in Son Asır Türk Şairleri tezkiresinde Atai ve Ata mahlaslı/isimli herhangi bir şaire rastlanmadı.

Mîrlîvâ Kumandanı Şemsî Paşa (?)

---

[126] Fatma Meliha Şen, **Beglikçi İzzet Bey Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995'te ilgili şiirler mevcut değildir.
[127] Ebubekir Sıddık Şahin, **Keceçi-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr,** Doktora Tezi, Ankara 2004'te ilgili şiirler mevcut değildir.
[128] İlyas Yazar "Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri", **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu,** 18-20 Eylül 2003, s. 257'de 111. şiirin nakarat kısımları bu şaire ait olarak verilmektedir.

Muhtemelen son dönem divan şairlerinden olan bu şahıs hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. İbnülemin'in Son Asır Türk Şairleri tezkiresinde Şemsi mahlaslı/isimli herhangi iki şair vardır. Bunların ikisi de mutasavvıf olduğu gibi mecmuadaki şiir onların şiirleri arasında tespit edilmedi

Sâdık (?)

Türk edebiyatında divan, âşık ve tekke edebiyatında Sadık mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuadaki şiir tekke edebiyatı kapsamına girmektedir. Mecmuda bir şiiriyle yer alan bu şairin hangi Sadık olduğu tespit edilemedi. Tekke edebiyatı şairi Sadık mahlaslı başlıca şairler şunlardır.

I. Sâdık: Dimetokalı Sadık AbdalXV. asırda, Fatih dönemine kadar yaşadı. *Divanı vardı.*
II. Sâdık: Erzincan'da doğdu. 1794'te vefat etti. *Risele-i Mehbub, Risale-i Mergube* eserlerindendir.
III. Sâdık: Sadık Baba 1771'de doğdu. 1837'de vefat etmiştir. Cönk ve mecmualarda şiirleri vardır.
VI. Sâdık: İstanbul'da dünyaya geldi. 1899'de vefat etmiştir. Mecmualarda şiirleri vardır.
V. Sâdık: Âşık Hüseyin'in1784'de doğduğu, 1839'da vefat ettiği tahmin edilmektedir. Şiirleri ayin-i cemlerde okunmuştur.

Ata[129] (?)

Türk edebiyatında Ata mahlasını kullanan 11 şair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Ata olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

I. Atâ: Edirne'de doğdu. II. Selim devri şairlerindendir. 1552'de öldü. Tezkirelerde şiirleri vardır.
II. Atâ: Üsküplü Ata 1552'den sonra öldü. *Divan, Tuhfetü'l-Uşşâk, Mevlid* bahsedilen eserleridir.
III. Atâ: İstanbul'da doğdu. Kanunî dönemi şairlerinden olan Atâ, Keşfîzâde diye tanındı.
IV. Atâ: Atâullâh Mehmet Şâmîzâde 1778'de İstanbul'da vefat etti. *Dîvân*ı meçhuldür.
V. Atâ: Mehmed Atâullâh 1760'ta İstanbul'da doğdu. Kadılık yaptı. 1811'de vefat etti. *Divanı* vardır.
VI. Atâ: Seyyid Atâ Yenişehir'de doğdu. 1814'te vefat etti. bazı mecmualarda şiirleri vardır.
VII. Atâ: Mehmed Atâ'ullâh Şânî-zâde Efendi İstanbul'da doğdu. 1826'da vefat etti.Âlimdir, çok sayıda ilmi eseri, *Divanı,* Bolu Tire'de büstü vardır.
VIII. Atâ: XIX. asırda Tekirdağ'da yaşadığı tahmin edilmektedir.Elde bir kitabesi vardır.
XI. Atâ: İstanbul'da doğdu. 1843'de kâtiplik yaptı. Şiirleri olmakla birlikte *Divan* sahibi değildir.
X. Atâ: 1751'de İstanbul'da doğdu. İstanbul'da 1815'de vefat etti. *Divan*ı ele geçmemiştir.
XI. Atâ: İstanbul'da doğdu. Meclis-i Ma'ârif üyesi oldu. 1852de İstanbul'da vefat etti.
XII. Atâ: Tayyâr-zâde Ahmed Atâ,1810'da doğdu, 1882'de öldü.*Enderûn Târihi* ve *Divanı* vardır.

Hüznî (?)

[129] Müstensih bu mahlası Türkçe "ata" kelimesinin imlasıyla vermiştir. Ancak Ata mahlaslı şairlerin tamamı Arapça ᶜAṭā mahlasını kullanmıştır. Bu durum müstensihin yaptığı bir hata değilse bu şairimiz az bilinen bir halk şairi olabilir.

Türk edebiyatında Hüznî mahlasını kullanan birçok şair vardır. Mecmuada bu mahlasla bir şiire yer verilmiştir. Yapılan bütün araştırmalara rağmen bu şairin hangi Hüznî olduğu tespit edilemedi. Ayrıca şiirin ironi barındırması nedeniyle mahlası Hüznî iken Sürurî'yle değiştirmiş olan Sürurî/Hevayî Osman'ın[130] hem divanı hem hezliyatı incelenmiş ancak ilgili şiir tespit edilememiştir. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

I. Hüznî: Karadeniz Ereğlisi'nde doğdu. Tek eseri *Divan'*ıdır. 1894[131] senesinde hayattadır.
I. Hüznî: Âşık İbrahim Kayseri'de doğdu. XIX. asrın ikinci yarısında yaşadığı düşünülmektedir.
I. Hüznî: XVI.asırda yazılan *Pervane Bey Mecmuası'*nda Necatî gibi şairlere nazireleri vardır.
I. Hüznî: [132]Mehmet Bahaeddin veya Yozgatlı Hüznî Efendi/Baba 1879-1936 yılları arasında yaşamıştır. *Divanları* vardır.

Nûrî (?)

Mahlası/ismi şiirin altına yazılan bu şair muhtemelen son dönem şairlerindendir. Türk edebiyatında en çok kullanılan mahlaslardan biri Nuri'dir. Bu mahlasta onlarca şair vardır. Bunlardan elimizde şiiri ve divanı olanların künyeleri verildi. Pek çok Nuri mahlaslı şairin ederleri incelendi. Ancak bu şiir tespit edilemedi. İbnülemin Tezkiresi'nde Nurî isimli/mahlaslı sekiz şair vardır. Bunların hayatı incelendiğinde bu zatın bunlardan biri olmadığı anlaşılmaktadır. Şair mecmuda Kerbala üzerine yazılmış tek bir gazel/mersiyeyle temsil edilmiştir.

I. Nûrî: Ankaralı Nurî'nin*Divanı* vardır fakat ele geçmemiştir.
II. Nûrî: [133]Nurî İbrahim hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.1634'te hayattadır.
III. Nûrî: Karahisar'da doğdu. Asıl adı Ahmet'tir. 1787' vefat etti. Şiirleri âşıkane ve arifanedir.
VI. Nûrî: [134]Halil İstanbul'da doğdu, 1799'da vefat etti. *Divanı, Tarih-i Osmani* gibi eserleri vardır.
V. Nûrî: [135] Nurî Osman 1768'de doğdu, 1815'te vefat etti. *Divanı ve Tarih-i Kırım* eserlerindendir.
VI. Nûrî: [136] Osman Nurî Paşa, 1803'te Diyarbakır'da doğmuştur. 1856'da vefat etti. *Divanı* vardır.

---

[130] Elif Ayan, **Sürûrî ve Hezliyâtı (İncelem-Tenkidli Metin-Sözlük),** Ankara 2002'de ilgili şiir mevcut değildir.
[131] Bu nüsha incelenmiş ve mecmuada geçen tek Hüznî mahlaslı şiire rastlanmamıştır.
[132] Mustafa Güneş, **Hüzni Divanı II (İnceleme-Metin-İndeks),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 1988'de ilgili şiir mevcut değildir.
[133] Esra Güngör, **Nuri İbrahim Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013'te ilgili şiir mevcut değildir.
[134] Mehmet Güler, **Halil Nuri Divanı, Edisyon-Kritik-İnceleme,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009'da ilgili şiir mevcut değildir.
[135] Abdullah Aydın, **Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009'da ilgili şiir mevcut değildir.
[136] Sedat Kocabey, **Osman Nuri Paşa Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.

VII. Nûrî: [137]Mustafa Nurî Efendi İstanbul'da doğdu. 1848'de vefat etti.Kütüphanelerde kayıtlı bir divanın ona ait olduğu tahmin edilmektedir.
VIII. Nûrî: [138]Priştineli Nurî 1789'dan sonra ölmüştür. İkinci *Divanı*'nın nüshası ele geçmemiştir.

1.8. Mecmuanın Metnini Kurarken Takip Edilen Yöntem

Mecmuanın metni tesis edilirken öncelikle mecmua ve muhteviyatı organize edildi. Varakların sağ yüzüne "a" sol yüzüne "b" denildiği için mecmuanın her sayfasına 1a'dan başlanarak numara verildi. Hakeza ilk şiirden ve bir sayısından başlanarak her şiire bir numara tayin edildi.

İkinci merhalede, mecmuanın Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine titiz bir çevirisi/transkripsiyonu yapıldı. Bu merhalede mecmuanın imlasına harfi harfine sadık kalındı. İmla, noktalama, nazım birimi ve biçimleri gibi şekilsel hususlar, lüzumlu bazı hâller dışında, transkripsiyonlu metne aynen tatbik edildi. Müstensihten kaynaklanan ve manaya halel vermeyen imla hataları genel olarak muhafaza edildi. Müstensihin çeşitli nedenlerle unuttuğu kelimeler ve yazmaya ihtiyaç duymadığı "ü" bağlaçları köşeli parantezler içinde gösterildi.

Bilimsel sahaya dâhil olan kısımlarda transkripsiyon alfabesi titizlikle tatbik edildi. Bunların dışında kalan kısımlarda ise TDK'nin imla kaideleri ve tez yazım kurallarına uygun hareket edildi. Şairlerin mahlasları çoğunun isimlerinin bile önüne geçtiği için mahlaslarıyla ayrılmaz bir bütün oluşturan nispet eki gerekli yerlerde muhafaza edildi ve bu ek düzeltme/inceltme işaretiyle gösterildi. Nispet eki dışındaki uzun ünlüler ise sadece ilmi kısımlarda belirtildi. Mahlaslar sistematik tabloya transkripsonlu olarak işlendi.

Müstensih "eyzan" ve "nakarat" kelimelerini mütekerrir müsammatlarda tekrar eden mısra ve beyit kısımları için kullanmış, genellikle ilk bent hariç diğer bentlerde nakaratları yazmamıştır. Bu çalışmada, yazılmamış olan bu nakaratlar her bendin sonuna eklendi. Nakarat ve eyzan kelimelerinin hangi maksatla kullanıldığının anlaşılmadığı durumlar haricinde bu kelimeler transkripsiyonlu metne işlenmedi.

[137]Ayşe Yılmaz, **Nûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvanı ve Dîvanının İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2010'da ilgili şiir mevcut değildir.
[138] Metin Yıldırım, **Priştineli Nurî ve Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.

Müstensih bazı şiirleri mecmuaya eksik olarak almıştır. Bu şiirler gerekli görüldüğü yerelde ihtiyaç duyulduğu kadar tamamlandı ve yapılan işlemler dipnotta belirtildi.

Müstensih şiirlerin biçimleri hususunda bir tutarsızlık içindedir. Hem isimlendirmede hem de yazmada bazı hatalar yapmıştır. Bazı şiirlerin başına nazım biçimleriyle beraber bazı açıklamalar da yazmış, bazılarında ise destur, hu gibi kelimeler yazmış, bazen de uzun çizgi ve üç nokta gibi işaretler bırakmıştır. Bunların yerine gelebilecek en uygun nazım biçimi tespit edildi ve şiirlerin başına yazıldı. Manaya tesir etmeyen bu tarz kelime ve işaretler ise yazılmadı. Bu tashihler gerekli yerlerde belirtildi.Nazım biçimi verilmeyen şiirlerin muhtemel biçimleri tespit edildi. Bütün bu hususlar sistematik tabloya işlendi ve nihayetinde şiirin bir nevi künyesi teşkil edildi.

Şiirlerin vezinleri üzerinde titizlikle duruldu. Tespit edilen vezin ve vezin kalıbı her mısraya tatbik edildi.Vezin kusurları ve bozuklukları icap ettiğinde dipnotlarda belirtildi.

Çok yönlü araştırmalarla ve mümkün olduğu kadar ilgili şiirlerin şairleri ve bu şairlerin divanları/eserleri bulunarak bu şiirlerin mukayesesi yapıldı; mühim farklılıklar dipnot olarak düşüldü. Şairi verilmeyen şiirlerin şairlerine ulaşılmaya çalışıldı. Ulaşılan şairler belirtildi, ulaşılamayan şairlerin ise mecmuadaki şiirleri mevcut şekliyle aynen muhafaza edildi. Biyografi kısmında ise bu durumla ilgili detaylar verildi.

Bir şiirde kullanılan nazım birimi bir sayısından başlanarak numaralandırıldı. Gerekli görüldüğü takdirde şiirin mısralarına atıf yapmak için bir nazım biriminin ilk mısrası “a” ikinci mısrası “b” olarak ele alındı. Bentlerde ise sırasıyla diğer harfler mısraların sırasına atıf için kullanıldı.

Mensur parçalarda ise sayılar satır veya paragrafa atıf olarak kullanıldı. O hâlde mesela (Zihnî; 90b/125/3a) ibaresinden Zihnî'nin 90b sayfasında bulunan 125 numaralı şiirinin 3. beytinin ilk mısrası anlaşılmış olur. Müellifi tespit edilemeyen birimler içinse mahlas yerine nazım biçiminin ismi kullanıldı. (Gazel; 39b/75/5) bunun bir örneğidir.

2. MECMÛA-İ EŞ'AR 06 Mil YZ A 9854 TRANSKRİPSİYONLU METİN

1b **1**[139]

Ġazel-i Ḳadrī Beg

Fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Taḫtgāh itdi vücūdum şehrini sulṭān-ı ᶜaşḳ
   Dil serāyında ḳuruldı bir ᶜaceb dīvān-ı ᶜaşḳ

2. Mübtelā-yı derd-i ᶜaşḳ olmuş ser-ā-ser dü cihān
   Söylenen dillerde hem bu diñlenen destān-ı ᶜaşḳ

3. Bize kār itse mi ᶜaceb ehl-i ᶜaşḳıñ her sözi
   Kim derūnında yanar anıñ dāimā[140] sūzān-ı ᶜaşḳ

4. Ey **Ġafūrī** irmek isterseñ eger cānānına
   Terk-i cānıla tecellī eylesün cānān-ı ᶜaşḳ

2a **2**[141]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

---

[139] Şiirin başına "Gazel-i Ḳadrī Beg" yazılmış; mahlas beytinde ise Ġafūrī verilmiştir. Bekir Şahin Baloğlu, **Dinî Türk Mûsikîsi Beste Türlerinden Durak,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s.122'de bu şiir matla ve makta beyitleriyle Şeyh Mahmud Gafurî Efendi'ye ait olarak yer almaktadır. Nitekim Türk sanat müziğiyle ilgili bazı internet sitelerinde de bu şiir bu zata ait olarak verilmektedir. Bu zat, mutasavvıf bir musikişinastır. http://www.yedinota.com/beste/taht-gâh-etti-vucudum-milkini-sehrini-sultan-i-ask-10708/ (18.05.2019)

[140] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

[141] Muhammed Nur Doğan, **Fuzulî Leyla vü Mecnun Mesnevisi,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. E-Kitap, s.161'de bir gazelin matla ve hüsni matla; bu mesnevinin ise 2475 ve 2476. beyitleridir. Bu beyitler 40a'da tekrarlanmıştır.

1. ᶜĀşıḳ oldur kim ḳıla cānın fedā cānānına
   Meyl-i cānān itmesün her kim ki ḳıymaz cānına

2. Cānını cānāna virmekdir kemāli ᶜāşıḳıñ
   İrmeyen cān itmez mi iᶜtirāf noḳṣānına[142]

3[143]

Mütekerrir Muḥammes

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Bir sözüm var diyecek diñlemedi o yāre benim
   Yetişür anın içün itdigüm minnet aġyāre benim[144]

[142] Vermeyen cān iᶜtirf etmek gerek noḳṣānına, age.

[143] Şiirde mahlas olarak Ḥıfẓī geçmektedir. Hıfzî mahlasını kullanan on civarında şair vardır. Şiirin bunlardan hangisine ait olduğu ilgili şiir mevcut değildir. Bilal Kemikli, Haşimi Kitaplığında Bir Cönk, **Milli Folklar Dergisi**, Yıl 12; S.48, s. 33-34'de aynı şiir Resmī mahlaslı bir şaire ait olarak verilmektedir. Yazar, ona yakın Resmî mahlaslı şair olduğunu ancak bu şiirin hangisine ait olduğunun tespit edilemediğini belirtmiştir. Bahsi geçen makalede şiir şu şekilde yer almaktadır:

1. Ne sürem var ne de cân tüketmedi yâre benim
   Yetişür ânın içün minnetim aġyâre benim
   Çekemem tîġ ü cefâsında ciger yâre benim
   Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
   Meger Allah'tan ola derdime bir çâre benim

2. Kimi aflk ehli gibi bir kurı mâtem çekemez
   Âşıkın çekdigini gayrı bir âdem çekemez
   Nice Zâloġlı gibi sâhib-i Rüstem çekemez
   Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
   Meğer Allah'tan ola derdime bir çâre benim

3. Yoluna koymuş idim sana fedâ cân u teni
   Kuru sevdâ ile yakdun yakar Allah da seni
   Bu kadar yakma nedir âteş-i hicrâna beni
   Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
   Meğer Allah'tan ola derdime bir çâre benim

4. Ne kadar hasm u gadab eyledi bir dânesine
   Merhamet eylemeyüp bu dil-i dîvânesine
   Kolda kalkan sînemi sitemi bîgâne sine
   Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
   Meğer Allah'tan ola derdime bir çâre benim

5. **Resmi**yâ eyledi îcâd gazeli
   Kimi âşıklara dil-cû ezerler güzeli
   Âşık-ı esrâru'llah'dur ol zâtî temeli
   Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
   Meger Allāh'tan ola derdime bir çāre benim

Çekemem tīġ-i cefāsın yüregim yara benim
Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çāre benim

2. Saña teslīm itdi isem cân ü teni[145]
Bu ḳadar yaḳma didim āteş-i sūzāna beni
Ḳurı sevdālara yaḳdın yaḳar Allāh da seni
2b Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çāre benim

3. Pençe-i ᶜaşḳ ehli ki bir ḳurı mātem çekemez
ᶜĀşıḳıñ çekdigini başka bir ādem çekemez
Nice Zāloġlu gibi ṣāḥib-i Rüstem çekemez
Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çāre benim

4. **Ḥıfẓi**yā derd-i dili söyledi gūyā ġazeli
ᶜAşḳ esrārı ola İlāhī[146] ẕātıñ temeli
ᶜAşḳı çekeniñ cismini bilsen sen de ezelī
Sebeb-i mevtim olur ḳaşı gözi ḳara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çāre benim

4[147]

"Diger"

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Ramażān oldı çeküp ṣāhid-i mey perdeye rū
Mey içün çeng ṭutup taᶜziye açdı gīsū

[144] Bu mısranın vezninde iki hece fazladır.
[145] Bu mısra eksiktir veya eksik bırakılmıştır.
[146] ola ilāhī:ilāhī ola
[147] İsmail Parlatır, **Fuzulî Türkçe Divan**, Akçağ Yay. Anakra, 2012, s. 243'te gazel olarak mevcuttur.

2. Bildi muṭrıb ki nedir ḥāl getürdi ḳopuzı
   Bezmden çekdi ayaġını ṣurāḥī vü sebū

3. Bezm ḳānūnı bozuldı mey içün çeng ile def
   Yıġılup itmeyeler ḥākim eşiginde ġulū

3a

4. Ramażān ayı gerek açıla cennet ḳapusı
   Ne revā kim ola meyḫāne ḳapusı baġlu

5. Feṭḥ-i meyḫāne içün oḳıyalım fātiḥālar
   Ola kim yüzümüze açıla bir baġlu kapu

6. Āftāb-ı ḳadeḥ itmez Ramażān ayı ṭulū[c]
   Ne belādır bize yā Rab ne ḳara gündür bu

7. İntizâr-ı mey-i gül-reng ile bayram ayına
   Baḳa baḳa inecekdir gözümüze ḳara ṣu

8. Ramażān oldı budur vehmi **Fużūlī**'niñ kim
   Nice gün içmeye mey zühd ile nāgeh ṭuta Hū

5[148]

(Taḫmīs-i Ġazel-i Fāżıl (Fāḍıl))

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün[149]

1. Menem ol ᶜāşıḳ-ı tabende dil-i Murtażevī
   Ẓulmet-efzā-yı derūnum olamaz nefs-i ġavī
   Ṭoldı envār-ı muḥabbetle dil ü cānım evi
   Şemᶜ-i ᶜaşḳ-ı Ḥuseyin'em ᶜAlevīyim ᶜAlevī
   Rūḥ-ı aᶜdāyı yaḳar āteş-i ᶜaşḳım ᶜalevi

2. Berḳ-i şemşīr-i belā pās-ı muṣībet el-Ḥaḳ
   Naẓar-ı dīde-i aᶜdāları eyler ṣad şaḳ

[148] **Zihnî-i Çermikî Divanı,** h. 1291/ m.1874, s. 28'de aynı isimle mevcuttur.
[149] Şiirin vezni sağlam değildir.

Çarḫa taġyīr virür ḥāl-i derūnum muṭlaḳ
Ebr olur āhım olup teşne şehīdi ancaḳ
Yaġdırır bāriş-i ẓulmet pervā-yı Emevī

3b

3. Yā şehenşeh-i şehīdān diyü ḳıldıḳça nidā
İşidir nevḥālarım ṭāḳ -ı sipihr-i kec-edā
Dutılur naᶜram ile sāmiᶜa-ı bāy ü gedā
Kerbelā'ya irişür sāᵓiḳa-ı raᶜd ü ṣadā
Ḥamdü li'llāh ki dem-i ḳuvvet Ḥaydarlar ḳavī

4. Peyrev ol mürşīd-i hādī vü ᶜalī emṣāle
Yā gelüp gitme ṣaḳın semt-i reh-i iḍlāle
Küfrdür virme ḳulaḳ herze-i ḳīl ü ḳāle
Ne revā rāfiẓī taᵓbīr-i muḥibb-i āle
Hem Yezīdi evveline nisbet sinn-i senevī

5. ᶜArẓ-ı rū itse daḫı ol ġonca-i gülzār-ı cinān
Pür olur eşk-i taḥassürle yine dīde-i cān
Terk-i nāliş mi ider **Ẕihnī** miṣālī bürrān
Eyledi **Fāḍılı**[150] bülbül gibi zār ü giryān
Ol iki ġonca-i üşküfte-i bāġ-ı Nebevī

6

Fużūlī'nin Ġazel[151]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Öyle müsteṣnā güzelsün kim saña yoḳdur bedel
Senden ey cān münḳatıᶜ ḳılmaz beni illā ecel

2. Nice ṣūret bağlasun göñlüm ḫalāṣ-ı ᶜaşḳdan
ᶜAşḳdır bir ḥāl kim ol ḥāle göñlümdür maḥāll

[150] Zihni-i Çermikî 1863'te vefat ettiğine göre tahmis edilen şiir Enderunlu Fazıl'a (ö.1810) ait olabilir. Zira Zihnî-i Çermikî'den önceki diğer Fazıl mahlaslı şairlerin şiirleri elimizde yoktur. Ayrıca kendisinden önce yaşayan Fazıllardan sadece birisi Alevî'dir. Onun da şiirleri günümüze kadar gelememiştir.

[151] Parlatır, **Fuzûlî Divanı,** s. 297-298'de gazel olarak mevcuttur.

3. ᶜAşḳıma noḳṣān yetürmez görmemek ol ᶜārıżı
Cevhere taġyīr-i āṯār-ı ᶜaraż virmez ḫalel

4. Eyledi rüsvā göñül çāk-i girībān-ı edeb
Gör ne ehl-i ᶜilmdir ādāb ile eyler cedel

4a

5. Ḥālimi gördükce menᶜ-i ehl-i ᶜāşḳ eyler faḳīḥ[152]
Ḥüccet-i maḳṭūᶜı yok eyler ḳıyās ile ᶜamel

6. Medrese içre müderris virdügi biñ dersden
Yeg dürür meyḫānede bir cāmı virse bir güzel

7. Ey **Fużūlī** ben dem urmışdum ṣafā-yı ᶜaşḳdan
Maṭlaᶜ-i ḫūrşīd īcād olmadan ṣubḥ-ı ezel

7[153]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Bī-vefā dil-dāre dil virmekden aᶜlā virmemek
Vuṣlata biñ derd ile irmekden aᶜlā irmemek

2. Ḥāli bilmez dil-beri seyr eyleyen ey bī-baṣīr
Deyr içinde ṣūreti görmekden aᶜlā görmemek

3. Zāhidiñ bezminde zevḳi olsa da yoḳ neşᵓesi
Neşᵓesiz zevḳi hemān görmekden aᶜlā sürmemek

4. Gülşen-i dehr[iñ] güli ger devlet-i dünyā ise
Öyle bāġıñ ġoncasını dirmekden aᶜlā dirmemek

4b

5. Cāmiᶜ-i dilde imām-ı ᶜaşḳ ile ḳıldım namāz
Ḥüzniyā mescidlere girmekden alā girmemek

8[154]

[152] faḳīḥ: ḳāḍī. age.
[153] Bu şiirin Hüznî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Müseddes

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Ne idi bu vücūduñ ẕāt bināsı temeli
   Ġāfiliñ cemᶜini bāzār itdik öyle kömeli
   Sāde gevherle yükletsen nice yüz biñ cemeli
   Ḥālet-i mevte irişdikde o dem neylemeli
   Bilür iken ne çekersiñ sen bu ṭūl-ı emeli[155]
   Kişiniñ çekdigi kendi ᶜamelidir ᶜameli

2. Kişiniñ itdigini kendine ṭaġ ṭaş idemez
   Ne eḥibbā ne ḳarındaş ü ne yoldaş idemez
   Bir dānişmaġla varup müşkilini fāş idemez
   Böyle ġafletde iken kimse anı baş idemez
   Bilür iken ne çekersiñ sen bu ṭūl-ı emeli
   Kişiniñ çekdigi kendi ᶜamelidir ᶜameli

5a **9**[156]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Āsmān aṭlās ḳuşandı giydi zībālar gibi
   Yeryüzi şāh ᶜaşḳına donandı kemḫālar gibi

2. Muṣṭafā'yı Murtażā'yı nūr-ı vāḥid bilmeyen
   Yoḳdur anıñ bil imānı büt-i tersālar gibi

3. Āl-i Evlād-ı Resūlı cān ü dilden sevmeyen
   Göñli gözi kördür anıñ ḳalbi aᶜmālar gibi

4. Ḥaydar'ıñ evlādını çün cān ü dilden sevdiler

---

[154] bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[155] Bu kelime mecmuada ᶜameli şeklinde yazılmıştır. Tūl-i emel yani geleceğe dair uzun arzular içinde olmak bir deyimdir. Kelimenin emel olması manaya uygundur.
[156] Bu gazel **Nesimî Divanı**'nda mevcut değildir. M. Fatih Köksal "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri" **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi** / 2009-50 makalesinde de mevcut değildir.

Ḳalbi ṭoldı nūr ile mevc urdı deryālar gibi

5. Ey **Nesīmī** bir göñülde ḥubb-ı Ḥaydar olmasa
   Anda çañlar çalınur bī-şekk kilīsāler gibi

5b **10**[157]

Dīvān-ı Şāh-ı Naḳşbendī Ḳuddūsī Sırrehü'l-ᶜĀlī

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Anadan ṭoġmadan evvel birlik içre kān idim
   Kimseler bilmezdi ẕātım şöyle kim pinhān idim

2. Nice biñ yıldır muḳaddem cümle eşyā ins ü cān
   Gelmemişlerdi cihānda cümleye ben cān idim

3. Bir nihānī genc idim kim olmamışdım aşkār[158]

4. Ḫalḳ olup sevmek sevilmek gelmemişdi ᶜāleme
   ᶜĀşıḳ-ı şeydāların cān virdigi cānān idim

5. ᶜİlm-i ḥikmet baḥr-i ḳudret emr-i Ḥaḳ'dan her ne var
   Faḫr-i ᶜālem Muṣṭafā'ya nuṭḳ hem Ḳurᵓān idim

6. Āteş-i ᶜaşḳıñ elinden tāzelense yaralar
   Ben aña merhem ṣarardım bir ᶜaceb Loḳmān idim

7. Nār-ı Nemrūd'uñ içinde Ḥażret-i İbrāhīm'i
   Yaḳmayup gülşen olan ol āteş-i sūzān idim

6a

8. Ẕibḥ içün emr eylemişken zāhidā İsmāᶜīl'i
   Per açup gökler yüzinden hem inen ḳurbān idim

[157] Atik, **Nakşî Ali Akkırmani Divanı,** s. 247-248'de gazel olarak mevcuttur.
[158] Müstensih 3. beytin b mısrasını vermemiştir. Birinci beytin b mısrasına çok benzeyen ve bir nevi redd-i mısra olduğu için mecmuaya alınmadığı düşünülen bu mısra şu şekildedir.

Kimseler bilmezdi ẕātım şöyle kim pinhān idim. age.

9. **Naḳşi**yā dil ḫānesinden gör bu ḳudret dersini
   Oḳuyup sen görmeyeydiñ vālih ü ḥayrān idim

11[159]

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Küntü kenzün sırrını fāş eyleyen ᶜummān menem
   Bāde-i ᶜaşkla temevvüc eyleyen ᶜummān menem

2. Levḥ-i ādemden yazup innī ene'llāh āyetin
   Vech-i insānda görünen ṣūret-i Raḥmān menem

3. İsm-i Ḳayyūm ile ḳāᵓimdir zemīn ü āsmān
   Yirde ḳāᵓim gökde dāᵓim devr olan devrān menem

4. Ẕāt-ı pāk-i muṭlaḳem itdim ṣıfatıyla ẓuhūr
   Vācib-i bi'ẕ-ẕāt menem hem [ᶜālem-i] imkān menem[160]

5. Vücūdum iḳrār idüp her kim dilerse maġfiret[161]
   Raḥmetiñ deryāsına ġarḳ eyleyen ġufrān menem

6b

6. Añlar iseñ Rabb-i ᶜabdī ᶜabdī Rabb'iñ sırrını
   Ben ḳulam ḳulluġa geldim ḳul menem sulṭān menem

7. ᶜ**Askeri**ye ẕātıñ gülşende bülbüldür benim[162]
   Ol gülşen-i ġayb ᶜamāda ol gül-i raḥmān menem

12

Ġazel/ Dīvān[163]

[159] Mehmet, Sarı, **Askerî Muhammed Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,** , Ankara 2007, s.254'te bazı farklılıklarla gazel/divan olarak mevcuttur.
Halil Karagöz, **Asekri Divanı Tenkildi Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 1997'de s. 160-161'de 25 beyitlik bir gazel-i mutavvel olarak mevcuttur. Karşılaştırmada bu çalışma dikkate alındı.
[160] Ten benem hem cān benem hem cānlara cānān benem. age.
[161] Cürmine iḳrrār idüp her kim dilerse mağfiret. age.
[162] ᶜAskerī ẕātum gülistanında bübüldür benim. age.

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Tā ezelden ᶜaşḳ nārına yana geldim cihān içre[164]
   Aḳıtdım nice dem yaşlar gözümden ṭolı ḳan içre

2. Nice geldim nice gitdim nice ṭoġdum nice vefat etdim
   Nice açıldım nice soldum şol gül gibi cihān içre

3. Bulut olup gāhī[165] aġdım maṭar olup yire yaġdım
   Güneş olup gāhī ṭoġdum zemīn ü āsmān içre

4. Nebāt olup nice devrān nice demde olup sulṭān
   Gösterdi baña ṣūret-insān[166] bu devr-i zamān içre

5. Çün insān ṣūretiñ buldum Ḥaḳḳ'a ḥamd ü ṣenā ḳıldım
   Fenā ender fenā oldum beḳā-yi cāvidān içre

6. İrişdi maġfiret nūri göñül oldu Ḥaḳḳ'a ṭoġrı
   Niyāzīdir bu sırrı [ṭuydı çün] ᶜayān gümān içre[167]

7a **13**

Ġazel/Dīvān [168]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Beyt-i Raḥmān'dır yüzüñ ᶜaynıñ iki ḳandīl-i nūr
   Çār ᶜanāṣırdan giyüp bir ṭon itdiñ amdan ẓuhūr

2. Kākülüñ ve'l-Leylī vü ve'ş-Şems cemāliñ enveri
   ᶜAẓm-i ẕī-şān oldı cümle ġılmān ü cinān-i ḥūr

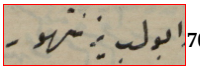
---

[163] Yakıcı, **Niyâzî-i Mısrî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı,** s. 178'de mevcuttur. Ancak şiir bu çalışmada bentler halinde verilmiştir. **Niyazi-i Misrî Divanı,** h. 1265/ m. 1848, s. 65'te yer alan bir gazel/ilahidir. Karşılaştırmada bu nüsha esas alındı. Aşağıdaki beyit mecmuaya alınmamıştır.

Ḥaḳıla bī-nişān iken ḳamu cānlara cān iken
Düşürdi bī-mekān iken beni kevn ü mekān içre, age.

[164] Ezelden nārına ᶜaşḳıñ yana geldim nihān içre. age.
[165] gāhī:göge; gāhī: gehī, age.
[166] sulṭān:ḥayvān; gösterdi baña ṣūret-insān:giydirdi ṣūret-i insān baña, age.
[167] Niyāzī ṭuydı Çün sırrı gümān itdi ᶜayān içre. age.
[168] **Niyâzî-i Misrî Divanı,** s. 65'te yer alan bir gazel/ilahidir.

3. Ṣadr-ı bi'smi'llāh yazılmış āyet-i ümmü'l-kitāb
   Ḫaṭṭ-ı[169] ḥüsnüñ ḥarf-i Ḳurʿān İncīl Tevrāt Zebūr

4. Sāḳiyā Kevs̱er ḥadīs̱iñ ṣun zehī nūş eyleyin
   Teşne-dil-i ihrāḳ-ı ʿaşḳ olup [170]

5. Olmadı ġuslet[171] müyesser leşker-i aġyārdan
   Her dem aġlar ʿayn-ı cānım olmadı ġamdan sürūr

6. Ġayrıya baḳma ṣaḳın seyl mis̱āliñ yāre baḳ
   Ḥaḳḳ'ı ādem ādemi Ḥaḳ[172] bilmeyen eyler ḳuṣūr

7b **14**

Şems-i Tebrīzī[173]

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Ṣodem Mecnūn ü ser-gerdān men ez sevdā-yi dervīşān
   Nedānem tā kücā bāşed maḳām-ı cā-yı dervīşān

2. Ne ān dervīşi migūyem kemer-beste be ḳallāşī
   Ki bed-baḫt-i cihān bisyār hemī mānend be-dervīşān

3. Be-dervīşī vü dervīşān Muhammed Fahrī mīdāred
   Besī āyed firistāde Ḫ̆udā der-şān-i dervīşān

---

[169] Bu kelime mecmuada "ḥaṭṭ" şeklinde yazılmıştır.
[170] Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[171] Bu kelime sözlüklerde tespit edilemedi. Ancak Google çeviri programında "yıkanma, yıkanmış" manalarıyla verilmektedir.
[172] Vezin gereği imale yapılabilmesi için Hak kelimesinin aslında var olan ikinci "k" harfi yazıldı.
[173] İran kaynaklı Farsça yayın yapan bazı internet sitelerinde farklı versiyonlarla mevcut olan bu şiirin şairi olarak Mevlâna verilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu şiirin Şems-i Tebrizî'ye ait olup olmadığı tespit edilemedi. Bed'iüzzamân Fürûzânfer, **Mevlâna Celâleddin Mahmûd Mevlevî'nin "Külliyâtı Şems (Divân-ı Kebir)**, C.1-9. Kütübhâne-i Millî-yi Îrân, 4. Baskı, İran 1378'de bu şiir ilgili şiir mevcut değildir. Divanda "be dervişan" redifli tek gazel mevcut olup mecmuadaki bu gazelden tamamen farklıdır.

4. Emīrü'l-müᵓminīn Ḥaydar ki büd dāmād-ı Peyġamber
   Kemer mī-beste vü ḫoş mī-goftem ferrrāş-i dervīşān

5. Ve z'an sāᶜat ki dervīşān semāᶜ-i bā safā dārend
   Ḫ̆udā āyed der-ān [meclis] be mihmānī-yi dervīşān

6. Elā ey **Şems-i Tebrīzī** teveccüh kon be dervīşān
   Ḥayāt-i cāvidān yābī to zi dilhā-yi dervīşān [174]

8a **15**[175]

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Gel berü ey ḳavm-i ᶜādüvv men Ḫ̆udādan dönmenem[176]
   Çū şehādet eylemişem Muṣṭafādan dönmenem

2. Bu vücūdum ṣad hezārān pāre pāre ḳılsalar[177]
   Men muḥabbet ḫānedānı Murtażā'dan dönmenem

174

1. Dervişlerin aşkından Mecnun oldum, şaşkın ve hayran oldum.
   Dervişlerin makamlarının bulunduğu yerlerin hudutlarını bilmiyorum

2. Ben kalleş olmak için hazır ve nazır olan o derviş olduğum iddiasında değilim
   Ki zaten dünyadaki bahtsızların hepsi ziyadesiyle dervişlere benziyorlar

3. Hz. Muhammed (SAS) dervişlik ve dervişlerle iftihar ediyordu
   Hatta Allah dervişlerin şanı hakkında birçok Ayet göndermiştir

4. Müslümanların emiri Hz. Ali; Hz. Peygamber'in damadı oldu
   Metin ve hoşnut bir şekilde dervişlerin süpürgecisi olduğunu söyledi.

5. Dervişlerin kendinden geçerek ayin ve zikre başladığı saat
   Allah onların o nurani meclislerine misafir olarak gelir.

6. Ey **Şems-i Tebrizî,** kendine gel, dervişlere itibar et
   Ta ki İlahi nur membaı olan gönüllerinden sonsuz hayatı bulasın

[175] Vaktidolu, **Vîrânî Baba ve Risalesi,** s.216-2017'de gazel/ divan olarak mevcuttur. Ancak şiirin ilk üç ve son iki mısrası verilmiş, aralarındaki diğer dört beyit mecmuaya alınmamıştır.
[176] Dönmenem kelimesi dönmezem olarak geçmektedir, age.
[177] Pāre pāre bu vücūdum ṣad hezārān etseler, age.

3. Zehiri nūş eyledim virdim Ḥasan rāhında ser
Ben Ḥüseynem Ḥüseyin-i Kerbelā'dan dönmenem

4. Ḥāricīler zümresine çoḳ teberrā ḳılmışam
Sīnemi ḳalḳan idüp men tīġ-ı ġazādan dönmenem[178]

5. Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler[179]
Küllī varım Ḥaydar'ıñdır evliyādan dönmenem

16[180]

Müseddes Mersiye

(Meşhūr Kāẓım Paşanıñ)

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Ṣanma devrānını mātem ayıñ iᶜlān itdi
Tīr-i ᶜāduvvunu maẓhar-i numāyān[181] itdi
Açdı mātem ḳapusuñ[182] ᶜālemi giryān itdi
Āl-i Süfyānı faḳāṭ maẓhar-ı iḥsān itdi
8b Ḳanını dökdi Ḥüseyn'iñ cigerini ḳan itdi
Ehl-i beytiñ aḳıdup gözyaşını ᶜummān itdi

2. Laᶜnet ol kelb-i ᶜakūruñ peder ü māderine
Dil ü cān ü ciger ü ṣad[183] pāy ü serine
Kavm ü enṣār ü teberrā vü ḫuddam[184]ü leşkerine
Ki geçüp her biri **Kāẓım** o pelīdiñ yerine
Ḳanını dökdi Ḥüseyn'iñ cigerini ḳan itdi
Ehl-i beytiñ aḳıdup gözyaşını ᶜummān itdi

[178] ü Āl ü Evlādı bu gün medh ü ṣenādan dönmezem, age.
[179] Çün Vīrān Abdāl dedi ismim ᶜAliyyᵊül- Mürtaza, age.
[180] Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı),** s. 638, 639'da "Merṣiye-i Dīger" ismiyle 7 bent olarak mevcuttur.
[181] tīr-i ᶜaduvvunu maẓhar: tīġ-i ᶜudvānını ıẓhār, age.
[182] Kapusuñ değil kapusun olmalıydı. Nitekim age'de bu şekildedir.
[183] sad: ü kamet: age.
[184] teberrā ü ḫuddam: taber ü hadem, age.

17

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Raḥme gel ey bād-ı vuṣlat kūh-ı ᶜaşḳ[ıñ] pāresi
   Nār-ı firḳatden yanan dīvāneler alsun nefesi

2. Mihr-i luṭfuñ zerresi ser gösterirse ᶜāşıḳa
   Perde-i baḫt-ı siyāhıñ çāk itmez mi hevesi

3. Pehlivānıdır muḥabbet mülkünüñ dil-nāmı var
   Kūh-veş olsa ider mi miḥnet-i sevdāya pesi

4. Leşker-i ḫaṭṭ-ı ḥabeş **Nāẓım**[185] temelden ṣarsılur
   Ol ki senden kāh ṭuġyān itse başdan çıḳsa fesi[186]

9a **18**

Müseddes

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Maḫlūḳı ḫalḳ itmeden ḥalḳ itdi rızḳın ibtidā
   ᶜĀlemiñ Ḫālıḳ'ı hem Rezzāḳ-ı ᶜālemdir Ḫ̆udā
   Sen gine luṭf ü kerem-kān-ı kereminden dile
   Raḥm ider elbet saña ister Raḥīm'inden dile
   Cümleye taḳsīm olan ol naḫnū ve ḳāṣemnādan ġıdā[187]
   Ger bu gerçeklik yolında ᶜāşık ol it cān fedā

2. Çeşm-i aᶜmālar yaḳīn olmaz bu mevḳiᶜden cüdā
   Şemᶜa-i nūr-ı ḥaḳīḳatden almışsın [sen] żiyā
   Bilmeli şāh-ı velāyetdir ᶜAlī El-Murtaẓā
   Vāṣıṭa eyle Şefīᶜü'l-Mürsel'i ḳıl pīşvā

[185] Şiirde fes kelimesi geçtiğine göre bu şiir 1820'lerden sonra yazılmış olabilir. Bu tarihten sonra yaşayan Nâzım mahslaslı şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[186] Bu mısranın vezni bozuktur.
[187] Bu mısranın vezni bozuktur.

Maġra-i ṭilkiyi terk it şīr-i sāyebānı ṭut
Rişte-i ẓaᶜīfi elden ḳoy ḳavī zencīri tut

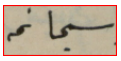
9b **19**[188]

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün[189]

1. Müşkildir ey dil çekmeyen bilmez nedir bu derd-i ser
   Kūşe-i vaḥdetde cānā seçmez oldı dīdeler

2. Her gören ḥāl-i perīşānım baña inṣāf ider
   Dü çeşmim ḳan döker ḥasret çeker tā-be-seḥer

3. El-emān ᶜafv eyle cürmüm ey kerem-kānım yeter
   Yanaram derdimle āh iderem leyl ü nehār

4. Sensin Settārᵓül-ᶜUyūb senindir baḳmagil ᶜişyānıma
   Şāh-ı Merdān sırr-ı Yezdān ismi düşüpdür şānına

5. Zārī zārī aġlayup aldı meni firḳat-i elem
   Baña raḥm eyle bi-ḥamdi Kaᶜbe-i Beytü'l-Ḥaram

6. Żaᶜīf-ḥāl oldum meded ey pādişāh-ı ẕü'l-kerem
   Muṣṭafā'dır rūz ü şeb yalvarıram Mevlā'ya men

7. Ṣıdḳ ile bel baġlayım [hem] ol Ḥabībü'llāh'a men
   Olmadı bir yüz sürem Kaᶜbe-i Beytü'llāh'a men

10a **20**[190]

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmaḳ imiş sırr-ı īmāndan ġaraż

[188] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[189] Şiirin vezni bozuktur.
[190] Ḫayāli-i Şems, **Tuhfet'ül-ᶜUşşāḳ,** h. 1296/ m.1878, s.20'de gazel olarak mevcuttur.

Kişi kāmil olmaḳ imiş ᶜilm ᶜirfāndan ġaraż

2. Gel mürüvvet ehli olup kimseye buġż eyleme
Ḳuluna raḥm itmek imiş emr-i sulṭāndan ġaraż

3. Çün ki īmān kāmil oldı cānını ver gel Ḥaḳa
Cānı Ḥaḳḳ'a virmek imiş cān [ü] cānāndan ġaraż

4. Çıḳ ᶜanāṣır perdesinden ricᶜat eyle ey göñül
Āḫiri gitmek gerekdir işbu zindāndan ġaraẓ

5. Toġrı gitmek ister iseñ kāmiliñ ṭut destini
Menziliñ başa çıḳarmaḳ kāmil insāndan ġaraż

6. Nice bir inkār idersiñ bir[191] ṭarīḳāt ᶜilmini
Zāhid bed-ḫūndur bilmem bu buḫtāndan ġaraż[192]

7. Ṭut **Ḫayālī Şems** ḫayyātıñ mübārek dāmenin
Menzile irmek imiş dervīş[193] dāmenden ġaraż

10b **21**[194]

Murabba/ Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. On sekiz biñ ᶜāleme Ḫ̆udā virdi cān aḳçesiz
Gün-be-gün rızḳ-ı cedīd virmekde elᵓān aḳçasız
Ḳoydı bir ḳandīl-i berḳ içre Ḥabībiñ nūrını
Rūḥ iken ervāḥda eyletdi seyrān aḳçasız

2. Faḫr-ı ᶜālem-i miᶜrāc[a] itdi ḫurūc aġlar zemīn[195]
Gördi arslan ṣūretiñ aġzına virdi ḫātemiñ
İki elma destine ṣundı anıñ Cibrīl-i Emīn

[191] bir: bu, age.
[192] Bu mısranın vezinde iki hece eksiktir ve bu eksiklik tamamlanamıyor.
[193] irmek imiş dervīş : yetmek imiş der-dest-i, age.
[194] Şiirin müellifi tespit edlilemedi.
[195] Bu mısranın vezninin ikinci tefilesi bozuktur.

Muṣṭafā'ya gösteren cemāli Yezdān aḳçasız

3. Ol şehīdler serveri İmām Ḥüseyn-i Kerbelā
Cedd-i Resūlu'llāh ü Ḥabībe'llāh El-Murtażā
Ḥażret-i Ḫalīli gör evlādını ḳıldı fedā
Ḥażret-i İsmāʿīl'e baḫş oldı ḳurbān aḳçasız

4. Kün diyince dü cihānı ḫalḳ idüp Mevlā hemān
Çoḳ taḥayyurde ḳalup geçdi zamān içre zamān
Lā diyen ṭaldı ḍalālet baḥrine Ṣāliḥ-beyān
Bu sebeb illā diyen żabt itdi īmān aḳçasız

5. Himmeti dergūs iden ehl-i dile budur cevāb
Dünyāyı ẓulmetden ḫalāṣ itdi şems ü māh-tāb
Biri İncīl biri Furḳān biri Zebūr çār kitāb
Ḥaḳ Ḥabīb'iñ destine tām girdi Ḳurʿān aḳçasız

11a **22**[196]

Ġazel[197]

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. İrdi çün māh-ı Muḥarrem tende cān aġlar bugün
Terk ider mülk-i cihānı ʿāşıḳān aġlar bugün

2. Sen nice ġāfil ṭursun ey muḥibb-i ḫāndān
Firḳantinde āh çeküp cümle cihān aġlar bugün

3. Kim ʿAlī evlādıdır ḳılsun Yezīd'e laʿneti
Şāh Ḥüseyn Kerbelā'da çün ki ḳan aġlar bugün

4. Ḥaṭṭā inkār eyleyen münkir münāfıḳ aġlamaz
Dīdesinden ḳan döker ehl-i īmān aġlar bugün

[196] Şiirn müellifi tespit edlilemedi.
[197] İsmail Özmen, **Alevi-Bektaşi Şairleri Antolojisi,** Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1998, C.4, s. 237'de Âşık Cevabî'ye ait olarak aynen mevcuttur.

5. Dir **Cevābī** ᶜākıl irmez lā-fetānıñ sırrına
   Yā ben naşıl ağlamayım la-mekān ağlar bugün

11b **23**[198]

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Şanma ᶜaşḳ ehlini mevt ile güzār eylediler
   Hicre ṣabr eylemeyüp terk-i diyār eylediler
2. Şoyunup tāc ü ḳabāyı ṣarılup bir kefene
   Ḫilᶜat-ı ᶜariyeti dikmeye ᶜar eylediler
3. Ṣūretā görmeyelim diye refīḳ yüzüni
   Biñdiler maḫmel-i ṭābūta firār eylediler
4. Çeküp ayaḳlarını memleket-i fāniyeden
   Vardılar ᶜālem-i bāḳīde ḳarār eylediler
5. Arḳası üzre yatup ehl-i ḳubūr itdi ẓuhūr
   Derd ü miḥnet seni ey **ᶜİşretī** zār eylediler

24[199]

Ḳıṭᶜa

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Ṣunᶜ-ı Ḥaḳ īcādıdır nüsḫa-i īcād ammā
   Aña şīrāze Nebī bir de velī[200]
2. Biri maᶜnā-yı Ṣameddir biri maᶜnā-yı Eḥad
   Yek vücūd ᶜālem-i vaḥdetde Muḥammedle ᶜAlī

12a **25**[201]

[198] Çeşitli internet sitelerinde nutuk ismiyle aynı mahlasla aynen mevcuttur. Şiir nutuk-gazel tarzında olup bestelenmiştir. Ali Nihad Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî - Şem'î – İşretî,** Üniversitesi Yay., İstanbul 1948.
[199] Şiirn müellifi tespit edlilemedi.
[200] Bu mısranın vezninde üç hece eksiktir.

Mütekerrir Muᶜaşşer/Destūr

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ḫānedān-ı ehl-i beyt ceddi Resūl-i Kibriyā
   Ol cigerler pāresi ibn-i ᶜAliyü'l-Murtażā
   Māderi bint-i Muḥammed Fāṭıma Ḫayrü'n-Nisā
   Nūr-ı çeşm-i evliyā ol būsegāh-ı enbiyā
   Var mıdır bunlardan efḍāl şāh-zāde bir daha
   Bunlarıñ ḥaḳḳında Cibrīl eyledi inzāl Ḫ̆udā
   Seyyid-i şebbān-ı cennetdir buyurdı Muṣṭafā
   Şāh-ı Ḥasan-ı şāh-ı şehīdānī Ḥüseyn Kerbelā
   Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
   Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ[202] cānına

2. Çün emīrü'l-müᵓminīn olduġın inkār itdiler
   Ḫāk-pāy-ı devleti būsī itmeye ᶜar itdiler
   Ḳavm-i şūmı azdırup çoḳ fitne iẓhār itdiler
   Ṣundular zehri Ḥasanı mesmūm-ı pür-zār itdiler
   Yaḳdılar rükn-i dīni gūyā ᶜaceb ḳār itdiler
   Oldı raḥmetden baᶜīd ᶜiṣyānı tekrār itdiler
12b Ehl-i Beyt'iñ başına bu ᶜālemi dar itdiler
   Dār-ı esfelde ḳalup üzerlerin nār itdiler
   Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
   Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

3. Ḳatline nesl-i Resūl'uñ ẕātī niyet itdiler
   Cümlesi fiᶜl-i Yezīd'e ḥaṣr-ı himmet itdiler
   Şāh Ḥüseyni Kūfe'ye āl ile daᶜvet itdiler
   Ṣūretā ḥaḳḳında biñ ᶜözrile ḥürmet itdiler
   Sīretā[203] her birini bir tīre ḳısmet itdiler
   Cümlesi bu ᶜahd ü peymān ile ḫiẓmet itdiler

---

[201] Dağlı, **Bektaşi Edebiyatınadan Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri,** s. 146, 147, 148'de 8 bentlik müseddes bir mersiye olarak mevcuttur.
[202] Yezīd-i ibn-i Pelīd'iñ, age.
[203] Sīretā: ᶜaḳıbet, age.

Nāmeler taḥrīr idüp tekrār mürüvvet itdiler
ᶜAḳıbet ḳatl-i Ḥüseyn'e böyle cürᵓet itdiler
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

4. Çün ki bu bāġ-ı fenā bāḳī degildir bülbüle
Vaḳti geldikde ḫazān elbet irer ġonca güle
Bir muvaḳḳat gülistāndır yoḳ vefāsı sünbüle
Ṣancılur gül baġrına ḫārî sitemler nāfile
Geldi āḫir ḳondı deşt-i Kerbelā'ya ḳāfile
Ehl-i Beyt'i cemᶜ idüp ol Şāh Ḥüseyn geldi dile
13a Didi ṣabr itmek gerek elbet bu derd-i müşkile
Eylemez cürᵓet buna dīn düşmeni kāfir bile
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

5. Çıkdı Şām'dan Kūfe'den hep ḫāricīler bī-ᶜaded
Kerbelā deştine vāṣıl oldu cümle ḳavm-i bed
Müslümān'dır ṣanki bunlar gerçi kāfirden eşed
Kesdiler Nehr-i Fıraṭ'ı virmediler ṣu ebed
Ḳoydular dil-teşne Ehl-i Beyt'i Allāh'dan meded
Yoḳ necād ḳavm-i Yezīdler her tarafdan geldi sed
Başladılar atmaya tīr ü ḳażāyı lā-yüᶜed
Her gelen tīr-i belāyı Şāh Ḥüseyn iderdi red
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

6. Nice cānlar dökdi ḳanlar Ḥaḳ yolunda virdi ser
Ḳaldı meydān içre[204] ricālden iki er
Birisi şāh-ı şehīd-i Kerbelā ġonca-i ter
Birisi Zeynü'l-ᶜAbā maḫzūn yanıḳ cān ü ciger
13b Ehl-i Beyt ḳanın döküp ṣaclar yolup feryād ider
Şāh Ḥüseyn'iñ ḳatline Şimr-i lāᶜin çıkmış meger

[204] meydān-ı belā içre, age.

Bir iki üç ḥamlesin red eyleyüp ṭutdı siper
Ircıᶜī ṣūrı işitdi gūşına virdi ḫaber
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
Laᶜnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

7. Āh! dil-teşne Ḥüseyn-i Kerbelā oldı şehīd
Āb-ı zemzem yire geçsün ġayr olsun nā-bedīd[205]
ᶜĀḳıbet maḳṣūduna vāṣıl oldı meger Yezīd
Gerden-i mecrūhunı kesdi Şimr-i baġrı ḥadīd
Yirde ins gökde melekler ṭutdilar mātem şedīd
Uyandı zīr ü cibāl ᶜarż ü semā ḳaldı ḳadīd[206]
Ḳalmadı kavm-i Yezīd'de ġayrı raḥmetden ümīd
Dār-ı esfelde ebed ḳaldı Yezīd ibn-i Yezīd

8. Aldılar Zeyne'l-ᶜAbā'yı oldılar Şām'a revān
Ehl-i Beyt'iñ seyrine ṣaff çekdiler ḳavm şūm hemān
Cedd-i Pāk-i Muṣṭafā ol melceᶜ-i dārü'l-emān
İstese imdādına ḥażır olurdı ins ü cān

14a On sekiz biñ ᶜālem emrinde idi çün her zamān
Aġlasun cān ü cigerler daġlasun müᵓmin olan
Her Muḥarrem ayı geldikçe idüp āh ü fiġān
Ey **Gedāyī** ḥaşre dek bu firḳat ile yan hemān[207]
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
Laᵓnet olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

26[208]

ᶜİzzet Monlā'nıñ bir Ġazeline Nerdibān Ḳaryesi Post-Nişīni Muḥammed ᶜAlī Baba'nıñ Naẓīresidir

[205] Āb-ı zemzem yire geçsün ġayr olsun nā-bedīd, mısrası mecmuada yoktur. Bunun yerineşu mısra vardır: Rūz-ı maḥşerde şefaᶜātten anı ḳıldı baᶜīd, age.
[206] Uyandı zīr ü cibāl ᶜarż ü semā ḳaldı ḳadīd: Oyadı ᶜarẓ ü cibāl ᶜarş ü semā ḳaldı bedīd, age.
[207] Yan hemān:aġla yan, age.
[208] Gülbeyaz Karakuş, **Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Dîvânı,** Revak Kitabevi, İstanbul 2012'de ilgili şiir mevcut değildir. Ebubekir Sıddık Şahin, **Keçeçi-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr,** Doktora Tezi, Ankara 2004'te ve Mihnetkeşan mesnevisinde bu kafiyede bir şiir mevcut değildir.

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Ṣarıldım ṣıdḳıla bāb-ı rıżāya her-çi-bād-ābād
   Nişān itdim serim tīġ-i ḳażāya her-çi-bād-ābād

2. Muḥammed ḥakkı-çün dönmem sözümden cān ü cānānım
   Fedā ḳıldım ᶜAlīyü'l-Murtażā'ya her-çi-bād-ābād

3. Ne denlü şīr ise bed-ᶜāduvvden iḥtirāz itmem
   Ṣıġındım dergeh-i Āl-i ᶜAbā'ya her-çi-bād-ābād

14b

4. Ümīd-i vaṣl ile meyl itmedim ᶜömrümde hīç ᶜİzzet
   Denī dehr-i fenā-yı bī-beḳāya her-çi-bād-ābād

(Ḥilmī)[209]

27[210]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Bezm-i meyde terledikce ḫumret-i rūlarla sen
   Hey ne sāḥirsiñ ki yaḳdın āteşi hūlarla sen

2. Ġamze-i tīriñ yeter ᶜuşşāḳ baġrın delmege
   Ḳaṣd ḳılmaḳlıḳ ne ḥācet seyf-i ebrūlarla sen

3. Pīç-i zülfüñ ṭaġıdup ᶜaḳlım perīşān eylediñ
   Gönlümi teshīr idüp ol çīn-i cādūlarla sen

4. Vaṣlını ferdāya taᶜlīḳ eyleyüp itme füsūn
   ᶜĀşıḳı āşüfte ḳılma böyle ġaygularla sen

5. ᶜİşve vü nāz ile aldıñ gönlümü bir baḳmada
   Ḥūr-ı ᶜayn-āsā özüm[211] çeşm-i āhūlarla sen

15a

[209] Hilmî, Muhammed Ali Baba'nın (1842-1908) mahlasıdır. İzzet Menla'daki "monla" günümüzdeki molla kelimesinin görülen şekilleindendir.
[210] Karakuş, **Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Dîvânı,** s. 265, gazel olarak mevcututur.
[211] özüm: efendim, age.

6. İltifātıñ eyler iḥyā ᶜāşık-ı dil-ḫasteyi[212]
   Cān bağışlarsıñ dilerseñ böyle dārūlarla sen

7. Niceler māt oldı **Ḥilmī** at sürüp bu ᶜarṣada
   Sen oyun oynar mısıñ bu şāh-ı hindūlarla sen

"Muḥammed ᶜAlī"

28

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ey perī müşkil işim āsān iderseñ al getür
   Hem dermānsız derdime dermān iderseñ al getür

2. Ḥażret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā'nıñ ᶜaşḳına
   Tīr-i aᶜdāya beni ḳalḳan iderseñ al getür

3. ᶜĪyd-i ekberdir gelen şāhım ᶜarafāt ṭaġına
   Teslīm oldım ḳoç gibi ḳurbān iderseñ al getür

15b

4. Ṣuṣādım yandım ḥarāretden visāliñ ᶜaşḳına
   Şerbet-i laᶜl-i lebiñ iḥsān iderseñ al getür

5. Kūşe-i ġamda nişīn oldı **Yesārī**[213] ᶜāşıḳān
   Yārı bir kez ḫānene mihmān iderseñ al getür

29[214]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Felek ṭutar isem girībānından
   Ḳırarım çarḫını çenberlerini
   Uṣandırdıñ ḥaṭṭā beni ṭatlı cānımdan

[212] "Ḫaste" yerine "heste" yazılmış olabilir zira mana uyuşmuyor.
[213] Bu şarin kimliği hakkında bilgiye ulaşılamadı. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[214] Yapılan araştırmalarda bu şairler hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı.

Aç oḳu ḳalbimiñ defterlerini

2. Hicrān āteşiyle yandıḳdan gerü
Beni ṭondan ṭona atdıḳdan gerü
Kāse kāse zehri içdikden gerü
Çal başına Kevs̱erlerini

3. **Cehriyā** cehd eyle raḥm mı ḳaldı
16a İki gözlerinde baḳ nem mi ḳaldı
Daḫı sīnemde yāresi baḳ bir mi ḳaldı
Daḫı ne aġlarsıñ ḫançerlerini

Çınārī

30[215]

Dīvān-ı Eşrefoġlı Rūmī Ḥażretleri

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Tecellī-i şevḳ-i didārıñ beni mest eyledi ḥayrān
Ene'l-Ḥaḳ sırrını cānım anıñçün ḳılmadım pinhān

2. Benim Manṣūrı dār iden benim aġyārı yār iden
Benim heb yoġı var iden benimledir cümle ekvān[216]

3. Bu ayı gün bu yıldızlar bu giceler bu gündüzler
Bu yaz ü ḳış bu[217]güzler benim emrimdedir yeksān

4. Ṣanurlar **Eşrefoġlı'**ydım[218] ne Rūmi'yim ne İzniḳī
Benim ol dāʾim ü bāḳī göründüm ṣūretā insān

16b **31**[219]

[215]**Eşrefoğlu Rumî,** Cağaloğlu Yay. No:20, İstanbul 2014, s.72-73'te geçen 13 beyitlik bir gazeldir. Müstensih bu şiirin 1, 5, 10 ve 13 beyitlerini mecmuaya almıştır.
[216] Benim her varı var iden benim her giden ve ṭuran, age.
[217] bu yaz ü ḳış bu: bu yazlar ḳışlar, age.
[218] Ṣanurlar Eşrefoġlı'ydım:ṣanursın Eşrefoġlı'yım, age.

Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Ne ẓann itdiñ gözüm nūrı ʿāşıḳlıḳ perīşānlıḳdır
   Er ol da nefsine ṣabr it ḳanaʿāt pehlivānlıḳdır
   Cihānıñ ʿizz ü cāhı devleti bir mülk-i ḫānlıḳdır
   Anıñ mülkünde bayḳuşlar öter āḫir vīrānlıḳdır
   Çerāġ-ı şemʿi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır
   Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır[220]

2. Şehā ʿāḳil olanlar devlet-i Dārā'dan el çekdi
   Kimi Mecnūn gibi Ḥaḳḳ'ı bulan Leylā'dan el çekdi
   Ne oldı ki seniñ ḳavm ḳabīlen dünyādan el çekdi
   Ḥaḳīkat esrārına vāḳıf olan eşyādan el çekdi[221]
   Çerāġ-ı şemʿi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır
   Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır

3. Elinde var iken furṣat ṣaḳın fevt itme [gel] ey cān
   Tedārik gör be hey ġāfil velī göç itmeden kervān
   Bu dünyā kāfire cennet olupdur müʾmine zindān
   Hevā-yi nefsi terk eyle olursuñ āḳibet pişmān
   Çerāġ-ı şemʿi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır
   Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır

---

[219] Bu şiirin hangi Safi'ye aiti olduğu tespit edilemedi. http://www.hacimustafagunes.com (23.05.2019) adresinde bu şiir mevcuttur. Site sahibi ile irtibata geçilmiş, bilgisi istenmiştir. İlgili kişi şiirin babasının tuttuğu bir defterde kayıtlı olduğunu ancak mahlasta geçen Safî ile ilgili herhangi bir ayırt edici bilginin bulunmadığını beyan etmiştir. Diğer detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

[220] Bu bent Erzurumlu Emrah'a aittir. Ancak diğer bentler **Erzumlu Emrah Divanı**, Matba'a-i Şems, Dersaadet, h.1332 / m. 1913'te ilgili şiir mevcut değildir. Emrah 19. Asırda yaşşadığına göre burakdaki Sâfî 19. Asır şairi olabilir. Osman Nuri Karadayı, **Şiirlerinden Hareketle Erzurumlu Emrah'ın Tarikat Çevreleri İle İrtibatı Ve İlahî Aşk Anlayışı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 52, Haziran 2014, s. 236'da bu bent şu şekildedir.

> Ne zannettin gözüm Nurî âşıklık dervişânlıktır
> Er ol da nefsine sabret kanaat kahramanlıktır
> Cihanın izz ü câhı, devleti bil milk-i hânlıktır
> Anın milkinde baykuşlar öter, ahir viranlıktır
> Çerâğ-ı şem'ini söndürme cehdet yol karanlıktır
> Durağı menzili fikretmemek çok gafilânlıktır

[221] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır

17a

4. Ḥaḳīḳat **Ṣāfi**yā nâm [ü] nişānıñ ḳalmaya bir gün
   Seniñ bülbül gibi söyler lisānıñ ḳalmaya bir gün
   İrişince ecel cāmı ki cānıñ ḳalmaya bir gün
   Cihānıñ küllü varından gümānıñ ḳalmaya bir gün
   Çerāġ-ı şemᶜi söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır
   Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çoḳ ġāfilānlıḳdır

32[222]

Nābī Ḥażretleri Kāʾbe-i Şerīf'e Düḫūl İderken Söylemiş Olduġu Naᶜt-ı Şerīf'dir

Naᶜt-ı Şerīf

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Ṣaḳıñ terk-i edebden Kūy-ı Maḥbūb-ı Ḫ̆udā'dır bu
   Naẓargāh-ı İlāhīdir maḳām-ı Muṣṭafā'dır bu

2. Felekde māh-ı nev Bābü's-Selām'ıñ sīne-çākidir[223]
   Anıñ ḳandīli cevzā[224] maṭlaᶜ-ı nūr-ı żiyādır bu

17b

3. Ol ḫākiñ pertevinden oldı dil- cūʾ-ı[225] ᶜadem zāʾil
   ᶜAmādan açdı mevcūdāt dü-çeşm[226] ṭūtiyādır bu

4. Ḥabīb-i Kibriyā'nıñ ḫ̆ab-gāhıdır fażīletde
   Tefevvuḳ-kerde-i ᶜArş-ı Cenāb-ı Kibriyā'dır bu

5. Mürāʾāt-ı edeb şarṭıyla gir (**Nābī**) bu dergāha
   Maḳām-ı Muṣṭafā'dır būsegāh-ı enbiyādır bu

33

[222] Ali Fuat Bilkan, **Nabî Dîvânı,** C.2, s. 952'de 655. gazel olarak mevcuttur.
[223] sīne-çākıdır:cilve-gāhıdır, age.
[224] Anıñ ḳandīli cevzā: Bunuñ ḳandīlidür ḥūr, age.
[225] dil-cuᶜ:deycūr, age.
[226] dū-çeşm: çeşmi, age.

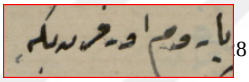
Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Cihān bir resīde-i ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez[227]
   Bu aḥvāl-i muḳaddemdir gelen ḳalmaz giden gelmez
   Be-her kim nesl-i insāndır gelen ḳalmaz giden gelmez
   Gerek şāh-ı muʿazzemdir gelen ḳalmaz giden gelmez
   Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez
   Müsāfirḫāne bir demdir gelen ḳalmaz giden gelmez

2. Döner mi bir ḳarār üzre naẓar ḳıl çarḫ-ı feleke
   Tefekkür eyle nice cānı iskān eylemiş ḫāke

18a

   Hemān fırṣat elde iken [228]
   Eger ʿārif isen yā hū gügenme māl ü emlāke
   Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez
   Misāfirḫāne bir demdir gelen ḳalmaz giden gelmez

3. Cihānıñ n'olduġuñ lā-şek ve lā-şübhe bilir kāmil
   Bu fāni ʿālemi farḳ eylemez yārı ṣanır cāhil
   Olup[ʿārif] bula bu māsivānıñ varlıġıñ ʿāḳil[229]
   Ḳalur dünyāda māla[230] aldanma sen be hey ġāfil
   Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ḳalmaz giden gelmez
   Misāfirḫāne bir demdir gelen ḳalmaz giden gelmez
4. İderken ins ile cinniye oldı ḥükm-i Süleymān'ı
   Ve lā Cemşīd ile Ḳārūn Faġfūr Ḫāḳānı
   Düşüp [231] ile Boḳrat [ü] Eflātūn Loḳmānı
   Ki bunlar [daḫı] bulmadı ecel derdine dermānı

18b **34**[232]

[227] Bu mısranın vezninde iki hece fazladır.
[228] Bu ibare okunamadı.
[229] Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[230] Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[231] Bu kelimenin muhtemel okunuşları bağlama uymuyor.

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Gel ey bülbül bu dünyanıñ ġamıyla olmagıl ġam-nāk
   Girüp gülzār-ı dildāre döküp gözden acı ġam-nāk

2. Egerçī behre-mend olmaḳ dilerseñ eyle efġānı
   Gice gündüz idüp āhı ki terk it māl ile emlāk

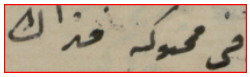
3. Sivā bezminden el[in] çek ṣaḳın başma ḳadem zinhār
   Cidār olġıl Ene'l-Ḥaḳ zümresine eyle iştirāk

4. Beyān eyle ḥaḳīḳat zārını bil anda ol bübül
   Oḳu gel mektebden al [ki] sebaḳ eylemegil şikāk

5. Olasıñ yārıla yārān ol gülzār-ı ḥaḳīḳatde
   Bula lezzāt-ı tevḥīdi olasın rūz ü şeb müllāk

6. İrişe feyż-i Rabbānī göresin nūr-ı Yezdānı
   Bilesiñ emr-i Sulṭānī nicedir ola derrāk

7. Hevā-yi nefsine uyma daḫı aġyārı terk eyle
   Girüp meydān-ı Ḥaḳ'da ey **Ferdī** yaḳanı eyle çāk

8. Yaḳīndir gitmeñiz bundan uzaḳdır menziliñiz hem
   Ki bunda mihr-i cān esdi

19a

9. Ḳanı luṭf [ū] ḳanı iḥsān ḳanı bir kāmil-i īmān
   Ḳanı bir fāżıl-ı raḥmet bu aruda çün[temīz ü] pāk

10. Ḳanı bir ʿālim-i ʿāmil ḳanı bir zāhid-i kāmil
    Ḳamumuz olmuşuz [ḳulu] cihānıñ nefsine çālāk

11. Ḳanı bir ḥāfıẓ-ı ḳurrāʾ ḳanı bir vāʿiẓ-i ġarrā

[232] Bu şiirlerin hangi Ferdî'ye ait olduğu tespit edilemedi, detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Ḳamumuz olmuşuz deryā-i şibᶜ[233] yok cümlemiz bī-bāk

12. Ki zīrā nefs-i emmāre ḳamumuz bend idüp bunda
Bi-küllī olmuşuz münḳād muḥaḳḳaḳ eylegil idrāk

13. İlāhī şūm dünyādan ḫalāṣ eyle bizi Yā Rab
Ola tā ḳalbimiz ḫāşiᶜ bulalım mirṣad-ı levlāk

14. Ḥabīb'iñ ḥürmeti Yā Rab ḳamu ehl-i velāyetle
Ḳıyāmetde ḥācil itme bi-küllī eyleme hem-nāk

35

Ġazel "Dīger"

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜĀşıḳ olan bu fenā dünyāya hīç yār olmasun
Aldanup gülzārına aña giriftār olmasun

19b

2. Şemsden dārına gevherler saçılmış dāneler
İtme meyl-i muḥabbet [ki] ṣāḥibi zār olmasun

3. Çünki ebterdir ṣonu yoḳ cümlesi anıñ ḫayāl
Dil virüp iki cihān içinde ġam-zār olmasun

4. Māsivādan el çeküp vaḥdet sarāyına girüp
Gelmişiz bāġ-ı hediyyet içre ġam-dār olmasun

5. Çün ki [illegible]eyleyüp gözden başına ṣaça ḫāk
Āstān-ı yārīden hecrile pergār olmasun

6. Oynanup ġaflet menāmından göñül şemᶜi yaḳup
Çün ire lāhūt sırra ġayr naẓẓār olmasun

7. [illegible][234] zühdı terk idüp semᶜ-i Rabbānī itmeye
Āteş-i ᶜaşḳa düşüp sūzına yanar olmasun

[233] Doyma, tokluk manasına gelen bu kelime bağlama uymuyor.
[234] Bu kelime okunamadı. Harfin baş kısmı siliktir.

8. ᶜAndelīb olup ḥaḳīḳat bāġına leyl ü nehār
Nāle-i efġān idüp aġyārına var olmasun

9. Anda ẕikrü'llāh ile ḳalbi pür-nūr eyleye
Vaṣl-ı cānān ile Yā Rab kimse nāçār olmasun

20a

10. Mekr-i dünyādan İlāhī cümlemiz eyle ḫalāṣ
Şevḳ-i dünyā ile Yā Rab kimse nāçār olmasun

11. Ol Ḥabīb'iñ ḥürmetiçün cümlemiz eyle emīn
Mekr-i nefsüñ şehvetiyle ḳalbimiz ḫār olmasun

12. Tayyīb [ü] ṭāhir olup ḳalbini pāk it **Ferdi**yā
Rūz ü şeb yāre teveccüh ḳıl ne-bīdār olmasun

36

Ġazel-i Dīger

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜĀşıḳ-ı bī-çāreler ġamdan āzād olur mı hīç
Dīdeler giryān olur ġamdan āzād olur mı hīç

2. Kime bir ṣaġār ṣunarsa der-ᶜaḳab virir semūm
Nāle-i efġān ile ġamdan āzād olur mı hīç

3. Mübtelā-yı dil-şikeste çarḫ-ı gerdūn bī-vefā
Ẓulmet-i hicrān iken giceden āzād olmasun

4. Cilvegāh-ı ᶜaşḳla teᵓşir-i yār itmez ḳabūl
Eşk-i çeşmim dil [ki] fiġānımdan āzād olmasun

20b

5. Kāse kāse nūş ider dil-dār elinden **Ferdi**yā
Zehr anıñ kāle-i dāmānından āzād olmasun

37

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Virir ruḫsār-ı yāre zīver-i gevher niṣār oldı
   Zerāfet baḫş ider gül-şāne sünbül nev-bahār oldı

2. Velī peymāne-i aşḳınla dil ḳasrı olup ābād
   Daḫı āyīnesi endūh-ı ġamdan bī-ġubār oldı

3. Çerāġ ḫatemdir ġurbet ki ṣaçdıñ ḥabbe-i eşki
   İdüp sīmurġ[قره آغه][35] andañ besī şikār oldı

4. Çeküp āġūşa dil-dārı hemīşe ḥasb-i ḥālıla
   İder çün māh-tāba besī luṭf nüzhet dürr-ı yār oldı

5. İdüp nā lā'yı taḳrīr ḥükm pür-şedd-i ġarażla
   Maᶜiyyetle girüp dil köşkı geşt [ü] güzār oldı

6. Ḥulūṣ ile tevekkül-i bānī ṭutdım küşād itdim
   Atup dār-ı seḥerden bir zehī ḫoş rūzgār oldı

7. Göñül mülki dehā buldı bu gird-āb-ı muṣībetden
   Nesīm-i feyż-i cūdıyla selāmet der-kenār oldı

21a

8. Gül-i ruḫsārını būs itmege minneti mi var yāriñ
   Hüner nūş itmege ᶜaşḳ yaresi [ki]ḫ˘oş-güvār

9. Olup sāᵓil ṭarīḳ-ı ᶜaşḳa pīrin [ṣavtın] işiterek
   Ḥuṣūṣā kim ṭarīḳ-i Naḳşī rāh-ı iḫtiyār oldı

10. Hezarān bülbül-i şeydā girüp meydān-ı ᶜaşḳ içre
    Melāmet ḫırḳasıñ giydi ki ᶜabdī tekye-dār oldı

11. Ne deñlü cevr iderse kendiñe dil-dār sezā **Ferdī**

[235] Kelime "kurbağa" şeklinde okunabilir.

Saña efşān iden var mı derūnuñ cūy-bār oldı

12. Yeter gel kendiñe ḥavf [ü] ḥayā eyle Teᶜālā'dan
Velī bir ḫoş ḥikāyet söyle naẓm-ı āb-dār oldı

38

Ġazel[236]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜĀşıḳ olan bu fenā dünyāyı mehcūr eylesün
İtmesün meyl-i muḥabbet kendini dūr eylesün

2. Gülistān-ı bāġ-ı vaḥdet seyrine vāṣıl olup
Çıḳmasun āndan [ki] ḳalbini mecbūr eylesün

21b

3. Bülbül olup ol ḥaḳīḳat bāġına leyl ü nehār
Naḳş-ı [illegible][237] riḥleti vaṣlında manẓūr eylesün

4. Uymasun nefsiñ hevāsına idüp ṣāliḥ ᶜamel
Ḫırḳa-i rezīl geyinüp saᶜy-i meşkūr eylesün

5. Yā İlāhī cümlemiz nefsiñ hevāsından emīn
Eylegil bezm-i elestden nūş-ı kāfūr eylesün

39

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Açılsam ġonca-veş ḫalḳıñarasında bī-edeb dirler
Sükūt itsem mecālisde [illegible][238] pür-ġaḍab dirler

2. Tevāżuᶜ eyleyüp aᶜlāya ednāya ḳıyām itsem

[236] Bu şiirin muellifi tespit edilemedi.
[237] Bu kelime okunamadı.
[238] Kelime "şaḳlıdır" şeklinde okunabilir.

Bu bir müstehzī ādemdir fürū-māye[-i] [239] dirler

3. Gezerken egsem boynumı ḳavuşdursam eneglerim
Şunuñ şimdi şu ḥālinde murād nefᶜ-i celb dirler

4. Bir yā iki yobaz bulsam görüşsem dāᵓim anlarla
Cezāsıdır çeksün anıñla bulmış kelbi kelb dirler[240]

22a **40**[241]

Ġazel

feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lün

1. Demdir ey dil alayım destime levḥ ü ḳalemi
Şūr-ı mātem ile tecdīd ideyim köhne ġamı

2. Tīġ-i ḫāmemle sipihriñ cigerin ḳan ideyim
Ben de icrā ideyim ḳāᶜide-yi muhteşemi

3. Derdıla vāy Ḥüseyn'im diye feryād ideyim
Yaḳayım āteş-i ḥasretıla ḳülub ümemi

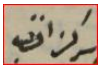
4. Sīnemi yandırayım āteş-i endīşem ile
Āh yider [242] ile ḥādīṣe-i dem-be-demi

5. Bir bir ardınca gelür ḥādiṣe-i devr-i zamān
Eksik olmaz felekiñ ᶜāleme ẓulm ü sitemi

6. Gitdi feryād iderek ḥasretle mevsim-i ᶜayş
Aġla ey dīde ki ḳan aġlamanıñ geldi demi

41[243]

[239] "Rūspi" Farsçada hafifmeşreb insan anlamına gelir. Bu kelimenin vezne uydurulmuş hali olabilir. Lafız "Rusp" veya "rosp" şeklinde okunabilir. Nitekim Sürûrî'nin hezliyatında "rosp" şekli vardır.
[240] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[241] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[242] Kelime "tap" şeklinde okunabilir.

Ḳoşma-i

6+5=11'li hece vezni

1. Būde-i nābūd gerdūn-ı dūne
   Ne teᵓellüm ne teᵓemmül lāzım[244]
   İmtiḫān eyleyüp Rabb-i bī-çūne
   Her bir umūrunda tevekkül lāzım

2. Ne çāre eylesek biñ zār [ü] biñ āh
   Āyet-i Kübrādır çün Ene'llāh
22b Ve innā ileyhi rāciᶜūn[245] her gāh
   Diyüp aᶜmālıñda tevessül lāzım

3. Ecel teᵓḫīr itmez ey **Zekī** aṣlā
   Lā-yesteᵓḫirūne saᶜeten ve lā
   Yesteḳdimūn[246]didi Ḥażret-i Mevlā
   Bu çāresiz derde taḥammül lāzım

42[247]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Eşk-i çeşm-i ᶜāşıḳān her bezme maḥremdir şarāb
   Ehl-i diller nūş ider ṣunduḳça sāḳī āftāb

2. Leẕẕetinden añlamaz virmeyiñ ṣaḳın zāhidlere[248]
   Olmamış ḥālī riyādan ḳoynuna ḳoymuş kitāb

3. Lāleler güller anıñ şermiyle bulmuş iᶜtibār

---

[243] Aşık Zekî Sarkis Narlıyan'a ait bir şiirdir. Bedri Noyan Dedebaba "**Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik,** C. 3, Ardıç Yay. Ankara 2000, s. 273'de bu şiir mevcuttur.
[244] İlk iki mısra 10 heceden oluşmaktadır.
[245] " Ve muhakkak ki yine O'na dönüyoruz" manasına gelen bu ibare Bakara Suresi, 156. Ayet'ten iktibastır.
[246] Lā-yesteᵓḫirūne saᶜeten ve lā yesteḳdimūn: "[Onların ömrünün sonu geldiğinde] Ne bir an ertelenebilir, ne de öne alabilirler." manasına gelen bu ibare Araf Suresi, 34. Ayet'ten iktibastır.
[247] **Şemᶜi Divanı,** h. 1290/ m.1873, s.8'de gazel olarak geçmektedir.
[248] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

Ḫātemi cūd ü seḫāyı māt ider ᶜālī cenāb

4. Öyle bir āteş tabiᶜātlı vezīr-i ᶜālī-şān
   Girdigi manṣūbda ḳoymaz ġuṣṣa ġam aṣlā ḥicāb

5. Didiler destinde destūr-ı mükerrem emri var
   Bā-karār ṭanbūr ney sanṭūr kemān aġlar rebāb

6. Āteş-i ᶜaşḳıla mey ire dile olmuş çerāġ
   İftiḫārıla yanar **Şemᶜī** ḳuluñ ḥāli ḫarāb

23a **43**[249]

Müseddes/Şiᶜr

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Kim olur zūr ile maḳṣūduna reh-yāb-ı ẓafer
Gelür elbette ẓuhūra ne ise ḥükm-i ḳader
Ḥaḳḳ'a tefvīż-i umūr it ne elem çek ne keder
Ḳıl sözüm ᶜārif iseñ gūş ḳabūl eyle güher
Miḥneti kendine zevḳ itmedir ᶜālemde hüner
Ġamımı şād itdi felek gelür böyle gider[250]

44[251]

Ḳoşma ?

6+5=11'li hece vezni

1. Āmentü diyüp Ḥaḳḳ'a īmān itdik
   Erenler yolına lā-şekcesine

2. Bāġ-ı miḥnetde yetişüp bitdik
   Renk aldık gülden çiçekcesine

3. İḳrār-ı īmān itdik Yezīde

[249] **Enderunlu Vâsıf Divanı** h. 1285 / m. 1868, s.22-23'te bir müseddes'in ilk bendi olarak mevcuttur.
[250] Ġām ū şādī-i felek böyle gelir böyle gider, age.
[251] Bu şiirin muellifi tespit edilemdi.

El-Ḥaḳ mine’ş-şems iẓhār iken

4. Er evlādı eriz gerçekcesine
Ṣūfī ᶜinād ider eşekcesine

23b **45**[252]

Ġazel/Destūr

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Nūş itdigimiz bu mey ṣahpā-yı ᶜAlī’dir
Meyḫāne-i ᶜaşḳ içre ᶜıṭriyā-yı ᶜAlī’dir

2. Biz kāse-be-destiz daḫı maḥbūb-perestiz
Mestiz elimizdeki fetāvā-yı ᶜAlī’dir

3. Maḫmūr-ı şarābız velī aṣḥāb-ı ṣavābız
Ṭaᶜn eylese her kim bizi aᶜdā-yi ᶜAlī’dir

4. Rüsvā-yi cihānız belī sulṭān-ı zamānız
Baş üzre ṭuran efser zībā-yı ᶜAlī’dir

5. Bā-ceyş ḫayāli ne güzel fikr-i viṣāli
Meslek-i dile vālī rūḥ-ı raᶜnā-yı ᶜAlī’dir

6. Sevdā-yı muḥabbet ezelī ḳısmetimizdir
Her dem ṣanma serdeki sevdā-yı ᶜAlī’dir[253]

7. Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümīd
Açıldığı hem himmet-i vālā-yı ᶜAlī’dir

8. İḳrār ideriz kim bu şebistān-ı miḥende
İrsāl iden ol māhı Hedāyā-yı ᶜAlī’dir

9. Erbāb-ı ṭarīḳiñ bu zamān merkez-i feyżi
Bī-şübhe **Ġulāmī** der-i aᶜlā-yı ᶜAlī’dir

[252] **Gulâmî Divanı,** h. 1291/ m. 1874, s.40’da gazel olarak aynen mevcuttur.
[253] Bu mısranın vezninin 3.üncü tefilesinde bir hece eksiktir.

24a **46**[254]

Ḳaṣīde/Merṣiyye-i Muḥarremiyye

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Çün ki girdiñ ey dil-i şūrīde māh-ı māteme
   Öyle aġla cūy-ı eşkiñle cihān dönsün yem'e

2. Kerbelā deştindeki maẓlūmları fikr eyleyüp
   Sen hemān ḫüsrān oḳu her dem Yezīd-i eẓleme

3. Sūzīş-i āh-ı şerer-bārıñla yansun nüh felek
   Zelzele virsün fiġānıñ ṭāḳ-ı ᶜArş-ı Aᶜzam'a

4. Öyle efġān eyle kim hengāme-i Şāh-ı Ḥüseyn
   Ġulġule ṣalsun ser-ā-pā on sekiz biñ ᶜāleme

5. Nā-münāsibdir bugün geymek libās-ı surḫ-reng
   ᶜĀşıḳ isen gey siyeh cāme vücūd-ı pür-ġama

6. KimYezīd'e ḳavmine itse ᶜadāvet Ḥaḳ içün
   Şübhe yoḳ lāyıḳ olur luṭf-ı Resūl-i Ekrem'e

7. Yād idüp ruḫsār-ı gül-gūn-ı Ḥüseyn'i dem-be-dem
   Aġlamaḳdan ḳan ṭolsun tās-ı çeşm-i pür-neme

8. Vey niçün maṭrūd imiş kim tābiᶜ-i şeyṭān olup
   Şāh-ı Merdān'ı münāsib gördi tīġ-i ṣamṣama

24b

9. Vey nice mekkāre kim uyup hevā-yı nefsine
   Zehri içirdi Şāh Ḥasan ḫulḳ-ı rıżā-yı gül-feme[255]

10. Vey nice Ẓālim imiş merdūd imiş ol bed-liḳā
    Çaldı ḫançer gerdān-ı pāk-ı Ḥüseyn-i efḫeme

11. Ẓulmet-i Ḥaḳ tā ebed olsun ziyāde rūz ü şeb

[254]**Zihnî-i Çermikî Divanı** h. 1291/ m. 1874, s. 14-15'te kaside olarak mevcuttur.
[255] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

Caᶜdeye Şimr-i bed-nāme hem ibn-i Mülcem'e

12. Dāmen-i iḥsānını ṭutmuşdur ey Şāh-ı Kerem
Dest-gīr ol rūz-ı maḥşer **Ẕihni**-yi bī-hem-deme

47[256]

Ḳaṣīde/Merṡiye-i Muḥarremiye

1. Māh-ı mātemdir fiġānıñ ḫıyre ḳılsun ᶜālemi
Eylesün cūş ü ḫurūş deryā gibi çeşmiñ nemi

2. Seyle virsün rūy-i dünyāyı sirişkiñ ser-be-ser
Āteş-i āhıñ tār-mār itsün bu çarḫ-ı sersemi

3. Āl-i Evlād-i Resūlu'llāh içün ḳan aġla kim
Ḳaṭre-i çeşmiñ ola gülzār-ı ᶜadnıñ şebnemi

4. Yalıñız māh-ı muḥarremde degil her māh ü ṣāl
Olsa lāyıḳ ḥaşre dek Şāh-ı Ḥüseyn'iñ mātemi

25a

5. Seyyidü's-Şebbān ehlü'l-cenne Maḫdūmu'l- Kerīm
Ẕāt-ı Maḥbūb-ı İlāhī'niñ Ḥafīd-i Ekrem'i

6. Nūr-ı çeşm-i Ḥażret-i Bintü'r-Resūlu'l-Müctebā
Şāh-ı iḳlīm-i velā şīr-i Ḫ̆udā'nıñ hem-demi

7. Dest-gīr-i ehl-i īmān ṣāf-şikāf-ı ẓālimān
Mültecā-yı ᶜācizān Ḥaḳḳ'ıñ velī-yi aᶜzemi

8. Oldı deşt-i Kerbelā'da mübtelā-yı pür-belā
Çekdiler meydāna ġaddārlar ol Şāh-ı Efḫem'i

9. Virmedi merdūdler bir ḳaṭre ṣu ol Ḥażret'e
Ḥürmetiçün Ḥaḳ kerem ḳılmışken Āb-ı Zemzem'i

10. Çaldılar şemşīr-i kīn gerdān-ı nūr efşānına

[256]**Zihni-i Çermikî Divanı**, s.14'de kasideler bölümünde mersiye ismiyle mevcuttur.

Būsegāh-ı ḳudsiyān iken mübārek maḳdemi

11. Oldı teslīm-i rıżā içdi şehādet cāmını
Dīn içün baş virdi ol esrār-ı Ḥaḳḳ'ıñ maḥremi

12. ᶜArşı lerz̲ān itdi vāveylā-yı Ehl-i Beyt o dem
Ṣaçdı bu ḥasret melāᵓik üzre bārān-ı ġamı

13. Zerre-i īmānı olan bu ḥāline giryān olur
Āh ü zār ile güzār eyler cihānda her demi

25b

14. Müᵓmin-i ṣādıḳ muḥibb-i Ehl-i Beyt'e her zamān
Farżdır cürmiyle yād itmek Yezīd-i eẕlemi

15. Bes bu evṣāf-ı dil ü cān-sūz-ı mātem **Z̲ihni**yā
Āteşe yaḳdıñ bütün evlād-ı ibn-i Ādem'i

48[257]

Mütekerrir Müseddes

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Men şevḳıla medhet-ger-i Sulṭān Ḥüseyn'inem
Nefret-keş-i aᶜdā-yı Aṣīlü'l-Nebi'yinem
Merdān-ı Ḫ̆udā rāhına ḫāk-ı ḳademinem
Ġayrı degilim añla bu esrārı ki ᶜaynem
Men bende-i dergāh-ı Resūlü's̲-S̲aḳaleyn'em
Men ᶜāşıḳ-ı dil-dāde-i Cedde'l-Ḥüseyn'inem

2. Refᶜ oldı gözümden heme cā perde-i ẓulmet
Gönlüme żiyā ṣaldı benim mihr-i muḥabbet
Zerre ḳadar itmem şu fenā ᶜāleme raġbet
Dünyā-yı denīye daḫı baş egmezem elbet
Men bende-i dergāh-ı Resūlü's̲-S̲aḳaleyn'em
Men ᶜāşıḳ-ı dil-dāde-i Cedde'l-Ḥüseyn'inem

[257] **Zihnî-i Çermikî Divanı,** s.20-21'de müseddes olarak mevcuttur.

3. Şemşīr-i muḥabbetle kesüp ḳayd-ı sivāyı
Dutdum yed-i ümīd ile dāmen-i rıżayı
26a Çekemem elem-i keşmekeş-i çün ü çerāyı
Ḫ̆āhiş idemem rütbe-i iḳlīm-i fenāyı
Men bende-i dergāh-ı Resūlü'ş-Şaḳaleyn'em
Men ᶜāşıḳ-ı dil-dāde-i Cedde'l-Ḥüseyn'inem

4. Dil uġradı bir ḥālete mürşīd nefesinden
Dār-ı nīk elin çekdi hevā vü hevesinden
Çıksa daḫı bu bülbül-i rūḥum ḳafesinden
Ẓan itme göñül fāriġ ola mültemesinden
Men bende-i dergāh-ı Resūlü'ş-Şaḳaleyn'em
Men ᶜāşıḳ-ı dil-dāde-i Cedde'l-Ḥüseyn'inem

5. Ey **Ẕihni**-yi rū-māl der ḥażret-i ser-mest
Ṣahbā-yı ḥaḳīḳat anı ḳılmış idi mest
Ser-pençe-iᶜaşḳ itdi girībānımı der-dest
Bu maṭlaᶜ odum oldı hemān ser-meh-i peyvest
Men bende-i dergāh-ı Resūlü'ş-Şaḳaleyn'em
Men ᶜāşıḳ-ı dil-dāde-i Cedde'l-Ḥüseyn'inem

26b **49**[258]

Müseddes Der-Ḥaḳḳ-ı Ḥācı Bektaş-ı Velī

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Es-selām ey hādī-yi ḳuṭbiyyet-i mihr-i celī
Es-selām ey ḫ̆āce-yi sırr-ı kelām[ıñ]münzeli
Es-selām ey mest-i cām-ı bezmgāh-ı evveli
Es-selām ey evliyā-yı ẕü'l-kirāmıñ efḍeli
Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḫ̆udā nesl-i ᶜAlī
Es-selām ey ḳuṭb-ı ᶜālem Ḥācı Bektaş-ı Velī

[258]**Zihnî-i Çermikî Divanı,** s.21-22'de müseddes olarak mevcuttur.

2. Her ne kim var sendedir deryā-yı ᶜālemiñ[259] gevheri
Luṭfuña elbet olur şāhān-ı ᶜālem müşterī
Ṣendedir maᶜnā-yı şerᶜ-i Ḥażret-i Peyġamber'i
Senden itmiş evliyā taᶜlīm-i sırr-ı Ḥaydarı
Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḫ̆udā nesl-i ᶜAlī
Es-selām ey ḳuṭb-ı ᶜālem Ḥācı Bektaş-ı Velī

3. On sekiz biñ ᶜāleme ṭolmış ṣadā-yi şevketiñ
Hem sır-ı ᶜarş-ı berīndir bārgāh-ı rıfᶜatıñ
Evc-i bālāya pür-efşāndır hümā-yı himmetiñ
Kehl-i çeşm-i ᶜārifāndır gerd-i rāh-ı devletiñ
Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḫ̆udā nesl-i ᶜAlī
Es-selām ey ḳuṭb-ı ᶜālem Ḥācı Bektaş-ı Velī

4. ᶜİlm-i ẓāhirdir seniñ ᶜilmiñ yanında bir varaḳ
Mekteb-i ᶜilm-i ledün ehli alır senden sebḳ
27a Sendedir gencīne-i rāz-ı Ḫ̆udā esrār-ı Ḥaḳ
Oldı bu ḥaḳīḳatde ednā vü aᶜlā müttefiḳ
Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḫ̆udā nesl-i ᶜAlī
Es-selām ey ḳuṭb-ı ᶜālem Ḥācı Bektaş-ı Velī

5. Cūd-ı iḥsānıla memlūdur ser-ā-pā maḥzeniñ
Luṭf içün ᶜuşşāḳ her dem devr ider pīr-i emniñ
Gerçi çok bendeler ṭutmuş [ol] mübārek dāmeniñ
Ẕihnī-yi bī-çāre de ᶜabd-i kemīnindir seniñ
Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḫ̆udā nesl-i ᶜAlī
Es-selām ey ḳuṭb-ı ᶜālem Ḥācı Bektaş-ı Velī

50[260]

Ġazel

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

[259] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.
[260] **Zihnî-i Çermikî Divanı,** h. 1291/ m. 1874, s.86'da gazel bölümünde mevcuttur.

1. Yüzler sürelim ḥażret-i pīriñ eşiginde
   Rıfᶜat görelim ḥażret-i pīriñ eşiginde

2. Her emre yine teslīm olalım ẓāhir ü bāṭın
   Ṣādıḳ ṭuralım ḥażret-i pīriñ eşiginde

3. Yād itmeyerek maġlaṭa-i devr-i zamānı
   Demler uralım ḥażret-i pīriñ eşiginde

4. Daᶜvāmızı iḥḳāḳ idelim nefs-i denīyle
   Düşmen buralım ḥażret-i pīriñ eşiginde

5. Tedbīre-i taḥḳīḳe ḳarār virmeye **Ẕihnī**
   Meclis ḳuralım ḥażret-i pīriñ eşiginde

27b **51**[261]

Ẕihnī-i Çermikī

Ġazel

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Ṭāḳat mı gelir rūze-i māh-ı Ramażān'a
   Maḫfīce geliñ cān atalım gizli mekāna

2. Teşrīfi müṣammem olıcaḳ māh-ı ṣiyāmıñ
   Ṭutdı yine bir ġulġule rindān-ı cihāna

3. Cāmiᶜdeki ᶜālem peyġule meclis-i vaᶜẓa
   Biz cemᶜ olalım encümen-i pīr-i muġāna

4. Zühhād yesün ḫurdını vaḳt-i saḥūrda
   Biz nūş idelim bāde-i rengīn-i şebāna

5. Oldukça firūzān ḳanādīl-i mināre
   Biz şemᶜ-i muḥabbet yaḳalım tekye-i cāna

6. Āvāz ile temcīd oḳuduḳça müᵊezzin

[261]**Zihnî-i Çermikî Divanı,** s. 85-86'da gazel olarak mevcuttur.

Biz hem ḳılalım çeng çeġānıla terāne

7. Her cāyda itdikçe terāvīḥi edā ḫalḳ
   Bir baş egelim kūşe-i ebrū-yı tabāna

8. Teklīf idelim ehl-i ḫarābātları heb
   Daᶜvetler olunınca falān ibn-i falāna

9. Mey-ḫānede ol muᶜtekif ey **Ẕihnī** şabān-rūz
   Cerrār gibi gezme ṣaḳın ḫāne-be-ḫāne

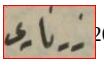
28a **52**[262]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. O şūḫuñ arıżında zülf-i ᶜanber-bārı seyr eyle
   Reyāhin behçetinde ḥaṭṭ-ı sünbül-zārı seyr eyle

2. Ṣalındırmaz ḳāmeti [āfet-i] ṭūbā-yi firdevsī
   Amān ol serv-i bāġı ᶜişve-i reftārı seyr eyle

3. Beyāż gerdānında bir zer-efşān ḫāldir gūyā
   Firengī pīrehende tegme [263]seyr eyle

4. Yine düşmüş belā-yı ᶜaşḳa dün gülşende güş itdim
   Dil-i nāçārda şimdi hezār zārı seyr eyle

5. Niçün sāḳī idersiñ üste bezm-i meyde ibrāmı
   ᶜAraḳ-rīz-i ḥicāb oldıgüller ḫārı seyr eyle

6. Cenāb-ı sālime[264]ᶜarż eyle **Şevḳī** tāze-güftārıñ
   Naẓīre senc olursa [265]-i eşᶜārı seyr eyle

28b **53**

[262] Bu Şevkî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[263] İbare "zer-narî" yani altın gibi nar olarak okunabilir.
[264] Kelime "sālime" şeklinde okunabilir.
[265] Kelime "ḍalleṭ" veya "ġalat" şeklinde okunabilir.

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Saᶜy iden dünyāda dāᵓim maẓharı iḥsān olur
   Maẓhar-ı iḥsān olanlar şübhesiz insān olur

2. Saᶜy ġayretde tekāsül eyleyen her ehl-i küsūl
   Āteş-i cehl içre ān-muttaṣıl-ı sūzān olur

3. Cehl-i menfūrdan tebāᶜud eyleyen her kimse bil
   Vādī-yi faẓl-ı kemālde şevḳ ile pūyān olur

4. İᶜtilā-yı nāma ḫidmetse merāmıñ dāimā
   İltizām-ı ġayret it taḥṣīl-i fen āsān olur

5. İktisāb-ı maᶜrifet lāzım cihānda ey **Ḫalīl**[266]
   Her maᶜārif nām-ı nīk ile iᶜlān olunur

29a **54**[267]

Ġazel

mef ᶜū lü / fā ᶜi lā tü / me fā ᶜī lü / fā ᶜi lün

1. Teᵓs̱īr ider ise evvel āle nigāhımız
   Meyl itdi gene bizlere yoḳ iştibāhımız

2. Bir āftābıñ ᶜaşḳı itdi bizi bī-ḳarār
   Yoḳdur cihānda ḥāṣılı zerre refāhımız

3. Bizler esīr-i derd [ü] belā mübtelāsıyız
   Gün gösterir mi hīç bize baḫt-ı siyāhımız

[266] Bu şiirin hangi Halîl'e ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.
[267] Bu şiirin hangi Şevkî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

4. Bu dām-gehdeirdi merāma gülān-ı bezm
   Bilmem ḥarāᶜīm-i Kaᵓbe midir ṣaydgāhımız

5. Görmezse başınıñ eger evvelce çāresin
   Vardır o şūḫa oynayacak bir külāhımız

6. Yā Rab ḥaṭāmı ᶜafv idegör ḥaşre ḳalmasun
   Çekmez [çü] nice kūfe-i mīzān günāhımız

7. **Şevḳī** cihāna nāz ideriz yoḳ ümīdimiz
   Varken Cenāb-ı Ḥaḳ gibi aᶜlā penāhımız

29b **55**

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ḫalḳdan inmek ister vaḥdete göñül meşreb bu yā
   İstemez bir kimseden ᶜizzet göñül meşreb bu yā

2. Ḫalḳa kendiñ vaṣf ider ᶜālemde şāh oldum diyü
   Hīç teşekkür eylemez ᶜādet göñül meşreb bu yā

3. Çoḳ sefālet çekmeye cerr eylemez göñlüm benim
   Herkesiñ rızḳıñ çeker laᶜnet göñül meşreb bu yā

4. Ḥālime raḥm eyle gel ᶜār itme sen hīç kimseden
   Ger tecellī bu imiş firḳat göñül meşreb bu yā

5. Ḥaḳḳ'a ḥamd itmek gerekdir herkese fāş itme gel
   Pek cefā çekmek diler miḥnet göñül meşreb bu yā

7. Bāḳī dünyādan bulursuñ leẕẕeti sen her vaḳit

Fānīye meyl it dimez cennet göñül meşreb bu yā

8. Ḳısmetiñ yoḳdur **Vefāyī**[268] kim bu miḥnet-ḫāneden
   Göç idüp gitmek diler niyyet göñül meşreb bu yā

30a **56**[269]

Bir Naẓīre

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Berḳ urur āfāḳ-ı dilde vech-i tābānıñ seniñ
   Sevdigim bulmaz nihāyet şām-ı hicrānıñ seniñ

2. Sende bu ḥüsn ü melāḥat var iken ey māh-ı ṣafā
   ᶜĀlem olmaz mı görünce beht ü ḫayrānıñ seniñ

3. Ṣanma maḥṣūṣı enīn-i ḳalb-i zaḫm-ālūdumı
   Cāne geçdi ḫançer-i ser-tīz-i müjgānıñ seniñ

4. Sen ne kāfirsiñ[270] ki raḥm itmezsiñ aṣlā ḥālime
   Yoḳ mı ẓālim zerrece sīneñde inṣāfıñ seniñ

5. Baḳma ṭaᶜn-ı ᶜāleme **Behcet** hemān söyle ġazel
   Bāᶜiṣ olsun iᶜtilā-yı ṭabᶜa vicdānıñ seniñ

Baḥriye Mülāzımlarından Ḳāsımpaşalı Behcet

30b **57**[271]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

[268] Bu şiirin hangi Vefâyî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.
[269] Kasımpaşalı Behçet'in kimliği hakkında bir bilgiye ulaşılamadı.
[270] Bu kelime mecmuada "kāfirsin" şeklinde yazılmıştır. "Nazal n" yerine "normal n" kullanılmıştır.
[271] Bu şiirin hangi Vefâyî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

1. Eylesün Mevlā dil-ārā her zamān ᶜizzet saña
   Hīç ḫāṭır görme cihānda Ḥaḳ vire ṣıḥḥat saña

2. Gel teraḥḥum eyle ḥāl-i ᶜāşıḳ-i bī-çāreye
   Çoḳ da ẓulm itmek revā mı elvirir minnet saña

3. Nāle-i hicrān itme sen[272] luṭf eyle gel bu bendeñe
   Ben ḳuṣūr itdim nigārım her vakit farż it saña

4. İtdigin vaᶜd-i viṣāliñ ḫāṭıra gelmez mi hīç
   Pek cefā itmekdesiñ sen çoḳ bile ülfet saña

5. Bu ḳadar nāẓ eylemek lāyıḳ mı ey peyker perī
   Bir tefekkür eylemezsiñ ḫalḳ ide laᶜnet saña

6. Gözümüñ yaşı gibi çıḳdın gözümden sen benim
   Bu tebāh ḥālimden artıḳ yaḳışır şefḳat saña

7. Bu **Vefāyī** ḥālini sormaz mısıñ ġam-hˇār yār
   Ḥasretinden yandı cismim olmaya cennet saña

31a **58**[273]

[272] Bu ibare mecmuada "itmesen" şeklinde yazılmıştır.

[273] Lütfi Alıcı, **Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri,**http://turkoloji.cu.edu.tr (01.06.2019) isimli makalesinde s.14'de Hasan Nâdir Efendi'ye (1830-1888) ait bir gazel olarak yer almaktadır.

1. Şol zaman ki bezm-i vaslında gönül mesrûr idi
   Câm-ı vahdet neş'esinden gözlerim mahmûr idi

1. Olmamışdı "Kâf ü Nûn" emri şeref-sâdır henüz
   Varlıgımçün nagme-i rûz-ı ezel manzûr idi

2. Olmadan Havvâ vü Âdem dâhil-i Huld-ı berîn
   Şöhretim âfâkda âdem deyü meşhûr idi

3. Etmeden Mûsâya emr-i "Lenterânî"den hitâb
   Pertev-i hüsnün tecellîsine gönlüm Tûr idi

4. İnmeden gökden yere Tevrât u İncîl ü Zebûr
   Levh-i dilde "Kulhuvaˀllahu ahad" mestûr idi

5. Şükr-i vahdâniyetin etmezden evvel ins ü cin
   Ni'met-i vaslına bu Nâdir kulun meşkûr idi

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Şol zamān kim bezm-i vuṣlat(ıñ)da göñül mesrūr idi
   Cān vaḥdet neşᵓesinden gözlerim maḫmūr idi

2. Olmamışdı kāf nūn emri şeref-sādır henūz
   Varlığım çün nefḫa-i rūz-i ezel bir sūr idi

3. Olmadan Ḥavvā vü Ādem sākine ḫuld yerine
   Şöhretim āfāḳda Ādem diyü meşhūr idi

4. İrmeden nevḥa-i [illegible][274]felek ᶜitābından necāt
   Cismim ol deryā-yi raḥmet içre bir vapur idi

5. Olmadan Mūsāya emr-i kün[feyekün] den ḫitāb
   Pertev-i ḥüsnüñ tecellīsine göñlüm Ṭūr idi

6. Seyr-i dīdārıñ temāşāsında ol demler ki āh
   Meskenim gülzār-ı cennet meşᶜālem pür-nūr idi

31b

7. İnmeden gökden daḫı Tevrāt ü İncil ü Zebūr
   Levḥ-i dilde fil mestūr idi[275]

8. Şükr-i vaḥdāniyetiñ inmezden evvel ins ü cīn
   Niᶜmet-i bezmiñde bu **Nādir** ḳuluñ meşkūr idi

59

Feryāda Naẓīre

Ġazel

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

[274] Bu ibarenin ilk kelimesi mecmuada "nevḫa" şeklinde yazılmıştır. İkinci kelime "şerden" şeklinde okunabilir.
[275] Bu mısra noksandır. Age'de şu şekildedir:
Levḥ-i dilde "Ḳul huvᵓallahu aḥad" mestūr idi

1. Gül-bān[g]-ı fiġān-ı dile imdād idecek yoḳ
   Bu kişver-i miḥnetde beni şād idecek yoḳ

2. O rīşte-i ġaddārın ey çerḫ-i sitem-kār
   Feryāda tüvān ḳalmadı feryād idecek yoḳ

3. Ben mey-gede-i ᶜaşḳda ser-mest-i belāyım
   Bu ḥālet-i dil-sūzdan āzād idecek yoḳ

4. Ṭutdumsa da destimde yine tīşe-i ᶜaşḳı
   Bildim beni kim dehrde Ferhād idecek yoḳ

32a

5. Püf-gerde[276] olan şemᶜa-i ümīd mi **Esᶜad**[277]
   Efsūsı bu ġam-ḫānede īḳād idecek yoḳ

60[278]

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Olma dil-teng-i ḳader vaḳtiñi şādāne geçir
   Ḳalma bī-tāb heves-i ᶜömrüñi rindāne geçir

2. Zevḳ iḳbāl ġamı müsāvī bence dehriñ
   Sen daḫı müdrik iseñ her demi mestāne geçir

3. Düşmesun sāᵓibe-i naḫvete dil her yerde
   Baḥṣe bīgāne iseñ diñle ḫamūşāne geçir

4. Eyle taḥṣīl-i hüner ṭurma ṣaḳın ᶜālemde
   Kendi noḳṣānını bil ġayrıyı bir yana geçir

32b **61**[279]

[276] Bu kelime "Üflenerek söndürülmüş" manasına gelir.
[277] Nigâr Hanım1862-1918 arasında yaşamıştır. Bu hâlde onun şiirine nazire yazan şair XIX. asrın son çeyreğinde ve sonrasında yaşamış olmalıdır. Bu şartları sağlayan şair Esad Muhlis Paşa'dır ancak divanında bu şiir mevcut değildir.
[278] Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Feryād

Ġazel

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Feryād ki feryādıma imdād idecek yoḳ
   Efsūs ki ġamdan beni āzād idecek yoḳ

2. Teᵓṣīr-i muḥabbetle yıḳılmış güzel ammā
   Vīrāne dili bir daha ābād idecek yoḳ

3. Kes varsa ᶜalāḳan baña ey ṭāliᶜ-i dūnum
   Sen var iken ᶜālemde beni yād idecek yoḳ

4. Ḥaḳḳ'ıyla bilür zār göñül ḥālet-i ᶜaşḳı
   Māhirdir o fende anı üstād idecek yoḳ

5. Yā Rab ne içün zār **Nigārī** şu cihānda
   Nā-şād idecek çoḳsa da ber-şād idecek yoḳ

33a **62**[280]

Naᶜt-ı Nebī

Ḳaṣīde

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ḥaḳ bu şeb gönderdi kevne li-raḥmeti
   O giderdi yeryüzünden ebr-i şirk-i ẓulmeti

2. Olmasaydı bāᶜiṯ-i raḥmet vücūd-ı eşrefi
   Nāzil olmazdı ᶜibād'üllāha ġufrān-ı Nebī

3. Yā Resūlu'llāh meded ḳıl naᶜt-ı pākinde baña
   Ümmetiñ söylensün ıẓhār eylesün ᶜīd-i Nebī

4. Nāmına cennet burāḳı ᶜāşıḳ olmuşken ᶜaceb

[279] Demirağ, **Nigâr Hamım Toplu Şiirleri,** s.44'te Feryâd ismiyle mevcuttur.
[280] Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Olmasun mı ümmetiñ ḥayvān ḳadar da ġayreti

5. Ḥaḳ seni şāhid yaratdı ḫalḳ daḫı taṣdīḳ idüp
   Sen ki ẓāhir oldı Mevlā'nıñ da maᶜbūdiyyeti

6. Çeşmine vicdānına girmekdir ehl-i ġafletiñ
   Gökde şemsiñ yerde şerᶜiñ tā ḳıyāmet ḫıdmeti

7. Ḳıl şefāᶜat yā Resūlu'llāh ᶜāṣıḳ ᶜaşḳına
   Her kim itdiyse bu dīn-i Aḥmediy'e nuṣreti

8. Āl-i ᶜOsmān nuṣreti şerᶜ-i mübīniñde seniñ
   Bedel-i mechūd itdiler itmekde ḥālā himmeti

33b

9. Ḥażret-i Sulṭān Ḥamīd Ḫān'ıñ da[281] teᵓyīdi gele çoḳ
   Ġayreti vardır devām itsün fürūġ-ı şevketi

10. Düşmeni maḳhūr dāᵓim leşkeri manṣūr ola
    Üstümüzde sāyebān olsun cenāh-ı reᵓfeti

11. Yoḳ yüzüm gerçī duᶜā itmek içün de vākıᶜā
    Līk red itmez kerīmān dest-i ᶜīyd-i ḥāceti

12. Yā Resūlu'llāh bu ᶜabd-i daḫīl ü ṣāᵓiliñ
    Bārgāh-ı raḥmetinden ister ᶜafv ü raḥmeti[282]

63[283]

[281] "da" kelimesi hece fazlalığına neden oluğ vezni bozuyor. Bu kelime atılırsa vezin düzelir.
[282] Kelime "şefḳati" şeklinde de okunabilir.
[283] Bu şiir Kuşadalı İbrahim Halvetî Efendi'ye aittir. Gazel/ilahi toplam beş beyittir. Muhammet Sevinç, Kuşadalı İbrahim Halvetî'nin Nutk-ı Şerif'ine Yapılmış Besteler, **Turkish Academic Research Rewiev,** C.2, S.2, Haziran-2017. s. 83-104'de; Yaşar Nuri Öztürk, **İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadalı İbrahim Halveti**, s. 65'te aynen mevcuttur.

1. Vech-i yāre düş olan ᶜālemde seyrān istemez
   Cānını cānāna teslīm eyleyen cān isemez

2. Bu müsāfir-ḫāneniñ fānīliġin fehm eyleyen
   Ḫāne-i ḳalbinde Ḥaḳ'dan ġayrı mihmān istemez

3. Gerçi zāhir ᶜilminiñ nefᵓi de vardır ṭālibe
   Līk esrāra erenler sūrī ᶜirfān istemez

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Vech-i yāre dūş olan ᶜālemde seyrān istemez
   Cānını cānāne teslīm…[284] eyleyen cān istemez
2. Bu misāfir-ḫāneniñ fānīliġin fehm eyleyen (cān istemez)[285]
   Cānını cānāna teslīm … eyleyen cān istemez

3. Ircıᶜî[286] āvāzı irdi mülk-i cānım semᶜ ile
   Bī-ḳarār oldı ānıñçün ġayrı mihmān istemez

Eyżān[287]

34a **64**[288]

Müseddes/Semāᶜī

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Muḳarrer olmamış kimse cihānıñ ᶜizz ü tābından
   Ḥaḳīḳatde ᶜayān oldı bize bir bir ḥesābından
   Hevā-yı nefsi terk eyle ziyān vardır şitābından
   Ṣunar destin[289] saña bir gün ecel cām-ı şarābından
   Gelen geçmekdedir ḥālen bu dehriñ āsbānından[290]

---

4. İrciᶜī āvāzı irdi mürg-i cānın sırrına (semᶜine)
   Bir ḳarār oldı anınçün virdi ḫāndān istemez

5. Māsivāᵓüllāh'dan mücerred oldu İbrāhīm bu gün
   Vārını dil-dāre verdi vasl ü hicrān istemez.

[284] 1a ve 2b'deki noktalar tespit edilen nüshalarda mevcut değildir.
[285] Vezni bozan bu ibare tespit edilen nüshalarda mevcut değildir.
[286] "Rabbine, hoşnut edici ve hoşnut edilmiş olarak dön!" mealindeki Fecr Suresi'nin 28. Ayeti'nden iktibas edilmiştir.
[287] Müstensih "eyzan" kelimesini genellikle nakarat kısımları için kullanmıştır. Çok nadir olarak bir şiirin mecmuaya almadığı kısımları için de kullanmıştır.
[288] Türk edebiyatında tek bir Fecrî vardır. 1905'lerde hayatta olan bu şair hakkında fazla bilgi olmadığı gibi tespit edilen bir eseri de yoktur.
[289] Bu kelime mecmuada destiñ şeklinde yazılmıştır.
[290] Manaya ve hatt'a en uygun kelime kuş yuvaşı manasında gelen "āşiyān" kelimesidir. Ancak değirmen manasına gelen "āsiyān" kelimesi de düşünülebilir.

O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerḫ[291] dolābından

2. Cihānda salṭanāt devlet degil bāḳī Ḫ̆udā'dır heb
Gözüñ aç ġafletden uyan bu ġaflet bir hevādır heb
ᶜĀrif-i billāh olanlar bu sırra āşnādır heb
Saña yār olmaz encāmı fenālardan fenādır heb
Gelen geçmekdedir ḥālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerḥ dolābından

3. Gelen gider giden gelmez ḫaber-dār ol mekānından
Nice aᶜlāyı ednāyı geçürür ᶜālī şānından
Vücūduñ ḫāk[292]-ı zār olsa nihāyet mihr-i cānından
Çürüyüp ten olur ḫākī eṣer ḳalmaz nişānından
34b Gelen geçmekdedir ḥālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerḥ dolābından

4. Cihān mülkünde āḫir gül gibi ṣolmaz mısıñ Fecrī
Gerek ḫayır gerek şer itdigiñ bulmaz mısıñ Fecrī
Misāfir-ḫānedir dünyā ᶜaceb bilmez misiñ Fecrī
Ġamınla her dem gözyaşı döküp silmez misin **Fecrī**
Gelen geçmekdedir ḥālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerḥ dolābından

65[293]

Ġazel-i Şemᶜī

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Āl ulaşmaz ḳāmetiñe dil-berā Ṭūbā mıdır
Dāᵓimā yüksek uçarsıñ meşrebiñ ᶜanḳā mıdır

2. Leẕẕet-i laᶜl-i lebinden bu olan ḥālet nedir
Süd ile şeker ḳarılmış mā-i Ḥıḍır ḥelvā[294] mıdır

[291] Bu kelime mecmuada cerḥ şeklinde yazılmıştır.
[292] Bu kelime mecmuada "ḫāk" şeklinde yazılmıştır.
[293] **Şemᶜī Divanı**, s.19'da gazeller bölümünde mevcuttur.

3. Gözleriñ nūn ve'l-ḳalemdir[295] kirpikiñ tīr-i ḳażā
Kilk-i ḳudretle yazılmış ḳaşlarıñ tuġrā mıdır

4. Leşker-i hindūlara yüz virdiñ ey Şāh-ı cihān
Mübtelālarla murādıñ yoḫsa bir ġavġā mıdır

35a

5. Gün gibi her gün ṭavāf itmek ister[296] ins ü melek
Ol mübārek cism-i pākiñ Kaʿbe-i ʿulyā mıdır

6. Yandırırsa **Şemʿī** dīvāne dili eyler sükūn
Bülbül-i şeydā miṯāli ṣad hezār āşnā mıdır

66[297]

Ġazel/Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Sür ey sāḳī ayaġıñ gel irişdir cām-ı gül-fāmı
Cihān mülkünde her bir varlıġıñ yoḳluḳdur encāmı

2. Felek bir pehlivāndır kim ayaġın kimseler çelmez
Ṣaḳın meydāna at sürme bilürsiñ kūh-ı Behrāmı

3. Ne denlü pādişāh[298] olsañ felekden kām alur ṣanma
Biraz gün gösterir ammā nihāyet eyler aḫşāmı

4. Ne peyġāmber ne mürsel ne velī ḳalmışdır ʿālemde
Gelüp geçdi fenādan ḳaldı dillerde ser-encāmı

---

[294] Bu kelime mecmuada "ḫelvā" eşklinde yazılmıştır.
[295] Kalem Suresi'nin "Nûn. Kalem'e ve yazmakta oldukları şeylere yemîn olsun!" mealindeki ilk Ayeti'nden iktibastır.
[296] ister: diler, age.
[297] Şemseddin Kutlu, **Derdli ,** s. 159 ve 168'de ise iki ayrı semai olarak mevcuttur. Derdli İbrahim Efendi'nin üzerinde tarih bulunmayan Osmanlı harfleriyle yazılmış bir divanında 66 ve 67 numaralı semailer s.34, 35 'de semai ismiyle tek parça halinde kayıtlıdır. Biri beş biri dört beyitlik olmak üzere iki ayrı kafiye düzeninde iki semai gibidir. Burada nakarat olarak verilen beyit bu nüshada şiirin sadece üçüncü beyti olarak mevcuttur. **Derdli İbrahim Efendi Divanı,** 1928 tarihli nüshasında ise şiirin –dır redifli kısmı mevcut olup –i redifli kısmı mevcut değildir. Recep Tek, **Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri,** Doktora Tezi, Kayseri,Ocak 2011, s.152'de sadece ilk üç beyit mevcuttur.
[298] pādişāh:pehlivan, age.

5. Terezzüḳ ḳaydına düşme şaḳın ᶜālemde sen **Derdli**
   Seni mesrūr ider bir gün Ḫ̆udā'nıñ luṭf ü iḥsānı

Eyżān

35b **67**[299]

Müseddes/Semāᶜī

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Ḥasūduñ seniñ ḥadden efzūndur[300]
   Necmden baḫtıñ şeref burcunda meskūndur

2. Serīr-i ᶜizz ü iḳbāliñ ser-ā-ser birle maḳrūndur[301]
   ᶜAṭā-yi ᶜadl ü iḥsānıñ bu gün ḫātemle mevzūndur[302]

Naḳarāt

Ne denlü pādişāh olsañ felekden kām alur ṣanma
Biraz gün gösterir ammā nihāyet eyler aḫşāmı

3. Duᶜā-gū bende-i nāçīz begim dergāh-ı luṭfunda
   Gedāya merḥamet ḳılmaḳ begim beglere ḳānūndur[303]

4. Ḳuṣūrdan ḥāli olmaz bir daḳīḳa āstānıñda
   Efendim **Derdli'**yi bilmez misin[304] ki eski Mecnūndur

Eyżān

---

[299] Kutlu, **Derdli Divanı,** s. 168'de semai ismiyle mevcuttur. **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, s. 71'de semai olarak aynen mevcuttur.

[300] **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928'de bu beyit şu şekildedir:

Ḥasūduñ ey seḫāvet kānı mīrim ḥadden efzūndur
Necmden aḫter baḫtıñ şeref burcunda meskūndur

[301] maḳrūndur: mefrūṣdur. age.

[302] Bu beyitten sonra gelen aşağdaki beyit mecmuaya alınmamıştır.

Saña bu mesned-i vālā begim ẕāten tecellīdir
Velī zāhirde derker gerçī iḥsānı-ı Hümāyundur, age.

[303] ḳānūndur: maḫṣūṣdur, age.

[304] Müstensih özellikle "n-ñ"; "ḥ-ḫ" ayrımına dikkat etmemiştir.

68

Ġazel/Dīvān[305]

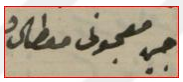
fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ser-fürū eyler görünce ser ruḫsārıñ seniñ
   Bülbül işidirse ölürdi[306] naẓm güftārıñ seniñ

2. Leb ḳızıl rūḫlar ḳızıl destinde cām-ı mey ḳızıl
   Kim ḳızıl dīvāne olmaz görse dīdārıñ seniñ

3. Cām virir cām-ı lebiñ şemşīr-i ġamzeñ cān alır
   Allāh Allāh ne temāşādır bu eṭvārıñ seniñ

4. Laᶜl-i lebinden yetiş imdāda ey şūḫel-amān
   Yaḳdı bizi kül eyledi meh-tāb ruḫ-sārıñ seniñ

5. Kākülüñ miskile ᶜanber vaṣfıñ eyler **Ṣıdḳi**yā
    ḳılsun eşᶜārıñ seniñ

36a **69**[308]

---

[305] Bu beyit, Ekrem Bektaş, Nabî Muakkibi Diyarbakırlı Şairler, **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi,** Mayıs-2018 C.10 Sayı:2(20), s. 741'de Sıdkî-i Erzurumî'ye ait olarak verilmiştir. Bazı nota sitelerinde aşağıdaki beyitler anonim olarak verilmektedir.

1. Ser-füru eyler görenler serv-i reftarın senin
   La'l olur bülbül işitse zar-ı güfrarın senin

2. Çeşm-i mestin can verir şemşir-i gamzen can alır
   Allah Alah ne temaşadır bu etvarın senin

[306] -de belirli geçmiş zaman eki vezni bozuyor.
[307] İbare "Çīn-i maᶜcnūnı muᶜattāl" şeklinde okunabilir.
[308] Nacî Okur, **Harputlu Şair Hacı Hayri, Elâzığ İzzatpaşa Vakfı Yay. Elaâzığ, 2004'de** ilgili şiir mevcut değildir. Ancak aynı yazarın **Harputlu Divan Şairleri,** Manas Yay., Ankara 2013, s. 65'te bu şiir Çeribaşızade Ali Bey'e ait olarak verilmektedir. İshak Sunguroğlu, **Harput Yollarında,** C.2, İstanbul 1959, s. 310'da Çeribaşızade Ali Bey isminde bir halk şairine ait olarak verilmiştir. Şiir aşağıya aynen dercedilmiştir.

1. Yine bir şûh-i şirin yazmayı nevrestelemiş
   Aldı aklım hele bilmem, ne güzel bestelemiş

2. Fino fes bir yana, püskül karışup kâkülüne
   Kara gözler ne yaman hasta bakar mestelemiş

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Yine bir şūḫ-ı şirīn yazmayı nevrestelemiş
   Aldı ᶜaḳlım hele bilmem ne güzel bestelemiş

2. Tüyifesi bir yana püsküli ḳarışur kākülüne[309]
   Ḳara gözler ne yaman ḫasta baḳar mestelemiş

3. Tīr-i müjgānını şol ḳaşı gözünden vāh kim
   Sīneme ṭoġrı ṭutup atmaġa şāyestelemiş

4. Göreli gül yüzüni ᶜaşḳına yandım yanarım
   Tütünüm başdan aşup göklere peyvestelemiş

5. **Serserī**ñ[310] gideli ġurbete Ḫarpūt güzeli
   Şīve-i nāz ü edāyı ne yaman evstelemiş

Ḫarpūtlu Ḫayrī[311]

36b **70**[312]

Müseddes/Semāᶜī

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Fedā ḳıldım şehīd-i Kerbelā rāhında cān virmek
   Göñül abdāl-ı ᶜaşḳ olmuş diler menziline irmek
   Münācatım benim yā Rab cemālin vechini görmek

---

3. Tir-i müjgânını şol kaş yayından vâh kim
   Sineme doğru tutup akmağa şayestelemiş

4. Göreli gül yüzünü aşkına yandım, yanarım
   Tütünüm başdan aşup göklere peyvestelemiş

5. **Serserî** sen gideli gurbete Harput güzeli
   Şive-i naz-ü edayı ne yaman üstelemiş.

[309] Şiirin vezni bozuktur.
[310] Be kelime mecmuada Serserî'n şeklinde yazılmıştır.
[311] Bu şiir Harputlu Hayrî'ye değil Çeribaşı Ali Bey isminde bir şaire aittir.
[312] Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Ḥabīb'iñ āşḳına her dem murādım senden istemek

Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı küsdürmek

Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

2. Ṭarīḳ-ı müstaḳim üzre ki bildim rāh-ı erkānı

Ḳamudan geçmeyen ādem ne bilsün sırr-ı Yezdānı

Ḳamu endīşeden āzād olam men yoḳ mı imkānı

Ferāġat eylemem şimden girü bu köşk-i vīrānı

Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek

Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

3. Alev-i āteş-i āhım ẓuhūr itdikçe cimsimden

Baña benden olur her ne olursa kendi kendimden

37a Benim baḫt-ı siyāhımdır şikāyet eyleyim kimden

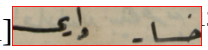
Dem-ā-dem ḳaṭre-i ḫūnum aḳar hicr ile çeşmimden

Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek

Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

4. Benim maḳbūl-ı bī-çāre ki şerḥ itdim bu eşᶜārı

Rüsūm-ı ᶜilm-i ḥikmetden ki fehm itdim bu esrārı

ᶜAceb bir ben miyim pür-ġam[bu dünyānıñ] [3]

Devāsız derdime dermān ki bilsem eyleyim bārī

Ḥaram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek

Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

71[314]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Kendi miḳdarından ey dil herkesi aᶜlā gözet

Zerreyi mihr-i münevver ḳaṭre-i deryā gözet

[313] İbare "ḫısār-vārī" veya "ḫasār varı" şeklinde okunabilir. İkinci okunuş manaya daha uygundur.
[314] Fevrî Süleyman'a ait bir gazeldir. Vizeli Behiştî bu gazeli tahmis etmiştir. Yaşar Aldemir, **Behişti Divanı,** Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Tarih Yok, s. 172.

2. ᶜĀḳil iseñ kimseye itme ḥaḳāretle naẓar
Ṣırçayı cevher bil ey dil serçeyi ᶜanḳā gözet

37b

3. Aç gözüñ ᶜibretle baḳ mūr-ı Süleymān añlayup
ᶜĀrif iseñ her gedā-yı bī-kesi Dārā gözet

4. Eyleme nādāna dünya içün her dem ser-fürū[315]
Her neye olsa ḳanāᶜat eyle istiġnā gözet

5. ᶜAşḳ içre kenz-i lā-ġeynā[316] dilerseñ **Fevri**yā
Mertebeñ eflākden biñ mertebe bālā gözet

72[317]

Ġazel/Dīvān

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Zīr-i pāyāda olup rütbe-i bālāyı gözet
Yüri var imdi yine meşreb-i ᶜanḳāyı gözet

2. Rızḳ içün çekme ġamı taḫt-ı ḳassemnāyı[318] gözet
Ḳula iᶜlāna ne ḥācet derī Mevlā'yı gözet

38a

3. Ḳoydı tertīb ile ḫallāḳ-ı cihān varı yoġı
Ḳıldı tenfīż-i ḥükm-i ḳudret ile azı çoġı

4. Sen hemān ḥāline şükreyle o bilür açı toġı[319]
Tevekkeltü it ḥaşbüne'llāh ᶜale'llāh oḳı

73[320]

[315] Meskenüñ sa'y ile kûyı meskenet kıl ey gönül, age.
[316] "El ḳanāᶜatü kenzün lâ-yefnâ." meşhur bir hadis olup "Kanaat tükenmez bir hazinedir." manasına gelmektedir. Müstensih muhtemlen "lâ yefnā" yerine "lā ġeynā" yazmıştır.
[317] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[318] Nahnü ḳaşemnā ibaresi daha önceki bir dipnotta açıklandı.
[319] Mısranın vezninde bir hece fazladır. "Biri" kelimesindeki "i" vezni bozuyor.
[320] Müstensihin, mahlas olduğunu belirtmek için üsütnü çizdiği bu kelime "Ṣaydī" şeklinde okunabildi. Kelimenin başka şekilde okunabilme ihtimali çok düşüktür. Müstensih şiirlerin müellifini verirken dikkatsiz davranmış ve bazı şiirleri gerçek müellifleri yerine başka müelliflere atfetmiştir. Bu

Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Efendim görmesün ʿālem seni fikr ü ḳaṣāvetde
   Temāşā eyleyüp bulsun gelüp bezm-i muḥabbetde
   Ola kim maḫrūmeyleye [321] hemīşe velāyetde
   Müyesser eylesün Mevlā Süleymān'ı ʿadāletde
   Resūl-i Kibriyā ʿaşḳına [çün] dārā-yı devletde
   Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde

38b

2. İki ebrūlarıñ[322] vardır cemāliñ hem Kelāmü'llāh
   Gider ʿāşıḳ olan ḥaccāc seniñ bābında Beytü'llāh
   Seniñ hiçbir velāyetde bulunmaz aḳrānıñ Bi'llāh
   Ḳıyāmet ḥaşre dek Şāhım ḫatādan ṣaḳlasun Allāh
   Resūl-i Kibriyā ʿaşḳına [çün] dārā-yı devletde

şiirde de benzer bir durum söz konusu olabilir. Yapılan araştımalarda bu şairin kimliği hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Mevcut durumda şiiri Şaydī'ye ait saymak en bilimsel yol olacaktır. "Müyesser eylesün Mevlā Süleymān'ı ʿadāletde" mısrasında geçen Süleyman isminin Kanuni Sultan Süleyman olduğu farz edilse bu ihtimal daha da kuvvetlenmektedir. Zira Kanuni bu asra yön veren en güçlü şahıstır. Türk edebiyatında XVI. asırda yaşadığı tahmin edilen ve elimizde sadece bir şiiri olan tek bir Şaydī vardır. Kamil Ali Gıynaş, Pevane Beg Mecmuası, C.1, İstanbul 2014'te yer alan ve Hayretî'ye nazire olarak söylediği tek gazeli aşağıya dercedilmiştir.

Gazel

1. Cihân bezminde Cem gibi safâ zevkini sürdüñ tut
   Murâduñ neyse iy dil cümle hep aña irdüñ tut

2. Serîr-i saltanat içre Süleymân-ı zamân iken
   Bugün ol hâtem-i la'li göñül suya düşürdüñ tut

3. Yedi iklîme şâh olduñ tutalum kim zamânuñda
   Sikender gibi 'âlemde niçe yildüñ yopurduñ tut

4. Tahassür çekmegil ey dil sülûk-ı seyr-i yâr içün
   Çemen sahnında ey Mecnûn otag-ı Leylî kurduñ tut

5. Çü bildüñ Saydiya 'âlem fenâ-yı cây-ı mahşerdür
   Yüri şimden girü yap yap bekâ mülkinde yurduñ tut

[321] Bu kelime "ḳamin" olarak okunabilir ve "kamusu" anlamında olup yanlış yazılmış olabilir.
[322] Bu sayfada "iki ebruların" ifadesiyle ilgili okunması zor bir derkenar mevcutdur. Hat farkına bakıldığında bu derkenarın bizzat müstensih tarafından değil de mecmuayı elinde bulunduran bir şahıs tarafından yazıldığı istihraç edilebilir.
Derkenar: " Türkçede aʿdād-ı aşliyeniñ mevsūfları müferd olarak…ḳāʿide iḳtiżāısınca oldığına naẓaran buradaki (iki ebrūlar) taʿbīri uṣūlen ve ḳāʿideten yañlışdır. .. ila āḫir.

Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde

3. Saña ey[323] devletlü sulṭānım erenlerden naẓar olsun
Murādıñ rūz ü şeb Ḥaḳḳ'a bi-iẕni'llāh ᶜayān olsun
ᶜAlīyü'l-Murtażānıñ düldül-[illegible]eyleyüp şeh-süvār olsun[324]
Cihānıñ küll ḫākından nüfūsuñ ẕü'l-fikār olsun
Resūl-i Kibriyā ᶜaşḳına [çün] dārā-yi devletde
Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde

4. Faḳīr **Şaydi**yā-i bī-çāreyi ġamdan āzād eyle[325]
Tereḥḥum eyleyüp bulsun göñül şehriñ küşād eyle
Cān bu tenden çıḳmadan gel kerem ḳıl bir murād eyle
Kerāmet ehlini maḥzūn idüp aġlatma şād eyle
Resūl-i Kibriyā ᶜaşḳına [çün] dārā-yi devletde
Maḳāmıñ nūr ile ṭolsun ger dünyā vü āḫiretde

39a **74**[326]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Uyan ġafletden ey ġāfil seni aldatmasun dünyā
Yakanı al elinden ki soñra seni ḳılur rüsvā

2. Ne ẓann itdiñ[327] sen bu ġaddārı tā böyle anı sevdiñ
Anı her kim sevdi ise eyledi dīnini[328] yaġma

3. ᶜAdāvet ḳılma kimseyle saña nefsīn yeter düşmān
Ki aṣlā senden ayrılmaz ᶜömür āḫir olunca tā

4. İşitdik Ḥaḳ Resūl'ünden nice āyet ü aḫbārı

[323] Bu kelime vezni bozuyor.
[324] Bu mısranın vezni bozuk olup üç hece fazladır.
[325] Mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[326] Yakıcı, **Niyâzî-i Mısrî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı,** s.62-63'te mevcuttur. **Niyâzî-i Misrî Divanı,** h. 1265/ m.1848, s. 8-9'da mevcuttur. Karşılaştırmada bu nüsha esas alınmıştır.
[327] ne ẓān itdiñ:ne şandıñ, ġaddārı kelimesinden sonra ki bağlacı var. Her iki durumda vezin tamdır.
[328] Eyledi ve dinini kelimeleri yer değiştirimiştir. Ki bağlacı da mecmuada yoktur. İse bağlacı bitişikdir. age.

Velī ne ideyim ki bu ögütler kār itmez[329] saña aṣlā

5. Bunı her gözüñ örtüp baña ṭut cān ile göñül[330]
Ki her bir sözüñ içinde ṭuyasıñ cevher-i maᶜnā[331]

6. Kemāl-ı devlet ister iseñ oḳu āyet ü Ḳurᵓānı
Niyāzī her bir söz içinde var biñ dürlü yektā[332]

39b **75**

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Pehlūvān denür mi her pehlūvāna
Giyüp kistpetini yaġlamayınca
Dervīşān denür mi her dervīşāna
Dergāha yüz ṭutup aġlamayınca

2. Söndürme ḳalbinde yaḳ māh-i tābı
Żaᶜīf ᶜāḳıl döndüremez bu dolābı
Her aḳan pınara uzatma ḳabı
Ḳızılırmaḳ gibi çaġlamayınca

3. Dönmez iḳrārından [bir] merd olan ferd
Farḳ itmez merdleriñ ḳaderini nā-merd
Dünyādan āḫirete göçmek müşkil derd
Çürük işlerini saġlamayınca

4. **Himmeti'**yemsözüm ṣoñra sayamam
Tā elest bezminde nūş itdim ayamam

[329] ne ideyim:nidem; ayrıca, bu ögütler ve kār itmez ibareleri yer değiştirmiştir. age.
[330] Bu ẓāhir gözüñ örtüb bana ṭut cānıla göñlüñ, age.
[331] Aşağıya dercedilen 6. beyit mecmuaya alınmamıştır.

> Kelām-ı Muṣṭāfā zevḳin dimāġında bula gör kim
> Muᶜādil olmaz ol zevḳ hezerān sen ile müsāvī, age.

[332] Ki her fen içinde var Niyāzī biñ dürr-i yekta, age.

Her ᶜAlīye şāh-ı merdān diyemem
Bāṭında deveyi bağlamayınca

76[333]

Ġazel/Ḳalenderī

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Baḳdıḳça güzel gözleri mestāna ṭoyulmaz
   Ol ġonca dehān lebleri mercāna ṭoyulmaz

2. Ṣarsam belini gül yanaġıñ aġzıma alsam
   Emdikce beyāż kāfūrī gerdāna ṭoyulmaz

40a

3. Ṭoldursa bize bir bāde-yi dilber-i tāze
   Ṣunduḳça mey-i felfūrī[334] fincāna ṭoyulmaz

4. Bir yerde ola bizim ile ol gül-i raᶜnā
   Ol yerde ṣafā-i meclis-i yārāna ṭoyulmaz

5. Mevzūnı güzel ṣoyunup ol ḳoynuma girse
   Ṣardıḳça beyāż-ı ten-i ᶜuryāna ṭoyulmaz

77

Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī Ḥażretleri Güfte-i Āne[335]

[333] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[334] Faġfūrī> feġfūrị>felfūrī: kelimenin son şeklinin sağı solu belli olmayan; yeni, gıcır, cillop gibi anlamlara geldiği bazı kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır.
[335] Mevlâna'ya ait olarak verilen bu şiir, Bedi'üz-zamân Fürûzânfer, **Mevlâna Celâleddin Mahmûd Mevlevî'nin "Külliyâtı Şems (Divân-ı Kebîr)**'de bu şiir ilgili şiir mevcut değildir. Bu şiir Mevlâna Abdurrahman Câmî'ye ait olabilir. Ancak onun divanında da tespi edilmedi. Bediüzzaman Said Nursî bir eserinde bu şiirin ilk mısrasını Molla Cami'ye atfen kullanmaktadır.

1. Şarap ve şarap kadehi olmadan aşk kadehiyle şarhoşum.
   Dedim ki benden ne istiyorsun? Dedi ki yanma ve inleme…

2. Ey boş kibre kapılan! Ne zamana kadar aşağılarda kalacaksın!
   Ey o yüce kimseler ki gunne ve imale ile uğraşıp duruyorsunuz.

Ġazel

mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tün

1. Ser-mest-i cām-i ᶜaşḳem bī-bāde vü piyāle
   Goftem zi men çi h˘āhī gofta ki sūz ü nāle

2. Ey naḫve-yi hevāyī tā çend be cā-yi zīrī
   Vey ḥażre-yi kesāyī bā ġunne vü imāle

3. Men īn ü ān nedānem ser-mest-i cām-ı ᶜaşkem

4. Ey manẓar-ı bī-dīnī ᶜomret güẕeşte żāyiᶜ
   Fikret be-ḳavl-i şāriḥ ḥāṭır-ı sūy makāle

5. Müftī ḳalem girifte hīç cā żame nebāşed
   Ḳāḍī be fikr mande kesb beyᶜ ü şirā iḳāle

6. Men īn ü ān nedānem ser-mest-i cāmı ᶜaşkem
   Mutrib bizen nevāyī sākī bideh piyāle

40b **78**[336]

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

---

3. Ben onu bunu bilmem, aşk şarabının sarhoşuyum.

4. Ey dinsizliğin yansıdığı yer , ömrün boşu boşuna geçti gitti.
   Kur'anı açıklayanlar ne diyorsa onları dikkate alıp aynen yapıyorsun.

5. Müftü kalemi aldı (fetvayı verdi.) hiçbir yerde ekleme olmasın diye.
   Kadı alış veriş işlemlerinin edimi üzeine düşünmektedir.

6. Ben onu bunu bilmem, aşk şarabının sarhoşuyum.
   Ey çalgıcı/şarkıcı şarkıyı söyle, ey içki dağıtan şarabı ver.

[336] Bu divan mütekkerir olup 8a'da aynen geçmektedir. Gerekli bilgiler orada verilmiştir.

1. Gel berü ey ḳavm-i ᶜāduvv men Ḫüdaʾdan dönmenem
   Çū şehādet eylemişem Muṣṭafā'dan dönmenem

2. Bu vücūdum ṣad hezārān pāre pāre ḳılsalar
   Men muḥabbet ḫānedānı Murtażā'dan dönmenem

3. Zehiri nūş eyledim virdim Ḥasan rāhında ser
   Ben Ḥüseyn'em Ḥüseyin-i Kerbelā'dan dönmenem

4. Ḫāricīler zümresine çoḳ teberrā ḳılmışam
   Sīnemi ḳalḳan idüp men tīġ-i ġazādan dönmenem

5. Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler[337]
   Küllī varım Ḥaydar'ıñdır evliyādan dönmenem

41a **79**

Ġazel[338]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜĀşıḳ oldur kim ḳıla cānıñ fedā cānānına
   Meyl-i cānān itmesin her kim ki ḳıymaz cānına

2. Cānını cānāna virmekdir kemāli ᶜāşıḳıñ
   Virmeyen cān itmez mi iᶜtirāf noḳṣānına

80[339]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Cān ḳafesden[340] uçmadan sen rūḥı sulṭān idegör
   Hem irādet geçmeden pür-nūrı burhān idegör

2. Sen ḥaḳīḳat rāhına gel cān gözüñi [açagör][341]

[337] Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[338] Bu gazel parçası Fuzûlî'ye ait olup 2a'da mükerreren mevcuttur. Gerekli bilgiler orada verilmiştir.
[339] Altıntaş, **Hulūsī Ömer Aydınī Divanı,** s.285'te 88.gazel olarak mevcuttur.
[340] cān ḳafesten: cān-i Ḳāf'tan, age.

Gel Muḥammed ᶜAlī baḥri sende bayram[342] idegör

3. Görmediler bu ṣadāḳat menziline şekk ola
   Kendini kendinde sır ol Ḥaḳḳ'ı ḫayrān[343] idegör

4. Mürşīdinden feyż alanlar çoḳ bulubdur ẕātını
   Kāmiliñ bul şaşmadan gir naḳşı seyrān idegör

41b

5. Ey **Ḫulūṣī** evliyālar enbiyā emrindedir
   Görmeden maḥşer ṣırāṭı sen de mīzān idegör

81[344]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Noḳṭanıñ sırrına vāḳıf olalı
   Ẕikr ü fikrim oldı bād-ı bi'smi'llāh

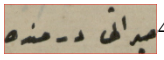
   Vücūdum ᶜilmü'l-esmā bileli

   Her ṭarafdan refᶜ oldı semme vechü'llāh[345]

2. Kāf [ü] nūn[346] ḫiṭāb itmeden Eḥad
   Eḥad'den var oldı ol nūr-ı Aḥmed

   Sürerler aḥkām-ı şerᶜī ced-be-ced

   Nāzlıdır şānında ḳul kefā bi'llāh[347]

3. [348] dir [349]-celīl

---

[341] Bu kelime mecmuada geçmiyor. Mısra eksik bırakılmıştır. age.
[342] ᶜAlī baḥri sende bayram: ᶜAlī'niñ baḥrini bārān, age
[343] ḫayrān: her ān, age
[344] Bu şiirin müelleifi tespit edilemedi.
[345] Bakara Suresi'nin "Doğu da, Batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." mealindeki 115. Ayeti'nden iktibastır.
[346] Yasin Suresi'nin "Bir şeyi dilediği zaman, Onun emri yalnızca 'Ol.' demesidir; o da hemen oluverir." mealindeki 82. Ayeti'ne gönderme vardır.
[347] İsra, Ra'd, Ankebut surelerinin birer Ayetlerinde "Kul kefā billāhi şehīden beynī ve beynekum." şeklinde geçen ve "Sizinle benim aramda şahit olarak Allah kâfidir." mealindeki Kuran-ı Kerim ibaresi iktibas edilmiştir.

Ġammım kesildi ṭāḳatım ḳalīl
Maḥremler ḥaḳḳında buyruldı delīl
Geldi lā teḳnetū min raḥmeti'llāh[350]

42a **82**

Ġazel/Merşiyye-i Kerbelā

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Benden ol vaḳıᶜa-i müdhişeyi suᵓāl eyleme
   Ki beyān eyleyemez vāḳıᶜi fikr ü ḫayāl

2. Veled-i Ḥaydarı ol Şimr[351] olacak bī-īmān
   Zenc idüp ḳanı ile eyledi ṣaḥraları al

3. Rast geldikçe cigergāh-ı Ḥüseyn'e peykān
   ᶜArş da titrer idi çün rūḥ-ı Resūl-ı Müteᶜāl

4. Şehr-bānū göricek cism-i Ḥasan-ı bī-ser
   Nāvek-i düşmān ile her yan ġırbāl-miṣāl

5. Alup āġūşuna ol peyker-i ḫūn-ālūdı
   Didi eyvāy Ḥüseyn'im saña n'oldı ne bu ḥāl

Naḳarāt

6. Ne içün ḫāke düşüp ḳana boyandıñ böyle
   Nedir ey mūnis-i cān sende bu ḥālet söyle[352]

---

[348] Bu mısra "Ḥayrānî dermende dir yā Mevle'l-Celīl" şeklinde okunabilir.
[349] Kelime "ḥevlᵓel" şeklinde okunabilir.
[350] Zümer Suresi'nin "Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki o, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." mealindeki 53. Ayeti'nden iktibastır.
[351] Şimr bin Zi'l-Cevşen (Arapça: شِمربنذيالجَوْشَن), tabiinden ve Havazin Kabilesi'nin reislerindendir. Kerbela vakasında aldığı rolden dolayı Şialar nezdinde en nefret edilen kişilerden biri olmuştur. Şimr, ilk önceleri İmam Ali'nin (r.a.) yâranlarından biri idi, ancak daha sonra İmam Ali (r.a.) ve ailesine kin güden şedid düşmanlardan biri haline gelmiştir.

42b **83**[353]

Ḳıṭᶜa

mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tü / me fā ᶜî lü / fā ᶜi lün?

1. Dest-i men est dāmen-i to yā ᶜAlī meded
   Ez cān ü dil ġulām-i toyem yā ᶜAlī meded

2. Ber-cān-ı ḫāricī zedeyem pençe çün esᵓed
   Ḫūn-ı Ḥüseyn mītālebem yā ᶜAlī meded

mmm

3. Ḫāricīniñ cānı üzre penc urdum çün esᵓed
   İstedim ḳanı Ḥüseyn’i yā ᶜAlī senden meded[354]

84[355]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Efendim sen cihān içre ḥaḳīḳat cāna lāyıḳsıñ
   Ḫaṭādan ṣaḳlasun Ḥaḳ Teᶜālā Kenᶜāna lāyıḳsıñ

2. Oḳuyup ᶜilm-i ledünden ṣıḥḥatde eylesün Mevlā
   Ṭıfl-ı cānān iken ol mekteb-i ᶜirfāna lāyıḳsın

---

[352] Bir terkib-i bent ya da terci-i bentten alınmış bir bent olabilir.

[353] Bu şiir Farsî musarra bir kıtʿadır. Son beyit bir önceki beytinTürkçe karşılığı olup esas şiire dahil değildir. Nitekim müstensih bunu göstermek için araya bir işaret bırakmıştır.

[354]

1. Ya Ali senden yardım istiyorum, imdadıma yetiş
   Canıgönülden senin hizmetkârınım, imdadıma yetiş

2. Ben haricilerin canlarına aslan gibi pençe vuruyorum
   Hüseyin’in kanını temzilemek istiyorum, imdadıma yetiş Ey Ali

mmm

3. Haricilerin canları üstüne aslan gibi pençe vurdum
   Hüseyin’in kanını temizlemek istedim, imdadıma yetiş ey Ali

[355] Bu şiirin hangi Râmî’ye ait olduğu tespit edilemedi.Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

3. Dehānıñ hoḳḳa-veş dil-ber seniñ miskinle ᶜanberdir
Güzeller içre serdārsıñ hemān sulṭāna lāyıḳsıñ

43a

4. Seni pertev żiyā şemᶜiñ görür pervāneler şebrūz
Görenler vaṣf iderler āfet-i devrāna lāyıḳsıñ

5. Didi **Rāmī** cihān içre bulunmaz miṣl-i emṣāliñ
Gerek bi'llāh cennetde ḥūrīyi[356] ġılmāna layıḳsıñ

85

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. İki ᶜālemde bize ol reh-nümā Ḥaydar durur
Rūz-ı maḥşerde [illegible]ṣāḳīyā Ḥaydar durur

2. Nār-ı ᶜaşḳıyla anıñ tā ṣenāsıñ çāk idelim
Merḥamet itse n'ola şāh-ı beḳā Ḥaydar durur

3. Bu ne devlet ne şerefdir ola dāmād-ı Resūl
Rehber-i ehl-i ṭarīḳ-ı fuḳarā Ḥaydar durur

4. Didi hem laḥmike laḥmī[357] evvel Resūlu'ṣ-ṣaḳaleyn
Bedene cānı viren nūr-ı żiyā Ḥaydar durur

43b

5. **Rıfḳī** dir[358] diseler de ne gerek bu Leylāy'a
Yine evrād ezkārım ṣubḥ ü mesā Ḥaydar durur[359]

86[360]

[356] Müstensih zaman zaman i harfini ü/ve bağlacı yerine kullanmıştır.
[357] Hz. Peygamber'in (SAS) Hz. Ali hakkında söylediği "Lahmike lahmi, demmike demmi, ruhike ruhi, cismike cismi." hadisinden iktibas olup "Senin etin benim etim, kanın benim kanım, ruhun benim ruhum, cismin benim cismidir." anlamına gelir. Alevi-Bektaşiler arasında çok rağbet edilen bir hadistir.
[358] Bu ibarenin mahlas olup olmadığı anlaşılmıyor. Şiirin muhtemel şair olan hangi Rifkî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[359] Bu mısranınvezninde bir hece fazladır.

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Āyet-i sebᶜe'l-meṯānī [ü] ᶜİlmü'l-Esmā'ya hū
   Ādemiñ vechinde ḫaṭṭı ḫuṭūṭ-ı[361] bā'ya hū

2. Naḳş-ı ḳudret ḫāmesin çalmış kirāmen kātibīn[362]
   Noḳṭa-i ümmü'l-kitābı yazdıġı imlāya hū

3. Cümlesi bir noḳṭa-i bā'nıñ künūzundan çıḳar
   Çar ᶜanāṣırdan müretteb Ādemi Ḥavvā'ya hū

4. Cā ile bā'dan çıkardım jā vü kaˀdan ismini
   [illegible]maᶜṣūm-ı pākıñ atası El-yā'ya hū

5. Ol şāhenşāh-ı risālet rāhına cān baş virüp
   Ḫulviyā āyet-i Subḥāne'l-leẕī Esrāya[363] hū

44a **87**[364]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Nice yıllardır ser-i kūy-ı melāmet bekleriz
   Leşker-i sulṭān-ı ᶜirfānız velāyet bekleriz

2. Sākin-i ḫāk-ı der-i [mey-][365]ḫāneyüz şām ü seḥer
   İrtifāᶜ-ı ḳadr içün bāb-ı saᶜādet bekleriz

---

[360]Bu şiirin hangi Hulvî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[361] Bu kelimeler mecmuada ḥaṭṭı ḥuṭūṭ şeklinde yazılmıştır.
[362] İnfitar Suresi'nin "Oysa sizi gözetleyen muhafızlar, değerli yazıcılar var." melaindeki 10 ve 11. Ayetlerinden 11'incisidir.
[363] İsra Suresi'nin "Kendisine Ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." mealindeki Ayeti'nden iktibastır.
[364] Parlatır, **Fuzulî Divanı**, s. 257'de 120.gazel olarak mevcuttur.
[365] Bu mısradaki mey kelimesi mecmuada yokdur. age.

3. Cīfe-i dünyā degil kerkes gibi maṭlūbumuz
   Bir bölük ᶜanḳālarız ḳāf-ı ḳanāᶜat bekleriz

4. Ḫ̆ābı görmez çeşmimiz endīşe-i aġyārdan
   Pāsbān-ı genc-i esrārız muḥabbet bekleriz

5. Ṣūret-i dīvār idüpdür ḥayret-i ᶜāşḳıñ bizi
   Ġayr seyr-i bāġ ider biz künc-i miḥnet bekleriz

6. Kārvān-ı rāh-ı tecrīdiz ḫaṭar ḫavfın çeker
   Gāh Mecnūn gāh men devr içre nevbet bekleriz

7. Ṣanmañız kim giceler bī-hūdedir efġānımız[366]
   Mülk-i ᶜaşḳ içre ḥisār-ı istiḳāmet bekleriz

8. Yatdılar Ferhād ü Mecnūn mest-i cām-ı ᶜaşḳ olup
   Ey **Fużūlī** biz olar yatdukça ṣoḥbet bekleriz

44b **88**[367]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Derd-i ᶜaşḳa düşmeyen dermāna olmaz āşnā
   Cevre maḥrem omayan[368] iḥsāna olmaz āşnā

2. Safra gibi sürmeyen yüzün yere lely ü nehār[369]
   Cānib-i Ḥaḳ'dan gelen mihmāna olmaz āşnā

[366] efġānız: feryadımız, age.
[367] Recep Toparlı, **Şemmseddin Sivasî Divanı,** Sivas Belediyesi, Sivas, 2015,s. 53'te dokuz beyitlik bir gazel olarak mevcuttur.
[368] maḥrem umayan: merhem olmayan, age.
[369] ṣubḥ ü şām: lely ü nehār, age.

3. Luṭfuna[370] irmek dilerseñ ḳoy seriñ meydānına
Başını top itmeyen çevgāna olmaz āşnā

4. Baş [ü] cānın ṣaḳlayanlar tā ebed bī-gānedir
Başın[371] īṣār itmeyen sulṭāna olmaz āşnā

5. **Şemsī**yā ko ġafleti ṭāᶜat eyle ᶜaşḳla[372]
Leẕẕet-i dīn bulmayan īmāna olmaz āşnā[373]

89[374]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Tā ezelden ᶜaşḳıñ ile yana geldim yā ᶜAlī
Dost cemāliñ şemᶜine pervāne geldim yā ᶜAlī

2. Nār-ı ᶜaşḳıñ yaḳdı dil şehrini vīrān eyledi
Ḳıl kerem bīçāreye dermāna geldim yā ᶜAlī

45a

3. Pādişāh-ı dü-ser[ā]siñ[375] kānı iḥsān-ı kerem
Men ġarīb-i bī-kesim iḥsāna geldim yā ᶜAlī

4. Ol zamāndan kim baña ṣundı şarāb-ı ᶜaşḳı
Tā ezelden tā ebed mestāne geldim yā ᶜAlī

5. Ẕātını bilmek içün geldim bu ᶜālem mülküne

[370] luṭfuna: zülfüne, age.
[371] başın: cānıñ. age.
[372] Şemᶜīyā ko ġafleti ṭāᶜat eyle ᶜaşḳla: Ṭālibā ḳo ġafleti şevḳ ile gir ṭāᶜatına, age.
[373] Bu gazelin mahlas beyti mecmucaya alınmamıştır. Bu beyti şu şekildedir:

Şemsiyā şemᶜ-i ruḫ-ı cānāna yaḳ her varını
Bāl ü perrin saḳlayan pervāne olmaz āşnā

[374] Cansever, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni Ve Değerlendirmesi, s.** 267'de gazeller kısmında mevcuttur
[375] Bu kelime mecmuada dü-sersin şeklinde yazılmıştır

Men ne cennet ḥūrī ne rıḍvāne geldim yā ᶜAlī

6. Pādişāhım gülşen-i ḥüsnüñ temāşā ideli
   Rūz ü şeb bülbül gibi efġāne geldim yā ᶜAlī

7. ᶜĪd vaṣlına irişdir **Sırri**-yi bī-çāreyi
   Yoluna cān virmeye ḳurbāne geldim yā ᶜAlī

90[376]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Göñül tā var eliñde cām-ı mey tesbīḥe el urma
   Namāz ehline uyma anlar ile ṭurma oturma

2. Egilüp secdeye şalma ferāġat tācını başdan
   Vużūᶜdan şu sepüp[rāḥat][377] yuḳusın gözden uçurma

45b

3. Ṣaḳın pāmāl olursuñ būrīyā tek mescide girme
   Ve ger nāçār girerseñ anda minber gibi çoḳ ṭurma

4. Müᵓezzin nālesin alma ḳulaġa düşme teşvīşe
   Cehennem ḳapusun açdırma vāᶜiẓden ḫaber alma

5. Cemāᶜat izdiḥāmı mescide şalmış girenler[378]
   Küdüret üzre luṭf it sen arayı turma[379]

6. Ḫaṭībiñ[380] şanma ṣādıḳ mescidiñ[381] ḳavliyle fiᶜl itme
   İmāmın şanma[382] ᶜāḳil iḫtiyārıñ ana ṭapşurma

[376] Parlatır, **Füzûlî Divanı,** s.340'da 249. gazel olarak mevcuttur.
[377] "rahat" kelimesi Fuzûlî divanında mevcuttur ancak mecmuada mevcut değildir.
[378] girmeler: kudüretler, age.
[379] sen arayı turma: bir küdüret de sen artırma,age. Mecmuadaki ibare vezni ve anlamı ihlal ediyor.
[380] Bu kelime mecmuada ḥatibiñ şeklinde yazılmıştır.
[381] mescidin: müftinin. age.

7. **Fużūlī** behre virmez ṭāᶜat-ı nāḳıṣ nedir cehdiñ
   Kerem ḳıl merzim[383] ṭāᶜat ṣūretinde ḥadden aşurma

91[384]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ṣūret-i ẓāhirde ey dil ᶜilm-i fetvā bizdedir
   İmtiḫān itdim bu nefsi zühd ü taḳvā bizdedir

2. ᶜĀlim olmaz ḳāl ü ḳīliñ maᶜnāsın fehm itmeyen
   ᶜİlm-i ġaybet-āşnā ol sırr-ı maᶜnā bizdedir

46a

3. ᶜĀrifāna münkir olan zāhid-i ṣūret-perest
   Ehl-i ᶜaşḳı ḫoş gerek mürşīd-i dānā bizdedir

4. Nefs-i şūmuñ ḥullesin[385] idrāk idüp eyler güzār
   ᶜİlm-i bāṭın nüsḫasında gizli esmā bizdedir

5. Ṣūret-i zāhir gözetmyiñ hem şerrinden fārīġ ol
   Nefse aldanma mücerred naḳş-ı zībā bizdedir

6. Dāma düşmez dāne içün murġ-ı zīr-i ṭabᶜımız
   Bir hümādır raḥmimiz sırr-ı iḫfā bizdedir

7. Būriyā-veş pāy-māl olma cihānıñ cemᶜi içün
   Hāşimiyā ṭabᶜ-ı ᶜālī ᶜaşḳ-ı Mevlā bizdedir

---

[382] sanma : ṭutma, age.
[383] merzim: zerḳi, age.
[384] Bu şiirin hangi Hâşimî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[385] Bu kelime mecmuada ḫ harfiyle yazılmıştır.

92[386]

Ġazel /Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Çekme tesbīḥ-i riyā meyḫānede peymāne çek
   Dāmen-i pīr-ı muġānı ḳoma elden cāna çek

46b

2. Meclis-i vāᶜiẓde ey [dil][387] cāna ṣıḳletler gelür
   ᶜĀlem-i keşretde ṭurma al başıñ bir yana çek

3. Çile-i zühdi riyāyı çekmeden olsun ḫalāṣ
   ᶜĀlī rifᶜatlerde ṭursun zāhidi urġāna çek

4. Çekme nār-ı zülfini her ḳadri nābūd buncuġa[388]
   Rişte-i ümīd-i vaṣlıñ lüᶜlü [ü] mercāna çek

5. Ġayrı çekme ey gözüm nūrı cefā şemşīriñi
   İtme ihmāl ḳatline gel **Derdli**'yi dermāne çek

93[389]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Cānımıñ içindeki cānānı buldum çoḳ şükür
   Göñlümüñ taḫtındaki sulṭānı buldum çoḳ şükür

2. Vādī-i miḥnetde ḳaldım çaġlarım leyl ü nehār
   Aṣlına ricᶜat iden ᶜummānı buldum çoḳ şükür

[386] Kutlu, **Derdli Divanı,** s. 105'te divan ismiyle mevcuttur.
[387] "dil" kelimesi mecmuada geçmiyor ,age.
[388] "Boncuk" kelimesinin arkaik şeklidir.
[389] Cansever, **Egribozlu Mehmed Emin Sırri Divanı,** s.118'te gazeller kısmında mevcuttur.

3. Fehm idelden “mūtū ḳable entemūtuñ”[390] sırrını
Ẓulmet içre çeşme-i ḥayvānı buldum çoḳ şükür

47a

4. Bist ū heşt ū sī ū dü’den dersimi ḫatm eyledim
Vechim üzre naḳş olan Ḳurʾān’ı buldum çoḳ şükür

5. **Sırrī** miʿrāc eyledim bu şeb vücūdı ʿarşına
İstivā seyrin idüp Sübḥān’ı buldum çoḳ şükür

94[391]

Ḳoşma/Şarḳī

6+5=11’li hece vezni

1. ʿAşḳıñ bināsını göñülde izāl[392]
Seng-i ḳudret birle temellediler
Revīşim ṭutdılar Mecnūn’a bedel
ʿĀlem beni divāne bellediler

2. Saʿy itdi nice bu dehre gelen
Teşne-i lebiñden çoḳ oldı ḳanan[393]
Men idim volġan tağını delen[394]
Sāʾir ʿāşıḳları heb ellediler

3. Yetişdir bādeyi ġam vaḳti sāḳī
Derūnumda hicrān āteşi bāḳī
Sīnemde düzdiler sāz-ı firāḳı
Başdan başa ḫoş güzel telledilerr

4. **Türābī** ẕikr eyle çoḳ kelāmını[395]

---

[390] “ Ölmeden önce ölünüz” mealindeki Hadis-i Şeriftir.
[391] Birol Azar, **Türâbî Divânı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ 2005, sy. 729’da şarkılar kısmında 4.şarkı olarak mevcuttur.
[392] göñülde izāl: göñlümde ezel, age.
[393] Tişe-i ġayretle çok oldu bilen, age.
[394] Varlıġıñ dağını ben idim delen, age.

Nā-sezādan ṣaḳla sen zebānını
Dünyādan āhrete cān kervānını
Düzdiler ḳoşdılar maḥmillediler

47b **95**[396]

Murabbaᶜ

Mefā ᶜīlün / mefā ᶜīlün / fe ᶜūlün

1. Gel ey bād-ı ṣabā luṭf eyle bir dem
   Ḫaber vir bize cinān illerinden
   Beşāretle bizi ḳıl şād [ü] ḥürrem
   Ḫaber vir bize cinān[397] illerinden

2. Aradım nice yıl kevn ümekānı
   Bulunmadı anıñ nām ü nişānı
   ᶜAceb nerde[398] bulur isteyen anı
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

3. Seḥerde açılan güllerde midir
   Yāḫūd efġān iden dillerde midir
   Aḳan ṣuda esen yellerde midir
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

4. Āvāilden ᶜazm idince bu cihāna
   Ṭamuya uġrasañ döner cināna
   Tesellī vir ḳulūb-ı ᶜāşıḳāna
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

[395] Türābī ẕikr eyle Ḫaḳ dīvānını, age.
[396] Yakıcı, **Niyâzî-i Mısrî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı,** s. 164-165'te mevcuttur.
[397] Nakarat mısralarındaki "cinān" kelimesi "cānān" şeklindedir. age.
[398] nerde: nice,age.

5. Ḥarīm-i [ḳuds][399] ü lāhūta çoḳ varırsın
   Sarāy-ı cām ü cinānı[400] görürsün
   Gene ᶜazm eyleyüp bunda gelürsün
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

6. Nesīm-i feyżi aḳdı baḥr-ı cūduñ
   Ḥevādiṯden muḳaddesdir vücūduñ
   Cemāliñ ẕātı[401] aᶜlādır şühūduñ
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

7. Eger bu cān ise ḥüsnüñ bahāsı
   Nice biñ cān olsun anıñ fedāsı
   Niyāzī'niñ ḳadīm-i āşnāsı
   Ḫaber vir bize cinān illerinden

48a **96**[402]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Bu ḳadar cevr itme ᶜazīz sulṭānım
   Yā n'olur inṣāfa gel baᶜżı baᶜżı
   Ḥālime raḥm eyle rūḥ-ı revānım
   Bendene keremler ḳıl baᶜżı baᶜżı

2. Ġamze-i ḫançeriñ sīneme çalma
   Ḥazer[403] ḳıl efendim āhımı alma
   Çoḳ ise de noḳsānım ḳuṣūra baḳma[404]
   Şaşar bildiginden ḳul baᶜżı baᶜżı

[399] ḳuds kelimesi mecmuada yoktur. age.
[400] serāy-ı cām ū cinānı: serāy-ı ḫāṣ-i cinānı, age
[401] cemāliñ ẕātı:cemāl-i ẕāt, age.
[402] Doğan Kaya, **Sivas Halk Şairleri,** Sivas Valiliği Yayınları, 2009, C.2. s.336'da mevcuttur.
[403] Bu kelime mecmuada "ḫazer" şeklinde yazılmıştır.
[404] baḳma:ḳalma, age.

3. Uġrına ḳoymuşum canıla seri
   Ḫilāfım yoḳ cāndan severim seni
   Bunca zamāndır ki terk itdiñ beni[405]
   Ḳadrim ḳıymetim bil baᶜżı baᶜżı

4. Sen ᶜārifsiñ ne didigim bilürsüñ
   Yaralı göñlüme merhem olursuñ
   Her dem gelince [illegible]durursuñ[406]
   (Her dem ciğerime neşter vurursun)
   Şād eyle göñlümü al baᶜżı baᶜżı

5. Dir **Feryādī** cānı lebi balımsıñ[407]
   Cānımıñ cānānı servi dalımsıñ
   Naṣıl merḥametsiz ḳanlı ẓālimsiñ[408]
   Perīşān göñlümü ṣor baᶜżı baᶜżı

97

Ġazel/Dīvān[409]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Gel melāmet mülküne mālik olan ol şāhı gör
   Ebr olup eflāki ṭutmuş itdigim eyvāhı gör

2. Ey gözüm görme cihānıñ efser ü ḫāḳānını
   Ḫırḳa-i abdālını başındaki külāhı gör

48b

3. Ebrūnuñ miḥrābıñı görmez ṭaşa eyler sücūd
   Aḥsen-i taḳvīmde baḳmaz zāhid-i gümrāhı gör

[405] Bunca zamāndır ki terk itdiñ beni: Bunca yıldır esīr ettiñ sen beni, age.
[406] Her dem ciğerime neşter vurursun, age.
[407] Cānı lebi balımsın:lāubālimsin, age.
[408] Naṣıl merhametsiz ḳanlı ẓālimsiñ : Ḥālimden bilmez bir ḳanlı ẓālimsiñ, age.
[409] **Derdli İbrahim Efendi Divanı,** 1928, s.65'de divanlar kısmında mevcuttur.

4. Gir[me][410] bezm-i zāhide görme mürāyī yüzlerin
   Dergeh-ı abdāla gir de bir ḫāṣül'lāh'ı gör[411]

5. Dön ziyāret eyleme İbrāhīm'iñ bünyādını
   Derdli'niñ göñlün ziyāret eyle Beytul'lāhı gör

98[412]

Ġazel/ Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ḳande görsem nāzenīn keç keç nigāh[413] eyler baña
   Taḫt-ı zülfe gizleyüp vechiñ siyāh eyler baña

2. Būseler iḳrār ider ṭurmaz sözünde tīz döner
   Mevlevīdir sevdigim her dem külāh eyler baña

3. Zülfi leylimdir cemāl-i pāki yāriñ gündüzüm
   Bir yüzün şems eyleyüp birinde māh eyler bāna

4. Ḫalḳ-ı ᶜālem ᶜaşḳıyla rüsvālığım seyr itseler
   Kāfir olsa ḥālimi gördükde raḥm eyler baña

5. Silk-i dilde ḥükm ider sulṭānıdır ben **Derdli**'niñ[414]
   Her ne cevr eyler sezādır pādişāh eyler baña

49a **99**[415]

[410]–ma olumsuzluk eki mecmuada mevcut değildir fakat vezin ve manaya göre icab ediyor.
[411] Bu beyitten sonra aşağıdaki beyit gelmektedir.

Cām-ı ᶜaşḳı bilmeyip taᶜn eyleme zāhid bize
Noḳṭa-i bā ismini zikreyle sırrᵓulᵓlāhı gör, age.

[412] Kutlu, **Derdli Divanı,** s. 82'de divan ismiyle mevcuttur.
[413] nāzenīn keç keç nigāh: nāz ū niyāz, age.
[414]**Derdli İbrahim Efendi Divanı** nüshalarında 5. beyit mevcut değildir.

Ġazel/ Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Gülşen-i ᶜālemde bir nevres fidān añlar beni
   Çeşmi āfet ḳāmeti serv-i revān añlar beni

2. Baġlasan zencīr-i muḥkemlerle ṭurmaz gönlümüz
   Āh ne çāre bir melek-meşreb civān añlar beni

3. Gerçi eglenmek ne ḳābildir şu menḫūs dünyāda[416]
   Bir göñüller uġrusı ebrū-kemān añlar beni

4. **Derdli** her bir yerde eglenmezdi ammā neylesün
   Luṭfı çoḳ iḥsānı yoḳ bir ᶜālī-şān añlar beni

100[417]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Gerçi esb-i tāze süvār olursuñ
   Ne ḳaçar ne ḳovar ne ṭutulursuñ
   Bir yüze gülici mekkār olmuşsuñ
   Ne cāndan sevilür ne atılursuñ

2. Riyā sözlerine ḳarnımız ṭoḳdur
   Gerçi maḥbūbluḳda aḳrānıñ yoḳdur
   İḳrār pāzārında meṭāᶜıñ çoḳdur
   Ne alır ṣatarsıñ ne ṣatılursuñ

3. Yetişir eylediñ sen **Derdli**'ye nāz[418]

[415]**Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928, s.140-141'de divan ismsiyle mevcuttur.
[416] ne ḳābildir şu menḫūs dünyāda: gerek şu meb-hoş beldede, age.
[417] Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 288'de koşma ismiyle mevcuttur.

Nedir bu ettigiñ be hey ḥīle-bāz
Ādem aldadıcı ey baş ḳumar-bāz
Ne oynar ötersiñ ötülürsüñ[419]

49b **101**[420]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Gülşen-i dehr içre gezme serserī
   Ḳorḳarım düşürürler ṭuzaġa seni
   Ne belālar çekdi sefīl pederiñ
   Getirinceye ḳadar bu çaġa seni

2. Terbiyeler olduḳ beklendirmege
   Ṭūṭī gibi seni söylendirmege
   Gezdirüp bāġları eylendirmege
   Almışdır ṭāyeler ḳucaġa seni

3. Ṣaçıñ görse sünbül perīşān olur
   Gider ᶜakıl başından ṭārṭāġān olur
   Ġoncalarıñ baġrı ḳızıl ḳan olur
   Ḳoymasun bāġ-bān her bāġa seni

4. Noḳṣānsın **Derdli**yā çāre-sāzlıḳda
   Yektāsın a ḳuzum her cān-bāzlıḳda
   Gönüller çalmaḳda oyun-bāzlıḳda
   Ṣarmamış analar ḳundaġa seni

102[421]

[418] Derdli ve eyelediñ kelimeleri yer değiştirmiştir. age.
[419] oynar ötersiñ: oynar ne öter ne, age.
[420] Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 266'da koşma ismiyle mevcuttur.

Gazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜAḳlı terk it ey göñül dīvāne ol şimden girü
   Dost cemāliñ şemᶜine pervāne ol şimden girü

2. ᶜĀrif iseñ vāᶜiẓiñ pendini ṭutma aṣlā güş
   ᶜĀşıḳ iseñ sākin-i meyẖāne ol şimden girü

3. Bezm-i ᶜaşḳa baş ḳadem nūş eyle ᶜaşḳıñ cāmını
   Dāᵓimā abdāl-veş mestāne ol şimden girü

50a

4. Dünyā vü uḳbāyı taᶜmīr eylemekden fāriġ ol
   Yaḳ vücūduñ şehrini vīrāne ol şimden girü

5. ᶜĀḳil [ü] dānā dir ise ẖalḳī ᶜālem saña ne
   Sırriyā uṣlı iseñ dīvāne ol şimden girü

50b **103**[422]

Gazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Eyledi bir dil-beriñ ᶜaşḳı beni zārī zebūn
   Ḳorḳarım ki başıma bir gün gele āẖir cünūn

2. Vaṣlına bir çāre bilmem ki bulam andan ẖalāṣ
   Āh [ü]efġān eylerim bülbül miṯāli dünı gün

3. Merḥamet itmez baña hīç nideyin ol dil-rübā
   Cismimi yandırdı ᶜaşḳı eyledi baġrımı ẖūn

4. Ne ider red kapusundan ne virir maṭlūbumı

[421] Cansever, **Egribozlu Mehmet Emin Sırri Divanı** s. 264'de gazeller kısmında mevcuttur.
[422] **Kuddusî Divanı,** h.1313/ m.1895, s.135'de gazel olarak mevcuttur.

Nāzı çoḳ bir yār imiş kim derdimi ḳıldı füzūn

5. Kesme **Ḳuddūsī** ümīdi ḳapusından olma dūr
   Gice gündüz aġla dāᵓim yalvarup destini ṣun

104[423]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Dil-berā zülfüñ şebinde māh-ı tābān gizlidir
   ᶜAnber-i zülfüñde dāᵓim ᶜanber-efşān gizlidir

2. Ṣūretiñ ṣafḥasında [yazılu][424]“ innā feteḥnā”[425]
   Ḥarf-be-ḥarf anıñ yüzünde ḫatm-ı Ḳurᵓān gizlidir

3. Lebleriñden dāᵓimā aḳarḥayāt-ı cāvidān
   Şol sebebden dil-beriñ ābında[426] ḥayvān gizlidir

4. Ṭoġradı ġamzeñ ḫādengi baġrımı ḫūn[427] eyledi
   O simānıñ[428] ġamzesinde zaḥm-ı peykān gizlidir

5. Gözi kūrdır görmedi yüziñde īmān nūrını
   Gül yanaġıñ çehresinde nūr-ı īmān gizlidir

6. Derdimiñ çün kim devāsın bilmedim[429] ṣordum ṭabīb
   Şol sebebden kim seniñ derdinde dermān gizlidir

---

[423] Ayan, **Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni**, C. 1, sy.236’da mevcuttur.
[424] yazılu kelimesi mecmuada yoktur. **Nesimî Divanı**’nın Osmanlı Türkçesi nüshasında bu mısra şöyledir: “Ṣūretiniñ ṣafḥasında yazılıdur innā feteḥ”
[425] Fetih Suresi’inin “Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.” mealindeki 1. Ayeti’nden iktibasdır.
[426] Ābında: laʿlinde, Ayan
[427] ḫūn : ḳan, Osmanlı Türkçesi nüshası.
[428] ismānıñ: sihāmıñ, Osmanlı Türkçesi nüshası.
[429] bilmedim: bilmedi, Osmanlı Türkçesi nüshası.

7. ᶜAhdī peymān istedi senden **Nesīmī** ey nigār
ᶜAhdī peymānında anıñ ᶜahdī peymān gizlidir

51a **105**[430]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Ḳanāᶜat genciniñ pādişāhıyım[431]
Evrādı ezkārım Ṣabūren Ġafūr
Cümle maḫlūḳātıñ bürür günāhım
Ümīdim ḳatᶜ itmem ᶜAfūvven Ġafūr

2. Varup bir şecerden ḫiṭāb alurdı
Vaḥy-i Rabbāniye ḳurbān olurdı[432]
ᶜAḳl [ū] fikr[433] anda ḫamūş olurdı
Mūsāya tecellī Süleymāna mūr[434]

3. Dört melek ḫalḳ itdi Ḫallāḳ-ı cihān
Her biri bir işe müvekkel ey cān[435]
Mikāᵓil'e bārān Cebrāᵓil'e Ḳurᵓān
ᶜAzrāᶜil'e rūḥ[436] İsrāfīl'e ṣūr

4. Beni Mecnūn itdi bir ṣaçı Leylā
Sevdāsı başımdan gitmiyor ḥālā

---

[430] Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 232'de koşma-nefes ismiyle beş dörtlük olarak mevcuttur. Derdli İbrahim Efendi Divanı1928, s. 77'de nefes ismiyle mevcuttur. Şiirin dördüncü bendi mecmuaya alınmamıştır. Karşılaştırmada Kutlu'nun eseri esas alınmıştır.

[431]
Ḳanāᶜat mülkünüñ pādişāhıyım
Dārāt-i devletim:ṣabūren şekūr
Heb yaradılmışıñ pür günāhıyım
Evrād ū eẕkārım:ᶜafuvven ġafūr.

[432] ḳurbān olurdı:ḥayrān olurdı, age.
[433] ᶜAḳl [ū] fikr:ᶜAḳlı fikri ḳoyup, age.
[434] Süleymāna mūr:gösterdikce Ṭūr, age.
[435] Her biri bir işe müvekkel ey cān:Birer ḫidmet üzre müvekkel her ān, age.
[436] rūḥ : ervāḥ, age. Bu şekilde vezin düzeliyor.

Derdli hüner böyle didiyse [437]Mevlā
Ḳażāya rıżā evvel[438] belāya ṣabūr

106[439]

Ġazel/Ḳalenderī

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ey göñül şād ol Muḥammed Muṣṭafā devrānıdır
   Meşreb-i Şāh-ı velāyet Murtażā devrānıdır

2. Ḥikmetü'llāh her ṭarafdan sırr-ı Şāh oldı ẓuhūr
   Şāh Ḥasan [ü] Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā devrānıdır

3. Ṭālib ol Zeyne'l-ᶜAbā'ya Bāḳır'a iḫlāṣıla
   Caᶜferī Kāẓım ᶜAlī Mūsā Rıżā devrānıdır

4. Şāh Taḳī Sulṭān-ı ᶜālem Şāh Naḳī Şāh ᶜAsker
   Mehdīdir dīn serveri āl-i ᶜAba devrānıdır

5. Zāhidiñ refᶜ-i zühdi ḳalmadı ayrılıḳ demi[440]
   Lā-cerem ḫandān-ı[441] ṣafā mihr-i vefā devrānıdır

6. Ṣoḥbet-i ᶜirfāna girmez her ḫabīsi bī-ḫabīs[442]
   Bunda bunda[443] sıġmaz nāşīler bu āşnā devrānıdır

51b

7. Geçdi ḥükm-i devr-i mervān geldi Şāh'ıñ leşkeri
   Ey **Ḳalender** secde ḳıl kim evliyā zamānıdır

---

[437] hüner böyle didiyse : hüner budur yazdıysa, age.
[438] rıżā evvel:rāżı ol, age.
[439] http://www.asikremzani.net/makale/Kalender_Celebiden_3.html (05.09.2018) sayfasında bu şiir Kalender Çelebî'ye ait olarak bazı farklılıklarla yer almaktadır. Kanunî Dönemi'nde isyan etmiş olan şahıs bu isim ve namla şöhret bulmuştur. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[440] Ẕāhidiñ refᶜ oldu zühdi ḳalmadı ayruḳ demi, adı geçen site
[441] Bu kelime mecmuada "ḥandān" şeklinde yazılmıştır.
[442] Ṣoḥbet-i ᶜirfâna ermez her hasīs-i bī-ᶜḫaber, adı geçen site
[443] Tekrarlanan bu kelimelerden biri fazladır ve vezni bozuyor. Nitekim tespit edilen versiyonlarda bu kelime yoktur.

107

Şarḳī/Semāʿī Ḥicāz[444]

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Ḫırām it gülşene gūş eyle ʿarʿardan müdārāyı
   Utandır serv-ḳadd-ı dil-geşiñle serv-i bālāyı
   Süzüp nergisleriñ meclisde ser-ḫoş eyle mīnāyı
   Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāḥ-zāyı

2. Temāşā ḳıl dilā ṣular gibi her gūşesiñ bāġıñ
   Seniñçün olduġuñ bil lāle-zārıñ dāġ-ı pür-dāġıñ
   Bahār eyyāmıdır ey naḫl-ı nevres geçmeden çaġıñ
   Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāḥ-zāyı

3. Ne būy-ı ġoncadan taḥmīd olunmuş gül-bünsün sen
   Zebān-ı **Vāṣıf-**ı bülbül iden ʿaşḳıñla sensin sen
   Daḫı açılmadıḳ berg-i semende tāze tensin sen
   Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāḥ-zāyı

52a **108**[445]

Şarḳī/Ḥicāz

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Ṣunduġuñ mey sāḳīyā teskīn-i sevdā eylemez
   Kevs̱er içsem de içimde neşʾe peydā eylemez
   Zevḳ-i mey maḫmūr-ı ʿaşḳı mest ü şeydā eylemez
   Kevs̱er içsem de içimde neşʾe peydā eylemez

[444] **Enderunlu Vâsıf Dîvânı,** h. 1257 m. 1868 , s.20'de dört bentlik bir şarkı olarak mevcuttur.
[445] Bu şiirin hangi Feyzî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

2. Rind-i Mecnūn-meşrebim pāyımda bir zencīr yoḳ
Dilde feryād eylemekden başḳa bir tedbīr yoḳ
Ben de mi iḳbāl yoḳ mey de mi teʾs̲īr yoḳ
Kevs̲er içsem de içimde neşʾe peydā eylemez

3. Bir ṭarafdan ifTirāḳ ve bir ṭarafdan iştiyāḳ
Cānıma ḳaṣd itmek üzre eylemişler ittifāḳ
Başmadıḳça sāḳī-yi şīrīn-edā bezme ayaḳ
Kevs̲er içsem de içimde neşʾe peydā eylemez

4. Olalı gönlüm ḫumār-ı inşirāḥa mübtelā
Bezm-i meyden hiss olunmaz dilde ās̲ār-ı ṣafā
Nāzeninim nāz ile mey ṣunmadıḳça **Feyżiyā**
Kevs̲er içsem de içimde neşʾe peydā eylemez

52b **109**

Şarḳī/Ḥicāzkār[446]

feʿi lā tün / feʿi lā tün / feʿi lā tün / feʿi lün

1. N’olduñ aġlarsın idüp dem-be-dem eyvāh göñül
Eyle Allāh’ı seversen beni āgāh göñül
Ḫ̆āb-ı reʾfet eş̲eri hīç bulamam çeşmimde
Rūz ü şeb eylemeden nāle-i cān gāh göñül
Şimdi müşkil bu ki ʿizzet seni ḳılmışlar penāh
Kime ḥālim ideyim ʿarż ü beyān āh göñül

2. Söylesem zikri de bir gūne elemdir yoḫsa
Neler itdi buña bu tāliʿ-i bed-ḫ̆āh göñül
Ḳorḳarım sen de benim gibi esīr-i ʿaşḳsın
Acıdım şimdi seniñ ḥāline vaʾlāh göñül

[446] Bazı güfte ve beste sitelerinde nakarat beyti İzzet Molla’ya ait olarak verilmektedir. http://www.yedinota.com/beste/gonlumun-bais-i-giryanligi-canan-elidir-2723 (15.04.2019). Şahin, Keçeçi-zâde İzzet Molla **DivanlarıBahâr-ı Efkâr ve Hazân-ı Âsâr’da , mesnevisi Mihnetkeşan**’da bu kafiyede bir şiir ilgili şiir mevcut değildir.

Şimdi müşkil bu ki ᶜizzet seni ḳılmışlar penāh
Kime ḥālim ideyim ᶜarż ü beyān āh göñül

3. Söyle derdiñ ne ise ṣaḳlama benden zīrā
Ġayrı yoḳdur diyecek n'oldı saña vāh göñül
Çekdigin derd ġamını ben de ber-ā-ber çekerim
Anıñ içün yanar aġlar iderem āh göñül
Şimdi müşkil bu ki **ᶜizzet** seni ḳılmışlar penāh
Kime ḥālim ideyim ᶜarż ü beyān āh göñül

53a **110**[447]

Şarḳī/Ḥicāzkār

Müs tef ᶜi lā tün Müs tef ᶜi lā tün

1. Bī-mār-ı ᶜāşḳıñ dermānısın sen
Üftādegānıñ hep cānısın sen
Dil-berleriñ eñ fettānısın sen
Ḫūbān-ı ᶜaṣrıñ sulṭānısın sen

2. Diḳḳatle ḥüsnüñ ḳıldım temāşā
Maḥż-ı melāḥat gördüm ser-ā-pā
Ben çoḳ güzeller seyr itdim ammā
Ḫūbān-ı ᶜaṣrıñ sulṭānısın sen

3. Zülfüñ ġamıyla Nācī perīşān
ᶜAşḳıñla ᶜālem ser-mest ü ḥayrān
Kim gördi böyle serv-i ḫırāmān
Ḫūbān-ı ᶜaṣrıñ sulṭānısın sen

111[448]

[447] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** MEB, İstanbul 1997, s. 314'de beş bent olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Osmanlı Harfleriyle basılmış eseri Yadigâr-ı Nacî'de s. 95'de şarkı ismiyle mevcuttur. Şarkı beş benttir. Mecmuaya 3 ve 4. bentler alınmamıştır.

Şarḳī[c]/Uşşāḳ

fe [c]i lā tün / fe [c]i lā tün / fe [c]i lā tün / fe [c]i lün

1. Gönlümüñ bā[c]iṯ-i giryānlıġı cān elemidir
   [c]Aḳlımı böyle perīşān iden zülfi telidir
   Ġurbet elde beni sevdā-zede-i vuṣlat idüp
   Gezdiren firḳat ile serserī [c]aşḳı yelidir
53b [c]İzzetā dem de geçer ġam da geçer [c]ālemde
   Vaḳtini ḫoş geçirüp şöylece eglenmelidir

2. Atılan oḳ girü dönmez düşünirdüñ evvel
   Şimdicek saña naṣīḥat iden ādem delidir
   Ġayrı oldı olacak şaṣtını yarı düşirüp
   Menzil-i vuṣlat-ı cānāna bir ṭaş degmelidir
   [c]İzzetā dem de geçer ġam da geçer [c]ālemde
   Vaḳtini ḫoş geçirüp şöylece eglenmelidir

112

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Sızup bir ḳaṭre-i meyden ṭolān
   Kāna düşmeyince mekāna düşmez
   Arayup mürşīdin üzere bulan
   Çeşm-i ḥayāt bulan ḥayvāna düşmez

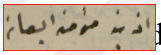
2. Sızdı cān gör anı ḳondı bu ḫāne
   Alnına ḳayd oldı ābıla dāne
   Herkesī meta[c]ını düzmüş dükkāne
   Gönülde olmayan lisāna düşmez

[448] İlyas Yazar, Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri, **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu,** 18-20 Eylül 2003, s.257'de bu şiirin nakarat kısımları Kastamonulu İzzet Efendi isminde bir şaire ait olarak verilmektir. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

54a

3. Her cān tecellīde ābreng elinde
   Ābreng ister iseñ devr dile anda
   Ḥaḳ ṣorar sūçunı ulu dīvānda
   Ḥaḳḳ'a irmeyen insāna düşmez

4. Cāhil olan ādem benden ᶜar mı ider
   Sevmesini bilmeyüp güzeliñ ḫār ider
   Zebān-ı ᶜandelīb güle zār ider
   Degme bülbül ṭoġrı gülşene düşmez

5. **Ṣādıḳ**'ıñ muḥibbi mihribānıyla
   Didi mālı nidem dile ḫānıyla
   Ḳırḳ sekizde erenleriñ cemᶜine
   düşmez

113

Beyit/Müfred

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

Dirīġā ehl-i ᶜaşḳıñ boynuna bir lāle ṭaḳmışlar
Muḥabbet zencīridir ṣanma ki ḫālḫāle ṭaḳmışlar

54b **114**[449]

Murabbaᶜ

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Meẕhebinde ᶜārifiñ Mevlā'yı bilmek maᶜrifet
   Ḥarfi ṣavtsız işidüp bālāyı bilmek maᶜrifet
   Bu ledūnī ḥikmetinde görinür ṣunᶜ-ı ḳader
   Mekteb-i ḥüsnüñ açup imlāyı bilmek maᶜrifet

[449] İlbak, **Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme),** s. 181, 182'de'de mevcuttur.

2. ᶜĀşıḳ olan bu fenāda bulmadılar raḥātı
Mürşīd-i kāmil elinden istediler himmeti
Yā İle'llāhī[450] hidāyet ol Muḥammed ḥürmeti
Her seḥer Mecnūn olup Leylā'yı bilmek maᶜrifet

3. Al ḥayātı irşādından ᶜilm-i vehbīden ḫaber
Levḥ-i maḥfūẓda yazılmış tā ezel böyle ḳader
Levḥinden oḳur ledūnī eyleyup ẕāte sefer
Ḳāmet-i Ṭūbā olup evlāyı bilmek maᶜrifet

4. Bu ene'l-Ḥaḳ menzilinde çekdiler çoḳ zaḥmeti[451]
Girdiler bu ferāşe senbulursuñ rāḥatı
Ey **Ḫayālī-i Şems** çekdiñ bu arada zaḫmeti
Lā içinde ġarḳ olup illāyı bilmek maᶜrifet

55a **115**

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Her ne cefā iderseñ ḫoş gelür baña
Baña şīrīn gelür dilleriñ dostum
Benden ġayrısına meyil virirseñ
Ḳış ola ṭonıla yollarıñ dostum

2. Meyliñ virme mollayına miskine
Özüñi ḳat bir kāmile pişkine[452]

[450] İlelāhī:İlāhī ḳıl, age.
[451] zaḥmeti: miḥneti, age.

Severseñ Mevlā'yı Ḥaḳḳ'ıñ ᶜaşḳına
Dola ḳollarını boynuma dostum

3. Īmānı bulunmaz seni benden ayıran
Eller bāġçeye giriyor uyan
Ḳula dalde[453] ise Allāh'a ᶜayān
Senden ayrılan aġlarım dostum

4. Aġyār olan ġayyı[454] bildirir
Ṣāġyār olan Ḥaḳ niẓāmıñ ṭoldırır
bāġçemizden bir gül indirir[455]
Māh yüzine siyāh telleriñ dostum

5. **Ḳul Muṣṭafā**[456]güllerimi dirmişsiñ
Sen benim yārime nice ḳıymışsıñ
İsterim dünyānıñ mālını virmişsiñ
Sensiz ben dünyāyı neylerim dostum

116[457]

Müseddes[458]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. ᶜĀlem keşretinde ḳalma ey göñül gel bī-ḫuṭūr
Yevme tüblā[459] olmadan cehd eyle nefsiñ başını ur
Kendini bilmekdir ancaḳ ādeme ḫayrü'l-umūr

---

[452] Pişkine:mürşide, age.
[453] Dalde:dulda, age.
[454] Ġayyı: cümle ᶜaybın, age
[455] Baġna nādān girmiş gülün şoldurur, age.
[456] Kul Mustafa'ya mal edilen bu şiir Pir Sultan Abdal'a aittir. Nitekim Pir Sultan Abdal'ın şiirleri arasında bazı mısraları aynen olmak üzere yüksek bir benzerlikle bulunmaktadır. Öztelli, "**Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri",** s. 393'te 321. şiir olarak mevcuttur.
[457] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[458] Şiirin ilk bendinden mükerrre müdeddes oduğu anlaşılıyor ancak müstensih diğer şiirlerde olduğu mütekerrir mısralar için nakatat ve eyzan kelimelerini kullanmamıştır. Mütekerrir kısımlar eklendi
[459] Tarik Suresi'nin "O gün gizli şeyler ortaya çıkar." mealindeki 9. Ayeti'nden iktibastır.

Gör ne yüzden görinür derde düşer ehl-i ḳubūr

55b El-tenādī li'l-münādīler[460] midir çalındı ṣūr

(Eyyühe'n-nāsī[461] aᶜlemū)[462] hāẕā budur yevmü'n-nüşūr[463]

2. Secde eyle ādeme iblīs gibi ᶜār eyleme
   Emr-i nehyi bil Ḥaḳḳ'ı sen meskeni nār eyleme
   Ṣümme vechi'l-lāhı[464] bil ẕātıñda inkār eyleme[465]
   Küntü kenzün[466] sırrını bildiñse iẓhār eyleme
   El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı ṣūr
   (Eyyühe'n-nāsī aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr

3. Sevildi ᶜuşşāḳı vechi menzili ᶜaḳl-ı maᶜād
   Eyleme bu kenzi mālıñ eyleyim baḫş-ı fūᵓād
   Aḥsen-i taḳvīme[467] baş eg Ḥaḳḳ'a eyle inḳiyād
   Ḳoyma elden dāmenin bir kāmiliñ ḳılma ᶜinād
   El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı ṣūr
   (Eyyühe'n-nāsī aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr

4. İrmedi maḳṣūdına zīrā Muḥammed bī-delīl
   Refref-i mey-i ᶜaşḳa süvār oldı öñünce Cebrāᵓīl[468]
   Ḳāb-i Ḳavseyn mülküne başdı ḳadem emr-i Celīl
   Gel bu sırra āşnā ol ḳalma ḫārī-i ẕelīl
   El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı ṣūr
   (Eyyühe'n-nāsī aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr

---

[460] Al-i İmran Suresi'nin "Rabbimiz, gerçekten biz 'Hakikatinizi esmâsıyla oluşturan Rabbinize iman edin' diye imana davet edeni duyduk ve hemen iman ettik." mealindeki 193. Ayeti'nden iktibastır.
[461] Bu kelimedeki "ī" hecesi hece fazlalığına neden olup vezni bozuyor.
[462] "Ey insanlar, biliniz!" anlamına gelir.
[463] Herkesin amel defterinin açılıp neşredileceği kıyamet ve haşir günü anlamına gelir.
[464] Bu ibare daha önceki dipnotlarda açıklandı.
[465] Muhtemelen müseddes olarak yazılmış bir şiirdir ve bu mısralar nakarat kısımlarıdır ki diğer bentrlerin nihayetinde tahrir edilmemiştir.
[466] "Ben, gizli bir hazine idim, bilinip tanınmak istedim ki mahlûkâtı yarattım." Hadis-i Şerif'inden iktibastır.
[467] Tin Suresi'nin "Gerçekten biz insanı en güzel bir sûrette yarattık." mealindeki 4. Ayeti'nden iktibastır.
[468] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır. Önünce kelimesi önce şeklinde okunsa vezin düzelir.

5. Ḥaşri neşri bunda gör daᶜvā-yi ferdāyı bıraḳ
Çār ᶜanāṣır şeş cihet ḥükm eyleyen ol şāha baḳ
56a Leyse fi'd-dār[469] ṣūreti [bil]sendedir ṣanma ıraḳ
Söyleden Ḥaḳ'dır dem-ā-dem işiden her nuṭḳı Ḥaḳ
El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı ṣūr
(Eyyühe'n-nāsī aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr

6. Bildiren erbāb-ı ᶜirfāna bu remzi hel eṭā[470]
Bilmez iseñ vaᶜdeyi heyhāt ḳaldıñ muṭlaḳā
Emr-i künden on sekiz biñ ᶜālemi ḳıldı numā
Gel delālet[471] perdesin çāk eylemeyen görmez Atā[472]
El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı ṣūr
(Eyyühe'n-nāsī aᶜlemū) hāẕā budur yevmü'n-nüşūr

117[473]

Ġazel

me fā ᶜî lün / me fā ᶜî lün / fa ᶜû lün

1. Velī olmaz kişi ṭaşlanmayınca
Ṣivā endīşesi boşlanmayınca

2. Kemāle iremez sālik dirīġā
Bu ᶜaşḳıñ odına haşlanmayıca

3. Ne denlü ᶜaḳlı olsa da kişiniñ
Oḳumaz ḫ̆ocāya başlamayınca

[469] Bayezid-i Bistmaî'nin "Evde başka bir ev var." mealindeki "Leyse fiᶜd-dār ġayre deyyār" sözünden iktibastır.
[470] İnsan Suresi'nin "İnsan henüz anılır bir şey değilken üzerinden uzunca bir zaman geçti." mealindeki 1. Ayeti'nden iktibastır.
[471] Müstensih ḍalālet yerine delālet yazmış olabilir veya bizim çıkaramadığımız bir manaya işaret ediyor olabilir.
[472] Bu kelimenin hemen üstü çizilmiştir. Müstensih genellikle bunu mahlaslar için yapmıştır. Ancak mahlas olup olmadığı netleştirilememiştir. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.
[473] **Kuddusî Divanı**, s. 180-181'de yer alan bir gazeldir.

4. Daḫı başlamaġıla ᶜālim olmaz
   Çalışup dersine dūşlanmayınca

5. Ṣabiyi bāliġ hemīn ᶜāḳil olur mı
   Nice yıllar geçüp yaşlanmayınca

6. ᶜAmel çoḳluġuna yoḳ iᶜtibār hīç
   Ḳulundan Ḫālıḳ'ı ḫoşlanmayınca

7. Gel ey **Ḳuddūsī** sen de olma tenbel
   Vücūd bulmaz bir iş işlenmeyince

56b **118**[474]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. ᶜAşḳ derdine dermān ṣordım ᶜālemde
   Ne Eflātūn bilir ne Loḳmān yazar
   Erbāb-ı ᶜaşk olan ḳalur mātemde
   Añlarıñ aḥvāliñ perīşān yazar

2. Bulunmaz ᶜālemde böyle bir[475] dil-rübā
   ᶜAşk ü muhabbeti başlara belā
   Münker vefat ettirmesi ṣavābdır ammā
   Kāmil ḳāḍī üstümüze ḳan yazar

119[476]

Ġazel

Me fâ 'î lün / Me fâ 'î lün / Me fâ 'î lün / Me fâ 'î lün

[474]**Derdli İbrahim Efendi Divanı,** 1928 tarihli nüshada s.580'de koşmalar kısmında mevcuttur.
[475] Bu mısranın vezninde bir hece fazladır. "Bir" kelimesi çıkarılırsa vezin düzelir. Nitekim **Divan'**da bu kelime yoktur.
[476] Cansever, **Egribozlu Mehmed Emin Sırrî Divanı**, s.195'te gazeller kısmında geçmektedir.

1. Gel ey dil gic şu dünyādan ḳalender ol ḳalender ol
   Ferāġat eyle ġavġādan ḳalender ol ḳalender ol

2. Şu dünyādan gidenlerden ḫaber yoḳdur gelenlerden
   Naṣīḥatdir erenlerden ḳalender ol ḳalender ol

3. Ḳanı Ḥüsrev ḳanı Dārā ḳanı Mecnūn ḳanı Leylā
   Çü bildüñ fānīdür dünyā ḳalender ol ḳalender ol

4. Saña derim be hey ādem ḳulaġuñ ṭut baña bir dem
   Geçen geçdi bu demdür dem ḳalender ol ḳalender ol

5. Gel ey **Sırrī** seyāḥat ḳıl bu nefsine siyāset ḳıl
   Ḳamudan geç ferāġat ḳıl ḳalender ol ḳalender ol

57a **120**[477]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Elīf Allāh-i yektā olan idi
   Ebced ḥesābında añlar cīm idi
   Kendi mevtāsını gören kim idi
   Görmeyen de söyler gören de söyler

2. Olura olmaza ṣorma sü'āliñ
   Dert ḳapunuñ kaç ḳatdandır dīvārı
   Yedi kerre anasından ṭoġanı
   Ṭoġmayan da söyler ṭoġan da söyler

3. **Noḳṣān** mıdır ḥaḳīḳatıñ yolıdır

[477] Erzurumlu Noksanî'ye aittir. İsmail Özmen **Alevi-Bektaşi Şiiri Antolojisi,** C.3, TTK, Ankara 1998, s. 238'de tespit edilmiştir. Şiir beş bent olup ilk iki bendi mecmuada yoktur.

ᶜAḳıl irmez evliyānıñ sırrıdır
Kendi mevtāsını ḳılan ᶜālīdir
Ḳılmayan da söyler ḳılan da söyler

121[478]

Noḳṣānī

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Bir kāmile cāndan hidmet eyle ki
Nār-ı ᶜaşḳa ṣalup pişirir seni
Teslīm olup her sırrını söyle ki
Ḳorḳdığıñ yerlerden aşırır seni

2. Yallancı ḳallāşa ḫidmet eyleme
Muṭlaḳ münāfıḳdır ülfet eyleme
Ḫırṣıla üstüne gelse söyleme
İblīsden eşeddir şaşırır seni

3. Dilde ḳavli ḳarār muḥabbet çoḳdur
Zerre Ḥaḳ nişānı ḳalbinde yokdur
57b Bāṭınıñ görmezseñ dime kim Ḥaḳ'dır
Dar ḳapda ḳaynama daşırır seni

4. Ẓāhir ᶜilmi çoḳdur maḫlūḳa ṣātar
Elleriñ bāġında şaḳıyup öter
Yaḳınına var[ma] yaḳandan ṭutar
Ḥaḳḳ'ıñ dergāhından düşürür seni

5. **Noḳṣānī** ṣaḳınup uyma her cāna

[478] Vaktidolu**, Erzurumlu Halk Ozanı Noksanî Baba,** s.58'de mevcuttur.

Biñ cān içre bir cān yetişür ᶜirfāna
Ḳuşūrı senden bul düşme beyāna
Nefse uyma yoldan düşürür seni

122[479]

Murabbaᶜ[480]

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Gel ey ṣūfī bizi ṭaᶜn itme hergiz böyle persizce
   Bizi kendiñ gibi cāhil mi ẓann itdiñ hünersizce
   Elin çek ehl-i ᶜaşḳdan ey īmānsız denī fersizce
   Sözüm diñle seni be-nām iderler ḫabersizce

2. Bir āteşdir bizi yandırdı olduḳ cümlemiz iḥrāḳ
   Sen ol āteşte yanmazsıñ diliñ çek bārī ey alçaḳ
   Demişsiñ mey içüp maḥbūb seven kāfir olur muṭlaḳ
   İşitdim öyle bir cāhil imişsiñ sen ḫayırsızca

3. ᶜİnād ābıyla yurılmış vücūduñ kāsesi ekmel
   Siziñ bu işiniz yāhū riyādır māh-ı müstaḳbel
   Be hey bed-ḫūy riyādan semmden pāk it özün evvel
   Riyā itme güzel sev bāde iç onlar żararsızca

58a

4. Biz ol ḳālū belādan[481] müslümāñız evvel ü āhir
   Elest peymāmnesin nūş eyleyen ᶜāşıḳlarız ẓāhir
   Ne ḥaddi dil uzatsın ehl-i ᶜaşḳa sen gibi kāfir
   Nice ṣūfīleri īmāne çekdik biz ḫabersizce

[479] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
[480] Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi,** Türk Dil Kurumu Yay., 9. Baskı, Ankara 2009, s. 357'de Derviş mahlaslı bir şaire ait olan bir murabba semai örneği olarak mevcuttur. Mecmuada yer alan 3. bent bu eserde mevcut değildir. İki nüsha arasında önemsiz farklılıklar vardır.
[481] A'raf Suresi'nin 172. Ayeti'nin "Ben, sizin Rabbiniz değil miyim?" Dediler ki: "Evet, Sen, bizim Rabbimizsin: biz şahit olduk." melalindeki bir parçasıdır.

5. Şeriᶜat hem ṭarīḳat baḥriniñ ᶜummānı olduḳ biz
Ḥaḳīḳat maᶜrifet deryāsınıñ ġavvāsı olduḳ biz
Ṭarīḳ-ı Naḳşībendīden **Dervīş**-i Bektaşī olduḳ biz [482]
Ki sen bir şekl-i merkebsiñ gel ey ṣūfī s̱emersizce

123

Ġazel[483]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ṭālibā gel lāyı ısḳāṭ eyleyüp illāyı bul
Gic bu keṣret ᶜālemiñden vaḥdet-i kübrāyı bul

2. Ḳaṭreye aldanma hergiz ṭālib-i ᶜummān iseñ
ᶜĀlemi cümle iḥaṭā eyleyen deryāyı bul

3. Serserī gezme cihān bāġında cānā ᶜāḳil ol
Var yüri şol şehr-i ᶜuḳbāya giden ālāyı[484] bul

4. Ḫ̆āb-ı ġafletde geçürme ᶜömrüni nergis gibi
Ḳadre irmek ister iseñ Leylā-ı Esrā'yı bul

58b

5. Ḥızr-ı[485] dünyāyī bahādır aña meyl itme ṣaḳın
Var ᶜAden şehrinde ey dil gevher-i yektāyı bul

6. Murġ-ı cānāndan ḫaber almaḳ dilerseñ (…)[486]
Gir göñül Ḳāf'ında per ü bāl açan ᶜAnḳā'yı bul

124[487]

[482] Ṭarīḳ-i müstḳīmiñ Dervīş-i yek-tāsı olduk biz, age.
[483] Bu şiirin müellifi tespit edilemdi.
[484] Yunancadan dilimize giren bu kelimenin ünlüleri hem uzun hem kısa okunabilir. (Kubbealtı Lugatı)
[485] Bu kelime mecmuada ḫızr şeklinde yazılmıştır.
[486] Muhtemelen mahlas verilmemiş. Vezinde fâilün kalıbı eksik. Müstensihin kendi şiiri olabilir.

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Erenler serveri gerçekler pīri
   Ḫünkār Ḥācı Bektaş pīrleriyüz[488] biz
   Balım Sulṭān ᶜAbdāl[489] Mūsā şāhımız
   ᶜAlī Seyyid Sulṭān dallarıyuz [490]biz

2. Ġayġusuz Abdāldır ser-fırāzımız[491]
   Ḳara donlu Cān Baba türbe-dārımız
   Ḳanber ᶜAlī Sulṭān şāh-süvārımız
   Necef deryāsınıñ dürrleriyüz[492] biz

3. Ṣarı İsmāᶜīl Ḥācı Sulṭān ulumuz
   Şāh-ı Ḫorāsān'a çıḳar yolumuz
   Muḥammed ᶜAlī'den doġar[493] gülümüz
   On iki imām ṭarīḳiniñ serverleriyüz[494] biz

4. Ḫıḍır İlyās benem hem[495] yoldaşımız
   On iki İmāmlara baġlu başımız[496]
   Mātemde ḳan aġlar hep ḳardaşımız[497]
   Şāh-ı Kerbelā'nıñ ḳullarıyuz[498] biz

---

[487] Altıok**, Turâbî Dîvânı** ve **Yanbolulu Ali Turâbî Baba,** s.281'de 46 numarasıyla mevcuttur. Azar, Türâbî Divânı, sy. 775'te "Divanında Olmayan Şiirler" kısmanıda 6.şiir olarak mevcuttur. Bu çalışmada 4. dörtlük yoktur. Karşılaştırmada daha kapsamlı olduğu için Altınok'un eseri esas alındı.
[488] Bektaş(ī) pīrleriyüz: Bektaş erleriyüz, age.
[489] Bu kelimede mecmuada ᶜAbdāl şeklinde yazılmıştır.
[490] dallarıyuz: gülleriyiz, age.
[491] ser-fırāzımız: ser-dārımız, age.
[492] dürrleriyüz: gevheriyiz, age.
[493] doġar:ḳoḳar, age.
[494] īmām ṭarīḳiniñ serverleriyüz: imāmıñ serveriz, age.
[495] benem hem: bizim ol, age.
[496] Mısranın vezninde bir hece fazladır.
[497] hep ḳardaşımız: dīde yaşımız, age.
[498] ḳullarıyuz: erleriyiz, age.

5. **Türābī** üçleriñ birisi oldı
   Beşler, yediler, ḳırḳlar meydāne geldi[499]
   Ḫorāsān erleri naṣībin aldı[500]
   Evlād-ı ᶜAlī'niñ erleriyüz biz[501]

59a **125**[502]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Gelberü bu demde olma ġāfilūñ
   Ekṣerü'n-nāsi fehüm lā yüᵓminūn[503]

2. Çün ezelden söyledim size kitāb
   Vaḥiyiküm[504] leᶜelleküm taᶜḳilūn[505]

3. Kim ki taṣdīḳ eylemez nuṭḳ-ı Ḥaḳḳ'ı
   Ve Resūlehüm fehüm lehü münkirūn[506]

4. Kim ki evlāda ḫıyānet eyledi
   İnne ulāᵓike hümü'ẓ-ẓālimūn[507]

5. Ey **Vīrānī** ẕāt-ı Ḥaḳḳ'ı kim görür
   İnnā lillāhi ve innā ileyhi rāciᶜūn[508]

---

[499] Beşler, yediler, ḳırḳlar meydāne geldi: Yediler, ḳırḳlar meclise doldu, age
[500] naṣībin aldı: ᶜaẓmedip geldi,age.
[501] Evlād-i ᶜAlīniñ erleriyüz biz: Muḥammed ᶜAlī'niñ ḳullarıyız biz, age.
[502] Vaktidolu, **Vîrânî Divanı ve Risalesi,** s. 293'te beyt ismiyle mevcuttur. Bihter Ünal, **Virani Dede, Fakr-name(İnceleme, Metin, Dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Kütahya, 2006, s.161-162'de beyt ismiyle yer almaktadır. Karşılaştırmada Ünal'ın çalışması esas alındı.
[503] Müminler hariç insanların çoğu anlamazlar, manasına gelir.
[504] Ve'ṣ-ṣaküm bihī, age.
[505] Size vahyedildi ve umulur ki böylece akır edersiniz, anlamına gelir. Akıl edersiniz kısmı bazı Ayetlerde geçmektedir.
[506] Mu'minûn Suresi'nin "Yoksa Peygamberlerini henüz tanımadılar da bu yüzden mi O'nu inkâr ediyorlar?" mealindeki 69. Ayeti'nden iktibastır.
[507] Mumtehine Suresi'nin "Muhakkak onlar zâlimlerdir." manasındaki 9. Ayeti'nden iktibastır.
[508] Bakara Suresi'nin "Biz ilâhî kazaya rıza için yaratılmış kullarız. Sonunda yine Allah'ın huzuruna vararak hesaba çekileceğiz." anlamına gelen 156. Ayeti'nden iktibastır.

126[509]

Murabbaᶜ

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün?

1. İki noḳṭa üç ḥurūfdur dört kitāb andan çıḳar
   Elīfi lāmdan ayıran ol keẕẕāb dīnden çıḳar
59b Ḫaṭṭ-ı istivā ḥesābın degme bir cān añlamaz[510]
   Żiyā virir şemsi ḳamer māh-tāb andan çıḳar

2. Men ᶜaref'iñ[511] esrārını oḳur ᶜālimler bilür
   Ehl-i beyte yetmeyeniñ iḳrārın şeyṭān alur
   Çār ᶜanāṣırıñ bābında göñül dostını ṭanur
   Cümle maḫlūḳıñ atası kāfıla nūndan çıḳar

---

[509] Doğan Kaya, "Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail", **Alevilik Araştırmaları Dergisi,** S. 4, Ankara 2012, s. 223-238'de tespit edilmiştir. Bazı siterlerde Viranî'ye atfedilse de **Viranî Divanı**'nda tespit edilmemiştir.

[510] Arada büyük farklar olduğu için şiir age'deki şekliyle aşağıya dercedilmiştir.

1. İki nokta üç huruf dört kitap andan çıkar
   Elifi mimden ayıran ol kezzap dinden çıkar
   Elifi mim rumuzunu binde bir can anlamaz
   Ziya verir şems kamer mahitap andan çıkar

2. Arif-i billâh olan okur aktan karayı
   Dost cemali hor gören yıkar gönül sarayı
   (Elif)de (Ye)yi (Sad)da (Dal)ı bilen sarar yarayı
   Hatta o (Sin) (Fe) hikmet-i (Vav) dahi (Lam)'dan çıkar

3. İlm-i ledün hikmetini okur arifler bilir
   Ehl-i Beyt'e bende olmayan ikrarın şeytan alır
   Çar-ı anasır babında gönül dostunu tanır
   Cümle mahlûkatın atası (Kâf) ile (Nun)'dan çıkar

4. Peygambere ümmet isen doğru raha gel beri
   Nasip veren eli gözle gezme arada serseri
   Yiğirmi dokuz huruftur harf-be-harf cümle varı
   (Lam-elif) kaymakam olmuş miftahı (Ya)'dan çıkar

5. Ey İSMAİL tevekkül kıl gözle dostun yolunu
   Küntü kenze nazar kıl bilir edna halini
   Hayâ ile üns eyleyen ol doğrultur yolunu
   İlm-i hakikat madenidir cavidan andan çıkar

[511] Kendini tanıyan Rabbini tanır, mealindeki Hadis-i Şerif'ten iktibastır.

3. Eger āment olduñ ise toġru rāha gelberü[512]
Naṣīb viren eli gözle gezme arada serserī
Yigirmi sekiz ḥurūfdur ḥarfi ḥarf cümle varı
Birisi ḳāʾim maḳāmdır miftaḥı lāmdan çıḳar

4. ʿĀrif-i billāh olanlar seçer aḳdan ḳarayı
Elīfden ṣādı [ü] dālı bilen ṣarar yarayı
Dost cemāliñ ḫor görenler yıḳar göñül sarāyı
Ḫatṭ'istivā ḥesābıyla ve'd-duḫā andan çıḳar

5. Ey **İsmāʿīl** tevekkül ol gözle Ḥaḳḳ'ıñ yolunı
Küntü Kenze taṭ ḳılan bilür [çü] ednā ḥālini
60a Bā ile kā çā ile jā o ṭoġruldur yolunı
ʿİlm-i ḥaḳīḳat maʿden-i cāvidān andan çıḳar

127[513]

Ḳaṣīde

Me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / fe ū lün

1. ʿAlī'dir cānımıñ cān[ān]ı zāhid
ʿAlī'dir ʿālemiñ sulṭānı zāhid

2. ʿAlī'dir cümle varım serine virmek
ʿAlī'dir göñlümüñ mihmānı zāhid

3. ʿAlī'dir dergāh-ı şefḳat şefāʿat
ʿAlī'dir dīnimiñ īmānı zāhid

4. ʿAlī'dir maʿnā-yi sebʿel-meṯānī
ʿAlī'dir virdimiñ Ḳurʿānı zāhid

[512] Mısranın vezninde bir hece fazldır.
[513] Vaktidolu, **Vîrânî Divanı ve Risalesi,**, s. 88'de mevcuttur. Ancak ilk birkaç beyitte mısralar çaprazlama olarak yer değiştirmiştir.

5. ᶜAlī’dir dört kitāb-ı cāvidān
   ᶜAlī’dir dilimiñ dīvānı zāhid

6. ᶜAlī’dir teşvīşim fikrim ḫayālim
   ᶜAlī’dir ẕikrimiñ destānı zāhid

7. ᶜAlī’dir ᶜālem-i ᶜilm ü şehādet
   ᶜAlī’dir nuṭḳumuñ burhānı zāhid

8. ᶜAlī’dir bu vücūdum pāspānı
   ᶜAlī’dir derdimiñ dermānı zāhid

9. ᶜAlī’dir ey **Vīrānī** sen bülende
   ᶜAlī’dir cismimiñ vīrānı zāhid

60b **128**[514]

Murabbaᶜ

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Rāh-ı Ḥaḳḳ’a ibtidā derbān olur Bektaşīler
   Tekye-i ᶜaşḳa girer mihmān olur Bektaşīler
   Tāc ü taḫtı terk ider İbrāhīm Edhem ᶜaşḳına
   Varlığından ṣoyunur ᶜuryān olur Bektaşīler

2. Anlarıñ ḳalbine ᶜaşḳ başıyor ism-i ġedā
   Oldular bezm-i elestden cānına cevre cefā
   Cānı başı acıymaz dost yolına eyler cüdā
   Kişi İsmāᶜīl gibi ḳurbān olur Bektaşīler

3. Bir güzel ḥālet gelür tācı örtünce serine

[514]**Şem’î Divanı,** s.20’de mevcuttur.

Şems gibi ṭulūᶜ ider nūr-ı muḥabbet ḳalbine
Her ḳaçan başṣa ayaḳ ṣoḳıla ᶜirfān bezmine
Gāh olur cān gāhī de cānān olur Bektaşīler

4. Gāh semāya uzadur destini ᶜAnḳā'yı ṭutar
Gāh ejderhā olur bir demde dünyāyı yudar
Gāh żaᶜīfü'l-ḥāl olur **Şemᶜī** tek mürdan beter
Gāh tācın elīfe pinhān olur Bektaşīler

61a **129**[515]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün?

1. Bende-i Āl-i Resūl-i Muṣṭafāīlerdeniz
Ḥaydar-ı şīr-i İlāhī Mürtażāīlerdeniz

2. Ḳahrı zehrile nūş idüp dutduḳ rāh-ı Şāh-zādeyi[516]
İbn-i Ḥaydar ol Ḥasan ḫalḳ-ı rıżāīlerdeniz[517]

3. ᶜAşḳına biz dūş olalı cānı u[518] serden geçmişüz
Teşne-dil-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelāīlerdeniz

4. Dāḫil-i bezm-i gürūh-ı nācīyiz ey zāhidā
Ṣanma kim bī-gāneyiz Ẕeynel ᶜAbāīlerdeniz

5. İḳtidā itdik Muḥammed Bāḳır'a iḳrār virüp
Hem īmām-ı Caᶜferī Mūsā Rıżāīlerdeniz

[515] **Türabî Divanı,** s.33, 34'de gazeller bölümünde mevcuttur. Altıok, **Yanbolulu Türabi Divanı,** çalışmasında ise ilgili şiir mevcut değildir. Azar, **Türâbî Divânı**, sy. 478'de "Gazeller" kısmanıda 140. gazel olarak mevcuttur. Karşılaştırmada Azar'ın çalışması esas alındı.
[516] zehriyle: zehriniñ: şāh-zādeye: şāh-zādeniñ, age.
[517] rıżāīlerdeniz : ṣaf̱āyīlerdeniz, age.
[518] olalı cānı (ū)[518] serden: olaldan cān ū başdan, age.

6. Şāh-ı Naḳşī[519] yanıḳdır dilde ẕikir ü virdimiz
ᶜAskerī ol Mehdī-yi ṣāḥib-livāīlerdeniz

7. Ey **Türābī** rūz ü şeb himmetleri maṭlūbumuz
Anlarıñ yanında biz sāᵓil-i gedāyīlerdeniz

61b **130**

Ġazel[520]

feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lün

1. Bir olur kişver-i dilde iki sulṭān olmaz
İki māh olsa semāda nūr dıraḫşān olmaz

2. Ḫār-ı meydāne olanlar düşe āḫir dāma
Bekleyen bāb-ı ḳanāᶜatde peşīmān olmaz

3. Düşmen ol sīm ile zer derdine dāᵓim kātib
Yürimez ḫāme varaḳ üstine varaḳ olmaz

4. Kimisi sekker-i ḥelvā ile iftār eyler
Kiminiñ āb olur ammā kiminiñ nān olmaz

5. Yaġ pirinc kahve duḫān laḥm ᶜasel müneffir hevā
Derd-mend **Şemᶜī-i Gedā** böyle Ramażān olmaz

131[521]

Ġazel

[519] Şāh-i Naḳşī: şol Taḳ, age.
[520] **Şem'î Divanı**, s.24-25'te mevcuttur.
[521] Ayan, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni,** Cild II, s.652'de 375. gazel olarak mevcuttur. Nesimi Osmanlı Harfleriyle basılmış divanında, s.85-86'da mevcuttur.

me fā ᶜî lün / me fā ᶜî lün / fa ᶜû lün

1. Yüzüñ gördüm didim el-ḥamdü li'llāh
   Boynuñ gördüm oḳudum ḳul hüve'llāh

2. Müselsel zülfüni gördüm müᶜanber
   Muḳavvis ḳaşlarıñ naṣrun mine'llāh

3. Firākçı[522] gözleriñ yaġmalarından
   Yine dönüp diyem estaġfir-ullāh

62a

4. Dudaġın şerbet-i ᶜayn-ı şīfādır
   Seḳīhüm Rabbehüm min Raḥmet-illāh

5. Cemāliñ görmüşüm ayrılmaġım yoḳdur[523]
   Ne kim cebbār ḳılar el-ḥükmü-lillāh

6. Benim göñlüm saña ḥayrān olupdur
   Eger inanmaz iseñ vallāh billāh

7. Otuz iki ḥurūf oldı viṣāliñ
   Viṣāliñdir viṣāliñdir eyvāllāh

8. Nesīmī ḳıldı ise bir ḳatle tevbe
   Naṣūḥī tevbesi tūbū il-ellāh[524]

132[525]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

[522] firākçı:ḳaraḥçı ,age.
[523] Mecmuada, 5b ve 6b mısralaının yerleri değiştirilmiştir. Ayan'da gazel on beyitlik olup dört ve yedinci beyit mecmuaya dâhil edilmemiştir. Osmanlı harfleriyle basılmış olan divanda ise bu gazel sekiz beyittir.
[524] Tahrim Suresi'nin "Allah'a Nasuh tövbesi ile tövbe edin!"mealindeki 8. Ayeti'nin bir kısmıdır.
[525] Nesimî divanında bu gazel mevcut değildir. Köksal**, "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri"** isimli makalesinde de mevcut değildir. Bazı internet sitelerinde ilk beyit Mecnunî adlı bir şaire atfedilerek verilmiştir.

1. Bu gün minberde bir vāᶜiẓ güzel sevmeyi zemm itmiş
   Bulunmamış bir ᶜāşıḳ çeke indire[ol] minberden

2. Baḳ imdi zāhidi gelür bizi nār ile ḳorkudur
   Ṣanasın kendisi dün gelmiş berātıla cehennemden

3. Bu ᶜāṣī ḳuluñ cürmi ᶜaceb bize o günden mi
   Beş on belālı vird itmiş bu ḥadīṯ-i ḳudsī diyü

4. Ḥāşā ki ḫayrı yoḳdur ol gül yüzli Peyġamber'den
   Biri [illegible]iri nuᶜmān anlarıñ ḫˇocāsı anlar

62b

5. [illegible]y Nesīmī bize Ḥaydar
   Anlarıñ ḳavline laᶜnet hemī sizden hemī bizden

133

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Muḥammed ᶜAlī'den ḫurūc eyledim
   Hünkār Ḥācı Bektaş-i Velī pīrimiz
   ᶜAskeri [illegible]eyledim
   Yüz biñ vezīr deger bizim pīrimiz

2. On iki imāmlarıñ çekeriyüz biz
   Āl-i Muḥammedīniñ ᶜāşeriyüz biz
   (Hel etā)[526] dersiniñ ezberiyüz biz
   Biñ müderrise deger bir serserīyüz biz

[526] Müstensih tarafından paranteze alınmıştır. Değil mi manasına gelen ibare İnsan Suresi'inin "Anılmaya değer bir şey değilken, insanın üzerinden dehrden bir zaman gelip geçmedi mi" mealindeki ilk Ayeti'nin ilk iki kelimesidir.

3. Rāviyā bilinmez bizim aṣlımız
Yüz dört kitāb almaz bizin faṣlımız
Gürūh-ı nācīdir bizim neslimiz
Mehdi ᶜAlī Resūl bizim ṣoyumuz

134[527]

Ḳoşma

6+5=11 hece vezni

1. Ṣalma dil keştīsin[528] engine ᶜāşıḳ
Baḥr-ı ᶜaşḳa ḥadd ü pāyān bulunmaz
Her yerde geşt[529] itme sırr-ı ḥaḳāᶜīḳ
Anı fehm itmeye bir cān bulunmaz

2. ᶜĀriflere taᶜrīf itmeye [530]ne ḥācet
Efsāne sözlerden eyle ferāġat
Ḳande baña göster ṣāḥib-kerāmet
ᶜAlī çoḳdur Şāh-ı Merdān bulunmaz

3. Noḳta-yi fī[531] oldı ᶜālemde erler
Zehī ḳıymet bilür [532]ᶜilm ü hünerler
63a Her kime ṣorarsaḳ ᶜārifiz dirler
Baḳdım benden özge nādān bulunmaz

4. **Türābī** ᶜālemde[533] olduḳ serserī
Farḳ iden ḳalmadı [534]dürr ü gevheri

[527] Altınok, **Yanbolulu Ali Türabi Baba Divanı**, s.279'da 43. numarasıyla mevcuttur. Azar, **Türâbî Divânı,** sy. 742'de "Şarkılar" kısmanıda 20. şiir olarak mevcuttur. Karşılaştırmada Altınok'un eseri esas alındı.
[528] keştisin: gemisin, age.
[529] geşt: keşf, age.
[530] ᶜāriflere taᶜrīf itmeye:ᶜārifiñ ḥālini taᶜrīf, age.
[531] noḳta-i fī:muḫtelifi, age.
[532] zehī ḳīmet bilür:ḳīmeti bilinmez, age.
[533] ᶜālemde:cihānda.

Kimseniñ kimseden yoḳdur ḫaberi
Böyle bir ᶜacāᵓib seyrān bulunmaz

135[535]

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. ᶜAnāṣır gömlegin giymezden evvel
   Āzāde başıma ḫünkār idim men
   Yemekden içmekden münezzeh idim men[536]
   Nūr-ı tecelliñde envār idim men

2. Ḫalḳ olmazdan evvel mülk melekūt
   Kimseler ḳılmazken Ḫ̆udā'ya sücūd
   ᶜArş kürs ü levḥ ḳalem olmadan mevcūd
   Ḥaḳḳıla birlikde ıẓhār idim men

3. Ezel bī-derd idim bir **Derdli** oldum
   Mekān mekān gezdim cihāna geldim
   Kendimi aḥsen-i taḳvīmde buldum
   ᶜİnd-i maᶜneviñde hem var idim men

63b **136**[537]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Derd-mendem ol Ḫ̆udā'dan derde dermān isterim
   Sāᵓilem bāb ü ᶜaṭādan luṭf ü iḥsān isterim

[534] farḳ iden ḳalmadı: fehme iden ḳalmamış, age.
[535] Şemseddin Kutlu'nun çalışmasında s. 216'da koşma-devriye ismiyle mevcuttur.
[536] Hem kafiye örgüsü hem de vezin icabı bu kelimenin olmaması lazımdır.
[537] **Zatî Divanı,** h. 1257/ m. 1841, s. 36-37'de gazeller bölümünde mevcuttur.

2. Bir siyāh-rū mücrimim kim dāᵓim ᶜiṣyān eylerim
   Ol Cenāb-ı Kibriyā'dan ᶜafv ü ġufrān isterim

3. Men[538] ḥaḳīḳat ṣuḥbetinde[539] egnime ihrām giymişem
   Şol viṣāliñ Ḳaᶜbesi'nde sırr-ı seyrān isterim

4. Men ḥaḳīḳat baḥrine bir özge ġavvāṣ olmuşum
   Cemᵓ idüp eṣdāf-ı baḥri dürr ü mercān isterim

5. Cān ḳulaġına Ene'l-Ḥaḳḳ'ıñ nidāsı ireli
   Yoḳ ḳarārım lā-mekān mülkünde cevlān isterim

6. Bir enīsim yoḳ cihānda söylemem aḥvālimi
   Ḥālimi ᶜarż itmeye bir ehl-i ᶜirfān isterim

7. Her biri esrār-ı Ḥaḳḳ'ı bilmeye bir[540] **Ẕātiyā**
   Bilmeye bu manṭıḳü'ṭ-ṭayrı Süleymān isterim

64a **137**[541]

Ġazel

me fā ᶜî lün / me fā ᶜî lün / fa ᶜû lün

1. Ṣaçıñ ve'l-leyl zülfüñ ve'ḍ-ḍuḥādır
   Cemāliñ pertev-i nūr-ı Ḫ̆udā'dır

2. Yüzüñde āyet-i Ḳurᵓān yazılmış
   Anı kim oḳumaz Ḥaḳ'dan cüdādır

[538] Gazeldeki "men" kelimeleri **Divan**'da "ben" olarak geçmektedir.
[539] ṣuhbetinde : ḥaccına age. Bu şekilde vezin oturuyor ve fazla olan hece ortadan kalkıyor.
[540] bilmeye bir: bilmediler, age.
[541] Atalay**, Seyyid Nizamoğlu, Hayatı-Sanat-Eserleri,** s. 249-250 'de aynen mevcuttur.

3. Dudaġıñ āb-ı kevs̱erdir ruḫuñ hem
   Biri mihri [biri] māh-ı liḳādır

4. Kitāb-ı ḥikmet-i Ḥaḳ'dır dehānıñ
   Kelām-ı nāṭıḳıñ müşkil-küşādır

5. Cemāliñ kim görüp itmez sücūdı
   Ana emritdi Ḥaḳ laᶜnet sezādır

6. Ayaġıñ ṭopraġı ey mihr-i envār
   Cihān ḫalḳı gözine tūtīyādır

7. Seniñ dört kirpigiñ[le] iki ḳaşıñ[542]
   Siyāh ṣaçıñ ᶜale'l-ᶜarş'i-stevādır

8. Seniñ Seyyid **Niẓāmoġlı** yolunda
   Nesīmī gibi cān virse sezādır

64b **138**[543]

Müseddes/Semāᶜī

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ey dilā maᶜnā yüzünden defter-i esrārı bil
   Ḳıl tefekkür ᶜālem içre yārı bil aġyārı bil
   ᶜĀrif ol ᶜibret-i naẓarla çarḫı bil devvārı bil
   Serserī gezme ᶜālemde[544] ol Ġanī Settārı bil
   Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
   Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

[542] Son tefilede bir hece eksiktir.
[543]**Türabî Divanı,** s.113'de müseddes olarak dercedilmiştir.
Altınok, **Yanbolulu Ali Türabi Baba Divanı**, s.214'te 333. numarasıyla müseddes olarak mevcuttur.
Azar, **Türâbî Divânı,** sy. 964'te "musammatlar" kısmanıda 6. müseddes olarak mevcuttur.
Karşılaştırmada Altınok'un eseri esas alındı.
[544] ᶜālemde: cihanda, age.

2. Sevdigim pend ü naṣīḥat söylenen güftāra baḳ
Mūtu ḳable ente mūtu Ḥayy olan esrāra baḳ
Varını terk eyle cāndan ṣıdḳıla pāzāra baḳ
Dāmı dusaḳdan[545] baᶜīd ol derdine bir çāre baḳ
Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

3. Küntü Kenzüñ gevheridir bu sözüm bürhān saña
Gūşuña mengūş iden pendim budur elᵓān saña
65a Bu ḳafes tebdīl idende[546] ḥakūlar [547]yārān saña
Ḳaddini dal eyleyüp işler ider devrān saña
Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

4. Cümle eşyā emriñdedir her ne var ābād olan[548]
Ṭaġı dildi ᶜaşḳ evcinden Şīrīne Ferhād olan[549]
Behişt çarḫüzre bināsı istivā ābād olan
Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmaḳ isterseñ budur irşād saña
Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

5. Naᶜre-i yā Hū ile her demde illāmız budur
Kūhı meskūn eyleyen Mecnūn ü Leylā'mız budur
İsteriz dīdār vechesi[550] ᶜarş-ı aᶜlāmız budur
Zāhidā inkārı terk it noḳṭa-i bāmız budur
Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

---

[545] Duṣakdan: berzāḫdan, age.
[546] idende: olursa, age.
[547] Bu kelime sözlüklerde tespit edilmemiştir.
[548] emriñdedir her ne var ābād olan: emr-i künden ne ki var bünyād olan, age.
[549] 4c ve 4c yer değiştirmiştir. 4c, behişt-i çarḫ: heft ḥarf: istivā : üstüvār, age.
[550] vechesi : veçhin, age.

6. Evvelā bāb-ı şerīᶜat içre Aḥmed āşkār
Hem ṭarīḳatde ᶜAlī'dir bil anı düldül-süvār
Hem maᶜrifetde[551] Ḥācı Bektāş oldu pīrim nām-dār
Ey Türābī bunları bilmek imiş ᶜālemde kār
Gel Muḥammed Muṣṭafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir naẓar ḳıl Ḥācı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

65b **139**[552]

Mütekerrir Murabbaᶜ

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Gel dilber aġlatma beni Şāh-ı Merdān ᶜaşḳına
Dü cihānıñ reh-numāsı Şīr-i Yezdān ᶜaşḳına
Şāh-ı Ḥasan ḫalḳ-ı Ḥuseyn-i Kerbelā meydān içün
ᶜAfv idüp bağışla cürmüm Āl-i ᶜÜmrān ᶜaşḳına

2. Şāh-ı Zeyne'l-ᶜĀbidīn'iñ ābını yüzdüñ ise
Arayup kendi özüñde Bāḳır'ı bildiñ ise
Cedd-i Muḥammed ᶜAlī'dir Caᶜfer'i gördüñ ise
Raḥme gel ey ḳanlı ẓālim ulu Sübḥān ᶜaşḳına

3. Mūsā-i Kāẓım yaḳīndir Ehl-i Beyt'iñ sürūrı
Cām-ı ᶜaşḳı nūş idenler mübtelādır ekṣeri
Bende-i Şāh-ı Ḫorāsān encām Rıżā'dan beri
Raḥme gel ey ḳanlı ẓālim ulu Sübḥān ᶜaşḳına

4. Şāh Taḳī-i bā-Naḳī'niñ bel bağladım rāhına
Cān ü dilden vir ṣalavāt Ehl-i Beyt ervāḥına

[551] maᶜrifet kelimesi Oamanlı harfli **Divan'**da "vasisi" gibi tam olarak okunamayan başka bir kelime ile karşılanmıştır.
[552] Vîranî'nin **Divanı**'ndaki şiireleri arasında ilgili şiir mevcut değildir. Ancak Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu – İnanç Kurulu Çalışmaları, **Muharrem Matem-i Dosyası,** 2007, sy. 81'de küçük farklılıklarla mevcuttur. Antoloji.org gibi sitelerde bu şiir küçük farklılıklarla mevcuttur**.**

66a Gel göñül meyl virme şu zamān [ḥay] ḫūylarına
Raḥme gel ey ḳanlı ẓālim ulu Sübḥān ᶜaşḳına

5. Ey **Vīrān Abdāl**[553] çıḳma yoldan ṭoġrı rāha gelberi
Şefḳat şefāᶜat seniñdir ey Ḥasan-el-ᶜAskerī
Evliyālar ser-firāzı ey pīrim Ḳızıl Deli
Sen ḳuṭbsuñ[554] vir murādım mehdi devrān ᶜaşḳına

140[555]

Semāᶜī

4+4 = 8'li hece vezni

1. Gözüñ aç ġafletden uyan
Göñül saña dimedim mi
Ḳalur yoldan çoḳ uyuyan
Göñül saña dimedim mi

2. Kesel deryāsına ṭaldıñ
Ki nevmiñ ṭadın aldıñ
Erenlerden girü ḳaldıñ
Göñül saña dimedim mi

3. Amān göñül didim saña
Gel gidelim Ḥaḳ'dan yaña
İdelim bende'lik aña
Göñül saña dimedim mi

4. Didim gel idelim ġayret
Ki elde var iken fırṣat

[553] Ey Vīrān Abdāl kısmı vezni bozuyor. "Ey" atılırsa vezin düzelir.
[554] Bu kelime mecmuda ḳutb şeklinde yazılmıştır.
[555] **Kuddusî Divanı,** s. 196-197'de mevcuttur. Nefesi andırmaktadır. Şiir 13 benttir. 12. bend mecmuaya alınmamıştır.

Ṭutup ṭurmaz seni ṣıḥḥat
Göñül saña dimedim mi

5. Bu dünyāya gelen ölür
Ölüm acısını bulur
Seniñ de başına gelür
Göñül saña dimedim mi

66b

6. Ben itdikçe saña pendi
Sen eylediñ baña fendi
Çū neyleyüp cismiñ bendi
Göñül saña dimedim mi

7. Olur bir gün beden ᶜuryān
Ḳabir içinde bir dīvān
İderler mālını tābān
Göñül saña dimedim mi

8. Atañ anañ ide feryād
Ḳavim ḳardaş ᶜiyāl evlād
İdemez kimse hīç imdād
Göñül saña dimedim mi

9. Rıżāsız yollara gitdiñ
Beni sen çoḳça incitdiñ
Sarāy-ı Ḥaḳḳı seyl itdiñ[556]
Göñül saña dimedim mi

10. Ne benden ögüd alursuñ
Ne sen ḳadrini bilürsüñ
Yarın sözüne gelürsüñ
Göñül saña dimedim mi

[556] Sarāy-i Ḥaḳḳ'ı seyl itdiñ: sivā-i Ḥaḳḳ'a meyl itdiñ, age.

11. Bu demler heb geçer ḳalmaz
    Giden günler girü gelmez
    Çalışmayan murād almaz
    Göñül saña dimedim mi

12. Göñül **Ḳuddūsi'ye** yār ol
    Ki Mevlā'ya olasın ḳul
    Kişi saʿy ile alur yol
    Göñül saña dimedim mi

67a **141**[557]

Ġazel/Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Ṣabāḥ oldı ṭulūʿ itdi gün gibi nūr żiyā göster
   Dil-i ġam-gīn-i ʿuşşāḳa cemālinle ṣafā göster

2. Ḫırām it nāẕ ile serv-i ṣanavber ḳāmetiñ görsüñ
   Ṣalın ey nev-nihālim ṣaḥt-ı gülzārda edā göster

3. Cihānda çoḳdur ey dil-rübā ṣāḥib-i cemāl ammā
   Benim şāh-ı cihānım gibi var mı[558] bir dil-rübā göster

4. Taḥammül idemem Yā Rab ġam-ı hicrānı gösterme
   İlāhī pādişāhımla baña her dem liḳā göster

142[559]

Ġazel

[557] Bu gazel semainin müellifi tespit edilemedi.
[558] Bu kelime vezni bozuyor.
[559] Arslan, **Bursalı İffet Divanı**, s. 74'te gazel olarak aynek mevcuttur**.**

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Maḥv olur ehl-i süḫan erbāb-ı ᶜirfān olmasa
   Şāᶜire ṣāḥib-ᶜaṭā merdān-ı ẕī-şān olmasa

2. Ġoncalar itmez tebessüm ḫande-nāk olmaz çemen
   Girye-i ebr kerem-i bālādan iḥsān olmasa

67b

3. Ḳaᶜbe iḥsān eylemezdi Ḥażret-i Ḫayrü'l-Beşer
   Naẓm-ı erbāb-ı süḫan iḥsāne şāyān olmasa

4. Tūtīyādır çeşmime cā-yı vaṭan[560] ṭoġrusı
   Eylemem levm-i vaṭan cā-yı leᵓīmān olmasa

5. Añlamaz ḳadr-ı bülend-i pādişāhı ne olduġun
   Şāhbāz üftāde-i āġūş-ı dihḳān olmasa

6. ᶜ**İffet**-i bī-çāre taṣdīᶜ-i ṣırātımız ol ḳadar
   Ẕī-ᶜiyāl ü faḳrla bī-ṣabr ü sāmān olmasa

7. Bāᶜiṯ-i ārām olur yoḫsa iḳāmet mümteniᶜ
   İltifāṭ-ı Ḥażret-i Aġā-yı Ẕī-şān olmasa

143

Ġazel/Dīvān

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Kimse olmaz Ḥaḳḳ'a ṭālib ᶜaşḳa mecbūr olmadan
   Şevḳ-i farṭ bulmaz mücevher dilde mestūr olmadan

2. Ẓāhir olmaz sāliḳe gencīne-i esrār-ı ᶜaşḳ
   Himmet-i mürşīdle irşād iẕn destūr olmadan

68a

[560] Cā-yi vaṭan:ḫāk-i İstanbul, age. Asıl hâliyle vezin düzeliyor.

3. Zümre-i ehl-i ḥaḳīḳatden ṣayılmazdı hüner
   Defter-i ᶜuṣṣāḳa nāmı ḳayd-ı mesṭūr olmadan

4. Taḫtgāh-ı ᶜizzete şāyeste ṣanma nā-ehil
   Meclis-i rindān içinde merd-i meşhūr olmadan

5. Ṣıdḳla meyḫāne-i dehre ayaġın kim baṣar
   Tā ezelden ᶜaşḳıla sekrān maḫmūr olmadan

6. İçdi ᶜāşıḳlar ol dem Bezm-i Elestiñ curᶜasın
   Hīç biri içmez ᶜaceb mestdir ki mey-ḫūr olmadan

7. Muṭrıb-ı sāz-ı be-tār āhıla dem-sāz oldılar
   Çalmadılar ᶜaşḳıñ defin ṣanṭūr ṭanbūr olmadan

8. ᶜAczini bil **Fehmi**'yā[561] semt-i ḫulūṣa it cülūs
   Ḥaḳḳ'a ḳul ol ᶜilimle aᶜmāla maġrūr olmadan

144[562]

Ġazel/Ḳalenderī

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Ey şūḫbeni sen ᶜāşıḳ-ı ṭorlaḳ mı ṣanursuñ
   Ḫandān idici rūyeti yeknesaḳ mıṣanursuñ

68b

2. Vaᶜd eylediñ ᶜāşıḳa [ki] hīç çıḳmadı aṣlı
   Kendiñ gibi sen ᶜālemi oynaḳ mı sanursuñ

3. Bir kere baña laᶜlini ṭatdırmadıñ aṣlā
   Yoḫsa lebini sükkeri ḳaymaḳ mı sanursuñ

[561] Şiirin Fehmî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detayalar biyografi kısmında verilmiştir.
[562] Akkuş, **Nef'i Divanı ve Siham-ı Kaza**'da bu şiir mevcut değildir.

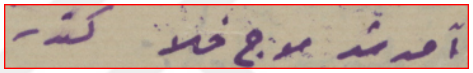
4. Aġyāre gidüp zevḳ-i muḥabbetler idersiñ
   Bilmez diyü bu bendeni aḥmaḳ mı sanursuñ

5. Ben sencileyin ḫūblarıevvel bir pūla ṣatdım
   Bu **Nefʿiyi** kendiñ gibi ṣābṣāḳ mı sanursuñ

145[563]

Semāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Küşād eyleyesem ḫam-ḫāne ṣāḥib-i fütūḥ olsam
   Ḫamūş itsem hezār[ān] yazile mest-i ṣabūḥ olsam
   Yine her bir nefesi
   Ḳarīn-i genc-i Ḳārūn zevḳ-yāb-ı ʿömr-ı Nūḥ olsam
   Ṣadā-yı rūḥ-ı dil-perver irişse sūy-ı baṭmadan
   Bıraḳsam ḳalıbı uḫrāma ben ānīde rūh olsam

69a

2. Yine zerrīn ḳadeḥle lāleden bir bezm idüp peydā
   Bahār eyler şikeste tevbe-i meyde naṣūḥ olsam
   Zenān Ḥācī olan ser-nāmede iffetlü olmaḳdan
   Yazılsam ʿarż-ı ḥāl-ı dil-berān üzre bedūḥ olsam
   Ṣadā-yı rūḥ-ı dil-perver irişse sū-yı baṭmadan
   Bıraḳsam ḳalıbı uḫrāma ben ānīde rūh olsam

146[564]

Murabbaʿ/Semāʿī[565]

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Benim āhım ile ey gül cemāliñ rengi ṣolmaz mı

[563] Bu müseddes semainin müellifi tespit edilemedi.
[564] Bu murabba semainin müellifi tespit edilemedi.
[565] Dağlı, **Bektaşi Edebiyatınadan Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri,** s 56'da semai olarak mevcuttur.

Muḥabbet bezminiñ gülzārı ḥasretle bozulmaz mı
Naṣīb olsa viṣāl merhemiñle yaram oñulmaz mı
Ṣıḳışdırsam ṣarılsam ḳoçsam öpsem (efendim) artıḳ olmaz mı

2. Benim ey nev-civānım her kemāl-ı ḥüsne sen irdiñ
Ṣaracaḳ vaḳti olur bir gün [elbette] gelür dirdiñ
Efendim işte şimdi on üç on dört yaşına girdiñ
Ṣıḳışdırsam ṣarılsam ḳoçsam öpsem efendim[566] artıḳ olmaz mı[567]

69b **147**

Fużūlī'niñ[568]

Ġazel

mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tün / mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tün

1. Muṣḥaf dimek ḫaṭā mı ol ṣafḥa-i cemāle
Bu bir kitāb-ı sözdür fehm iden ehl-i ḥāle

2. Ruḫsāra noḳṭa ḳoymaḳ resm-i ḫaṭ olmasaydı
Düşmezdi menzil itmek ruḫsārıñ üzre ḥāle

3. Ḥayrān-ı māh-ı rūyuñ ḫūrşīde mihr ṣalmaz
Müştāḳ-ı ṭāk-i ebrūñ eksik baḳar hilāle

4. Ḳondurdı gerd-i ḫaṭṭıñ āyīne-i murāda
Ḳufl urdı ᶜaḳd-i zülfüñ gencīne-i viṣāle

5. Resm-i vefā **Fużūlī** senden kemāle yetmiş
Ḫoş kāmil-i zamānsıñ aḥsent bu kemāle

[566] Nakarat mısralarındaki "efendim" kelimesi atıldığında vezin düzeliyor. Bu kelime hürmet icabı eklenmiş olabilir.
[567] Ṣıḳışdırsam ṣarılsam ḳoḳsam ḳoçsam öpsem artıḳ olmaz mı, age.
[568] Parlatır, **Füzûlî Divanı**, s.343'te 254. gazel olarak mevcuttur. Mecmuada 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiştir. Gazelin diğer hususiyetleri aynıdır.

70a **148**[569]

Eşᶜār-ı Kemāl

Rübāᶜī

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün?

Sen oldun cevrine ey dil-şiken maḥzūn ben maḥzūn…!
Felek gülsün sevinsün şimdi sen maḥzūn ben maḥzūn
Ölürsem görmeden milletde ümmīd itdigim feyżi
Yazılsıñ seng-i ḳabrimde vaṭan maḥzūn ben maḥzūn

"Nāmıḳ Kemāl"

149[570]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Peyrev-i ᶜömr-i şitāban olduġum demdir bu dem
   Bezmgāh-ı ḳabre pūyān olduġum demdir bu dem

2. Tāc taḫt[ın] başına çeksün sipihr-i bī-ṣebāt
   Ben vücūdumdan peşimān olduġum demdir bu dem

3. Reh-güzār-ı mevc-i ekşimden ṣaḳınsun kāᵓināt
   Baḥr-ı hicrānım ḫurūşān olduġum demdir bu dem

4. Elvedā ey cān-ı ḥasret elvedā ey seng-i ġam[571]
   Bezm-i ᶜālemden girībān olduġum demdir bu dem

[569] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 381'de rubai olarak mevcuttur.
[570] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 172-713'te gazel olarak mevcuttur.
[571] Bu beyit Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilmemiştir. Bunun yerine şu beyit mevcuttur:

Zahm-ı ḫūn-alūde sanma hasret-i dīdār ile
Pāy-tā-ser çeşm-i giryān olduġum demdir bu dem. age

5. Olsun āhımdan benim eczā-yi ᶜālem tār ü mār
Hicrile[572] "Nāmıḳ" perīşān olduġum demdir bu dem

"Nāmıḳ Kemāl"

70b **150**

Ḳıṭᶜa

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Cāhil iḳbāl [ü] saᶜādetle yaşar bu dünyāda
ᶜÖmrü miḥnetle geçer kesb-i kemāl eyleyeniñ

2. Āh eger böyle ise ḳāᶜide ᶜuḳbāda daḫi
Yine bezm-i ḥikmet īcād yine īcād edeniñ[573]

"Nāmıḳ Kemāl"[Celāl Paşa][574]

151

(Bürusa'da Defīn-i Ḫāk-ı ᶜIṭır-nāk Olan ᶜOṯmān Ġāzī Ḥażretleri'niñ Türbelerine Taᶜlīḳ Ettirilen)[575]

Ḳıṭᶜa

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. (1)Uyan artıḳ [yetiş] ey Ḥażret-i ᶜOṯmān ebü'l-himmet
(2)Yetiş imdādına yine bī-kes ḳalan erbāb-ı īmānıñ

2. (3)Uyan da gör ne ḥāle geldi teᵓsīs ettiġiñ devlet
(4)Yetiş kim ser-nigūn oldu livā-yı nuṣret-i millet

152[576]

[572] hicrile: ᶜaşḳ ile, age.
[573] Yanarım ḥikmet-i īcādına īcād edenin. İnal.
[574] Namık Kemal'e atfedilen bu şiir Celal Paşa'ya (öl. 1903) aittir. İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1. , s. 219'da tespit edilmiştir.
[575] Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Beyt[577]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ne ḳadar terbiye etseñ bed-aṣıl olmaz edīb
Ādemiyet dād-ı Ḥaḳ'dır herkese olmaz naṣīb

153[578]

Beyt

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

Kişi hīç görmemiş mekteb ne bilsün kimdedir mezheb
Eşek altun külāh giyse gene merkeb gene merkeb

154[579]

Ġazel Muraṣṣaᶜ

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Beḳā Yezdān'a şāyāndır, fenā ekvāna evlādır.!
   Vefā insāna çesbāndır, cefā ḥayvāna aḥrādır!

71a

2. Ḳaderdir heb, ḳaderdir heb, kederdir heb, ḥaberdir heb[580]

---

[576] Divan şiirinde yalnızca iki mısradan ibaret olan şiirlere denir. Müfretlerin kafiyelenişi (ab) şeklindedir. Eğer bu şiirler, (aa) kafiyelenişinde iseler "matla" adını alırlar. Mecmuadaki tek beyitlik birimler biçim olarak beyit tür olarak müfret olarak değerlendirildi.

[577] Bu beyit Ziya Paşa'ya mal edilse de şiirleri içinde mevcut değildir. Bazı kaynaklarda laedri bazı kaynaklarda ise Nakşî İbrahim Efendi'ye atfedilmektedir. Ancak Emrah Ayhan, **Nakşî Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010'da tespit edilemedi.

[578] Bu beyit her ne kadar Ziya Paşa'ya mal edilse de şiirleri içinde tespit edilememiştir. Ancak Ziya Paşa'nın beytin mana ve lafzına uygun beyitleri vardır.

[579] Önder Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s.436'da bitmemiş şiirler bölümünde aynen mevcuttur.

[580] Müstensih bazı ibareleri alt mısralara almıştır. Bunlar düzeltildi. İlk beyit mecmuda şu şekilde yer almaktadır:

Ḳaderdir heb, ḳaderdir heb, kederdir heb, ḥaberdir heb
ᶜAberdir heb, bu dünyādır, nu uḳbādır, ne rüᵓyādır…!

Ne ḫulyādır, gönül ger ᶜilme sālik, ḥāle mālik
Mahv ü hālik! melekdir, mükemmeldir, mücellādır! Muᶜallādır

Bu dünyādır, ne uḳbādır, ne rüʾyādır ne ḫulyādır!

3. Gönül ger ʿilme sālik, ḥāle mālik, mahv ü hālikse!
   Mükelleldir, mükemmeldir, mücellādır! Muʿallādır

4. Zemīnden ʿibret al mā-dūnı mā-fevḳiñde gör dāʾim!
   Ayaġı baş yerine seyr idiş bir ḫoş temāşādır

"Nāmıḳ Kemāl"

155

Murabbaʿ/"Diger" [581]

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Değişmez fen mi vardır müstaḳır eşyā mı ḳalmışdır?
   Delīli ṣābit olmayan binde bir daʿvā mı ḳalmışdır?
   Dime insāna maʿlūm olmadıḳ maʿnā mı ḳalmışdır?
   Eger mechūl arar iseñ her işiñ encāmı ḳalmışdır!

2. Sipihriñ baḫtını iḳbālini heb pāy-mal itdim!
   Ḥamiyyet meslekinde terk-i evlād ü ʿiyāl itdim!
   Ḥayātımdan muʿazzezken vaṭandan infiṣāl itdim!
   Ş̱ebāt ü ʿazme ḥāʾil bir denī dünyā mı ḳalmışdır?

3. Memātı görmedim ʿömrümde bir inkār ider mezheb
   Fenādır bir fenā ʿālemdeyiz intāc-ı her maṭleb
   Firāḳı ḥabsi vü nefyi ḳadr nāmūsumla gördüm heb
   Cihānıñ bir belāsından baña (bir)[582] pervā mı ḳalmışdır?

4. Muṣırrım ş̱ābitim tā cān virince ḫalḳa ḫidmetde
   Fedā-kārıñ ḳalur eẕ̱kārı dāʾim ḳalb-i milletde

[581] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 336'da mevcuttur.
[582] Bu kelime age'de yoktur. Kelime vezni bozmaktadır.

Dinür bir gün gelür de sāye-i feyż-i ḥamiyyetde
Kemāliñ seng-i ḳabri ḳalmadıysa nāmı ḳalmışdır!

“Nāmıḳ Kemāl”

156

Kıtᶜa/“Diger” [583]

mefᶜūlü / mefāᶜi lün / faᶜlün

1. Şu aġaç çeşm-i ᶜibrete uruyor!
   Yazda da ḳışda da yeşil ṭuruyor!

2. Ẓann idersiñ çemen kıyām itmiş!
   Ḳudret-i Ḥak’ka iḥtirām itmiş…!

71b **157**

Ġazel[584]

mefᶜūlü / mefāᶜi lün / feᶜūlün

3. Ḳızmış o göñül[585] żiyā bozulmuş!
   Elvānına baḳ żiyā bozulmuş!

4. Bilmem ne sebeble rengi solmuş!
   Cihān[586] bulanıḳ ṣafā bozulmuş!

5. Tābende cemāl-i ṭavr ġam-nāḳ!
   Meh-tābı güzel hū[587] bozulmuş!

[583] Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 393’te ilk iki beyit müstakil beyitler kısmında geçiyor.
[584] Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 281’de gazeller kısmında mevcuttur.
[585] gönül: gül-i hayā, age.
[586] cihān:sahbā, age.
[587] hū:hevā, age.

6. Meh-rūyuna varsa ḳarşu gelmiş!
   Ḫūrşīddeki cilā bozulmuş!

7. Güldeste-i ḥüsnüni ṭoplayınca!
   Biñ bāġ-ı ferāh-fezā bozulmuş…!

8. Raḥm itse de başḳa bir belādır!
   Ben ḥaste o meh-liḳā bozulmuş!

9. Bir ḥüsne niyāz idince göñlüm!
   Ḳızmış o gül-i żiyā bozulmuş!

"Nāmıḳ Kemāl"

158[588]

Ḳıṭᶜa [Ġazel]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Rū-yi ḫākı ẓulm ile pāmāl iden ẓālimleriñ
   Zīr-i ḫākıñ ḥāli gelmez mi ᶜaceb hīç[589] yādına

2. Nīk ü bed herkes bulur elbet ᶜālemde itdigin
   Kendi bulmazsa ceẕā mīrāṯ olur evlādına

159

Ġazel/(Dīger) [590]

mef ᶜū lü / me fā ᶜi lūn / fe ᶜū lün

1. Gül ruḫlarınıñ miṯāli yoḳdur.
   Ḫūrşīdin o reng ü ānı yoḳdur.

[588] Ziya Paşa, **Eş'ar-i Ziya,** h. 129 8 / m. 1880, s. 51'de dercedilmiş bir gazelin 3 ve 6. beyitleridir.
[589] ᶜaceb hīç : yā Rab; elbet ᶜālemde: ᶜālemde elbet, age.
[590] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s.273'te mevcutur.

2. Aġyār[ile][591] ülfet itmek ister.
   Ben ölmeden iḫtimāli yoḳdur

3. Cevr itme de gül fedā-yi ᶜaşḳına[592]
   Vefat ettir[se] daḫı vebāli yoḳdur

72a

4. ᶜAşḳıñ ebedī ṭurur göñlümde[593]
   Mihr-i ezeliñ zevāli yoḳdur

5. Allāh'dan istinādım[594] ancaḳ
   Nevᶜ-i beşeriñ Kemāli yoḳdur

"N.K"

160[595]

Ḳıtᶜa (Dīger)

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Ben bu sinnimde esīr olmuş idim milletime
Feyż-i ḫayret-ı milliye[596] idi maḳṣūdum

Umarım ki: Beni de vāriṯ ider sīretime
Güneşi ṣūretime ḫādim iden maᶜbūdum

"N.K"

161[597]

Ġazel (Dīger)

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

---

[591] Parantez içindeki bu ibareler age'de vardır.
[592] fedā-yi ᶜaşḳı:esīr-i ᶜaşḳı, age.
[593] gönlümdeki aşḳ dāᵓimidir, age.
[594] Allāh'dan istinādım:Allāh'adır iᶜtimādım, age.
[595] Önder Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s.371'de kıt'a olarak mevcutur.
[596] ḫayrāt-ı milliyet, age.
[597] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 118 ve 119'da gazller bölümünde mevcuttur.

1. Yād ider cāndan o ẓālim ᶜāşıḳı yād itse de
   Mevt ile eyler ġam-ı ᶜālemden āzād itse de

2. Ādeme inṣāfı yoḳdur ᶜālem-i pür-miḥnetin
   Mātemi derdi[598] gelir ᶜīyd ile dil-şād itse de

3. Bārgāh-ı ḳarārına maḥrūm[599] ḳılan bī-gāneniñ
   Ḳāᵓil olmam Ḥaḳḳ'a Cibrīl'i irşād[600] itse de

4. Ḥasbete'n-li'llāh olur ẓann itme şeyḫiñ himmeti
   Ḳaṣdı istihlāḳdır iblīsi irşād itse de

5. Şeyṭānından dūr olan Ḥaḳḳ-gūya ṣad efsūs kim
   Her sözi merdūd olur Allāh'a isnād itse de

6. Bārgāh-ı ᶜadli vīrān eyleyenler ādemiñ
   Başına zindān ider dünyāyı ābād itse de

7. ᶜĀlem-i meyden müḳerreḥ[601] bir cihān olmaz bize
   Ger ḳażā her laḥẓada biñ ᶜālem īcād itse de

8. Ḥikmet[602]-i rehberden istiġnā iden fikr-i ḥekīm
   Bezmgāh-ı ḳurba varmaz ṭayy-ı ebᶜād itse de

72b

9. Rāhıña ḫāk olmadan dūr idemez üftādeñi
   Devr-i gerdūn sāye-yi ḫūrşīdden yād itse de

10. Seng-bār-ı cevr olan taḥrīb-i ḳalb-i ᶜāleme
    Ḥaşr olur Ḥāccāc ile biñ Ḳaᶜbe bünyād itse de

---

[598] Derdi: der-pey, age.
[599] ḳarārına maḥrūm:ḳurba nā-mahrūm, age.
[600] Ḥaḵ̃ḳa: Ḥaḳḳına: irşād : işhād, age.
[601] müḳerreh: müferrih; age.
[602] Ḥikmet: himmet, age.

11. Bir dem ayrılmam bu ẓandan pīse-zer himmetiñ[603]
Her bir temelinde pīşe-zār himmetiñ[604]

12. Ben esīr-i ᶜaşḳım[605] [ol] sulṭān-ı "ḥürriyyet" Kemāl
ᶜĀlem-i tekṣīr ᶜalāiḳden ber-āzād itse de[606]

(N.K)

162

Müstezād[607]

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

mef ᶜū lü / fe ᶜū lün

1. Ey ġonca-i ṣad-berg gülistān-ı melāhat.
Ḫoş būy-ı leṭāfet

Sünbül mi nedir semen-sāy-ı nezāket.
Şebreng-i tarāvet

2. Ol nergis-i ḥüsnüñ çemeniñ çeşm-i çerāġı.
Dehriñ yüzi aġı

Ḳaṣd itdi çimen seyrini āh o sehī-ḳāmet.
Hemān[608] ḳopdı ḳiyāmet

3. Gül yapraġına dökdi yine lüᶜlüᶜ [ü] lāle.
O gözleri āle

İtdikçe ṣabā zülf-i perīşanına ḫidmet.
Biñ cān ile raġbet

4. Raᶜnā yaradup cümleden evvel Ḫażret-i Mevlā.

[603] Merdim ayrılmam yolundan bī-ṣezār-i himmetin, age.
[604] Her bün-i nahlinde ger bir ṣīr feryād itse de, age. Bu beyit bu şekilde vezne de uyuyor
[605] ᶜaşḳım:ᶜaşḳıyım, age.
[606] ᶜĀlem-i yekser alāᶜiḳden ser-āzād itse de, age.
[607] **Bayburtlu Zihni Divanı**'nın tarihi verilmeyen Osmanlı harfli bir nüshasında s. 62'de gazeller kısmında mevcut olan müstezattır.
[608] hemān : ṣan, age.

Aᶜlāsını aᶜlā

Virmiş ne güzel ḥüsn-i cihān-tāb ki zīnet.
Meşşāṭa-i ḳudret

5. Gördükçe çeker ḥüsnüñi ey gözleri āhū.
ᶜĀlem saña yā hū

Bu sende olan ḥüsn-i ṭarāvet ne ṭarāvet.
Vāh bu ne ᶜalāmet

73a

6. Ḥüsnüñ göreli oldı cihān ḫalḳı ser-ā-ser.
Hū ismine maẓhar

Esmā-i işāret mi beşāret mi ne ḥālet.
Bu ism hüviyet

7. Cevr itme yeter **Ẕihni**-yi nālene seniñdir
Dīvāne seniñdir

Bend itmiş anı silsile –i ᶜaşḳıñ ā āfet.
Zencīre ne ḥācet

163[609]

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Neşᵓe meyḫānede mi mey de mi mīnāda mıdır
ᶜİşve sāḳīde mi saġārda mı ṣahpāda mıdır

2. Mestligim dīde mi dīde-i mestānede mi
Murġ-ı dil şānede mi zülf-i mekkārede[610] midir

3. Ṭıfl-ı sevdāya suᶜāl idelim ey Yūsuf-ı ᶜaşḳ

[609] **Bayburtlu Zihnî Divanı**'nın tarihi verilmeyen Osmanlı harfli bir nüshasında s. 62'de gazel olarak mevcuttur.
[610] mekkāre:muṭarrā, age.

Çāk-i ḏāmende midir ḥancer[611] Züleyḫāda midir

4. O perī dün gice rıḍvān ile ülfetde idi
   Bilmedim ki o melek-zāde melek-zāde midir

5. **Ẕihni**'yi bir büt-i çīn-kākül şeydā ḳıldı
   Ṣormadım ki o ṣānem lāda mi elāda midir

(Müfredāt)

164[612]

Beyit

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

{Māhiyetini ıṣbāt iden āṯār-ı ᶜilimdir}
{Miḳdārına nisbetle kişi ḫayr ü şer eyler}

Ş.Y

165[613]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

{Hangi bir derdimi hicrān ile taᶜdād ideyim}
{Sen de dād itmez 247ğzı ben kime feryād ideyim}

(Kemāl)

166[614]

Beyit

[611] Bu kelime mecmuada ḥancer şeklinde yazılmıştır.
[612] **Şinâsî Dîvânı**, Matba'a-yi Ebu'z-Ziyâ, Konstantiniye, h. 1303/ m.1885. s. 65'te bir kasidenin makta beytidir.
[613] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s 369'da müstakil beyitler bölümünde müstakil olarak mevcuttur.
[614] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri** , s. 392'de müstakil beyitler bölümünde müstakil olarak mevcuttur.

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Cümle āḳrānım süvār-ı eşheb-i iḳbāl iken

Bana ışṭabl-ı keremden bir midilli çoḳ mudur

(Kemāl)

167[615]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün?

ᶜAyn[616]-i inṣāf gibi ᶜārife mīzān olmaz

Kişi noḳṣānını bilmek gibi ᶜirfān olmaz

73b **168**[617]

Beyit

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Evvelce Ḫ̆udā'yı ṭanımamış olsa göñlüm

Vallāh güzel sen benim Allāh'ım olurdun

Kemāl

169[618]

Bent

[615] Erdem, **Bursalı Talib ve Divanı-Tenkidli Metin ve İnceleme,** s.212'de bir gazelin makta beyti olarak mevcuttur.

[616] Buradaki "ᶜayn" kelimesi pek çok yerde "çeşm"*;"* ᶜārif" kelimesi de "kāmil" olarak geçmektedir.

[617] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri** çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Gazelhan ve ve hanende Burhan Sesyılmaz (1897-1943) seslendirdiği bir kıt'anın ilk beyti olup kıt'anın tamamı aşağıya dercedilmiştir.

Evvelce Ḫüdā'yı tanımış olmasa ḳalbim
Vallāh güzel sen benim Allāh'ım ourdun

Tevḥīdi ḳabūl etmemiş olsaydım tā ezelden ebede
Bir kör ḥaḳīḳatde ben kāfir olurdum.

[618] 169. şiir Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi ancak Leyla Karahan," Dil Bilgisi Öğretiminde Örnek Seçimi, **Bahtiyar Vahapzade Hatırasına I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu,** Bakü, 21- 24 Ekim 2010,de bu şiir Namık Kemal'e ait olarak verilmektedir. 170. Şiir **Kemāl Paşazāde Divanı,** İkdam Matbaası, Dersaadet, h. 1313/ m. 1895, s.186'da aynen mevcuttur. 171. şiir ise Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi

me fā ᶜi lün / me fā ᶜi lün / fe ᶜi lün

Ne nesl iledir ne sāl iledir
Ne cāh iledir ne ḥāl iledir[619]
Benim ululuḳ kemāl iledir

Kemāl

170[620]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

ᶜAyş ü nūş eyle bugün(den) añma ġam-ı ferdāyı
Saña ışmarladılar mı bu yalan dünyāyı?

Kemāl [Paşazāde]

171

Beyit

Müs tef ᶜi lā tün Müs tef ᶜi lā tün

Feryādıma ḳarşu, ḳarşu ṭurduñ
Eñ cān alıcı yerimden urduñ

(Kemāl)

172[621]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Her kim ki vaṭana naẓar-ı ḥaḳāretle baḳar.!!!
Kūr olur dīdesi görmez ebedī vaṭan[ı]

(Mechūl)

173[622]

[621] Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Bende yoḳ ṣabr ü ṣebāt sende vefādan zerre
İki yoḳdan ne çıḳar fikr idelim bir kerre

Kemāl [Nābī]

174[623]

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün?

Ḳāʾilim cān virmege cānā eñ ednā meyline
Ṭālib ol her maḳṣada dünyāda ben mevcūd iken

Kemāl

175[624]

Beyit

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

Maḥv eyleme vefat ettirme ki çeksüñ şu cihānda
Biñ ẕilleti biñ miḥneti biñ derdi bir arada

Kemāl

176[625]

Beyit

---

[622] Namık Kemal'e atfedilen bu beyit Nabi'ye aittir. Bilkan, **Nabi Divanı,** C.2, s.1326'da 186'ncı muamma olarak mevcuttur. Müstensih müellifleri bazen yanlış vermiştir.
[623] Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi
[624] Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi
[625] Beytin ilk mısrası Cevrî'ye; ikinci mısrası Nef'î'ye aittir. Mısraların alındığı beyitler şunlardır:

Zehre şekker hâre gül cevre vefâ ol dâimâ
Âlem-i fânîde resm-i zindegânî böyledür
(Aydın, **Cevrî Divanı'nın Tahlili**, s.266)

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-yi bī-pervā gibi
Āşnāya āşnā bī-gāne bī-gāneyiz.
(Akkuş, **Nefʿī Divanı,** s. 485)

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

ʿĀlem-i fānīde resm-i zindegānī böyledir

Āşnāya āşnā bī-gāneye bī-gāneyiz…!

Cevrī [ve Nefʿī]

177

Vezin yok

Beyit

Ümīdsiz insān buḫārsız makine gibidir.

…….

(Mechūl)

178[626]

Beyit

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

Allāha tevekkül edeniñ[627] yāveri Ḥaḳ'dır

Nāşāde gönül bir gün olup şād olacaḳdır

Ż.A.B

179[628]

Beyit

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

Derūnuñ pür maʿārif hem-nişīnüñ merd-i ʿārif ḳıl

Açılma ey yüzi gül şaḫṣ-ı nādāna kitāb-āsā

[Bāḳī]

180

[626] Göçgün, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler,** s. 276'da Terkib-i Bend'in 18.bendinin makta beyti oalrak mevcuttur.
[627] olanıñ : idenin, age.
[628] Küçük, **Baki Divanı,** s. 73'te 2. gazelin 3. beyti olarak mevcuttur.

(Beyit)

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Bed-māye olan añlaşılır meclis-i meyde
ᶜİşret güher-i ādemi temyīze miḥekdir
[…] [Żiyā Paşa][629]

74a **181**

Tārīḫ-i Vefāt-ı Kemāl Beg[630]

Muşarraᶜ Ḳāsīde/Tārīḫ

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Çaġlasuñ eşk-i ḥüzn ile dīde-i ᶜOs̱māniyān
   Aġlasuñ derd-i firāḳla millet-i İslāmiyān

2. Ḳaralar giysün de bārī mātemiñ ṭutsun cihān
   Pek büyük bir żayīᶜāta uġradı şimdi zamān

3. Varlıġı olmuşdı bizlere medār-ı iftiḫār
   İftiḫār-ı şevḳimiz bir anda oldı tārmār

4. Cismi gitdi şānı dilde ḥaşre dek tā pāy-dār
   Pāy-dār olmaḳ içün hem nāmı ḳaldı yād-gār

5. Mātemiñ ṭutsun bütün ḥaṣṣāṣ olan ḳalb-i selīm
   Kendine ḥürriyyet-i vicdānı olmuşdı nedīm

6. Sen ḳuṣūruñ ᶜafvla eyle ḥimāyet ey Kerīm
   Meskeni olsun "Kemāliñ" cennet-i bāġ-ı naᶜīm

N.M[631]

[629] Ziya Paşa, **Terkib-i Bend,** 9. bend 6. beyit olarak aynen mevcuttur.
[630] Şiirin 1-6 beyitleri Namık Kemal'in vefatına dair bir tarih düşürmedir kadar onu methediyor.

7. İsmine mevṣūf idi ol şāᶜir-i ᶜulvī-maḳāl
   Vaṣfınıñ taᶜrīfi ancaḳ nice bir emr-i muḥāl

8. Vird ider aġzım şu beyti āhla rūz ü leyāl
   Bir gelir biñ yılda ancaḳ böyle bir "Nāmıḳ Kemāl"

9. Mātemiñ ṭutsun cihān iḳbāl-i devlet aġlasun
   Öyle "Nāmıḳ" gelmemişdir ehl-i ᶜirfān aġlasun

182[632]

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün?

1. Ṭarīḳ-i Ḥaḳ'da can ü tenden olmaḳ yād lāzımsa
   Beni ḥāżır bulursun her-çi bād-ā-bād lāzımsa

2. Ne minnet intiẓār-ı berḳe ey āhen-ger-i ᶜibret[633]
   Benim göñlümden al gel tīġ içün pūlād lāzımsa

3. İden taḥrīb-i ᶜālem inkisār-ı ḳalbidir ḫalḳıñ
   Göñül yıḳma cihānı eylemek ābād lāzımsa

4. Ḥayātından niçün hīç iştibāh itmezsiñ ey ġāfil
   ᶜAcāᵓib gördügüñ her ḥāli istibᶜād lāzımsa

5. Fenānıñ eñ münīr āyīnesi mū-yi sefīdiñdir
   Saña ᶜaḳlıñla pīr olmaḳ yeter irşād lāzımsa

6. Çocuḳluḳdan niçün dūr eylesün insānı istiᶜdād
   Eger her maṭlebiñ taḥṣīline feryād lāzımsa

---

[631] Tarihi yazanın isminin kısaltılışıdır. Bu kişi aynı zamanda mecmuanın müstensihi de olabilir. Fakat bu şahsın kimliği hakkında bir bilgiye ulaşılamadı.
[632] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri** , s. 66, 67, 68 ve 69'da gazeller bölümünde mevcuttur. Lazımsa redifli iki gazelden karışık olarak beyitler alınmıştır.
[633] ᶜibreṭ:gayret, age.

74b

7. Bu ḳānūn-ı meşiyyet ferdi ferde itmemiş muḥtāc
   Saña Allāh ider her hangi işte dād lāzımsa

8. Teveffüḳ bāb-ı ʿirfān eylemek aḥfādı elzemdir
   Ḥamiyyet meslekinde ġayret-i ecdād lāzımsa

9. Ḫaṭā-yi ehl-i keşret ol ḳadardır baḥş-i vaḥdetde
   Raḳam kāfī degildir cümlesin taʿdād lāzımsa

10. Şühūd erbābınıñ reʾyince rūʾyet-i ʿayn vāḳiʿdir
    Bu daʿvāda iderler ḫalḳı istişhād lāzımsa

11. Zekā bir şuʿledir kim şānı ʿālīdir tenezzülden
    Bulursuñ ehl-i istiġnāda istiʿdād lāzımsa

12. Ġınā geldi cihānda şehriñ çāk-i kemālinden[634]
    Kemāli gāh gāh itsün bilenler yād lāzımsa

M. K[635]

183[636]

Ḥürriyyet Ḳaṣīdesi

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Görüp aḥkām-ı ʿaṣrı münḥārif ṣıdḳ ü selāmetden
   Çekildik ʿizzet ü iḳbāl ile bāb-ı ḥükūmetden

2. Usanmaz kendini insān bilenler ḫalḳa ḫidmetden
   Mürüvvet-mend olan maẓlūma el çekmez iʿānetden

[634] Şehriñ çāk-ı kemālinden:şöhretiñ sıytīn kemālinden, age.
[635] Bu ibare Mehmet Kemal'in kısaltılmış hâlidir.. Namık Kemal'in isminde Mehmet de vardır.
[636] 22-47 beyitler Namık Kemal'in meşhur **Hürriyet Kasidesi'dir**. Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s.7'de **Besalet-i Osmaniyye ve Hamiyyet-i İnsaniyye** ismiyle kaside olarak mevcuttur.

3. Ḥaḳīr olduysa millet şānına nāḳīṣe[637] gelir ṣanma
   Yere düşmekle cevher sāḳıt olmaz ḳadr ü ḳıymetden

4. Vücūduñ kim ḫamīr-i māyesi ḫāk-ı vaṭandandır
   Ne ġam rāh-ı vaṭanda cān ölürse cevr ü miḥnetden

5. Muᶜīni ẓālimiñ dünyāda erbāb-ı denāᵓetdir
   Köpekdir zevḳ alan ṣayyād-ı bī-inṣāfa ḫidmetden

6. Hemān bir zevḳ-i bāḳī terk ider zevḳ-i fānīye
   Ḥayātıñ ḳadrini ᶜālī bilenler ḥüsn ü şöhretden

7. Nedendir ḫalḳdan tūl-ı ḥayāta bunca raġbetler
   Nedir insāna bilmem menfāᶜat ḥıfẓ-ı emānetden

8. Cihānda kendini her ferdden alçaḳ görür ol kim
   Utanmaz kendi nefsinden de ᶜār eyler melāmetden

9. Felekden intiḳām almaḳ dimekdir ehl-i idrāke
   İdüp tezyīd-i ġayret müstefid olmaḳ nedāmetden

10. Ṭurur aḥkām-ı nuṣret ittiḥād-ı ḳalb-i miletde
    ……[638]

75a

11. İder tedvīr ᶜālemi bir mekīniñ ḳuvve-i ᶜazmi
    Cihān titrer ṣebāt-ı pāy-ı erbāb-ı metānetden

12. Fenā[639] her feyżini her luṭfunu bir vaḳt içün ṣaḳlar

[637] noḳsān:nāḳīṣe, age.
[638] Verilmeyen mısra aşağıya derc edilmiştir:

Çıḳar āṣār-i raḥmet iḫtilāf-i reᵓy-i ümmetden

[639] fenā:ḳażā, age.

Fütūr itme ṣaḳın [milletde][640]ki ż̇aᶜf ü beṭāetden

13. Degildir şīr-i der-zencīre töhmet ᶜacz ü aḳdāmı
Felekde baḫt utansun naṣīb-i erbāb-ı himmetden

14. Żiyā dūr ise evc-i rifᶜatinden ıżṭırāb ider[641]
Ḥicāb itsün ṭabīᶜat yerde ḳalmış ḳabiliyyetden

15. Biz ol nesl-i kerīm-i dūde-i ᶜOs̱māniyānız kim[642]
Cihān-gīrāne bir devlet çıḳardıḳ bir ᶜaşīretden

16. Biz ol ᶜulvī nihāndānız ki meydān-ı ḥamiyyetde
Bize ḫāk-ı mezār ehven gelür ḫāk-ı mezelletden

17. Ne ġam pür-āteş-i hevā[643] olsa da ġavġā-yi ḥürriyyet
Ḳaçar mı merd olan bir cān içün meydān-ı ġayretden

18. Kemend-i cān-güdāzı ejder-i ḳahr olsa cellādıñ
Müreccaḥdır yine biñ kerre zencīr-i esāretden

19. Felek her türlü esbāb-ı cefāsın ṭoplasun gelsun
Dönersem kaḥpeyim millet yolunda bir ᶜazīmetden

20. Vaṭan bir bī-vefā nāzende ṭannāze dönmüş kim
Ayırmaz[644] ṣādıḳān-ı ᶜaşḳını ālām-ı ġayretden[645]

---

[640] Kaside'nin orjinlainde olan bu kelime, mecmuada yoktur.
[641] ıżṭırāb ider: ıżṭırārīdir, age.
[642] 15 ve 16. beyitlerinden birer mısra alınmıştır. Diğerleri mecmuaya alınmamıştır. Bu beyitler aşağıa dercedilmiştir:

Biz ol nesl-i kerīm-i dūde-i ᶜOs̱māniyānız kim[642]
Muḫammerdir ser-ā-pā māyemiz ḫūn-i şehādetten

Biz ol ᶜālī himem erbāb-ı cidd ü ictihādız kim
Cihān-gīrāne bir devlet çıḳardıḳ bir ᶜaşīretden

[643] hevā : hevl, age.

21. Vāzifem menfāᶜatden……
……[646]

22. ……
……[647]

23. Göñül[de] cevher-i elmāsa beñzer cevher-i ġayret
Ezilmez şiddet-i tazyīḳden teᵓs̱īr-i s̱ıḳletden

24. Ne efsūn-kār imşsiñ āh ey dīdār-ı ḥürriyyet
Esīr-i ᶜaşḳıñ olduḳ gerçi ḳurtulduḳ esāretden

25. Seniñdir şimdi cezb-i ḳalbe ḳudret setr-i ḥüsn idince[648]
Cemālin tā ebed dūr olmasun enẓār-ı ümmetden

26. Ne yār-ı cihān imişsiñ āh ey ümīd-i istiḳbāl
Cihānı sensiñ āzād eyleyen biñ yeᵓs ü mātemden[649]

75b

---

[644] Asıl şiirde "ayırmaz" olarak geçen bu kelime yerine okunması zor bir ibare var.
[645] ġayretden:ġurbetden, age.
[646] **Hürriyet Kasidesi**'nin 23. beytidir.
[647] Kaside'nin 21, 23, 24, 25 ve 31. Beyitleri mecmuaya alınmamıştır. Bun alınmamıştır. Bunlar aşağıya sırasıyla derceilmiştir:

Añılsın meslegimde çekdigim cevr ü meşaḳḳātler
Ki ednā zevḳi ᵓālādır vezāretten ṣadāreteten

Müberrāyım recā vü ḫavfden ᶜindimde ᶜālīdir
Vaẓifem menfaᶜātden ḥaḳḳım ḥükūmetten

Civānmerdān-ı millet hazer ġavġādan ey bī-dād
Erir şemşīr-i ẓulmüñ āteş-i hamiyetten

Ne mümkin ẓulm ile bī-dād ile imhā-yi hürriyyet
Çalış idrāki ḳaldır muḳtedirseñ ādemiyyetten

Kilāb-ı ẓulme ḳaldı gezdigiñ nāzende ṣaḥralar
Uyan ey yāralı şīr-i jeyān bu ḫ̆āb-ı ġafletten

[648] idince: etme, age.
[649] mātemden: miḥnetden, age.

27. Seniñdir devr-i devlet ḥükmüni dünyāya infāẕ it
Ḫ̆udā iḳbālini ḥıfẓ eylesün her dürlü āfetden

Müfredāt

184[650]

me f ᶜū lü / me fā ᶜî lün / me f ᶜū lü / me fā ᶜî lün

Tīz olma teᵓemmül ḳıl her ḥālde taḥammül ḳıl
Tedbīri bozar taḳdīr Allāh'a tevekkül ḳıl
(Nā**mıḳ Kemāl)**[651] **[Şeyḫü'l-İslâm İbn-i Kemāl]**

185[652]

Beyit

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

Dimem ser-rişte-i maḳṣūdı mâl ü cāhdan bulsun
Göñül esbāba itme[z] ilticā Allāh'dan bulsun
(…..) [Antaḳyalı Münif]

186[653]

Beyit

fāᶜ i lā tün / me fā ᶜî lü / fa ᶜū lün

Ḥaṣb-ı ḥāl itme dünyāda bī-derde
İlticā itme zinhār nā-merde
(Kemāl)

187[654]

[650]**Kemāl Paşazade(Şeyḫᵓül-İslām İbnᵓül-Kemāl) Divanı,** H. 1313/ m. 1895, s. 77'de bir kıt'anın mahlas beyti olarak mevcuttur. İkinci mısra şu şekildedir:

Allāh'a tevekkül ḳıl tedbīri bozar taḳdīr

[651]Şeyhülslâim İbn-i Kemal'e ait olan bu beyit Namık Kemal'e mal edilmiştir.
[652] Kılıç, **Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divânı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi,** s.273'te bir gazelin matla beyti olarak mevcuttur.
[653] Namık Kemal'in şiirleri arasında ilgili şiir mevcut değildir.

Ḳıṭᶜa [Rübaᶜī]

Mef ᶜū lü / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / fāᶜ

1. Çeşmim çemen-i vaḥdete bāz it Yā Rab
   Vāreste-i sürme-i mecāz it Yā Rab

2. Pīşānī-yi ḥālim olsa da nā-şüste
   Şāyeste-i secde-i niyāz it Yā Rab

76a **188**

Beyit/Müfred

Şiirin sağlam bir vezni yoktur.

Bādī-i istiḳāmet ḥāmi-yi ḥürriyetdir
Fiᶜl-i sirḳate cürᵓet ise bāᶜiş-i rezāletdir

Şalvet Ḳumandanı Mīrlivā Şemsī Paşa

189[655]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Vech-i yāre dūş olan ᶜālemde seyrān istemez
   Cānını cānāne teslīm eyleyen cān istemez

2. Bu misāfir-ḫāneniñ fānīliġiñ fehm eyleyen
   Ḫāne-i ḳalbde Ḥaḳ'dan ġayrı mihmān istemez

3. Gerçi ẓāhir ᶜilminiñ nefᶜi (de) vardır ṭālibe
   Līk esrāre irenler nūr-ı ᶜirfān istemez

---

[654] Nabî'ye ait bir rubaidir. Bilkan, **Nâbî Divanı,** C.1, s.462'de rübai oalrak aynen mevcuttur. Kıt'a olarak verilen bu şiir esasen rübaidir zira ahreb vezinlerinden biriyle yazılmıştır.

[655] Bu şiir Kuşadalı İbrahim Halvetî'ye aittir. 63 numaralı şiir bu şiirin üç beytinden oluştmaktadır. Mütekerrir bir şiirdir diyebiliriz. Gerekli detaylar orada verilmiştir.

4. Cennet çün ṭamudan ḳorḳmaz Ḥaḳḳ'ıñ ᶜāşıḳları
   Ḥaḳ budur erbāb-ı ᶜaşḳıñ ḥūrī ġılmān istemez

5. Īrciᶜī āvāzı irdi murġ-ı cānım semᶜine
   Bī-ḳarār oldum anıñçün vird-i ḫandān istemez

6. Māsivāl'lāhdan mücerred oldı **İbrāhīm** bu gün
   Varını dil-dāre virdi vaṣl ü hicrān istemez

76b **190**[656]

Nerdebān Köylü Muḥammed ᶜAlī Bābā'nıñ

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Bezme ol meh-rū kadem başmaḳda ᶜār eyler mi hīç
   ᶜĀşıḳa aġyārı var iken iᶜtibār eyler mi hīç

2. Ṣanma kim bī-hūde ṣaḥra-yı melāmet beklerim
   Kendi zuᶜmıyla kişi terk-i diyār eyler mi hīç

3. İftirāḳınla felekde baña gün göstermediñ
   Firk it ey ẓālim bunu bir şīve-kār eyler mi hīç

4. **Ḥilmi**ya müzenneb [ü] mücrimsiñ ammā ġam yeme
   Ḥaḳ seni rūz-ı cezāda şerm-sār[657] eyler mi hīç

İntihā

191[658]

[656] Karakuş, **Muhammed Ali Hilmi Dedebaba Divanı** isimli çalışmada ve diğer araştırmalarda şairin şiirleri içinde mevcut değildir.
[657] Utangaç, mahçup anlamına gelen bu kelime mecmuada serm-şar şeklinde yazılmıştır.

Meşhūr Kāẓım Paşanıñ

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Balṭasıyla ḳatl iderdim fırṣat olsaydı eger
Bilemem ol kāfiriñ kim pek güzel iḳbāli var

192[659]

Beyit/Dīger

Müs tef ᶜil ün/ Müs tef ᶜi lün/ Müs tef ᶜi lün/ Müs tef ᶜi lün

……..…[660]
Sende bu iḳbāl var iken ᶜaṣrıñ ẕü'l-karneynisiñ

77a **193**[661]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Olmasam ben yār ᶜāṣıḳsız kalır
Ḳim s.k.r Leylā'yı Mecnūn olmasa

194[662]

Ḳıṭᶜa

---

[658] Kâzım Paşa'ya mal edilen bu beyit ,Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı)** isimli çalışmada tespit edilemedi. Ayrıca Koniçevi Musa Kâzım Paşa'nın Osmanlı Harfli Divanı'nnda da tespit edilemedi. Hakeza yapılan araştırmalarda da bu beytin müellifi tespit edilemedi.

[659] Kâzım Paşa'ya mal edilen bu beyit, Ramazan Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı),** isimli çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Ayrıca Koniçevi Musa Kazım Paşa'nın Arap Harfli Divanı'nda da ilgili şiir mevcut değildir. Hakeza yapılan araştırmalarda da bu beytin müellifi tespit edilemedi.

[660] Müstenish beytin ilk mısrasını mecmuaya almamıştır.

[661] Bu beytin müellifi tespit edilemedi

[662] Kenan Erdoğan, **Diyarbakırlı Saᶜīd Paşa Dīvānı,** Manisa, 2004, sy.138'de aynen geçmektedir. Aynı kıtᶜa mecmuada mükerreren mevcuttur.

fe ᶜi lā tün / me fā ᶜi lün / fe ᶜi lün

1. Feyżin ümmīd iden bu dünyānıñ
   Germine serdine alışmalıdır

2. Ġalebe itmek isteyen ḫaşmına
   Hüner ögrenmeye çalışmalıdır

Saᶜīd Paşa-yı Āmidī

195

Mıṣrāᶜ[663]

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Gül denir her güle ammā gül-i raᶜnā başḳa

196[664]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Yine müncer olsa ḫālim bu televvünle benim
Dil peşīmān-ı güneh tevbeye varmaz dehenim

(Şeyḫ Ġālib)

197[665]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Çekilenler ḳalır (Esᶜad) bu cihān içre hemān

[663] Bu mısra **Pertev Mehmed Said Paşa Divanı,** h. 1256 m. 1840 tarihli nüshasında geçen aşağdaki beyitten alınmıştır:

Reng ü būdur güle ziynet güzele hüsn ü bahā
Gül denür her güle ammā gül-i ra'nā başḳa

[664] Okçu, **Şeyh Galib Divanı,** 217. gazelin matla beytidir. Çalışmada sayfa numarası yoktur.
[665] Okçu, **Şeyh Galib Divanı,** 106. gazelin makta beytidir. Şeyh Galib'in bir diger mahlası olan Esʿad mecmuada paranteze alınmışıtır.

Vaḳt-i şādī de gelir, mevsim-i miḥnet de geçer

(ŞeyḫĠālib)

77bŞāᶜir-i Meşhūr Muᶜallim Nācī Efendiniñ (Muᶜallim) Nām Eṣerinden Birḳaç

Ġazel

198[666]

Ġazel

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Ẓann itme ki dünyāda vefā var ṣafā var
   Billāhi hemān derd ü keder cevr ü cefā var

2. Dirlerse eger bir gün olup şād olacaksıñ
   Aldanma ki şāhid nice yüz biñ şuᶜarā var

3. Bir derd çeker dūzaḫa giriftār göñül kim
   Ol derde ne dārū ne ᶜilāc ü ne devā var

4. Dünyāda ne mümkin olmaya göñlüm maḥzūn
   ᶜĀlemde ne bir ben gibi bī-zār-ı nevā var[667]

5. Giymiş gezinür ḥaşm ü raḳīb aṭlas ü dībā
   Eyvāh **(Zekāī)** saña arḳanda ᶜabā var

199

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

[666] Bu şiirin hangi Zekâî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

[667] M. A. Yekta Saraç, Şiir Tenkidine Dair Bir Örnek,İstanbul Üniversitesi, **Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi,** C. 29. 2000 s. 255'te bu mısra yer almaktadır. Sözü edilen tenkit Muallim Nacî'ye ait olup Nacî bu eserinde son dönem divan şairlerini eleştirmektedir. Buradaki Zekaî de 19. Asrın sonunda yaşamış bir şair olabilir.

1. Gönül bu rūzgārıñ neşᵓe-i cām-ı Cem'inden geç
   Süleymān-himmet ol iḳbāl ü ḥükm ü ḫātemden geç

78a

2. Girüp biñ ᶜāleme her ᶜālemi bir ᶜālem-i zevḳ it
   Ḳalender ol ḥakīm ol ᶜālemiñ her ᶜāleminden geç

3. Anıñ derk-i mefādı ḥikmet [ü] feyżizlerindir heb
   ᶜAzīzim ᶜilm-i ᶜaşḳıñ mebḥāṣ-ı keyf ü keminden geç

4. İlāhī bend-i zencīr-i cünūndan olmasun āzād
   Diyen ol āfetiñ sevdā-yi zülf-i perçeminden geç

5. Görürseñ imtinān bir cān içün cān vir ḳabūl itme
   Cihānıñ feyż-i enfās-ı Mesīḥ [ü] Meryem'inden geç

6. Celāl-āsā ṣafā-yı bāle taḥvīl eyle her ḥāli
   Bu dünyānıñ ḫayālāt-ı sürūr ü māteminden geç

(Celāleddīn Begiñ)[668]

200[669]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Dāġlar sīnemde cāna lāle-zārımdır bütün
   Derd-i ᶜaşḳıñla ne çeksem iftiḫārımdır bütün

2. Āftāb-ı ṭalᶜatıñ dil mülkini tenvīr ider
   Devr-i ḥüsnüñdür begim leyl ü nehārımdır bütün

78b

3. Derd-i ġamdan başḳa yoḳ tenşīṭ iden bu göñlümi
   Derdler, ġamlar, kederler, ġam-ġusārımdır bütün

4. Cüst ü cū it ḥālimi diñle işit efġānımı

[668] Son dönem divan şairlerinden olması kuvvetle muhtemeldir. Mahmut Kemal İnal , Son Asır Şarileri isimli eserinde bu şiir Celal/Celaleddin mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespite edilmedi.
[669] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

Sensiz ey ārām-ı cān feryād-kārımdır bütün

5. Dönmezem nūr-ı ṭarīḳ-ı ṣıdḳdan ölsem yine
Şāhrāh-ı istiḳāmet reh-güẕārımdır bütün

Bayburt Müddeʿī-i ʿUmūmisi ʿOṣmān Nūrī[670]

201[671]

Ġazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Gelmiyor vechiñ ḫayāli dīde-i ḫūn-bārıma
Bāʿiṣ oldur sevdigim her laḥẓa āh ü zārıma

2. Kūy-ı cānāndan ḫaberdār itmedin aṣlā beni
Ḥālimi ʿarż eyle bārī ey ṣabā dil-dārıma

3. ʿĀlem-i āb içre [ser]mest ü ḫarāb olsam daḫı
Eylerim cānım fedā peymāne-i ser-şārıma

4. Naḳd-ı ʿömri bir perī rūyıñ yolında şübhesiz
Görse Ḥātem'ler şāşardı dem-be-dem īṣārıma

79a

5. Çāre-cū olmaḳ ʿabeṣdir derd-i ʿaşḳa **Vaṣfi**yā
Bulamaz Loḳmān daḫı dermān dil-i bī-mārıma

Kūfevī Tekkesi Şeyḫi ʿAlī Vaṣfī

202

Ġazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

[670] Son dönem divan şairlerinden olması muhtemeldir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[671] Müzahir Kılıç-Mehmet Atalay, Şeyh Vasfi ve Cezebāt Adlı Eseri, **Doğu Araştırmaları 8**, 2011/2 Gazel 32, s. 85-86'da tespit edilmiştir.

1. Ay ne parlaḳ nūr olur gör vech-i māhından seniñ
   Yüz bulursa cebhe-i ṣafvet penāhıñdan senīñ

2. Hey ne efsūn-kār gülerken aġlatır çoḳ güzelleri
   El-ḥazer bu cünbüş-i çeşm-i siyāhıñdan seniñ

3. Ḳanımı içdiñ tüketdiñ ḥırṣ ile ey bī-imān
   Ḳanmadıñ ḥālā faḳāt bu iştibāhıñdan seniñ

4. Ḫ̆ābıma girdiñ bu şeb ḥālet-i mestānede
   İhtizāza geldi dil bayġın nigāhıñdan seniñ

5. Esdi bir būy-ı ṣafā geldi meşāmm-ı cānıma
   Ġālibā geçmiş ṣabā ol ḫ̆ābgāhıñdan seniñ

6. Yār seni bezm-i ṣafāda neşʾesinden añdı mı
   Böyle bir ḥāl añlarım ey dil bu āhıñdan seniñ

79b

7. Cān odun bir ḳat daha yaḳdıñ şerār-ı āh ile
   El-amān yandım **Ṣāfi**yā[672] āh ü vāhıñdan seniñ

203

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Vücūd-ı kāinātıñ neşʾe-i imkānıdır ḥüsnüñ
   Vücūb-ı ẕāt-ı Ḥaḳḳ'ıñ eñ büyük burhānıdır ḥüsnüñ

2. Cihān ḥüsnüñle ḳāʾim ḥüsnüne ḥayrān cihān yek-ser
   Zehī ḥayrān ki kendi hüsnünüñ ḥayrānıdır ḥüsnüñ

[672] Bu şiirin hangi Sâfî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Son dönem divan şairlerinden Üsküdarlı Mustafa Sâfî olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

3. Ne ḥüsn-i maẓhariyyet kim cemālü'l-lāha maẓhardır
Muḥabbet ehliniñ āyīne-i īmānıdır ḥüsnüñ

4. Parlamış nūrdan bir ṣafḥaya sebᶜe'l-meṣānīdir
Kitāb-ı raḥmetiñ pīrāne-i ᶜunvānıdır ḥüsnüñ

5. Anıñçün vācibü't-tekrīm olur emr-i perestiñ kim
Diliñ faṣlü'l-ḫitāb-ı nüsḫa-yı īḳānıdır hüsnüñ

6. Cihānda maẓhar-ı taḳdīsdir ism-i **Celāl**-āsā
O ismiñ maẓharı cism-i celāliñ cānıdır ḥüsnüñ

(Celāleddīn Beg)[673]

204

Ġazel

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Bilinür cāhil olan câme-i zībāda bile
Olsa da farż idelim mesned-i vālāda bile

2. Rāḥat itmekse maḳṣad ve mā fī'l-bāl'ıñ [674]
Sırrıñı ketm idegör nezd-i eḥibbāda bile

3. Görmemiş var mı şehriñ sitem-i miḥnetini
Dāġ-ı ġam görmedeyiz māh-ı şeb-ārāda bile

80a

4. ᶜAşḳ-ı cānān o ḳadar cismimi inceltmiş kim
Göremem kendimi mirᵓāt-ı mücellāda bile

5. Dūzaḫ-ı hecrine mümkin mi taḥammül itmek
Yārsız eglenemem gülşen-i meᶜvāda bile

[673] XIX. asır divan şairi olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[674] mā fīᵓl-bāl: Gönülde olan maksat ve meram.

6. Būs iden laᶜl-ı lebin mest-i müdām olmaz mı
   O kadar neşve mi var sāġar [ü] ṣahbāda bile

7. **Fāᵓiḳā**[675] itme mümāşāt fürū-māyelere
   Olsa da farż idelim mesned-i vālāda bile

Der-Saᶜādet Bidāyet Maḥkemesi Cezā Dāᵓiresi Müstanṭıḳlarından Fāᵓİḳ

205

Mektūb

Selānik'den

Efendimiz!

Şu maḥzūn ġazelimiñ ḫoşa giden eşerlerden olmadıġını iᶜtirāf ile berāber naẓargāh-ı Nācīyānelerine taḳdīm idiyorum. Bir ḫastanıñ nālesi, teneffüsi maḳamında çekilir āvāzelerden degilse de āheng-i ᶜumūmiyi iḫlāl idecek iḳtidāra daḫı mālik degildir. İşte bu maḥzūn eşerimle şevḳ-engīze, hevā-yi edebiyāt arasında hem-āvāz olmaḳ diyü pes perde ile evcgāh-ı ᶜuşşāḳ-ı edīb meyānında

80b gezinmek isterim. Amā eşerim maḥzūn imiş, ne yapayım? (... Pişirir olmaz, ne çıḳarsa baḫtıña!) ḳavlince şu dergāh-ı eleminiñ faṣl-ı ḫazānında benim gibi sūz-nāk bir bed-baḫtıñ ḳaleminden āşār-ı şādmānī çıḳmaz yā! Elbette bu taḳsīmde nevā-sāz-ı ḥüzn olmaḳ baña yaḳışır. İşte maḥzūnı memnūn itmek şānı da size düşer. Bināberīn ġazelimiñ "Tercümān-ı Ḥaḳīḳat'e" yāḫūd eliñiz altında bulunan "Āfāḳa" dercini temennī iderim.

Müdīr-i Mekteb-i ᶜOşmānī Ṣaᶜdī

206

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

[675] XIX. asır divan şairlerden biri olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

1. Çemende dirdi bülbül güle diken maḥzūn ben maḥzūn
   İşitdim gel didim gel işte sen maḥzūn ü ben maḥzūn

2. Bu āvāz-ı ḥazīnim gūş idüp lāl oldı bülbül hem
   Benefşe, lāle, sünbül, yāsemen maḥzūn ü ben maḥzūn

3. Çekildim bir kenār-ı cūybāra baḳdım eṭrāfa
   Çiçekler serviler güller çemen maḥzūn ü ben maḥzūn

4. Hevā maġmūm ü dil nāşād ü çeşmim dem-be-dem nem-nāk
   Mehīb-efzā o baḥr-ı mevc-zen maḥzūn ü ben maḥzūn

5. Zemīni ber-sükūnet āsmānı ebr-i ġam ṭutmuş
   Mükedder her ṭaraf ḫaṭır-şiken maḥzūn ü ben maḥzūn

6. Ṣabāḥu'l-ḫayr iḳbālim muḥavvel şām-ı idbāre
   Fiġānımdan benim beytü'l-ḥazen maḥzūn ü ben maḥzūn

81a

7. Gözi āhūlarıñ ᶜaşḳıyla ser-gerdān idim gördüm
   O vādīlerde āhū-yı Ḫoten maḥzūn ü ben maḥzūn

8. Belā maḥṣūlüdür ṭabᶜımda ḥüzn-āmīz güftārım
   Zebān-ı kilk-i naẓmımda süḫan maḥzūn ü ben maḥzūn

9. Muḥaṣṣal açmadı ᶜâlemde hīç bir şey benim göñlüm
   Çemen gülzār gül ġonca-dehen maḥzūn ü ben maḥzūn

10. Vaṭandan yārdan eḥibbādan ayrılmışım **Saᶜdī**[676]
    Ġarībim aġlarım aġlar vaṭan maḥzūn ü ben maḥzūn

[676] XIX. asır divan şairleriden olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Tercümān-ı Ḥaḳīḳat

Mektūb

Maḥzūn ile tavṣīf buyurduġuñuz şu ġazel māʾil-i āheng-i ḥüzn olan ṭabīʿatleri teṣādüfī bir hem-zebān-ı ḥāl-āşnā bulmuş ḳadar maḥzūn idecekdir.

Bence iki cihet-i memnūniyet var. Hem bir güzel eşeriñizi daha neşr itmek ḫidmetinde bulunuyoruz, hem de ġāʾibāne teveccühüñüzi ḳazanmış olduġumuzı añlıyoruz. Teşekkür ideriz. Neġamāt-ı ḳalemiñiziñ ṭabāʿ-ı selīmede maḥzūniyyet veyā meserret, belki de maḥzūniyet ü meserrete imtizāc virerek ġarīb bir ḥālet peydā idebilecegiñi bu havālardan añlayanlar bilirler.

Envār ü efkārıñızdan istitāreye sahāi'f-i Tercümān her zamān ḥāẓırdır. Āfāḳ ise öyle parlaḳ āşār içün dāʾimā açıḳdır.

81b

208[677]

Altıncı Dāʾire-i Belediye Evrāḳ Müdīri Aḥmed Ḥamdī Beg Efendī'niñdir

Taḫmīs-i Ġazel-i Mesʿūd

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Mest-i ʿāşḳım bir ʿaceb ḳār eyledim meyḫānede
   Meşreb-i ʿirfānı iẓhār eyledim meyḫānede
   Vaḳtimi ben ḫoşça imrār eyledim meyḫānede
   "Göñlüme sāḳīyi miʿmār eyledim meyḫānede"
   "Allāh Allāh Kaʿbe iʿmār eyledim meyḫānede"

2. Naʿra atdım gerçi ḫūbān-ı zamānıñ ʿaşḳına
   Sen beni maʿẕūr ṭut zāhid Ḫ̆udā'nıñ ʿaşḳına
   Parladup cām-ı meyi her nev-civānıñ ʿaşḳına
   "Ol ḳadar çaḳdım ki tersā zādegānıñ ʿaşḳına"

[677] Hayber, Özay, **Muallim Nâcînin Şiirleri,** s.192'de mevcuttur. Muallim Nâcî, **Şerare**, s. 49-50'de aynen geçmektedir. Muallim Nâcî'nin bir mahlası da Mesûd-i Harâbâtî'ir.

"Berḳe döndüm neşr-i envār eyledim meyḫānede"

3. Meclis olduḳça sāḳī meh gibi pertev-niṣār
Ḥāle-i aġūşumı ḳıldım aña cā-yi ḳarār
82a Çarḫa ḳarşu bezm-i mey itmez mi artıḳ iftiḫār
"Merkez-i feyżimde oldum müstaḳar ḫürşīd-vār"
"Encümi aḳdāḥı seyyār eyledim meyḫānede"

4. Yüz sürüp dergāhıña ben gezer iken serserī
Şanki ben kesb eylemişdim feyż-i ḥācc-ı ekberi
Şimdi āġāz-i mübāhaṭ eylesem yoḳ mı yeri
"Kaᶜbe-i kūyuñ añup nūş itdigim sāġarları"
"Zemzem-i eşkimle ser-şār eyledim mey-ḫanede"

5. Oldı şevḳ-āver baña feyż-i celīl-i sāġarıñ
Neşvesi s̱ānī ḳalır **Ḥamdī** şarāb-ı kevs̱eriñ
Baḳma menᶜ ü zecrine ṣūfī-i ġaflet perveriñ
"Gel de cūşa cūşunı seyr eyle mesᶜūdīleriñ"
Başḳa bir ᶜālem be-dīdār eyledim meh-ḫānede"

82b **209**[678]

Altıncı Dāᵓire-i Belediye Evrāḳ Müdīri Faḫr'üş-Şuᶜarā Aḥmed Ḥamdī Beg Efendī'niñ Geçenlerde Neşr Olunan Ḳıtᶜa-i Mesᶜūd'a Yazmış Olduġı Taḫmīs-i Belīġānedir

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1[679]

Bir cihān-gīrāne ġavġā geldi pīş-i çeşmime

[678] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.168'de mevcuttur. Muallim Nâcî, **Şerare,** s. 9'da mevcuttur. Burada tanzir edilen şiir kıtᶜalar bölümünde "Selimiye" ismiyle kayıtlıdır. Şair son beyti tahmis etmemiştir.

[679] Bu tahmisin bu bendinin bir mısrası eksiktir. Ahmed Hamdi; Muallim Nâcî'ye ait gösterdiği beyit üzerinde değişiklik yapmıştır. Bu mısra eklendi.

İnhizām-ı çend aᶜdā geldi pīş-i çeşmime
“Saṭvet-i ecdād ü ābā geldi pīş-i çeşmime”
[Şānlı bir meydan-ı heycā geldi pīş-i çeşmime]
“Olmada her fırḳadan nīrān-ı ġayret müncelī”

2

Fārisān-ı ceyş-i miġfer-dār āteş püskürür
Her tüfeng-endāz berḳ-i āş̱ār-ı āteş püskürür
Ṭopçılar volḳan gibi her bār āteş püskürür
“Ḫaṣma ḳarşı her ṣaf-ı seyyār āteş püskürür”
“Yıdırım gūyā olur nevbet-be-nevbet müncelī”

3

Yaġdırup bārān gibi ḳurşun ile ṭop dānesin
Ber-hevā itmişler aᶜdānıñ bütün cebḫānesin
83a Añmayup Īrān ü Yunan ehlinīn efsānesin
“Seyr idiñ ᶜOş̱mānīyānıñ ḥamle-i şīrānesin”
“ Birden olmuşdur hezārān seyf-i saṭvet müncelī”

4

Parlayup baḳ olmuş ān-şiyār-ı ġayret her nefer
Ḫırmen-i ᶜömr-ı ᶜadūya ḳılmış ilḳā-yi şerer
Germī-yi pür- ḫāşine ġāzīleriñ ḳıl bir naẓar
[“ Her tüfenginden fürūzān nār-ı cevvāl-i ẓafer”
“ Her ṭopundan kevkeb-i iḳbāl-i millet müncelī”][680]

5

Ṭuymadıñ mı ṣītini şāh-ı ġażanfer heykeliñ
Kārıdır tenfīẕ-i aḥkām kitāb-ı münzeliñ
Āferīn-ḫāndır aña rūḥ-ı Nebī-i mürseliñ
“Berḳ-i ḫātıf ṣanma olmuşdur Selīm-i Evvel’iñ”
“ Dest-i pür-zūrunda şimşīr-i celādet müncelī”

83b 6

Döndürüp seyl-āba şimşīri ᶜaduvvuñ ḳanını
Eylemiş iṭfā anıñla āteş-i ᶜudvānını

[680] Bu beyit, ilgili kıt’ada mevcut değildir. Tanzir edenin telifi olabilir.

İtmiş ıṯbāt ehl-i İslām'ıñ ᶜuluvv-i şānını
"Ḳahramān-ı bī-muḥābānıñ görüñ cevlānını"
"Cebhe-i pākiñde nūr-ı ġālibiyyet müncelī"

7

Rezm-i raᶜb-endāz olup ehl-i hevānıñ ḳalbine
Lerzeler īrāṯ ider pīr ü cevānıñ ḳalbine
ᶜAzmi ġayret-baḫş olur her ḳahramānıñ ḳalbine
"Başḳa bir ḳuvvet virir ceng-āverānıñ ḳalbine"
" Ḳalup leşkergāhda oldukça ḥażret müncelī"

210[681]

Şāᶜir-i Meşhūr Aḥmed Ḥamdī Beg Efendī'niñ Taḫmīs-i Ġazel-i Mesᶜūd

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1

Eyleyüp īfā-yı resm-i nīk-ḫ̆āhı gözleriñ
Eylemiş irşād pek çoḳ merd-i rāhı gözleriñ
84a İtmeyüp talṭīf erbāb-ı melāhı gözleriñ
"İlṭifāt eyler İlāhiyyūna gāhī gözleriñ"
"Ben daḫı anlardanım görsün İlāhī gözleriñ"

2

Derd-i ᶜaşḳıñ maḥv idüp ümīd-i istiḳbālimi
Baḳ unutdırdı baña heb dünyevī āmālimi
Āh yoḳdur iḳtidārım ᶜarża mā-fi'l-bālimi
"Bir nigāh it ḳalmasun taᶜrīfe ḥācet ḥālimi"
"Gönlümüñ añlar ḥafāyāsın kemāhī gözleriñ"

3

Resm-i dīnim uymuyor zāhidleriñ ādābına
Eylerim zīrā teveccüh ḳaşlarıñ miḥrābına
Vāḳıf oldum şimdi feyż-i ceẕbemiñ esbābına

[681] Hayber, Özbay, Muallim Nâcî'nin Şiirleri, s. 181'de gazel olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Şerare, s. 30'da bu gazel aynen geçmektedir.

“Bir baḳışda Ḥaḳḳ’ı ögretdiñ naẓar erbābına”

“Kimden örgenmiş bu lāhūtī nigāhı gözleriñ”

4

Ḥüzn-i hecriñ benden ey gül-ten tebāᶜud eylemez

Mātemlerden ġam ü şīven tebāᶜud eylemez

84b Ol hedefden tīr-i zaḫm-efgen tebāᶜud eylemez

“Gözleriñ bir laḥẓa göñlümden tebāᶜud eylemez”

“Göz göz itmişdir dil-i sevdā-penāhı gözleriñ”

5

Gerçi açdıñ cism-i bī-mārımda zaḫm-ı bī-ḥiṣāb

Ben ki **Ḥamdi’**yem ölür itmem beyān-ı ıżṭırāb

İtmek isterken saña biñlerce ᶜuşşāḳ intisāb

“ Nūr-ı çeşmim! Baḳ ne ᶜālī ᶜāşıḳ itdiñ intiḫāb”

“Küşte-i müjgānıñım olsun mubāhī gözleriñ”

211

Tercümān-ı Ḥaḳīḳat

Mektūb

Bir zamān miḥnet-āzmā-yi ġurbet iken:

212[682]

mef ᶜū lü / me fā ᶜi lūn / faᶜ lün

[682] Nizamettin Yarba, **Faik Reşat’ın Yeni Letâif-İ İnşa Yahut Muharrerât-ı Nadire ile Muharrerât-ı Nadire Yahut Hazine-i Müntahabât İsimli Antolojilerinin Çeviri Yazısı Ve İncelenmesi,** Yayımlanmamaış Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2011, s. 309’da bu şiirin tamamı şu şekildedir:

Sâğar gibi bir nedim varken
Bir herze vekîli dinlemekten
Bir nev-sühan-ı latîf-meşrep
Bir tâze ziyân-ı aşkı yâ Rab

Hem-dem arayışta var mı manâ
Tenhâ otursun değil mi evvelâ
Kalsın mı refîk nüktedânsız
Vefat ettir de bırakma hem zebânsız

1. Bir nev-süḫan laṭīf-meşreb
   Ḳalsun mı refīḳ nüktedānsız?

2. Bir tāze ziyān-ı ᶜaşḳı Yā Rab
   Vefat ettir de bıraḳma hem-zebānsız!

Nevā-yı dil-sūzıyla iᶜlān-ı teᶜeşşür itmişve az ṣoñra hem-zebān-ı ḳıyās itdigi ādemlerden biñ dil-şiken söz işitmiş olan Mesᶜūd şimdi Ḥamdī Beg Efendi gibi arḳadaşlara mālik bulunduġı içün ne ḳadar şükr ü iftiḫār itse çoḳ degildür.

85a **213**[683]

Nācī Efendī'niñ Ātīdeki Ġazeline Aḥmed Ḥamdī Beg Efendi'niñ Bir Taḫmīsi Daha

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1

Māhirim ben gerçi her müşkil sözi teᵓvīlde
Mübtediyim ḳıṣṣa-i zülfüñ faḳaṭ taṭvīlde
ᶜĀcizim esrār-ı ḫaṭṭ ü ḫālini taḥlīlde
"Cūş-ı ḫayretden tecellī-ḫāne-i taḫyīlde"
"Lāl oldu dil beyyināt-ı ḥüsnüñi tertīlde"

2

Eylediñ ser-tīz tīġ-i ḫūn-feşān ġamzeñi
Ḫavfa düşmez mi gören āfet-resān-ı ġamzeñi
Böyledir ẓālim! Bilenler bī-amān ġamzeñi
"Görse Cebrāᵓīl titrer cān-sitān gözleriñ"
"Rūḥ olur lerzān ḥużūr-ı tīġ-i ᶜAzrāᵓīl'de"

85b

3

Ey nihāl-i ḳāmeti ṣāfī gümüşden rīḫte
Bir ḫırām-ı nāz idüp biñ fitne ḳıl engīḫte

[683] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.193'te gazel olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Şerare, s. 51-52'de dercedilmiş gazeline yapılan bir naziredir. 3 , 6 ve 9. bentlerdeki beyitler bu gazelde tespit edimemiştir.

Şeh-i luṭfuñ itme zehr-i ḳahr ile āmīḫte
“Gönlümi zülf-i melāʾik-bende ḳıl avīḫte”
“Āftāb āvīze olsun şeh-per-i Cibrīl’de”

4

Ser-firāz-ı mihr-şān itmiş seni Rabb-i Ṣamed
Başḳa meh-rūlarda yoḳdur sendeki raḫşende ḫad
Artıḳ istirḥāmını erbāb-ı şevḳiñ itme red
“Ey hilāl-ebrū görün bir laḥẓa ḳalsun tā ebed”
“Secdede nāsūtīyān lāhūtīyān tehlīlde”

5

[illegible]ʿidiñsīm-bāzūlar ḳadar
Nāsīyeñ sevdā-fezādır tār gīsūlar kadar
Laʿliñ iʿcāz-āşnādır çeşm-i pür-gūlar kadar
“Ḫoş-nümādır ḫaṭṭ-ı pişt-i lebde ebrūlar ḳadar”
“Setr-i nā-ber-cā bulunmaz nüsḫa-i tenzīlde”

86a

6

Ḳuvve-i iʿcāzı güftārında seyr it kāfiriñ
Şīve-i İslām’ı eṭvārında seyr it kāfiriñ
Mevce-i envārı dīdārında seyr it kāfiriñ
“İltimāʿ-ı ḥüsnı ruḫsārında seyr it kāfiriñ”
“Nūr-ı Ḳurʿān mevc-zendir ṣafha-ıİncīlde”

7

Yāra ḳurbān olmaġı telḳīn ider fikr-i medīd
İsterim olmaḳ ser-i kūyında cānānıñ şehīd
Ġayrı benden dostlarım eylesün ḳaṭʿ-ı ümīd
“ Cāne düşmüşdür ḫayāl-i ġamze, olmuşdur bedīd”
“ ʿAks-i ḫançer-i gerden-i teslīm-i İsmāʿīlde”

8

Çarḫbenden rifʿat-āmūz olsa Nācī çoḳ mıdır
Şuʿle-i feyżimle şeb ü rūz olsa Nācī çoḳ mıdır
İḳtidārım şöhret-endūz olsa Nācī çoḳ mıdır
“İştihārım ʿālem-efrūz olsa Nācī çoḳ mıdır”

"Berḳ aşurır ᶜarş üzre nāmım levḥa-i tebcīlde"

86b 9

Oldı taḫmīs-i bedīᶜim neşve-i efzā-yı ḳulūb
Var mıdır tabᶜım gibi bir feyż-baḫşā-yı ḳulūb
Dense lāyıḳdır baña el-Ḥaḳ Mesīḥā-yı ḳulūb
Eylerdi **Ḥamdī** ḥarīr-i ḫāmem iḥyā-yı ḳulūb
Yoḳdur ol ḥālet nevā-yı ṣūr-ı İsrāfīl'de

214[684]

Hersekli (ᶜĀrif Ḥikmet) Beg Efendī Ḥażretleriniñdir

Ġazel

Me fā ᶜi lün / fe ᶜi lā tün / me fā ᶜi lün / fe ᶜi lā tün

1. Nişān-ı ᶜaşḳa göñül irdi bī-nişān olalı
   Büyütdi şānını ber-hem-i zād-ı şān olalı

2. Zehī ġarāmet-i sāmān ki oldı demle sebeb
   Açıldı ṭāliᶜimiz sūdumuz ziyān olalı

3. Ḳapandı baḫṣ-i esātir-i evvelīn-i cünūn
   Diliñ ḥikāye-yi sevdāsı dāstān olalı

4. O mihr-i şaᶜşaᶜa-gīr sipihr-i ḥüsn ü bahā
   Gözümden oldı ᶜavālim nihān ᶜayān olalı

87a

5. Gelür mi ḫāṭıra gül-geşt-i bāġ-ı heşt-behişt
   Ġamıñla dāġlarım reşk-i gül-istān olalı

6. Ṣafā-pezīr rehā var mı ḳayd-ı miḥnetden
   Bu ḫākdān-ı fenā dār-ı imtiḫān olalı

[684]**Hersekli Arif Hikmet Divanı,** h. 1283/ m. 1866, s. 248-249'da "Nacî Efendiye Nazire" başlığıyla mevcuttur

7. Faẕīlet ehline her dem taḥakküm-i cühelā
   Cihānda ḳāᶜidedir tā cihān cihān olalı

8. Tezāyüd eyledi Ḥikmet sözünde feyż-i kemāl
   Cenāb-ı Nācī-yi üsṭāde hem-zebān olalı

9. Zemāne görmedi böyle yegāne muᶜcize-gū
   Ḳalem-i ḥaḳīḳat iᶜcāze tercümān olalı

215

(Tercümān-ı Ḥaḳīḳat)

Mektūb

Müşārü'n-ileyh ḥażretleri gibi her bir eşeri (İnne mine'ş-şiᶜrü'l-ḥikmeteh) meᶜālini göstermekde olan büyük bir şāᶜiriñ degerimizden pek çoḳ ziyāde olaraḳ nāᵊil olduġumuz şu ilṭifātına ḳarşı ne ḳadar teşekkür itsek az gelir… Bi-ḥaḳḳın iftiḫār ideriz.

87b Dünyāda nāmını naẓm-ı eᶜāẓımda lisān-ı iḥtirām ile yād olunmuş görmek mesᶜūdiyetine maẓhar olup da iftiḫār itmeyecek bir Nācī bulmaḳ ḳābil midir?Eᶜāẓım-ı şuᶜarādan ferīk seᶜādetlu Kāẓım Paşa ḥażretleri ṭarafından Tercümān-ı Ḥaḳīḳat ġazetesine irsāl buyurulmuşdur:

216

Mektūb

Efendim!

Şehr-i Ramażān-ı Şerīf'iñ evāsıṭından beri nā-mizāc olup henūz taḥṣīl-i berd-i tām idemedigimden ṭolayı ṭabībe ḥālimi beyān ü ifādeden başḳa söz söylemeye iḳtidārım yoḳ ise de Nācī efendiniñ ġazelini bil-münāsebe eḥibbādan biri ḳırāᵊat idüp (Rūḥ-ı Yaḥyādan gelür āvāz-ı istiḥsān henūz) beyti pek ḫoşuma giderek bayaġı ḫayātıma ḫidmet ve belki himmet eylemiş olmasıyla şehīdān-ı ᶜaşḳıñ ḥareket-i

mezbūḫānesi ḳābilinden olaraḳ kemāl-iᶜaczimle ḳuvvetim yetdigi mertebe söyledigim bir ġazel-i perīşan-māᵓil taḳdīm-i ḥużūr-ı ᶜālīleri ḳılınmışdır. Tenṣīb buyurulduġı ḥālde ġazete-i ᶜālīlerine derc ü taḥrīrini istirḥām ü ricā eyleyüp teveccühāt-ı celīlerini istidᶜā itdim.

88a **217**[685]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Tīşe-i ᶜaşḳ itdi göñlüm ḫānesin vīrān henüz
   Olmadan vażᶜ-ı esās-ı ḫāne-i iskān[686] henüz

2. Bir ḳadeḥ parlatdı kim sāḳī-i ṣahbā-yı ezel
   Mest ü ḥayrāndır döner ol neşᵓeden ekvān[687] henüz

3. Ben şehīd-i tīġ-i ᶜudvānım ki cellād-ı ḳażā
   Aḳıdır añdıḳça nāmım gözlerinden ḳan henüz

4. Ol çerāġ-ı āsmān-sūzum ki māh ü āftāb[688]
   Olmadı pervāne-i āhım ḳadar sūzān henüz

5. Ol meh-i tābān-ı ᶜirfānım ki mihr[689]-i āsmān
   Görmedi göñlüm gibi bir kevkeb-i raḫşān henüz

6. Ben seniñ ḳurbānıñ olmuşdum Ḫalīlim! Gelmeden
   Ḥaḳ'dan İbrāhīm'e İsmāᶜīl içüñ ḳurbān henüz

---

[685] Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı)** isimli çalışmada sy.972'de CLVI numarasıyla ve bazı farklarla gazel olarak mevcuttur. Mecmuada 11 beyit olan bu gazel adı geçen eserde 12 beyittir. Mecmuada olmayan beyit aşağıya dercedilmiştir:

Görmemişdür ṣafvet-i efkârumuñ miᶜşārını
Olalı ṣūret-nümā āyīne-i devrān henüz

[686] iskān:imkān, age.
[687] devrān:ekvān, age.
[688] māh ü āftāb:ṣemᶜ-i āftāb, age.
[689] mihr: çeşm, age.

7. Ey kemān-ebrū dil'erdi tīġ-i ġamzeñ bāġrımı
   Nāvek-i ḳavsī felekde yoġ iken peykān henūz[690]

8. Şems-veş başıma tāc olmuşdı āhım şuᶜlesi
   Bir ser-i kūh-sārı tenvīr itmeden[691] volḳan henūz

88b

9. Eylemem ālām-ı tīġiñden ölürken ıżṭırāb
   Ḫavfım odur kim giderseñ bende[692] varken cān henūz

10. Ḥürmeten işrāb idermiş ḫaṭṭ "gözler" laᶜliniñ
    Olmadan nāzil şarābıñ ḥāḳḳına Ḳurᵓān henūz[693]

11. Bāde-ḫ˘ār-ı ḥayretim devr ideli mīnā-yı çarḫ[694]
    Olmadım keyfimce Ḳāẓım mest ü sergerdān henūz

(Ḳāẓım)

218[695]

Tercümān-ı Ḥaḳīḳat

Mektūb

Müşārü'n-ileyh ḥażretleri gibi medār-ı iftiḫār-ı millet olan bir büyük şāᶜiriñ lisānından böyle bir ilṭifāt-ı ᶜālīye nāᵓiliyyetimizi eñ ḳuvvetli delāil-i mesᶜūdiyyetimizden ᶜadd ideriz. Ẕāt-ı ᶜālī-yi belīġānelerine kemāl-i taᶜẓīm ile taḳdīm-i şükrān ve ḳarīben kesb-i ᶜāfiyet-i kāmile buyurmaları duᶜāsıyla tezyīn-i zebān eyleriz.

219

[690] Bu beyit age'de tepsit tespit edilmedi
[691] tenvīr etmeden:numāyān olmadan, age.
[692] odur ki kim giderseñ bende:andandır gidersin tende, age.
[693] Bu beyit age'de tespit edilemedi.
[694] mısrası şu şekildedir: Geldigim günden mey-āşām-ı ġamem bu meclise, age.
[695] Dursun Gümüşoğlu, **Ahmet Edîb Harâbî Dîvânı,** Yaşamı ve Tüm Şiirleri, Can Yay. İst. 2013'te ilgili şiir mevcut değildir.

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Vefā ger yārda oldı cefālar rū-nümā şimdi
   Yine bī-çāre göñlüm al saña yüz biñ belā şimdi

2. Ne var ger aġlasam baḫt-ı siyāhımla cidāl itsem
   Nigāh-ı ḫışm ile baḳdı geçüp ol bī-vefā şimdi

89a

3. Ne yapsun neylesün bilmem dil-i ġam-ḫ ̆āra miḥnetle
   Görüp bir gözleri āhūya oldı mübtelā şimdi

4. Gülistān-ı behişt-āsā gözüm baḳ selsebīl oldı
   Gezen bu bāġ-ı sīnemde tamām vaḳt-i ṣafā şimdi

5. Lebiñ būs itmeyen yoḳdur ayaġıñsa pek nādir
   Şeref görmüş o niʿmetden hemān hīç yoḳ şehā şimdi

(Edīb)[696]

220[697]

Şāʿir-i Meşhūr Nedīm

Ġazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Mest-i nāzım kim büyütdi böyle bī-pervā seni?
   Kim yetiştirdi bu güne servden bālā seni (?!)

2. Būydan ḫoş, rengden pākīzedir nāzik teniñ,
   Beslemiş ḳoynunda gūyā kim gül-i raʿnā seni

3. Gülli zībā gerek[698] ammā ḳorḳarım āzār ider

[696] Son dönem divan şairlerinden olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.
[697] Macit, **Nedim Divanı,** s. 330 'da 154. gazel olarak mevcuttur.

Nāzenīnim sāye-i ḫār-ı gül-i dībā seni

89b

4. Bir eliñde gül, bir eliñde mey[699] geldiñ sāḳīyā
   Ḳangısın alsam? Güli, yāḫūd ki cāmı, yā seni?

5. Ṣandım olmuş ceste bir fevvāre-i āb-ı ḥayāt
   Böyle gösterdi baña ol ḳadd-i müsteşnā seni

6. Ṣāf iken āyīne-i endāmdan sīnem, dirīġ
   Almadım bir kerrecik āġūşa ser-tā-pā seni

7. Ben didikçe böyle kim ḳaddini ḳıldı[700] nā-tüvān
   Gösterir engüşt ile meclisteki mīnā seni

221[701]

(Şāᶜir-i Meşhūr Rāġıb Paşa)

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Ḫarābātı görenler her biri bir ḥāletin söyler
   Ṣafāsın naḳl ider rindān, zāhid sıḳletin söyler

2. [702]……..

---

[698] gerek:giydin, age.
[699] eliñde mey:elde cām, age.
[700] ḳaddini ḳıldı:kıldı Nedîmi, age.
[701] Ömer Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van, 1999, s. 231'de gazel olarak mevcuttur.
[702] Müstensih mecmuaya almadığı beyit age'de şu şekildedir:

Ser-āġāz eyledikçe baḫşe bülbül revnāk-i gülden
Bezmde kulkul-i mīnā mūlün keyfiyetin söyler

Ayrıca age'de 6. beyit olarak şu beyit mevcutdur:

Muvāfıḳdır yine elbet mizāca şīve-i ḥikmet
Ṭabībiñ olsa da kiẕbi marīżin ṣıḥḥatın söyler

…….

3. Tecellī neşʾesin ehl-i şikem idrāk ḳābil mi
Behişt añdıḳça zāhid ekl ü şürbüñ leẕẕetin söyler

4. Ne żabṭ-ı ḥākim-i şerʿī, ne ḥükm-i żābıṭ-ı ʿaḳlī
Cünūn iḳlīmini seyr eyleyenler rāḥatın söyler

90a

5. Meyān-ı güft ü gūda bed-meniş īhām[703] ider ḳubḥun;
Şecāʿat ʿarż iderken merd-i ḳıpṭī sirḳatin söyler!

6. Perīşānī-i ḫāṭır nükte-i ser-beste-veş ḳaldı
Ne kimse ḥikmetin añlar ne **Rāġıb** ʿilletin söyler!

222[704]

Ġazel/Dīger

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Pīç ü tāb-ı sīneden efkār kendin gösterir
Cevher-i āyīnede jengār kendin gösterir

2. Iżṭırab-ı nā-be-hengām istemez taḥsīl-i kām
Mevkiʿinde bī-tekellüf kār kendin gösterir

3. Ḫūb ü zişt āṣārıdır āyīne-i kirdār-ı ḫalḳ
Her ne ṣūret çarḫider seḥḥār kendin gösterir

4. Perde-i nāmūsa sıġmaz berḳ-i ālem-sūz-ı ʿaşḳ
Bī-muhābā neşʾe-i ser-şār kendin gösterir

5. [705]…….

[703] Bu kelime "ibhām" şeklinde de okunabilir. Her iki kelimenin de anlamları bağlama uyuyor.
[704] Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, s. 228'de mevcuttur.

6. Cilve-i ḥüsne mezāyā-yı meẓāhirdir nüḳūş
   Her kime itse işāret yār kendin gösterir

7. Böyledir **Rāġıb** mükāfāt-ı ᶜamel ki fī'l-meṣel
   Ṣorsalar maġdūrunı ġaddār kendin gösterir.

90b **223**[706]

Rāġıb

Ġazel

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1. Uçurdum murġ-ı ḫ̆ābı ḥasretiñle çoḳ zamānlardır
   Dü-çeşm-i ḫūn-feşānıma şimdi ḫāli[707] āşyānlardır

2. Cibāli zevraḳ-ı kām[708] içre seyr it cā-be-cā gūyā
   Ḥücūm-ı leşker-i ġamdan firāra bād-bānlardır.

3. Sihām-ı cevr-i gerdūndur ki pīç-ā-pīç olup ḳalmış
   Ḳıyās itme tenimde görünenler üstüḫānlardır

4. Cihānda ḳaṭre-i rīz zehr-i hırmān olmadır kārı
   Bu nīlī kāᵓse-i maᶜkūslar kim āsmānlardır

5. Tenimde ᶜaşḳ-ı ḫūn-āb ile bir bir dāġlar **Rāġıb**

---

[705] Müstensih bazı beyitleri buraya almamıştır. Demirbağ'da bu beyitler şu şekildedir:

Kimseyi maḥrūm-i feyż itmez tecellī-zār-i ḥüsn
Cünbīş-i kūhsārdan dīdār kendiñ gösterir

İmtiyāz-i nīk ū bedden māniᶜ olmaz imtizāc
Sāye-i gülde kim olmaz ḫār kendiñ gösterir

[706] Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa,** s. 223'te gazel olarak mevcuttur.
[707] Bu kelime mecmuada ḥāli şeklinde yazılmıştır.
[708] kām : cām , age.

Siyeh dellikler[709] beni işᶜār içün ḳonmuş nişānlardir

224[710]

(Edīb-i Meşhūr ᶜĀḳif Paşa'nıñ)

Beyt

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Cān virir ādeme endīşe-i ṣahbā-yı ᶜadem
Cevher-i cān mı ᶜaceb cevher-i mīnā-yı ᶜadem

225[711]

(Nedīm'iñ)'

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Gerdeninden sīnesinden būseler itmişdi vaᶜd
Cümlesinden n'eyleyim kāfir peşīmān oldu hep

91a **226[712]**

Beyit (Dīger)

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

Miyānından ḫaber ṣordum didi ol gözleri āhū:
Verāsı kūh-ı billūra çıkar bir ince yoldur bu!

227

Birinci Alayıñ Bir Ṭaburunuñ Eczācısı Aḥmed Refīḳ Efendī'niñ Ser-ᶜasker ᶜAlī Rıżā Paşa'ya Taḳdīm Ettigi Ḳıṭᶜadır

(Ḳıṭᶜā)

[709] Bu kelime vezni bozmaktadır.
[710] Akif Paşa, **Muharerat-i Hususiye**, Matbaa-i Ebuzziya, Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883, s.63'te "Adem Kasidesi"nin matla beyti olarak mevcuttur.
[711] Macit, **Nedim Divanı** s.257'de 9. gazelin 5. beyti olarak aynen mevcuttur.
[712] Beytin müellifi tespit edilemedi.

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Genc-i sīnem cevher-i iḫlāṣ ile pür-zīverdir
   Bī-nişān olsam da ḳırmam cevher-i dīrīnemi

2. Maẓhar-ı luṭf olmayan yoḳ bir nişān-ı faḫr ile
   Çoḳ mı sāyende tezyīn eylesem ben de sīnemi

228

(Ḳıṭᶜa-ı Dīger)

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Bir nişān yoḳ[dur]nişānımdan bürünmüş ġālibā
   Ebr-i naḫse kevkeb-i baḫt-ı perīşānım gibi

2. Cāna geldim himmetiñle bir gün elbette çıḳar
   Ṣaḳlayam ol dem nişānım sīnede cānım gibi

[Aḥmed Refīḳ Efendi][713]

91b **229**

Aḥmed Refīḳ Efendī'niñ Resmi Ẓahrına Yazdıġı Ḳıṭᶜadır

Ḳıṭᶜa

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Bir nümāyişdir efendī mādām
   Çeşm-i erbāb-ı ḥaḳīḳatde tenim

2. Beni bī-hūde taḥarrī itme
   İşte baḳ gördügün āvāreyim

230[714]

[713] Kıt'alar arasındaki şekil ve mana birliğinden yola çıkıldığında ikisinin de aynı şahsa ait olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Żiyā Paşa'nıñ

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Aġyār eleminiñ çekme göñül nāfile ġamdır
Ḫaşmıñ sitemin añlamamaḳ ḫaşma sitemdir

[Nefᶜī]

231

ᶜUşşāḳŞarḳī[715]

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Güfte-kārı	**Usūl**	**Beste-kārı**
Żiyā Paşa [Mehmet Saᶜdī Bey]	Aḳṣaḳ	Eṣer-i Nev-Zemīn-i ᶜĀrif Beg

Şarḳī

ᶜUşşāḳ

1. {Meyḫāne mi bu, bezm-i tarab-ḫāne-i Cem mi?}

   {Peymāne mi bu, efser-i dārāt-ı ḫaşem mi?}

   Ḥicāz

   {Sāḳī mi bu, bāde-i bū-sitān-ı cemāl mi?}

   {Reşk-i çemenistān ḥıyābān-ı bāġ-ı[716] irem mi?}

   Rāst

2. {Mirᶜāt-ı muṣaffā mi ᶜaceb! Cām-ı şarābıñ?}

   {İç gör ki ṣafāsı ne imiş ᶜālem-i ābıñ!}

   Beyātī

[714] Müstensih, Nef'î'ye ait olan bu beyti Ziya Paşa'ya mal etmiştir.
[715] Ziya Paşa bu şarkının güftekarı olarak verilmiştir ancak bu şarkı ona ait değildir. Nitekim bu şarkı Ziya Paşa'nın şiirleri arasında tespit edilememiştir. Bu şiirin güftekârı Mehmet Sadî Bey'dir. http://www.turksanatmuzigi.org/eserlerimiz/sarkilarimiz/m-sarki/meyhane-mi-bu-bezm-i-tarabhane-icem mi (01.06.2019)
[716] Bu mısranın vezni bozuktur.

(Çekmez elem ü miḥnetini çarḫ-ı cihānıñ)

ᶜUşşāḳ

(Pekçe ṣarılan dāmenine pīr-i muġānıñ)

232

Beyit[717]

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Taḫmīn-i nᶜāl itdigiñ āhenleri ḫaṣma

Āhen-ger-i Taḳdīr yapar pāyıña zencīri!

[Nābī]

92a **Der Maḳam-ı Evc-Ārā**

233[718]

Ġazel

Müs tef ᶜi lün Müs tef ᶜi lün Müs tef ᶜi lün Müs tef ᶜi lün

1. Biz bülbül-i lāhūtīyiz dost bāġınıñ gül-şānımız
   Biz ᶜāşıḳ-ı dil-dādeyiz derddir bizim dermānımız

2. Ey ᶜāşıḳ-ı dil-dāde gel nūş idelim bāde
   Bir bāde gerek ammā kim içile meᶜvāda[719]

3. Zāhid bizi Mecnūn ṣanır ᶜiṣyān ile meşḥūn ṣanır
   Bir fāriġ-i āzādeyiz maᶜmūr ṭurur vīrānemiz

4. Biz lā-mekāndan gelürüz biz ulu ḳandan gelürüz
   ᶜArş ile kursīden öte vardır bizim seyrānemiz

[717] Nabî'nin latin ve Osmanlı harfli divanlarında ilgili şiir mevcut değildir.
[718] **Zatî Divanı h**. 1257 / m. 1841, s.23'te gazeller bölümünde mevcuttur.
[719] Gazelin orijinalindeki ikinci beyti alınmamış, onun yerine başka bir beyit yazılmıştır.

5. Sırr-ı emānet bizdedir ḥüsn-i irādet bizdedir
   Luṭf-ı saᶜādet bizdedir çoḳdur bizim ᶜünvānımız

6. Gerçi Süleymān olmayan nuṭḳ-ı ṭuyūrı bilmeyen
   Bī-gānedir ol **Ẕāti**yā bilmez bizim ᶜirfānımız

234[720]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ben ᶜulūm-ı faż̈l-ı ᶜaşḳım tā Tācdār-ı Ekrem'im
   Cām-ı Cemşīd'dir ᶜalāmım öyle şāh-ı efḫamım

92b

2. Görme ṣūretde muḥaḳḳar baḳma köhne şālıma
   ᶜĀlem-i maḫfīde gör kim pādişāh-ı ᶜālemim

3. …
   Maḫfil-i fürūġum Āftāb-ı aḳdemim[721]

   Heyᵓet-i maḥviyetimdir kār ü [722]-ı ẕāt-ı Ḥaḳ
   Mecmaᶜ-ı ṣunᶜu'l-heyᵓetde gerçi ādemim

4. Faż̈l-ı Yezdān sırrını ḥāṣıl vücūdum **Meyli**yā
   Bī-başīret bilmez ammā ben ne sırr-ı mübhemim

235[723]

Beyit[724]

---

[720] Özer Şendöşeyici, **Şair Meyli: Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair** isimli çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir.
[721] Kafiye şeması dikkate alındığında bu beytin ilk mısrasının yazılmadığı sonucuna varılabilir.
[722] Kelime "rehā veya dehā" şeklinde okunabilir.
[723] Göçgün, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler** çalışmasında **ve Eş'ar-ı Ziya'da** ilgili şiir mevcut değildir. İskender Pala'nın **Kahve Molası** eserinde bir anekdot etrafında, Ziya Paşa'ya mal edilmektedir.

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Tīġ-i ser-tīz-i zekāmız ḳırḳ yararken bir ḳılı
Biz de Mecnūn'sak eger kimdir cihānıñ ᶜāḳili

(Ẓiyā)

236[725]

(Żiyā Paşa)

Mütekerrir Müsemmen[726]

me fā ᶜi lün / me fā ᶜi lün

1[727]

Diliñ neye melāli var
Melāliñ kemāli var
Cihāna infiᶜāli var
Ne māhı var ne ṣālı var
Gelen gider māᵓili var
"Ḥayātınıñ zevāli var"
"Ne olmaḳ iḥtimāli var"

2

Bu gün vücūd isem ne ġam
Degil mi ᶜāḳıbet ᶜadem
Ḥayāt içinde bunca hem
İlāhī eylerim ḳāsem

---

[724] Bu beyit derkernar olarak dikey yazılmıştır.

[725] **Eşar-i Ziya** ve Göçgün, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler** çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Ancak bazı interne sitelerinde Ziya Paşa'ya ait bir şiir olarak mevcuttur. http://www.erbaa.gov.tr/siir-dnyamizdan. (12.01.2014)

[726] Şiir altı bentten oluşmaktadır. Bir bendi mecmuaya alınmamıştır:

Bozuldu gülşenim gülüm
Daha nedir tezellülüm
Çok oldun ey teemmülüm
Sükûta yok tahammülüm
Kemâle mi tevaggulüm
ᶜAdemdedir tekemmülüm
Hayâtımın zevâli var
Ne olmak ihtimâli var

[727] Bu bentin bir mısrası eksiktir.

Ḥayāta minnet eylemem
Beḳādır aṣl-ı mültezem
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmaḳ iḥtimāli var”

3

Dök ehl-i necle āb-rū
Ricāle yeleme ser-fürū
Baḳ imdi ḥāle sū-be-sū
Deger mi bir ḥayāta bu
ᶜAbesi boşdan ġulüvv
Baş egmem ölsem ey[728] ᶜadū
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmaḳ iḥtimāli var”

4

Bu yerde bir misāfirim
Müsāfirim münāfirim
Erim sözümde kāfirim
Raᵓy-ı vefāda dāᵓirim
Yük oldı cism-i sāᵓirim
Fedāya işte ḥāẓırım
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmaḳ iḥtimāli var”[729]

5

Olunca söz [illegible][730]
Olur cihānıñ[731] ᶜāḳili
O ḥālde baş mı egmeli
Ẓiyā ben olmadım deli
Bir iş idüp mücmeli
Ḥayāta bārī degmeli

[728] “ey” ünlemi vezni bozuyor.
[729] Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.
[730] Tespit edilen bir metinde “evet belî” olarak veilmiştir.
[731] olur cihānıñ: cihānıñ oldun, age.

“Ḥayātınıñ zevāli var”

“Ne olmaḳ iḥtimāli var

93a **237**

Beyit[732]

Vezin Yok

Dest-i cellād-ı ecelden ne nev-cevān-ı ḳāvī ḫalāṣ olur ne pīr-i zebūn

İnnā li’llāhi ve innā ileyhi rāciʿūn!

[Namık Kemal]

238[733]

Beyit

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

Ḳocalmaz defter-i ʿömrı heṣāb olmaz zamānsıñ sen

Ne gençler ne pīrler maḥv eylediñ ḥālā civānsıñ sen

239[734]

Mütekerrir Muhammes

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

1

Cismimizde dökecek düşmen içün kan bulunur

[732] Namık Kemal’in şiirleri arasında tespit edlilemedi. İstanbul Eyyûb Sultan’da Zaloğlu Mahmud Paşa Haziresinde Hafız Ahmet Şekker Efendi adına dikilmiş mezar taşı şeklindeki levhada (Rumi 12 Şubat 1322/ Miladi 15 Şubat 1907) bu ifadeler mevcut olup şu şekilde okunmuştur:

Dest-i cellād-ı ecelden ne cevān olur ḫalāṣ olur ne pīr-i zebūn
İnnā liʾllāhi ve innā ileyhi rāciʿūn

[733] Beytin müellefi tespit edilemedi.

[734] 239-240 numaralı şiirler mecmuada tek parça olarak verilmiştir. İlk beş bend ayrı bir şiir, diğer bentler ayrı bir şiir teşkil etmektedir. Vezin kalıplarlının ve nazım biçimlerinin farklı olmasında da bu husus anlaşılıyor. Muhammes Namık Kemal’e aittir. Murabba ise Nermin Suner Pekin, **Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri,** s. 19’da bu şiirin son beş bendi Nihat Sami Banarlı’nın babası İlyas Sami Bey’e atfedilmiştir. Vezin, yapı ve şair farklılığından dolayı sonraki bentler ayrı bir şiir olarak değerlendirildi.

Vaṭan uġruna fedā itmeye bir cān[735] bulunur
İçimizde nice biñ Zāl ü Nerīmān bulunur
Bizde ġayret-i peleng ü arslan bulunur[736]
Biz ᶜOs̲māniyānlarız[737] bizde çoḳ arslan bulunur

2

Düşmeniñ ḳalᶜasına ṭop yerine cān atarız
Vaṭana ḳarşı gelen h̲aşma bir elden[738] çatarız
Erleriz şān ile[739] serḥādd-i vaṭanda yatarız
ᶜArṣa-ı cenge gidüp nām alur cān ṣatarız
Biz ᶜOs̲māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

3

Geliñ ey ehl-i vaṭan cān virelim nām alalım[740]
Bārī[741] şehādetle gidüp kām alalım
Ḳılıncı destimize her seḥer ü şām alalım
Gösterüp kendimizi ᶜāleme bir nām alalım[742]
Biz ᶜOs̲māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

4[743]

Vaṭanı ġaflet idüp düşmene çignetmeyelim
Bir avuç ṭoprağına cān virelim virilelim
Ne yürekle vaṭan uġrunda şehīd olalım
Ḳanımız yoḳ mı ki ecdādımızı övmeyelim
Biz ᶜOs̲māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

5

---

[735] fedā itmeğe cān:fedā olmaġa insān, age.
[736] Bu mısra tespite edliledi, age.
[737] Nakarat mısrasındaki bu ifade "Be biz ᶜOs̲mānlılarız" şeklindedir, age.
[738] h̲asma bir elden: h̲asma da toptan, age.
[739] Şān ile:her gece, age.
[740] cān virelim nām alalım: biz yine nām alalım, age.
[741] Bārī: nām-i ᶜuḳbāya, age. Bu şekilde vezindeki iki eksik hece de tamanlanıyor.
[742] Mülk-i aᶜdāyı başdan başa encām alalım, age.
[743]

Vatanı ġaflet edip Rus'lara çiğnetmiyelim
Cürha-i düşmen ile māderi inletmiyelim
Hasmı her bār uralım zerrece dinletmiyelim
Dāstān-ı zaferi aksine dinleymiyelim
Be biz Osmanlılarız bizde çok aslan bulunur, age.

Şehr-yār-ı vaṭānıñ biz ḳulı ḳurbānlarıyız
Ḫaşma ḳarşı ṭururuz bir süri arslanlarıyız
Ḳılıncı elde kendi ġavġāda der-bānlarıyız[744]
Biz bu ḥālde vaṭanıñ şānlı güh-bānlarıyız[745]
Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

93b **240**

Müterkerrir Murabbaᶜ

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1

Müştehirdir nāmımız ceng-āverān dirler bize
ᶜAsker-i nuṣret müᵓes̱s̱ir ḫūn-feşān dirler bize
Ḫamle-i vāḥidde aᵓdā el-āmān dirler bize
Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur[746]

2

Ḳahrmāndır ḳahramān oġlı bütün ecdādımız
Allāh Allāh lafẓıdır elde bizim feryādımız
Deşt ṣaḥrāda olur ehl-i semā imdādımız
Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

3

Tā ezelde āb-ı nuṣretle muḫammer māyemiz
Ġāzīliḳde yā şehādet rütbe-i ser-māyemiz
Ḫarbde āteş püskürüp ejder olur sāyemiz
Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

4

Cismimizde yaralar peydā olursa ṣad hezār
Sīnemizde zaḫm-ı düşmenden nişān-ı iftiḫār
Pādişāhım çok yaşa evrādımız leyl ü nehār
Biz ᶜOs̱māniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

[744] Eli martinde gözü harbdeki derbanlarıyız, age.
[745] Biz bu hāk-i vatanın şanlı nigehbānlarıyız, age.
[746] Müstensih, bu şiirin hiçbir bendinde nakarat kısmını yazmamıştır.

5

Olsa maḥv ᶜaskerligi bir añda īcād eyleriz
Düşmeni tedmīr ü pāmāl dostu dil-şād eyleriz
Seyf-i ḳāṭıᶜla cihānı hem de ābād eyleriz
Biz ᶜOṯmāniyānlarız bizde çoḳ arslan bulunur

241[747]

Merḥūm Kemāl Beginñ Terk-i Ḥayātı Eṯnāsında Īrād Ettigi Nuṭḳudur:

Ḳıṭᶜa

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

1. Nāmūs ile ᶜirfānı yetişmez mi mükāfāt
   İḳbāl yolı gerçi Kemal'iñ kapanıḳdır

2. Çoḳ aḳ göremezsem de saçında şaḳalında
   El-minnetü li'llāh yüzi aḳ alnı açıḳdır

242[748]

Şarḳī/Ḥicāz-kār Ṭāᶜī

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Güfte-kārı	**Uṣūl**	**Beste-kārı**
Nāmıḳ Kemāl	AḳṣaḳḤācı ᶜĀrif [Niğdeli Ḥikmet Bey]	

Şarḳī

Ṣanki geldim de ne buldum bu ḫarāb-ābāde
Bezm-i ġamda baña ḫūn-ı ciger oldı bāde

[747] Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** s. 375'te kıt'a olarak mevcuttur. Oğlu Ali Ekrem Bolayır'ın ifadesine göre bu kıt'a Namık Kemal'in son kıt'asıdır.
[748] Namık Kemal'e ait olduğu belitilen bu şiir Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi. Bu şiir çeşitli beste ve güfte sitelerinde Musikişinas Niğdeli Hikmet Bey'e atfediliyor. Ancak bu şiir İbnülemin'in **Son Asır Türk Şairlerinde** Deli lakabıyla meşhur Hikmet'e ait olarak verilmiştir fakat mecmuadaki son mısra bu tezkirede yoktur.

Miyān

Her gün envāᶜ-ı belā dürlü cefā āmāde

Naḳarāt

ᶜĀleme geldigime ben de peşimān oldum

Yine bu ḫāk-ı mezelletde perīşān oldum

94a **243**[749]

Nedīm-i Meşhūruñ Rūs Maḥbūblarına Söyledigi:

Muḫammes [Taḫmīs]

me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün / me fā ᶜī lün

1

Süvār-ı esb-i istiġnā Ḫan mısın kāfir?

Sipeh-sālar-ı ceyş mükellef-i Īrān mısın kāfir?

Bu rütbe ẓulm idersiñ mücīd-i ṭuġyān mısın kāfir?

Taḥammül mülküni yıḳdıñ Hülāgū Ḫān mısıñ kāfir

Bütün[750] dünyāyı yaḳdıñ āteş-i sūzān mısın kāfir

2

Ḥavāle eylediñ bu ṣaydgāh-ı çeşm-i şāh-bāzıñ

Süzüldükçe şikār eyler nigāh-ı şīve-i bāzıñ

Ḫırāmıñ gerçi ġılmāna müşābih ḥūrīye nāzıñ

Ḳız oġlan nāzı nāzıñ şeh-levend āvāzı āvāzıñ

Belāsıñ ben de bilmem[751] ḳız mısıñ oġlan mısıñ kāfir

3

Şuᶜā-ı pertev-i ḥüsnüñ cihānı vālelendirmiş

Elinde sāḳī-i gül-rū o cāmı jālelendirmiş

Ḳadeḥ devr eyledikçe bezm-i ᶜaşḳı hālelendirmiş

Şarāb-ı reng-i rūyuñ nār-ı ᶜaşḳı[752] şuᶜlelendirmiş

[749] Bu şiir Nedim'in bir gazeline yapılan bir tahmisdir. Macit, **Nedim Divanı,** s. 274'te yer alan 8 beyitlik bir gazeldir. Gazelin üçüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu beyit şu şekildedir:

Ne maᶜnā gösterir dūşundaki ol ateşīn aṭlas
Ki ya'nī şu'le-i can-sûz-ı hüsn ü ān mısın kāfir

[750] bütün: amān, age.
[751] Bu kısım mecmuada "Nesiñ sen ben de bilem" şeklinde geçmektedir.

Bu ḥāletle cerāġ-ı meclis-i mestān mısıñ kāfir

4

Alup pervāne-veş eṭrāfını ḫırmende[753] ḫūbānlar
Cemāliñ şemᶜine sūzān degil mi māh-ı tābānlar
Niçün feryād idüp böyle idersiñ derdli efġānlar
Nedir bu gizli, gizli āhıla [çāk-i] girībānlar[754]
Yoḳsa sen de bir şūḫa[755] ᶜāşıḳ ü nālān mısıñ kāfir

5

Döküldükçe o müşküñ ṣafḥa-i ruḫsārına mūlar
Ḥicābından ᶜaraḳ-rīz olmadadırlar döker rūlar
Saña kimisi cānım kimi cānānım diyü söyler
Ser-ā-pā ḥüsn-i ālıñ ṭutmuş ḥabīb ḫāl[756]-i Hindūlar[757]
Nesiñ sen ṭoġrı söyle cān mısın cānān mısıñ kāfir

6

Dil-i peymānede taṣvīriñ aṣdıñ yine bālāya;
Gezer evṣāf-ı ḥüsnüñ sū-be-sū aᶜlādan aᶜlāya;
Melāḥetde nāẓiriñ yoḳ şükürler eyle Mevlāya
Niçün ṣıḳ ṣıḳ baḳarsıñ böyle mirᶜāt-ı mücellāya
Yā sen de yoḳsa[758] kendi ḥüsnüne ḫayrān mısıñ kāfir"

94b

7

Ṭutup ṭarz-ı levendiñ āh [ü] efġānıla yaşamışdık
Raḳīb ile dem-ā-dem ᶜarṣa-i cengde çatışmışdıḳ
ᶜ**Aṭāʾī**[759] ġurbet ellerde o ẓālimle küsişmişdik
"**Nedīm**"-i zārını kāfir[760] esir itmiş işitmişdik"
Sen ol cellād-ı bī-dīn ü bī-īmān[761] mısıñ kāfir"

---

[752] Şarāb-i reng-i rūyuñ nār-i ʿaşḳı:Şarâb-ı âteşînin keyfi rûyun, age.
[753] Bu kelime ḫırām kelimesinin yanlış yazılmış hâli olabilir.
[754] āhıla girībānlar: âhlar çâk-ı girîbanlar, age.
[755] Yoḳsa sen de bir şūḫa:Aceb bir şûha sen de, age.
[756] Bu kelime mecmuada ḥāl şeklinde yazılmıştır.
[757] Müstensih Nedim'e ait olan beytin "Sana kimisi cānım kimi cānānım deyü söyler" şeklindeki ilk mısrasını mecmuaya almamıştır.
[758] Yā sen de yoḳsa: Meger sen dahı, age.
[759] Bu kelimenin mahlas olup olmadığı tespit edilemedi. 'Atâ'î mahlas farz edildi ancak yapılan araştırmalarda bu şair hakkında bir bilgiye ulaşılamdı. Gerekli detaylar biyografi kısmında verildi.
[760] zārını kāfir: zârı bir kâfir, age.

244

Bed-Mest/Meşnevī

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Neydi aḳşām ki naᶜrālar ḳoca mest
   Bu mıdır neşve-zār-ı bāde-perest

2. Neşᵓeden miydi öyle ḥāykırışıñ
   Ṣāġar-efşānlıġıñ kadeḥ ḳırışıñ

3. ᶜAyyāşāne eliñ yüzüñ bulaşıḳ
   O naşıl bāde-ḫˇārlıḳ ᶜāşıḳ

4. Ḳanmadıñ muttaşıl şarāb içdiñ
   Ḫaylī ᶜālemi kesüp biçdiñ

5. Cürᶜa tepdikce cürᵓetiñ artdı
   …….[762]

6. Başladıñ ceng-cūluġa o zamān
   Ṣanıyorduñ cihānbān lerzān

7. Titriyordu faḳaṭ eliñ ayaġıñ
   Bilmiyorduñ ṣolun mıdır yā ṣaġıñ

8. O ne ḥāl idi ne ᶜişret idi
   Zevḳ degil bir ᶜaẕīm ẕillet idi

9. Müteşekkil-i ᶜacīb-heybet idiñ

[761] bī-dīn ū bī-īmān:ol dîn düşmen-i îman ,age. Bu mısranın bir hecesi eksiktir. Şiirin alsında eksiklik yoktur.
[762] Kafiye şeması dikkate alındığında bir mısra eksiktir veya bu mısra dışta kalmaktadır.

Mütecessim-i ġarīb-ṣūret idiñ

10. Sürünürdü yüzüñ gözüñ çamura
Seni ādem yazıḳ ki öyle göre

11. Sen göreydiñ seni urṣam da eger
Eylemezdiñ cihāna daḫı naẓar

12. Cennet ehli saña olur mı bedel
Mütecennin yanında pek aᶜḳel

13. Deli Şāᶜir bile saña gülüyor
Delilik ᶜālemiñ güzel buluyor

14. Eyliyor sende yüz biñ istifrāġ
İtmiyorsuñ şarābdan da ferāġ

15. Gerçi rindān şarāb içer ammā
Anlarıñkinde var başḳa ṣafā

16. Bu kāre ibtilā mıdır diyelim
Buña ṭatlı belā mıdır diyelim

95a

17. Gice mey ḥālini düşün gündüz
Ne aġız belli idi ne de göz

18. Dime sāḳī āsān getir bāde
Yaptıġıñ şeyleri getir yāde

Deli Şāᶜir[763]

245[764]

[763] Bu şairin kimliği tespit edilemedi. Detaylar için Hikmet, Sadî ve Deli Şair'in biyografisine bakınız.

1293 senesi Pelevne Muḥārebesinde ᶜOṣmān Paşa Ḥażretlerine Şöylenilen Ḳıṭᶜadır.

Ḳıṭᶜā

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Āferīn ey rūzgārıñ şeh-süvār-ı ṣaf-deri
   ᶜArşa aṣ şimden girü tīġ-i s̱üreyyā-cevheri

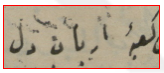
2. Ṭīġiñe n'ola yemin eylerse rūh-ı Murtażā
   Bir ġażā itdiñ ki ḫoşnūd eylediñ Peyġamberi

Ḫaş Ordı-yı Hūmāyūn Ser-Kātibi (Ḥİkmet) [Nefᶜī]

246[765]

Beyit/Müfred

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Miṣli yokdur ḥüsnünüñ ey
ᶜĀlemiñ maᶜbūdu olurduñ Allāh olmasa

(Merḥūm Muᶜallim Nācī)

247[766]

Tevhīd-i li-Cenāb-ı Şināsī / Meṣnevī

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

1. Ḥaḳ Teᶜālā ᶜazāmet ᶜāleminiñ pādişehi
   Lā-mekāndır olamaz devletiniñ taḫtgehi

2. Ḫāṣdır Ẕāt-ı İlāhīsine mülk-i ezelī

---

[764]**Nef'î Divanı,** h. 1269/ m.1852, s. 32'de Sultan Osman Han hakkında yazılmış bir kasidenin matla ve dördüncü beyitleridir. Müstensih bu meşhur kasidenin meşhur beytilerini, sıradan bir şahsa atfederek ya büyük hata yapmaktadır ya da cehaletini göstermektedir. Nitekim mecmuayı gören birisi şiirin atfedildiği kişi olan Hikmet'in üzerini çizmiş ve yanına Nef'î yazmıştır.

[765] Muallim Nacî'nin şiirleri arasında tespit edilemedi.

[766]**Şinasi Divanı (Müntehaba-ı Eşᶜarım)** h. 1303/ m. 1885, , s.2'de "Münacaat" başlıklı şiirin 1, 2, 5, 6 ve 7. beyitleri olarak mevcuttur.

Bī- ḥudūd anda olan kevkebe-i lem-yezelī

3. Emr-i vech üzre yer eyler gece gündüz ḥareket
   Değişür tāzelenür mevsim-i feyż ü bereket

4. Pertev-i raḥmetiniñ lemᶜasıdır ayla güneş
   ……[767]

5. Şerer-i heybet-i ᶜulvīyesidir yıldızlar
   Anlarıñ şuᶜlesi gök ḳubbesini yāldızlar

Şināsī

95b **248**[768]

Ateş-pāre[769]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Virdim āteş dillere sūz-ı dil-i āvāreden
Eyledim īcād biñ yanġın bir āteş-pāreden

(Mesᶜūd-ı Ḥarābātī)

249[770]

Fevzī /Murabba

Mef ū lü me fā i lün fe ū lün

1. Bilsem şu Fevzī neden ġam almış
   Her nālesi ḳalbe dāġ-zendir
   Feryād iderek ḳoşar nedendir

[767] Mecmuaya alınmayan mısra şu şekildedir:

Tāb-ı ḫışmından alur alsa cehennem āteş

[768] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,**s. 189'da bir gazelin matla beyti olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare,** Temsil-i Sani, , Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883, giriş sayfasında aynen tahrir edilmiştir.

[769] Bu kelime mecmuada bir hayli büyük yazılmıştır.

[770] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.76'da "Kuzu" ismiyle aynen mevcuttrur. Sadece ilk mısradaki kuzu yerine Fevzi yazılıdır. Muallim Nâcî, **Ateşpare,** s. 15, 16, 17, 18 ve 19'da aynı isimle geçmektedir.

Südsüz mı refīḳsiz mi ḳalmış

2. Ey süd ḳuzısı nedir bu nāliş?
Kim oldı sebeb bu infiᶜāle?
Māder virerek saña no'la.
Pehlūsunı itmiyor mu bāliş

3. Yoḳsa süriden cüdā mı ḳaldıñ
Firḳat mı bu ıżṭırabı dāᶜī
Ḳalmışlara baḳmıyor mı rāᶜī
Bī-hem-reh ü bī-nevā mı ḳaldıñ

4. Bī-hūde mi böyle türk-tāzıñ
Vadır bu melāl içinde ümīd
Māderdir iden ümīdi tevlīd
Geçmez mi o mihr-bāz-ı nāzıñ

5. Ümīd iledir bükā-yı eṭfāl
Süd virmede bī-emel mi māder
Herkes bir ümīde hidmet eyler
Ümīd iledir cihānde her hāl

6. Sen olmasañ ey ḫayāl-i ümmīd
Ḳābil midir izdiyād-ı ᶜömrüm
Sāyendedir imitdād-ı ᶜömrüm
Biñler yaşa ey nihāl- i ümmīd

96a

7. Gel gel! Ḳucaġımda eyle ārām
Ammā seni vālideñ de bekler
Bī-hūde mi çekdigi elemler
Ḳoş ḳoş! Anı bārī eyle ḫoş-kām

8. Ẓannım memeyi dehāne aldı

Zīrā işidilmez oldı efġān
Şād eyledi derd-mendi dermān
Feryād idecek daha ne ḳaldı

9. Zānūlarıñ eylemiş nihāde
Teshīl-i reḍāᶜ içün zemīne
Pistāndaki şīr-i şekkerine
Fıṭrat anı eylemiş fütāde

10. Eyler memeyi başıyla tehzīz
Dünbāle ise hemīşe cünbān
Ṭoymaz bunı seyre çeşm-i insān
Yā Rab bu ne vażᶜ-ı ḥikmet-āmīz

11. Seyr it şu telāşı, baḳ şu şevḳe
Şādī-yi dem-i viṣāldır bu
Ey körpe ḳuzı! Ne ḥāldir bu
El-ġıbta şu ḥālete, şu zevḳe

12. Lakin! Bu żaᶜīf pāk-zāde
Ḳaṣṣāb naṣıl ḳıyar bilinmez
Esrār-ı ḫafīyye var bilinmez
Eṭvār-ı taṣarruf-ı Ḫˇudā'da

13. İnsān gibi var mı hīç ġaddār
Ġaddārlıḳ ölse eyler iḥyā
Dem urmada merḥametden ammā
Yanında raḥīm gurg-ı ḫūn-ḫˇār

14. Bil ḳadrini ey ġarīb maᶜsūm
ᶜÖmrüñde bu eñ güzel zamāndır
Ḳaṣṣāb-ı felek ᶜadūvv-ı cāndır

Eyler seni ᶜan-ḳarīb maᶜdūm

96b

15. Bilmem kim olur benim şefīḳim
Ba şimdi seniñ şefīkiñ oldum
El-ḳıṣṣā seniñ refīḳiñ oldum
Kūy-ı ᶜademe çıḳar ṭarīḳim

16. Ḳurbān-geh-i köhnedir bu ᶜālem
Ḳan içmedigi zamānı göster
Kim yapdı bu ḫāk-dānı göster
Ḥayret-zede olmasun mı Ādem

17. Düşmez bu ḳūyuda ḳalb-i āgāh
Mādām ki ᶜāḳıbet fenādır
ᶜİndimde Ḫ̆udā bilir fenādır
Bir laḥẓa ṣafāya māsivā-üllāh

250[771]

Ḳalender/ Mütekerrir Muᶜaşşer

müf te ᶜi lün / müf te ᶜi lün / fā ᶜi lün

1. Külfet-i iḳbālimden āzādeyim
Rütbe-i şinās-ı revş-i sādeyim
Kimseye yoḳ nāz ü niyāzım benim
Öyle esāret neme lāzım benim
Ayrılırım biñ dürr-i yek-dāneden
Ayrılamam sīret-i merdāneden
Terk-i ḥaḳīḳat eyleyen olmaz mı pest
Olmayan insān mı ḥaḳīḳat-perest
Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim
Zevḳi ḥaḳīḳatde arar ādemim

[771] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,**s. 79'da aynen mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare,** 1883, s. 20,21 ve 22 sayfada aynı isimle mevcuttur.

2. Ḫayli zamān ᶜālemi devr eyledim
Ḫalḳa degil kendime cevr eyledim
Añladım aḥvālini insānlarıñ
Sevmedim eṭvārını fettānlarıñ
Ṣūret ü sīretdeki ziddiyeti
Fehm ile selb eyledim emniyeti
ᶜAḳla muvāfıḳ mı ki olsun nifāḳ
Ḥākim-i āfāḳ ṭurur iken vifāḳ
Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim
Zevḳi ḥaḳīḳatde arar ādemim

3. Var ara bir müşterī-yi mürde-hūş
Aldadamazsın beni ḥikmet-fürūş
Diñlemem ey münşī-yi saṭḥī-süḫān
Her süḫānıñ bence ke'en lem yekün[772]
Söyleme ey şāᶜir kiẕb be-ittiṣāf
97a Diñleyemem öyle müdāhice lāf
Git beni irşāddan ümīdi kes
Kendine gel şeyḫ-i Mesīḥā-nefes
Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim
Zevḳi ḥaḳīḳatde arar ādemim

4. Ẓulmete aṣḥāb-ı ᶜamā bendedir
Nūr ise bīnālara tā bendedir
Ölmede gitdikçe dıraḫşende ter
Fikr-i münevver baña rehber yeter
Mühlik ise ben olayım hāliki
Başḳa ṭarīḳiñ olamam sāliki
Olsa cehūlāne cihān düşmenim
Münḳalib olmaz yine fikrim benim

[772] keᶜen lem yekün: güya olmadı, sanki olmadı.

Ben ne Mesīḥī ne Mesīḥā demim
Zevḳi ḥaḳīḳatde arar ādemim

251[773]

Mey-ḫānede Bir Söyleniş! /Murabbaᶜ

Feᶜi lā tün / me fāᶜi lün / feᶜi lün

1. ᶜAşḳ-ı fettāna intisāb ideli
   Āh bilseñ ne bī-ḳarār oldım
   Firḳatiñ eşkimi şarāb ideli
   Şarābü'l-leyl ve'n-nehār oldum

2. İçsem aḳşāmdan ṣabāḥa ḳadar
   Umduġum neşve ṭoġmuyor meyden
   Baña bir özge derd virdi ḳader
   Ġamım eksilmez oldı heyheyden

3. Naṣıl olmaz cihāniyān ḥayrān
   Tabᶜımıñ bī-ḳarārlıḳlarına
   Göremezler sebeb ġalaṭ-bīnān
   Sinemiñ dāġ-dārlıḳlarına

4. Gelin ey ehl-i ibtilā içelim
   Niçün cāme varmıyor eliñiz
   Sızdınız mı birer daha içelim
   Dinleyiñ! Söyleyendir ekmeliñiz

97b

5. Neydi evvelki gösteriş sāḳī
   Yā bu bī-gānelik neden şimdi
   Yetişir bekledik yetiş sāḳi
   Beni de itme naᶜrā-zen şimdi

[773] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s. 87'de aynı isimle mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare,** s.33, 34, 35, 36, 37, 38, 39'da aynı isimle mevcuttur.

6. Ḳalḳınız ey refīḳler! Gidelim
O büt'üñ var hezār dem-sāzı
Paramızla niçün niyāz idelim
Çekilir mi bu kāfiriñ nāzı

7. Kime söylersin āh! Ṭalmışlar
Kimi ben şimdi hem-zebān ideyim
Ne ḳadar bī-mecāl ḳalmışlar
Bıraḳup bunları naṣıl gideyim

8. Arḳadaşlar ṣabāḥ yaḳlaşıyor
Ḫoş olurdı gidilse ḫānelere
Bize pīr-i muġān bile şaşıyor
Virmez oldı ḳulaḳ terānelere

9. Rüfeḳādan ḳalır yerim yoḳdur
Gidemem şimdi ḫānem olsa bile
Peyke üstünde ḳaldıġım çoḳdur
Ben de yatsam mı bir bahāne ile

10. Nerdesin muġbeçe? Şarāb getir
Saña düşmez bu rütbe istiġnā
Ne ḳadar içmişiz? Ḥeṣāb getir
O da olmuş ġunūde, vāveylā

11. Bir civān olsa, bir kemān olsa
İtse tabᶜımca bir güzel taḳsīm
Bir ṭarafdan piyāleler ṭolsa
O zamān kim arardı başḳa nedīm

12. Ne civān var, ne kemañ, ne ṭuyan

Ben ne bī-āşnā ġarīb mişim
Uyuyor muġbeçe, didikçe uyan
Ne müselmān-ı bī-naṣīb imişim

98a

13. Bu cihān-ı küdūret-ābādıñ
Gerçi yoḳdur ṣafā esāsında
Yine şükr eylerim ki zühhādıñ
Degilim ḫalḳa-ı riyāsında

14. İstemem öyle hem-nişīn ki ider
Yād oldukça bāde istiġfār
Bu bizim fırḳa başḳa yolda gider
Arada bir büyük teḫālüf var

15. Neylesun böyle rind-i hoş-meşreb
Ḫod-nümālarla rūḥ ü rīḥānı
Baña tevfīḳ ider misin Yā Rab
Bir riyā-kār sübḥa gerdānı

16. Beni at nehr-i ḫamra cennetde
İdeyim şevḳ ile şen-āverlik
Ḳalmasun ser-ḫoşuñ meẕelletde
Saña ḳaldı ġarīb-perverlik

17. İktifā eylerim şarāb ile ben
Cümleten niᶜmet-i behişte bedel
Neme lāzım nühūr-ı mā ü leben
İşte ṣūfīler! İşte nehr-i ᶜasel

18. Āferīn muġbeçem! Uyandıñ mı?
Bizi lāyıḳ mı kimsesiz bıraḳış
Çoḳça mey söyledik uṣandıñ mı
Anı īmā ider bu egri baḳış

19. Beni [itdiñ][774] siyāh-ı mest-i cünūn
O teġāfül-pesend gözlerle
Sen niçün benden olmadıñ memnūn
Bu ḳadar dil-firīb sözlerle

20. Hele ṭoldur şu cāmı bir kerre
İmdi tecdīd-i neşve farż oldı
Dīnle bārī ricāmı bir kerre
Yoḳ mı raḥmıñ? Ḳaçıncı arż oldı

98b

21. Bir ṣabūḥuñla cān-ı maḫmūrı
Neşve-yāb eylediñ, sakāk-ellāh
Yine ṭoldur şu cām-ı billūrı
Ḥāmī-i neşvesin, ḥamāk-ellāh

22. Ġam āyed her kücā ki revem
Coz ḫarābāt kez menest ābād
Tā nemīrem cüdā zi-mey ne-şevem
Men ü meyḫāne her-çi-bād-ābād[775]

23. Mey-perestim mūḳīm-i mey-gedeyim
Lā mekānīleriñ budur vaṭanı
Niçün muttaṣıl mey içmedeyim
Getirenden ṣoruñ cihāna beni

252[776]

[774] Bu kelime mecmuada yoktur.
[775]

Nereye kaçtıysam gam ve keder beni buldu
Harabat hariç çünkü orayı ben abat ettim
Ölene kadar şaraptan uzak kalmayacağım
Ben ve meyhane ne olursa olsun daima yan yana olacağız

İstiᶜfā /Murabbaᶜ

feᶜilā tün me fāᶜi lün feᶜī lün

1. Dün işitdim ki ol bī-vefā düşmen
   Yeñi bir ᶜāşıḳ eylemiş peydā
   Pek uṣanmış idim şu ġāʾileden
   Ben de ᶜaşḳından itdim istiᶜfā

2. Dilden evvelki ḥāl gitmişdir
   Beni ẓan itmesün henūz deli
   Köhne yārim fenā mı itmişdir
   Severim ben de şimdi her güzeli

3. Hīç anı ben yanımda mı ṭaşırım
   Eylemem çeşmimi āmāle bile
   Kim ne dirmiş gider de uġraşırım
   Bulduġum nev-resīde dil-ber ile

4. Beni ehl-i niyāzdan mı ṣanır
   Gülerim böyle nā-be-cā nāze
   Anı erbābı bir baḳışda ṭanır
   Para itmez yüzündeki ġāze

5. Yapma gīsūya iᶜtibārım yoḳ
   Ṣanmasun kendisiyle lāf iderim
   Bende şūḫlāṭif kākül çoḳ
   Varır anlarla īʾtilāf iderim

99a **253**

Ġazel

[776] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s. 121'de aynen mevcuttur. Muallim Nâcî, Ateşpare, s.89-90'da aynı isimle mevcuttur.

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ol perīniñ ṣanki gizlenmiş ḫayāli ṭaġlara
   Aġladım, āh eyledim baḳdım şu ḫālī ṭaġlara

2. Eylemiş muẓlim buluṭlarla tetevvüc ẕirvesi
   Baḳ naşıl heybet-fürūş olmuş şu ᶜālī ṭaġlara

3. Söyle ey ebr-i keder-perver! Ṭoḳundı hissime
   Sen mi baḫṣ itdiñ bu ḫüzn-āver ẕalālı ṭaġlara?

4. Geldi leyliñ iġbirārı āfṭāb itdi ġurūb
   Gönlümün ᶜaksi eyledi ḫüzn ü melāli ṭaġlara

5. Külbe-i aḥzān gibi tenhā, süḳūn-baḫṣā, ġarīb
   Pek yaḳışdırdım bu maḥzūnāne ḫāli ṭaġlara

6. Māh ṭoġdı ben de ṣandım, ey esāṭīr-āşnā
   Āsmāndan düşdi leylā-yı leyālı ṭaġlara

7. Bir ṭaşıñ üstünde istiġrāḳa düşmek istedi
   Zevḳ-i vaḥdet āşnā ḳıldı **Celāli**[777] ṭaġlara

(Celāl)

254[778]

Beyit

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Āḫir yine ḫāk olur bu tenler
Bilmem neye kibr ider idenler

[777] Ara nesilden Mehmet Celal'e (1867-1912) ait bir gazeldir. Ali İhsan Kolcu'nun "Tanzimat Şiiri" isimli çalışmasında tespit edilmiştir.
[778] Banu Mumcuoğlu**, Şeyhülislam Akhisarî Vassaf Abdullah Efendi, Hayâl-i Behçet-Âbâd (İnceleme-Metin-Sözlük),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2006, 359. beyit olarak mevcuttur.

(…) [Vassaf Abdullah Efendi]

255[779]

Meşnevī

müs tef ᶜi lā tün /müs tef ᶜi lā tün

1. Baḳ şanᶜatına ne ᶜālem-ārā!
   Baḳ ḳudretine ne ḥayret-efzā!

2. Baḳ mülküne var mı intihāsı?
   Baḳ ᶜaḳla[780] şıġar mı kibriyāsı?

(Muᶜallim Nācī)

256[781]

Müfred Beyit

mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tü / me fā ᶜî lü/ fā ᶜi lün

Mīzāna ur gör düştügüñ aḥbābı, el-ḥazer
Rehber taṣavvur eylediğiñ reh-zen olmasun!

(Nevres-i Ḳadīm)

257

Murabbaᶜ Merṣiyye[782]

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Aᶜmār-ı beşer her dem her laḥẓa bulur noḳṣān
Āṣārı da fānīdir anlarda da var pāyān
Bir yandan olur peydā bir yandan olur pinhān
Kendi gibi devrānı bitmekde ṣanır insān

---

[779] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.70'deki tevhid türündeki mesnevisinden alınmıştır.
[780] akla : ẕihne, age.
[781] Yağcı, **Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks,** s. 2632'te, XCIV numaralı gazelin 3.beyti olarak aynen mevcuttur.
[782] Şiir metninin başında muhammes ibaresi vardır. Ancak şiir dört mısralık olup murabba kategorisine girmektedir. Müstensih bir mısrayı yazmamış olabilir.

99bṬoḳsan üç senesinde[783] şāḥa-ārā-yi intişār olan "Güneş " nām ġazteniñ (cild-1-numeru-3) görünen baᶜżı edebiyāt:

258[784]

Ġazel

feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lā tün / feᶜi lün

1. Vāmıḳ'ıñ ᶜaşḳ-ı ciger-sūzunı ᶜAzrā'ya ṣoruñ
   Cinnet erbābınıñ aḥvālini Leylā'ya ṣoruñ

2. ᶜĀşıḳıñ kārı esīr-i ġam-ı ᶜaşḳ olmaḳdır
   Ṣormayıñ bendeye ḥürriyeti Mevlā'ya ṣoruñ

3. Bilemez ḳadrini şīrīne-i cehdiñ Ḫüsrev
   Himmet-i kūhkeni saᶜy-i şināsāya ṣoruñ

4. Ümm-i dünyā ne bilir ḳīmetini merdānıñ
   Tāb-ı ᶜaşḳ-ı meh-i Kenᵓān'ı Züleyḫā'ya ṣoruñ

5. Mebḥaṩ-ı ᶜaşḳı suᵓāl itmeyiñiz zühhāda
   Nāzı maᶜşūḳa niyāzı dil-i şeydāya ṣoruñ

6. Mest-i şevḳ olduġunuñ ḥikmetini **Vaṣfī**'niñ
   Añlamaz ehl-i riyā sāḳī-i raᶜnāya ṣoruñ

(ŞeyḫVaṣfī)

259[785]

İrşād Ġazel

fāᶜi lā tün / fāᶜi lā tün / fāᶜi lā tün / fāᶜi lün

1. Hangi ᶜaḳıl dir ki ancaḳ rāh-ı gülşenden geçek

[783] Bu tarih miladi 1878 yılına denk gelmektedir.
[784] Müzahir Kılıç, Mehmet Atalay, Şeyh Vasfi ve Cezebāt Adlı Eseri, **Doğu Araştırmaları 8,** s. 80; İnal, **Son Asır Türk Şairleri,** C.4, s. 192'de mevcuttur.
[785] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.181'de gazeller kısmında geçmektedir.

Bir de ġāfiller! Şu nālişgāh-ı şīvenden geçek

2. Ey fāḳirān! Ḳış geçer, geçmez ᶜazāb-ı imtinān
Bir eteksiz kürk içün taḳbīl-i dāmenden geçek

3. Ḳalmayın maḥbūs bir vādīde ey ᶜuşşāḳ-ı nūr
Yoḳ mı Allāh'ıñ yeri Vādī-i Eymen'den geçek

4. Ḫaşmıñız bir ḳuvve-i fikrīyedir fikr isterim
Ey ẓafer-cūyān! Ḫayāl-i tīġ ü cūşundan geçek

5. Çekmeyiñ isterseñiz daᶜvā-yı dānişden yine
Bir gün ādemler! Müᶜessirḫāne-i fenden geçek

(Merḥūm Muᶜallim Nācī)

260[786]

Ser Bālīn-i Cānānda/Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Bir zamāndır oldı cāsūsü'l-leyālī gözleriñ
Düşmen-i ḫˇāb itdi her ṣāḥib-ḫayāli gözleriñ

2. Devr-i çeşmānıñda görmem ceẕbeden ḥālī baṣīr
Çoḳ görülmez itse meczūb ehl-i ḥāli gözleriñ

3. Olmasun pek öyle mest-i lāubālī gözleriñ
Yoḳsa bī-hūş eyler erbāb-ı kemāli gözleriñ

4. Ṣayd-ı bī-ḳaydıñ olur ᶜālī göñüller fevc fevc
İnᶜiṭāf itdikçe ṣayyādu'l-eᶜālī gözleriñ

100a

5. Ṣubḥa dek ḥaṣr-ı nigāh itmez miyim? Olmuş yine
Keşfi müşkil ḥikmet-i Mevli'l-mevālī gözleriñ

[786] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.209'da aynı isimle geçmektedir.

6. Dürr ile sāyeñde tezyīn eyledim bālīniñi
   Gözlerimden itdi taḳṭīr-i leʾālī gözleriñ

7. İnḳiṭāᶜ-ı giryeden ümmīd kessuñ merdümān
   Çün ki ḳalmaz fitneden bir laḥẓa ḫālī gözleriñ

(Muᶜallim Nācī)

261[787]

Müsedes

mefᶜûlü / fāᶜi lā tün

1. Ben māhdır ṣanırdım
   Mihr-i cemāliñizmiş
   Vaḳti iden de tenvīr
   Leyli ḳılan da iḥyā
   Bāᶜiṣ nedir hebūta
   Bu ḫāk-ı ġam-medāra

2. Cā-yı mesīre gezgin
   Ṣıḥḥat nümā-yı aᶜlā[788]
   Evṣāf-ı[789] ḫāliñizde
   Olmaḳ neden mümāyān
   Vażᶜ-ı ḥazīn-i şīrīn
   Ḥüzn-i laṭīf-i Leylā
   Bir dediñiz mi vardır
   Nā-ḳābil-i tesellī

3. Ḳalb-i laṭīfiñizde
   Sevdā mı beslenir yā

[787] Fatma Betül Kiriş, **Bulgurluzade Rıza, Müntahabat-ı Bedâyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2009, sy. 240'da Recaizade Mahmut Ekrem'in şiiri olarak mevcuttur.
[788] Ṣıḥḥat nümā-yı aᶜlā: Saḥn-ı semā-yı ᶜālā, age.
[789] evṣāf :O ṣāf, age.

Nūr-ı vücūduñuzla
Ḫandān iken şu yerler
Siz böyle ḫūn[790] içinde
Olmaḳ revā mı āyā

[Ekremiñ-Zemzeme]

262[791]

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. İḥtirāz-ı taᶜneden ḳalmaḳdadır āhım nihān
   Bir ḥaḳīḳat ḳalmasun ᶜālemde Allāh'ım nihān(*)[792]

2. ᶜArż ider sīmā-yı resmim göñlümüñ maḳsūdunı
   Ḳalsa da zīr-i leb-i ḫāmemde dil-ḫ̆āhım nihān(*)[793]

3. ᶜAşḳa şöhret ḥüsne mestūrī olur revnāḳ-fezā
   Sen ol ey mihrim hüveydā sen ḳal ey māhım nihān

4. Yoḳ teceddüd ḫāne-i hestīde bir miṣlim henūz
   Var ise ḳalmış ᶜadem gencinde eşbāhım nihān

5. Bī-ḫod eylerdi temāşā-yı cemāliñ ᶜālemi
   Dīdelerden olmasañ ey cān-ı āgāhım nihān

[Muᶜallim Nācī]

100b **263[794]**

[De Leyl]iñ Bir Manẓūmesi:]

Allāh

---

[790] ḫūn: hüzün, age.
[791] Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri,** s.207'de aynı isimle aynen geçmektedir.
[792] (*) Bu duʿāya "āmīn" diyecek pek çoḳ bulunmaz ṣanırım.
[793] (*) Resmī irsāline dā'ir bir mektūba derc olunmuş idi.
[794] Kiriş "**Bulgurluzade Rıza'nın Müntahabat-ı Bedâyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi,** sy. 100'de Muallim Nâcî'nin Allah isminde bir yazısı olarak aynen mevcuttur.

Heyᵓet-i ḥayret-fezā-yı kāᵓināta baḳ. Ne bedīᶜ bir nā-mütenāhīlik ᶜarż idiyor!
Ḫ̆udā her maẓharda başḳa dürlü tecellī eylemekde olduġı ḥālde her yerde birdir.
Meẓāhir çoḳ, birden ġayrı Ẓāhir yoḳ!
Muḥīt-i ᶜavālimdir. Hīçbir cihetde intiḥā-yi iḥātāsı taṣavvur olunamaz.
Senā-yı berḳ, ṣadā-yı raᶜd, żiyā-yı şems, leṭāfet-i hevā ḥaḳīḳatde hep odur
Yazın ḥarāret īcād ider. Bahārda küşāyiş-baḫş-ı ezhār olur.
Yeri yoḳ ammā andan ḫālī yer de yoḳ; her ne isterse vücūda getirir, vücūduna noḳṣān ᶜārıż olmaz. İstediğini işler, yorulmaḳ nedir bilmez.
Bezl-i ḥazāᵓin ider ṭurur, ġināsına ḫalel gelmez
Ecsāma intiẓām virir. Ervāḥa ilhām eyler.
Eñ küçük maḫlūḳatda daḫı en büyük maṣnūᶜı ḳadar büyüklügü görünür ḥüsn-i ṭıflānede idrāk-i ᶜārifāne ḳadar muᶜcīzeler gösterir.
Erbāb-ı ibtilānıñ ᶜuḳūl-ı żaᶜīfānesinde, dühât aṣfiyānıñ ᶜālīyesi ḳadar ḥikmet-nümā olur.
Rūḥda iẓhār eyledigi kemāl-i iᶜcāzı bir mū-yı bārīkde daḫı gösterebilir.
Żaᶜīf, ḳavī, büyük, küçük ḥużūr-ı ᶜazametinde hīç ḳalır. Her şeyᵓe vücūd ve niẓām viren odur.
Bütün mevcūdāt maġlūb-ı iḳtidārıdır. Bir bāhr-i bī-kerāndır ki māsivāsı müstağraktır?

[Muᶜallim Nācī]

264[795]

Ḳıṭᶜa

feᶜilātün / mefāᶜilün / feᶜilün

1. Feyżin ümmīd iden bu dünyānıñ
   Germine serdine alışmalıdır

2. Ġalebe itmek isteyen ḫaṣmına
   Hüner ögrenmeye çalışmalıdır

[795] Kenan Erdoğan, **Diyarbakırlı Saᶜīd Paşa Dīvānı** Manisa 2004, s.138'de küçük farklılıklarla geçmektedir. Mecmuada iki defa geçtiğinden müterkerrir bir şiirdir.

101a **265**[796]

(…) Ġazel

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

1. Biz mevkibiz ʿaskerligimiz bir ḳurı şāndır
   Ġavġā güni efrādımız evlerde nihāndır

2. ʿAsker gibiyiz süngi tüfenk var da yürek yoḳ
   Bizden hele iş bekleyeniñ ḥāli yamandır

3. Biz ʿaskeriz işte ḳıyāfetlerimizle
   Bir eksigimiz varsa ṭamarlardaki ḳandır

4. Sevḳ eyleseler eger ġāvġaya müşkil olur iş
   İmkān var ise ḳaçmaġa ġayret o zamāndır

5. Żābitlerimiz ruḫṣat ü taʿlīme ne ḥācet
   Ṣaġdan geri ārş cümlemize minnet-i cāndır

6. Aṭsaḳ da eger biz de silāḥ düşmāna ḳarşu
   Yüksüzce ḥafīf ḳaçmamıza bil ki nişāndır

7. Atsun bize ṭop düşmen eger ṭoplı bulursa
   Ṭopdan ḳaçarız ṭurmaġa ārzū hezeyāndır

8. Żābitler eger ṭabur āteş emri virirse
   Söndürmege gözyaşları her gözde ʿāyāndır

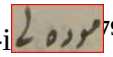
9. Var mı çıḳacaḳ ḳarşımıza eger bizi bulursa[797]

[796] Müstensihin verdiği laedri lafzından da anlaşıldığı gibi şiirin müellifi meçhuldür. Yapılan araştırmalarda herhangi bir müellife ulaşılamadı.

Meydān-ı ġavġāda hepimiz şīr-i ziyāndır[798]

10. Naᶜrayla ḥücūm ᶜādet ise düşmene ḳarşı
Feryād ile ḳaçmaḳ bize ser-māye-i cāndır

11. Ġörürseñ eger paṭlar iken ṭopı tüfengi
Kim şübhe ider kārımız hep āh ü fiġāndır

12. ᶜAsker-i [799] olduġumuz cümleye maᶜlūm
İẓhār-ı şecāᶜat kim ider? Yalandır yalandır

[Lāedrī]

266[800]

Ebyāt

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Merd iseñ nā-merde hīçbir şey içün itme ricā

Ṭoġru ol ḳārında dāᶜim Ḥaḳḳ'a eyle ilticā

267[801]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Kim ki Bism-illāh ile bir kāre eyler ibtidā
Ḫayr ile itmām ider ol kārı elbet Ḫ̆udā

101b **268**[802]

---

[797] Mısranın vezninde bir hece fazladır. "eger" edatı "ger" şeklinde olursa vezin düzelir.
[798] Şair, Namık Kemal'in **Hürriyet Kasidesi'**ndeki "şir-i jiyan" ibaresine göndermede bulunup ironi yapmıştır.
[799] Modalı veya mürdeli (ölümlü) şeklinde yorumlanabilir. Her ikisi de manaya uyuyor.
[800] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[801] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ġadr iden hem cinsine dāᵓim iden cevr ü ezā
ᶜĀḳıbet dūçār olur ol da cefāya hākezā

269[803]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ġayrıya her kim iderse iftirāya iştirā
Digeründen beklesün ol da büyük bir iftirā

270[804]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ṣanmasun ẓālim ḳalur dünyāda fiᶜli bī-cezā
Cürmi miḳtārı olur elbette mücāzāta sezā[805]

271[806]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Eyleme şeḳvā felekden bekleme ᶜavn ü vefā
Cevre ᶜāṣıḳdır ider şeḳvāya ḳarşu biñ cefā

272[807]

---

[802] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[803] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[804] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[805] Mısranın vezninde bir hece fazladır.
[806] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

me fā ᶜî lün / me fā ᶜî lün / me fā ᶜî lün

Cefāsın çekdigiñ degmez bu dünyā
Seni aldatmasun evhām ü ḫülyā

273[808]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Kārger olmadı derd-i dile biñ dürlü devā
İḳtiżā eyledi bī-çāreye tebdīl-i hevā

274[809]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Māl Ḳārūn'ı idenmiş olsa şāh-ı mürtekib
Ṣanma rāḥatdır o bī-çāre hemīşe mużṭārib

275[810]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Düşmeniñ olsa mekānı dāᵓimā zīr ü zemīn
İḥtiyātı ḳoyma elden olma mekrinden emīn

276[811]

[807] Bu beytin müellifi tespit edilemedi, ancak bazı şiir sitelerinde laedri olarak mevcuttur.
[808] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[809] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[810] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Viremez rütbe saña sāde ṣarıḳla cübbe
Hüner ü ᶜilm ü fażīletdedir rütbe

277[812]

Beyit/

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Kim iderse ḫırṣ ile ᶜaçgözlülükle[813] imtizāc
Mālı Ḳārūn'a yetişse gitmez andan iḥtiyāc

278[814]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Bir ṣomun etmek içün gitme leᶜīme kesme ser
Dāmen-i ṣaᶜye yapış elbet bulursuñ sīm ü zer

279[815]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ṣaḳla sırrıñ itme hīç bir kimseye sen keşf-i rāz
Çün ki ṣoñra ṣakla dirsiñ ṣaḳlamaz eyler āvāz

102a **280**[816]

[811] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[812] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[813] Aç kelimesi Türkçe olmasına rağman elif yerine ayn harfiyle yazılmıştır.
[814] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[815] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

Ṣaḳın nādāna iẓhār eyleme esrārı ey dānā
Sükūt it nezd-i cāhilde ḥamūş ol sen kitāb-āsā

281[817]

Bir Seng-i Mezār

Ḳıṭʿa

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

1. Refʿ itdi ḳażā ʿaksimi mirʾāṭ-ı ḫayālden
   Baḳ var mı bu āyīnede hīç nām ü nişānım

2. Bir dem beni şād itmedi bu tāliʿ-i nā-sāz
   Miḥnetle güzār eyledi her ān ü zamānım

3. Ṭāḳāt mi gelür laḥẓada biñ derd ü belāya
   Ḫāk oldı beden ḳalmadı tedbīr [ü] tüvānım

282[818]

Ḳıṭʿa

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. O rütbe mürtefiʿdir ḳaṣr-ı bünyād-ı tevāżuʿ kim
   Riyāż-ı cenneti neẓẓāre ḳābil tā zemīninden

2. Ur yine pest ü zerḳdir cāh-ı ġayyā-yı tekebbür kim

---

[816]Ahmet Özalp, **Bilgelikler Divanı**, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 2012'de lâedri yani anomim beyit olarak verilmektedir.
[817] Bu kıt'anın müellifi tespit edilemedi.
[818] Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde, **Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâsı**'dan ikitbasla ve başka kaynaklarda Arapzade Abdurrahman Efendi'ye ait olarak verilen bu kıt'a, Özlap, **Bilgelikler Divanı**'nda Kafzade Faizî'ye ait olarak verilmiştir. Ancak Faizî'nin **Divanı**'nda tespit edilmemiştir.

Şeyāṭīn seniñ laᶜn-endāz olur ġayyā zemīninden

[**Arabzâde Abdurrahmân Efendi]**

283[819]

Bir Ġazel

Müs tefᶜi lā tün Müs tefᶜi lā tün

1. Gencīneñ olsam vīrān idersiñ
   Āyīneñ olsam ḥayrān idersiñ!

2. Sāḳī kerāmet sende yā bende
   Baḥr-i ḥabāba mihmān idersiñ!

3. Neẕẕāre-i germ itdikce ey çeşm
   Āteşle ābı yeksān idersiñ!

4. Zāhid ol meh-veş pür-nūrdır kim
   Bütdür dimezsiñ īmān idersiñ!

5. Eṭvār-ı çarḫa uy Mevlevī ol
   Seyrān idersiñ, devrān idersiñ!

[ŞeyḫĠālib]

284

Beyit/Müfred

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün[820]

Bir deliḳanlıyı ḥarāmīdir diye ḥabṣī itdiler
Ḳurtulunca aṣmadan ḥaylī ṣaḳlamışdır ṣarāb

[819] Okçu, **Şeyh Galib Divanı,** 238. gazel olarak aynen kayıtlıdır. Müstensih bu gazelin 2, 5, 7 ve 8. beyitlerini mecmuaya derc etmemiştir.
[820] Beytin vezni bozuktur. En uygun kalıp bu kalıptır.

[Ḫālid Beg]

285[821]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Ḳatl iderdim āstānında raḳīb-i kāfiri

Cāᵓiz olsa Kaᶜbe'de [ger] ḫınzırı ḳurbān eylemek

[Rūḥī]

102b **286**

Beyit/Müfred

mef ᶜū lü / me fā ᶜī lü / me fā ᶜī lü / fe ᶜū lün

Zāhid sen eger ṣubḥa-i ṣad-dāne[822] çekerseñ
Biz de çekeriz her gice bir biñliğimiz var

287[823]

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Tālīᶜ midir tā ezelden her işim bozġun düşer
Şāhine ḳursam duzaġı baḫtıma ḳuzġun düşer

288[824]

Beyit

[821] Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı,** Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001'de bu şiir mevcut değildir.
[822] ṣubḥa-i ṣad-dāne:yüzlük tespih.
[823] Bazı kaynaklarda anonim olarak verilen bu beyit şu şekildedir:

Baḳ şu Ḥaḳḳ'ıñ ḥikmetine her işim bozġun düşer
Bülbüle ḳursam duzaġı baḫtıma ḳuzġun düşer

[824] Aypay, **Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni,** s. 157'de 155. gazelin 2. beyti olarak mevcuttur.

mef ᶜû lü / fā ᶜî lā tü / me fā ᶜî lü / fā ᶜi lün

Mirᵓāta baḳma bir iki gün eyle tecribe
Ṣabr eylemek firāḳıña müşkil degil midir?

289[825]

Beyt

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Māye-i naḳd-i ḥayāt olsa eger dīdārı
Ölümümdür benim aġyār ile görmek yārı

290[826]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Seni görmekden ise maḥrem olaydım kāşkī
Gelmeyeydim bu ᶜāleme maᶜdūm olaydım ḳāşkī

291[827]

Bent/müselles

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Bir nigāha ḳāᵓil olmam yoḳ mıdır bir ḥarf atış
Sāde çeşm-i mestine maḥṣūṣ mı böyle yan baḳış
Yoḳsa ᶜişyānım mı söyle[828] efendim nedir bu ḳaş çatış

[825] XVI. asır şairi Nev'î'ye ait bir beyittir. Tulum, **Nev'î Divanı**, s. 400'de 535. gazelin makta beyti olarak mevcuttur.
[826] XVI-XVII. Asır şairi olan Cafer Çelebi'ye ait bir beyittir. Erünsal, **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri,** s. 524'te bir gazelin matla beyti olarak yer alan beytin aslı şu şekildedir.

Ben ne ḫidmet-kār ve ne maḫdūm olaydım kāşkī
Gelmeyeydim bu ᶜāleme maᶜdūm olaydım kāşkī

[827] Yedinota.com, defterimiz.com (15.03.2018) gibi sitelerde müellifi/güftekârı verilmeden yer almaktadır.

292[829]

Beyit

mef ᶜû lü / fā ᶜi lā tün / fa ᶜû lün?

İḳlīm-i ḥüsnüñ bir ᶜādil şāhı

lütfen göñlümüñ pād-şāhı

293[830]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Vaḳti geldikde baña rām oldı

Ne yaman yerde gün aḳşām oldı

294[831]

Beyit

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Farḳ olunmaz bir bahāne ucına ur nesi var

Kākülüñ ile ḳarışıḳ göñlümüñ daᶜvāsı var

295[832]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Ḳande bir dāmeni ṭutdumsa raḳībiñ eli var

Ṭolaşır biñ ḳadar ardında gezer engeli var

---

[828] Bu kelime vezni bozuyor.
[829] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[830] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[831] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.
[832] Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

296[833]

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Sen de bul sencileyin sen gibi bir yār da gör
Sana derdim diyemem gel yüregim yar da gör

103a **297**[834]

Beyit

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

Bir kere ṭoḳunsañ teline sāz-ı derūnuñ
Biñ dürlü nevāzişle düzelmez bozulunca

298

Ḳıṭʿa

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

1. Ey dil heves-i dil-ber-i misk-tāze mi düşdüñ
   Ṣad ḥayf saña ol sitemi-sāza mı düşdüñ

2. Ser-menzil-i maḳṣūda irişmek hevesiyle
   Ṣaḥra-yı muḥabbetde tek ü tāza mı düşdüñ

299[835]

[833] Bazı kaynaklada Hâlet mahlaslı bi şaire ait olarak şu şekilde verilmektedir:

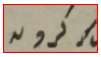
Sende kendin gibi bi kāfire ol yār da gör
Saña derdim diyemem gel yüregim yar da gör

[834] Yorulmaz, **Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)** s.147'de 141. gazelin 5. beyti olarak aynen mevcuttur.
[835] Bu gazelin müellifi tespit edilemedi.

Ġazel

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Firḳatiñile seyrime gelirdi sevdā-yi cünūn
   Āteş-i hecriñ ile ṭurmaz yanar dāᵓim derūn

2. Bir nigāh it ḥālime inṣāfa [gel] ey
   Derd-i ḥasret ḳāmetim yay itdi pek oldum zebūn

3. Bu cihān içre geçirdim ᶜömrümi efġān ile
   Nāz istiġnālar ile itdi gözüm yaşı ḫūn

4. Bāde-i ruḫsārıñ içmek isterdim pür-teşneyim
   Lebleriniñ būsesine olmuşum ġayet

5. Rūyını görmek içün ḫayli zamāndır bekleriz
   Yandı kül oldı meded hecriñle cümle ᶜāşıḳūn

6. Tīġ-i ḥasretle nice biñ yāre açdıñ sīneme
   Ḳahr āzārıñla itdiñ ben faḳīri ser-nigūn

7. Şerbet-i vaṣlıñla şimdi ḫastaya dermān ḳıl
   Āteş-i hecriñ ile durmaz[836] yanar dāᵓim derūn

300[837]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Sen de bir sen gibi bī-merḥamet āfet bulasın

[836] Buradaki "d" dal ile yazılmıştır. Müstensih bazı yerlerde ṭı'yı tercih etmiştir.
[837] Ekrem Bektaş, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev, Hayatı-Sanatı, Divanının Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anakra, 2002. s.231'de 425. gazelin matla beyti olarak mevcuttur.

Baña raḥm eylediğiñ mertebe raḥmet bulasın

301[838]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Çekmedi ḫançerini sīne-i mecrūḥumdan
İttigi cevri o şūḫçeker inşāllāh

302[839]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Bezm-i aᶜdādan o meh dūr olur inşāllāh
Bize raḥm itmeye mecbūr olur inşāllāh

303[840]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

Ḫaste-i ᶜaşaḳına bir nīm nigāh eylemediñ
Çeşm-i bī-mārıñ ebed görmeye rūy-ı ṣıḥḥat

304[841]

Beyit

fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lā tün / fe ᶜi lün

838 Bu beyit müstensih tarafından bir sonraki beyte nazire olarak yazılmış olabilir.
839 Bektaş, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev Divanı,** s.260'da 490. gazelin matla beyti olarak mevcuttur.
840 Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa, s**. 209'da bir gazelin hüsn-i matlası olarak mevcuttur.
841 Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa,** s. 308'de bir gazelin 4.beyti olarak mevcuttur.

Dil ki mecrūḥ ola memnūn-i nevāziş olmaz
Zaḫmi āyīneniñ eyler mi ḳabūl-i merhem

103b **305**[842]

Ḳıṭᶜa

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

1. Ṭalᶜat-ı dīdārına bī-çāre dil mesḫūrdur
   Çün ki yārim pek güzeldir gözleri maḫmūrdur

2. Vuṣlatından ḫayli demdir dūr ider üftādesin
   Şīve[843]-i sevdā-perestī bence pek meşhūrdur

306

Beyit/Müfred

fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lā tün / fā ᶜi lün

Parasız Cemşīd olursa kimse baḳmaz yüzüne
Maᶜrifet mānġīze(*)[844] degmez ehl-i zer devrānıdır

307

[İbn-i Ḫaldūn'uñ]:

Hel reᵓeyte tūᵓlibeten
Tetbeuhā sevlebeten
Teḳūlu terelel terelellī[845]

308

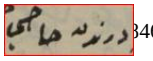
[842] Bu kıt'anın müellifi tespit edilemedi.
[843] Bu kelime mecmuada sive olarak yazılmıştır.
[844] (*) İstanbulda külḫānbegleri ıṣṭılāḥınca (mānġīz) pāra dimekdir. (māngīz) aṣl lisān-ı Ḳıpṭīdir
[845]

Gördün mü laleyi
Ve ardına vermiş arıları
Terelel terelelli diyorlar

Şāfī'niñ Ṭalʿāt Bege Bir Mektūbu

Müs tefʿi lün / Müs tefʿi lün / Müs tefʿi lün / Müs tefʿi lün

1. Devlet-serāy-ı dil-bere bir pāre baḳdım aġladım
   Revzānlara eyvānlara dīvāre baḳdım aġladım

2. Gitmiş [846] çıḳmış içinden ṣāçı
   Ḳalmış tehī her cānibi ol dāre baḳdım aġladım

3. Fevvāreler olmuş ḫarāb, bülbül gidip gelmiş ġurāb
   Her cānibi olmuş türāb ġam-ḫˇāre baḳdım aġladım

4. İnsānlarıñ olmuş yeri menzil-geh-i dīv üperī
   Yād eyledim ġāʾibleri ḥużżāra baḳdım aġladım

5. **Ṣāfī**[847] bu dār-ı pür-sükūn ol manẓar-ı firḳat-nümūn
   Olduysa da dāġ-ı derūn yoḳ çāre baḳdım ağladım

[846] İbare "der'inden ḥāçı" şeklinde okunabilir. Der, Farsçada kapı demek. Kapılarda çeşitli şekiller ve tokmaklar oldu. "Haç şeklindeki tokmağı yok olmuş" gibi bir mana verilebilir.
[847] Üsküdarlı Sâfî (Mustafa Sâfî) 1862-1901 yılları arasında yaşamış bir şairdir. İbnülemin'in verdiği bilgilerde bu şair Talat Bey isminde bir arkadaşa sahiptir ve zor zamanlarında ondan destek görmektedir. Ancak **Şi'r-i Safi** eserinde bu şiirine rastlanmadı.

SONUÇ

Her şiir mecmuası; muhtevası ve diliyle yazıldığı dönemin somutlaşmış bir hâlidir, o dönemin edebiyatına, bediiyatına, zihniyetine tutulan bir aynadır ve bu yüzden her şiir mecmuası önemlidir ancak bünyesinde taşıdığı bazı hususların derecesine göre bu önem artabilmektedir. Ele alınan bu mecmuanın da edebiyat sahasında kendine has bir yerinin olması tabiidir.

Bu mecmuanın en bariz özelliği şair kadrosu, nazım şekilleri, vezin, ele alınan konular ve temsil ettiği dönemler noktasında heterojen bir muhtevaya sahip olmasıdır. Klasik Türk edebiyatının her devrindenbirçok şairin farklı şekil ve içerikteki metinlerini içermesiyle adeta onu bu edebiyatı sentezlemiştir.

Osmanlı'nın Tanzimat Fermanı'yla yüzünü Batı'ya dönmesi, sonrasında yaşanan adaptasyon ve ikilem toplumun her kesimine ve her alanına yansımıştır. Bu değişim ve dönüşüm 1860'tan itibaren edebiyata da yansımış ve aynı tarihte ilk semerelerini vermiştir. Bu tarihten mecmua'nın yazıldığı tarihe kadarki süreçte yaşayan yazarların kafaları karışıktır. Bu yazarlar hem fikrî hem edebî olarak Doğu-Batı ikilemi yaşamaktadırlar. Bir yandan klasik şekillerle hak, hürriyet, uhuvvet, adalet, eşitlik konularını işlerken bir yandan da modern şekillerle ve yeni bir duyuşla harcıâlem konuları işlemeye çalışmışlardır. Divan edebiyatı ise tesis edildiği köklü miras üzerinde ayakta durmaya çalışmaktadır ve onu temsil eden bir yazar ve taraftar kadrosu vardır. İşte bu mecmuada hem fikrî hem edebî olarak bu zıtlıkları, onları temsil eden Namık Kemal, Muallim Naci, Ziya Paşa, Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem gibi modern dönemin ilk sanatkârlarının şahsında görmekteyiz.

Mecmuada modern dönemdeki başka uygulamalar hakkında da bilgi sahibi olabiliyoruz. İstikrarlı bir şekilde olmasa da noktalama işaretlerinin kullanıldığını tespit edebiliyoruz. Bazı şiirlere gazel, semai gibi isimler vermek yerine İstifa, Bed-Mest gibi isimlerin verilmesi de modernleşme sürecine girildiğinin göstergesidir. Eserde mektup türünün örnekleri de görülmektedir. Gazetelere gönderilen bu mektuplardan da anlaşılabileceği gibi gazete, toplumun ve edebiyat

hareketlerinin/gruplarının bir parçası hâline gelmiştir. Bu mecmua buna ışık tutması cihetinden de mühimdir.

Tanzimat döneminin fikren ve mizacen iki farklı şairinin şiirlerine oldukça ağırlık vermesi mecmuanın dikkat çeken bir yönüdür. Bu sanatkârlar Namık Kemal ve Muallim Nacî'dir. Verilen kısa biyografilerinden de anlaşılabileceği Namık Kemal *Hürriyet ve Vatan Şairi* olarak bilinir ve Batı'nın ilim ve tekniğinin aslımızı korumak şartıyla Osmanlı'ya taşınmasından yanadır. Hatta bunun için Genç Osmanlılara katılmış, Avrupa'ya kaçmış, zaman zaman Osmanlı idaresince sürgün edilmiştir. Fakat Muallim Naci Batı'ya temkinle yaklaşan yönüyle genel olarak Doğuludur ve birkaç bireysel modern şiir denemesi dışında bu dairenin dışına pek çıkmamıştır. Müstensihin bu iki zıt sanatkârı mecmuanın merkezine koyması dikkat çekicidir.

Mecmua, yedisi nesir çoğu divan ismi verilmiş gazel olmak üzere 308 metin parçasına , yapılan tespitlerle sayısı 116'ya ulaşan şaire yer vermesiyle de önemlidir. Zira bu sayılar bir mecmua için azımsanmayacak yüksekliktedir.Mecmuada genel olarak divan edebiyatının Fuzûlî, Nesimî, Şeyh Galip, Koca Ragıp Paşa gibi meşhur şairleri ve son dönem şairlerinden Namık Kemal, Muallim Nacî ön plandadır. Yine Çermikli Zihnî, Ferdî, Vîrânî,Sırrî ve Türabîgibi dinî- tasavvufî şiirin temsilcileri de mecmuada genişçe yer almakla dikkat çekmektedir. Fakat adı sanı duyulmamış birkaç şairin şiirlerine de yer verilmiştir. Bunlar belki de o dönem popüler şairlerdi veya divan edebiyatının, Muallim Nacî'nin etrafında toplanan son sevdalılarıydı. Ayrıca çok sayıda müfret ya da tek beyte de yer verilmiştir.

Dikkat çekici bir husus da Alevi-Bektaşi geleneğinden gelen şairlere ve başta Kerbela ve Ehli Beyt sevgisi olmak üzere bu geleneğe ait çok sayıda şiire yer verilmesidir. Bu şiirler Alevi-Bektaşi kültürünün Türk şiirine büyük katkısını göstermektedir

Mecmua tenkidli ve tetkikli hâliyle Türk şiirinin mecrasında yerini alacak ve onu tamamlayan küçük bir parça mahiytinde gerektiğinde başvurulacak bir referans olarak araştırmacıların hizmetinde olacaktır.

SÖZLÜK

āb: su.
ʿabā:(Ar.) 1.yünden yapılmış kaba kumaş, aba.2. bu kumaştan yapılmış bol, geniş giyecek 3. mec. Dervişlik, şeyhlik
ābād:(Far.)1. mamur, şen, bayındır. 2. çokluk bildirir.
ābād: (Ar.)sonsuz gelecek zamanlar.
ʿabd: (Ar.)kul, köle, bende.
abdāl: (Ar.) 1. ahmak, çabuk aldanan ve kanan kimse. 2. bir şeye akıl yormaz. 3. kalender meşrep ve derviş adam. 4. tas. necip ve sail kullar olarak nitelenen " kutup, iki imam, dört evlat, yedi abdal, kırklar, yetmişler" olarak isimlendirilen ğayb erenleri arasında ve hiyerarşik düzende " yediler" arasında gösterilen erenler.
āb-dār:(Far.) 1. sulu, taze 2. parlak, gösterişli. 3. keskin, bilenmiş.
ʿabeş:(Ar.) 1. yarasız iş, saçma, boş. 2. şaka, asılsız söz. 3. amaçsız, boşuna.
āb-ı zemzem: (Far.+Ar.) zemzem suyu.
āb-i ḥayāt: (Far.+Ar.) içenin ölümsüzlüğe kavuştuğuna inanılan efsanevi su; ab-ı hayvan, çeşm-i hayvan, ab-ı zindegani gibi isimler de verilir.
āb-rū:(Far.) 1. şeref, onur, haysiyet. 2. yüzsuyu, yüz aklığı.
ʿacāib: (Ar.) garip, tuhaf, şaşılacak şey.
ʿaceb: (Ar.) çok tuhaf, pek acayip.
ʿāciz:(Ar.) 1, güçsüz, iktidarsız, zayıf, gevşek, elinden iş gelmez. 2. şaşırmak. 3. ne yapacağını bilmez, eli ermez, gücü yetmez.
aʿdā':(Ar.) düşmanlar.
ādāb:(Ar.) 1. zarafet, naziklik 2. terbiye ve nezaket ölçüsü. 3. örtünmesi veya gizlenmesi gereken yerler. 4. töre, yol, yordam, görenek.
ʿadālet:(Ar.) hakka riayetkârlık, hak tanırlık, haklılık, doğruluk.
ʿadāvet :(Ar.) düşmanlık, yağılık.
ʿadd :(Ar.) 1. sayma, sayılma 2. itibar etme, edilme.
Ādem:(Ar.) dünyada ilk yaratılan adam ve ilk peygamber, Hz. Âdem. 2. Adam.
ʿadem : (Ar.) yokluk, bulunmama.
ādemiyet: (Ar.) yokluk, bulunmama.
ʿādet : (Ar.) görenek, usul, alışkanlık, tabiat.
ʿādil : (Ar.)1. doğruluk gösteren, 2. doğru 3. eşit, eş, müsavi.
ʿadl: (Ar.) doğruluk, dad, adalet.
ʿadū/ ʿāduvv : (Ar.) 1. düşman, yağı, hasım.
āfāḳ:(Ar.) ufuklar, gök kenarları, gökle yerin birleşir gibi göründüğü yerler. 2. mec. görüş ve düşünüş sınırları.
āfāt:(Ar.) belalar, musibetler.
āferīn:(Far.) beğenme, alkış, yaşa, varol. 2. yaratmak.
āfet: (Ar.) 1. büyük felaket, musibet. 2. mec. çok güzel insan, bilhassa kadın.
āfet-resān:(Far.) bela getiren, musibet eriştiren.
āfet-resān:(Far.) bela getiren, musibet eriştiren .
āfitāb:(Far.) 1. Güneş 2. güneşin ışığı 3. güzel kadın 4. güzel yüz 5. şarab.
ʿafv :(Ar.) 1. suçunu bağışlama. 2. özür dileme 3. vazifesinden uzaklaştırma.

aġa:(Far.) ağa.
āgāh:(Far.) bilgili, haberli, uyanık.
āġāz:(Far.) başlama.
āġūş :(Far.) kucak.
aġyār:(Ar.)gayrılar, başkaları, yabancılar.
āh ū zār : (Far.) acı çekerek inleyip sızlanma.
aḫbār: (Ar.) haberler, ortada dönen söylentiler. 2. Yahudi bilginleri, hahamları.3. meserretler, iyilikler 4. yazı mürekkepleri.
ʿahd ū peymān: (Ar. +Far.) yemin, ant.
ʿahd:(Ar.)1. söz verme. 2. ant, yemin 3. devir, zaman, gün.
āheng:(Far.) uyumluluk, düzen, nizam. 2. çalıp eğlenme, cümbüş etme.
āhenger:(Far.) demirci.
āḫir:(Ar.) son, sonraki, en sonra. 2. nihayet, son olarak.
aḥkām:(Ar.) hükümler, emirler.
aḥkām-i nuṣret:(Ar.)1. zafer hükümleri. 2. kanunlar. 3. yıldızlardan ve sair görünen şeylerden çıkarılan mana.
āhla:(Ar.) 1. en tatlı, pek tatlı; şirin. 2. şekere muhtaç olmamak.
aḥmaḳ:(Ar.)pek akılsız, sersem, şaşkın.
aḥrā:(Ar.) daha layık, münasip, uygun.
aḥsen:(Ar.) en güzel, pek güzel.
ahsent:(Ar.) aferîn, bravo.
aḫşām:(Far.) akşam, mesa, şam.
āhū:(Far.) 1. ceylan2. güzellerin gözü.
aḥvāl:(Ar.)oluşlar, bulunuşlar, durumlar.
aḥzān:(Ar.) kederler, hüzünler.
aḳāmet: (Ar.) verimsizlik, sonuçsuzluk.
aḳçe: (T. i.): Gümüş para, para.
ʿaḳd:(Ar.)1. bağ, bağlanma, 2. sözleşme, kararlaştırma. 3. kurma, düzme. 4. nikâh. 5. nesri nazma çevirme.
aḳdām:(Ar.) ayaklar
ʿāḳil :(Ar.) akıllı.
ʿaḳl-i maʿād: Ahirete, öze dönük faaliyet gösteren akıl.
aḳrān:(Ar.) eş ve benzer olanalar, yaşıtlar, yandaşlar.
ʿaks: (Ar.) çarpma, çarpıp geri dönme.
āl:(Ar.) aile, evlat, sülale.
āl:(Ar.) hile, düzen, dek.
aʿlā :(Ar.) en, pek yüksek.
ālā:(Ar.) ihsanlar, bahşişler.
ʿalāiḳ:(Ar.)ilgiler, ilişkiler, münasebetler, alakalar.
ālām:(Ar.) elemler, kederler, acılar.
ʿālem: (Ar.) dünya, cihan.
ʿalem-efrāz:(Ar.+Far.) bayrak çeken,bayrak kaldıran.
ʿālī :(Ar.) yüce, ulu.
ʿālī-şān : (Ar. +Far.) şanı yüce, büyük.
ʿallām: (Ar.)çok bilgin.
ālūd(e):(Far.) bulaşmış, bulaşık.
aʿmā:(Ar.) 1. kör 2. mec. cahil.
āmāde:(Far.) hazır, hazırlanmış.
aʿmāl: (Ar.) işler, fiiller, ameller.
āmāl:(Ar.) ümitler, istekler, arzular.
āmentu:(Ar.) Müslüman olmanın remzi olan kelime inandık, tasdik ettik, diyecek bir şey yok anlamına gelir.
āmiḫte: (Far.) karışmış olan.
ʿāmil :(Ar.) 1.sebep 2. işleyen 3. vergi tahsil memuru, mütesellim 4. vali.
āmīz:(Far.) kelimelerin sonuna gelerek –le karışık, -yi içine alan manaları katar.
ammā: (Ar.) ama, fakat, lakin, ancak.

ān :(Far.) güzellik, cazibe, melahat, sabahat.
ān : (Ar.) bir an, lahza.
ʿanāṣır:(Ar.) unsurlar, parçalar.
ʿanber:(Ar.) 1. adabalığının bağırsağından çıkarılan ve misk gibi kokan bir madde. 2. güzel koku.
ʿandelīb :(Ar.) bülbül, hezar.
anḳā:(Ar.) uzun kollu telli bir saz.
ʿanḳā:(Ar.) 1. Kaf Dağı'nda duruduğu sanılan efsanevi bir kuş, Simurg. 2. varlıklı, zengin. 3. kanaat sahibi, müstağni.
ʿan-ḳarīb: (Ar.) hemen, derhâl.
ʿār :(Ar.) 1. utanma, çekinme, mehcup olma, haya etme. 2. utanılacak şey, ayıp.
ārā:(Far.) eklendiği söze süsleyen, bezeyen, donatan anlamları katan birleşik kelimeler oluşturan bir ek-kelimedir.
ʿarafāt:(Ar.)Kurban Bayramı'ndan bir gün önce vakfeye durulan yer; Mekke yakınındaki dağ.
arakrīz(Ar. +Far.) ter döken, terleyen.
ārām:(Far.)1. durma dinlenme, eğlenme. 2. karar kılma, yerleşme. 3. rahat, huzur.
ʿarʿar: (Ar.)dağ servisi, ardıç ağacı. 2. boylu boslu güzel.
ʿaraż :(Ar.) geçici ve iğreti durum. 2. işaret, nişan 3. felaket, kaza
ʿarıż:(Ar.) 1. sonradan ortaya çıkan. 2. yanak.
ʿārif :(Ar.) bilen, agah, söz anlayan.
ʿārif-i billāh :(Ar.)Allah'ı hakkıyla tanımış ve kavramış olan kimse.
ʿariyyet:(Ar.) ödünç, geçici olarak alınan şey.
ʿarṣa:(Ar.) yer, zemin, toprak. 2. mec. saha, alan, uzmanlık alanı.
ʿarş:(Ar.) 1. Allah'ın dokuzuncu kat semada tasavvur olunan kudret ve azamet tahtı. 2. taht 3. çardak, gölgelik, çatı, kubbe.
ʿarşī:(Ar.) arşın üzerindeki melek.
ʿarż :(Ar.)1.bir büyük zatın önüne sunma, takdim. 2. büyük bir zata anlatma, ifade etme. 3. bir işle ilgili resmi belgeleri bir üst makama sunma.
ʿarż-i ḥāl:(Ar.) l . bir işle alakalı olarak bir makama veya resmi daireye verilen dilekçe, istida, ariza, tezkire. 2. gönül dileği.
āsā:(Far.) eklendiği söze gibi, benzer, denk anlamları katan, birleşik kelimeler oluşturan ek-kelime.
āsān:(Far.) kolay, rahat; düşvar karşıtı.
āṯār: eserler.
ʿasel:(Ar.)bal.
aṣfiyā:(Ar.) samimi dostlar; özü, sözü soğru olan kimseler.
aṣḥāb:(Ar.)sahipler, sohbet arakdaşları.
āsimān:(Far.) suçlular, kabahatliler.
āsitān:(Far.) 1. eşik, dergâh. 2. devlet kapısı, başkent. 3. İstanbul. 4. büyük tekke.
ʿāsiyān: (Ar.+F.): asiler.
āsmān:(Far.) gökyüzü, sema.
ʿaṣr:(Ar.) 1. bir devrelik zaman, yüzyıl. 2. ikindi vakti. 3. bir şeyi sıkarak suyunu çıkarma.
aşikār:(Far.) ortada, apaçık, meydanda.
āşinā:(Far.)1. tanıdık, yakın bildik kimse. 2. haberdar olan.
āşiyān:(Far.) 1. kuş yuvası. 2. ev, mesken, yer.
āşüfte:(Far.) düşkün kadın, iffetsiz, hafifmeşrep. 2. çılgınca âşık olan kimse.

ʿaṭā:(Ar.) 1. verme, veriş. 2. bağışlama, ihsan, vergi. 3. sipahi için yılda iki defa hazineden verilen mal.
ātā:(Ar.) emir, âlim, hâkim, şeyh, nebi
ātī:(Ar.) 1. gelecek, müstakbel, ferda.2. önde.
atlās:(Ar.)1. harita mecmuası. 2. dünyanın bütün ülkelerini, yeryüzü şekillerini küçük ölçekleriyle çizilmiş biçimleriyle bir arada toplayan kitap. 3. yunan mitolojisinde Jüpiter'in oğlu.
ʿavālim:(Ar.) dünyalar, âlemler.
āvān:(Ar.) zaman, vakit, anlar.
āvāz:(Far.) ses, seda, savt; nida, nara.2. mec. şöhret, sit.
āver: (Far.) eklendiği kelimeye getiren, ulaştıran anlamları katan, birleşik kelime yapan ek-kelime.
avīẖte: (Far.) asılmış, sarkıtılmış.
ʿavn :(Ar.) 1. yardım, destek, katkı. 2. yardakçı, destekçi.
āyā:(Far.) şaşma ve sorma ile beraber iyi dilek ifade eder. 2. acaba
ayaġ:1. çanak, su bardağı. 2. içki bardağı.
ʿayān :(Ar.)1. gözler. 2. ülkenin ve devletin ileri gelenleri. 3. Osmanlı'da I. Meşrutiyet'in yüksek meclisi 4. senato üyesi.
ʿayn:(Ar.)göz. 2. pınar, kaynak. 3. bir şahıs veya şeyin kendisi, zatı. 4. bir şeye çok benzeyen. 5. tıpkı, sırf, mahz. 6. bir memleketin saygın kimsesi ve eşrafı.
ʿayş:(Ar.)yaşama.
ʿaẓā:(Ar.)ölüm anında sabır ve tahammül gösterme; matem, yas.
āzād:(Far.) özgür, hür. 2. kölelikten kurtulmuş kimse. 3. serbest kalmış kimse 4. ders bitimi, paydos.
āzāde:(Far.) 1. özgür, hür, serbest. 2. tam bir mana bütünlüğü taşıyan mısra.
aʿzam:(Ar.): en büyük, daha büyük.
ʿazāmet :(Ar.) 1. büyüklük, ululuk. 2. çalım, kurum.
āzār:(Far.) 1. çıkışma, tekdir, paylama. 2. incitme, kırılma, tekdir.
āzı: (i.) azmış, sivrilmiş. 2. bir diş çeşidi.
ʿaẓīm:(Ar.) 1. ulu, iri, kocaman.
ʿazīmet:(Ar.) bir yere doğru hareket, yola çıkma, gitme. 2. kesin karar vermek 3. Allah'ın emirlerine itaatte en hassas olanı gözetmek. 4. büyü, efsun.
ʿAẓm: (Ar.) 1. büyük, haşmet sahibi olma 2. gayret, çaba
āzmā:(Far.) denemiş, sınamış.
bāb:(Ar.)1. kapı,methal. 2. dergâh, başvurulacak büyük kapı. 3. büyük daire. 4. bir kitabın bölümleri. 5. boğaz, geçit. 6. tür, kategori. 7. fiillerin kök şekli.
bāb'üs-selām:(Ar.)Kâbe-i Muazzama'nın ve Topkapı Sarayı'nın bir kapısı.
bād:(Far.) 1. rüzgâr.2. nefes, soluk 3. Hava .4. şarap, bade.
bād-bān:(Far.) yelken.
bāde:(Far.) şarap, mey, şarap kadehi. 2. mec. İlahi aşk.
bāde-ẖāˇr:(Far.) şarap içen.
bād-i ṣabā :(Far.) 1. sabah rüzgârı, bahar mevsiminde yumuşak ve hafif esen yel. 2. tas. Doğu yönünden esen hafif ve yumuşak yel olup Rahmani kokuyu ifade eder. 3. bir müzik makamının ismi.
bādī:(Ar.) 1. sebep olan şey, sebep 2. ilk, evvel, başlangıç.
baġ-bān :(Far.) bahçıvan.
bahā:(Far.) kıymet, değer, fiyat.

baḥr:(Ar.) deniz, derya.
baḫş:(Far.) 1. bağışlama, armağan, hibe. 2. af, bahş. 3. kısım, bölük, parça.
baḫşā:(Far.) bağışlayış, ihsan.
baḫt:(Far.) 1. talih, kısmet, ikbal.
baʿīd :(Ar.) ırak, uzak.
bāʿiṯ:(Ar.) 1. gönderen, sebep olan, icap ettiren. 2. yeniden yaratan, ölüleri tekrar dirilten. 3. peygamber gönderen Allah.
bāk: (Far.): korku, kaygı, çekinme
bāl:(Far.) 1. kanat. 2. kol, bazu. 3. boy, pos, endam, endam.
bāl:(Ar.)1. gönül, kalp 2. ruh, can. 3. endişe, kuruntu, vesvese.
bālā:(Far.) 1. yüksek, yukarı, yüce. 2. Osmanlı'da yüksek bir idari rütbe.
bāliġ: (Ar.)1. erkeklik çağına erişmiş oğlan. 2. ay hâli gören kız. 3. erişmiş, ulaşmış. 4. haberci, ulak. 5. tutar, meblağ. 6. son noktayı bulan.
bālīn: (Far.) yastık.
bāliş: (Far.) yüz yastığı.
bānī: (Ar.)yapan, yapıcı, kuran kimse.
bānū: (Far.) 1.büyük kadın, hanım. 2. yeni gelin. 3. gül suyu veya şarap şişesi.
bār: (Far.) 1. Allah. 2. yük, ağırlık, sıklet. 3. defa, kere, kez. 4. yemiş, ürün. 5. iş, uğraş. 6. aynı yerde durma, dönüp dolaşma
bār: (Far.) eklendiği söze yağdıran, saçan anlamlarını veren, birleşik kelimeler yapan kelime-ek.
bārān: (Far.) 1.yağmur. 2. tas. Allah'ın rahmeti
bār-gāh: (Far.) 1. özel izinle girilen yer, dergâh. 2. Allah katı. 3. saray, otağ.
bārī: (F. z.) hiç olmazsa.
bārī: (Ar.) yaratıcı, yaratan manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerindendir.
bāriş:(Far.) yağış, yağmur.
başīr: (Ar.) gören, görücü manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerindendir.
başīret: (Ar.) 1. sezgi, iç görü. 2. tas. gönül gözü İlahi nur.
bāṭın: (Ar.)iç, dâhili, gizli, sır, raz manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerinden biridir.
bay: (Ar.)1. zengin, varlıklı 2. yüce, ali, büyük.
bāz: (Far.) 1. av tutmakta becerikli olan doğan denilen kuş. 2. oyuncu, cambaz, akrobat. 3. tas. manevi dünyada üstün olan kimse.
bed: (Far.) kötü, çirkin, yaramaz.
bed-ḫā˘h : (Far.) 1. kötülük isteyen, içten pazarlıklı 2. düşman, hasım.
bedīʿ: (Ar.)güzellik ölçülerine uyan, beğenilen.2. estetik olan.
bed-liḳā': (Ar.+Far) suratı kötü, sevimsiz.
bed-māye : (Far.) mayası bozuk, soysuz.
bed-nām: (Far.) ismi kötüye çıkmış olan.
bedūh : (Far.) 1. mektup zarfları üzerine yazılması ve zarfa basılan mühre kazılması yaygın olan ve aslı meçhul olan bir söz. 2. nazik bir tarzda yürüme.
beg : (Far.) 1. koca, eş, 2. sözü geçen, zengin kimse. 3. dost, efendi, arkadaş.
behçet: (Ar.) 1. güzellik, çekicilik. 2. sevinç, sürur.
behişt: (Far.) cennet, uçmak.
behre: (Far.) pay, hisse, nasip.
behre-mend : (Far.) nasibi olan.
beht: (Ar.) şaşkınlık, hayranlık.

beḳā: (Ar.) devamlılık, sonsuzluk, ölmezlik, ebedilik.
belī/belā: (Ar.) evet, doğru, hayhay.
belīġ: (Ar.) 1. düzgün ve sanatlı yazı yazma becerisi olan. 2. düzgün ve sanatlı yazılmış olan. 3. çok, bol.
benām: (Far.) adı olan, şanlı, şöhretli.
bend : (Far.) 1. bağlama, rabıt. 2. kendi hükmü altına almAr.3. boğum, düğüm. 4. kanun kitaplarında alt bölüm 5. suyun yüksekten akmasını sağlayan kemerli veya düz suyolu. 6. bağ, kayıt, rabıtAr.7. gazete ve ya dergide yer alan yazı, makale. 8. manzum eserde ikiden fazla mısradan oluşan bölümlerden her biri. 9. güreşte oyun, hamle. 10. baraj
bende: (Far.) 1. bağlı, tutsak, esir.2. köle, kul. 3. müntesip, mensup, tabi.
benefşe: (Far.) menekşe
berāt: (Ar.)rütbe, nişan veya bir imtiyaz verildiğini tuğralı ferman veya kâğıt.
ber-āzād : (Far.) özgürlüğü çeken, özgürlüğe yakın
ber-belā: (Far.) belayı çeken, belaya yakın.
berg : (Far.) 1. yaprak. 2. hazırlık, araç gereç. 3. yemek, azık, nimet.
berhevā: (Far.)havaya, boşa gitmiş.
berīd : (Far.) 1. ulak, postacı, tatar.2. dört fersahlık uzunluk.
berḳ: (Ar.) 1. şimşek, yıldırım, pırıltı. 2. tas. İlahi nur.
ber-şād : (Far.) mutlu olmaya yakın.
ber-zūr: (Far.)Zor ve güç durumunda.
bes: (Far.) elverir, yeter, kâfi.
beşāret: (Ar.) 1. müjde, ,iyi haber almAr.2. güzellik.
beṭāet: (Ar.) ağırlık, yavaşlık.
bevār: (Ar.) yok mahvolma, ölme.
Beyt'üllāh : (Ar.) Kâbe-i Mükerreme.
bezl: (Ar.) esirgemeksizin saçma, bol bol verme.
bezm: (Far.) şarap meclisi, dostlar toplantısı, meclis.
bezm-gāh: (Far.) sohbet ve şarap için toplanılan yer.
bezm-i elest: (Far.+Ar.) Ruhlaryaratıldığında ve bir aradayken Allah'ın onlara "ben sizin rabbiniz değil miyim?" diye seslendiği ezeli meclistir. Ruhlar da "kalu bela" demişlerdir. Bu nedenle "kalubela" meclisi de denir.
bī- ḥudūd : (Far.+ Ar.) sınırsız, hudutsuz.
bī: (Far.) kelimelerin önüne gelerek olumsuzluk anlamı katan edat.
bī-ʿaded: (Far.+Ar.) sayısız.
bī-amān : (Far.+ Ar.) acımasız.
bī-beḳā: (Far.+ Ar.) sonu olan, fani.
bī-çūn: (Far.) 1. benzeri olamayan. 2. varlığından sual olunmayan Allah.
bīdār : (Far.) uykusuz, uyanık.
bidāyet : (Ar.) işin başı.
bī-emel : (Far+ Ar) ümitsiz, meyus.
bīgāne: (Far.) bildik olamayan, yabancı, el, ecnebi, yad.
bī-hem-dem: (Far.) aynı zamanda olamayan.
bī-hem-reh : (Far.) yol arkadaşı olmadan, olmayan.
bī-ḥişāb: (Far.+ Ar.) sayısız, hesapsız, sonsuz.
bī-hūde:(Far.) beyhude, boş, nafile,fuzuli.
bī-hūş: (Far.) şuursuz, şaşkın.
bī-īmān: (Far.+Ar.) imansız.
bī-ḳarār: (Far.+Ar.) kararsız, istikrarsız.
bī-kes: (Far.) kimsesi olamayan, zavallı.
bi-küllī: (Far+Ar.) tamamen.

billūr: (Ar.)Necef taşı, şeffaf ve parlak taş.
bil-münāsebe: (Ar.) münasebetiyle. alakasıyla, yeri gelmişken.
bī-mār: (Far) korkusuz, gözüpek.
bī-nevā : (Far.) yoksul, dilenci, zavallı.
binā-ber-īn: (Ar.+Far.) Bundan dolayı, bunun üzerine, bu sebepten.
bī-nişān : (Far.) gösterişsiz, arkasında şan ve iz bırakmayan.
bint: (Ar.) kız, kız çocuk.
bī-pāk: (Far.) temiz olamayan.
bī-pervā : (Far.) korkusuz, cesur.
bist: (Far.) yirmi
bī-şübhe : (Far.+Ar.) şüphesiz olan, olarak.
bī-tāb : (Far.) yorgun, bitkin.
bī-vefā : (Far.+Ar.) vefasız, sadık olmayan.
bi'ẕ-ẕāt : (Ar.) kendisi, şahsı, şahsen.
būd ū nābūd: (Far.) 1. varlık ve yokluk. 2. oldu-olmadı, olup olmama.
buġz : (Ar.)gizli kin, içten içe nefret etme.
buḫtān: (Ar.) kara çalma, iftira.
bun: (i.)sıkıntı, keder, gam.
burāḳ: (Ar.)Miraç hadisesinde Hz.Muhammed'in (AS) bindiği at.
burc: (Ar.) 1. kale çıkıntısı ve kule. 2. hisar.3. gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takımyıldızına verilen ad.
būrīyā: (Far.) hasır.
būs: (Far.) öpme.
būse: (Far.) öpücük, öpme.
būsitān: (Far.) güzel kokulu bahçe, bostan, güzel koku yeri.
būy: (Far.) koku, rayiha.
bülend: (Far.) yüksek, yüce.
bünyād: (Ar.)temel, esas, yapı, bina.
bürhān: (Ar.) delil, hüccet, ispat.
bürrān: (Far.) keskin, kesici
büt: (Far.)1. put 2. çok güzel kadın, sevgili.
büt-i tersā:(Far.)Hristiyan putları, Hz. Meryem ve İsa vb. tasvir ve heykelleri
cā: (Far.) yer, mekan, mahal, mevki, cay.
cā-be-cā : (Far.) yer yer, ara ara.
caᶜde: (Ar.) 1. kıvırcık, kıvrımlı 2. karışık, darmadağın 3. kısa, düzensiz.
cāde: (Ar.)büyük ve geniş yol, şahrah, ana yol.
cādū: (Far.) 1. hayalet, cin, hortlak, vampir. 2. kötü huylu kocakarı, acuze. 3. büyücü, efsuncu, sahir.
cāh: (Ar.) yüksek makam, onurlu mevki.
cām: (Far.) 1. çkıl taşlarının eritilip dökülmesiyle yapılan şeffaf madde, sırça, zücac, şişe. 2. pencere çerçevelerine takılan sırça tabakası. 3. şişeden, camdan, sırçadan yapılan eşylar.4. su, şarap bardağı, kadeh. 5. gaz ve petrol lambasının şişesi veya lamba.
câme: (Far.) üste giyilen gömlek, giysi.
cānān: (Far.) 1. sevgili, yar, yakın arkadaş, dost. 2. tas. Allah, Rab.
cānib: (Ar.) taraf, yön, cihet.
cān-sitān: (Far.) can alıcı.
cān-sūz: (Far.) gönül yakıcı, yürek yakan.
casbān: (Far.)
cāvidān: (Far.) ebedi, sonsuz.
cebān: (Ar.) korkak, yüreksiz, alçak, cebin.
cebbār: (Ar.) 1. cebr eden, acı çektiren. 2. kuvvet, kudret, azamet, ceberut sahibi olan Allah. 3. bir yıldız adı.

cedel: (Ar.) 1. tartışma, münakaşa.2. kavga, savaş.
cedīd: (Ar.) 1. yeni, kullanılmamış. 2. ortaya çıktığından beri vakti geçmemiş, demode olmuş.
cefā: (Ar.)eziyet, sıkıntı.
ceger: (Far.) ciğer.
cehd : (Ar.)çalışma, gayret.
cehl: (Ar.)cehalet.
cehr: (Ar.) yüksek sesle konuşma.
celādet: (Ar.)1. yiğitlik, bahadırlık. 2. sabır, kuvvet, metanet.
celāl: (Ar.)1. ululuk, azamet. 2. yiğitlik, görkemlilik.
celb: (Ar.)1. çekme, kendine doğru götürme, cezp. 2. getirtme, yazıp gönderme. 3. davet, ihzar.4. zanlı veya şahidin mahkemeye davet için yazılan pusulalar.
celī: (Ar.)ortada, besbelli, aşikâr. 2. kalın ve okunaklı bir tür Arap hattı.
celīl: (Ar.)1. yüce, ulu. 2. bir tür süslü yazı.
cemʿ: (Ar.)1. toplama, biriktirme 2. topluluk, ahali. 3. çokluk biçimi veya eki. 4. toplama işlemi.
cemāl: (Ar.)yüz güzelliği, hüsün.
cemel: (Ar.) erkek deve.
cenāb: (Ar.) şeref, onur, saygınlık, muhterem, sayın, hazret.
cenāh: (Far.) yön, taraf, kanat.
ceng: (Far.) savaş, mücadele, vuruşma.
ceng-āver : (Far.) savaşçı, mücadeleci.
cerḥ: (Ar.) yaralama, çürütme, reddetme.
cerrār: (Ar.)1. çekici, sürükleyen. 2. Dilenci.
ceste: (Far.)atlamış, fırlamış.
cevelān: (Ar.) gezip tozma, dolaşma.
cevher: (Far.) 1. kendi nefsi olan şey, öz, zat. 2. yaratılış, tıynet, cibilliyet, maya.3. istidat, kabiliyet. 4. elmas ve benzeri kıymetli taş. 5. kılıcın namlusundaki meneviş ve hareli dalgalar6. yalnız noktalı harflerin hesaplanması düzenine göre tarih düşürme.
cevr: (Ar.) 1. eziyet, zulüm, cefa, ezAr.2. tas. çile, nefsi terbiye.
cevşen: (Far.) 1. göğüs, göğüs bölgesi. 2. zırh.
cevvāl: (Ar.) 1. dolaşan, çok hareket eden. 2. çalışkan, gayretli, heyecanlı.
cevzā: (Ar.) ikizler burcu.
ceyş: (Ar.) 1. en az dört kişilik düzenli ordu. 2. seslenme, ses. 3. dolup taşmak.
cezb: (Ar.) kendine çekme.
cibāl: (Ar.) dağlar.
cibrīl-i emīn: (Ar.) Hz. Cebrail.
cidāl: (Ar.) 1. savaş, muharebe, mücadele 2. ateşli konuşma.
cīfe: (Ar.) laşe, leş.
cihet:(Ar.) 1. taraf, yan yön. 2. yer, mahal, semt. 3. suret, nazar, bakım. 4. sebep, neden. 5. vesile, bahane.
cilve: (Ar.)1. görünme, tecelli. 2. eda, naz. 3.tas. arifin gönlünde parlayan İlahi nur.
cilve-gāh: (Ar.+Far.)tecelli, görünme yeri.
cinān: (Ar.)cennetler, güzel bahçeler.
civān: (Far.) genç, taze, delikanlı adam.
cūd: (Far.) ela açıklığı, cömertlik.
cuhelā: (Ar.) cahiller.,
cūş ū ḫurūş : (Far.) coşup taşma.
cūş: (Far.) coşma, galeyana gelme.
cūyān: (Far.) arayan, arayıp soruşturan.
cūybār: (Far.) nehir, ırmak.
cüdā: (Far.) ayrı, ayrılmış.
cülūs: (Ar.) oturma, tahta geçme.

cünūn: (Ar.) delilik, delirme, çıldırma.2. tas. aşkın galib gelmesi.
cürʿa: (Far.) yudum, içim, bir şey içildikten sonra bardağın dibinde kalan artık, tortu.
cüst ū cū : (Far.) araştırıp sorma, tahkik.
cüst: (Far.) 1. arama, araştırma.2. gösterişli, yakışıklı, güzel.
çā: (Far.) 1.küçük akarsu. 2.çay.
çāk : (Far.) yarık, yırtık. 2. Kırık.
çāk-i girībān: (Far.) 1. yaka yırtma 2. mec. yakınma, şikayet, sızlanma.
çālāk: (Far.) 1. hızlı, atik, çevik, tez, canlı olan. 2. hırsız, yol kesici. 3.Makam sahibi.
çār : (Far.) 1. dört.2. çare, medet, ilaç. 3. Rus imparatorların unvanı.
çāre-cū : (Far.) derdine derman arayan.
çāre-sāz: (Far.) çare bulan.
çarḫ: (Far.) 1. felek, gökyüzü, sema.2. dönen çark, tekerlek. 3. yaka.4. ok yayı, kiriş. 5. çakırdoğan. 6. dönen, devreden. 7. dünya.
çarḫ-ı felek: (Far.) bir makine veya dolaba benzetilen dünya. 2. talih, baht. 3. bir sarmaşıklı çiçek.
çemen: (Far.) 1. çimen, otlarla örülü yer. 2. ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.
çeng: (Far.) 1. pençe, insan ve yırtıcı hayvan pençesi. 2. eğri, büğrü. 3. kanunun dik tutularak çalınan biçimi. 4. eski bir Türk sazı.
çerāġ: (Far.) 1.kandil, mum ve benzeri aydınlatma aracı. 2. otlama, otlak. 3. tas. Bektaşi geleneğinde makam.
çerḫ: (Far.) bk. çarh.
çeşm: (Far.) 1.göz, ayn, dide. 2. tas. Allah'ın basar sıfatı.
çeşme-i ḥayāt : (Far.) bk. ab-ı hayat.
çeşme-i ḥayvān: (Far.) bk. ab-ı hayat.
çevgān: (Far.)1. cirit oynunda oyuncuların elinde taşıdıkları ve birbirine attıkları değnek. 2. değnek, baston, çevgen. 3. tas. Allah'ın ezeldeki takdiri.
çile: (Far.) 1.zevk ve sefadan el çekerek bir yerde kırk günlük ibadet. 2. eziyet, sıkıntı. 3. ibrişim, yün ve benzeri malzeme demeti. 4. yay kirişi.
çū : (Far.) gibi.
çūn ū çerā: (Far.) 2. nasıl ve niçin. 2. tas. teslimiyet, susup itaat etme.
çūn: (Far.) 1. gibi. 2. nasıl, nice. 3. çünkü mademki.
ʿĪd : (Ar.)bayram.
dād: (Far.) 1. adalet ve doğruluk. 2.sızlanma, şikâyet. 3.imdat. 4. kısmet, bahşiş. 5. bir tür cilt hastalığı.
dāġ: (Far.)kızgın demirlere vurulan damga, nişan. 2. hasta için kızgın demirle vurulan yakıizi 3. iz bırakan yara, ceriha.
dāġ-dār: (Far.)1. yaralı, yaralanmış. 2. iz ve nişan bırakmak için kızgın demirle dağlanmış hayvan. 3. acılı, kederli.
dāġ-zen: (Far.) 1. yaralayan, üzen. 2. nişan vuran, iz yapan.
daḫīl: (Ar.)1. sığınan, duhul eden. 2. mündemiç, bir şeyde yer alan.
dāʿī: (Ar.)1. dua etmesini bilen, duacı. 2. davet eden.
dā'ir: (Ar.)1. devreden, dolaşan 2. bir şey hakkında olan, bağlı, ilişkin, müteallik bahis.
dāl: (Ar.)1. gösteren, işaret eden, delalet eden. 2. Arap alfabesinin bir harfi.
ḍalālet : (Ar.) 1. yoldan azmak, sapmak, doğruluktan şaşmak.2. yaptığı

işin bilincinde olamama, şaşkınlık, şuursuzluk.
dalde (talde) : (Far.) tenhada, kıyıda, köşede, gizlide kalmış.
dām: (Far.) tuzak.
dāmen: (Far.) etek.
dānā: (Far.) alim, zana, bilen.
dāne: (Far.) tane.
dānişmend: (Far.) 1. bilgin, âlim. 2. Tanzimat Dönemi'nde kadının yanında staj yapan kimse.
dār: (Far.) yer, ev, yurt, memleket.
dārā: (Far.) 1. Fars hükümdarlarının dokuzuncusu olan Keykubad. 2. hükümdar.3. mec. Allah.
dārāt: (Far.) Debdebe, heybet, azamet.
dār-ı esfel: (Far.) 1.en sefil yer. 2. cehennem.
dārū: (Far.) ilaç, derman, deva.
dār'ül-īmān: (Ar.) huzur, iman yeri.
dāsitān: (Far.) destan, hikaye etme, söyleme.
def: (Ar.)vurmalı bir müzik aleti.
dehā: (Ar.)kavrayışı yüksek ve derin olma.
dehān: (Far.) ağız, dehen.
dehr:(Ar.) zaman, dünya,cihan.
delāil: (Ar.)deliller, hüccetler, kanıtlar.
delālet: (Ar.) işaret etme, delil olma, yol gösterme, kılavuzluk etme.
dem: (Far.) 1. soluk, nefes. 2. an, zaman, lahza.3. oyun, hile, aldatma.4. gurur, kibir. 5. tas. Bektaşi geleneğinde rakı, şarap.
dem: (Ar.)kan, hun.
demādem: (F. z.) her zaman, sürekli.
dem-be-dem: (Far.) zaman zaman, bazen.
dem-sāz: (Far.) arkadaş, dost, sırdaş.
denāet: (Ar.) alçaklık, adilik.
denī: (Ar.) alçak, adi.
der-ʿaḳab: (Far+Ar.) hemen ardından.
der-bān: (Far.) kapıcı, kapıya bakan.
derc: (Ar.) 1. sokma, arasına sıkıştırma .2. toplama.3. gazete yazma.
derd-mend: (Far.)dertli, kederli, ğamlı.
dergāh: (Far.) 1.kapı. 2. kapı önü, büyüklerin makamı. 3. tekke.
derāġūş: (Far.)kucaklama, sarma.
deṛ-ḥaḳ: (Far+Ar.) hakkında.
der-kenār: (Far.) kenarda bulunan, bir yazının kenarına yazılmış görüş vedüşünce, haşiye.
derdmende: (Far.)beceriksiz, zavallı, aciz.
derrāk: (Ar.) kavrayışlı, çabuk anlayan, çok dikkatli olan.
der-saʿādet: (Far+Ar.) payitaht, İstanbul.
derūn: (Far.) 1. iç, içeri, 2. gönül, kalb.
deryā: (Far.) deniz, bahr.
dest: (Far.) el.
dest-gīr: (Far.) 1.elinden tutan, yardımcı. 2. tas. Allah
destūr: (Far.) 1. izin, müsaade. 2. ünl. çekilin, açılın, yol verin, toparlanın.
deşt: (Far.) bozkır, çöl, kır, ova.
devrān: (Ar.) 1. gezip tozma, dönüp dolaşma .2. dilden dile dolaşma.3. devir, felek, felek, dünya, zaman, talih.
devvār: (Ar.)çok dolaşan ve dönen.
deyr: (Far.) 1. kilise, manastır. 2. mec. bu dünya.3. meyhane.
dıraḫşan: (Far.) parlak, parlayan, pırıl pırıl olan.
dībā: (Far.) dallı çiçekli ipekten yapılan Hint kumaşı.
didār: (Far.) 1. yüz, çehre, vech, sima.2. yüz yüze gelme, mülakat. 3. görüş kuvveti, göz. 4. İlahi güzellik.

dīde: (Far.) 1. göz. 2. göz bebeği. 3. göz ucu. 4. görmüş manasında son ek-kelime.
dihḳān: (Ar.) köylü ağası, köylü, çiftçi.
dil- cū: (Far.) gönül arayan, gönül çeken.
dil: (Far.) gönül, kalp.
dil-ārā : (Far.) gönle huzur veren, yüreği güzelleştiren.
dil-ber: (Far.) gönüller alan, sevgili.2. çekici, cazibedar.
dil-dāde: (Far.) gönül vermiş, aşık, müptela, meftun.
dil-dār: (Far.) gönül alan, sevgili
dil-firīb: (Far.)gönül oyalayıcı, cazibeli, alımlı.
dil-ḫā˘h: (Far.) gönül arzusu, dileği.
dil-ḫeste: (Far.) yorgun, yılgın, hasta.
dil-keş: (Far.) gönlü çeken, sevgili.
dil-rübā: (Far.) gönül alan, sevgili.
dil-sūz: (Far.) gönül yakan, sevgili.
dil-şād: (Far.)gönlü hoş edecek, mutlu edecek, sevgili.
dil-şiken : (Far.) gönül kıran, kırıcı.
dil-teng: (Far.) yüreği daralmış, sıkıntılı.
dirīġ: (Ar.) 1. esirgeme, kıyamama.2. yazık, hayf.
dirīġā: (Ar.) yazık, hayfa, yazıklar olsun, eyvah olsun.
dīrīne: (Far.) eski, kadim.
dīvān: (Ar.)1. yüksek rütbeli devlet adamlarının oluşturduğu meclis 2. bir tür sedir. 3. özel olarak düzenlenmiş şiir kitabı. 4. mahşer ve hesap günü, büyük mahkeme.
dīvāne: (Far.) deli, mecnun, şeyda, meczup, abdal.
dīvār: (Far.) duvar.
dolāb: (Far.) 1. kuyudan su çıkarıp bahçeleri sulamaya yarayan makine. 2. her tür dönen çark, çıkrık. 3. duvarın içine oyulmuş ve imal edilmiş, çeşitli eşyaların konulduğu raflı yer. 4. selamlık ve haremlik arasında eşya alıp vermeye yarayan yer. 6. mec. hile, oyun, desise. 7. bir cins küçük meşe direği. 8. kurulmakla veya kolu çevirmekle çalan çalgı kutusu.
dū: (Far.) iki.
duʿā : (Ar.) kendisi veya birisi için Allah'a yalvarma, yakarma.
dūcār: (Far.) 1. çatmış, tutulmuş, rast gelmiş, yakalanmış, bağlanmış. 2. hedef
dū-çeşm: (Far.) iki göz.
dūde(Far.)1. ata, cet, soy 2. mürekkep yapmaya yarayan is.
duḫān: (Ar.) duman, tütün.
duḫūl: (Ar.)içine girme, dahil olma
dūl: (Ar.) bulunan.
dūn: (Far.) 1.bayağı, aşağılık. 2.alçak, soysuz kimse. 3. alt mertebe ve aşağıda
dūr : (Far.) uzak.
dūş: (Far.) 1. sırt, omuz. 1. bir kimseye, derde, ideale tutulmak.
dūzah: (Far.) cehennem, tamu.
düldül: (Ar.)Hz. Ali'nin atı.
dürr : (Ar.) inci.
eʿāẓım: (Ar.) büyükler, saygın kimseler.
ebced: (Ar.)Arap alfabesine göre harflerin sayısal değer sistemi ve bunları hesaplama.
ebr: (Far.) bulut.
ebrū: (Far.) kaş.
ebter:(Ar.)1. kuyruksuz.2. eksik, noksan. 3. soyu tükenmiş. 4. kötü, hayırsız, yaramaz.
ecsām: (Ar.) cisimler.

edā: (Ar.)borç veya borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme, verme. 2. tarz, üslup.
edīb: (Ar.)edepli, terbiyeli. 2. ince, nazik, zarif. 3. edebiyatla uğraşan sanatkâr.
ednā: (Ar.) 1. daha aşağı, alçak. 2. pek hakir, hor, zavallı. 3. bayağı, adi.
efḍāl: (Ar.) daha faziletli, daha üstün.
efḍel: (Ar.) en faziletli, en üstün.
efġān: (Far.) feryadlar, figanlar.
efgen: (Far.) atan, düşüren.
efḫem: (Ar.) çok anlayışlı, kavrayışlı, zeyrek kimse.
efkār: (Ar.) fikirler, düşünceler.
eflāk: (Far.) felekler, semalar, galaksiler.
eflātun: (y.i.) Platon da denilen büyük Yunan filozofu.
efsāne: (Far.) 1. masal, dilden dolaşan hikâye. 2. mec. büyülü ve etkileyici söz, kişilik, olay. 3. mec. boş ve asılsız laf.
efser: (Far.) taç, iklil, dihim.
efsun-kār: (Far.) sihirbaz, büyücü.
efsūs: (Far.) yazık, eyvah.
efşān: (Far.) saçan, dağıtan.
efzā: (Far.) artıran, çoğaltan.
efzūn: (Far.) fazla, çok yukarı, aşkın.
egn: (i.) omuz.
eḥed: (Ar.)Allah'ın vahdetiyle beraber her an her yerde mütecelli olması.
ehem: (Ar.)en önemli
eḥibbā: (Ar.)dostlar, arkadaşlar.
ehl: (Ar.)1. sahip, malik, mutasarrıf. 2. oturan, sakin, mütemekkin
ehl-i beyt: (Ar.) 1. ev hakle, hanedan, sülale. 2. Hz. Muhammed Aleyhissalatüvesselam'ın yakın akrabası ki Hz. Ali, Hz.Fatma, Hz.Hasan, Hz. Hhüseyin ve Hz. Zeynep'i mutazammımdır.
ehven: (Ar.) 1. daha hafif, daha zararsız. 2. daha ve pek ucuz.
ekber: (Ar.)daha büyük, en büyük.
ekmel: (Ar.)en olgun, en mükemmel.
ekrem: (Ar.)daha kerim, pek cömert, ali cenap.
ekŝer: (Ar.)çoğunluk, umumiyet.
ekvān: (Ar.)dünyalar, alemler.
elā: (Ar.)açık mavi, açık göz rengi. 2. iyilik, güzellik, feyda.
el-amān: (Ar.) seslenme esnasında çarasizlik,yakınma ifadesi.
el'ān :(Ar.) şimdi, henüz, şu ana kadar.
elem: (Ar.)ıstırap, keder, sancı, dert.
elest: (Ar.)"Değil miyim?" anlamında Allah'ın ruhlar meclisinde kullarının ruhlarına söylediği söz.
el-Ḥaḳ: (Ar.)doğrusu, hakikaten.
el-ḥazer : : (Ar.) sakıncalı.
elvān: (Ar.)renkler.
elzem: (Ar.) en gerekli, en lüzumlu olan.
emir'ül-mü'minīn : (Ar.) bütün Müslümanların lideri, halifeler.
emn: (Ar.) güven, itimat, selamet.
emr: (Ar.) buyruma, buyruk, ferman. 1. bir makamdan bir iş için yazılan yazı, emirname.
emr-i kün: (Ar.)Yasin Suresi'ndeki "kun feyekun" den muraddır. Allah ol dedi ve her şey oluverdi manasına atıftır.
emvāl: (Ar.) mallar.
enāniyyet: (Ar.)benlik, gurur, ego.
enbiyā: (Ar.)nebiler, peygamberler.
encām: (Far.)netice, akıbet.
encüm: (Ar.)yıldızlar, kevkeb, sitare.

endām: (Far.) 1. ten beden, vücut. 2. boy, kad, kamet. 3. boyun uzun ve düzgün olması.
endāz: (Far.) atıcı, atan
ender: (Far.) 1. pek nadir2. içinde
endūh: (Far.) tasa, kaygı, keder, gam.
ene'l-Ḥaḳ: (Ar.) Hallac-ı Mansur'un "ben Hakk'ım." manasındaki meşhur sözü.
enfāʿ: (Ar.)çok faydalı, daha yararlı.
engüḫte: (Far.)yükseltilmiş, karıştırılmış, koparılmış.
engüşt: (Far.) parmak.
enīn: (Ar.) inleme, inilti
enīs: (Ar.) dost, arkadaş, sevgili
envāʿ: (Ar.)türler, çeşitler.
envār: (Ar.)nurlar.
enver: (Ar.)en nurlu.
enẓār : (Ar.) nazarlar, bakışlar.
erbāb: (Ar.)ehil, layık, muktedir.
eren: (i.) veli, evliya, yetişmiş, olgun.
erḥem: (Ar.) pek merhametli.
erkān: (Ar.) 1. reisler, ileri gelenler. 2. esaslar, kaideler, destekler. 3. yol yordam, görgü. 4. kumandan, general, amiral.
ervāḥ: (Ar.)ruhlar.
esāṭīr: (Ar.)mitoloji.
esb: (Far.) beygir, erkek at.
esbāb: (Ar.)sebebler.
eşdāf: (Ar.)sedefler.
esfel: (Ar.) en aşağı, alçak, bayağı.
esmā: (Ar.)isimler.
esrā: (Ar.) Miraç Gecesi.
esrār: (Ar.) Hint kenevirinden çıkarılan, keyif veren madde.
esteġfirullāh: (Ar.)Allah af ve bağışlama dilerim.
eşʿār: (Ar.)şiir.
eşbāh: (Ar.)benzerler eşler.
eşedd: (Ar.)çok şiddetli.
eşheb: (Ar.)1. aslan. 2. kır at. 3. soğuk.
eşk: (Far.) gözyaşı.
eşref: (Ar.)en şerefli, onurlu, saygın.
eṭfāl: (Ar.) çocuklar.
eṭvār: (Ar.) tavırlar.
evc: (Ar.) 1. gök cisimlerinin yer aslığı en uzak noktalar.2. en uç nokta, en yüksek mertebe.
Evham:(Ar.) vehimler, saplantılar.
Evla: (Ar.) daha iyi, daha uygun.
evrād: (Ar.)1. dualar, belli bit sistemle okunan kutsal söz ve metinler.2. güller.
evṣāf: (Ar.) vasıflar, nitelikler.
eymen: (Ar.) 1.en uğurlu, pek mübarek.2. sağ taraf.
eyvān: (Ar.) salon.
eyyām: (Ar.) günler.
eyżān:(Ar.) keza, yine öyle, bu dahi.
ezhār: (Ar.) çiçekler.
ezkār: (Ar.) zikirler, sözler.
faġfūr: (Far.)1. Çin imparatorlarına verilen bir ad. 2. Çin porseleni ve her nevi mamulu.
faḫr: (Ar.) 1. onurlu, şanı, şerefli. 2. olgun, kusursuz, mükemmel. 3. kıymetli, değerli.
faḫr-i ʿālem: (Ar.)Hz. Muhammed Aleyhissalatüvesselam.
fāriġ: (Ar.) el çekmiş, vazgeçmiş, kenara çekilmiş.
fāris: (Far.) 1. atlı, süvari.2. kavrayışlı, anlayışlı. 3. İran ülkesi.
fārisān: (Far.)Osmanlı'nın kuruluşu esnasında sınırdaki muhafız askerler.
farṭ: (Ar.)aşırı, mübalağa, ifrat,ziyade.
faṣl: (Ar.)1.ayrılma, ayrılık. 2. kesme, hüküm verme, halletme. 3. bir kitabın bölümleri. 4. mevsim. 5. tiyatronun bölümleri, perde-sahne. 6. mafsal.

fāş : (Far.) ortaya çıkma, görünme, meydana çıkma, açığa vurma.
fāżıl: (Ar.)fazliletli, erdemli, üstün.
fażilet: (Ar.)insanda olan güzel vasıf, iyi huy, erdem.
fehm: (Ar.)anlamak, kavramak, ,idrak etmek, fark etmek.
felek: (Ar.) 1. gökyüzü, sema.2. dokuz kat gök tabakası. 3. baht, kader, talih. 4. evran, dünya, alem. 5. asker bandosunda zilli bir alet. 6. her gezegene özgü gök tabakası. 7. zaman, devir, dönem.
felfūrī: (Far.)fağfuri porselen.
fend: (Far.) yalan, hile, mekr, dek.
fer: (Far.) 1. parlaklık, aydınlık, ziya, nur. 2. süs, ziynet, revnak. 3. gösteriş, tantana, debdebe, şan.
ferdā: (Far.) gelecek, ati, müstakbel. 2. yarın, yarınki. 3. ahiret, ukba.
ferīk: (Ar.) ermiş, olgunlaşmış, veya öğütülecek duruma gelmiş buğday tanesi.
feryād: (Far.) haykırma, çığlık, ah u enin, vaveyle 2. imdat haykırışı. 3. yaygara,gürültü, figan.
fetāvā: (Ar.) fetvalar, dini çıkarımlar.
fettān: (Ar.)fitne çıkaran, bozgunculukve fenalık yapan. 2. oynak, hafif, baştan çıkarıcı. 3. albenisi, cazibesi olan.
fevc: (Ar.)bölük, cemaat.
fevt: (Ar.) yitirme, kaybetme, elden çıkarma, elden kaçırma, ölüm.
fevvāre: (Far.) içinden su fışkıran şey, fiskiye.
feyż: (Ar.) 1. suyun kabarması, 2. bereket, bolluk, çoğalma, ilerleme. 3. bilim, irfan. 4. tazelenme, yeşerme. 5. görünme, tecelli.
feyż-baḫşā: (Ar.+Far.)feyz bağışlayan.
fezā: (Ar.)kainat, evren.2. ucu bucağı olmayan boşluk, dünyanın genişliği . 3. geniş ova ,saha, yer.
fezā: (Far.)arttıran, çoğaltan.
fırḳa: (Ar.)1. bölük, takım, halk. 2. siyasi parti. 3. tümen.
fıṭrat:(Ar.) yaratılış, tabiat, mizaç.
fī: (Ar.) içinde, -de; tarihinde manasını da verir.
fiġān:(Far.)acı ile bağırıp çağırma, inilme, feryat.
fi'l-meşel: (Ar.) örnek olarak, misalen.
firāk: (Ar.) ayrılık, hicran, sevgililerin ayrı düşmesi. 2. keder, hüzün, teessür.
firāş: (Ar.) 1. yatak, döşek. 2. yaygı, şilte. 3. hasır, kilim,, halı.
Firdevs: (Far.) cennetin en üst tabakası olan sekizinci tabakAr.2. bağ, bostan.
firengī: (Far.+Ar.) 1. Avrupa ile ilgili 2. sari bir cinsi hastalık. 3. kapı kilidi.
firḳat: (Ar.)ayrılık, hicran, sevgililerin ayrı düşmesi.
fitrak: (Far.) at eğerinin arka kısmındaki eşya bağlamaya yarayan kayış, terki kayışı.
fū'ād: (Ar.)kalp, yürek.
furḳān: (Ar.) doğru ile yanlış veya iyi ile kötü arasındaki farkı gösteren durum veya şey.2. Kuran-ı Kerim 3. tevrat.
furūġ: (Far.) ışık, parlaklık, ziya.
furūġ: (Ar.) 1. rahata erme, huzur bulma, dinlenme. 2. köşesine çekilme, sıkıntıdan uzaklaşma.
fürū-māye : (Ar.) mayası bayağı, sıradan, bozuk.
fürūş : (Far.) satan, satıcı.
füsūn: (Far.) sihir, büyü.
fütāde: (Far.) düşmüş, düşkün, mübtela, tutkun, zavallı, biçare.

fütūḥ: (Ar.)galibiyet, zafer, üstünlük. 2. açma, açılma, rahatlama, ferahlama.
fütūr (Ar.) bezginlik, gevşeklik, bıkkınlık. 2. acı, keder, ümitsizlik.
ġadr (Ar.)1. vefasızlık, hainlik, hıyanet. 2. merhametsizlik, merhametsizce davranma, haksızlık
ġadr:(Ar.) 1. haksızlık etme, bir kimsenin zarara uğramasına sebep olma. 2. hainlik, zulüm, kıyıcılık
ġā'ib: (Ar.)kayıp, meçhul, bilinmeyen, zayi, nihan, hazır zıttı.
ġalat: (Ar.)yanlış, yanılgı, hata, sehv.
ġalebe: (Ar.) 1. yenme, üstünlük. 2. çokluk, kalabalık. 3. aşırı derece öfkeli.
ġam-dār : (Far.) ğam çeken, ğamlı.
ġam-hā˘r : (Far.) ğam yiyen, çeken.
ġam-ḫāne: (Far.) ğam evi, sıkıntılı yer, dünya.
ġam-nāk: (Far.)gamlı, tasalı.
ġam-zār : (Far.) ğamlı, gam çeken.
ġamze: (Ar.)1. göz kırpma, gözle işaret yapmAr.2. süzgün bakış, naz ve işve göz süzerek bakma.
ġānī: (Ar.)1. zengin. 2. Allah'ın bir ismi.
ġarāmet: (Ar.)borç, diyet gibi mesuliyetleri yerine getirme, ödeme.
ġaraż :(Ar.)1. maksat, niyet, sebep. 2. kötü niyet ve gizli kasıt. 3. kin, nefret.
ġarḳ: (Ar.) 1. suya batma, batırma. 2. boğma, boğulma.3. kesretle verme ve alma, müstağrak etme veya olma
ġarrā:(Ar.) parlak, gösterişli, şaşaalı
ġavġā: (Far.) kavga, mücadele, savaş.
ġāvī: (Ar.) azmış, azgın, yoldan çıkmış, dalalete düşmüş.
ġavvās: (Ar.)dalgıç, denizden inci ve sünger çıkaran kimse.
ġayb: (Ar.)1. göz önünde olamayan, bilinmeyen, gizli. 2. tas. Allah'ın insan dışında baktığı alem.
ġaygu: (i) kaygı, endişe.
ġayġusuz: (s) kaygısız, tasasız.
ġaynā:yaprakları çok olan yaş ağaç.
ġayr: (Ar.) 1.özge, başka, gayrı, değil. 2. terkip kurarak menfi anlam katar: gayr-i ahlaki: ahlaki olamayan.
ġayyā: (Ar.) cehennemde bir kuyu.
ġażanfer : (Far.) 1. arslan, bu manada Hz. Ali'inin lakabıdır. 2. cesur, gözüpek, kahraman.
gedā: (Far.) dilenci, yoksul.
genc: (Far.) hazine, define.
gencīne: (Far.) hazine, define.
gerd: (Far.) 1. toz, toprak. 2.gam, keder.
gerdān: (Far.) boğazın dışı, boynun ön , tarafı, boyun, gerden. 2. dönen, devreden.
gerdūn: (Far.) 1. dönen, dönücü, devreden. 2. felek, dünya, kainat, sema. 3. baht, talih.
germ: (Far.) sıcak.
geşt: (Far.) 1.gezme, seyretme. 2. geçme.
gevher: (Far.) 1. cevher, elmas 2. öz, asıl.
ġılmān: (Ar.) 1. köleler 2. bıyığı yetmemiş genç delikanlılar.
ġırbal: (Ar.) iri delikleri olan elek kalbur
ġīnā: (Ar.) 1. zenginlik, doygunluk. 2. ezgi, nağme.
girībān: (Far.) yaka, elbise yakası.
giriftār: (Far.) ele geçirilmiş, yakalanmış, esir. 2. düşkün, tutkun.
giryān: (Far.) ağlayan, ağlayıcı.
girye: (Far.) ağlama, gözyaşı.
gīsū: (Far.) omuza dökülen uzun saç, zülf, saç örgüsü.
gū: (Far.) söyleyen, diyen.

ġubār: (Far.) toz, ince toprak.
ġufrān: (Ar.) affetme, merhamet etme.
guhbān: (Far.) kulak veren.
gūher: (Far.) cevher.
ġulġule: (Ar.)1.gürltü, şamata, bağrırıp çağırma. 2. dar ağızlı bir kaptan akan suyun çıkardığı ses.
ġulū:(Far.) insan ve hayvanda boğaz
gūne: (Far.) 1. tarz, yol. 2. sıfat. 3. renk.
gunūde: (Far.) uyumuş, uyuklamış.
ġurāb(Ar.) karga.2. kötü emelleri olan.
ġusār: (Far.) içici, içen manasında birkelime- ek.
ġuslet(Ar.)yıkamak.
ġuṣṣa(Ar.)acı, sıkıntı, keder, tasa.
gūş: (Far.) 1. kulak. 2. işitme, dinleme.
gūşe: (Far.)köşe, bucak.
güdāz: (Far.) eriten, yakan, mahveden.
güft ū gū: (Far.) dedikodu. kil ü kal.
güftār: (Far.) 1. söz, laf, lakırdı. 2. Şarkısözü, güfte.
güfte: (Far.) söyleniş, söylenmiş. 2. musikiye uyarlanmış herhangi bir metin veya söz.
güfte-kār: (Far.) musikiye uyarlanmış bir sözün, metnin sahibi.
gülbāng: (Far.) ilahi, dua.
güldeste: (Far.) 1. gül demeti. 2. antoloji.
gül-fām: (Far.) gül renkli, gül gibi kızıl.
gül-fem: (Far.) ağzı gül gibi küçük ve kırmızı olan.
gül-gūn: (Far.) gül renkli, pembe.
gülistān: (Far.) gül bahçesi.
gül-şān: (Far.) gül bahçesi, gülşen,
ġülū: (Far.) boğaz, boyun.
gümān: (Far.) şüphe, zan.
gümrāh: (Far.) yolunu şaşırmış, yoldan çıkmış, dalalete düşmüş, sapkın.
gürūh: (Ar.)grup, zümre, belli taife.
güvār: (Far.) hazmı kolay olan, lezzetliyiyecek.
güzār: (Far.) 1. geçme, geçiş, geçici, geçiren. 2. beceren, ödeyen. 3. gerçekleştiren, yapan. 4. neşter.
ḫāb: (Far.) uyku, nevm, rüya.
ḫāb-gāh: (Far.) uyku yeri, yatak odası.
ḥabāb: (Ar.) su üzerinde oluşan hava kabarcığı
ḥabbe: (Ar.) tane, tane ve benzeri şeylerin tanesi.2. tas. elbise yakasına takılan fındık büyüklüğünde akik veya necef taşı ki hasan ve Hüseyin sevgisine delalettir.
ḫaber: (Ar.)1. yeni bilgi , son olarak duyulan söz veya havadis. 2. Yaygın söylenti. 3. isim cümlesinde yüklem.
ḥaber: (Far.) dert, keder, sıkıntı.
ḥabeşī: (Far.)Habeşistan ile ilgili, Habeş halkından olan.
Ḥabīb: (Ar.) sevgili, yar, dost. 2. Resul-i Ekrem Aleyhissalatuvesselam.
Ḥāccāc: (Ar.) 1.Yusuf bin Sakkafi ki Emevilerin Irak Valisi olup Nesl-i Nebi'ye işkence ve eziyet etmiştir.2. belgiyle ile üstün gelen.
ḥācet: (Ar.) 1. ihtiyaç, lüzum, iktiza.2. muhtaciyet, zaruret. 3. gerekli ve zaruri olan şey. 4. arzu, zevk, dilek. 5. abdest bozma, taharet.
ḫācil : (Ar.) utanmış, bozulmuş.
ḥadd: (Ar.) 1. hudut, sınır. 2. derece, mertebe 3. insanın değeri, kadri. 4. şeriat hükümlerine göre verilenceza.
hādī: (Ar.) 1.doğru yolu gösteren,

hidayet eden. 2. önde giden, öncü kimse.
ḥadīd: (Ar.) 1. öfkeli, hiddetli. 2. keskin. 3. demir. 4. evc karşıtı.
ḫādim: (Ar.) hizmet eden, hizmetkâr.
ḥadīṯ: (Ar.) ortaya çıkan, meydana gelen.2. yeni yeni oluşan, yeni görülen.
ḥādīṯe: (Ar.) olay, yeni bir şey, ilk defa oluşan durum.
ḥafāyā: (Ar.)sırlar.
ḫafī: (Ar.) gizli, saklı, sır. 2. tas. ruh.
ḥafīd: (Ar.) torun.
Ḫahiş: (Far.) istek, arzu,meyil.
ḥā'il: (Ar.)1. engel. 2. gayrımenkulleri sınır olarak ayıran şeyler.
ḫāk: (Far.) toprak, türab.
ḫaḳan: (Far.) başlangıçta çin sonradan Moğol, Türk ve Tatarların kullanıdığı bir hükümdar unvanı.
ḫākdan: (Far.) dünya, yeryüzü.
ḫākī : (Far.) toprak rengi, toprakla ilgili.
ḥākim:(Ar.) 1. Allah. 2. yargılama ile görevli memur, kadı, yargıç. 3. yüksek rütbeli memur, vali, kadı. 4. yüksek koumda bulunan. 5. hükmeden, galip, hükümdar, emir.
Ḥaḳīr: (Ar.) hor, bayağı, adi, kişiliksiz.
ḥāl: (Ar.)1. oluş, suret, heyet, keyfiyet.
2. şimdiki zaman, an. 3. güç, kuvvet, kudret, takat. 4. güçlük, sıkıntı, kaygı, dert, keder, elem. 5. sufelerin cezbe anları.
ḫalāṣ: (Ar.) kurtulma, kurtuluş, necat.
ḥāle: (Far.) bazen ay ve güneş etrafında bulunan parlak daire.
ḥālel: (Ar.) 1. bozma, yıkma 2. boşluk, aralık.
ḥālet: (Ar.) 1. keyfiyet, nitelik, durum, hâl. 2. konum, yapı.
ḫalḫal: (Ar.) ayak bileklerine takılan altın veya gümüşten bileklik.
Ḫālıḳ: (Ar.) yaratan, Allah.
ḫālī: (Ar.) 1. boş, tenha, tehi. 2. sahipsiz, ıssız yer, arazi. 3. bir şeyden arınmış, beri. 4. işi gücü olamayan, boş geçirilen.
hālik: (Ar.)helak eden, yokluk içinde ölen.
ḫallāḳ: (Ar.) yaratıcı, yaratan, Allah
ḫam: (Far.)eğri, büklüm, kıvrım, bükülmüş, eğrilmiş.
ḥamd ū ṯenā: (Ar.) şükretme, Allah'a minnet ve övgülerini sunma.
ḫāme: (Far.) kalem, kilk.
ḥāmī: (Ar.) koruyan, gözetleyen.
ḫamīr: (Ar.) 1. hamur. 2. öz, öz nitelik.
hamiyet: (Ar.) insanın mukaddesat ve akrabalarını her türlü menfi hâle karşı muhafaza etmesi.
ḫamr: (Ar.) şarap.
ḫāmūş: (Far.) susmuş, suskun, asude.
ḫandān: (Far.) gülen, gülücükler saçan.
ḫande: (Far.) gülüş, tebessüm.
ḫār: (Far.) diken
ḫarābāt: (Ar.) 1. meyhane. 2. harap, yıkık yerler. 3. tas. tekke, dergâh.
ḥarāmī: (Ar.) yolkesen, haydut, şaki.
ḫāricī: (Ar.)1. hariçle, dışarıyla ilgili olan. 2. harici mezhebiyle ilgili, bu mezhebe mensup.
harmān: (Far.) tahılın başaklardan arındırılması işi. 2. bu işin yapıldığı yer ve zaman. 3. bir çok şeyin karışımı olan şey.
ḫaṣ: (Ar.) 1. özgü, özel, mahsus. 2. saf,katışıksız. 3. yüz bin akçeyi aşan

dirlik. 4. padişaha ait olan. 5. eren, ermiş.
ḥaşb: (Ar.) göre, gereğince,sebebiyle.
ḥaşbiḥāl: (Ar.) söyleşip kanuşma.
ḥaşm: (Ar.)düşman, adu, rakip, davalı.
ḥaşr: (Ar.) 1. içine alma, kaplama, kapsama.2. etrafını çevirme, muhasara etme. 3. özgü kılma, tahsis etme, ayırma.4. adama, vakfetme.
ḥasūd: (Ar.)kıskanç, çekemeyen.
ḥāşā: (Ar.) asla, hiçbir zaman
ḥaşem: (Ar.) 1. aile, aile bireyleri. 2. maiyet. 3. hizmetli, uşak.
ḫāşi': (Ar.)tevazu gösteren.
ḥaşr: (Ar.)yeniden dirilme, toplanma.
ḫaṭar: (Ar.) tehlike, bela.
ḫātem: (Ar.) 1. yüzük, mühür. 2. son, en son. 3. insan-ı kamil, veli olma durumu.
ḫātıf: (Ar.) göz kamıştıran, büyüleyen.
ḫātim: (Ar.)1. sona erdiren, sonuç alan. 2. mühürleyen, damga vuran.
ḫatm: (Ar.)1.sona erdi, bitrime. 2. mühürleme, damga vurma.3. kuran-ı kerimi baştan sona okuma.
ḫaṭṭ: (Ar.)Arapça güzel yazı.
ḥaṭṭ: (Ar.)sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.
ḫavf: (Ar.) korku, endişe.
ḥavl: (Ar.) 1. güç, kuvvet, takat. 1. yıl.
hāy: (Far.) üzüntü, aksilik edatı.
ḥaydar: (Ar.) 1. arslan. 2. yiğit, cesur. 3. Hz.Ali'nin bir lakabı.
ḫayl: (Ar.) 1. grub. 2. atlı alay.
ḥayrān: (Ar.) çok beğenen, takdir eden. 2. şaşırıp kalmış kimse.
ḫayr'ül-umūr: (Ar.) işerin en hayırlısı.
ḥazāin: (Ar.) hazineler.
ḫazān: (Far.) sonbahar, güz.
ḥazen: (Ar.) hüzün.
hebūt:(Ar.) iniş yeri, baş aşağı inme.
hecr: (Ar.)ayrılık.
hedāyā: (Ar.)hediyeler.
hediyyet: (Ar.) hediye, hediye etme.
hemān: (Far.) hemen, çabucak.
hem-āvāz : (Far.) 1. arkadaş. 2. benzer sesleri olan, çıkaran.
hem-ber: (Far.) karşı karşya, karşısında olan.
hemīşe: (Far.) sürekli, daima.
hem-nişīn : (Far.) aynı yerde oturan.
hem-zebān: (Far.) 1. vatandaş. 2.aynı dili konuşan
hengām: (Far.) zaman, çağ, mevsim, esna.
hengāme: (Far.) kavga, şamata, gürültü.
Her-çi-bād-ābād : (Far.) ne olursa olsun, ister istemez.
Hergīz: (Far.) asla, katiyen, hiçbir zaman, hiçbir surette.
herze: (Ar.) saçma sapan söz,hezeyan.
heş:(Ar.) şen, şakrak, keyifli. 2. gevrek.
heşt: (Far.) sekiz
hevā: (Ar.) 1. hava.2. arzu, boşemeller.
ḥevādiş: (Ar.) hadiseler, olaylar.
heycā:(Ar.) mücadele, savaş, dövüş.
hezār: (Far.) 1 bin sayısı. 2. bülbül.
hezeyān: (Ar.) 1. saçma sapan konuşma. 2. sayıklama, vesvese.
ḫıdmet: (Ar.) hizmet.
ḥıfẓ: (Ar.) 1. saklama, koruma. 2. gözetme, muhafaza.3. hatırda tutmak, 4. Kuran-ı Kerim'i ezberleme.
ḫınżır: (Ar.) domuz.
ḫırām: (Far.) nazlı, edalı, salına salına gitme, yürüme.
ḫıramān: (Far.) salına slaına, naz ve ede ile yürüyen. 2. salın salına, sallanarak.
Ḫırmen: (Far.) harman.

ḫırş : (Ar.) ölçme, takdir ve kıyas.
ḫıyre:(Far.)fersiz ve donuk göz.
ḥicāb: (Ar.) 1.utanma, sıkılma.2. perde.
hicāzkār: (Ar. +Far.)muzikte makam.
hicr: (Ar.) ayrılık, iftirak
hicrān: (Ar.) ayrılık, unutulmaz acı, tesir.
ḥikmet: (Ar.) 1. bilgelik, hâkimlik. 2. felsefe. 3. sır, anlaşılmaz sebep ve hakikat. 4. hakikat ve ahlaka müteallik kısa söz, mesel.
ḥikmet-nümā: (Ar.+ Far.)hikmetli olma vasfı gösteren, hikmetli.
Ḫilāf: (Ar.) aykırı, karşı, yalan, yanlış,
Ḫilʿat: (Ar.)
ḥimāyet: (Ar.) koruma, gözetme.
himmet: (Ar.) 1, niyet. kasıt, vekalple olan tasaddi. 2. çalışıp çabalama, cehd, gayret. 3. lütuf, iyilik, kerem. 4. manevi yakınlık gösterme, samimiyet.
Hindū: (Far.) 1. Hintli. 2.Satürn. 3. ben, benek.
Ḫod-nümā:(Far.) kendini gören, gösteren.
hoş-kām: (Far.) Keyif alan, keyfi yerinde.
hū: (Ar.) o zamiri, Allah.
ḫūb: (Far.) güzel, hasen.
Ḫūbān: (Far.) güzellller.
ḥubb: (Ar.) sevgi, aşk.
ḥūd: (Ar.) büyüklük, çok hürmet.
Ḫudā: (Ar.) : Allah.
huddām: (Ar.) hizmetçiler.
ḫuld: (Ar.) 1. sonsuza kadar yaşayan varlık. 2. süreklilik, tükenmeyiş. 3. sekiz cennetten biri.
ḫulūṣ: (Ar.) 1. halislik, saflık, doğruluk. 2. samimiyet ve içten sevgi. 3. yaranma, müdahane.
ḫulyā: (Ar.) hayal, tatlı düşünce, boş düşler.
ḫumret: (Ar.) kırmızılık, kızıllık
ḫūn: (Far.) kan, dem.
ḫūn-āb : (Far.) kanlı su; gözyaşı.
ḫūn-bār: (Far.) kanlı, kan yağdırıcı.
ḫūn-feşān : (Far.) kan saçan, fışkıran.
ḫūn-ḫāˇr: (Far.) kan içici, dökücü; kana susamış, vampir kimse.
ḫūr: (Far.) 1. güneş, aydınlık, ışık. 2. yiyecek, gıda.
ḥūr: (Ar.) 1.ahu gözlüler. 2. cennet kızları.
ḫurd: : (Far.) 1. küçük, ufak 2. kırık, kırılmış. 3. değersiz, önemsiz.
ḥūrī: (Ar.) 1.cennet kızı. 2. sevgili.
ḫurrem: (Far.) şen, mutlu, bahtiyar, şad. 2. ferahlık, tazelik veren. 3. güleryüzlü.
ḫūrşīd: (Far.) güneş, afitab.
ḫurūc: (Ar.) 1. çıkma, dışarıya doğru yönelme. 2. ayaklanma, başkaldırma.
ḥurūf: (Ar.) harfler.
ḫurūşān: (Far.) coşan, heyecana gelen.
ḫusrev: (Far.) padişah, hükümdar, sultan.
ḫuṣūṣā: (Ar.) özellikle.
hūş: (Far.)1.akıl, hafıza, mantık.
ḫuṭūr: (Ar.) akla, hatıra gelme, hatırlama.
ḫuṭūṭ: (Ar.) çizgiler, yazılar, yollar.
ḫuzme: (Ar.) demet.
ḫużżār: (Ar.) hazır olup huzurda bulunanlar.
ḫüccet: (Ar.) delil, burhan, kanıt.
Hülāgū Ḫān: Cengiz'in torunlarından zalim , gaddar, talancı, çapulcu bir Moğol-İlhanlı hanı ki 1250'lerde başta Bağdat olmak üzere Alem-i İslam'a maddi-manevi büyük tahribat vermiş,

tekâmülüne büyük bir sekte vurmuştur.
hümā: (Far.)Akdeniz adalarında üreyen bir tür kuş, cennet kuşu. 2. talih, baht. 3. mutluluk, kutluluk.
hümāyūn: (f.s) 1. kutlu, saadetli. 2. padişah özgü, onunla ilgili.
hüner: (Far.) 1. bilme, marifet. 2. ustalık, hazakat, maharet. 3. sanat.
hünkār: (Far.) padişah, hükümdar, saygıdeğer. 3. ulu evliya.
ḥüsn: (Ar.) güzellik, cemal.
hüveydā: (Far.) açık, apaçık, aşikâr.
hüviyet: (Ar.) kimlik, şahsiyet, karakter. 2. kök, mahiyet, asıl, hakikat. 3. kimlik vesikası.
ḥüzn-āmīz: (Ar.) hüzünle karışık.
ḥüzn-āver: (Ar.) hüzün getiren, veren.
ırak̟: (Ar.) uzak, uzakta bulunan.
ısḳāt: (Ar.) 1.düşürme, aşağı atma.2. atma, kullanma.3. geçerliliğini yitirme, iptal etme, geçersiz sayma.4. kaybetme, yok etme. 5. cenaze defni sonrası verilen sadaka.
ıstabl: (Yun.)ahır
ıṣtılāḥ: (Ar.) 1. terim.2. herkesin anlamadığı yagın kullanım dışında kalan söz.
ʿıṭr: (Ar.) güzel koku.
ıżṭırāb: (Ar.) acı, keder, elem, gam.
iʿāne : (Ar.) yardım, destek; bu maksatla toplanan ayni ve nakdi her şey.
iʿānet: (Ar.) yardım etme.
ibn: (Ar.) oğul.
İbn-i Mülceme: (Ar.)Hz. Ali'inin şehadetine sebep olan lain harici.
İbrāhīm Edhem: (Ar.)hak ve hakikat için tac ve tahtını terk etmiş meşhur hükümdar ve sofi.
ibrāh: (Ar.) kapalılık, gizli tutma.
ibrām: (Ar.) çok ısrar etme.
ibtidā': (Ar.) başlangıç, evveliyet, ilk. 2. bir işe başlama.3. öncelikle, en önce.
ibtilā : (Ar.)1.düşkünlük, aşırı meftun olma, tiryakilik. 2. tas. müridin Allah'a kavuşma sürecindeki tecrübesi.
iʿcāz: (Ar.)acizde bırakma, mucizevi olma.
içün: (Far.) için, çünkü.
ʿīd: (Ar.) bayram.
iʿdā: (Ar.) emanet etme bir kimsenin malını koruma amacıyla başkasına bırakması.
idbār: (Ar.) talihsizlik, bahtı yaver gitmeme.
iḍlāl: (Ar.) dalalete, düşürme, saptırma;yanlış, batıl yola sevk etme.
ifā: (Ar.) 1. bir işi yapma, yerine getirme.2. ödeme verme.
iftirāḳ: (Ar.)ayrılma, ayrılık.
iġbirār: (Ar.) 1. tozlanma, köhneleşme. 2. gönlü kırılma, gücenme.
īhām: (Ar.) 1. kuruntuya düşürme, vesvese verme. 2. iki veya daha fazla anlamı olan bir kelimeyi bir metinde bütün anlamalarını kasdedecek şekilde kullanma.
iḥātā : (Ar.) 1. kuşatma, çevirme, muhasara, içine alma.2. anlayış, kavrayış.
iḫfā: (Ar.) gizleme, saklama, saklı tutma.
iḥḳāḳ: (Ar.) yerine getirme, uygulama, icra etme.
iḫlāṣ: (Ar.)Riyasız, yapmacıksız inanış, kulun amellerinde sadece Allah'ın rızsını gözetmesi. 3. Saf, kalbî dostluk.

ihrāḳ: (Ar.) 1. tertemiz sevgi, yürekten bağlılık. 2. saf ibadet. 3. gönülden gelen dostluk, samimiyet.
iḫrāḳ: (Ar.) yakma, ateşe verme, yangın.
ihrām : (Ar.) 1. geniş beyaz yünlü çarşaftan yapılan giysi. 2. Hac esnasında hacıların bu giysiyi giyme işi.
iḥsān : (Ar.) 1. iyilik etme, iyi davranma.2. bağışlama, bağışta bulunmAr.3. karşılık beklenmeden yapılan iyilik. 4. bağışlanan şey, lütuf, inayet.
iḥtirām : (Ar.) saygı, hürmet gösterme.
iḥtirāz: (Ar.) sakınma, terddüt etme.
iḫtiyār: (Ar.) 1. yaşlı, kocamış olan. 2. baba veya anne. 3. seçme, tercih etme, üstüntutmAr.4. tas. kulun Allah'ı Allah'ın da kulu seçmesi.
iḥtiyāt: (Ar.) herhangi bir konuda istikbali düşünerek tedbirli, ölçülü davranma. 2. saklanan, yedeklenen şey. 3. savaşta müteyakkız duran yedek birlikler.
ihtizāz: (Ar.) titeme, titreyiş.
iḥyā: (Ar.) 1. canlandırma, diriltme. 2. çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme. 3. yeni bir güç, bir umut.
īḳad: (Ar.) yakma, ihrak, tutuşturma, alevlendirme.
īḳān: (Ar.) sağlam bilgi, yakinen bilme.
iḳbāl: (Ar.) 1. baht açıklığı veya yüksek bir mevki ve makama erişmiş olma durumu. 2. istek, arzu. 3. gözde cariye.
iḳrāh: (Ar.) 1. iğrenme, nefret etme. 2. gına getirme, bir işi zorla yapma veya yaptırma.
iḳrār: (Ar.) 1.saklamayarak söyleme, açıkça söyleme. 2. söyleme, bildirme. 3. benimseme, onama, kabul, tasdik.
iḳtidāʾ: (Ar.) 1. uyma,uyum gösterme, tabi olma.2. örnek alma, alıntı yapmak.
iktisāb: (Ar.) kazanma, edinme, edinim.
iḳtiżā : (Ar.) gerekli olma, gerekme.
iʿlān : (Ar.) duyuru, bildiri; açıkça bildirme ve duyurma.
ilḳā: (Ar.) kovma, defetme, bırakma.
ʿillet: (Ar.) 1. hastalık, hastalık derecesine varan alışkanlık. 2. bozukluk. 3.sebep. 4. kızdıran şey veya kişi.
ʿilm-i ledün : (Ar.)Cenab-ı Hakk'ın bazı kullarına ihsan ettiği hikmetiyle, kainatın, yaratılışın derunuyla ilgili bilgi.
ʿilm-i vehbī: (Ar.)Allah tarafından doğuştan ya da manevi mertebe neticesinde verilen ilim.
ilticā' : (Ar.) güvenilir bir yere korunmak için sığınma.
iltimāʿ: (Ar.) renk değiştirme, sarama, solma, rengi atma.
iltizām: (Ar.) 1.görev edinme veya görev saymAr.2. destekleme, kayırma, taraf tutmAr.3. gerekli bulma.4. kesmek, kesinti, vergi. 5. devlete ait malların hem kefil gösterme hem de taksitlendirme yöntemiyle tahsil.
imdād: (Ar.) 1.tehlikede olana yapılan yardım. 2. yetişin, kurtarın ünlemi.
imdi: (i.) şimdi, elan, şu an.
imrār: (Ar.) gönderme, geçirme, sevk etme.
imtidād: (Ar.) uzun uzun sürme.
imtinān: (Ar.) başa kakma, minnet.

imtizāc: (Ar.) 1. karışma özelliği olma, karışabilme. 2. uyum sağlama, uygunluk. 3. iyi geçinme, uyuşma
ʿind: (Ar.) yan, canip, huzur, nezd.
infiʿāl: (Ar.) öfkeler, coşkunluklar.
infirāḳ: (Ar.) ayrılma, uzaklaşmalar.
infisāl : (Ar.) 1. ayrılma, uzaklaşma, terk etme. 2. memuriyetten el çektirme, azletme, görevden alma.
inʿitāf : (Ar.) bir şeye yönelme, teveccüh, meyletme, dönme.
inḳıṭāʿ: (Ar.) kesilme, ara verme, tükenme.
inḳıyād: (Ar.) boyun eğme, uyma.
inkisār: (Ar.) 1. kırılma, incinme, gönlü kırılma 2. beddua, beddua etme.
ins ü cān: (Ar.) insanlar ve cinler..
inşirāḥ: (Ar.) iç, gönül açılması, ferahlık.
intāc: (Ar.) neticelendirme, sonuç alma, sona erdirme, bitirme.
intihā: (Ar.) son, sona erme,sonu gelme.
intiḫāb: (Ar.) seçme, seçerek toplama.
intisāb: (Ar.) bağlanma, bağlı olama.2. kapılanma, hizmetine girme; büyük bir şahsiyet ve kuruma bağlanma.
intişār: (Ar.)1. yayılma, açılma 2. gazete veya dergide yayınlanma.3. genelleşme.
intiẓām: (Ar.) düzenli, düzgün olma.
intiẓār: (Ar.) 1.bekleme, gözleme. 2. beddua.
inzāl: (Ar.) 1. indirme, aşağıya düşürme. 2. vahiy gelme.
īrāṣ: (Ar.) 1. verme, verilme, 2. sebep olam gerektirme. 3. getirme, sunma.
ʿirfān: (Ar.) anlama, kavrama, sezme. 2. hakikate ulaştıran kuvvetli seziş.
irsāl: (Ar.) gönderme, yollama, salıverme.
irşād: (Ar.) 1.doğru yolu gösterme, uyarma, uyandırma.2. hak yolu gösterme.
irtifāʿ: (Ar.) 1. yükselme, yükseklik kazanma, göğe doğru çıkma.2. gelişme, terakki etme. 3. ortadan kalkma, görünmez olma.4. yükselti.
īṣār: (Ar.)1. kendinden çok başkalarının menfaatini düşünerek esirgemeden verme. 2.ikram etme, ağırlama.
iskān: (Ar.)yurtlandırma, yerleştirme.
istibʿād : (Ar.) imkansız görme, uzak ihtimal olarak görme.
istidʿā : (Ar.) 1. isteme, yalvararak dileme. 2. dilekçe, arzuhâl.
istiʿdād: (Ar.) 1.yaratılıştan gelen veya kesben kazanılan yetenek. 2. fizikî, ruhi, fikrî kapasite.
istiʿfā': (Ar.) kendi isteğiyle görevden ayrılma; bu iş için verilen dilekçe.
istiġnā : (Ar.) 1. istemez görünme, nazlanma, nazlı davranma.2. doygunluk, gönül tokluğu.
istiġrāḳ: (Ar.) 1. gark olma, derine dalma, içine gömülme. 2. zikir sırasında kalbi dünya işlerinden arındırarak Hakk'a bağlanma.3. aşırı müblağa, medih.
istihlāḳ: (Ar.) tüketme, bitirme.
istiḥsān: (Ar.) güzel görme, güzel bulma.
istinād: (Ar.) 1. dayanma, yaslanma. 2. güvenme, kuvvet almAr.3. bir şeyi kanıt sayma.
istirḥām: (Ar.) yalvarma, merhamet dileme, rica etme.
istivā : (Ar.) 1. birden çok şeyin birbirine eşit ve denk olması. 2. düzlük.
işʿār : (Ar.) yazı ile bildirme.
ʿişret : (Ar.) şarap, şarap meclisi.

iştibāh: (Ar.) şüphe, kuşku,şek.
iştirā: (Ar.) satın alma.
iştirāk: (Ar.) 1.ortaklık, ortak olama, paydaşlık. 2. yer alma, paydaşlık etme. 3.bir fikir vb. katılma.
ʿişve : (Ar.) kadınların dikkat, ilgi ve alakacelbetmek için takındıkları tavır, cilve,naz.
itāb: (Ar.) yorma, bezdirme.
ʿitāb: : (Ar.) paylama, azarlama.
iṭfā: (Ar.) 1. söndürme, döndürme, bastırma. 2. borcu azar azar ödeyerek bitirme.
iʿtilā: (Ar.) yükselme, yücelme.
iʾtilāf : (Ar.) 1. ülfet, ünsiyet. 2. uyuşma.
İtmam:(Ar.) Tamamlama, bitirme.
ittiḥād: (Ar.) birlik, bir olan, birleşme.
ʿiyāl : (Ar.) ev ahalisi.
ʿīyd : (Ar.) bayram.
izāle: (Ar.) yok etme, ortadan kaldırma.
izdiyād: (Ar.) artma, arttırma.
iẓhār: (Ar.) : gösterme, aşikâr etme.
ʿizz : (Ar.) değer, kıymet, itibar. 2. büyüklük, yücelik. 3. kuvvetlilik.
ʿizzet: (Ar.) 1. büyüklük, yücelik, ululuk. 2. itibar, şeref, kıymet. 3. kudret, güç.
jengār: (Far.) pas.
ḳābil: (Ar.) 1.alan, kabul eden. 2. mümkün. 3. kabiliyetli, istidadı olan.
ḳabl: (Ar.) önce, önceki, evvel.
ḳabūl: (Ar.) 1. bir gerçeği onaylama.2. yanına, katına, huzura alma.3. armağan alma.4. izin, onay.
kadd: (Ar.)boy, endam.
ḳadem: (Ar.)1. ayak, adım. 2. bir adımmesafesi. 3. uğut, kut, meymenet. 5.geliş.
ḳaḍī: (Ar.) 1. yapan, ifa ve eda eden. 2. Şeriat'a göre hakim.
ḳadīd: (Ar.) 1. güneşte veya dumanda kurutulmuş et, pastırma.2. etleri dökülmüş insan veya hayvan bedeli, iskelet. 3. pek kuru ve zayıf kimse. 4. kuru, ince, zayıf.
ḳadīm: (Ar.) 1.başlangıcı olmayan, ezeli. 2. çok eski, öncesi bilinmeyen.
ḳāf nūn : (Ar.)Allah'ın ol demesiyle istenilen şeyin olması.
kāfūr: (Ar.)Hindistan'da bir ağaçtan elde edilen pek beyaz, kokulu,sert bir madde. 2.pek beyaz.
ḳahr: (Ar.) 1.zoralma, zorla bir iş yaptırma, icbar.2. kudret, güç. 3. yenme, yok etme, mahvetme. 4. ruhen aşırı derecede acı çekme, mükedder olma.
ḳāʿide: (Ar.) 1.bir şeyin üzerinde durduğu nesne. 2. usul, yol yordam, adap, kural. 3. herhangi bir konunun temel ilkeleri.
ḳā'il : (Ar.) 1. söyleyen, konuşan. 2. rıza gösteren, boyun eğen, kabullenen.
ḳā'im : (Ar.) 1.ayakta dimdik sağlam duran. 2. birinin yerini tutan, yerine geçen, oturan. 3. bir işte daimi ve sadık çalışan.
kākül: (Far.)yüzün iki yanına sarkan saç.
ḳalender: (Ar.) dünya işlerini ve malını bir tarafa bırakmış, kendince başıboş dolaşan derviş veya kimse.
ḳalīl: (Ar.) az, pek fazla olmayan.
ḳālū belā: (Ar.)Allah'ın ruhlar âleminde sorduğu "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" sorusana ruhların evet Rabbimizsin manasındaki cevabı.
kām: (Far.)1.arzu, tutku, emel, istek. 2. tat, lezzet, zevk.
ḳamer : (Ar.) ay.
ḳāmet: (Ar.) boy bos, endam.

ḳāmīn: (Ar.) 1. gizli, saklı, belirsiz. 2. pusuda bekleyen, nöbet tutan.
kān: (Far.)maden ocağı, bir nesnenin kaynağı.
ḳanādīl: (Ar.) kandiller.
Ḳanber: (Ar.) 1.Hz.Ali'nin sadık hizmetkârı 2. sadık arkadaş, dost, yoldaş.
ḳande: (z.) nerede.
ḳandīl: (Ar.) 1. kandil yağı ve fitille ışık veren alet. 2. kutsal dini günler.
kaʿr: (Ar.) yerin,çukurun dibi, derinlik.
ḳarbān: (Ar.) kervan.
kār-ger: (Ar.) iş yapan,iş bilen, etkili, nüfuzlu,uzman.
kārger:(Far.) İş yapan, işleyen, etkili.
ḳarīn: (Ar.) 1. yakın 2. bir şeyi elde eden veya sahip bulunan. 3. akraba, komşu gibi yakın kimseler. 4. padişahın daimi yakın hizmetçisi.
Ḳārūn: (Ar.)İsraoğullarından hırs ve zenginliğiyle meşhur şahıs. 2. mec. zengin kimse.
kārvān: (Far.)kervan.
ḳaṣāvet: (Ar.) 1. donukluk, sertlilik, kabalık. 2. acımasızlık merhametsizlik. 3. hüzün, gam, iç sıkıntısı, gönül darlığı.
ḳāsem: (Ar.) yemin, ant.
ḳaṣr: (Ar.) köşk, konak, saray.
ḳaṭʿ: (Ar.) 1. kesme, kesilme, biçme. 2. çözme, halletme, sona erdirme. 3. geçme, ilerleme, yol alma.4. sözü bitmeden kesiverme.
ḳaṭre: (Ar.) damla.
ḳāvī: (Ar.) güçlü, kuvvetli.
ḳavl: (Ar.) söz, konuşma.
ḳavs: (Ar.) yay, keman.
Ḳayyūm: (Ar.) ebedi ve ezeli olan Allah.
keç: (Far.) yamuk, eğik.
kehl: (Ar.) bit.
kelām: (Ar.) söz.
kelb: (Ar.) köpek, it.
kelb-i ʿakūr: (Ar.) : kuduz köpek.
kemāhīye: (Ar.) olduğu gibi.
kemāl: (Ar.) 1. insanoğlunun 40 yaş ve sonrası. 2. noksansızllık. 3. değer, kıymet, baha.4. olgunluk, erginlik.
kemān: (Ar.) 1. yay,kavis 2. bir telli çalgı.3. mec. sevgilini kaşları.
kemend: (Ar.) düşmanı ve av hayvanını uzaktan yakalamak için atılan ip ilmeği. 2. bazı hayvanların yuları.
kemḫā: (Ar.) bir tür ipek kumaş.
kemīn: (Ar.) pusuya yatmış kimse. 2. pusu, gizlenecek yer.
kemīn: (Far.)az, çok az, küçücük.
Ken'ān: (Ar.) bügünkü Filistin diyarı.
kenz: (Ar.) define, hazine.
kerbān: (Ar.) kervan.
kerde: (Ar.) 1. yapan, tamamlayan. 2. niyetlenme,karar verme.
kerem: (Ar.) 1.soyluluk, büyüklük, asalet, cömertlik. 2. iyilik, lütuf, ihsan, merhamet.
kerīm : (Ar.) iyiliksever, ahlaklı, rahman.
kerrār: (Ar.) sahte ricatten sonra tekrar dönüp hücum eden, döne döne hücum eden ki bu manada Hz. Ali'nin bir lakabıdır.
kesb: (Ar.) çalışıp kazanma, elde etme, kazanma.
kesel: (Ar.) tembellik, gevşeklik, uyuşukluk.
keşret: (Ar.) çokluk, bolluk.
keş: (Ar.) çeken, çekici manalarına gelen ek-kelime.
keştī: (Far.) gemi.
kevkeb: (Ar.) yıldız.
kevn: (Ar.) yaratılanlar, kainat.

keẕẕāb : (Ar.) çok yalancı.
ḳıpṭī: (Ar.) çingene, yerli Mısır halkı.
ḳıyām: (Ar.) 1. kalkma, ayağa kalkmAr.2. hürmet maksadıyla ayağa kalkmAr.3. namazın ayakta kılınan kısmış 4. namaz, ibadet.5. bir işe kalkışma, teşebbüs. 6. karşı durma, ayaklanmAr.7.haşr.
kibriyā: (Ar.) yücelik, büyüklük, ululuk, Allah.
ḳīl ü ḳāl: (Ar.)dedikodu, laf ü güzaf.
kilk: (Ar.) kalem, hame.
kispet (Ar.<kisvet) Yağlı güreşçilerin giydikleri deriden pantolon.
kişver: (Far.)ülke, iklim, memleket.
ḳoçmak: (f.) kucaklamak, sarılmak, kucağına almak, arkasını okşamak, pohpohlamak.
ḳubḥ: (Ar.) çirkinlik, kötülük.
ḳubūr
ḳubūr: (Ar.) 1. kabir, mezar.2. içi dar, boş ve uzun kap, zarf.
ḳufl: (Ar.) kilit, sürgü.
kūh: (Far.) dağ.
kūhken: (Far.) dağ kazan, dağı delen.
kūhsar: (Far.)dağlık.
kunūz: (Ar.) hazineler.
kūr: (Far.) kör
ḳurb: (Ar.) yakın, yakın olma, bulunmar.
ḳurrā': (Ar.) okuyucular.
kūşe: (Far.)köşe.
ḳuṭbiyyet: (Ar.) ululuk, büyüklük.
ḳuvve: (Ar.) 1. 1.güç, kuvvet. 2. yetki , salahiyet. 3. yetenek, kabiliyet. 4. nitelik, vasıf.
kūy: (Ar.) köy, sevgilinin bulunduğu mahal.
kübrā: (Ar.) ekber, en büyük, çok büyük.
küdūret: (Ar.)bulanıklık, koyuluk. 2. mec. kederlilik, tasa.
külbe: (Ar.) kulübe, baraka.
külfet: (Ar.) 1. genellikle gereksiz zahmet, sıkıntı. 2. kendini zorlayarak, özenerek yapılan iş. 3. resmi davranış, uzun uzudıya titizlenme.
külḫānbeg: (Ar.) 1. serseri ve yaramaz çocuk. 2. sokak çapkını, kabadayı.
künc: (Ar.) köşe, bucak. 2. kırışıklık. 3.bodrum, mahzen.
küntü kenzün : (Ar.) "Ben gizli bir hazine idim, görünmek istedim." Hadis-i Kudsi'sinin ilk ibaresi.
kürsī: (Ar.) 1. oturulacak yer. 2. taht, serir. 3. resmi görev, makam. 4. payitaht, merkez-i hükümet. 4. payanda, dayanak.6. arşın altında bir tabaka.
küşā: (Far.)açan ,açıcı manalarına haiz ek-kelime.
küşād: (Far.)açma, fethetme, başlatma.
küşāyiş: (Far.) açıklık, ferahlık.
küşte: (Far.)vefat ettirilmiş.
lā : (Ar.)Arapçada kelimelere menfilik katan ön ek-kelime.
lafẓ: (Ar.) anlamlı yada anlamsız ağızdan çıkan söz.
laḥm: (Ar.) et.
lāhūt: (Ar.)Uluhiyyet alemi.
laʿl: (Ar.) 1.kırmızı renkli, koyu bir taş. 2. dudak. 3. kırmızı mürekkep.
lā-şek: (Ar.) şüphesiz.
laṭīf: (Ar.) şirin, hoş, güzel, nazik.
lā-yuʿed: (Ar.) sayısız, sayılamayacak kadar
leb: (Ar.) dudak, kenar,kıyı.
leben: (Ar.) süt.
lemʿa: (Ar.) ışıltı, parıltı, parlayış.

leʾīm: (Ar.) 1. alçak, aşağılık. 2. varyemez, yedirtmez.
lem-yezel: (Ar.)sonsuz, baki, yok olmaz.
lerzān: (Far.) titrek, titreyen.
lerze: (Far.)titreme, titreyiş.
leşker: (Far.)asker.
leṭāfet: (Ar.)şeffaflık, hoşluk, nezaket, incelik.
levḥ: (Ar.) levha, yassı, düz, üzerine yazı yazılabilen nesne. 2.kutsal yazgı belgesi.
levḥ-i maḥfūẓ: (Ar.)Cenab-ı Hakk'ın olmuş, olacak her şeyi yazdığı, kaydettiği levha; tabiri caizse sonsuz büyüklükte bir hard disk.
levlāk: (Ar.) " Sen olmasaydım, alemleri yaratmazmazdım" Hadis-i Kudsi'sinde geçen "sen olmasaydın"manasındaki söz.
levm: (Ar.) 1. zemmetme, çekiştirme, yerme. 2. azarlama, paylama.3. yapılan bir işi başa kakma, yüze vurma.
levn : (Ar.) renk.
leyāli: (Ar.) geceler.
leyl: (Ar.) gece, karanlık.
leylā: (Ar.) 1.geceye dair, ait.2. zifiri karanlık gece.
libās: (Ar.) elbise.
livā: (Ar.) 1.bayrak, 2. sancak. 3. tugay,tuğgeneral.
lüʿlüʿ : (Ar.) inci.
mādām: (Ar.) 1.madem, çünkü. 2.devan ettikçe.
māder: (Far.)anne, valide.
maʿdūm: (Ar.) yok, mevcut olmayan.
māʿdūn:(Ar.) alt, birinin altında ve emrinde bulunan şey, kimse.
māfevḳ: (Ar.) üst, amir, şef konumunda bulunan kişi.
maġlata: (Ar.) yanıltıcı, anlamsız söz.
maġmūm: (Ar.)gamlı, sıkıntılı, kederli.2. ruha sıkıntı veren şey.
mağfiret: (Ar.)Allah'ın kullarını affetmesi.
māh: (Ar.) ay, meh, kamer.
maḥal: (Ar.) yer, mekân, mevki, mıntka.
maḥāll: (Ar.)yer, konum, lokaysan.
maḥbūb: (Ar.)sevgili, maşuk.
mahbūk: (Ar.) katı, şiddetli, şedit.
maḥbūs: (Ar.) hapsedilmiş, mevkuf.
maḫdūm: (Ar.)1. oğul, erkek çocuk, bir büyük zatın oğlu. 2. efendi ve hanımefendi. 3.tas. şeyh, halife.
maḫfī: (Ar.) gizli, saklı.
maḫfil : (Ar.) 1. toplanılacak yer, meclis. 2. selatin camilerinde müezzin ve sulanın özel, parmaklıklı yeri.
māhir: (Ar.) becerikli, usta, maharetli.
māhiyet: (Ar.) 1. öz, asıl, hakikat, cevher. 2. nicelik, özel bir durum. mahmel.
maḥmel: (Ar.) iki kişinin oturması için devenin sırtına konan bir tür oturak.
maḫmūr: (Ar.) 1. sarhoşluk, uyku sersemliği. 2. sarhoş göz gibi baygın göz.
maḥ-rū: (Far.) ay yüzlü.
maḫrūb: (Ar.) harabeye döndürülmüş.
māh-tāb: (Ar.) dolunay.
maḥv: (Ar.) yok olma.
maḥż: (Ar.) 1. katışıksız, halis süt. 2. katkısız, sade. 3. tam da kendisi, aslı.
maḥzūn: (Ar.)hüzünlü, mükedder .
mā'il: (Ar.) meyleden, meyilli.2. gönlü kayan, istekli, arzulu.
maʿiyyet: (Ar.) 1. beraberlik arkadaşlık. 2. yan, nezd. 3. bir amirin emrindebulunanlar, bulunma.

maḳāl: (Ar.) söz, kelam, deyiş.
maḳdem: (Ar.) kudum, geliş, ulaşma.
maḳhūr: (Ar.)kahredilmiş, bozguna uğramı, Allah'ın gazabına uğramış.
maḳrūn: (Ar.) 1. uzak olmayan, yaklaştırılmış. 2. erişmiş, kavuşmuş.
maḳsūd: (Ar.)kasdedilen, amaçlanan.
maḳṭū: (Ar.) belirlenmiş, kesilmiş. 2. pazarlık kabul etmeyen, muayyen.
maʿkūs: (Ar.)ters çevrilmiş, tersine dönmüş, çarptığı yerde sureti görülen. 2. ters, zıt. 3. bahtsız, nasibsiz, meşum.
mālik: (Ar.) sahip, mutasarrıf.
maʿmūr : (Ar.) 1.bayındır. 2. işlenmiş,yaldızlanan. 3.yerleşilmiş yer.
manṣūr: (Ar.) yardım görmüş.
manẓar: (Ar.) 1. nazar edilen, seyr edilen yer, tabiat. 2. görünüş, görünüm, göz önü. 3. yüz, sima, 4. gözbebeği.
manẓūr: (Ar.) bakılmış, görülmüş.
maʿrifet : (Ar.) 1. bilme, biliş, şuur. 2. hüner, maharet ve bunlarla yapılmış iş. 3. tasavvufta en üst mertebe olup Allah'ta yok olmadır.
māsivā: (Ar.) 1. Allah'tan gayrı bütün mahluklar. 2. bir nesneye göre diğer mahluklarınhepsi. 3. dünyalık şeyler.
maşnūʿ: (Ar.) sanatlı, süslü.2. sonradan yapılmış olan.
maʿşūḳ: (Ar.) sevgili, yar, sevilen kadın.
māt: (Ar.) satrançta mağlubiyet.
maṭar:(Ar.) yağmur.
maṭlaʿ: (Ar.) doğuş yeri ve zamanı.
maṭleb: (Ar.) 1. istek, istenen şey. 2. halledilecek, mesele, bahis.
maṭlūb: (Ar.) taleb olunan, istenilen. 2. Allah.
maṭrūd: (Ar.)kovulmuş, çıkarılmış, görevinden uzaklaştırılmış.
māye: (Ar.) 1. bir nesnenin özü, cevher, asıl. 2. mayAr.3. varlık, servet, tahsil, ilim.
maẓhar: (Ar.) 1. görmek için üstüne çıkılan yer, bir şeyin görüldüğü mahal. 2. nail olma, şereflenme. 3. tecelli yeri olan insan.
mebḥaş: (Ar.) 1. konu, mevzu 2. bölüm, bab, fasıl. 3. inceleme-araştırma yeri.
mechūd: (Ar.) 1. çalışılmış, gayret gösterilmiş. 2. kudret, dirayet, kuvvet.
mecmūʿ: (Ar.) toplam, yekûn.
mecrūḥ: (Ar.) yaralı.
medār: (Ar.) 1. etrafında dönülen nokta.2. yörünge. 3. dayanak, yardımcı. 4. kin ve husumeti gizleyip zalimlere dostluk sunma, yüze gülme.
meddāh: (Ar.) çök öven.
meded : (Ar.) yardım, yardım dileme.
mehcūr: (Ar.) ayrılmış, hicret etmiş.
mehdī: (Ar.)hidayete erdiren. Ahirzamanda geleceği haber verilen ulu kimse.
mehīb: (Ar.) heybetli, tesirli olan, korkunç kimse,yüz.2. arslan, şir.
meh-liḳā : (Ar. + Far.) ay yüzlü.
meh-rū: (Ar. Far.) ay yüzlü.
meh-veş : (Ar.) ay gibi.
mekīn: (Ar.) yaratan, Allah.
mekkār: (Ar.) hilekâr, aldatıcı.
mekkāre: (Ar.) 1. orduda yük taşıyan hayvan. 2. kira hayvanlarına yükletilmiş eşya veya mal. 3. dünya.
mekr: (Ar.) hile, düzen, aldatma
melāhat: (Ar.) güzellik, yüz güzelliği.
melāl: (Ar.) usanç, can sıkıntısı, ruhi eziklik, bıkkınlık.
melāmet: (Ar.) ayıplama, azarlama, yerme, çıkışma.
melceʿ: (Ar.) sığınacak, korunacak yer.

melekūt: (Ar.) 1.saltanat, azamet, ululuk. 2. ruhlar ve melekler dünyası.
memāt: (Ar.) ölüm, vefat, mevt.
memlū: (Ar.) ağzına kadar dolu.
menʿ: (Ar.) engelleme, savma, yakaklama, durdurma.
menām: (Ar.) uyku, düş, rüya.
mend: (Ar.) kelimelere eklenerek bir vasfı üzerinde taşıyan manasını verir.
menfūr: (Ar.) nefret edilen, iğrenç.
mengūş: (Ar.) küpe.
menḫūs: (Ar.) uğursuz.
meniş: (Ar.) huy, tabiat, mizaç.
menzil: (Ar.) konaklanan yer, yer, mekân, mesafe, merhale.
mer: (Ar.) 2. adam, erkek. 2. elli.
merām: (Ar.) arzu, talep, maksat, niyet.
mercān: (Ar.)denizde yaşayan kırmız kalker iskeletli bir hayvan ve bunun iskeletinde elde edilen süs eşyası.
mercāne: (Ar.) mercan benzeri, tanesi.
merd: (Ar.) 1. insan, erkek. 2. cesur, hamiyetli, mürüvetli.
merdūd: (Ar.) defedilmiş, çürütülmüş, lanetlenmiş, kovulmuş.
merkeb: (Ar.) binek, vasıta.
merṣiyye: (Ar.) 1. acı, hüzün, dram. 2. divan edebiyatında bu duyguları dile getiren tür.
mesā: (Ar.) akşam, akşamüstü.
meserret: (Ar.)sevinç, mutluluk, heyecan, coşku.
mesḫūr: (Ar.) büyülenmiş.
mesīḫ: (Ar.) şekli değiştirilmiş, başka bir şekle sokulmuş. 2. tuhaf, garip. 3. Hz. İsa
mesīḫā-dem: (Ar.)Hz. İsa gibi ölüleri diriltecek kadarnefesi şifalı olan.
mesmūm: (Ar.) zehirlenmiş, sokularak zehirlenmiş.
mesrūr: (Ar.) mutlu, mesut, bahtiyar.
mest: (Ar.) sarhoş, kendinden geçmiş.
mestāne: (Ar.)sarhoşça, şuursuzca.
mestūr: (Ar.) örtünmüş, gizlenmiş,kapalı.
mestūrī: (Ar.)gizliliğe mensup, Peygamber ve veliler de dâhil olmak üzere, kâinatta hiç kimsenin idrakinin ulaşamadığı ilâhî mahiyetin künhü. Gayb-ı Mutlak. Zât-ı Ehadiyyet.
mesʿūdiyet: (Ar.) mutluluk, bahtiyarlık.
meşām: (Ar.) burun.
meşḥūn: (Ar.)doldurulmuş, lebalep.
meşkūr: (Ar.) şükredilmiş.
meşreb: (Ar.) 2. şarap, meyhane. 2. huy, mizaç, karakter, yaratılış.
meşşāta: (Ar.) gelini süsleyen kadın.
metānet: (Ar.)dayanıklılık, sağlamlık.
meʿvā: (Ar.) 1. sığınılacak yer, melce. 2. yurt, konak, ev.
mevālī: (Ar.) 1. efendiler. 2. esirler, köleler. 3.Dost ve komşular, yardımcılar.
mevc : (Ar.) dağlar.
mevc-zen : (Ar.) dalgalı.
mevṣūf: (Ar.) 1. vasıflandırılmış. 2. tamlanan.
mevt: (Ar.) ölüm.
mevtā: (Ar.) eceliyle ölmüş kimseler.
mevzūn: (Ar.)ölçülü, tartılı, uyumlu, biçimli, manzum.
mey: (Ar.)şarap, mül.
meyān: (Ar.) miyan, ortadaki.
mey-gede: (Ar.) meyhane.
meżā: (Ar.) geçti.
meẓāhir: (Ar.) 1. görünme, tecelli etme yerleri. 2. varlıklar, mevcudat.
mezāyā: (Ar.) yetenekler, meziyetler.
mezbūḥ: (Ar.)bağı kesilmiş,kurban edilmiş.

meze: (Ar.) 1. lezzet, tat.1. hafif, basit yiyecek.
mezellet: (Ar.) bayağılık, alçaklık, adilik.
miḥen: (Ar.) mihnetler, acılar.
mihenk: (Ar.) altın- gümüş ayarını ölçen taş.
mihmān: (Ar.) misafir.
miḥnet: (Ar.) 1. acı, sıkıntı. 2. hüzün, gam, tasa.3. felaket, afet.
mihr: (Ar.) 1. güneş. 2. sevgi, muhabbet.
mihrāb: (Ar.) 1. camide imamın durduğu oyuk yer. 2. umut bağlanan yer. 3. sevgilinin kaşları, alnı.
mihribān:(Ar.)şefkatli, merhametli, sevgili.
mihricān: (Ar.) sevgili. 2. sanbahAr.3.eski bir iran bayramı.
mīnā: (Ar.)1. şarap şişesi. 2. gümüş üzerindeki renkli işleme. 3. billur cam.
Mirāc: (Ar.) 1. basamak, merdiven. 2. yükselme, göğe çıkma.
mirān: (Ar.) beyler, komutanlar.
mīr'āt: (Ar.) 1. ayna.2. tas. yokluk.
mīrlivā : (Ar.) tuğgeneral.
mirṣad: (Ar.) gözlem yeri, evi.
misk: (Ar.) misk denilen güzel koku.
miskin: (Ar.) 1. zavallı, aciz, beceriksiz, uyuşuk. 2. yoksul, kimsesiz. 3.cüzzamlı.
misl: (Ar.) denk, benzer.
müttefiḳ: (Ar.) ittifak edilen, uyuşulan.
miyān: (Ar.) 1. aradaki, ortadaki, mesafe.
mīzān: (Ar.) ölçü, terazi.
muʿallā: (Ar.) yüksek, ulu.
muʿanber: (Ar.) anber gibi kokan.
muʿattāl : (Ar.) terkedilmiş, kullanılmaz hâle gelmiş. 2. aylak, avare, işsiz.
muʿazzam: (Ar.) 1. çok büyük, koçman. 2. büyük, ulu.
muʿazzez: (Ar.) azis kılınmış, saygın, kutsal, muhterem.
mubāhaṭ: (Ar.) mubah olan şeyler.
muġbeçe: (Ar.) meyhaneci, çırağı, saki.
muḥāl: (Ar.) imkânsız, akıl dışı.
muḥarrem: (Ar.) 1. haram kılınmış. 2. kameri aylardan ilki, olan şure ayı ki Hz. Hüseyin Kerbela'da bu ay içerisinde Yezid tarafından hunharca şehid edilmiştir.
muḥarremiyye: (Ar.)Hz. Hüseyin Kerbela'da bu ay içerisinde Yezid tarafından hunharca şehid edilmesini ve bunun acısını ifade eden mersiyelerdir.
muḥaşşıl: (Ar.)oluşturan, meydana getiren.
muhḥavvel: (Ar.) değiştirilmiş, farklı bir biçime sokulmuş. 2. gönderilmiş, emanet edilmiş.
muḥibb: (Ar.) sevilen, sevgili, yar, dost.
muḥīt: (Ar.) 1. çevre, etraf, yöre. 2. sosyal çevre.
muḥkem: (Ar.) sağlam, kavi.
muḫtel: (Ar.) bozulmuş, halel gelmiş.
muʿīn: (Ar.) yardımcı, yardım eden.
muḳaddem : (Ar.) takdim, arz edilen. 2. önde bulunan, ileri giden. 3. önceliği olan, öncelikli. 4. saygın, üstün.
muḳarrer: (Ar.) kararlaştırılmış, kesin, sağlam. 3. onay verilmiş.
muḳavvis: (Ar.) kavisli.
mūḳīm: (Ar.) bir yerde yaşayan, sakin.
mūnis: (Ar.) dost, sevimli, cana yakın.
mūr: (Ar.) karınca.

murād: (Ar.) 1. istek, arzu, kam. 2. maksat, meram, ifadeye niyet edlilen şey.
murġ: (Ar.) kuş, tayr, ruh.
Murtażā: (Ar.) beğenilerek seçilmiş; Hz. Ali'inin lakaplarındandır.
Mūsā Rıżāī: (Ar.) 12. imamdan biridir.
muṣaffā : (Ar.) tasfiye edilmiş, temizlenmiş.
musammem: (Ar.) yapılmasına kesin karar veilmiş, mukarrer.
muṭāhhir: (Ar.) temizleyen, arındıran.
muṭarrā : (Ar.)1. kokulu, koku sürünmüş. 2. Taze.
muʿtekif : (Ar.) 1. köşesine çekilip ibadet eden, kendini ibadete adayan. 2. ramazanda camide ibadete çekilen kimse.
muṭlaḳ: (Ar.) 1. kayıtsız, şartsız, serbest. 2. muhakkak, mücerret, sırf. 3. behemehâl, elbette. 4. yalnız, tek.
muṭrıb: (Ar.) çalgıcı, çingene.
muttaṣıl: (Ar.) bitişik, sürekli.
muvāfıḳ: (Ar.) uygun, uyumlu, denk.
muvaḳḳat: (Ar.) vakitli, geçici.
muẓlim: (Ar.) karanlık, kapkara.2. bilinmeyen, şüpheli. 3. dehşetli, ürkütücü. 4. kara, uğursuz.
mużṭārib: (Ar.) sıkıntı ve ıstırap çeken.
mübāhat: (Ar.)övünme.

mübhem: (Ar.) belirsiz, kapalı, anlaşılmaz.
mübīn: (Ar.) 1. besbelli, ayan beyan. 2. iyi ve kötü ayırmasını bilen.
mücāzāt: (Ar.) cezalar, cezalandırmalar.
mücellā: (Ar.) parlak, ışıltılı, cilalı.
mücerred: (Ar.) 1.çıplak, yalın, açık. 2. yalnız, ek, münferit. 3. diğer bir şeyle karışık veya beraber olmayan, saf, halis. 4. bekâr.5. manevi ve itibari şey, soyut. 6. yalnız, ancak. 8. klasik edebiyatta noktasız harflerle yazılan eser.
mücmel: (Ar.) özlü, kısa, muhtasar, hülasa.
mücrim: (Ar.) günahkâr, hatalı, kabahatli.
müctebā': (Ar.) saygın, seçkin.
müdām: (Ar.) devamlı, sürekli.
müdārā: (Ar.)riyakârlık, ikiyüzlülük, mürailik, iyi geçinme.
müdīr: (Ar.) müdür, idare eden, yöneten.
müdrik: (Ar.) idrak eden, kavrayan, aklı eren, reşit, baliğ.
mü'esser: (Ar.)temsil edilmiş, kurum, kuruluş.
müfād: (Ar.) anlam, kavram, ifade edilmiş.
müfettih: (Ar.) fetheden, açan.
müfīd: (Ar.) 1. hayırlı, faydalı. 2.iyi anlatan, ifade eden.
müfred: (Ar.) 1. yalnız, bir, tek.2 basit, yalın. 3. bir tek beyit, şiir parçası. 4. teklik kişi.
müfredāt: (Ar.) 1. toplu bir şeyin ayrı ayrı parçaları, fertler.
mühlik : (Ar.)korkunç, tehlikeli, vefat ettirici.
müjgān: (Ar.) kirpik.
mükellef: (Ar.) çok emek ile hazırlanmış olan. 2. herhangi bir şey yükümlü olan kişi, kurum.
mükerreh: (Ar.) çirkin, tiksindirici olan.
mükerrem: (Ar.) saygın, muazzez,
mülāzım: (Ar.) bir yere, kimseye bağlanıp ayrılmayan. 2. bir sınıf ve

daireye girmek için maaşsız devam ve hizmet etme. 3. teğmen.
müsemmā: (Ar.) 1. isimlendirilmiş, belli bir isimle anılmış. 2.bir isimle isimlendirilen şey veya kimse. 3. Zatına mahsus İlâhî isimlerle adlandırılmış olan Allah.
melāk: (Ar.)Lütuf, muhabbet, sevgi.
mültecā: (Ar.) sığınılacak yer, penah, melaz.
mültemes: (Ar.) rica ve ısrar ile istenilmiş.
mültezem: (Ar.) gerekli görülen, farz ve vacipolarak görülen. 3. korunan himaye edilen.
mümāşāt: (Ar.) 1. yoldaş olma, birlikte gitme. 2. uyma, uyum gösterme.
mümteniʿ:(Ar.) sakınan, çekinen, imkansız.
münāfir: (Ar.) nefret edilen.
müncelī: (Ar.) aydınlık, parlak, ortada, apaçık.
müncer: (Ar.) 1. sonuçlanan, sonuca ulaşan. 2. sürgüne gönderilen. 3. bağlı ve ilişkin olma.
münevver: (Ar.) 1. ışıklı, parlak, aydınlık. 2. aydın, entelektüel. 3. açık, aydınlık,net.
münhārif: (Ar.) 1. doğruluktan ayrılan, sapan. 2. çürük, bozuk.
münḳād: (Ar.) ittaat eden, muti, ram olan.
münḳālib: (Ar.) 1.inkılab eden, dönen. 2. devrilen, yıkılan 3. başka şekle giren.
münḳatı: (Ar.) kesilmiş.
münker: (Ar.) inkar edilen. 2. Allah'ın hoşlanmadığı şey.
münkir:(Ar.) inkar eden.
münşī: (Ar.) bir nesir kaleme alan, münşi, muharrir, katip. vücuda getiren, yaratan.
münzel: (Ar.) indirilmiş
mürā'āt: (Ar.) 1. koruma, esirgeme. 2. yan gözle bakma.2. destekleme, himaye.
mürāyī: (Ar.) münafık, ikiyüzlü.
müreccah: (Ar.) tercih edilmiş, üstün tutulmuş olan.
mürekkib (Ar.) toplayan, bir araya getiren, biriktiren.
müretteb: (Ar.)tertip olunmuş, sıraya konmuş, uydurulmuş, kurulmuş.
mürsel: (Ar.)1.gönderilmiş. 2. peygamber. 3. uzun saç. 4. bir yazı türü.
mürüvvet: (Ar.) 1. mertlik, yiğitlik; bu kavramlar uygun hareket.
müsāvī: (Ar.) eşit, denk.
müselsel: (Ar.)1.aralıksız, zincir gibi birbirine bağlı olan. 2. musarra şiir.
müsemmā: (Ar.) 1. isim konulan. 2. çağrılan, maruf, malum.
müsned: (Ar.)bir şeyin üstüne dayanmış. 2. yüklem. 3. kapalı hece.
müstaḳar: (Ar.)durulan, yerleşen, istikrar bulan. 2. karar kılınan yer, bölge.
müstaḳim: (Ar.) doğru, ahlaklı, dürüst.
müstanṭıḳ: (Ar.)soruglayan, sorgu yargıcı.
müstefid: (Ar.) fayda gören, kazanan.
müstehzī: (Ar.) alaycı, herkesle eğlenen.
müşābih: (Ar.)aralarında benzerlik bulunan.
müşār: (Ar.) işaret edilen, gösterilen.
müşār'un-ileyh: (Ar.)adı geçen, kendisinden bahsedilen.

müşkil : (Ar.) sıkıntılı, zor, çetin, engel, bela.
müşkildār: (Ar.) sıkıntılı, zorlu, belalı.
müştāḳ: (Ar.) iştiyaklı, tutkulu.
müteʿāl: (Ar.) 1. büyük, yüce, ulu. 2. fizik hudutları, maddi bilgilerle anlaşılmayan, aşkın.
mütecellī: (Ar.) görünen, aşikar olarak peyda olan. 2. cilalanmış.
mütecessim: (Ar.) cisimleşmiş, gözle görülebilen.
müyesser: (Ar.) kolaylıkla elde edilen.
nā: : (Far.) hayır, yok manasında menfilik edatı.
nā-be-cā : (Far.)yersiz, uygunsuz.
nā-bedīd: (Far.)ortada görünmeyen, belirsiz, kayıp, yitik
nābercā: (Far.)uygunsuz,zamansız, sırasız.
nācī: (Far.)kurtulmuş, kurtuluşa ermiş.
nāçār: (Far.)1. çaresiz, ister istemez. 2. zorunda kalmış, zorla.3. zavallı, kimsesiz.
nādān: (Far.)alçak, cahil, bön, kaba, ahmak.
nā-ehil: (Far.)bir şeye liyakati olmayan.
naġamāt: (Ar.)nağmeler, şarkılar, neşideler.
nā-geh: (Far.) Ansızın, birdenbire.
naḫl: (Far.)ağaç, fidan.
naḫs: (Ar.) zayıflama, erime.
naḥs: (Ar.)1. uğursuzluk. 2. çirkin, berbat. 3. talihsiz, bahtsız.
naḫve: (Far.)çörek otu.
naḥvet: (Ar.) guru,azamet, kibir.
nāk: (Far.)eklendiği kelimeye sahiplik anlamı katan ek-kelime.
nā-ḳābil: (Far.)mümkün değil, yeteneksiz, cahil.
nāḳıṣ: (Ar.) eksik, noksan.
naḳī: (Ar.) temiz, pak, arı.
nāḳīṣe: (Ar.) eksiklik
nāle: (Far.)enin, figan, feryat, inilti.
nāliş: (Far.)inleme, figan,feryad.
nāme: (Far.)mektup, kitap.
nā-mizāc : (Far+Ar.) mizacı bozuk, huysuz.
nāmūs: (Ar.) 1. düzen, töre, kanun, hukuk, nizam. 2. nam, şan, haysiyet. 3. doğruluk, dürüstlük. 4. ırz, edep, ismet, iffet.
nā-mütenāḥī: (Far.) sonsuz, sonbulmayan.
nān: (Far.)ekmek.
nār: (Ar.) 1.ateş. 2. aşk ateşi.
nā-sāz: (Far.)uymayan, uygun düşmeyen, ters.
nā-sezā: (Far.)uygun düşmez, yakışıksız.
nāsīye: (Far.)dogmatizm.
naṣr: (Far.)yardım, destek, üstünlük.
nāsūh: (Ar.) içten, samimi, sadık, muhlis. 2. nasihat içeren, veren.
naṣūḥī: (Ar.) geri dönüşü olmayan tevbe ve tevbe edici.
nāsūtī: (Ar.) dünyaya özgü, insanlıkla ilgili.
nāşād: (Far.)hüzünlü, kederli, acılı.
nā-şüste:(Far.)temizlenmemiş,yıkanmamış.
nāṭıḳ: (Far.)konuşan, dile getiren, gösteren, ifade eden. 2. tas. Allah'ın insanda dile gelme durumu.
nātüvan: (Far.)güçsüz, hâlsiz.
nāvek: (Far.)ok.
nāzende: (Far.)nazlı, işveli, çıtkırıldım. 2. sevgili.
nāzenīn: (Far.)1. işveli, albenili. 2. büyük özenle yetiştirilmiş nazlı,

şımarık kimse. 3. ince yapılı, çıtkırıldım.
nebāt: (Far.)bitki.
necāt: (Ar.) kurtuluş, halas.
nedāmet: (Ar.) pişmanlık.
nedīm: (Ar.) 1. can ciğer arkadaş.2. bir topluluğu konuşmalarıyla vb. eğlendiren. 3. sohbet arkadaşı, yaran.
nefʿ: (Ar.) fayda, yarar.
nefer: (Ar.) 1. kişi, fert. 2.asker.
nefḫa: (Ar.) esinti, havanın esmesi. 2. güzel, latif koku. 3. nefes üfürme.
nefs: (Ar.) 1. öz, iç, can, ruh. 2. benlik, ego. 3. cinsel tutku.
nefs-i emmāre: (Ar.)insanı günah işlemeye sevk eden tutku.
nefy: (Ar.) sürgün etmek, sürgün cezası vermek.
nehār: (Ar.) gündüz.
naʿīm: (Ar.) cennet, bolluk, taze.
nekes: (Ar.) 1. cimri,pinti.2.alçak.
nem-nāk:(Far.) nemli.
nerīmān: (Ar.) 1. yiğit, pehlivan. 2. İran mitolojisinde Rüstem'in dedesi Sam'ın babası.
nesīm: (Ar.)1. yumuşak ve hafi esen rüzgâr. 2. tatlı, hoş, mülayim. 3. tas. Rahmani soluk.
neşr: (Ar.) 1. yaymak, dağıtmak. 2. yayımlamak.
neşve: (Ar.) 1. sevinç, neşe, coşku. 2. hafif sarhoşluk. 3. tas. manevi zevk, ilahi coşku.
nevʿ: (Ar.) tür, çeşit.
nevā : (Ar.) şarkı, sürud, ezgi, ahenk, beste. 2. huzur, ferah. 3. varlık, kuvvet, zenginlik. 4. kısmet, pay, nasip.
nevā-sāz: (Ar.) şarkıcı, çalgıcı.
nevāziş: (Far.)okşama, gönül alma, iltifat etme
nev-bahār: (Ar.) ilkbahar.
nevbet: (Ar.) 1. nöbet. 2.hastalık ateşi.
nev-civān: (Far.+Ar.)taze genç.
nevḥā: (Ar.) ölünün ardında feryad ederek ağlama.
nevm: (Ar.) uyku.
nevres: (Far.)taze yetişen, yeşeren.
nev-resīde: (Far.)yeni yeni olgunlaşmış, taze, genç
nevreste: (Far.)yeni yetişmiş, taze, körpe.
nezd: (Far.)1. yan, yakın, huzur, kat. 2. göre, nazarında, fikrince.
neẕẓāre: (Ar.)1.seyirci, 2. bakma, gözetme.
nidā: (Ar.) seslenme.
nifāḳ: (Ar.) ara bozma, fitne çıkarma.
nigāh: (Far.)bakış, bakma, göz.
nigār: (Far.)1.resim, suret. 2. resmedilmiş. 3. sevgili. 4. put, sanem.
nihād: (Far.)yaradılış, huy, mizaç.
nihāl: (Far.)taze yeni sürgün, fidan.
nihān: (Ar.) 1. giz, sır. 2. gizlenmiş, saklı, bilinmeyen.
nīk: (Ar.) iyi, güzel.
nīk-ḫaʿh: (Ar.) iyilik isteyen.
nīlī: (Ar.)Nil renginde, çivit rengi, mavi.
nīm: (Ar.) yarım.
niṣār: (Ar.)dağıtma, saçma, serpme.
nişāne: (Ar.)eser, iz, alamet.
noḳṣān: (Ar.) Eksik, kusurlu, eksiklik.
nuḳūş: (Ar.) nakışlar, süslemeler.
nuʿmān: (Ar.) 1. kan,dem, 2. arap hükümdarlarının lakabı. 3.imam-ı azamın lakabı. 4. gelincik.
nuṣret: (Ar.) 1. yardım, muavenet. 2. Allah'ın yardımı ve desteği. 3. zafer, başarı, üstünlük.
nūş : (Ar.)1. şarap, içki içen 2. tatlı bal.

nuṭḳ: (Ar.) 1. söz, kelam. 2. söylev, hutbe. 3. söyleme gücü ve kabiliyeti. 4. tasavvufi halk edebiyatında mistik şiir türü.
nükbe: (Ar.) harman, buğday yığını.
nümā: (Ar.) kelimeye gösteren, bildiren anlamı katan ek-kelime.
nümāyān: (Ar.) görünün, zahir olan.
nümāyiş: (Ar.)gösteri, göz boyama, şaklabanlık.
nüzhet: (Ar.) 1. eğlenme, keyif, zevk, safAr.2. mutluluk, sevinç, refah. olan Allah.
pākīze: (Far.) 1. tertemiz, kusursuz, lekesiz. 2. halis, saf.
pāk-zād: (Far.)Temiz asıllı, aslı temiz
pā-māl: (Ar.) ezilmiş, ayak altında kalmış, çiğnenmiş.
pāre: (Ar.)parça, kısım, tane, adet.
pās-pān: (Far.)gece bekçisi, ases, nigahban.
pāy: (Ar.)ayak, kök, dip, temel, kural, kaide.
pāyān: (Far.)sınır, uç, nihayet, kıyı, kenar.2. tas. sofinin birlik dünyası.
pāy-dār: (Far.) sabit, sağlam, ebedi, daimi, metin.
pāy-māl:(Ar.) 1. ayak altına alınmış, ezilmiş, çiğnenmiş. 2. aşağılanmış, horlanmış.
peder: (Far.)baba, atar.
pehlū: (Ar.)vücudunun kafes kısmının her bir yanından biri, kaburga bölümleri.
peleng: (Ar.) kaplan, panter.
pelīd: (Ar.) 1. çirkin, pis, bulaşık. 2. alçak, rezil, basit.
penāh: (Far.)melce, sığınılacak yer. 2. hami, koruyan.
penç: (Ar.) beş.
pend: (Ar.) nasihat, öğüt.
per ū bāl : (Ar.) tüy ve kanat.
perest: (Ar.) tapan, tapıcı manasında ek-kelime.
pergār: (Ar.) pergel.
pertev: (Ar.) ziya, nur, aydınlık.
pervā: (Ar.) korku, havf. 2. çekinme, içtinap, ihtiraz. 3. bağlılık, tekellüf, gaile.
pervāne: (Ar.) ışığın etrafında dönen gece kelebeği. 2. makine çarkının yaprağı. 3. mabeyn başkâtibi. 4. uçan, pervaz eden. 5. haberci, postacı. 6. tas. derviş.
perver: (Ar.) besleyen, büyüten, yetiştiren, terbiye eden manasında ek-kelime.
pes: (Ar.) 1. geri, arka.2. bu durumda, bundan böyle, öyleyse, o hâlde, şimdi.3. sonuç olarak. 4. yeter, kâfi. 4. sonra.
pesend: (Ar.) beğenme, hoşlanma, takdir etme. 2. ince iğne ve oya işi. 3. beğenen, beğenmiş anlamında ek-kelime.
pest: (Far.)alçak, aşağı, alçak. 2. yavaş ve hafif sesin durumu.
peydā: (Far.) açık, aşikar, görünür, meydanda olan. 2. elde bulunan, hazır, mevcut.
peygūle: (Far.) Köşe, bucak, kenar
peykān: (Far.)okun ucundaki sivri demirden kısım. 2. başak. 3. sevgilinin kirpiği
peyke: (Ar.) bir tür yalın kanepe.
peyker: (Ar.) yüz, çehre. 2. şekil, görünüş. 3. heykel, sevgili.
peymān: (Far.)yemin, ant, kasem.
peymāne: (Far.)içi kadehi.
peyrev: (Far.)izleyen, takip eden, arkasından giden.
peyveste: (Far.) ulaşmış, birlikte, sürekli, inkıtasız.
pīç: (Far.) büklüm, kıvrım, dolaşık.

pī-çā-pīç: (Far.) kıvrım kıvrım, karma karışık.
pinhān: (Far.)gizli, hafi.
pīr: (Far.)1.yaşlı, ihtiyAr.2. bir tarikatın kurucusu. 3. bir sanatın kurucusu, önderi.
pīrehen: (Far.)gömlek.
pīr-i muġān: (Far.)büyük tarikat lideri. 1. meyhaneci. 3. Mecusilerin başrahibi. 4. adamakıllı, iyice.
pīse: (Far.) alaca, saksağan.
pistān: (Far.) meme.
pīş: (Far.) ön, ileri, baş taraf.
pīşāne: (Far.) alın, cephe.
pīşe: (Far.) 1. sanat, meslek, iş, uğraş. 2. tabiat, huy, mizaç.
piyāle: (Far.) 1. şarap, bardağı, kadeh. 2.sevgili, yâr.
pūlād: (Far.) çelik.
pūsī: (Far.) buse, öpme.
pūyān: (Far.)1. koşan, koşucu. 2.dalmış, kendinden geçmiş.
pür: (Far.)çok, fazla, dolu. 2. sahip, malik
raʿb: (Ar.)1. doldurmak. 2. efsun, (sihir yapanlar okurlar.)
rācī: (Ar.) rica eden, yakaran. 2. umutlu, ümit eden.
raʿd : (Ar.) görk gürlemesi.
īrād: (Ar.) 1. getirme, söyleme. 2. gelir, kazanç.
Rāfiẓī: (Ar.)ŞiîMezhebi'nin bir kolu ve buna bağlı olan kimse, Kızılbaş.
rāh: (Ar.)yol, iz 2. meslek, tarik, tarz.
raḫşende : (Ar.) aydınlık, parlak, ışıklı.
rām: (Ar.) uyan, boyun eğen; Allah'a tam bağlı olan.
raʿnā: (Ar.) 1. hoş, güzel, latif, çekici, revnak, parlak. 2. geniş yapraklı ve göbekli gül 3. en güzel, çok iyi, pekâlâ.
rāvī: (Ar.) rivayet, hikâye eden.
ra'y: (Ar.) otlama, otlatma, gütme, 2.kendini verme.
rāz: (Ar.) sır, pinhan, mahfi.
refʿ: (Ar.) yükselme, yüceltme, yukarı kaldırma.2. lağvetmek, hükümsüz bırakmak.
refʿet: (Ar.) merhamet etme, şefkat gösterme.
refīḳ: (Ar.) arkadaş, eş, dost ,muavin, şerik.
reh: (Ar.) yol.
rehā: (Ar.) 1. bolluk, zenginlik. 2. gevşeklik. 3. varlık veya zengin olma.
reh-güzār: (Ar.) yoldan geçen.
reh-nūmā : (Ar.) yol gösteren
reh-zen: (Far.) yol kesen, haydut, şaki
remz: (Ar.) gizli işaret, bu işaretleri kullanarak anlatma, anlaşma. 2. bir sözün uzak anlamını kullanma.
rengīn: (Far.) değişik ve çarpıcı renkli. 2. yumuşak, güzel, tatlı, hoş. 3. süslü.
resīde: (Far.) 1. yetişmiş, olgunlaşmış, ermiş. 2. sonuçlanmış, bitmiş.
resm: (Ar.) 1. biçim, şekil, suret. 2. taslak, tertip, plan. 3. resim, fotoğraf. 4. tasvir sanatı. 5. tarz, usul, tertip.
reşk: (Far.) 1. gıpta ile bakma, kıskanma.2. kıskanılmış, hased edilmiş.
revā: (Far.) uygun, layık, münasip.
revān: (Far.) 1. giden, yürüyen, akan. 2. ruh, can, öz, cevher.
reviş: (Far.) 1. yürüyüş, yürüme tarzı.2. yöntem, tarz, üslub, stil, usul.
revnāk: (Far.) çekicilik, güzellik, zarafet.
revzān: (Ar.) pencereler.
reʾy: (Ar.)1. görüş, nazar, müşahede, düşünce, mütalaa.2. oy.

reyḥān: (Ar.) fesleğen denilen kokulu bitki.
rezm: (Ar.) kavga, cenk, muharebe.
rıḍvān: (Ar.) 1. kabul, rıza.2. sevinç, huzur, sürur, keyif. 3. büyük meleklerden biri.
ribāt: (Ar.) 1. menzil, konak, tekke. 2. ip, bağ. 3. düşünce, fikir.
ricāl: (Ar.) 1. erkekler. 2. yayalar.3. ileri gelenler, saygın kimseler.
riḍāʿ: (Ar.) 1. örtü, gömlek. 2. hırka, derviş postu.
rifʿat: (Ar.) ululuk, büyüklük, yücelik.
riḥlet: (Ar.) 1. bir yerden başka bir yer göçme, seyahat, 2. vefat, ölme.
riḫte: (Ar.)dökülmüş, akıtılmış.
rind: (Ar.) 1. dünya işleriyle uğraşan, kalender meşrep. 2. hovarda, eğlence düşkünü, harabati. 3. doğru ve namuslu, yumuşak huylu, vefakâr, yiğit. 4. derviş.
rişte: (Ar.) 1. makine ipi, ince iplik. 2. ilgi, bağ, münasebet.
riyāh: (Ar.)1. rüzgârlar.2. romatizmalar.
riyāż: (Ar.) bahçeler, yeşillikler.
rū: (Ar.) yüz, çehre, sima, ru.
ruḫ-sār: (Far.) yanak
rū'yet: (Ar.) görme, görüş, düşünce.
rūz: (Ar.) gün, gündüz.
rūze: (Ar.) oruç.
rūz-i maḥşer: (Ar.) hesap günü.
rūzigār: (Ar.) 1. zaman, vakit, aht. 2. yel, bad.
rübā: (Ar.) kapan, kapıcı anlamında ek-kelime.
rükn: (Ar.) 1.bir nesnenin güçlü ve sağlam yanı, temel direği. 2. sütun, kolon, direk. 3. yetkili, etkili, nüfuzlu kimse. 4. sözleşmenin geçerliliğini sağlayan şartlar.
Rüstem: (Ar.)İran mitolojinde Zal'ın oğlu, olan hükümdar, Efrasyab'la savaşmıştır.
rüsūm: (Ar.) resimler, vergiler.2.tören, merasim, gösteriş.
rüsvā: (Ar.) rezil, maskara, halk nezdinde itibarsız.
sā(y): (Ar.) 1. eklendiği söze gibi, kadar, benzer anlamını katan ek-kelime. 2. süren, sürücü anlamı katan ek-kelime.
Ṣābī: (Ar.) çocuk, tıfıl.
ṣabūḥ: (Ar.)sabah mahmurluğu bozmak için, içilen içki.2. sabah erken sağılan süt.
ṣad: (Ar.) yüz sayısı.
ṣadā: (Ar.) ses, avaz, yankı.
ṣādıḳ: (Ar.) 1. doğru hakiki, sağlam. 2. sadakatli.
ṣadr: (Ar.)1. kalp, göğüs. 2. baş, reis. 3. her şeyin evveli.
ṣafā: (Ar.) 1. temizlik, saflık, berraklık. 2. endişesiz, rahat, huzur, eğlence.
ṣafā-pezīr : (Ar.) safa veren.
ṣaf-der: (Ar.) düşmanın saflarını bozan asker, yiğit.
ṣaff: (Ar.) 1. sıra, dizi, silk. 2. bölük, nizami asker.
ṣāfī: (Ar.) 1. saf, duru, temiz, katışıksız. 2. samimi, saf. 3. sadece. 4. net miktar.
ṣafvet: (Ar.) saflık, arılık, paklık.
ṣaġār: (Far.) 1. şarap kadehi, piyale, ayak. 2. Allah'ın nuruyla dolmuş arif insan kalbi.
ṣaġyār: (Ar.)sağ olan.
ṣaḥābe: (Ar.) 1. sahipler. 2. Resul-i Ekrem'in yoldaşları.
sahā'if: (Ar.) sayfalar.
saḫār: (Ar.) kayalar, taşlar.
sahbā: (Ar.) şarap.

sāḥir: (Ar.) 1. büyücü, sihirbaz, büyüleyici, göz kamaştıran, fettan.
ṣaḥra: (Ar.) çöl, susuz ve bitkisiz geni yer, bayeban.
sāʿibe: (Ar.) başıboş bırakılmış hayvan.
sā'iḳa: (Ar.) 1. önüne doğru iten, sevk eden, süren. 2.güdü.
sā'il: (Ar.) 1. sual eden, soran, isteyen. 2. dilenci 3.akan, akıcı.
s̱aḳaleyn: : (Ar.) insan ve cin.
sāḳıt : (Ar.) 1. düşen, düşücü, düşmüş. 2. değerini yitirmiş, hükmü, kalmamış, hükümsüz. 3. düşük veya vakitsiz doğan bebek. 4. hukuki olarak mirastan mahrumiyet.
sāḳī: (Ar.)şarap veya su dağıtan. 1. pir, mürşit.
sāl: (Ar.) yıl, sene.
sālik : (Ar.) 1. yürüyen bir yoltakipeden. 2. mürit.
sālim: (Ar.) hasta, sakat olamayan; ayıp,kusur, noksan taşımayan. 2. korku ve endişe verici olamayan, emin.
sāmān: (Far.)1. varlık, servet, zenginlik. 2.güç, kudret. 3. huzur, rahat, aram.
Ṣamed: (Ar.) 1. açlığa ve susuzluğa tahammül eden. 2. yüce, ulu olan Allah.
ṣamṣam: (Ar.) 1. keskin olmak, keskin kılıç.
ṣanavber:(Ar.) çam fıstığı ağacı ve kozalağı. 2. sevgilinin boyu posu.
ṣānem: (Ar.) put, ikon; put kadar güzel sevgili.
s̱ānī: (Ar.) ikinci.
ṣāniʿ: (Ar.)yapan, yaratan, Halık. 2. sanat eseri oluşturan.3. Allah.
sanṭūr: (Ar.) kanuna benzeyen ve iki küçük topuzlu çubukla çalınan saz aleti.
saṭḥī: (Ar.) yüzeysel, üstünkörü. 2. dış yüzle ilgili olan.
saṭvet: (Ar.) 1. atak, hücum, saldırı. 2. acı kuvvet ve kudret.
ṣavāb: (Ar.) 1. doğruluk, dürüstlük, samimilik. 2. doğru, sağlıklı.
ṣavt: (Ar.) ses, sada, bang, avaz, nida.
saʿy: (Ar.) çalışıp didinme, gayret etme, uğraşma, geçimini temin için çalışmAr.2. koşma, hızlı yürüme.
ṣayd: (Ar.) 1. avlanma, avcılık. 2. av, av hayvanı.
sāye: (Far.) 1.gölge. 2. koruma, gözetme, himaye, kollama.
sāyebān: (Ar.) 1.gölgelik, üstü yaprak ile kaplı çardak. 2. hami, koruyucu.
ṣayyād: (Ar.) çok avlanan.
sebaḳ: (Ar.) ders.
s̱ebāt: (Ar.) karalı olma, yerinde durma, karalılık gösterme, sözünden dönmeme.
sebīl: (Ar.) 1. yol, büyük cadde, bulvAr.2. çeşme.
sebḳ: (Ar.) atlama, ilerleme, önceleme, geçme. 2. koşuda kazanan hayvan.
sebū: (Far.)testi, kap özellikle şarap için. 2. ilahi aşk testisi veya kadehi.
sebʿʾül-meṯānī: (Ar.) yedi ayetten müteşekkil FatihaSuresi.
sebz: (Ar.) yeşil, yeşil renkli.
sedd: (Ar.) 1. kapama, bağlama, tıkama.2. baraj, bent, su engeli. 3. koruma ve engelleme için çekilen duvar.4. mani, engel
sedīd: (Ar.) 1. doğru, hak, gerçek. 2. kapak.
sefīd: (Ar.) beyaz.
seḫā: (Ar.)cömertlik, el açıklığı.

sehī: (Ar.) cömertlik.
sükker: (Ar.) şeker.
sekrān: (Ar.) sarhoş, kendinden geçmiş.
selb:(Ar.) 1. kapma, zorla alma.2. kaldırma, giderme. 3. menfileştirme. 4. inkâr.
selīm: (Ar.) sağlam, kusursuz,doğru.
sem: (Ar.)zehir, ağı.
semen: (Ar.) yasemin çiçeği.
semen-sāy: (Ar.) yasemin kokulu.
semūm: (Ar.)vefat ettirici sıcak rüzgâr, sam yeli.
ṣenā: (Ar.) övme, methetme.
senc: (Ar.) tartan, ölçen, değerlendiren manasında ek-kelime.
senevī: (Ar.) yıllık, yıllık olarak.
seng: (Ar.) 1. taş, hacer. 2. tartı, ölçü, ağırlık.
ser: (Ar.) 1.baş, res. 2. önde gelen, mühim. 2. uç, kenar, nihayet, son. 4. tepe, dere.
serāpā: (Ar.) baştan ayağa, tamamen.
ser-ā-ser: (Ar.) baştan başa, bir uçtan bir uca.
ser-ʿasker: (Ar.) genelkurmay başkanı, komutan.
serāy: (Far.) saray, kasr.
ser-be-ser: (Ar.) baştanbaşa, baş başa.
serbeste: (Ar.) 1. başı örtülü veya kapalı, gizli.
serd: (Ar.) 1. kusursuz ve yerinde söyleme. 2. dile getirme, ifade etme.
serd: (Far.) soğuk, buz gibi. 2. sert, kaba, haşin, çirkin, kırıcı, hoyrat.
serdār: (Far.)kale komutanı, komutan.
ser-encām: (Far.)1. son, akıbet. 2. başa gelen, macera, serüven, olay.
ser-firāz: (Far.) başı yüksek olan, mağrur olan.
ser-fürū: (Far.)baş eğme, itaat etme.
ser-gerdān: (Ar.) başı dönen, ahmak, budala.
serḥād: (Ar.)sınır boyu, hudut.
serīr: (Ar.) taht, yatacak yer.
ser-mest: (Far.)sarhoş.
ser-nigūn: (Far.) 1. baş aşağı dönmüş, ters olmuş. 2. bahtsız, talihsiz.
ser-şār: (Far.) 1. ağzına kadar dolu, taşkın, malamal. 2. sınırı aşan, ileri giden.
ser-tā-pā: (Far.)baştan aşağıya.
ser-tīz: (Far.)uç veya baş tarafı keskin olan.
serv: (Ar.) servi ağacı.2. sevgili, boyu, endamı.
server: (Ar.) başkan, reis, ulu kişi. 2. en güzel örneği.
setr: (Ar.) örtme, kapama, gizleme.
settār: (Ar.)örten, günahları görmezden gelen Allah.
sevā': (Ar.) beraber olma, denk, eşit olma.
sevdā: (Ar.) şak, sevgi,tutkunuluk ve bundan mütevellit maraz, kara sevda.
seyf: (Ar.) kılıç.
seyl: (Ar.) sel, su taşkını. 2. şiddetle gelen şey.
seyrān: (Ar.)gezinme, gezip dolaşma, tabiata açılma, temaşa.
seyyād: (Ar.)avcı.
seyyid: (Ar.) 1. efendi, bey, Mevla, ağa, server. 2. Hz. Hüseyin'in soyundan gelen.
sezā: (Far.) uygun, yaraşır.
ṣıdḳ: (Ar.) 1. doğruluk, hakikat. 2. yürek temizliği.
ṣıġar: (Ar.) küçük olanlar.
ṣıḳlet: (Ar.) 1. ağırlık, giranlık. 2. sıkıntı, ıstırap.
sī: (Ar.) otuz.
sihām:(Ar.) oklar, hisseler.

silk: (Ar.) 1. iplik 2. sıra, dizi. 3. yol, meslek, tutulan yol.
silsile: (Ar.) zincir, zincirleme olan şey. 2. art arda gelen şeylerin oluşturduğu sıra. 3. soy, ocak. 4. şecere defteri. 5. sıradağ. 6. seri, dizi.
sīm : (Ar.) gümüş, gümüşten mamul, gümüş para.
sīmurġ: (Ar.)İran mitolojisinde Anka, Phonex de denilen efsanevi kuş.
sīne-çāk:(Ar.) göğsü şerha şerha olmuş, yüreği yaralı.
sinn: (Ar.)1.yaş, ömür derecesi. 2. dişler, dendan.
sipeh-sālar:(Ar.) serasker.
sipihr: (Ar.) 1. şans, talih. 2. gökyüzü.
sīret:(Ar.) 1. bir kimsenin iç durumu, tavrı, ahlakı. 2. biyografi, özgeçmiş. 3. yaşayış tarzı, ahlak.
sirīşk: (Ar.) gözyaşı.
sirḳat: (Ar.) hırsızlık, çalma.
sitem: (Ar.) 1.zulüm, haksızlık. 2. sıkıntı, eziyet. 3. çıkışma, paylama, hafif dokunaklı söz söyleme.
sīt: (Ar.) 1. ses, sada, çatırtı, patırtı, ün 2. şöhret.
sitem-kār: (Ar.) zalim, acımasız, haksızlık eden.
şiyām: (Ar.) oruçlar, oruç tutmak.
siyāset: (Ar.) 1. hükümet etme, memleket idaresi. 2. hak edenlere mucip cezayı verme. 3. idam cezası. 4. politika hayatı. 5. kurnazca iş ve hareket.
sū: (Far.) taraf, cihet, yan.
sū-be-sū: (Far.) bütün her yerde.
ṣubḥ: (Ar.) sabah, sabahın ilk ışıkları ve vakti.
ṣubḥa: (Ar.) 1. tespih, tespih tanesi. 2. heyula, güneşte görünebilen ince toz.
sūd: (Ar.) fayda, kar, kazanç.
sūd: (Far.)fayda, kâr:
ṣūfī: (Ar.) 1. tasavvufla uğraşan kimşe.2. sofu, zahit, müttaki. 3. kendini dünyadan arındırmış, ilahi bir mertebeye yükselmiş kimse.
ṣuḥbet: (Ar.) sohbet, dostluk, arkadaşlık, konuşma.
ṣunʿ: (Ar.) iş, kar, yapı, fiil, amel.
sūr: (Ar.) şehrin etrafına çekilen taştan yüksek
ṣūr: (Ar.)1. düğün, ziyafet, şenlik. 2. boynuzdan boru ki kıyamet günü melek-i kiramdan İsrafil üfleyecektir.
ṣurāḥī: (Ar.) uzun boyunlu su, şarapşişesi.
surḥ: (Ar.)kırmızı, kızıl.
sūzān: (Ar.) yakan, yakıcı.
sūzīş: (Ar.) 1. yanma, yakma. 2. etki etme, dokunmAr.3. yürek yanması, büyük acı.
sūz-nāk: (Ar.) 1.yakan, yakıcı. 2. etkili, müessir.
sübḥān: (Ar.) her türlü kusurdan ari ve münezzeh olan Allah.
sücūd: (Ar.) secde edenler, secde etmeler.
sükker: (Ar.)şeker.
sükūn: (Ar.) 1.durma,hareket etmeme, kımıldamama. 2. emniyet, rahat, huzur. 3. durgunluk, rakidlik. 4. dinme, durma.
sükūt:(Ar.) susma, söz söylememe. 2. tas. teslimiyet, huzur içinde sakin hayat.
süreyyā: (Ar.) 1. Ülker yıldızı. 2. asılmış avize.
sürūr: (Ar.) sevinç, mutluluk.
süvār: (Ar.) atlı, binili.
şabān: (Ar.) şaşkın, hayran, bön.
şād: (Ar.) sevinçli, huzurlu, mesrur.
şādī: (Ar.) gönül ferahlılığı, memnunluk, sevinçlilik, mesruruluk.

şādmānī : (Ar.)sevinç, mutluluk.
şāhān: (Ar.) 1. şahlar.2. şahin kuşu.
şāhenşāh: (Ar.) şahların şahı.
şāh-ı merdān: (Ar.)Hz.Ali. erkeklerin şahı manasına gelir.
şāhrāh: (Far.)1. büyük, işlek yol, anayol. 2. tartışılmaz doğru ve açık yol.
şāh-süvār: (Ar.) baş binici, iyi binici.
şaḳ: (Ar.) şimşeğin gökyüzünü yarıp geçmesi. 2. bitkinin çıması, bitmesi. 3. yarma, dalma.
şām: (Ar.) akşam.
şān: (Ar.) 1. durum, hâl, keyfiyet. 2. ululuk, azamet, mertebe. 3. hak, değer. 4. vazife. 5. şöhret, ün, itibar.6. nümayiş, gösteriş, çalım.
şaʿşaʿa : (Ar.) 1. ziya, parlaklık. 2. gösteriş, zahiri süs.
şāyeste: (Far.)layık, değer, münasip, müstehak.
şeb: (Ar.) gece.
şeb-ārā: (Ar.) geceyi süsleyen, gecenin güzelliği.
şebbān: (Ar.) gençler.
şebistān: (Ar.) 1. yatak, örtüsü, harem dairesi. 2. gece ibadetlerine mahsus oda.
şebnem: (Ar.) jale, çiğ.
şecāʿat: (Ar.) yiğitlik, bahadırlık, cesaret.
şedīd: (Ar.) şiddetli, sert, acımasız. 2. bela, felaket, büyük sıkıntı, musibet.
şefīḳ: (Ar.) şefkatli, merhametli, esirgeyici.
şek:(Ar.)şüphe, zan, tereddüt, güman, kuşku.
şeḳvā: (Ar.) şikayet etme, sızlanma, yakınma.
şemʿ: (Ar.) mum, çerağ.
şems: (Ar.) 1.güneş. 2. tas. nurani olarak zahir
şemşīr: (Ar.) kılıç, seyf, pala.
Şer: (Ar.)Allah'ın emri doğrultusunda oluşan kanuni nizam.
şerāre: (Ar.) kıvılcım.
şerer: (Ar.)kıvılcımlar.
şerḥ: (Ar.) 1. açma, ayrıma, açıklama.2. bir eserin kısım, kısım açıklanması.
şerīf: (Ar.) 1. şerefli,saygın, kutsal, asil. 2. Hz.Hasan'ın soyundan gelen kimseler.
şerm: (Far.) utanma, haya etme.
şerm-sār: (Far.) utanmış, mahcup olmuş.
şevḳ: (Ar.)1. çoşku, heyecan, aşırı arzu. 2. keyif, neşe, sevinç. 3. aydınlık, ziya, ışık
şevḳ-engīz: (Ar+Far.) coşku ve heyecan katan, neşe ve sevinç yaratan.
şevket: (Ar.) büyüklük, heybet.
şeydā: (Ar.) tutkun, divane, mecnun, giriftar.
şikāf: (Ar.) 1. yarık, yırtık, çatlak. 2. bir tür boyalı süsleme.
şikār: (Ar.) 1. avlanma.2. avlanan hayvan. 3. ganimet, çapul, talan sonucu düşmandan elde edilen mal. 4. değerli, ender bulunan şey.
şikem: (Ar.) karın, mide.
şikeste: (Ar.) 1. kırılmış, kırık, kırılma, kırmAr.2. yenilme. 3. bir tür hatt.
şimşīr: (Ar.) dört mevsim yeşil, sert olan; çeşitli eşyaların yapımında kullanılan bir ağaç.
şināsī: (Ar.) tanımayla ilgili, tanıyıcı.
şīr: (Ar.) aslan, esed.
şīrāze: (Ar.) 1.kitap ciltlerinde sayfaları bir arada tutan alt örgü. 1. nizam, temel. 3.bağ, örgü.
şitāb: (Ar.) acele, hızlı koşma, sürat, çabukluk.

şitāban: (Ar.) hızlı koşan, acele eden, süratli.
şīve: (Ar.) 1. naz, eda, tavır, işve. 2. konuşmAr.3.söyleyiş özelliği, ağız.
şīve-kār: (Ar.)işveli, alımlı, nazlı, cilveli, edalı.
şīven: (Ar.) yas, matem, hüzün, sızlanma,
şuʿarā : (Ar.) şairler.
şūḫ: (Ar.)1.cinsel cazibesi olan, hareketlerinde azade olan kadın. 2. neşeli, şen, oynak.
şuhūd: (Ar.) görmeler, görünenler.
şuʿle: (Ar.) alev, ateş ışığı.
şūm: (Ar.)uğursuz, meş'um, şom
şūr: (Ar.)1.tuzlu. 2. şamata, gürültü, kavga.3. kılıç, seyf.
şūrīde: (Ar.) 1.dağınık, perişan. 2. aşık, tutkun.
şükrān: (Ar.) teşekkür etme.
şürb: (Ar.) içme.
tā: (Far.) 1. –e kadar, -e değin, -e dek. 2. –den beri.
ṭāʿat: (Ar.)Allah'a ibadet etme.
tāb: (Ar.) 1. güçlü olma, sağlamlık, takat. 2. aydınlık, parlaklık, hararet. 3. körpelik, tazelik. 3. büklüm, kıvrım.
ṭabʿ: (Ar.) 1. yaratılış, miraç, tabiat, huy. 2. damga basma, mühür vurma. 3. kitap basma.
tabān: (Ar.) aydınlık, parlak, münevver.
tābiʿ: (Ar.) 1.birinin izinden, given , ona uyan. 2. bağlı, buyrukta olan, boyun eğen. 3.
taʿdād : (Ar.) sıralama, sayma, sayım.
taʿfīf: (Ar.) hafifletme.
taġāffül: (Ar.) gaflet gösterme, anlamamazlıktan gelme, düşüncesizlik etme.
taġyīr: (Ar.) değştirme, başkalaştırma.
taḥakküm: (Ar.)hükmetme, hakim olma duygusuna kapılma.2. güç ve kuvvet kullanma, zorbalık etme.
taḥarrī: (Ar.) gözden geçirme, irdeleme, araştırma.2. kontrol memuru, sivil polis.
taḥassür: (Ar.) 1. hasret çekme, özlem. 2. içi sızlama, ıstırap çekme.
taḥayyür: (Ar.) hayrete düşme, şaşakalma, kendinden geçme.
ṭāhī : (Ar.)çekilmiş, uzatılmış. 2. çokluk.
ṭāhir: (Ar.)temiz, arı, nazif, pak. 2. Allah'ın kötülükten arındırdığı imse.
taḥḳīḳ: (Ar.) hakikati arama, gerçek olup olmadığını inceleme, soruşuturma, gerçeği bulup ortaya çıkarma.
taḥlīl: (Ar.) analiz, çözümleme.
taḥmīs: (Ar.) ateşte kavurma, kızdırıp yakma.
taḥrīr: (Ar.) 1. yazma, kaleme almAr.2. deftere geçirme, kaydetme. 3. kitap yazma, eser kaleme almAr.4. hürleştirme, özgür kılma
taht-gāh: (Ar.) taht yeri, saray, başkent.
taḥvīl: (Ar.) 1. değiştirme, çevirme, tebdil. 2. ticarette bir tür senet.
taḫyīl: (Ar.) akla ve hayale getirme.
tāḳ: (Ar.) kemer ve kemer şeklinde olan her türlü yapı. 2. çardak. 3. kubbe, kümbet.
taḳbīl: (Ar.) saygıyla öpme, bus etme.
takdīs: (Ar.) 1. kutsama, hürmet verme, ululama.2. Allah'ı kusurdan münezzeh görme, ona hamd u sena etme.
taḳsīm: (Ar.) 1. kısım kısım ayırma, bölme, bölüştürme. 2. çalgılardan sadece biriyle yapılan fasıl. 3. bölme işlemi.

taḳtīr: (Ar.) damıtma, imbikten geçirme.
taḳvīm: (Ar.) 1. doğrulama, düzeltme, yoluna koyma, tertip ve tanzim etme. 2. yılın ay ve günlerini gösteren çizelge.
talʿat: (Ar.) 1. manzara, yüz, çehre, didar.2. güzellik, sevimlilik, cazibe. 3. aydınlık.
ṭāliʿ: (Ar.) tulu eden, doğan.
taʿlīḳ: (Ar.) 1. sevimli, şirin, güleryüzlü. 2. güzel söz söyleyen, fasih sözlü.
taʿlīm: (Ar.) **1**. öğretme, okutma, belletme. 2. askeri eğitim. 3. uygulamalı eğitim, meşk.
talṭīf: (Ar.) 1. lütuf ve ihsan etme, bir iyilik yaparak gönlünü alma.2. görevde yükseltme, rütbe ve nişan verme. 3. yumuşatma.
ṭamu: (i.) dam, bina, zindan, tuzak, duzah, cehennem.
taʿn : (Ar.) ayıplama, kınama.
ṭannāze: (Ar.) eğlenen, müstehzi.
tār ū mār: (Ar.) darmadağın, alt üst olmuş.
tār: (Ar.) 1. karanlık 2. saç teli. 3. bir tür saz.
tarāvet: (Ar.) tazelik, canlılık.
ṭarīḳ: (Ar.)1. yol, cadde. 2.manevi ve ilahi yol. 3. cadde. 4. vasıta, sebep, vesile. 5. yol, metot. 6. Alevilerde kutsal kayın ağacı sopası.
ṭarīḳāt: (Ar.)Allah'a ulaşmak için tutulan yol veya bu yollardan her biri. 2. yol, meslek, cadde.
taṣarruf: (Ar.) sahip olma, sahiplenme, temellük etme. 2. kendi keyfince hareket etme. 3. idareli kullanmAr.4. kadına cinsel tacizde bulunma.
taṣavvur: (Ar.) 1. zihninde kurma, göz önünde canlandırma.2. arzu, niyet, maksat.
taṣdiᶜ: (Ar.) baş ağrıtma, can sıkma, rahatsız etme
taṣrīʿ: (Ar.) 1. süratlendirme. 2.bütün dizeleri birbiriyle kafiyeli şiir.
taṭvīl: (Ar.) uzatma.
ṭavāf: (Ar.) 1.çevresini dolaşma.2. kabenin etrafını dolaşma.
tavṣīf: (Ar.)değerini ortaya koyma, niteleme.
ṭayr: (Ar.) kuş.
tayyīb: (Ar.) 1.iyi, hoş. 2.pek ala.3. sağlıklı olan.
taʿẓīm: (Ar.) ululama, büyük gösterme, hürmet etme.
taʿziye: (Ar.) 1.baş sağlığı dileme. 2. CaferilerdeHz.Hasan ve Hüseyin yası.
tebāh: (Ar.) 1. yıkılma, çökme, bitme, harap olma.2. bozuk, çürük.
tebāʿüd: (Ar.) uzaklaşma, uzak düşme, farklılaşma, ayrılma.
tebcīl: (Ar.) ululama, yüceltme, tazim, tekrim.
tebdīl: (Ar.) 1. değiştirme, başka bir duruma sokma.2. kimliği gizlemek için kıyafet değiştirme.
teberrā': (Ar.) 1. uzaklaşma, çekilme, sevmeyip yüz çevirme. 2. tas. Ehl-i Beyt'e muhalefet.
tebşīr: (Ar.) hayırlı bir haber veya müjde verme.
tecdīd: (Ar.) yeniletme, tazeleme.
teceddüd: (Ar.) yenilenme, tazeleneme.
tecellī: (Ar.) 1. görünme, zahir olma.2. kudret ve ilahi sırların mevcudat üzerinde akisleri. 3. Allah'ın lütfuna erme. 4. talih, kader.
tecrīd: (Ar.) 1. soyma, çıplak duruma getirme. 2. ayrı tutma, bir kenara

koyma, 3. tas. Allah'ayönelme, dünya işlerinden uzak durma.
tedvīr: (Ar.) 1. çevirme, döndürme. 2. yuvarlak yapma.3. düzenleme, çekip çevirme.
te'ellüm: (Ar.) kederlenme, acınma, dertlenme.
te'emmül: (Ar.) düşünme, etraflıca mülahaza.
teʿeṩṩür: (Ar.) 1. üzülme, hüzünlenme. 2. etkilenme, duygulanma.
tefevvuḳ: (Ar.) üstünlük, üstün olma.
tefvīż: (Ar.) 1. havale etme, uhdesine varme. 2. dağıtma, tefviz.
teḫālüf:(Far.)uymama, zıtlık, farklılık.
te'hīr: (Ar.) erteleme, sonraya bırakma.
tehlīl: (Ar.) kelime-i şehadeti söyleyip tekrar etme.
tehzīz: (Ar.) titretme, kımıldatma, sarsma.
tekāsül: (Ar.) tembellik, üşenme, ihmal.
tekebbür: (Ar.) büyüklenme, böbürlenme.
tekellüf: (Ar.)1. meşakattli bir işe katlanma, zahmete girme. 2. özenme, gösteriş yapma, gösterişlehâle getirmek için uğraşma.
tekrīm: (Ar.) saygıyla yüceltme, hürmet etme.
tekṩīr: (Ar.) çoğaltma, artma.
televvün: (Ar.) 1. renkten renge girme. 2. sebatsızlık, döneklik, ani değişme.
telkīn: (Ar.)1. birine bir şey anlatıp zihnine sokma.2. tas. müride şeyhin dua öğretmesi.
telsīm: (Ar.) öpme, dudaklarını öpme.
temāşā: (Ar.)1. bakıp seyretme, müşahede. 2. gezme, dolaşma. 3. Allah'ın sıfat ve esmasında tecelliyatını görme.
temcīd: (Ar.) 1. ululama, tazim ve tekrim. Allah'ı ulamamak için sabah ezanından sonra minareden okunan dua.
temevvüc: (Ar.) dalgalanma, çalkalanma.
temyīz: (Ar.) 1. ayırma, seçme ,tefrik. 2. ayırma yetisi ve becerisi. 3. iyiyi kötüden ayırma, hatadan arındırma.4. bir davanın bir üst mahkemede görülmesi.
tenezzül: (Ar.) 1. inme, seviyesine inme. 2. mütevazılık.
tenfīż: (Ar.) hâkim kılma, hükmünü geçirme.
tenhā: (Ar.) 1. yalnız, tek, vahit. 2. boş, hâli.
tensīb:(Ar.)uygun bulma, münasip görme.
tenşīd: (Ar.) şenlendirme, keyiflendirme.
tenvīr: (Ar.) aydınlatma, ışıklandırma.
tenzīl: (Ar.) 1. indirme, seviyesine getirme. 2. vahiy gelme. 3. çıkarma işlem. 4. kuran-ı kerim.
teraḥḥum: (Ar.) merhamet etme, acıma.
terāne: (Ar.) ezgi, makam, nağme, rubai.
terezzüḳ: (Ar.) Rızık edinme, rızkını kazanma, geçimini sağlama
tersā: (Ar.)Hristiyan, Nasrani, Hristiyan papazı.
tertīl: (Ar.) kuranı-ı kerimi usulüne ve kaidelerine göre okumak.
tesbīḥ: (Ar.)Cenab-ı Hakk'ı yüceltme ve het türlü nakiseden münezzeh kılma.
teshīl: (Ar.)kolaylaştırma.

tesḥīr: (Ar.) büyü yapma, göz boyama.
te'ṯīr: (Ar.) 1. iz bırakma, nişan koyma.2. etkileme, dokunma.3. yönlendirme, baskı altında tutma.
teşne: (Ar.) susamış, suya kanmamış. 2. arzulu, heveskâr.
teşrīf: (Ar.) 1. şereflendirme. 2. gitme, gelme, azimet.
teşvīş: (Ar.) karıştırma, karma karışık etme.
tetevvüc: (Ar.) taç giyme, başına taç koyma.
tevāne: (Ar.) tevani, gevşeklik.
teveccüh: (Ar.) 1. yüzünü bir tarafa döndürmek, doğrulma, bir yere doğru hareket etme.2. gelme, yanaşma yaklaşma.3. eğilim, meyil, muhabbet.
tevessül: (Ar.) 1. Cenab-ı Hakk'a yakın olacak amel işleme. 2. gizli olarak aşırma.3. sarılma, kullanma, baş vurma, müracaat etme.
tevfīḳ: (Ar.) 1. muvafık bulma, mutabık görme. 2. Allah'ın yardıma kavuşma.
te'vīl: (Ar.) 1. kapalı olan bir şey açma, yorumlama.2. bir sözü başka bir manaya çekme.
tevlīd: (Ar.) doğurma, dünyaya getirme. 2. vücuda getirme, sebepolma.
tezāyüd: (Ar.)fazlalaşma, yoğunlaşma.
tezyīd: (Ar.) fazlalaştırma, arttırma, çoğaltma.
tezyīn: (Ar.) süsleme, ziynetlendirme.
ṭıfl: (Ar.) çocuk.
tīġ: (Ar.) kılıç, şur.
ṭilkevi:(Ar.) tilkiye mahsus. tilkice.
tīr: (Ar.) ok.
tīşe:(Far.) balta, nacak, külünk, keser.
tīz : (Ar.) ince, keskin.
ṭorlaḳ: (Ar.)1. yeni ortaya çıkan, türedi. 2. sokaklarda yatan kimsesiz, serseri.
ṭuġyān: (Ar.) haddi tecavüz etme, sınırı aşma, zulmetme, serkeşlik, azgınlık. 2. fışkırma.
tūl: (Ar.)1. uzunluk, boy. 2. uzun müddet.
ṭūl-i emel: (Ar.) bitmez tükenmez hırs, arzu, açgözlülük.
ṭulūʿ: (Ar.) doğma, doğuş. 2. ortaya çıkma ,zuhur etme.
Ṭūr: (Ar.)Hz.Musa'nınAllah'ın hitabına mazhar olduğu mübarek dağ.
turāb : (Ar.)toprak.
ṭūṭī : (Ar.) papağan.
ṭūtīya: (Ar.) sürme.
tüvān: (Far.)güç, kuvvet.
ʿudvān: (Ar.) 1. düşmanlık, adavet. 2. zulüm, haksızlık.
ʿufūl: (Ar.) kaybolma, yok olma, batma.
uġru: (i) hırsız
uḳbā: (Ar.) 1. ceza.2. ahiret.
ʿulūm: (Ar.) ilimler.
ʿulvī : (Ar.) yüce, yüksek.2. göğe veya manevi aleme has.
ʿulyā : (Ar.) pek yüce.
ʿummān: (Ar.) okyanus, Hint denizi.
umūr: (Ar.) işler, maddeler, şeyler, emirler.
ʿunvān: (Ar.) bir kitap veya yazının başına yazılan yazı, ser-levhAr.1. bir kimsenin adı, sanı, kimliği. 3. şöhret.
urġān: (Ar.) kalın ip, ince halat.
ʿuryān : (Ar.) çıplak.
usūl: (Ar.)1. kökler, temeller, asıllar.2. bir bilimin veya tekniğin önceliği olan konusu, başlangıcı. 3 giriş, başlangıç. 4. yol, yöntem, tertip, metot.5. birinin soyundan gelme kimseler

ʿuşşāḳ : (Ar.) âşıklar.
ʿūyūb : (Ar.) ayıplar, kusurlar.
üftāde: (Ar.) düşkün, düşmüş, biçare, âşık.
ülfet: (Ar.) 1. alışma, kaynaşma, senli benli olma. 2. görüşme, konuşmAr.3. ahbaplık, dostluk. 4. alışkanlık hâline getirme, düşkünlük gösterme.
ümem: (Ar.) ümmetler.
ümm: (Ar.) anne, valide.
üstād: (Ar.) 1. uzman kişi, öğretmen. 2. bir bilim ve sanatta üstün yeri olan kişi.
üşküfte:(Far.) açılmış çiçek.
vākıʿā: (Ar.) vuku bulan hâl, cereyan eden madde. 2. ayrıca, üstelik.
vāḳıf: (Ar.) 1. bilen, bir konuya hâkim olan kimse. 2. ayakta duran. 3. bir şeyi vakfeden, bağışlayan kimse.
vāḳiʿ:(Ar.) vuku bulmuş olan.
vālā:(Ar.) yüksek, ulu, bülent.
vālih: (Ar.) şaşakalmış, şaşırmış, hayran. 2. tas. ilahi aşkta delilik derecesine ulaşan kimse.
vār: (Ar.) eklendiği kelimelere gibi ve sahiplik anlamı katan ek-kelime.
varaḳ: (Ar.) yaprak, sahife, mektup, tezkire.
vāreste: Ar.) kurtulmuş, azat, rahat, serbest.
vaṣf: (Ar.) vasfeden, bildiren, öğen.
vāṣıl: (Ar.) ulaşan, yetişen; Allah'a ulaşmış.
vāveylā: (Ar.) 1. eyvah, hayf, yazık. 2. çığlık, feryad, yaygara.
vażʿ: (Ar.) koyma, konulma.2. belirleme, tayin etme, kurma, icat. 3. kurma ortaya koyma.4. meydana koyma, ortaya çıkarma.5. duruş, tavır.
vecd: (Ar.)1. kendinden geçecek kadar heyecan durumu, trans. 2. ilahi aşkla kendinden geçme. 3. kederlenen.
vech: (Ar.) yüz, sima.1. biçim, üslup, tarz. 2. yüz, yüzey, satıh, üst. 3. sebep, vesile, münasebet.
vehbī:(Ar.)Allah vergisi olan şey, ilim.
vehm: (Ar.) müphem ve manasız korku. 2. belirsiz fikir 4. cüzi manaların anlaşılmasına yarayan bir idrak kuvveti.
velāyet: (Ar.) 1. velilik, ermişlik ve bu makama ulaşanların sıfatı. 2. başkasına sözünü geçirme. 3. sadakat, dostluk, Allah dostluğu.
verā:(Ar.) arka, arka tarafı, geri.
verā: (Ar.) insanoğlu, beşer. 2. evren
veş : (Ar.) gibi, benzer anlamlarını veren ek-kelime.
vifāḳ: (Ar.) uygunluk, aynı düşüncede olma, barış.
vilāyet:(Ar.) 1.dostluk, arkadaşlık. 2. bir şeyi kudretle kabul etme. 3. birine kefil olma.4. il.
vird: (Ar.) kutsal metinlerin belli bir sayı ve döngüyle okunması.
visāl: (Ar.) kavuşma, birleşme, sevdiğine kavuşma.
vuṣlat:(Ar.) varma, erişme, ulaşma.
vużūʿ:(Ar.) abdest.
yād: (Ar.) 1. hatırlama, anma.2. sözünü etme, dile getirme. 3. iz, işaret, nişan. 4. başkaları, ağyar.
yaḳīn: (Ar.) mesafe , münasebet ve zaman olarak araları fazla uzak olamayan. 2. akrabalığı olan. 3. çok benzeyen. 4. ulaşılmasına az bir şey kalmış olan, zamanolarak gerçekleşmesi an meselesi olan.
yāldız: (Ar.) genellikle altın ve gümüşten yararlanılarak yapılan süs. 2. yalandan, üstünkörü iş yapma, göz boyama.

yārān: (Ar.) dostlar, bir amaç için bir araya gelenler.
yāve: (Ar.) boş, saçma sapan söz, abes konuşma.2. sahipsiz hayvan.
yed: (Ar.) el, dest.
yeksān: (Ar.) 1. düz, bir, eşit, aynı. 2. uygun, benzer, mümasil. 3. sürekli.
yekser: (Ar.) tek başına.
yektā: (Ar.) benzersiz, bihemta, tek.
ye's : (Ar.) ümitsizlik.
Yezdān: (Ar.) 1. Allah. 2. Mecusilerde hayır ilahı.
żabt : (Ar.) 1. ele geçirme, hakim olma.2. kontrolü altında bulundurma.3. anlayıp kaydetme, yazıya geçirme. 4. silah gücüyle ele geçirme. 5. zorla, cebren alma, gasp. 6. işgal. 7. anlama, akılda tutma.8. hükmü geçme, gücü yetme, tutma, engel olma.
zāde : (Ar.) doğma, doğuş anlamında ek-kelime.
zādegān: (Ar.) asiller, soylular.
ża'f : (Ar.) zaaf, zayıflık, kırılgan nokta.
zāhid: (Ar.) aşırı sofu olup şuursuzca kendini dine veren kişi. 2. Kızılbaş olmayan.
zaḫm: (Ar.) yara, ceriha.
zā'il:(Ar.) zeval bulan, yok olan, mürur eden, baki ve daimi olmayan.
zāl:(Ar.) İran mitolojisinde Rüstem'in babası. 2. ak saçlı ihtiyar.
ẓalāl: (Ar.) gölge eden, gölgesi olan.
zār:(Ar.)1. ağlayan, inleyen. 2. ağlama, inleme. 3. güçsüz, zayıf, dermansız. 4. yer kavramı katan ek-kelime.
zārī:(Ar.) ağlama, sızlama, figan, feryat, inleme.
żarr: (Ar.) zararlı.
ẕāt:(Ar.) 1. kendi, bizzat kendi. 2. öz, asıl, cevher, ayn. 3. saygın, itibarlı kimse. 4. şahıs.
zebān: (Ar.) dil, lisan.
zebūn: (Ar.) güçsüz, zayıf, âciz.
zecr: (Ar.) zorla, zorlayarak
zehī: (Far.) Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
zemm: (Ar.) kötülüğünü söyleme, yerme, çekiştirme
zemzeme: (Ar.) nağmeli ses, nağme, ezgi
zenan: (Ar.) kadınlar.
zer-efşān: (Ar.) altın, ışık saçan
zerḳ: (Ar.) **1.** iki yüzlülük, riya, hile 2. Sufilerin giydiği mavi hırka.
zevāl: (Ar.) son bulma, sönme, ölme.
ẕev'il-kirām: (Ar.) temiz soya sahip ulu kimseler.
ẓahr: (Ar.)arka, sırt, kağıdın arka tarafı
zevḳ-yāb: (Ar+Far.) zevk sahibi, zevk alan.
zevrāḳ: (Ar.) kayık.
zībā: (Far.) süslü, güzel.
ẕibh: (Ar.) kurban edilecek hayvan, kurbanlık
zillet: (Ar.) Alçaklık.
zindegānī: (Far.) hayat, yaşam.
zinhār: (Far.) akın, aman, asla
zīr: (Ar.)aşağı, aşağı taraf.
zişt:(Far.) çirkin
zīver: (Far.) süs.
żiyā':(Ar.) ışık.
ẓuhūr: (Ar.) ortaya çıkma, görünme.
ẓulmet: (Ar.) karanlık.
zühd:(Ar.) Takva üzerine olma.
zühhād: (Ar.) Takva üzerine olanlar.
zülf:(Far.) saç.
ẕü'l-fikār:(Ar.) iki parçalı, bu manada Hz. Ali'nin kılıcının ismi olmuştur.
ẕü'l-kerem: (Ar.) kerem, ihsan sahibi

KAYNAKÇA

Mecmua-i Eş'ar Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9854

AÇA, Mehmet, Halûk GÖKALP, **Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi,** Kesit Yay., İstanbul 2012.

AK, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı,** C. I-II, Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001.

AKALIN, Şükrü Halûk, **Yazım Kılavuzu,** Türk Dilk Kurumu Yay., 27. Baskı, Ankara 2012.

AKÇA, Nesime Ceyhan, "mecmua-i Yâdigâr'a Gizlenmiş Harputlu İki Şâir",**Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Harput'a Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu,** Elazığ 14-16 Mayıs 2015, s. 93-102

Âkif Paşa, **Muharerat-i Hususiye**, Matbaa-i Ebuzziya, Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883.

AKKAYA, Hüseyin, **Nevres-i Kadîm ve Türkçe Divanı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.

AKKUŞ, Metin, **Nef'i Divanı,** Kültür Bakanlığı E-Kitap, 2018. (01.06.2019)

AKYÜZ, Kenan, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923,** İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2017.

ALDEMİR, Yaşar, **Behişti Divanı,** Kültür Bakanlığı, E-Kitap. (01.06.2019)

ALICI, Lütfi, "Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri",**KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi** C1, S2, Yıl: 2004, s. 56-63

Ali Nazima, Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati,** Türk Dil Kurumu, Yay., İstanbul 2009.

ALKAN, Serhan, **Şeyh Mustafa Zakâyî1nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin),** Erzurum 1993.

Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu – İnanç Kurulu Çalışmaları, **Muharrem Matem-i Dosyası,** 2007.

ALTIKULAÇ DEMİRDAĞ, Refika, **Nigar Hanım Toplu Şiirleri,** Salkımsöğüt Yay., Erzurum 2015.

ALTINOK, Baki Yaşa, **Turâbî Dîvânı ve Yanbolulu Ali Turâbî Baba,** Horasan Yay., İstanbul 2006.

ALTINOK, Mevlüt, **Rıfkî Divanı,**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.

ALTINTAŞ, Emine, **Hulusî Ömer Aydınî Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007.

ALTUNTAŞ, Hacı İsmail Hakkı, **Niayzi-i Mısri, Divan-ı İlahiyat ve Açıklaması,** Yer Belirtilmemiş 2010.

Anwar Ahmad, Nigar Dergisinin İsmine Esin Kaynağı Olan Türk Şair Nigar Bint-iOsman, **http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1052/12719.pdf,** s. 90-95

ARSLAN, Mehmet, **Bursalı İffet Divanı,** Kültür Bakanlığı E-Kitap, Ankara 2018. (30.03.2018)

ATİK, Hikmet, **Nakşî Ali Akırmanî Dîvânı (İnceleme-Metin),**Doktora Tezi, Ankara 2003.

AVCIL, Şükran, **XIX. Asır Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdī Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Ve Dîvânının Tenkitli Metni,** İstanbul 2010.

AYAN, Elif **Sürûrî ve Hezliyâtı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük),** Ankara 2002.

AYAN, Hüseyin, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni,**C. 1-2, Türk Dil Kurumu Yay., Anakra 2002.

AYDEMİR, Yaşar "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları,** 2007, Volume 2/3, s.122-137.

AYDEMİR, Yaşar, "Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü", **Türk Kültürü Dergisi,** S.464, 2001, s.731- 744;

AYDIN, Abdullah, **Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009.

AYDIN, Halûk, **Cevrî Divânı'nın Tahlili,**Yayınlanmamış Doktor Tezi, Balıkesir 2010.

AYDOĞAN, Saliha, **Sa'id Paşa Mîzânü'l-Edeb (İnceleme-Metin-Dizin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

AYGEN, Mehmet Saadettin, **Şair ve Mutasavvıf Güllâboğlu Muhammed Askeri,** Türkeli Matbaası, Afyon 1979.

AYNUR, Hatice, Müjgan ÇAKIR, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,** Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

AYPAY, A. İrfan, **Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1992.

AZAR, Birol, **Türâbî Divânı (Metin-İnceleme),** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ 2005.

AZARKAN, Muhammed Şerif, **Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon Ve Tahlil),** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2013.

BALOĞLU, Bekir Şahin, **Dinî Türk Mûsikîsi Beste Türlerinden Durak,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

BARDAKÇI, Ramazan, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı),** Yayınlanmamış Doktora Tezi,Ankara 2007.

BEDİÜZZAMAN, Fürûzânfer, **Mevlâna Celâleddin Mahmûd Mevlevî'nin "Külliyâtı Şems (Divân-ı Kebir)***,* C.1-9. Kütübhâne-i Millî-yi Îrân, 4. Baskı, İran 1378.

BEKTAŞ, Ekrem, "Nabî Muakkibi Diyarbakırlı Şairler", **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi,** Mayıs-2018 C.10 Sayı:2(20),s. 733-761

BEKTAŞ, Ekrem, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev, Hayatı-Sanatı, Divanının Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2002.

BİLKAN, Ali Fuat, **Nabî Divanı**,C.1-2, Akçağ Yay., Ankara 2011.

BULAN, Ayşe **Hāşimī, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nınTenkitliMetni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1993.

Bursalı Mehmet Tahir Efendi, **Osmanlı Müellifleri,** C. 1-2,Meral Yayınevi, İstanbul 1957.

CANSEVER, Sıddık, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni Ve Değerlendirmesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

Çankırılı Ahmed Talat, **Derdli, Hayatı ve Divanı**, Vilayet Matbaası, Bolu 1928.

ÇEÇEN, Mehmet Korkut, **Hâlet Bey Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2005.

ÇELİK, Nebi **Edirneli Şevki Divanı, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016.

DAĞLI, Muhtar Yahya**, Bektaşi Edebiyatından Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri,** İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1943.

DEDEBABA, Bedri Noyan, **Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik, C.3,** Ardıç Yay., Ankara 2000.

DEMİRAĞ, Refika Altıkulaç, **Nigâr Hamım Toplu Şiirleri,** Salkımsöğüt Yay., İstanbul 2015.

DEMİRBAĞ, Ömer, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 1999.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât,** Aydın 2010.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi,** Türk Dil Kurumu Yay., 9. Baskı, Ankara 2009.

DOĞAN, Kaya, **Sivas Halk Şairleri,** C.2. Sivas Valiliği Yay., Sivas 2009.

DOĞAN, Muhammed Nur, **Fuzûlî, Leyla vü Mecnun Mesnevisi,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)

ECE, Selami, Tahkiye **Açısından Hâşimi'nin Mihr u Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1996.

Enderunlu Vâsıf Dîvânı, h. 1257 / m. 1868.

ERCAN, Özlem, **Sâfî Dîvânı, Hayatı-Sanatı- Karşılaştırmalı Metin-Sözlük-Dizin,** Gaye Kitabevi, Bursa, 2014.

ERDEM, Melike, **Bursalı Talib ve Divanı-Tenkitli Metin ve İnceleme,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul1994.

ERDOĞAN, Kenan, **Diyarbakırlı Saʿīd Paşa Dīvānı,** Manisa 2004.

ERKİZ, Osman Nuri, **Şinasi, Hayatı, Sanatı ve Esreleri,** Kastaş Yay., İstanbul 1984.

ERTAÇ, Mehmet Bülent, **Ferdi Dîvânı (Metin-İncleme-dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2004.

ERÜNSAL, İsmail E., **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri,** Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Ankara 2018. (01.05.2019)

Erzurumlu Emrah Divanı, Matba'a-i Şems, Dersaadet, h.1332 / m. 1913.

Eşrefoğlu Rumi Divanı, Muhibb Matbaası, h. 1286/ m. 1869.

Eşrefoğlu Rumi, Cağaloğlu Yayınevi No:20, Fatih Matbaası, İstanbul 1967.

Fehmî Süleyman Divanı, h.1262 /m. 1845.

FELEK, Özgen, **(Antakyalı) Münif Divanı Tahlili,** Elâzığ 2010.

Füzûlî'nin Türkçe Divanı, h. 1286/ m. 1869.

GIYNAŞ, Kâmil Ali, **Pervane Beg Mecmuası,** C.1, İstanbul 2014.

GIYNAŞ, Kâmil Ali, "Şiir mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", **Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi,** S. 25, s. 245-260.

GÖÇGÜN, Önder**, Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 1999.

GÖÇGÜN, Önder, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler,** Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001.

Gulâmî Divanı, h. 1291/ m. 1874.

GÜLER, Mehmet, **Halil Nuri Divanı, Edisyon-Kritik-İnceleme,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009.

GÜLNAR, Özlem, **Hüsâm-zâde Feyzî Dîvânı(İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996.

GÜMÜŞOĞLU, Dursun, **Ahmet Edîb Harâbî Dîvânı,** Yaşamı ve Tüm Şiirleri, Can Yay., İstanbul 2013.

GÜNEŞ, Mustafa, **Hüznî Divanı II (İnceleme-Metin-İndeks),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1988.

GÜNGÖR, Esra, **Nuri İbrahim Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

GÜRBÜZ, İncinur Atik, "Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Ek", **TÜBAR**-XXXII-/2012-Güz, s.149-157

GÜRBÜZ, Mehmet, "Osmanlı Şiirinin Hazineleri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı", **Turkish Studies,** Vol. 8/1 (Winter 2013), s. 2709-2909.

GÜRBÜZ, Mehmet, **Şiir mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,** Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 99-113

Hâlet Mehmed Sa'îd Divanı, h. 1257/ m.1842

HAMAMİ, Erdal, **Râmî Dîvânı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2001.

HAYBER, Adülkadir, Hüseyin Özbay, **Muallim Naci'nin Şiirleri,** MEB Yay., İstanbul 1997.

Hersekli Arif Hikmet Divanı, h. 1283/ m. 1866.

Hüznî Divanı, h.1312/ m.1894.

İLBAK, Üzeyir, **Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

İNAL, İbn'ül-Emin Mahmud Kemal, **Son Asır Türk Şairleri,** C.1-4, Dergâh Yay., İstanbul 1988.

İPEKTEN, Halûk, **Eski Türk Edebiyatı, Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yay.,İstanbul 2009.

İPEKTEN, Halûk, Mustafa İSEN, Recep TOPARLI vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

İSEN, Mustafa İsen, Mecmua, **TDV İslam Ansiklopedisi,** C. 28, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2003.

KANMAZ, Fatma Esra, **Ömer Şevki Mardinî ve Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

KAPLAN, Mehmet, **Şiir Tahlilleri 1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e**, Dergâh Yay., İstanbul 1998.

KARACA, Oktay Selim, **Hāşimī, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995.

KARADAYI, Osman Nuri, "Şiirlerinden Hareketle Erzurumlu Emrah'ın Tarikat Çevreleri İle İrtibatı ve İlahî Aşk Anlayışı", **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,** S. 52, Haziran 2014, s. 215-242.

KARAGÖZ, Halil, **Askerî Divanı Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 1997.

KARAHAN, Abdülkadir, **Nef'î Divanı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.

KARAHAN, Leyla, "Dil Bilgisi Öğretiminde Örnek Seçimi", **Bahtiyar Vahapzade Hatırasına I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu,**, Bakü, 21- 24 Ekim 2010, s. 1-5

KARAKÖSE, Saadet, **Nev'î-zâde Atâyî Divanı,** Malatya 1994.

KARAKUŞ, Gülbeyaz, **Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Divanı,** Revak Kitapevi, İstanbul 2012.

KAVUTÇU, Fatma Zehra, **Râmî Divanı,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2010.

KAYA, Doğan, "Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail", **Alevilik Araştırmaları Dergisi,** S. 4, Ankara 2012, s. 223-238.

KAZAN, Şevkiye, "Klasik Türk Şairlerinin Dilinden Beddualar", **Turkish Studies,** 2009, s.777-821

Kemāl Paşazāde Divanı, İkdam Matbaası, Dersaadet, h. 1313/ m. 1895.

KEMİKLİ, Bilal, "Haşimi Kitaplığında Bir Cönk", **Milli Folklar Dergisi**, Yıl 12; S.48, s.27-36

KILIÇ, Muharrem, **Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1995.

KILIÇ, Müzahir, Mehmet ATALAY, "Şeyh Vasfi ve Cezebât Adlı Eseri", **Doğu Araştırmaları 8,** 2011/2 Gazel 18, s. 63-92

KİRİŞ, Fatma Betül, **Bulgurluzade Rıza'nın Müntahabat-ı Bedâyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2009.

Koca Râgıp Paşa Divanı , h. 1152/ m. 1739.

KOCABEY, Sedat, **Osman Nuri Paşa Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2014.

KOLCU, Ali İhsan, **Tanzimat Edebiyatı 1 / Şiir,** Salkımsöğüt Yay., İstanbul 2107.

KÖKSAL, M. Fatih, "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi** / 2009-50, s.77-135.

KÖKSAL, M. Fatih, Osmanlı Şiirinin Hazîneleri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı, **Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı,** Ankara. 30 Haziran 2012.

KÖKSAL, M. Fatih, Şiir mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP), **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII.**

KÖSEOĞLU, Sinan, **Zekāyī Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997.

Kuddusî Divanı, Dersaadet Matbaası, Tab^{c}-ı Sani, İstanbul h.1313/ m. 1895.

KUTLU, Şemseddin, **Şair Derdli,** Tercüman 1001 Temel Eser 133, C.1-2, İstanbul 1979.

KUTLU, Şemseddin, **Derdli,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

KÜÇÜK, Sabahattin, **Baki Divanı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)

KÜÇÜK, Sabahattin, **BakiDivanı,** Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1994.

MACİT, Muhsin, **Nedim Divanı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)

MEMİŞ, Nuray, **Ferdī Abdullah Efendi Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Manisa 2008.

MENGİ, Mine, **Eskit Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi-Metinler),** Akçağ Yay., 20. Baskı, Ankara 2014.

Muallim Naci Külliyatı 1, Şiirler (Ateşpare ve Şerare), Yeni Zamanlar, İstanbul 1996.

Muallim Naci**, Ateşpare,** Temsil-i Sani, , Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883.

Muallim Naci, **Füruzan,** h.1301/ m.1883.

MUMCUOĞLU, Banu**, Şeyhülislam Akhisarî Vassaf Abdullah Efendi, Hayâl-i Behçet-Âbâd (İnceleme-Metin-Sözlük),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Manisa, 2006.

Nef'î Divanı, h. 1269/ m.1852.

AKKUŞ, Metin,**Nef'î ve Siham-ı Kaza,** Akçağ Yay. İstanbul 1998.

OKATAN, Halil İbrahim, **Sürûrî Divanı,** Ankara 2012.

OKÇU, Naci, **Şeyh Galib Divanı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)

OKUR, Naci, **Harputlu Divan Şairleri,** Manas Yay., Ankara 2013.

OKUR, Naci, **Harputlu Şair Hacı Hayri,** Elâzığ İzzet Paşa Vakfı Yay. Elâzığ 2004.

ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı,** Akçağ Yay., Ankara 2000.

ÖZALP, Ahmet, **Bilgelikler Divanı**, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay.,İstanbul 2012.

ÖZKÖSE, Kadir, **Abdulkadir Gûlamî'n Hayatı ve Tasavvufî Düşüncesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2008.

ÖZMEN, İsmail, **Alevi-Bektaşi Şiiri Antolojisi,** C.1-4, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1998.

ÖZTELLİ, Cahit, **Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri,** Özgür Yay., İstanbul 2012.

ÖZTÜRK, Yaşar Nuri, **İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadalı İbrahim Halveti,** Yeni Boyut Yay., İstanbul 2013.

PARLATIR, İsmail, **Fuzulî Türkçe Divan,** Akçağ Yay., Ankara 2012.

PARLATIR, İsmail, **Osmanlıca Türkçesi Sözlüğü,** Yargı Yayınevi, Ankara 2011.

PEKİN, Nermin Suner, **Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 2007.

Pertev Mehmed Said Paşa Divanı, h. 1256 m. 1840.

REDHOUSE, James W. **Müntahabât-i Lügât-i Osmâniye,** TDK Yay., Ankara 2009.

SARAÇ, M. A. Yekta, "Şiir Tenkidine Dair Bir Örnek", **İstanbul Üniversitesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi**, C. 29. 2000 s. 245-26

SARI, Mehmet, **Askerî Muhammed, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,** Afyon Kocatepe Üniversitesi. Yayın No. 64, Ankara 2007.

SARIÇİÇEK, Ramazan, "Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir mecmuası: Çizgili Defterden Notlar-I-II", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 8/1 Winter 2013, Ankara-Turkey p. 429-483

SERTAÇ, Mehmet Bülent, **Ferdi Divanı (İnceleme-Metin-Dizin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2004.

SEVGİ, Ahmet, Hakan SEVİNDİK, **Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı,** Palet Yay., Konya 2016.

SEVGİ, Yavuz**, Cemaleddin Mahmud Hulvî Divanı (Metin-İnceleme), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul 2012.

SEVİNÇ, Muhammet "Kuşadalı İbrahim Halvetî'nin Nutk-ı Şerif'ine Yapılmış Besteler", **Turkish Academic Research Rewiev**, C.2, S.2, s. 83-104, Haziran-2017.

SUNGUROĞLU, İshak, **Harput Yollarında,** Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yay.,C. 2, İstanbul 1959.

ŞAHİN, Ebubekir Sıddık, **Keçeci-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr,** Doktora Tezi, Ankara 2004.

ŞEN, Fatma Meliha, **Beglikçi İzzet Bey Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995.

Şemʿi Divanı, h. 1290/ m.1873.

ŞENDÖŞEYİCİ, Özer, Akdağ, Ahmet, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylī ve Şiirleri,** Gece Kitaplığı, Ankara 2014.

Şinâsî Dîvânı, Matba'a-yi Ebu'z-Ziyâ, Konstantiniye, h. 1303/ m.1885.

TANPINAR, Ahmed Hamdi, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi,** Yapı Kredi Yay., İstanbul 2006.

TANYILDIZ, Ahmet, "Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research,** C 5, S 21, Bahar 2012, s. 224-239

TARLAN, Ali Nihad, **Şiir mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî - Şem'î – İşretî,** İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1948.

TAŞDELEN, İshak, **Şevḳī Hasan Tahsin İstanbulî Divanı (Transkripsiyonlu Metin ve Sadeleştirme)** , Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2014.

TEK, Recep, **Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri,** Erciyes Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 2011.

TEZCAN, Esma, **Şevkî İbrâhîm Efendi Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007.

TOPARLI, Recep, **Şemmseddin Sivasî Divanı,** Sivas Belediyesi, Sivas 2015.

TULUM, Mertol, **Nev'î Divanı,** İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1977.

TURAN, Ahsen, Âşık Geleneği İçinde Ermeni Âşık Sarkis Zeki, **Millî Folklor,** 2003, Yıl 15, Sayı 60, s. 179-183

Türabî Divanı, Tophane-i Amire Matbaası, h. 1294/ m. 1877.

ULUCAN, Mehmet, **Muvakkit-zâde Mehmed Pertev-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili,** Doktora Tezi, Elâzığ 2005.

ÜNAL, Bihter, **Virani Dede, Fakr-name (İnceleme, Metin, Dizin),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006.

ÜNLÜTÜRK**,** Nesrin, **Hāşimī Emir Osman Divançesi (Muhteva-Metin-Tahlil),** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.

VAKTİDOLU, Adil Ali Atalay ,**Erzurumlu Halk Ozanı Noksanî Baba**, Can Yay., İstanbul 1997.

VAKTİDOLU, Adil Ali Atalay, **Vîrânî Divanı ve Risalesi (Buyruğu),** Can Yay., İstanbul 1998.

VAKTİDOLU, Atalay, Adil Ali, **Seyyid Nizamoğlu, Hayatı-Eserleri-Divanı,** Can Yay., İstanbul 1990.

YAĞCI, Şerife, **Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1993.

YAKICI, Ali, **Niyâzî-i Mısrî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985.

YARBA, Nizamettin, **Faik Reşat'ın Yeni Letâif-i İnşa Yahut Muharrerât-ı Nadire ile Muharrerât-ı Nadire Yahut Hazine-i Müntahabât İsimli Antolojilerinin Çeviri Yazısı Ve İncelenmesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2011.

YAZAR, İlyas, "Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri", **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu,** 18-20 Eylül 2003, s. 255-264.

YEĞİN, Abdullah, İsmail HEKİMOĞLU, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat,** TÜR-DAV Yay., İstanbul 1999

YENİKALE, Ahmet, **Sünbül-Zâde Vehbî Divanı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Kahramanmaraş 2012.

YILDIRIM, Metin, **Priştineli Nurî ve Divanı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.

YILMAZ, Ayşe, **Nûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvanı ve Dîvanının İncelemesi,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2010.

YILMAZ, Halime, **Üsküdarlı Sirrî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2015.

YORULMAZ, Hüseyin, **Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989.

YURTTAŞ , M. Nurullah, **FeyzîHalil Bey Divânı Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007.

Zatî Divanı h. 1257 / m. 1841.

Zihnî-i Bayburdî Divanı, h. 1293/ m. 1876.

Zihnî-i Çermikî Divanı, h. 1291/ m. 1874.

Ziya Paşa, **Eş'ar-i Ziya,** h. 129 8 / m. 1880.

Elektronik (web) Kaynaklar:

http://mecmualar.tr.gg

http://yazmalar.tr.gg

https://islamansiklopedisi.org.tr

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi

https://archive.org/details/university_of_toronto

https://acikerisim.tbmm.gov.tr

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr

https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr

https://www.hathitrust.org

https://www.worldcat.org

https://dergipark.org.tr

http://www.yedinota.com

https://turuz.com

http://tebdiz.com

http://tdk.gov.tr

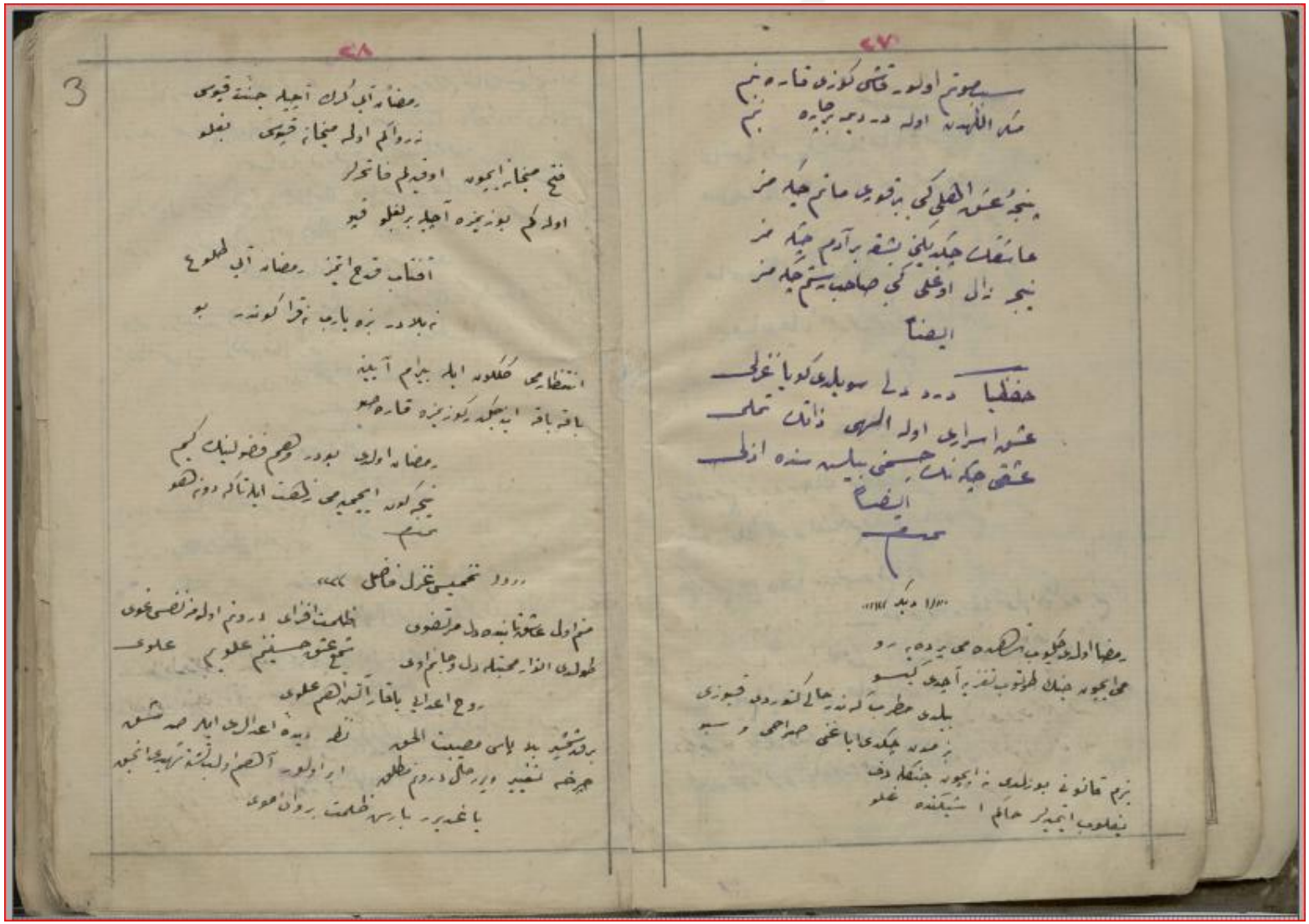
http://lugatim.com

http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr

MECMUANIN ASIL METNİ

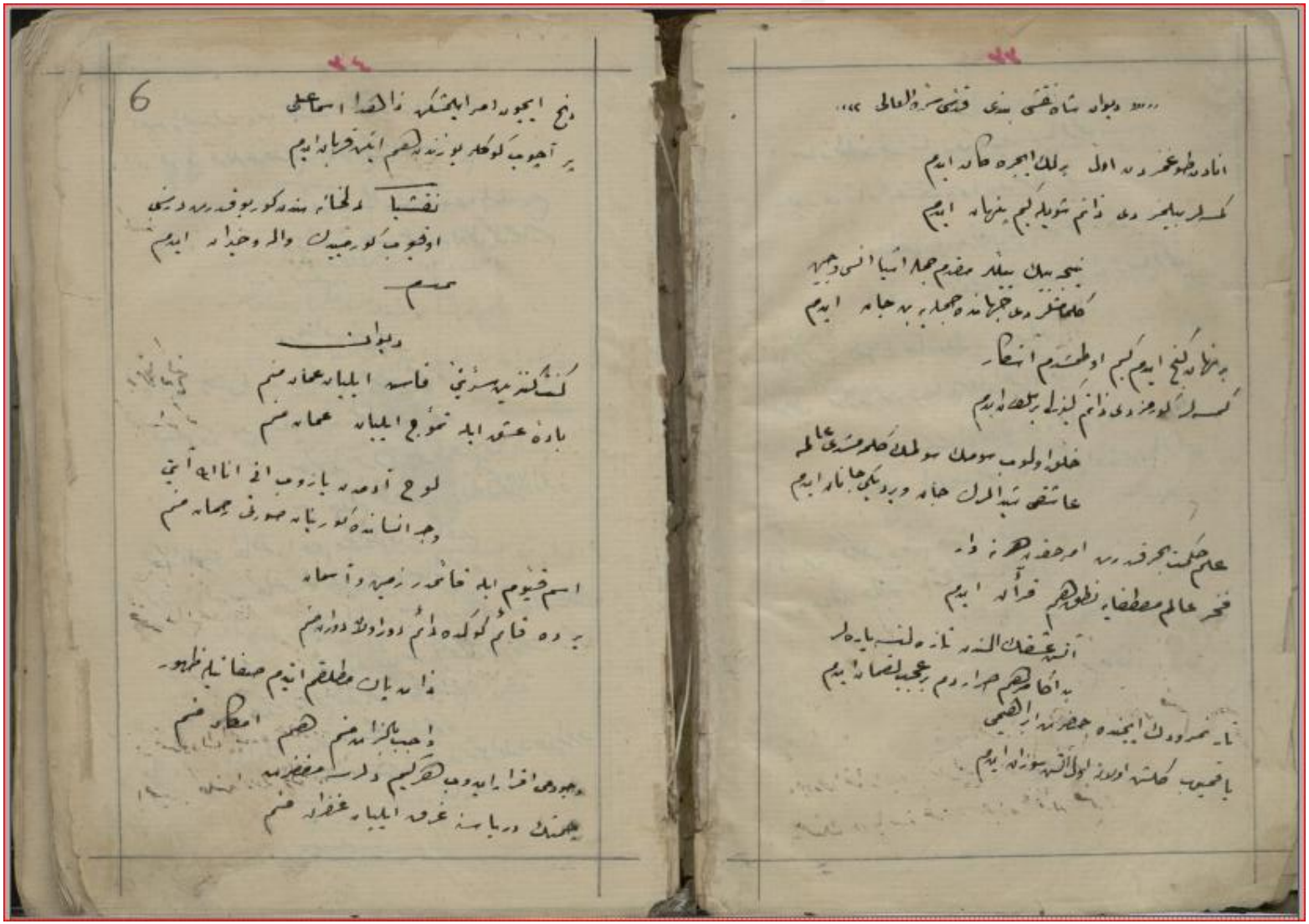
1b-2a[848]

[848] Mecmuanın bütün sayfalarında cetvel vardır. Numune olarak ilk sayfa cetveliyle verildi. Diğer sayfalarda ise daha geniş ebat için cetvel çıkarıldı.

3b-4a

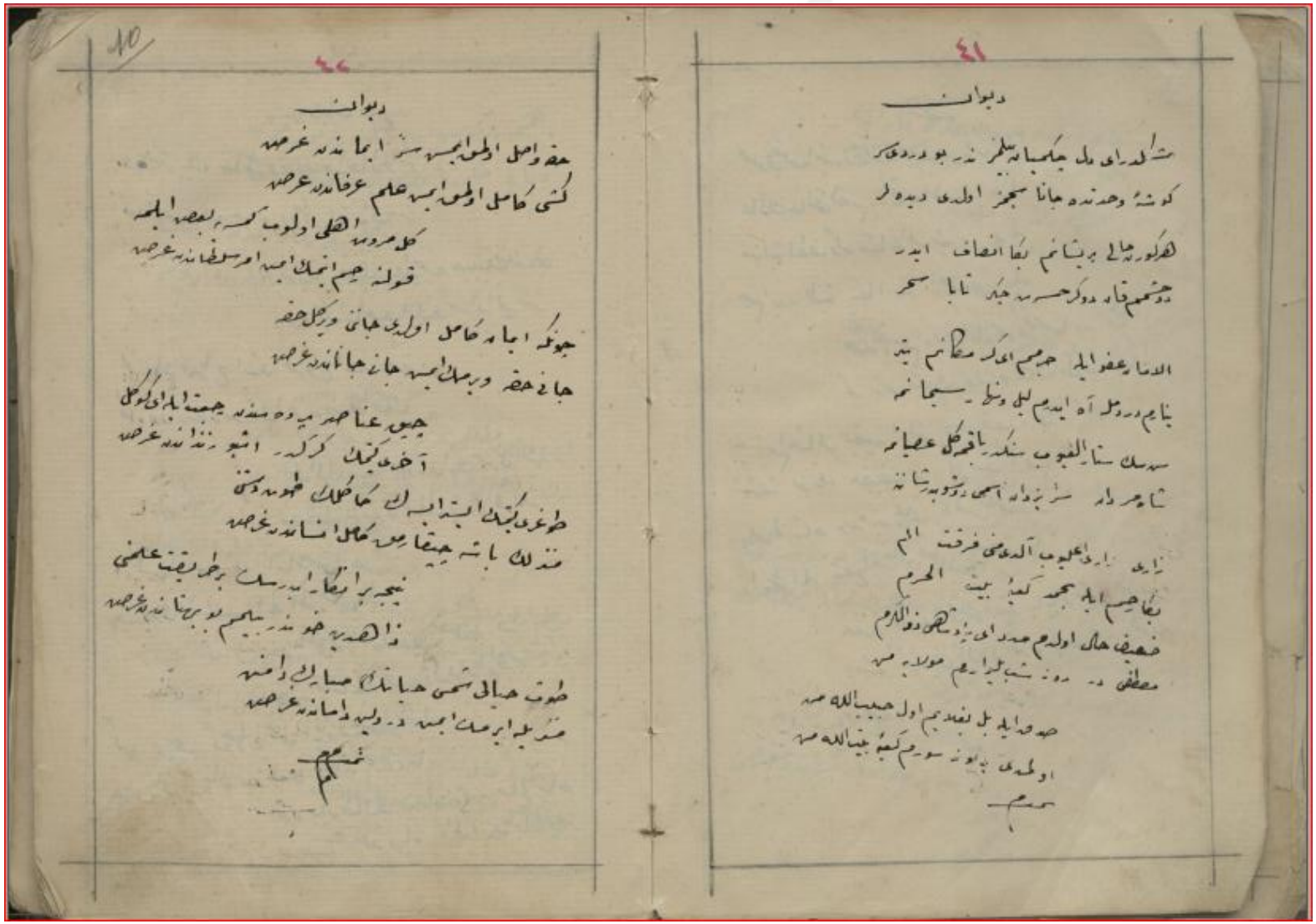
4b-5a

6b-7a

7b-8a

8b-9a

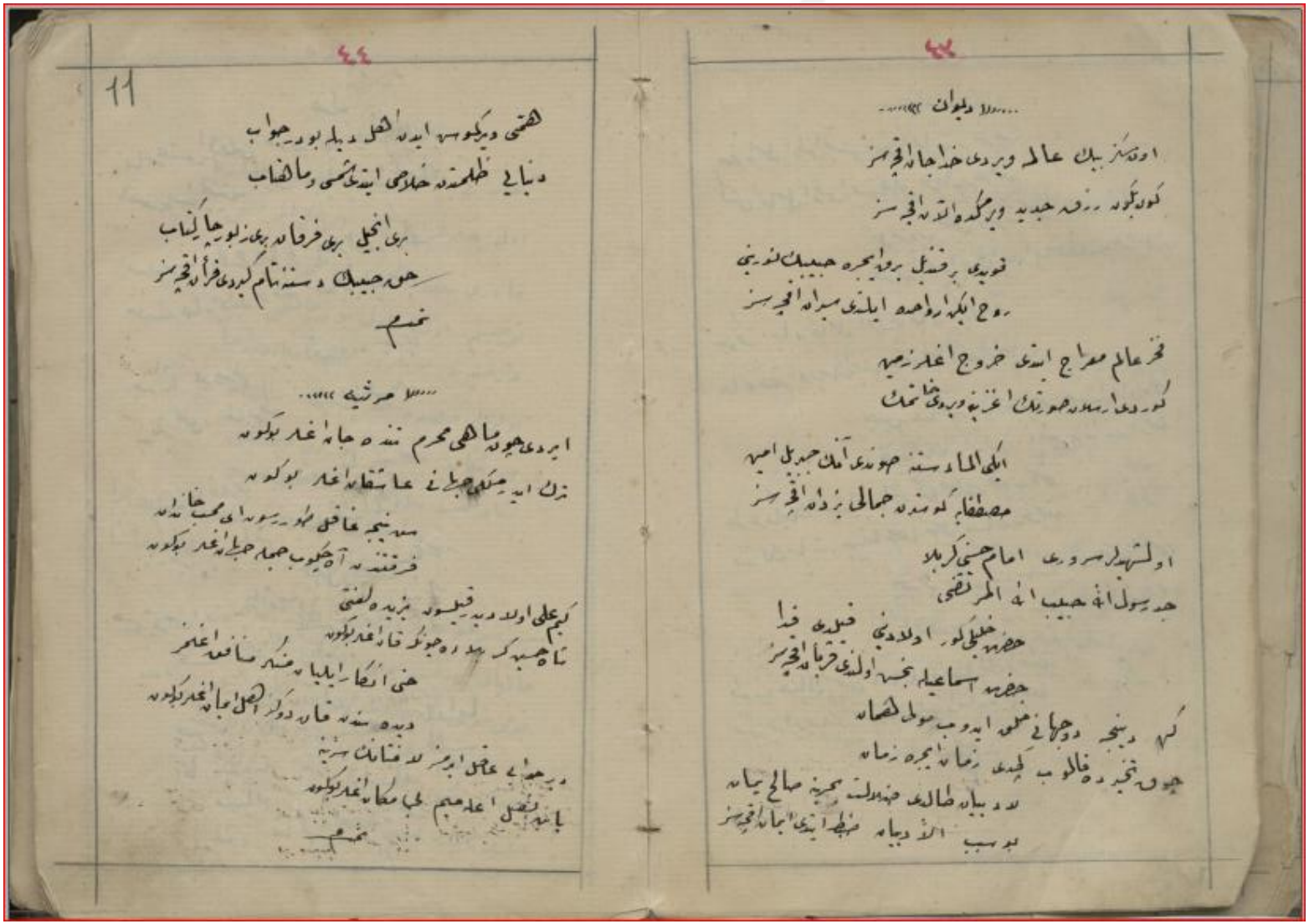
٤١

ديوان

٤٢

ديوان

10b-11a

٤٤

..... « ديوان » .....

اودسكز بيك عالم ويردى خدايا نه قيمسز
كوندكوده .. نغمه جديده ويركده انده قيمسز

نويدى بر قبيل بروايجره حبيبك اندنبى
روح ايكه اراحه ايلدى مبداه انجيمسز

فخر عالم معراج ايدى خروج اغلدى سيه
كوردى سلام حق ايدى اغلدى ويردى ثنالك

ايلكى الماد سنه حق ايدى آمنك جبريل امين
مصطفايه كوندده جمالى يزداه انجيمسز

اولشهيد سرورى امام حسين كربلا
جد رسول الله حبيب الله المرتضى

خليلى كور اولادينى قيلدى فدا
حضرت اسماعيل بخت اولدى قربانه انجيمسز

كيم دينجه دوجاى ملجا ايدوب مولى لقصاده
جوف تجرده قالوب قيلدى زمانه ايجره زمانه

لد بيانه طالدى خيمه دولت يمينه صالمى بيانه
بو سبب الله وبيانه مرجع ايدى ايانه انجيمسز

٤٤

11

اهتمى ويكوسه ايده اهل ديله بوده جواب
دنيايى ظلمتده خلاصى ايدى شمس وماهتاب

برى انجيل برى فرقانده يعنى بو ايكى كتاب
حق حبيبك دسته تمام كوردى فرآنه انجيمسز

تمت

..... « مرثيه » .....

ايردى حيوده يا الهى محرم نده جانه اغلدكوده
زن ايده مكه جبلنى عاشقانه اغلدكوده

سنه بيجه غافل كوريوردى محمد خانده
فرقتنده آه چكوب جمله جبلنه اغلدكوده

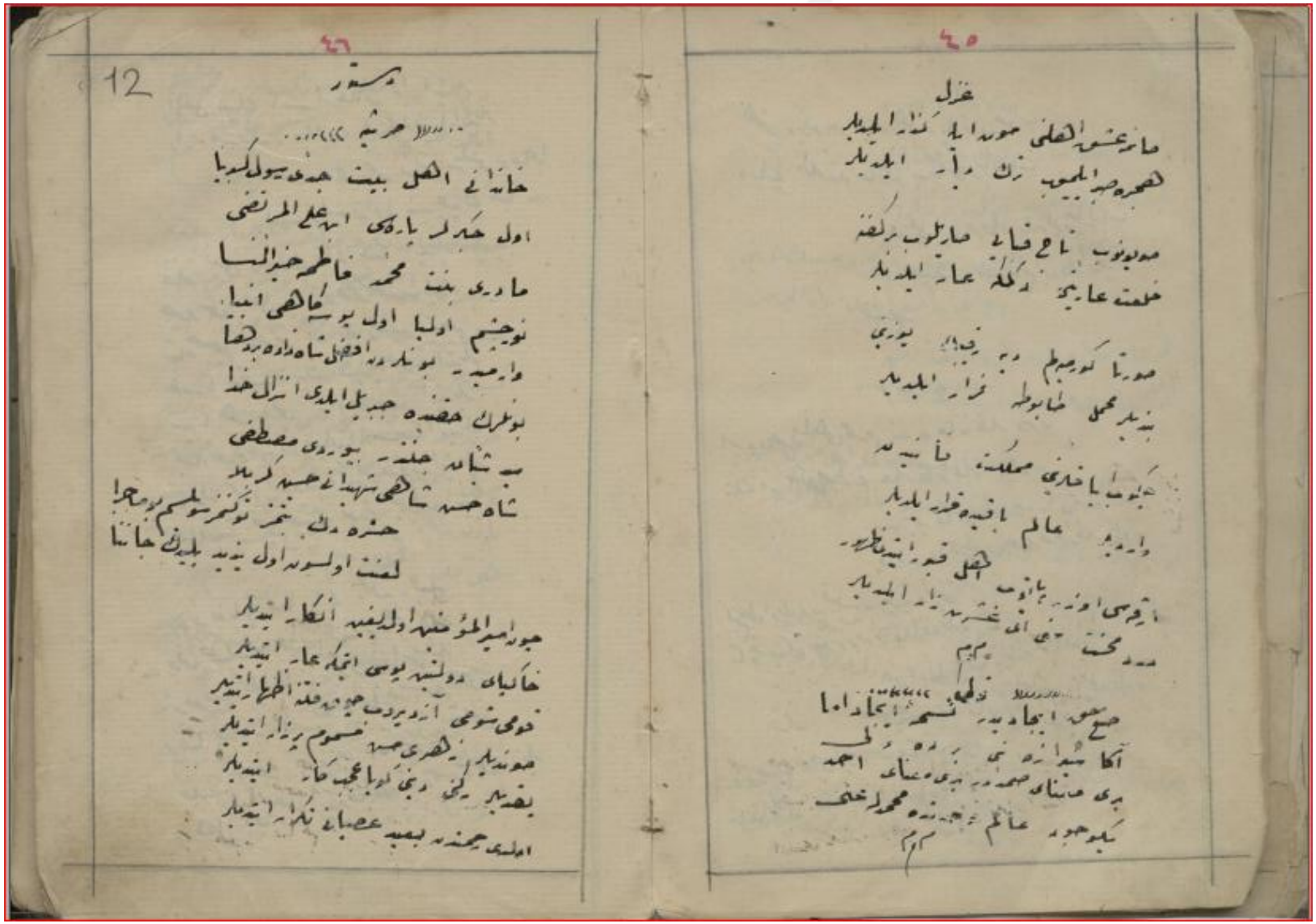
كيم على اولاديه قيلسون بزيده لعنتى
شاه حسينه كربلاده جونكه قانه اغلدكوده

حتى انكا ايلايه عسكر مخالف اغلمز
ديده سنده قاردوكل اهل جانه اغلدكوده

ديرلر عاقل ايسه لد فغانى ترك ايده
بانده يعقوب اعلم كبى مكانه اغلدكوده

تمت

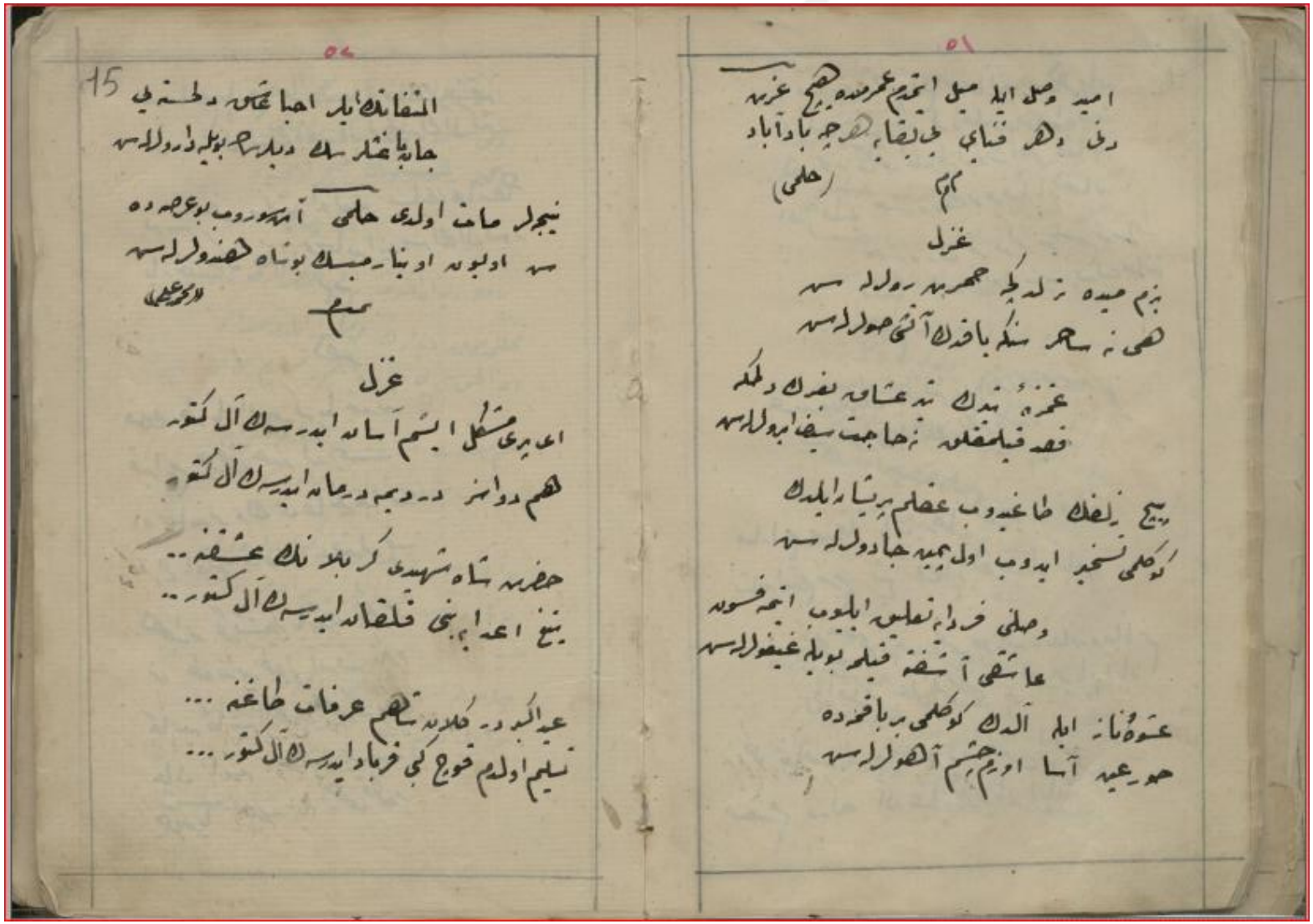
11b-12a

12b-13a

13b-14a

14b-15a

٥٦

امید وصل ایله میل ایتدم عمرمده هیچ غزیه
رفی وقد فنای جانفزا هیچ باد آباد

(حلمی)

غزل

بزم عیده نزله کلچ جمعیه دولدی سه
کلمی نه سحر سنگ باقدی آنی صولدی سه

غمزه بندی نیه عشاقه بقدی دلمکه
قصد قیلمقله نه حاجت سیفه بوللدی سه

هیچ زلفک طاغیدوب عقلم پریشان ایلدی
کوکلمی تسخیر ایدوب اول همیه جادولدی سه

وصلی خواهش تعلیم ایلیوب ایتمه فسوده
عاشقی آشفته قیلمه بویله غیظولدی سه

عمرده نادر ایله آلدی کوکلمی برباد قیلدی
هم عیبه آسا اویم چشم آلدولدی سه

٥٧

15

النفاتک ایله احیا ایتدی دلخسته یی
جانبا غمزه سنک دیلدی بویله ذولدی سه

نیجه لر عاشق اولدی حلمی آسیه روب بوعرصه ده
سه اولبوده او بنا عیبسک بوشاه قصه ذولدی سه

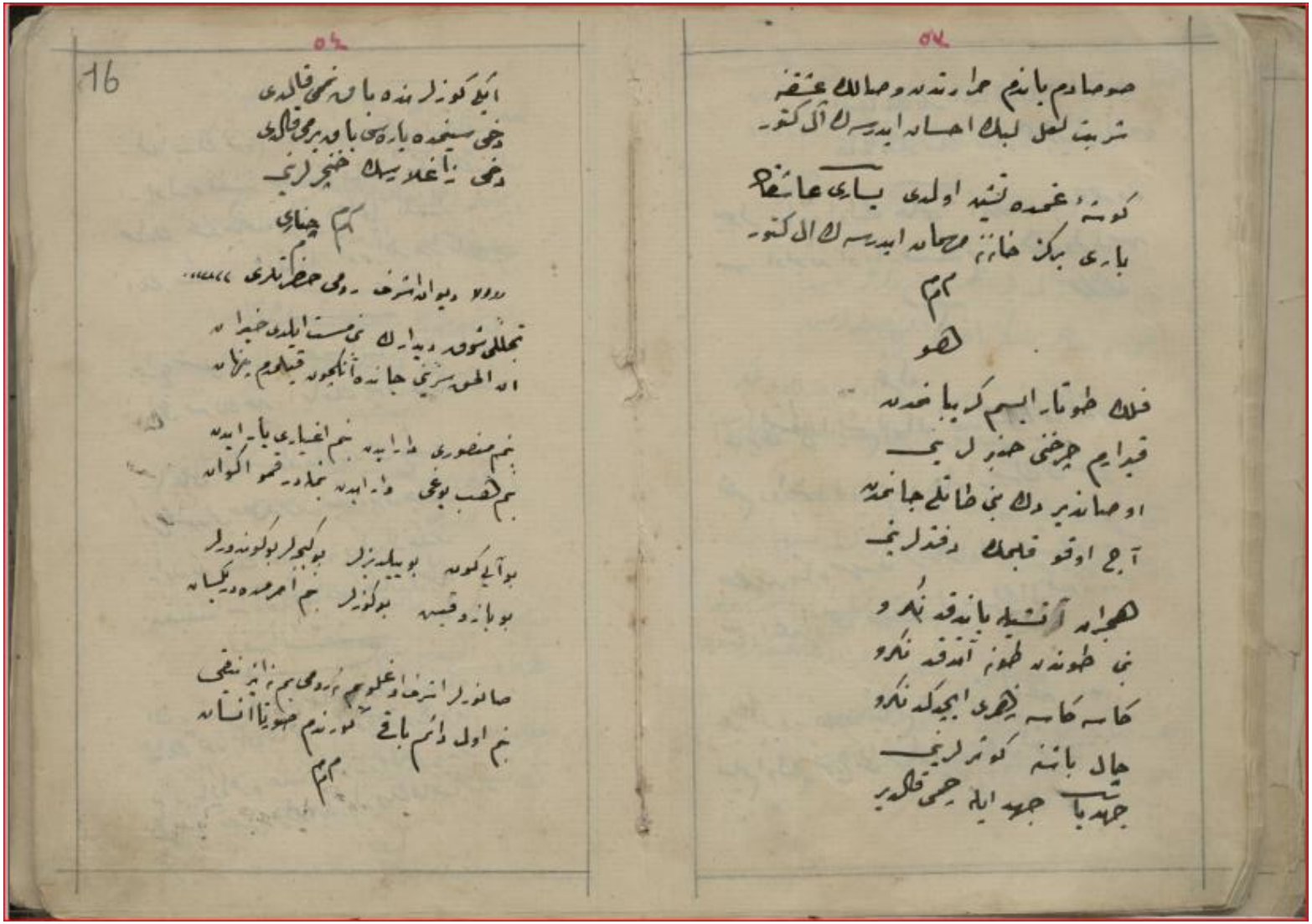
الاحقر حلمی

غزل

ای پری مشکل ایشم آسان ایده سن آل کتوه
لعلم دوانی ده دیمه درمان ایده سن آل کتوه

حضرت شاه شهیدی کربلا نک عشقنه ..
بنغ اعدا بنی قتلنه ایده سن آل کتوه ..

عید الکبر ده کلدیه تعلم عرفات طاغنه ...
تسلیم اولدم قوچ کبی قربان ایده سن آل کتوه ...

٥٤

صوصادم باندم حمار تندده وصالك عشقه
شربت لعل لبك احسانه ايدرسك آل كتوه

كوشه غمده تشنه اولدى ياى عائشه
يارى بكز خانه مرحمانه ايدرسك آل كتوه

كم

هو

فلك طوتار ايسم كربلا خمده
قيدايم چرخنى حضرتل بجه
او صاندير دك بنى ظالملى جانمده
آچ اوقو قلبمك دفترلرنجه

هجرانه آغلسه باندقجه نده و
بنى طوندده طوندقجه نده و
كاسه كاسه زهرى ايچدكجه نده و
چاك باغنه كوترلرنجه
جهد بالجهد ايله حسنى قلدير

٥٤

16

ايكو كوزلرنده يارى نمى قالدى
دخى سينمده يارة نمى قالدى
دخى ياغلديك خنجر لرنجه

كم چنارى

روزه ديوانه اشرف روحى حضرتلرى

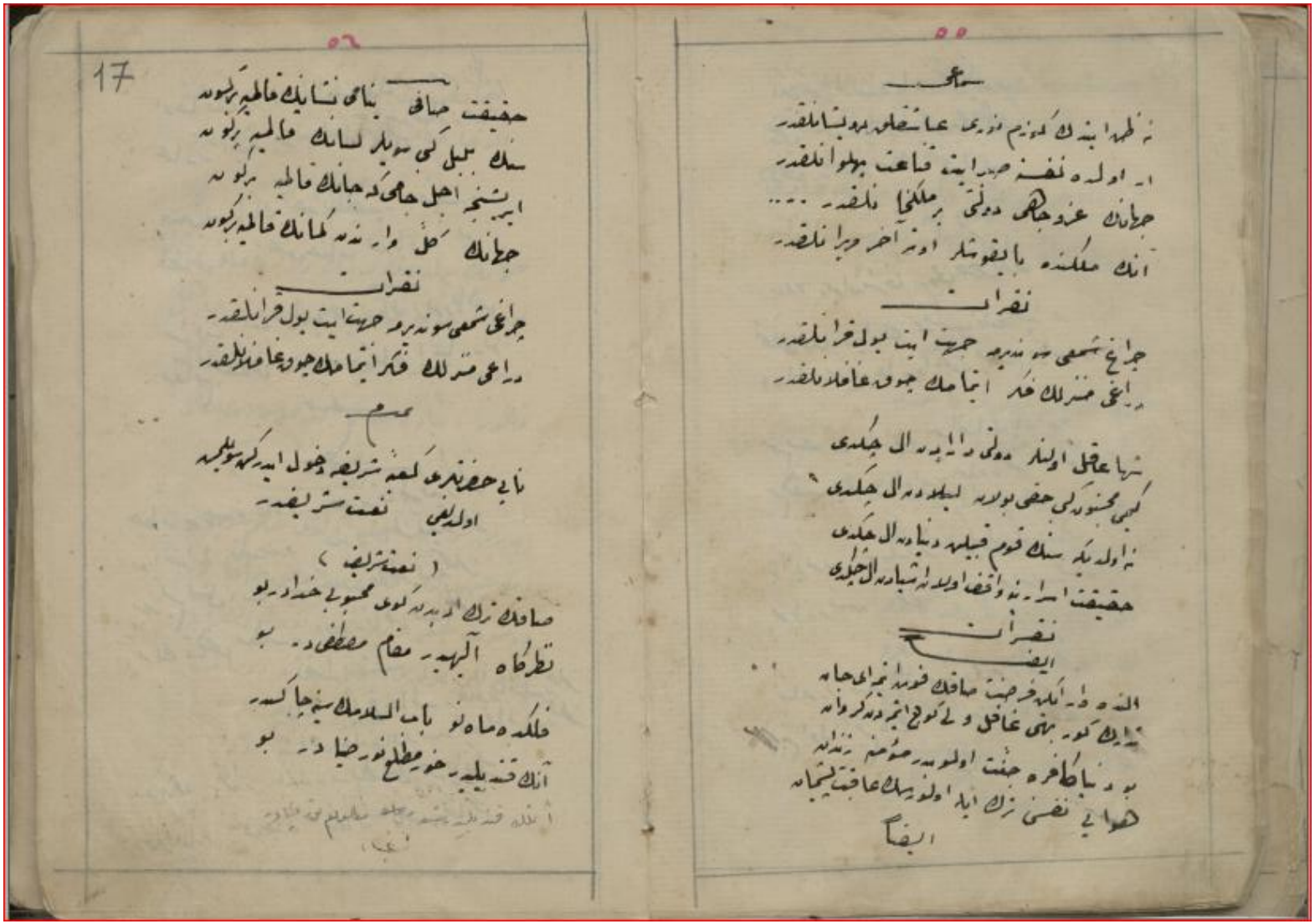
تجلى شوقه ديدارك نى مست ايلدى خدايا
اولطور سرمى جانده آنكچون قيامدم يزايه

بنم منصورى دار ايده بنم اغيارى يار ايده
بنم كعب بوعى دار ايده بنم قصو اكوايه

بوآى كوزه بويله زلف بوكيلر بوكونه ورلر
بوبازو قصه بوكوزلر بم امرمده ديكايه

صانورلر اشرف اغلويم روحى بم بزه نمى
بم اول دائم باقى اولورم صويا انسانه

كم

نظم

ای ظهر ایله ک کوزیم نوری عالمی روشن ایدن نقدر
ای اولاد نفسه صید ایتمه قناعت پیشه قیلمغه نقدر
جهانک عزو جاهی دولتی بر ملکنجا نقدر ....
آنک ملکنده یاشیوشدر اونر آخر وبرانقدر

نظم

چراغ شمعی سوندیرمه حریف ایت بول قرانقدر
ای اغنی مترلک فکر اتیامک جهودغا قالدیلقدر

نظم

ای عاقل اولدر دونیی دایم ال جلدی
کیمی محنودکی حقی بولدر لیلدر ال جلدی
ای اولدیکه سنک قوم قبیله دیدیکه ال جلدی
حقیقت ایسه نه واقف اولدیکه شیدیکه ال جلدی

نظم

ایضاً

ای نفس ترک ایله اولنه یسک عاقبت پشیمانه
هوای نفسی ترک ایله اولنه یسک عاقبت پشیمانه

ایضاً

17

حقیقت صافی بنامی نسانیک قالمیه رکبوده
سنک بیل کی سویلر لسانیک قالمیه رکبوده
ایرشمیه اجل جامی کی جانیک قالمیه رکبوده
جهانک کل واریده کمانیک قالمیه رکبوده

نظم

چراغ شمعی سوندیرمه حریف ایت بول قرانقدر
ای اغنی مترلک فکر اتیامک جهودغا قالدیلقدر

نظم

نای حضرتلری کعبه شریفه چول ایدیکه سویلیه
اولدیکی نعمت شریفه

(نعمت شریف)

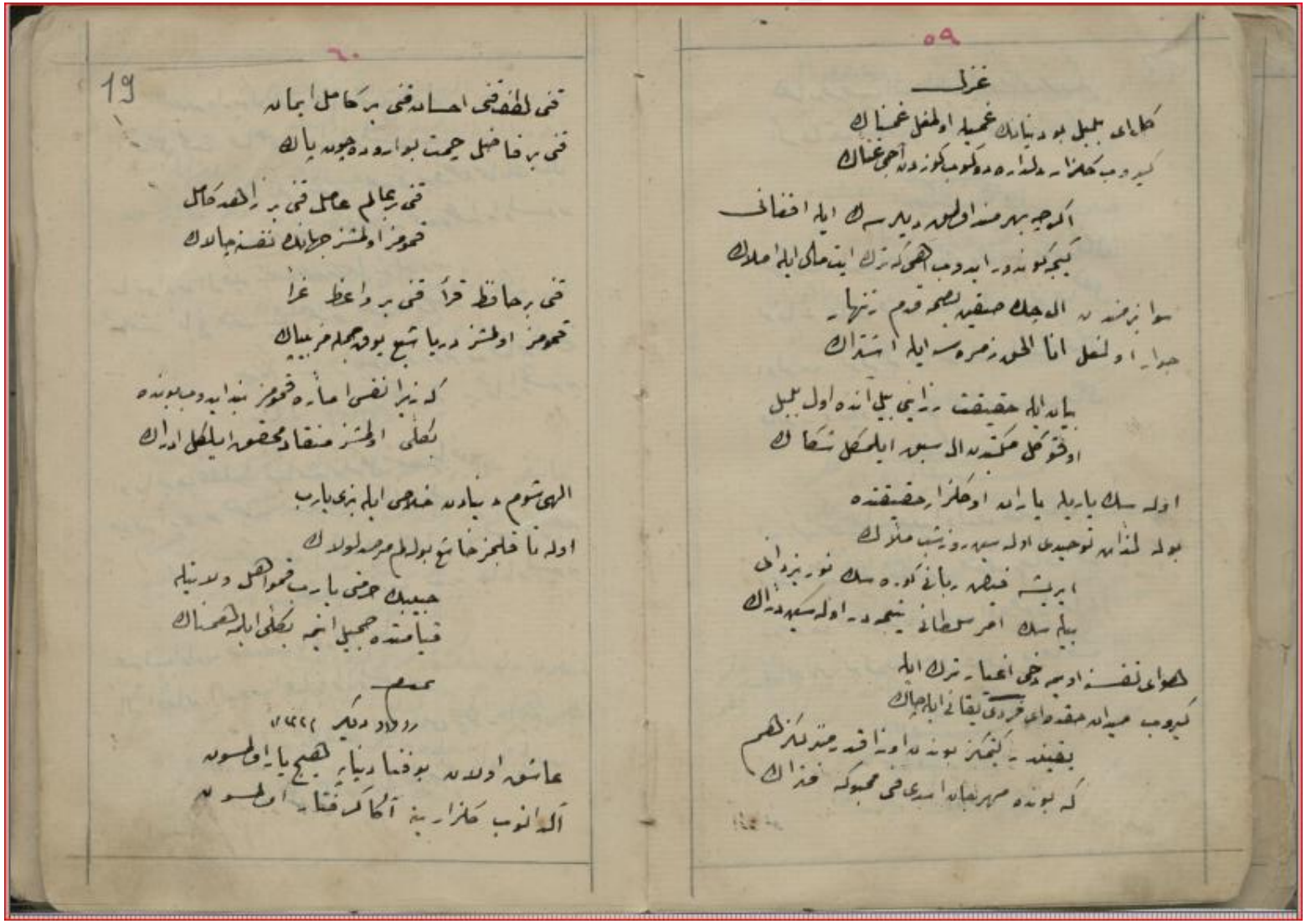
صافی نرک ایدیکه کوی محبوبی جنار بو
نظر گاه الهیه مقام مصطفی در بو

خلقه دعا نو نای السلامک سنه جایکسه
آنک قبیله خوش مطلع نور خیادر بو

الله قدیله نعمت جلد سلیم نی بیلدر
نعمت

16b-17a

17b-18a

٥٩

غزل

كطاعت بيلمز بو دنيادك غمينه اولمغله غمناكم
كيدوب كلدكجه بدنامه دوكولوب كوزدن آقي غماك

اكر جه بحر عصيان اولسه دريا سن ايله اخفاف
كيجه كوندوز ايدوب آهوكه ترك اينمه مالك ايله املاك

سوا بر ضربه لا الهجك صفيه بصمه قدم نيرلر
حيا اولمغل انا الحق دعوه سن ايله استداك

بيانه ايله حقيقت دايي بيلمز آنده اول بيلمز
اوقوكل مكتبه لا سبعه ايلمكل نصاك

اوله سك يا ربي يا رب اوكلمز حقيقتده
بوله لذاته توحيدي اوله سبعه دنيه مثلاك

ايريشه فيضه ربانه كوره سك نوريزدانك
بيلمسك امر سبحانه نيچون اوله سبعه دنياك

هواي نفسه اويوب حق انعامه ترك ايله
كيدوب عبد الله حقه واعظ فردي يقانه ايله جاك

يقينه كتمكز بونده اوناقه يتدلك لكم
كه بوندن صكره بيانه ايدرم محبوكه غنداك

٦٠

19

قمي لطف قمي احسانه قمي بر كامل ايمانه
قمي بر فاضل حكمت بوايسه وده جويه يالك

قمي بر عالم عامل قمي بر زاهد كامل
حمور اولمز جرايك نفسه جانه لك

قمي بر حافظ قرآ قمي بر واعظ غرا
حمور اولمز دريا شبع بوده جمله مرييلك

كه بزه نفسي امار ده حمور بنده وصبونده
بكلي اولمز مقاد محضوه ايلكل اداك

الهي ستوم د بنادم خدومي ايله بزي يارب
اوله نا قابلمز خاتم بولام مرحمه لولاك

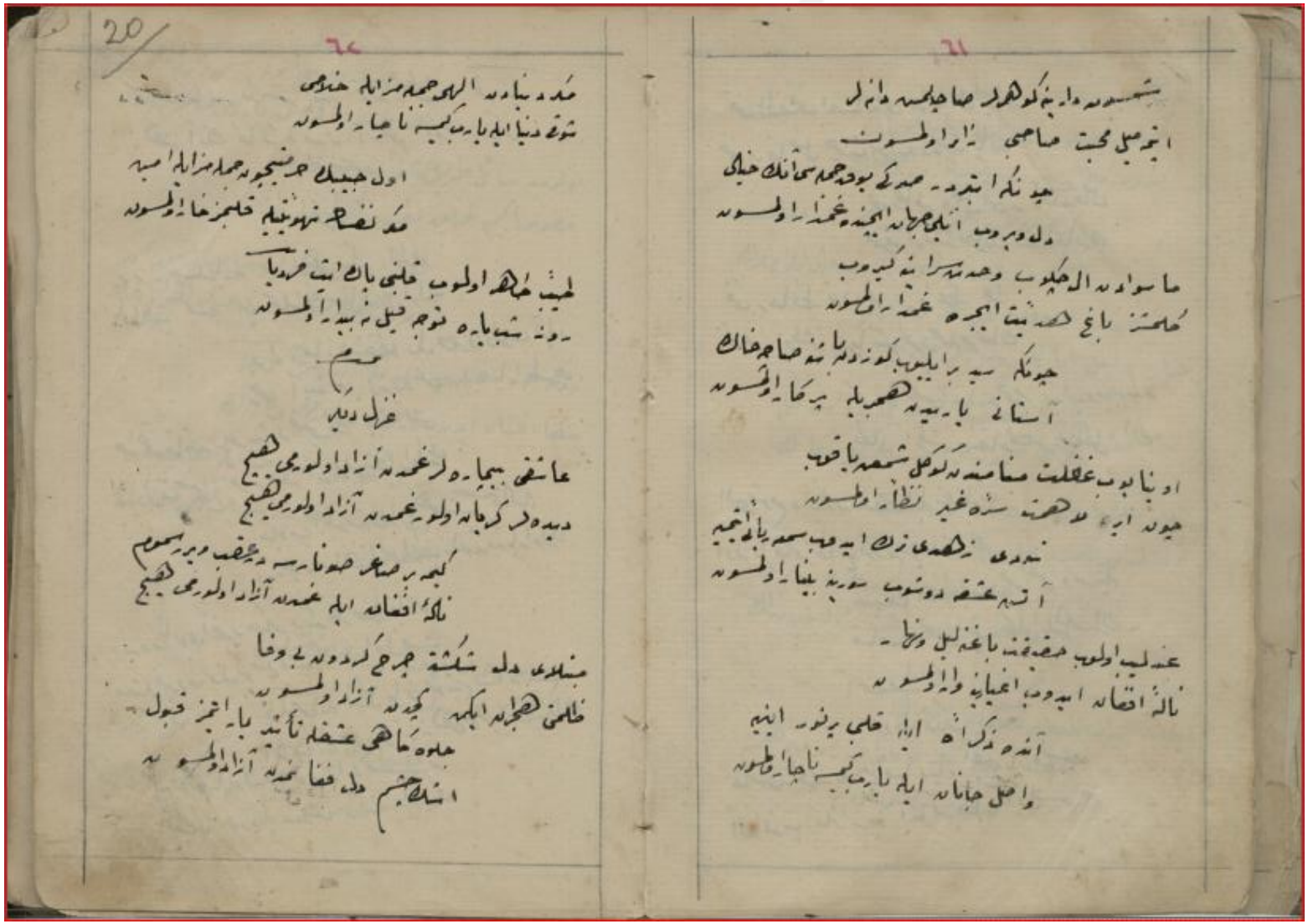
حبيبك حرمتي يارب حمور اهل دلدنيله
قيامتده جميل ايمه بكلي ايله لطفناك

تمت

(١٧٧٧ ديكر)

عاشوه اولدم بو فنا دنيايه لطمه يا اولسونه
آلدانوب كلزار بنه آكاكم فنايه اولسونه

19b-20a

٦٦

شمسه دار بنه کوکلر صاحبلسه دانه لر
اچوب میل محبت صاحبی یاراولمسون
حیدنکه ابتدا - صدکی بودچمله سحاب خیلک
دله دوب اتلی جانانه ایچنده غمه آزاد اولمسون
ماسوادنه الهیلوب وحدتدسرانه کیدوب
حاصلی باغ حضرتنه ایچره غمه آزاد اولمسون
حیدنکه سیه بایلیوب کوزدنه یانه صاحبخانک
آستانه یاریه حضرتنه پرکاه آزاد اولمسون

اویانوب غفلت منامندن کوکل شمعه یاقوب
حیدنه ایره لدحضرتنه غیر نظاره آزاد اولمسون
نمدی زلفدی زنار ایدوب سعه یاقوب اچنه
آتشه عشقه دوشوب سوزنه بنیاد اولمسون

عندلیب اولوب مضیقنه باغه لیل ونهار -
نالهٔ افغانه ایدوب اچنیانه وزاد اولمسون
آنده ذکراه ایله قلبی یرنده اینیه
واصل جانانه ایله یاریه کیدنه آزاد اولمسون

٦٧

20

مدد بنیادم الهی جمله مزایله خندان
شوق دنیا ایله یاریه کیدنه آزاد اولمسون

اول حبیبک حضرتنه جمله مزایله امید
مدد نصیبه نهدیه قلبی خاکپای آزاد اولمسون

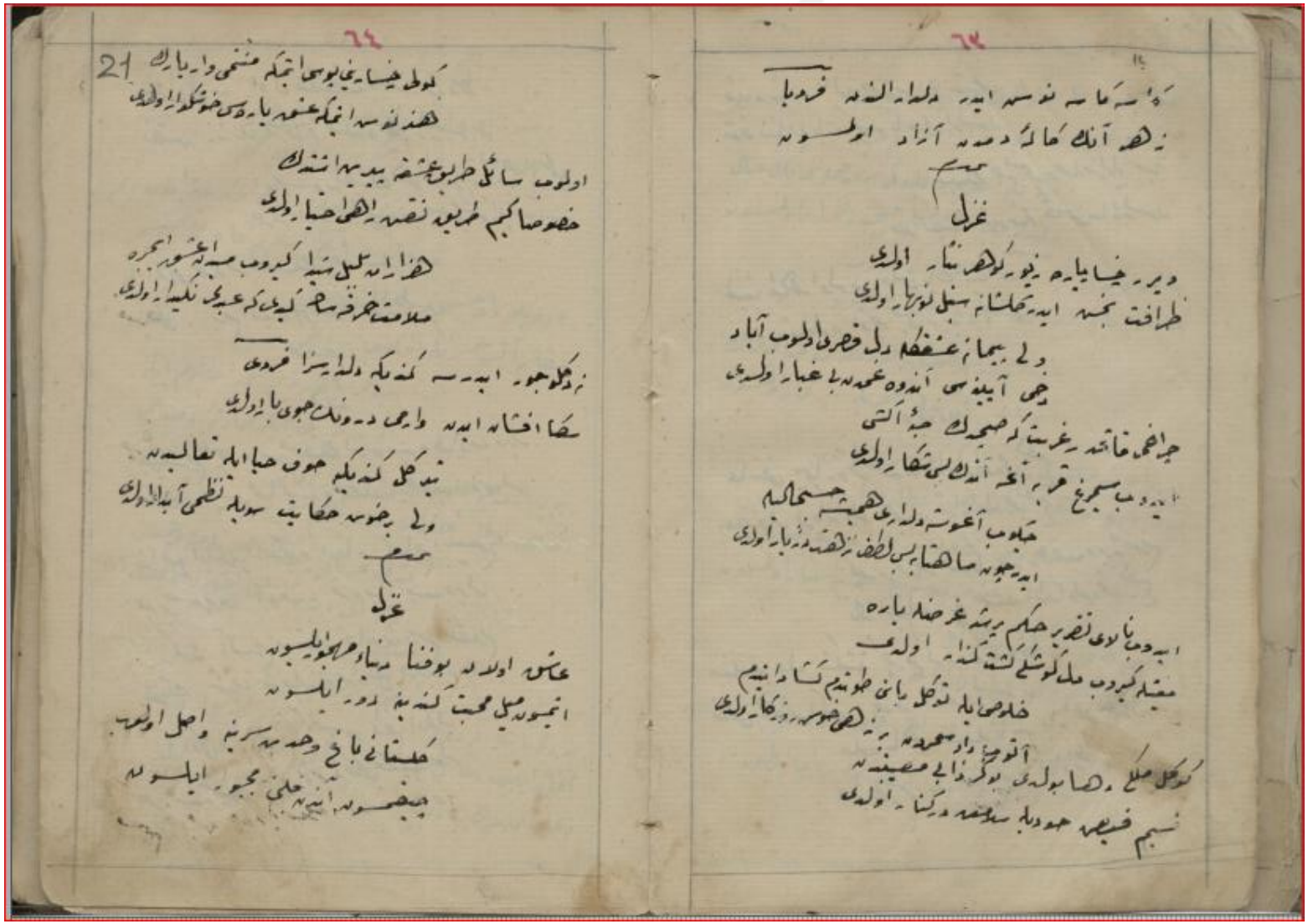
لعب هاشم اولوب قلبی پاک اتش فروبا
روشن شب یاره متوجه قبله نیاز آزاد اولمسون

غزل دیه

عاشق بیچاره لرغمدنه آزاد اولوب یخیلیچ
دیده لر کریانه اولوب غمدنه آزاد اولوب یخیلیچ

کیجه یرنده صوفیانه سجاده یه عجب ویرمیوب سجوده
ناله افغانه ایله غمدنه آزاد اولوب یخیلیچ

مبتلای دله شکسته جرحی کردوده بی وفا
ظاهری هجرانه ایکمه کیدنه آزاد اولمسون
جلوه گاهی عشقه تابنده یاریه اتمز قبول
اشک چشم دله فغانمدنه آزاد اولمسون

٦٤

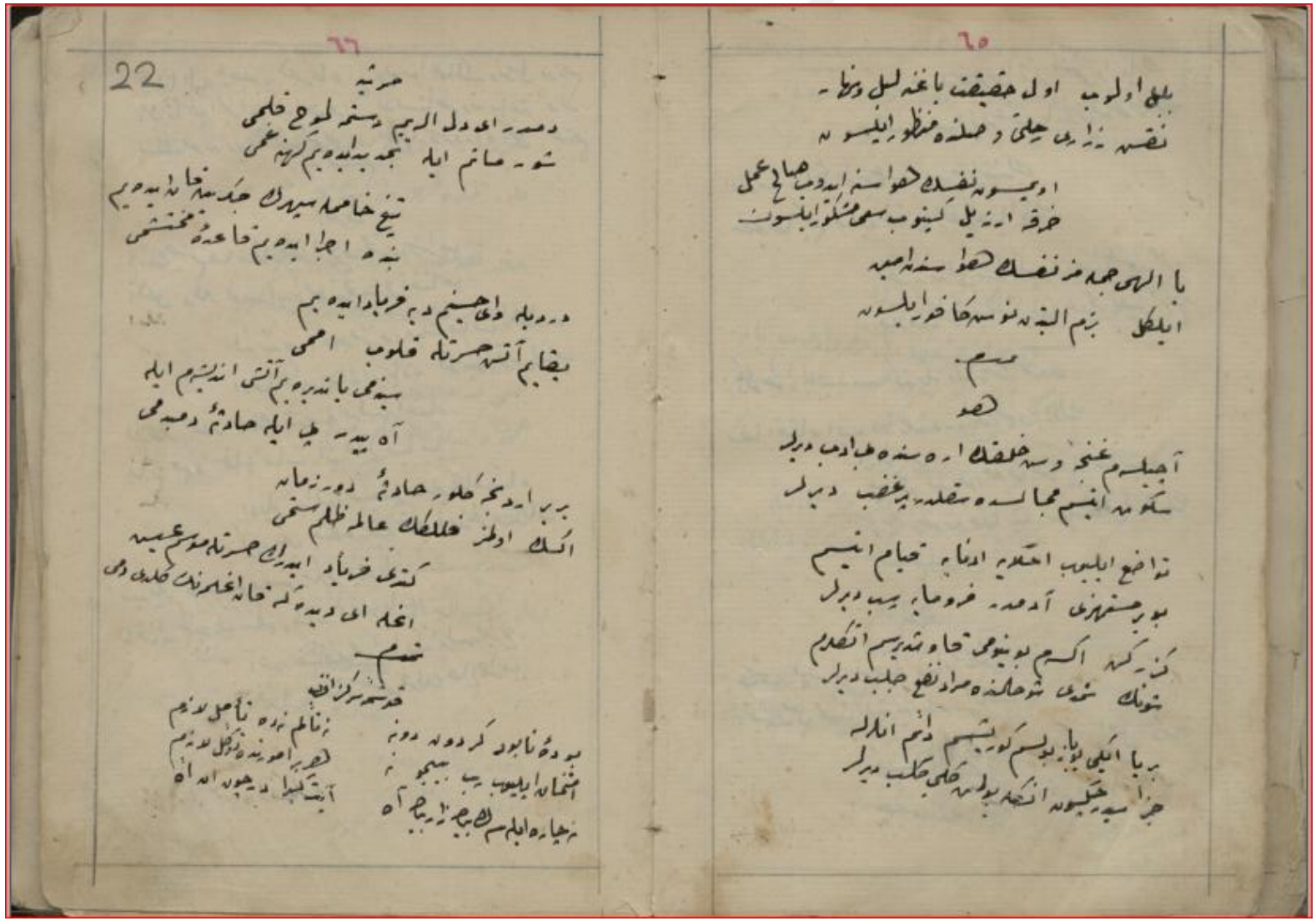
٦٤

21

غزل

غزل

21b-22a

٦٥

بلی اولوب اول حقیقت باغه لسل وبط -
نقصه یازیلی حیلی دعلنه منظور ایلسون

اویسون نفسك هواسنه ایدوب صباح عمل
خرقه ایله یل کیتوب سعی مشکور ایلسون

یا الهی جمله نفسك هواسنه ایدن
ایلکل بزم البته نوسه کاخور ایلسون

مسمط

قصه

آجیلسم غنچه وسه خلقك اوه سنده طاوس دیرلر
سکوه ایتسم محالسده متکلم یغضب دیرلر

تواضع ایلیوب اعتدایه ادنا قیام ایتسم
بویه مستهزی آدمده فرومایه دیرلر

کزه کده اکرم بونیوی قاوشدیرسم انکدم
شونك شوی شوحالنده مراد نفع جلب دیرلر

بو یا ایکی یوز یلسم کوریتسم دائم انلرله
جزا سیه هیکیسون انکده بولسه حلی جلب دیرلر

٦٦

22

مرثیه

دمده اعدد الریم یسنه لموح خلمی
شو عالم ایله بجمه بیله دیم کرنه عمی

تیغ خامه سیدرك جدسنه خانه یه دیم
بنده اجرا ایده دیم خاعده مختشمی

دردیله وای جیکنم دیه فریاد ایده دیم
بقایم آتشه حسرتله قلوب احمی

سینه می یاندیره دیم آتش اندیشم ایله
آه بیه یل ایله حادثه دمیه محی

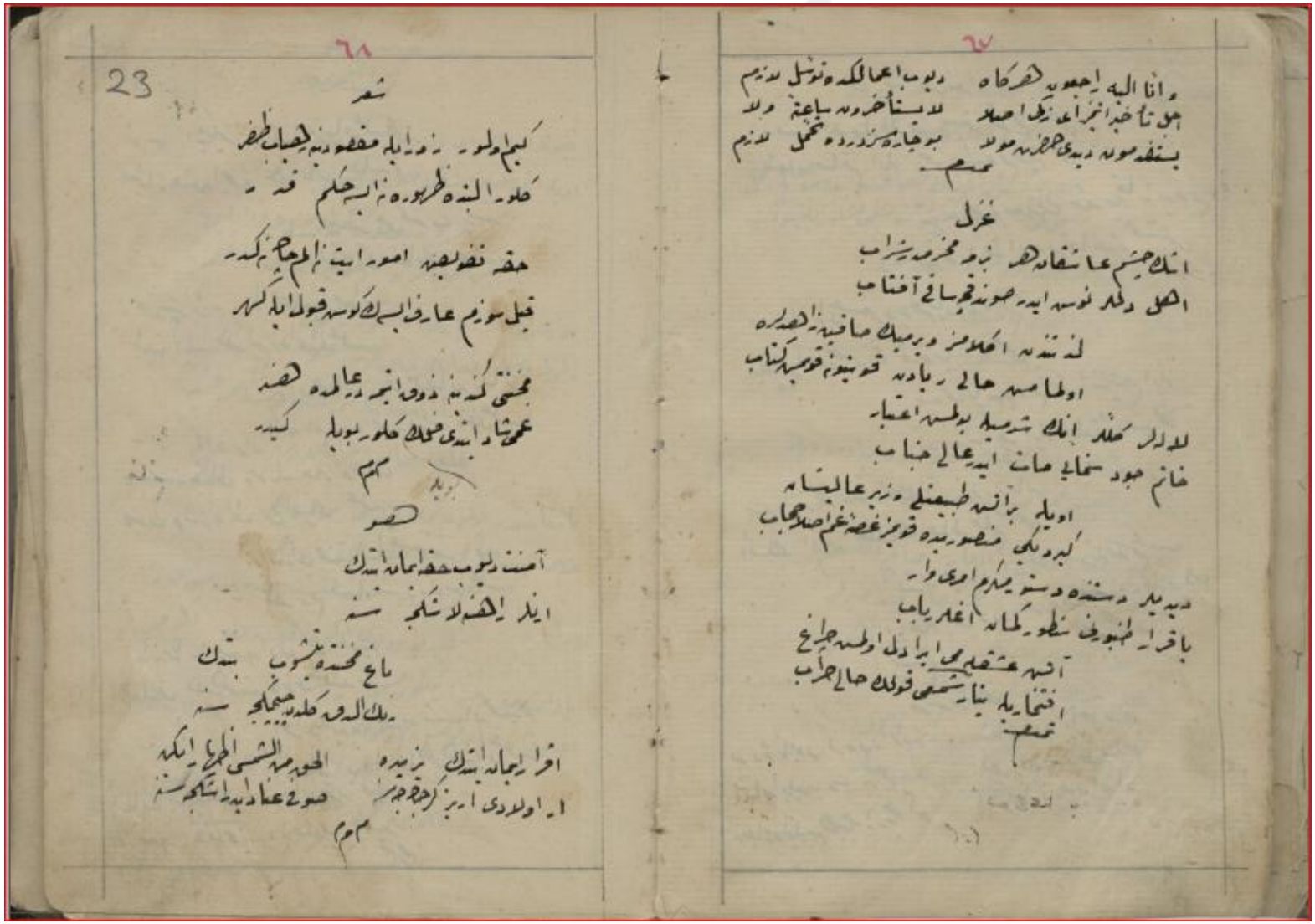
بویه ایدنجه کلور حادثه دور زمانه
انسك اولمز فلکك عالمه ظلم سنمی

کتدی فریاد ایده دیم حسرتله موسی عیسه
اغله ای دیده که خانه اغلرنك کلدی دمی

قدسی سرای

بیوه نابود کردوله دونم
اشنایه ایلیوب بی بیجونم
زیاده ایلیم کیچه زیاچ آه

زنالم نزده نا اهل بولنم
کیچه اهونه ذوقل بولنم
آیتله بیدا دیجوده اه

٦٧

وانا اليه اجعوبه شهر كاه وبوب اعمالكده نوسل لدنيم
هل تا خبه انبراعد زكى اصلد لد بستأخروه ساعة ولد
بستفد صوله ديدى حمزه موله بوجباه سزدرده تحمل لدنيم

غزل

انك جيشم عاشقاده شهد بنوم محمد ينراب
اصل دلكد نوسه ايده صونه قهرساني آفتاب

لد تندنه اكلدمز وبرمبك صافيه اصدره
اوطاسه حالى رياديه قونيونه قومسه كتاب

لد دلبر كلدك اينك شربتيله بولسه اعتبار
خانم جود سخاى حاتم ايده عالى جناب

اويله بر انسه طبيعتلى وزير عالينسان
كيدوكجى منصوريده قويمز غصه غم اصلا حجاب

ديديكى دسته دسته يكدم اوزى وار
باقراغنبوفى نظر كماله اغلر ياب

آنسه عشقيله محبا دلى اولسه چراغ
افتخار ايله بنا شمعى قولك حالى حراب

٦٨

23

شعر

كيم اولور ... زده ايله مقصوده بن لصاب فرض
كلور البته ظهوره ايله حكم قدر

حقه نقوليجه اصوله ايتمز اهل صناعتكده
قبل سوزم عارفانه لسانك كوسه قبول ايلكسزه

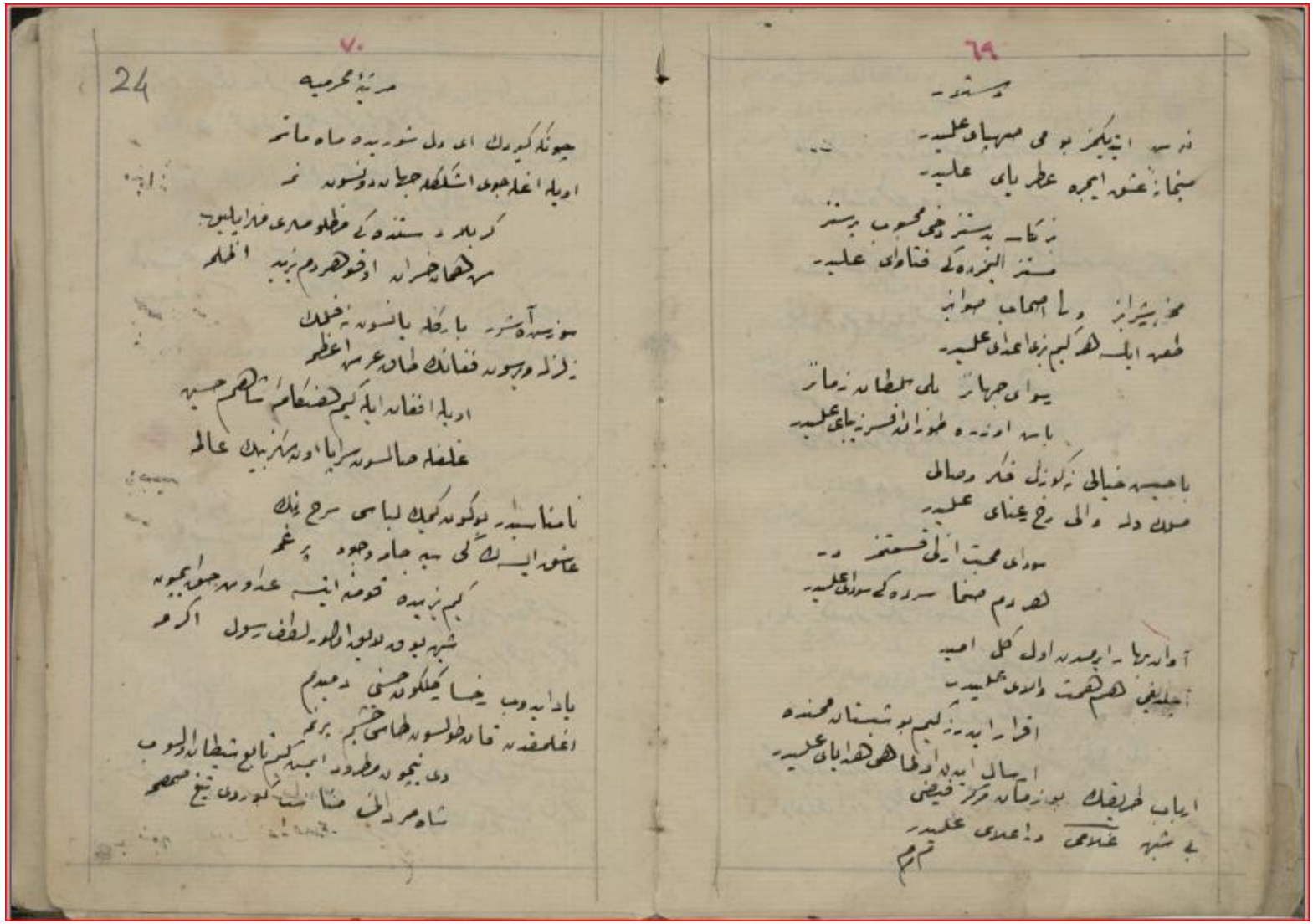
محتشى لفظنه ذوق ايتمز عالمده قصد
عمى شاد ايدى قولك كلور بويله كيدر

قصر

آمنت بالوهيتك حقه ايمانه بتك
ايلد الحمد لاشكيم سنه

ماغ مخمده بشوب بتك
بلك الدوكلده يميلجه سنه

اقرار ايمانه بتك بزيده الحمد لله الشمى الحمد ايلكه
او اولادى ايبز كوجه جبر صوكره عبادته اشكوسنه

٦٩

مستزاد

نرسه اینیکز بو می مهرباني علیه
صنما غصه ایچره عطف باني علیه

نرگسك بیستر وحی محبوب بیستر
مستة البزده کی فتاوای علیه

محو شیراز و ما اصحاب صوابه
طعنه ایلیه لعل لبکم بزه احمدی علیه

یوای جرباره باني سلطانه نه مانع
باسه اوزده طوه الله فسرنیاني علیه

باحبیبه خیالی نه کویله فکر وصالی
صولك دله والی فرح غنای علیه

سودای محبت ایله مستغنی ده
لعل دم صهبا سره کی سودای علیه

آواره بلا ایچنده اول کل امیه
اجلیفی لعل لعلت والدی علیه

افزایه نه لیم بو شیشانه محنده
ایسال ایده بلا دلطافتی لعله باني علیه

ایاب لعل لعلك بوزمانه مرکز فیضی
بی شبه غلامی داعدی علیه

تمام

٧٠

24

مرثیه محرمیه

جونکه کیردك ای دل شوریده حاله ماتم
اولیله اغلامجوده اشکله جیلاده دوشوده نم

کربلاده دشته کی مظلوم مدعی مدارایله
سرلهاجرانه اوخوهدم زبده انغلم

سوزیده آشوب باغله یانسوده نخلك
زلزله ویرسوده قصانك طاده عرشه اعظم

اولیله اغلامه ایله کیم قضاعام شاهم حسینه
غلغله صالسوده سرایا اوده کربلیك عالم

نامناسبه بوکوده کیمك لباسی سرخ یاك
عشوه ایله کلی سیه جامه وجوده پرغم

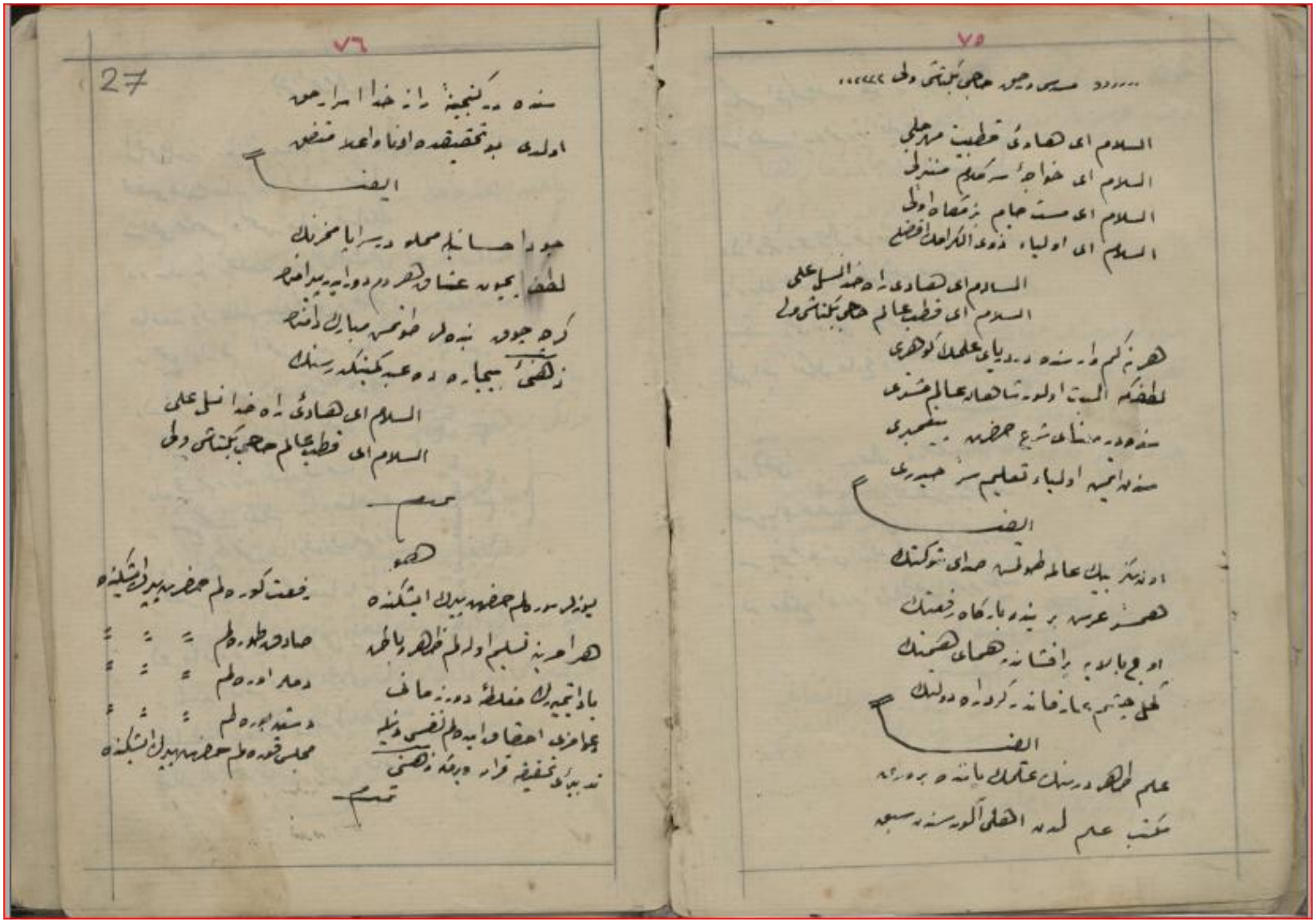
کیم بزیده قوصه انیسه عده وده جوده ایمیوه
شربه بوده لبوده والوده لطف سول اکرم

بادابه وب یماکیملکوده حسنی دمبدم
اغلامقده نه فایده طولسوده طاسی خونجکر برغم

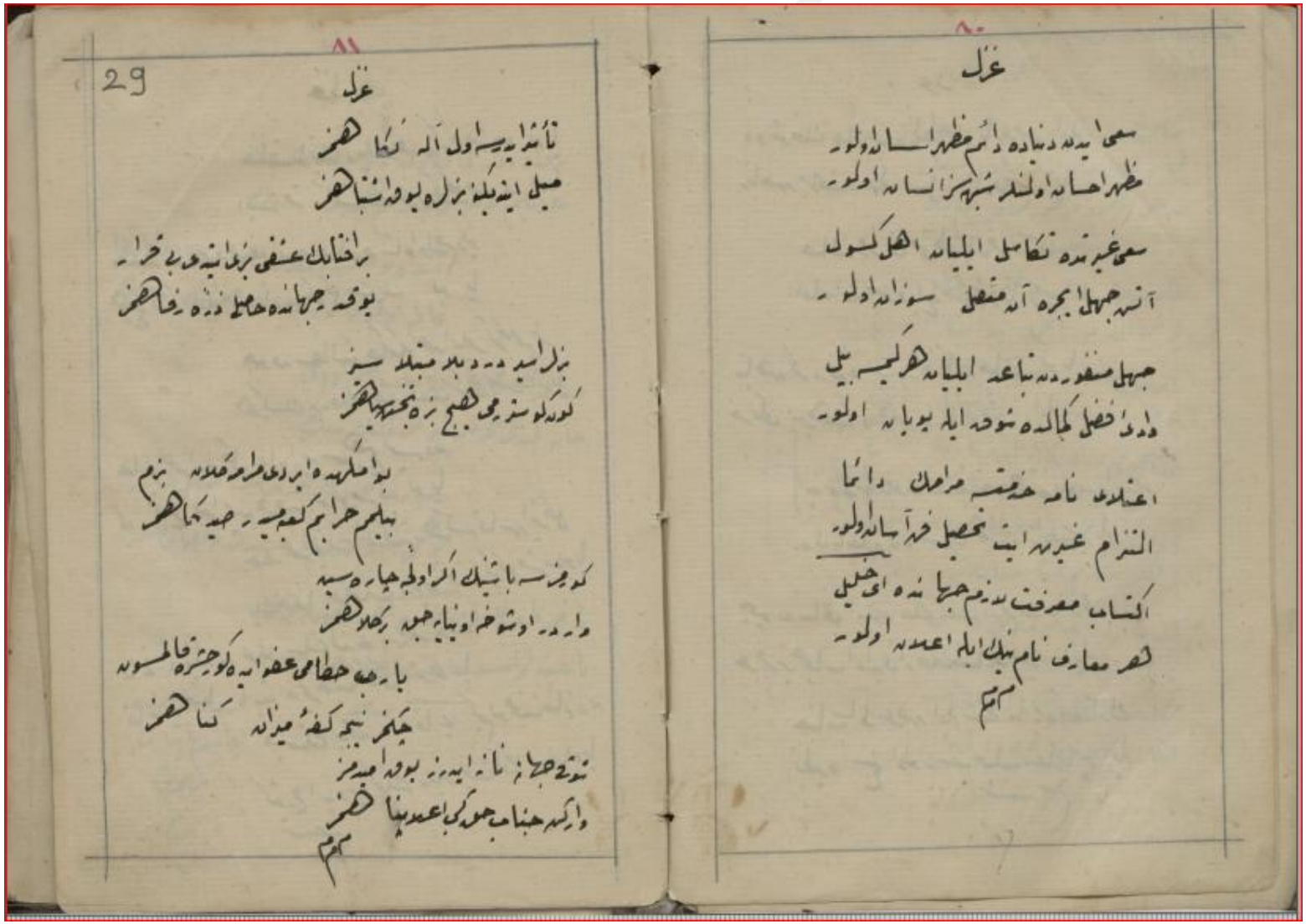
دی بیمو ده مظلوم ایچه کیم زنابو شیطانه الیوب
شاه مردانك صفاتی کوردی تیغ صمصم

24b-25a

25b-26a

27b-28a

غزل

سعی ایده دنیاده دائم مظهر احسان اولور
مظهر احسان اولندر شهره سزا نسان اولور

سعی غیرنده تکاسل ایلیان اهل کسول
آخره جهلی ایجره آه متصل سوزان اولور

جهل منفوردن تباعد ایلیان هر کیم بیل
وادی فضل کمالده شوحه ایله بویان اولور

اعتلاده نامه همتمه مرامك دائما
التزام غیرت ایت تحصیل خه آسان اولور

اکتساب معرفت ایدنم جهانده ای خلیل
لطف معارف نام بیك ایله اعیان اولور

تم

29

غزل

تأثیر ایدر اول آه که رسا اولمز
میل ایتمه بکا نازه بویوه اشنا اولمز

بر خانه‌یك عشقی بزدانیه وریب خراب
بویوه جهانده حاصل ذوق وصفا اولمز

بزم امید ده دیدی مبتلا سوز
کوردکه سوزمی بصیر بزه تحمیل اولمز

بو املیده ابردی مراد قلدم بزم
بیلیم حرام کعبه یه حیف کیما اولمز

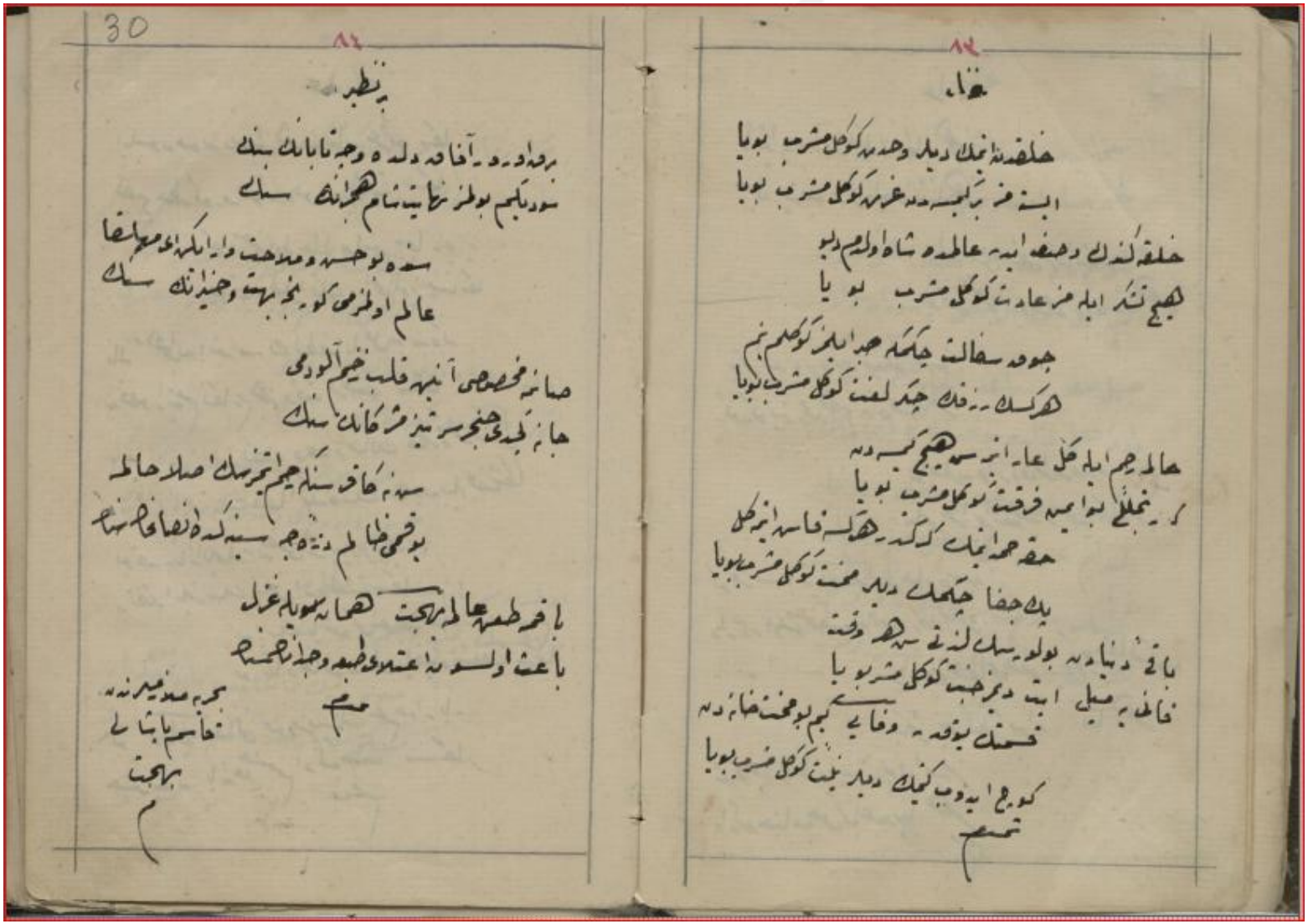
کیمسه باشیك اکر اولمه جیاره سیه
وارمه اوشوخه اونیاز جوره بر حلا اولمز

یا رب خطامی عفو ایه کوحشره قالمسوه
جیکز نیم کفه میزانه کنا اولمز

نوتق جهانه نازایه‌مز بویوه امیدمز
واکر جنابه جوکی اعتدینا اولمز

تم

29b-30a

غزل

خلقه نه انیك دیدی وحده کوکل مشرب بویا
ایسته فه بلیسه ده غزه کوکل مشرب بویا

خلقه لذتلك وصفه ایده عالمده شاه اولمم دیو
لیسچی تنگه ایله مزعادت کوکل مشرب بویا

جوده سخالت حاتمه جد ایلیز کوکلم بنم
هرکسك نه فك جد لفت کوکل مشرب بویا

عالم جم ایله کل عاشقه سچی کیسه ده
کر تملق بوایسه فرقت کوکل مشرب بویا

حقه جمله نیك کرکدر هرکسه فاسد ایزکل
یك جفا چکمك دیدی محنت کوکل مشرب بویا

باقی دنیاده بولمز یسك لذتی سه هر وقت
فانیه میل ایتمه دیر حضرت کوکل مشرب بویا

قسمتك بولمه وفایه کیم بولمحنت خانه ده
کوچ ایده وب کیمك دیدی غیبت کوکل مشرب بویا

تمت

تخطیط

برداوده آغاده دله وجه تابانك یسك
سودیکم بولمز نهایتسز شام هجرانك یسك

سنده بوحسنه ومدحتده ایلکه اوصافنا
عالم اولمز مکو یخ بهته وجه انك یسك

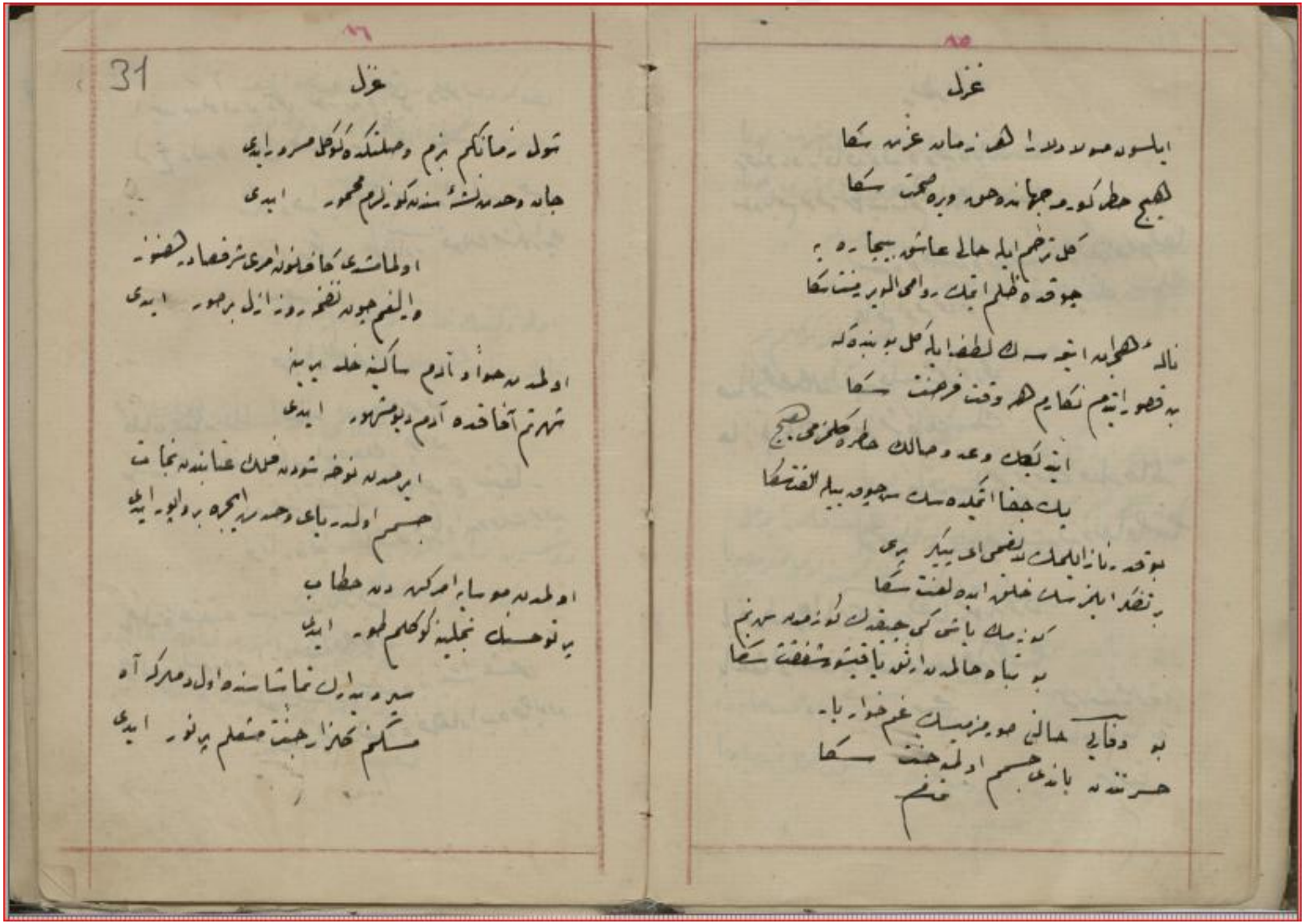
صانه مخصوص آنیه قلب غیور آلودمی
هاجرك قبدی خنجر سرتیز مژگانك یسك

سنده خاف سنه جم اتمز یسك اصلا حاله
بوقصی ظالم دنده جسنه کده انصافك یسك

باقی طمعه عالم رحمت همانه سویله غزل
باعث اولسه ده عشقده وطبعه وجه انك یسك

تمت

بحر صدفیه نده
فاسم پاشالی
برحمت

غزل

ایلسون صوردیلر لکن زمانه عزمه سکا
لطیع خط کوزه جهانده حسنه وره صحت سکا

کل زخم ایله حالی عاشقه بیجاره دیر
جوقه ظلم ایتمک روا محبوبه یاشتسکا

نالهٔ شبخوانه اثر سک لطف ایله کل بو بنده که
بو قصور ایتمیم نکایم کلمه وقت فرصت سکا

ایتمه کعد وصالک خطره کلمز می صبح
یاک جفا اتمکده سک سن جمله بیلم الفتسکا

جوقه دیمازسک لبکلک لطفی ایتمز دیمی
یتمدی ایلز سک خلقه ایده لعنت سکا

کندیمک باشی کی جمله کلک لکه دیمه سن
بو تباه حاله دیمدیکه یا فیته و شفقت سکا

بو وفاسز حالمی صویمزسک غم خوار یا
حسرتنه یانمدی جسم اولمه حسرت سکا

غزل

31

تولد زمانکم بزم وصلنکده کوکل مسرور ایدی
جانه وحدیه نشئه سنه کوزلرم محمور ایدی

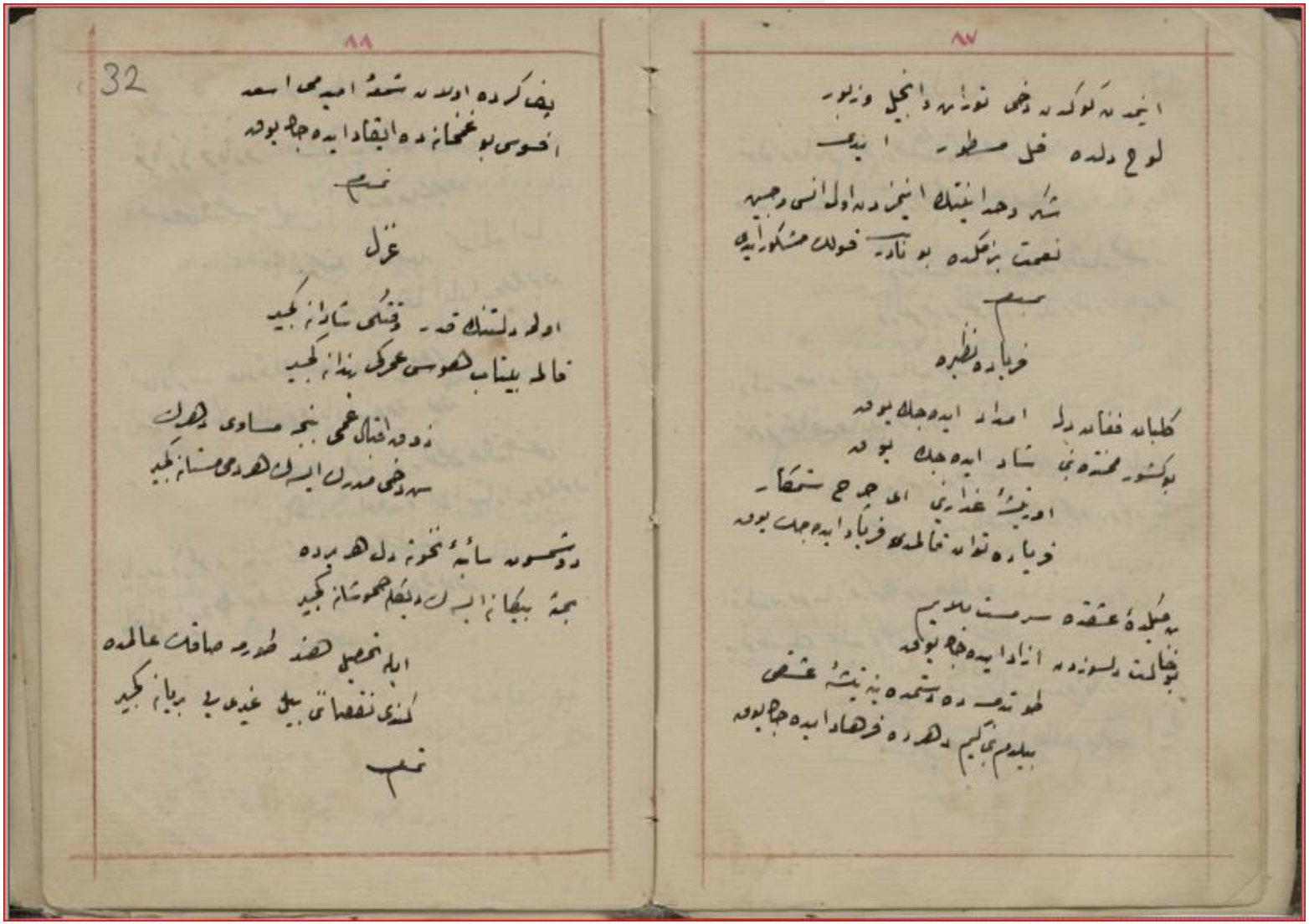
اولماشدی کاخ خلوتده مرغ شرفصاده رقصنده
و ایلغم جوده نغمه روزایل برصور ایدی

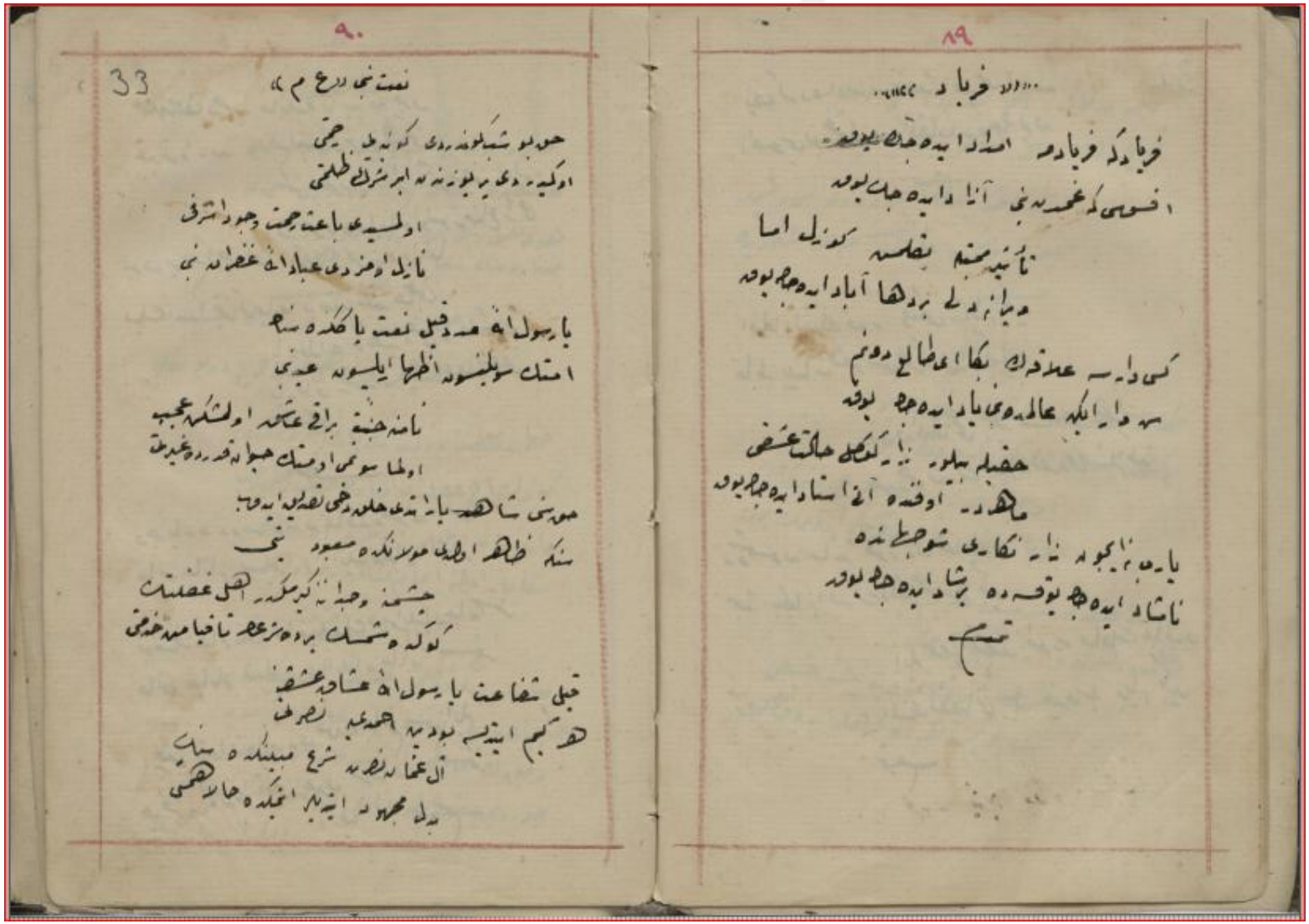
اولمه یه حوا و آدم ساکنه خلد بریه
شهرتم آفاقده آدم و بوشرصور ایدی

ایرمه یه نوحه شوده خلق عالمه نجات
جسم اولمه یاک وحدیه ایجره بولور ایدی

اولمه یه موسا یه امکنه دیه خطاب
یا نوحسک نجلیه کوکلم لطیف ایدی

سیره یه ایل تماشا سنه اولدیکه آه
مسکنم تخت اجنت متعلم یا نور ایدی

... فریاد ...

فریاد که فریادم اصلا ثمری نبود
افسوس که عمر بی آبا بیهده طی شد

تأثیر نمانده بنفسه کوتاه اما
دیباچه دلبرها آباد بیهده طی شد

کی داستان عشق تو پایان دهم
سهل است اینکه حالت عشق بیهده طی شد

حضیض بیابان نیاز کی حاصل عشق
حاصل او قصه آن استاد بیهده طی شد

یا رب نبود نیاز نگاهی شوخ طبع نده
ناشاد بیهده طی شد برباد بیهده طی شد

33 نعمت نجم الدوله م

حور بود شبکلوه روی کو نه طی چتی
او کیه دعا یه بود نه ابر شرف ظلمتی

او لسیه عباعت جمت وجود اشرفی
نازل او فرد عباد اله غضاده بی

یا رسول اله صد قبل نعمت یا گده سنه
امتک سو بلسوده اظهرها ایلسوده عینی

نامه جنة براق عشقه او لشکه عجب
او طا سو نمی او مشک هیوانه فرد روغیدنی

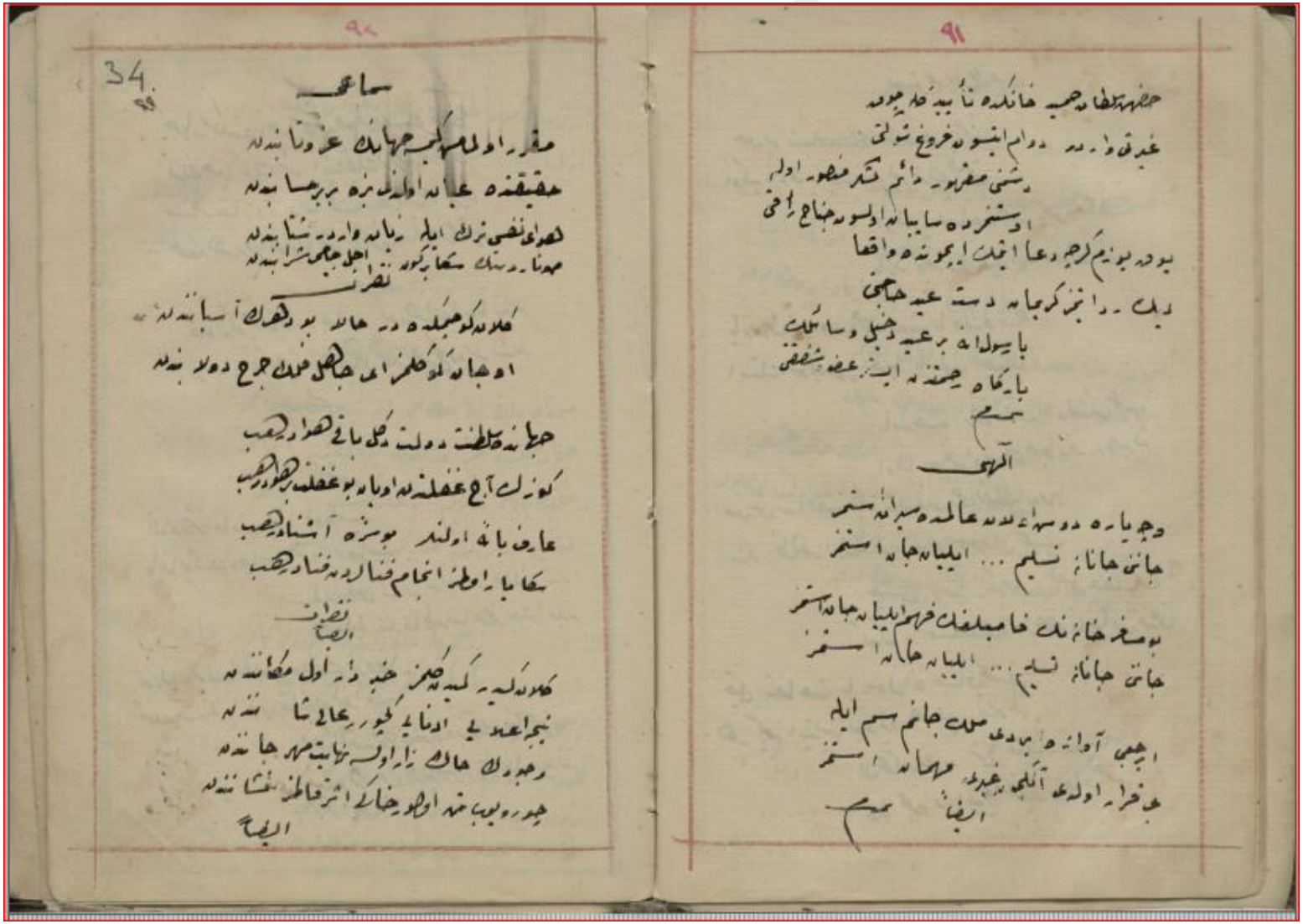
صوبنی شاهد یا نده عاشقه دخی نقدیه ایده ج
سنگ ظالم اولدی صورنگده معبود بنی

چشمه وحیانه گیرمکده اصل غضلتک
کوکده شمسک بروه نزعه ناخیامه خدمتی

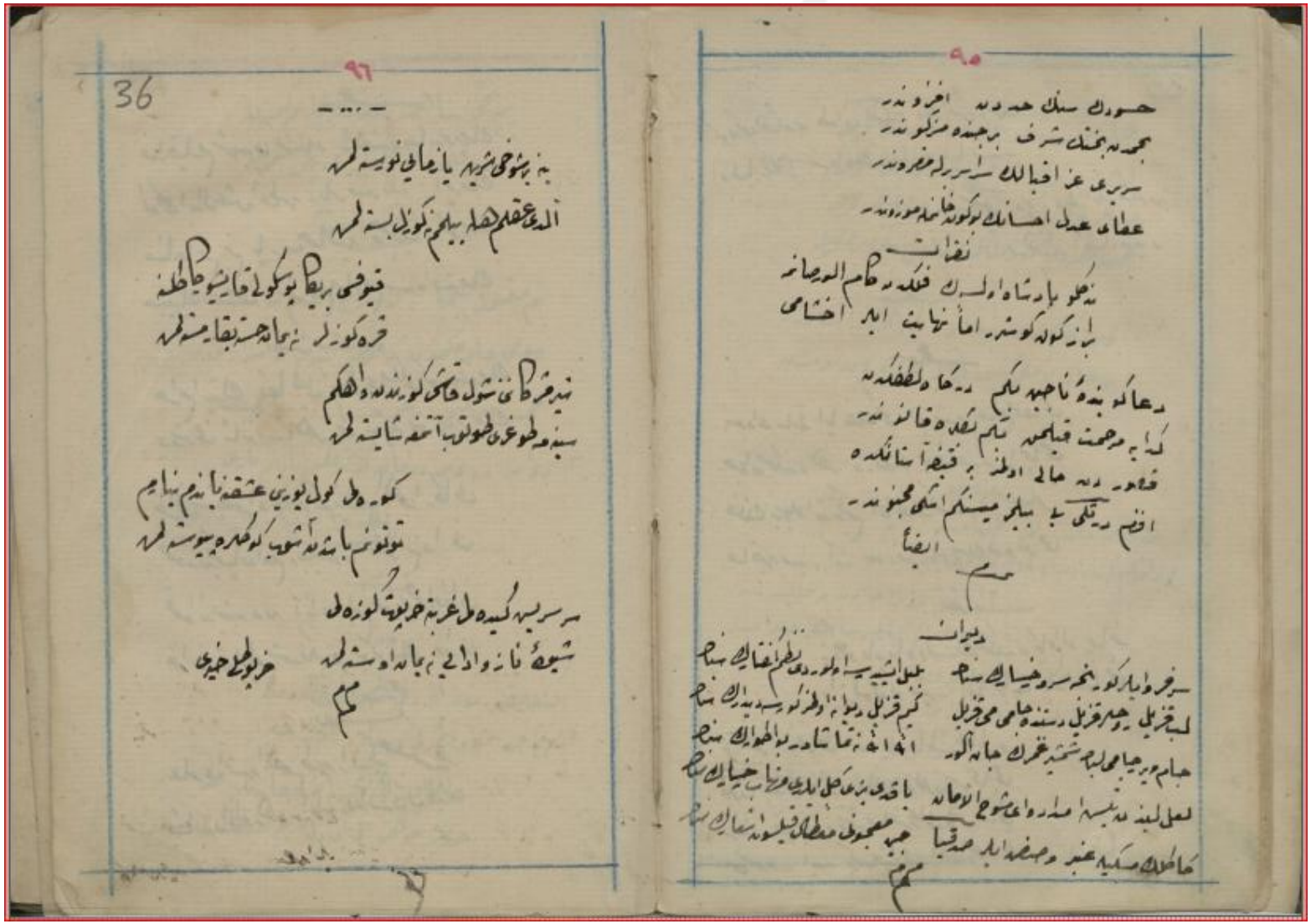
قبل شفاعت یا رسول اله عاشقه عشق
هر کیم ایتیب بوده همدیه نصرتی

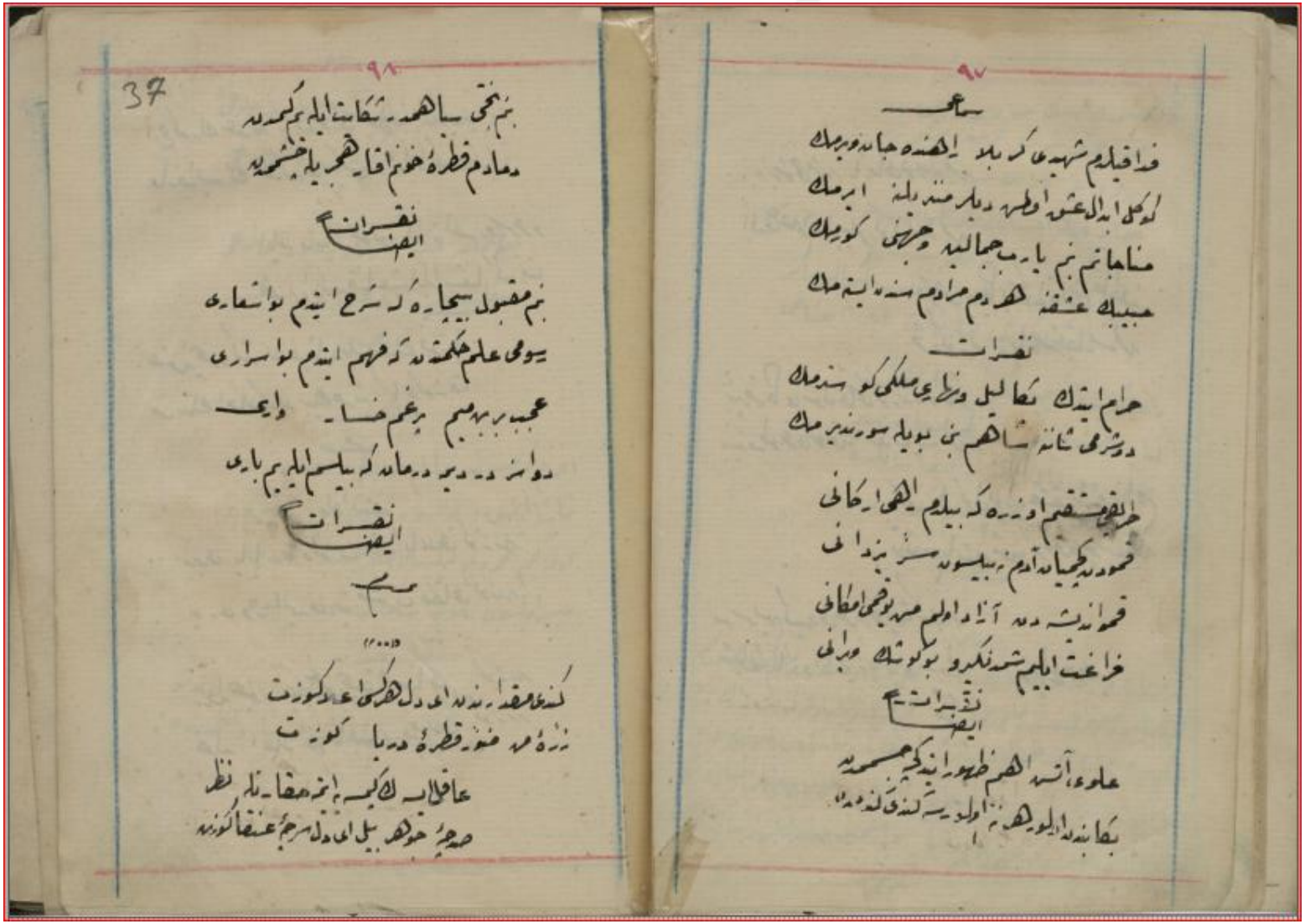
آل عمانه نصیه شرع مبینکده سنک
بدل محمود ایتیب اعتقده حالا همتی

33b-34a

34b-35a

٩٧

غ

فداقیلدم شهید عشق یلدی ایلدم جانه و یرمك
کوکل ایدالعشوه اولمه دیلدم منه دیلنه ایرمك
مناجاتم بنم یارب جمالیله و حرمتی کویمك
حبیبك عشقنه قلدم مرادم منه دایتمه مك

نقرات

حرام ایتمك تعالیل و زاری صلکی کوستدمك
دوشرمی شانه شاهم بن بویله سوزندیرمك

حرامی مقصم اوزره کیلدم ایلهی کافی
قموده کیمیاده آدم زیلسوده مس یزدانی
قموده بشه دده آیاد اولم عمره یوقمی امکانی
فراغت ایلیم شه نکدر و بوکوشك ویرانی

نقرات

ایضاً

علوی آتشه الهم ظهور ایتدکجه مسعود
بقا بندهایلیوالهم اولیوسه لذتی لذتمده

٩٨

37

بنم بختی سیاهمه نکاهت ایلیم کیمدر
معادم قطره خونم اقاغمی یاشمیدر

ایضاً نقرات

بنم مقبول بیجاره کی شرح ایتدم بواشعاری
یوقمی علم حکمتده کی فهم ایتدم بواسراری
عجب بربهم بنم غم خانه وایه
دوانمز دردیمه درمانه کیلسم ایلیم یاری

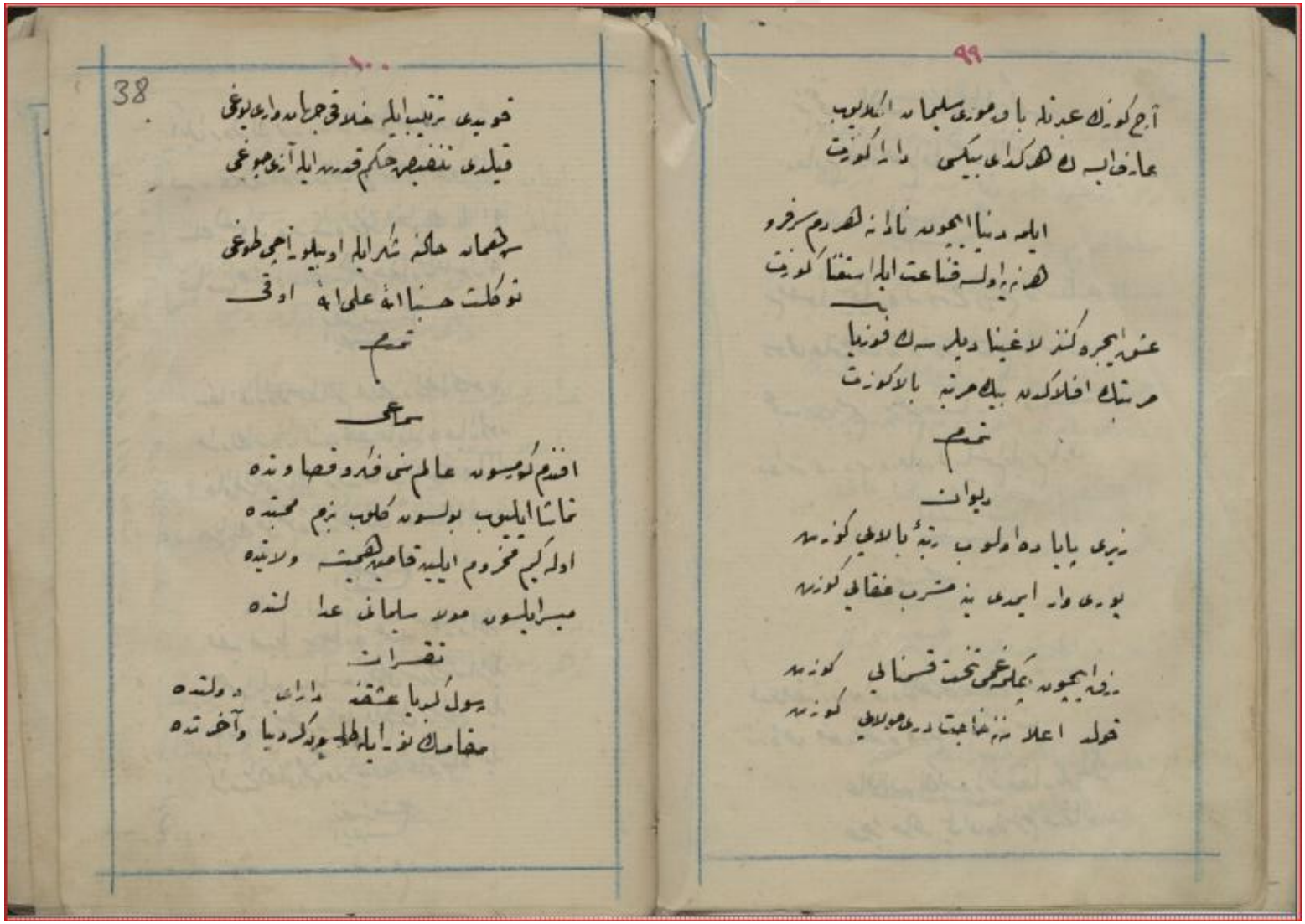
ایضاً نقرات

غ

(٢٠٠٥)

کنه عقدانه دنداری دل اهلکی اعدکوزت
نزه مه منه قطره دمبا کوزت

عاقلانه لاکیه باقمه نظ
صحیح خوفمه بیلی دل مرجع عشقا کوزمه

٩٩

آج کونلك عبدنك یاد صورى سلیمانه انكلایوب
عاد خاب لك لكه كداى بیكسى داء اكونیت

ایله دنیا ایچوده نادانه لقمه دم سرفرو
لقمه اولسه قناعت ایله استغنا كونیت

عشوه ایچره كنز لاغنیا دیله سك قونیا
مرتبك افلاكده بیك مرتبه بالاكونیت

نظم

دیوانه

زیرى یایا ده اولوب رتبهٔ بالایه كونمه
بویله واى ایدوب نه مشرب صفایه كونمه

نفسه ایچوده كیمسه غمى تخت قسنایه كونمه
قوله اعلا نه قناعت دیه دونایه كونمه

١٠٠

38

قویدى رتبه ایله مغدور جهانده واى بوغى
قیلدى تنقیصه حكم قدره ایله آنى جوغى

سرخصمانه حاكم شرایله اویله اچى طوغى
توكلت حسبنا الله على الله اوقى

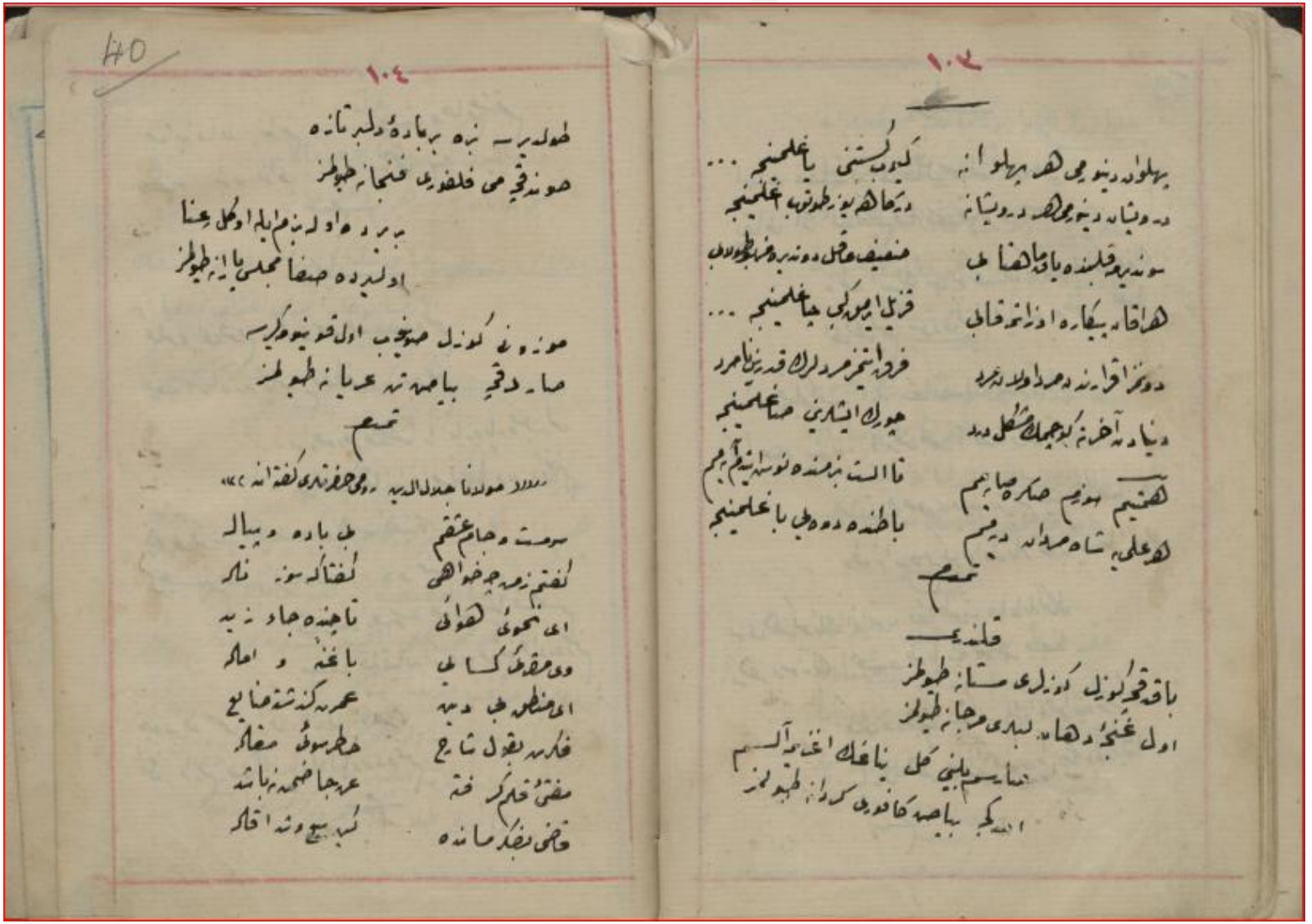
نظم

اقدم كیسوده عالم سنى قدر و قضا وندە
نه اسكیلیوب بولسوده كلوب بزم محبتده
اولەكیم مخدوم ایلیه قاعده لهجیت ولرنده
مبر ایلسوده مدد سلیمانى عدالتده

نقرات

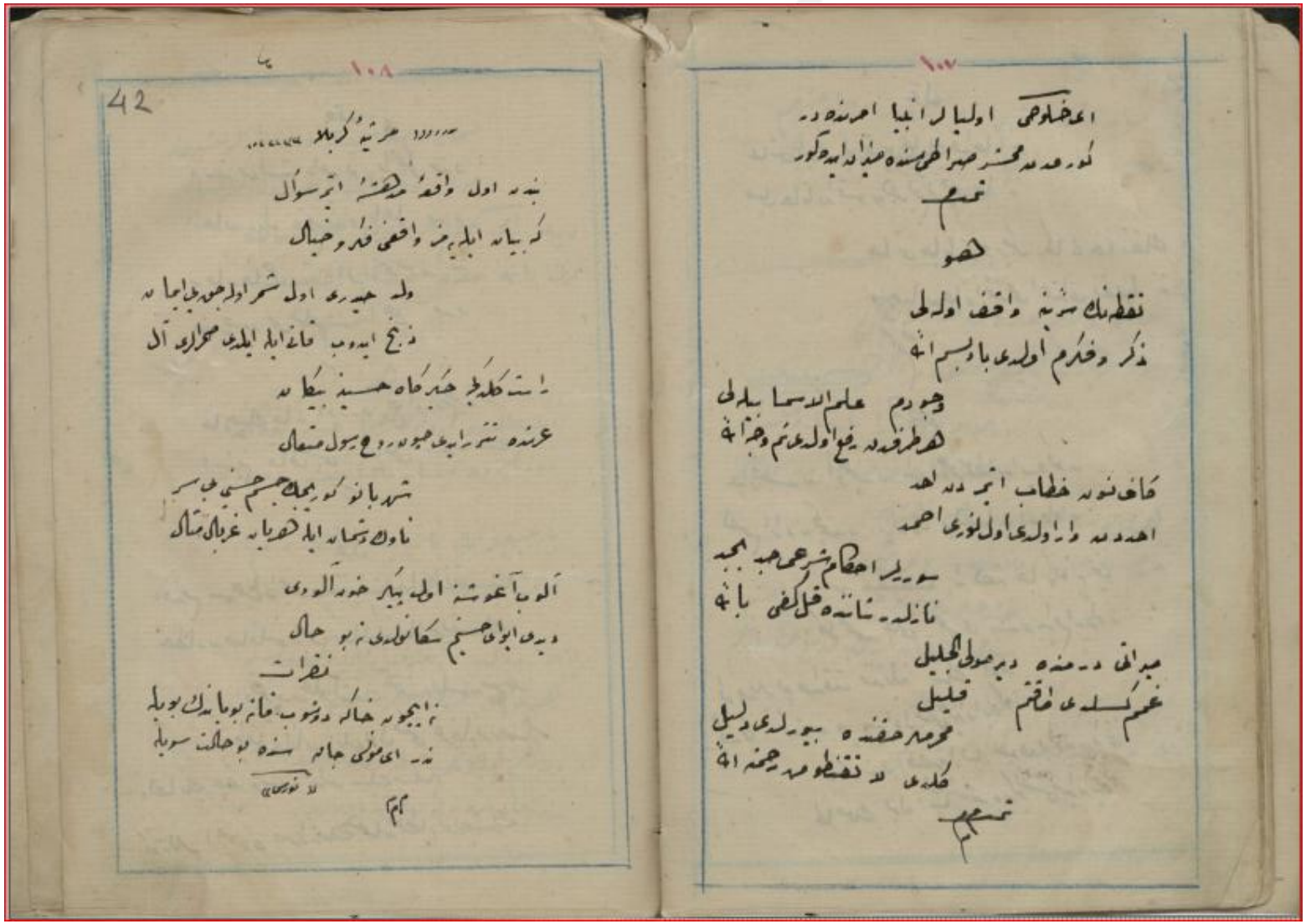
یوللرینا عشقه داراى دولتده
صفاسك نوایله طولوجه كدونیا واختده

38b-39a

40b-41a

41b-42a

اى خداوندى اولياء انبيا احسنده دده
كوره محمد محشر صبا الهى سنده عبداً ايده كوره

تمم

خصو

نقطه نك سرنه واقف اولدى
ذكر وخدم اولدى باوسم الله

وجودم عالم الدسما يله دى
كه طرفنده يوغ اولدى عالم وجه الله

كاف نون ده خطاب ايتمده الله
احمد ده ياء اولدى اول نورى احمد

سويله احكام شرعى عبد بجمد
نازله ثانيده قل كفى بالله

عبدالله دخنده ديه مولى الجليل
غسم كله دى فاقتم قليل

محمد حفنده بيوله دى دليل
كلدى لا نقطه سى ميمنه الله

تمم

42

مرثية كربلا

بنده اول واقعه دن حضرت ايتسوال
كربيانه ايلديغى واقعى قلدوخيال

وله حيدرى اول شعر اولوجهدن ايجاده
ذبح ايدوب قانه ايله ايلديغى محراده آل

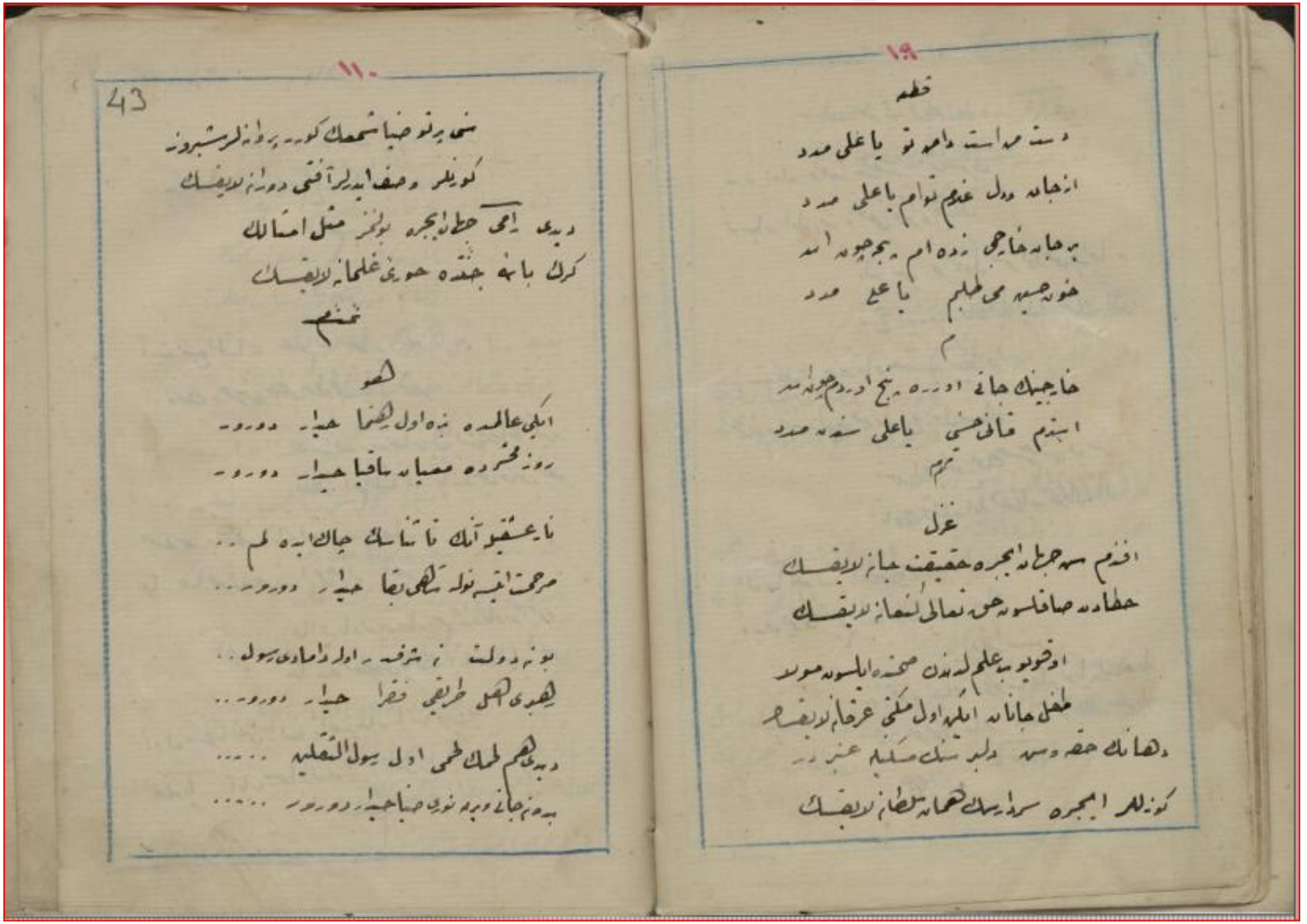
ياستكلدى حيدر كراه حسين بيكانه
عرنده تتره ايدى هيهات روح رسول متعال

شهربانو كوريجك جسم حسين بى سر
ناوك دشمنه ايله قلبيانه غربال مثال

آله يا غوثنه اولوب بيكر خونين آلودى
ديدى ابواى جسم سكا نولدى نيو حال

نغمات

نه ايجون خاكه دوشوب قانه بويانديك بويله
نه اى مولى جانم سنده بو حالك سويله

خطبه

دست حاجت دامن تو یا علی مدد
از جانب دل غیر تو ام یا علی مدد
بی جانب حاجی زده ام بی جهت امید
خود دیده می طلبم یا علی مدد

م

حاجیک جانب اوزه بیخ اوردم جهت امید
ایتدم قالمی بنی یا علی سنده مدد

م

غزل

اقدم سنه جانب انجره حقیقت جانب لایقسک
حطادده صافلسونه حق تعالی انعام لایقسک

اوخویوب علم لدنی صحنه ایلسونه مولد
ملهم جانانه ایلیه اول مکنی عرفان لایقسک
دهانک حقه وسه ولید سنک سکینه عنبر
کوزلک انجره سرمه سیاه خمار لایقسک

سنه یارنو ضیا شمعک کوزه یاوه لرشبروز
کوزلر وصف ایدر آقمی دوزه لایقسک
دیدی امی خطه انجره بوکنز مثل امثالک
کرک پاشه جنده حوری غلمانه لایقسک

تمت

لحمو

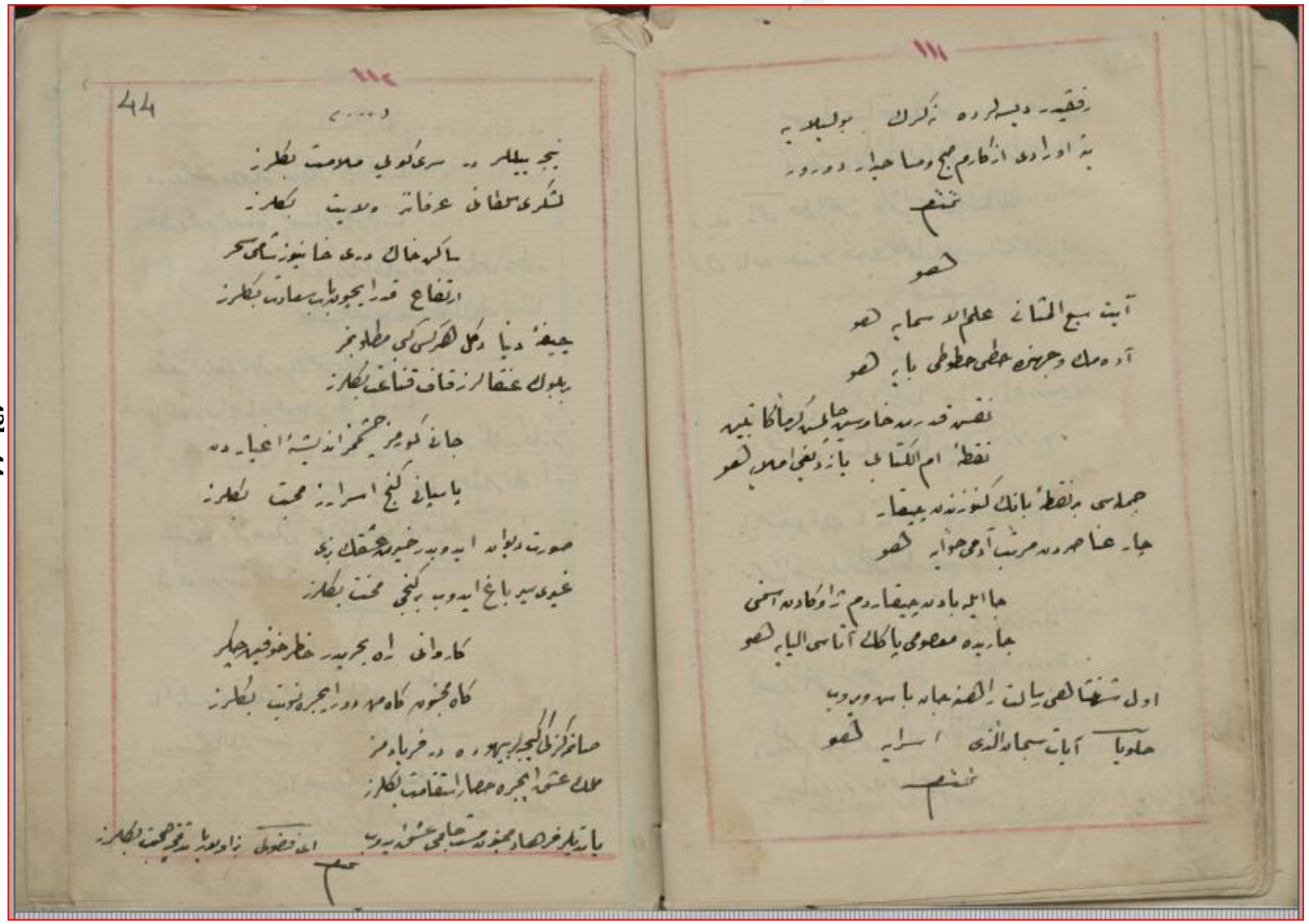
ایکی عالمده بنه اول لطفنا حیاء دوروب
روز محشرده معصیاه یا فیا حیاء دوروب

یا عشقو آنک تا تناسک جانک ایله لم ..
مرحمت ایتسه بولا سلطانی بقا حیاء دوروب ...

بوبنه دولت نه شرفه اول دامادی رسول ..
لطفدی الطاف طریقی فخرا حیاء دوروب ...

دیه لطف لطمی اول رسول الثقلیه .....
بیه جانی ویره نوری ضیا حیاء دوروب .....

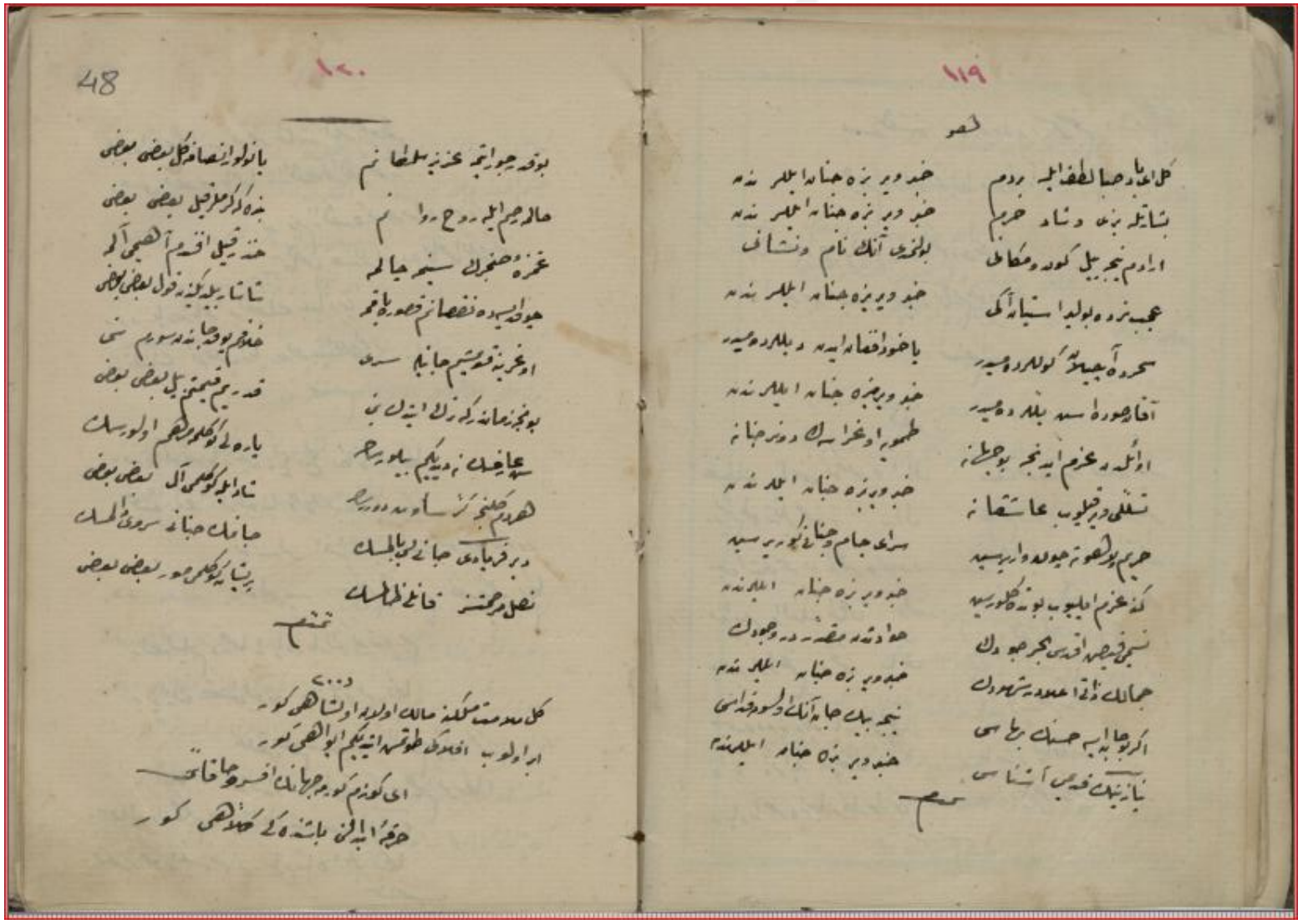
43b-44a

44b-45a

45b-46a

46b-47a

نصو

گل اعذار صبا لطف ایله بردم
بشارتله بنه دلشاد خرم
ایدوم نجه یل کوره مقابل
عجب نزه بولیدا ستیاره آکی

سحره آجیلوب گولزاره میره
آغاچلره سنبل بلاره میره
اوائل ربعه ایره نجه بوجیلر
تسلی ویرجلوب عاشقلره

حریم پوشهره جوله واریسه
که عزم ایلیوب بوسه گلوریسه
نسیم قیصه اقدیسی بحر جودك
جهانك زینتی اعدانك دشمن

اگر بولمایه جسمك بکلی
بنه بیلمن نه دیر آشنا سی

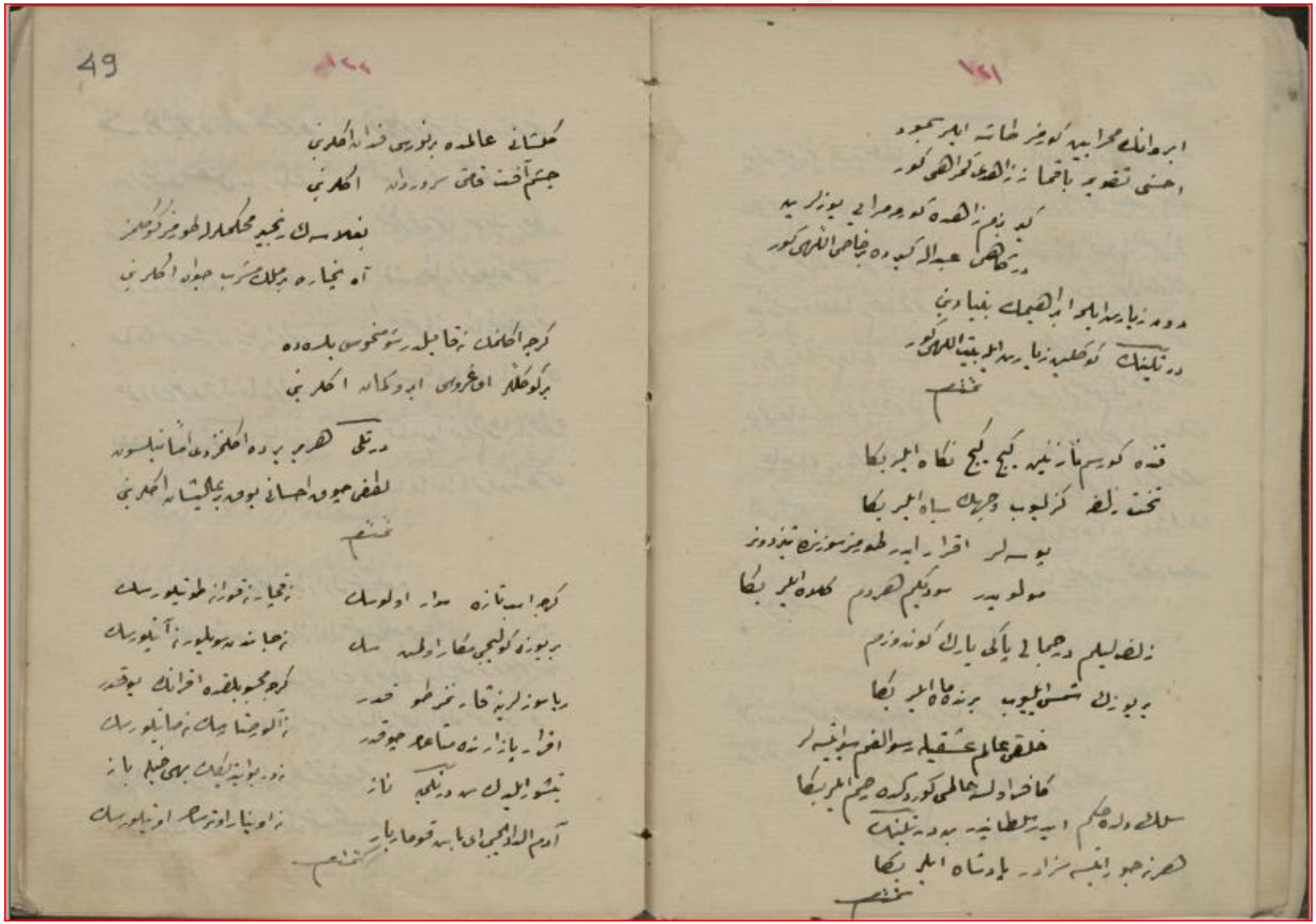
بوقه جوابنجه عذر به سلطانم
حالم جیم ایله روح روانم
غمزه وخنجرك سینه جانم
جوقه ایسه ده نقصانم قصه یاقمه
اوغرینه قوه یتیم جانیم سنه

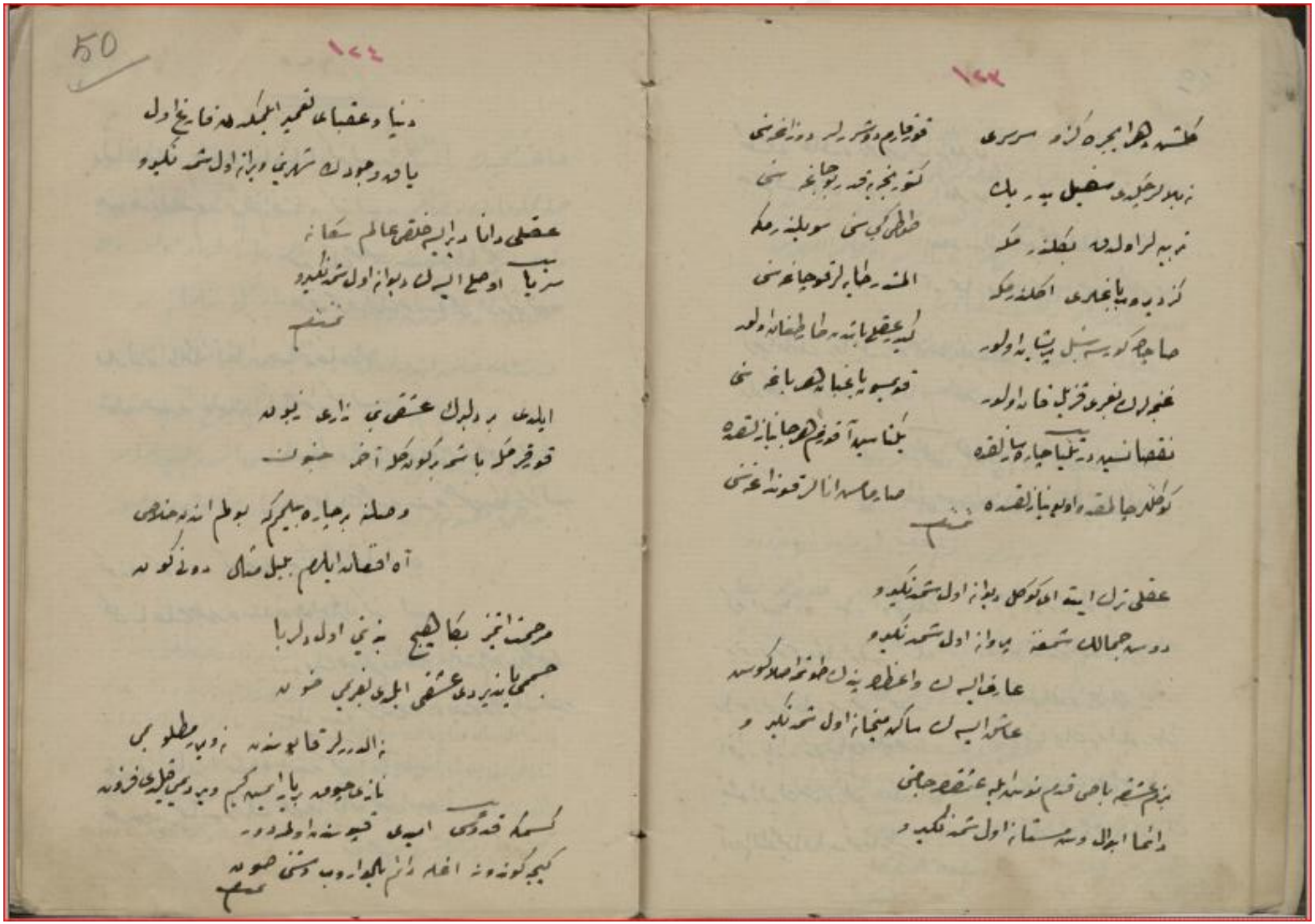
بو نجه زمانه کیم زمانه ایله بنه
عیاقلك نه دیکیم بیلورسه
قهرم جلنجه کیم ساوه دوریسه
دیر فریادی جانم بلبلسك
نصل مرهمنه قانم قلسك

بانو لوانصافه کل بیضه بیضه
بنه اکر مزقیل بیضه بیضه
هنه قیلی اقدم آلصیحی آلم
تاتاره بیله کنه قول بیضه بیضه
غلطم بوقه جانه سوزم سنی
قصه یم قیصه یل بیضه بیضه

باره لر اکلورسکم اولورسك
ناز ایلوکلسی آل بیضه بیضه
جانك جانه سوزی ظالمسك
پشایه کلسی جوه بیضه بیضه

کل سعدت ملکنه مالك اولدیر اولشاهی کوره
ابراهیم بك افندیك طوقسهانیکم ابوالخیری کوره
ای کوزم کوره جهانك افسوسه جاقلر
حرم ایله ان باشنه کی کهنه لری کوره

عقلی زل ایته اه کوکل دیوانه اول شمه نکیدو
دوسه جمالك شمعه پروانه اول شمه نکیدو
عاقلاب ل واعظه یه ل خوتوه صدکوسه
عاشق ایسه ل ساکه میخانه اول شمه نکیدو

بزم عشقه باغی قدم نه سنه ایله عشقه جانی
دائما ابدال وسه مستانه اول شمه نکیدو

50

دنیا وعقبایه تعمید ایلیکده فاتح اول
یاخود وجودك شهر یاری دیوانه اول شمه نکیدو

عقلی دانا دیرایسه خلق عالم سکا نه
سن یا اوصلی ایسه ل دیوانه اول شمه نکیدو

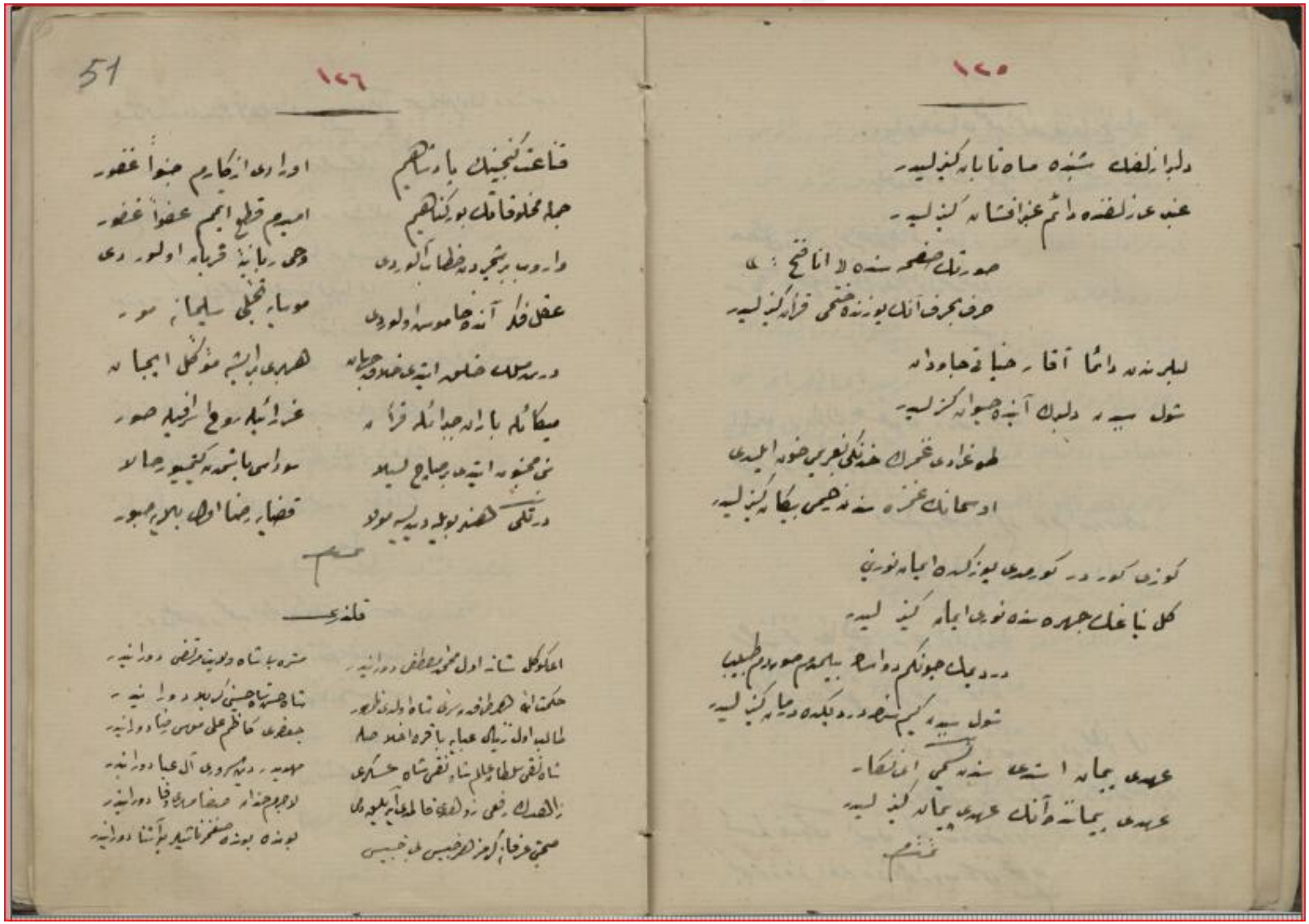
ایلدی بر دلبرك عشقی نه زار ایتدی بنی
قوه قرمکه باشه بر کوندکلو آخر جنونه

وصله رجایه بیلیرکه بولمایه نه جنونه
آه اقصاده ایلدم جیل مثال دونه کونه

مرحمت ایتمز بقا ایچون بنی اولدیرمایه
جسمی یاندیردی عشقی ایلدی بغریمی خونه

نه الدیرلر قایوسنه نه دیه رطلوبی
نه ایدیجوقه پایه بیلمه کیم ویه دیمی قیلیه فرونه

کیمسه قدرمی ایده کیمسه نه اولدیوه
کیمه کونده نه اغله دیر بلکه دیه دیمی صونه

دلبرا نقطه سنبله ماه تابان کنیله
عنبر زلفه دائم عنبر افشان کنیله

صد رتل صفحه سنه ٥ لا تاتیح :
حرف بحرف آنك یوزنه ختمی قرائت کنیله

لیله نه دائما آقار حیاتدادر
شول سیه ر دلبك آینه جیوانه کنیله

طوغاری غمزه غمزك هندنكی نظر بن خونه ایدر
اوسمانك غمزه سنه خیلی بقا کنیله

کوزی کوزه کوزیدی یوزکده ابیاه نوری
کل باغك جبهه سنه نوری ابیاه کنیله

دیدیك جونكم دوا صاغ بیلدم صوردم طبیبه
شول سیه کیسیسنی دیدیکده دوا کنیله

عهدی بیاته اتمه سنه کمی اولقا
عهدی بیاته آنك عهدی بیاته کنیله

قناعت کنجینك یار ستمکم
اوراده کیاریم جنوا غصه

جمله محله خاتك بوکنلرم
امیدم قطع ایمم عفوا غصه

وارمه بر بحیره ده خطا کنوردی
وجهه بابنه قربان اولوردی

عقل فلك آینه جامه سنه اولوردی
موباه تجلی سلیمان سوردی

دیدیکده بر ایشه توکل ایجاده
قصدی بر ایشه توکل ایجاده

میکائیل بابنه جبرائیل قرائه
غزائیله روح القدس صوردی

نی محمد اتمه دیه جباح لسیله
سوداسی باشنده کیسیه جاندر

درتلی قصیده بوید دیه یوردو
قضیه رضا اولمایه جبوردو

قطعه

اعلا کل شانه اول محمد مصطفی دوانیه
سنره باشاه دلوینه قرقی دوانیه

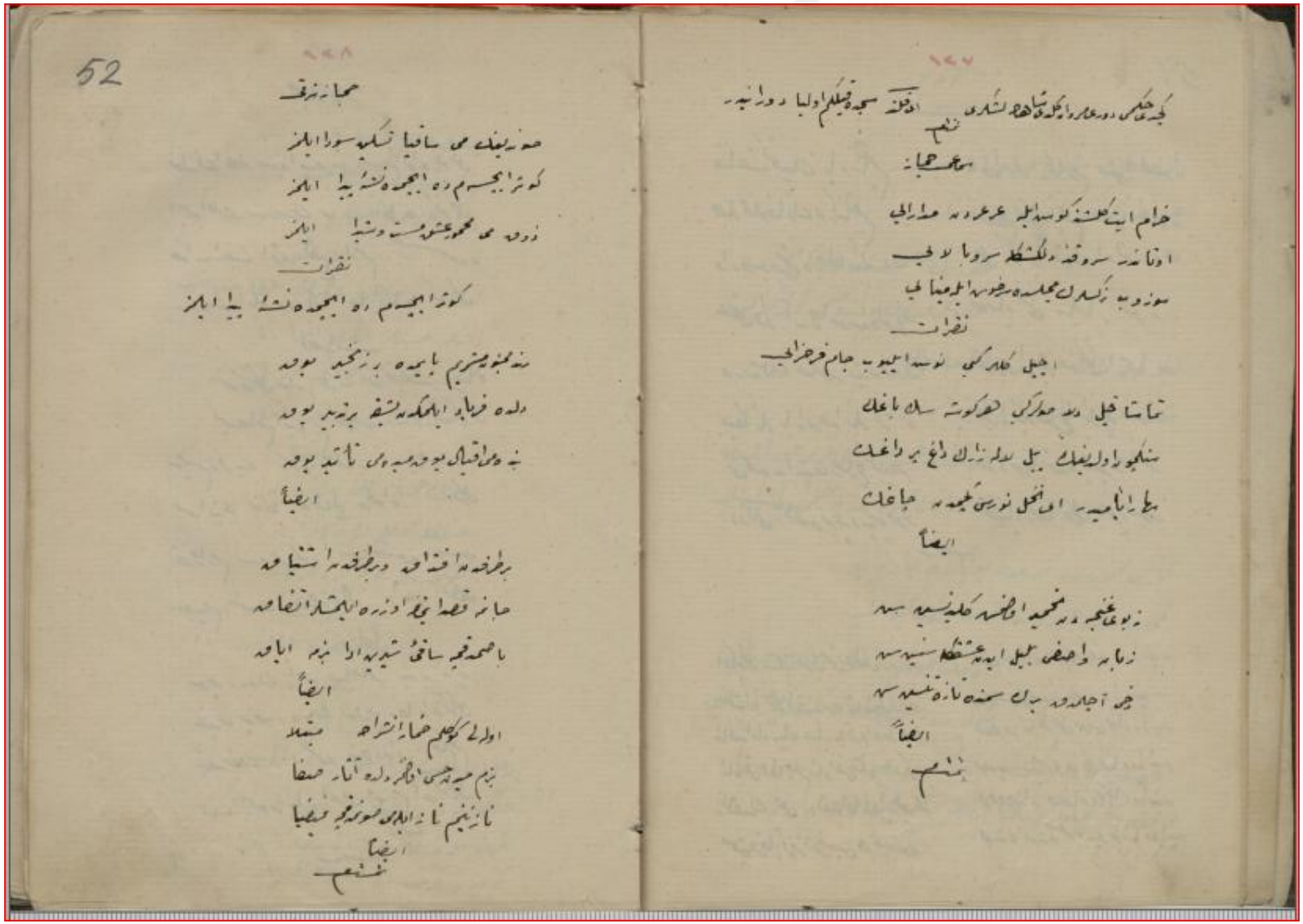
حکمتله حکمرانه سزه شاه ولایت اولور
شاه چشمه جیشی کیبی دوانیه

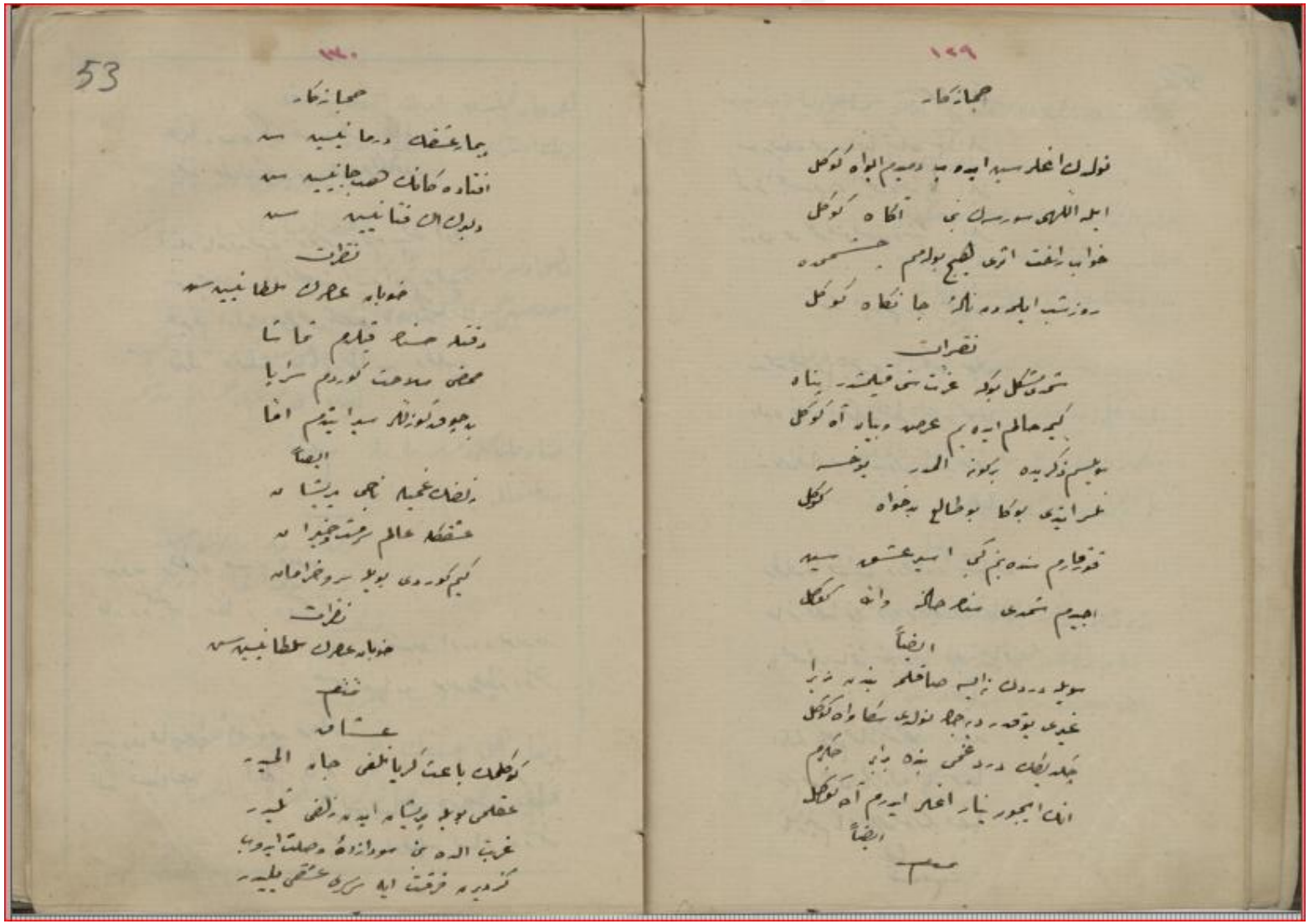
طالبه اولدیاك عبایه یاخره افتدمه
جعفری کاظم علی موسی رضا دوانیه

شاه نقی سلطان علی شاه نقی شاه حسنکی
مهدیه دیه سروری آل عبا دوانیه

الحمد لله نعمه نوالقه خالقه آیلیورم
لوجوم حضار حضارمه وفا دوانیه

صحتی عرفانی ارمز لطفیله جبیس
بوندن بوندن صکره تاییدیله بوآشنا دوانیه

جهانگاه

نوالی اغلد سید ایده م دیدم ابواه کوکل
ایله اللهی سوردی بی آگاه کوکل
خوابه نفت اثری لطیع بولدم جسمده
روز شب ایلدوم نالهٔ جانکاه کوکل

نغمات

شوخ دلکل بوکه غیرت سی قیلمه بناه
کیم عالم ایده م عرضه دیار آه کوکل
بویله ذکر ایده بکونه الدم بوخسه
طرانه ی بوکا بوطالع بدخواه کوکل

قوجه یارم سنده بنم کبی اسیر عشقه سیه
ابیم شمدی سنه حالمی دانه کوکل

ایضاً

بویله دردلی ایله صاغلم بنه م دیبا
غدیر بوقمه دیر جمله نوالی سکا واه کوکل
بیلدیلکلی دردغمی بنه بابه حکیم
انی ایجون یار اغلد ایدم آه کوکل

ایضاً

53

جهانگاه

یا عشقه دیمانیه سه
افتاده کمانی حسب جانیه سه
دلدن ال قمانیه سه

نغمات

خوبان عجزی سطانیه سه

دفتر حسنه قلدم تماشا
محض سعادت کوردم سزایا
بدجوده کوزلر سبب اتم انما

ایضاً

زلفکی غمیله نجی پریشان ه
عشقکه عالم مرتبه جنیدان ه
کیم کوردی بویله سروخرامانه

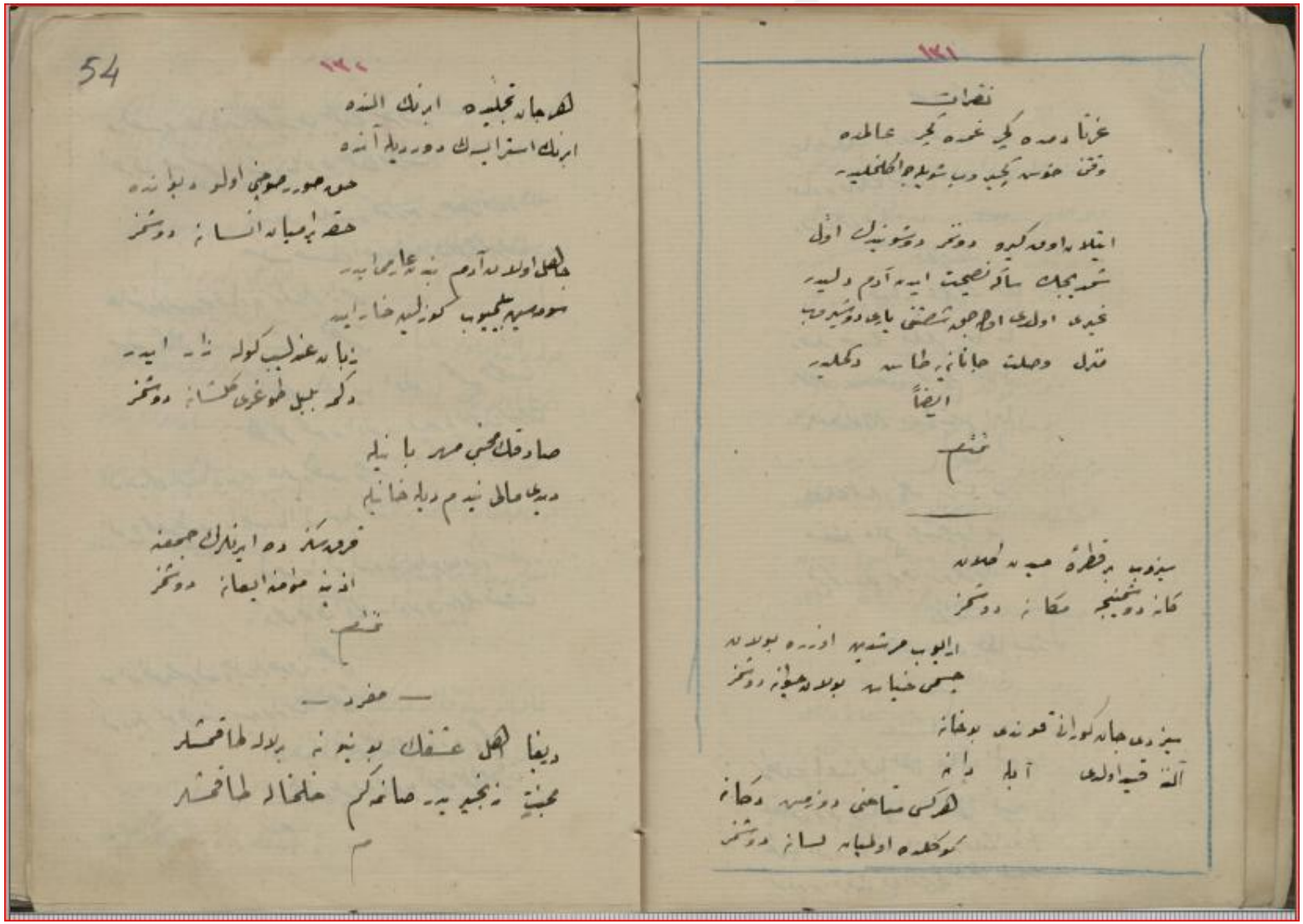
نغمات

خوبان عجزی سطانیه سه

شعر

عشاق

کوکلمک باعث کریانلغی جانه المیه
خلاص بولمز پریشان ایده زلفی نیه
غریب الده نی سودازده وحشت ایدوب
گزدیره فرقتنه ایله سرگشته بلیه

نصائح

عزتا دمده کلمیه غره کجر عاطده
وقتی حوصله کجیدوب شیدیجه الخلقیه

ایتلدیاوه کیدوب دوشونیدک اول
شمدیجک سانکه نصیحت ایده آدم دلیه
غیده اولدی اوچ جوه شخصی یاپدوشیدیجه
تذلل وصلت جاناره طاسه دکلمیه

ایضاً

نثر

سیزدیه بر قطره صبه لحدده
کاه دوشنجه مکانه دوشمز

ایلوب عرشه اوزره بولدده
جسمی خیاسه بولده جوانه دوشمز

سیزدیه جامه کوزانی قوندده بدخانه
آلته قیه اولدی آیله دانه

لکه کسی صاحبی دوزیسه دکانه
کوکلده اولسایه لسانه دوشمز

لکه جامه تجلیده ایرلک اللده
ایرلک استرایسه دوردیله آللده

حسن صورتی صوبی اولدیه دیانده
حصه ایسه انسانه دوشمز

جاهل اولدیه آدم بنه عاریایه
سودیسه یکیوب کوزلیسه خاریایه

بنیاده عذب کوله نازایه
دکمه بیلی طوغری کسانه دوشمز

صادق محبی مهر بانیله
دیدیکی سانی نیدم دیله خانیله

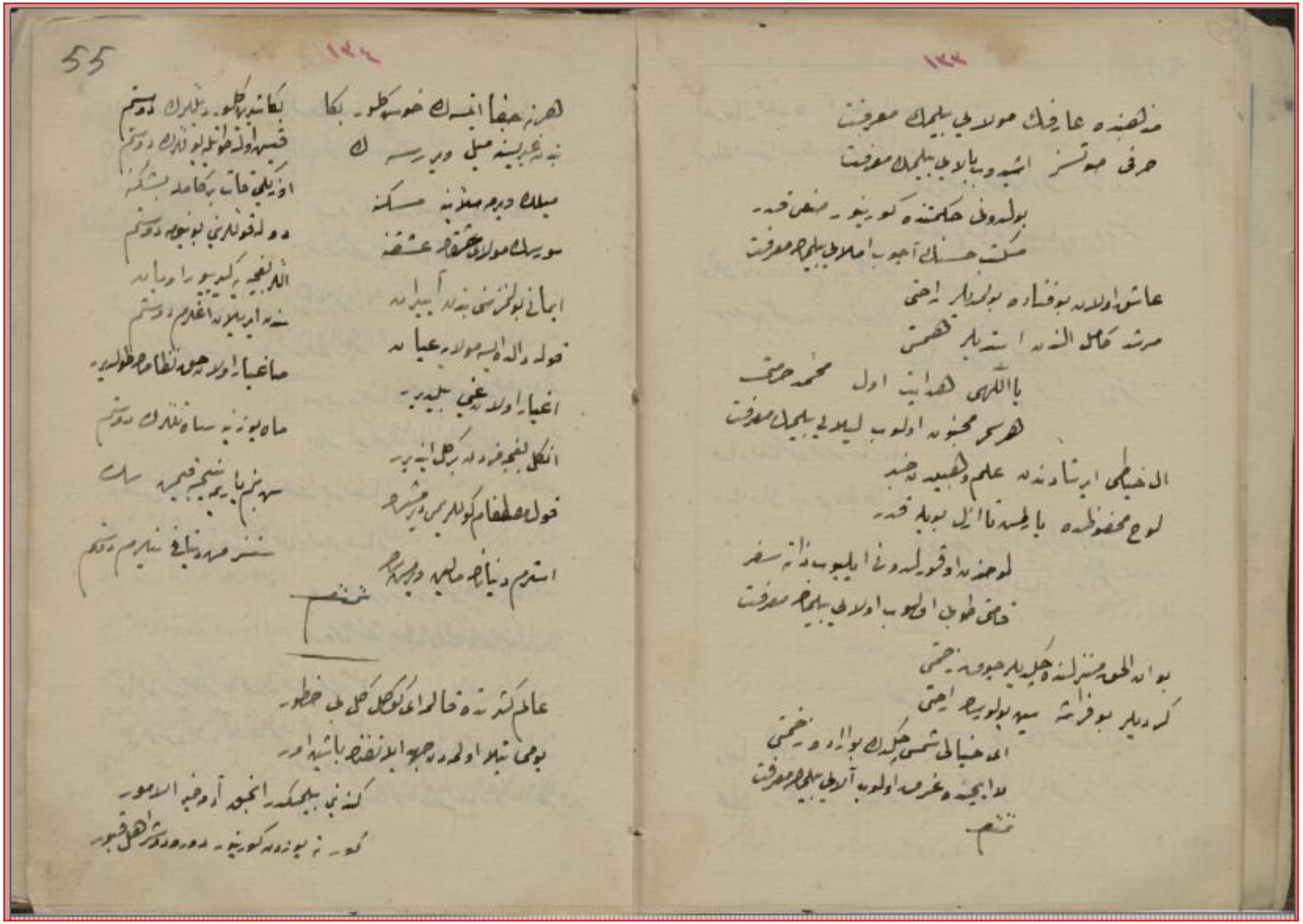
قوردیکنه دوایرلک جمعنه
اذیته مؤمنه ایمانه دوشمز

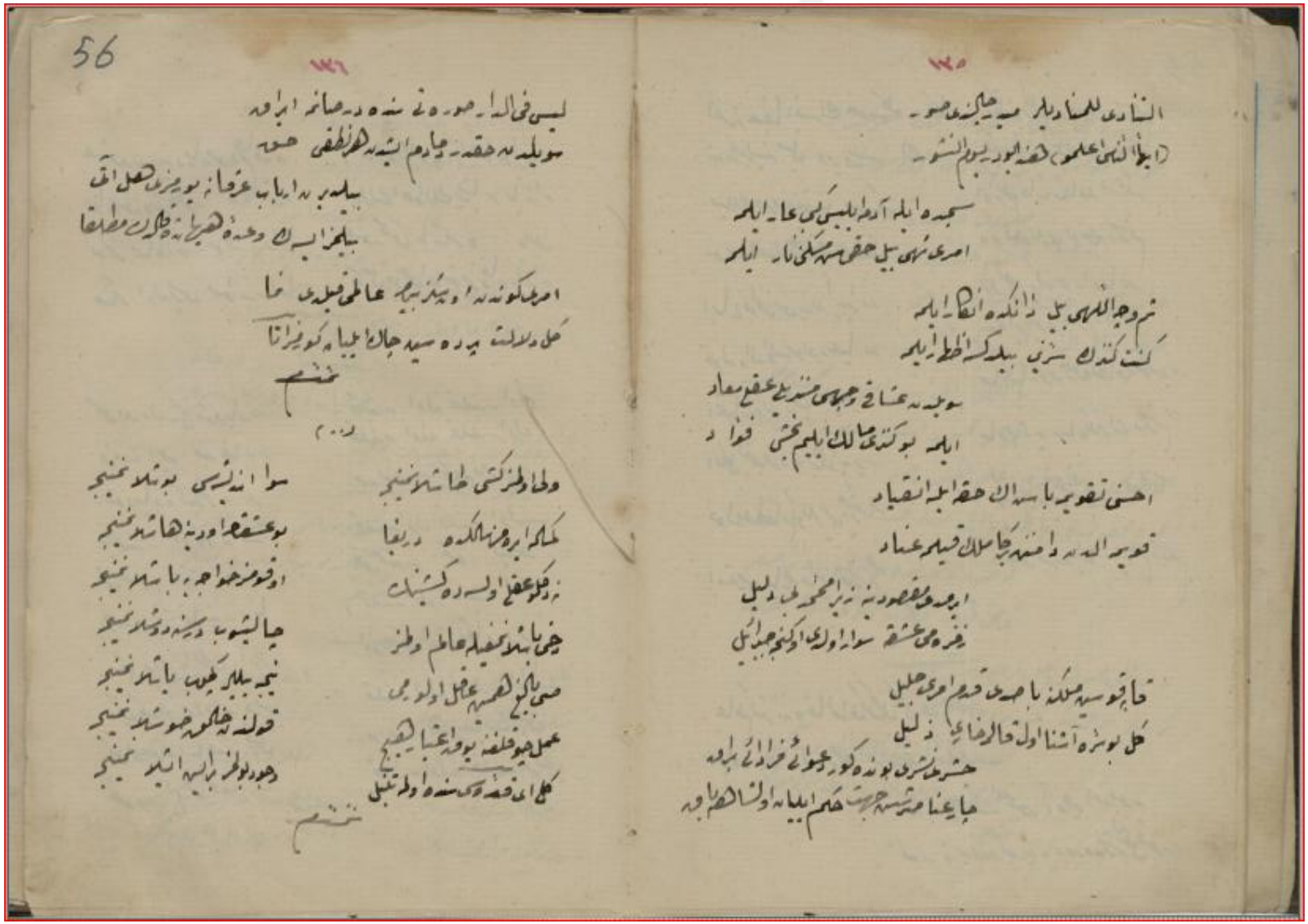
نثر

— حضرت —

دیمیا اهل عشقک بوینه برلدلماقمشلر
محبتی نجیبیه صاحبکم خلخالماقمشلر

54b-55a

(۰۰)

عشقده دنده دیاده صوده دم عالمده — نه افده طوبه بیلور نه نقصانه باقار
ایاغنی اوتدی قالور صاقی — اندن احوالک پرشانه باقار
بولمز عاطفه بویله بر دلبر — عشقه محتاج باشاره بالله
منکر اولدیسی صوابه اما — قاعل قاضی اوستونه فاله باقار

نقش

کل احد دل کبی شوده یاده — قلنده اول قلنده اول
قرائت احد غنه غاده — قلنده اول قلنده اول
شوریاده کبی نار ده — غنه یوقده کلمه نار یوقده
نقش ارنلر ده — قلنده اول قلنده اول
قنی حسرو قنی ذرف — قنی مجنده قنی لیلا
هپوده بیدک فانیه دنیا — قلنده اول قلنده اول
سکا دیدم باشی آدم — قوندغنده طوت بکا بر دم
کیه کیدی بوده دم — قلنده اول قلنده اول
کل ای حزین ساقت قبل — یوقده هم سباقت قبل
قموده کبی قرائت قبل — قلنده اول قلنده اول

نقش

الف الله یکتا اولده ایمک
ایجه حسابنده الف (ج) ایمک

کنده صوتانسی کوریکسم ایمک
کوچینده سویلر کوینده سویلر

اولوره اولمزه صوره سوالی
دیه فیوضاتی فاتحه دیوانی

بیدکره انا نه لهو غانه
لهو غبانده سویلر لهو غانده سویلر

نقصانیه حقیقتی بولیه
حقی ایدن اولیانلر شیدیه

کنده صوتانسی قبلده علیه
قیلنده سویلر قیلوندده سویلر

نقش

نقصانی

چاملو جانده خدمتی ایدکه — نازعشقه حاکوه بیتر رسمی
تسلیم اولوب صبر کی سویکه — قوزیوغه یاراده آشیه رسمی
یاوجی قلنده خدمتی ایلر — مطلوبنا فقده الفت ایلر
خرصیه اوستونه حاکم سویلر — ابلیسه دانه ویرمایندی رسمی
زاده صورتانی قیلنده بوقده — نزده صورتانی قیلنده بوقده

با لمك كورمز سك ديو كم حقه
دار غايه قيام دائيه سنى

نظم

كل اى صوفى بنى ظلمه اتيه كوكز بولور سز جه
بنى كندن كچن جاهلس ظلمه اتيه لا حضه سز جه

الله جلت اهلى عشقه داى ايا نسه دين فرسز جه
سوزم دكل سنى بنام ايدرلر خيه سز جه

نثر

بنى يا نه يدى اولور جهنم ذاخامه
سه اول آتشه ياغمه سك ديمك جهنم ياغى آلچيه

دميه جاهلى ايچوب محجوب سوكا فرا اولور مطلقه
ايتديم اوبله بو جاهل ايسه سه خيه سز جه

عناد آيله بولسه دخى كافر بس اكمل
سزن بو اتكز بالطو ياده ماه مستقبل

بنى به حوى ياده سعد دياوب ايتسه اوزن اول
ريا ايتمه كوزل سو باده ايچ انده خيه سز جه

نثر

بن اول خاله بلوده مسلمانكز اول و آخر
السنه جهانه سه نوسه ايمان متقدز ظاهر

نه حضرتى دل اوزات سه اهلى عشقه سكن حاضر
نيچه صوفيلرى ايمانه جهلدن بنى خيه سز جه

شريعتك لهم طريقت بحر ياه عنانه اولمه دخى
حقيقت معرفت دريانه غواص اولمه دخى

طريقتى نقشبنديه ده ويسه كنانشى اولمه دخى
كه سه بنى اهلى تركيدن كوراى صوفى شمسز جه

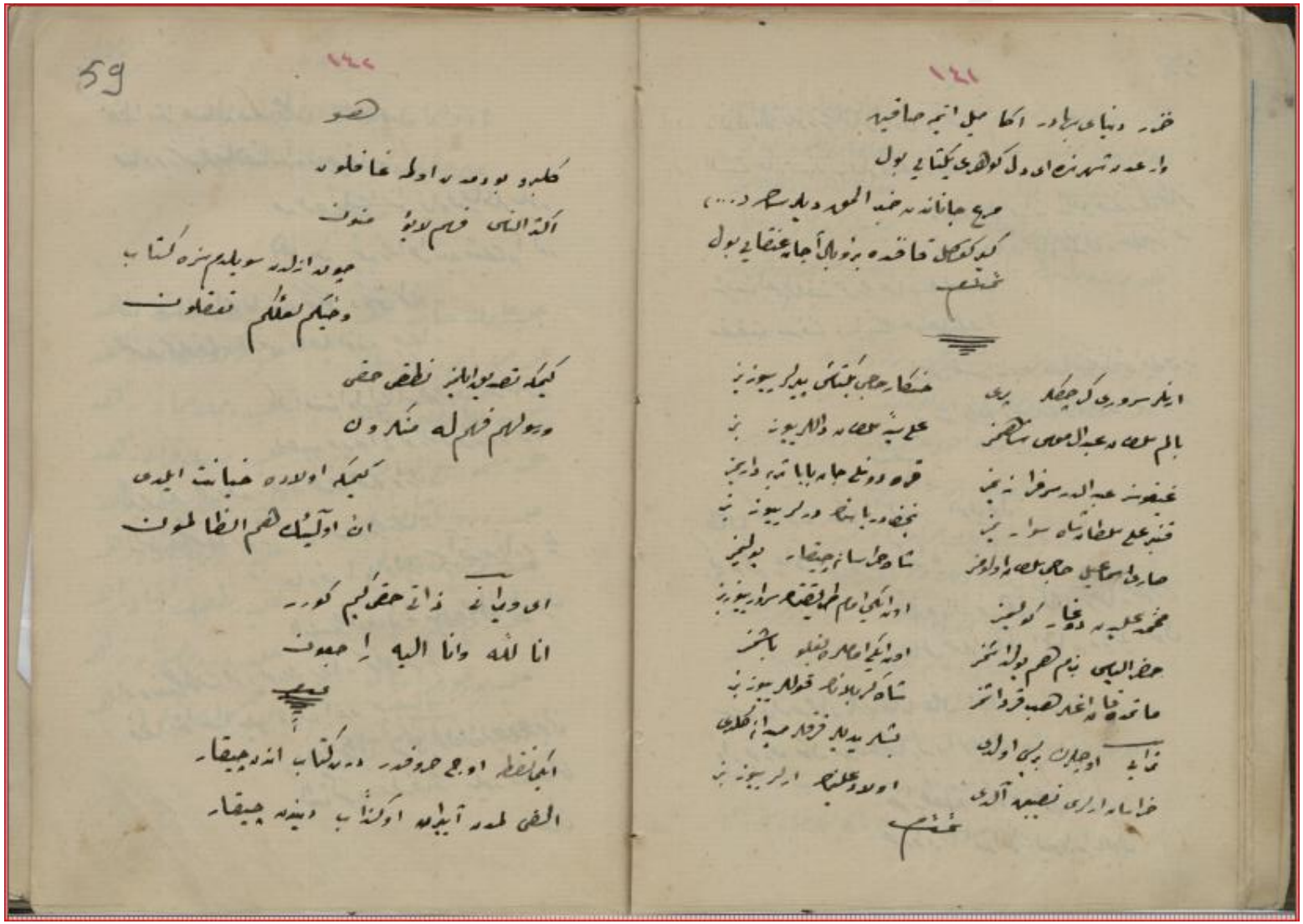
نظم

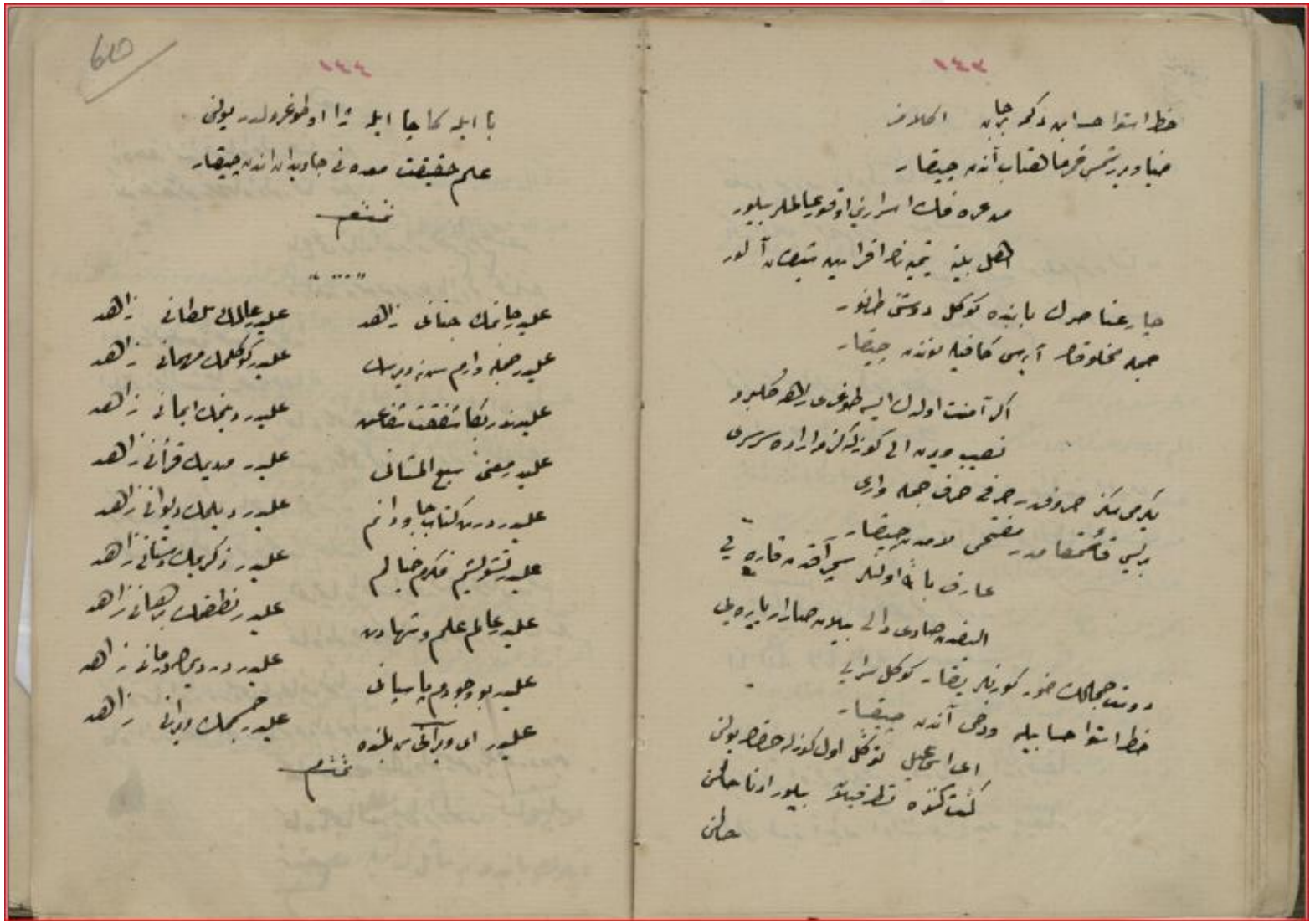
طالبا كل لازم اسقاط ايلمك اولدى بول
كيم بوكندن غافله وحرفه كيدايى بول

قطره الدن قوكز طالب وجمانه ايرلى
عالم خيه احاطه ايلمه دريايى بول

سرسرى كشف جهانه باقمز جهانا عاقل اول
واريوبه سول شهدى عضايا كيه آلايى بول

خواه غفلته كيوبه عمرك ذكى بى
قصه ايله ماسندن ايرلى ليعدا ترايى بول

حظ استماع ابد دکم چاپه الکلام
منبادر پرتس خرما نصاب آنده جیقار
مدعوه فلک اسرار یاوقوعیا طلر بیلور
اهل بذه نیمه خواجه فرا بیده شیطانه آلور
جا عنا صرف بابنده توکل دوستی طوتو
جمله مخلوقات آبسی کافیه لوندره جیقار
اگر آمنت اولدی ایسه خوفدن لاقه خلاصدر
نصیب ویره ای کونلی کزاراده سرسن
بکدی بکدن حمد وشکر - جمله خلق جمله واری
بیسی قاضی مقتضا مدر - مقتضی مدعه جیقار
عارف باشه اولدی سیر آخره قاچه یه
البته صادق دالی بیلور حمایه یاره یل
دونیه جمالات خوف کوزلر یقار - توکل سایه
حظ استماعیا بیله ودجی آنده جیقار
اعدا تحمیل ایتوکل اولکدن حضرت یونس
کشتکنده تله جیقه بیلور ادنا حالن
حالن

یا ایه کما جا ایله ذا اولمغرور له - یونس
عالم حقیقت معده نه جاویه ایله جیقار

نثم

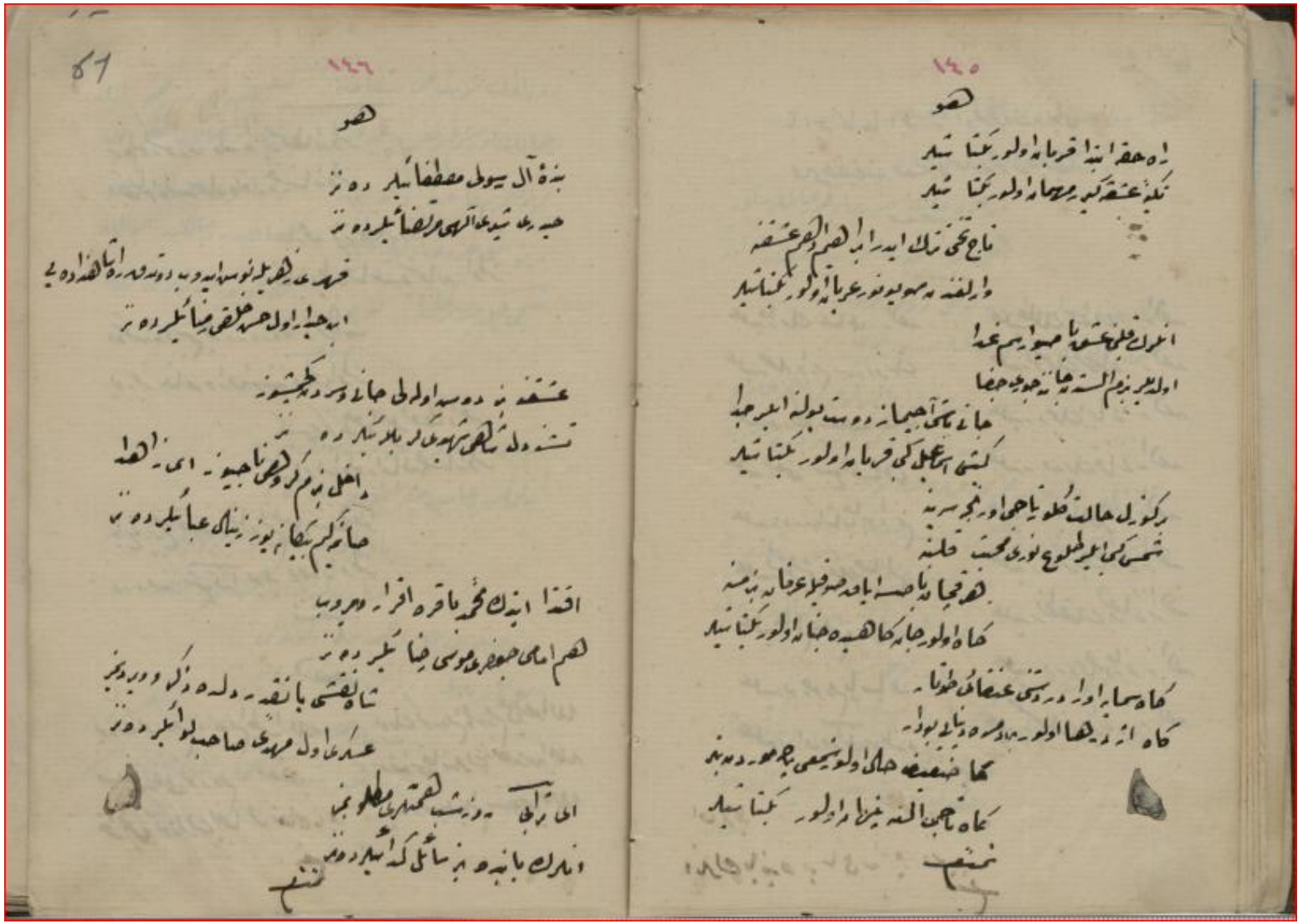
" ... "

علیه جانمک جنانی ذاهد
علیه جمله دایم سعی وریاسی
علیه نه رقائق نفاسه
علیه معنی سبع المثانی
علیه ده کتابه جاوداتم
علیه تسویلیم فکرم خیالم
علیه عالم علم وشهاده
علیه بوجودم یاسیانی
علیه ای وراقی سه بلنده

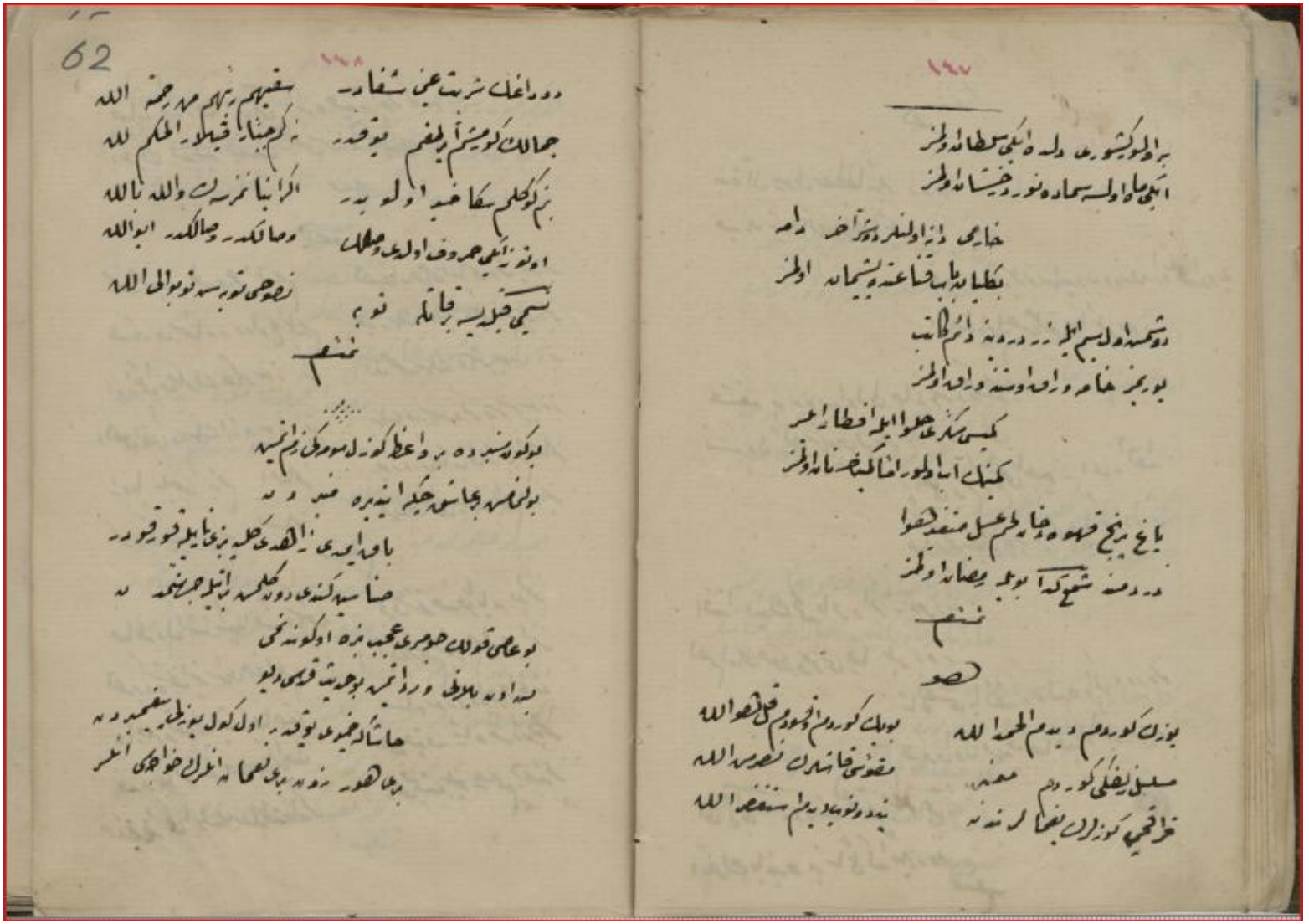
علیه علالک عطانی ذاهد
علیه توکلک مرجانی ذاهد
علیه دنیالک ایمانی ذاهد
علیه صدیق قرآنی ذاهد
علیه دیلک دیوانی ذاهد
علیه ذکریک دستانی ذاهد
علیه نظمک بیتانی ذاهد
علیه ده دیوانی ذاهد
علیه جسمک اوزانی ذاهد

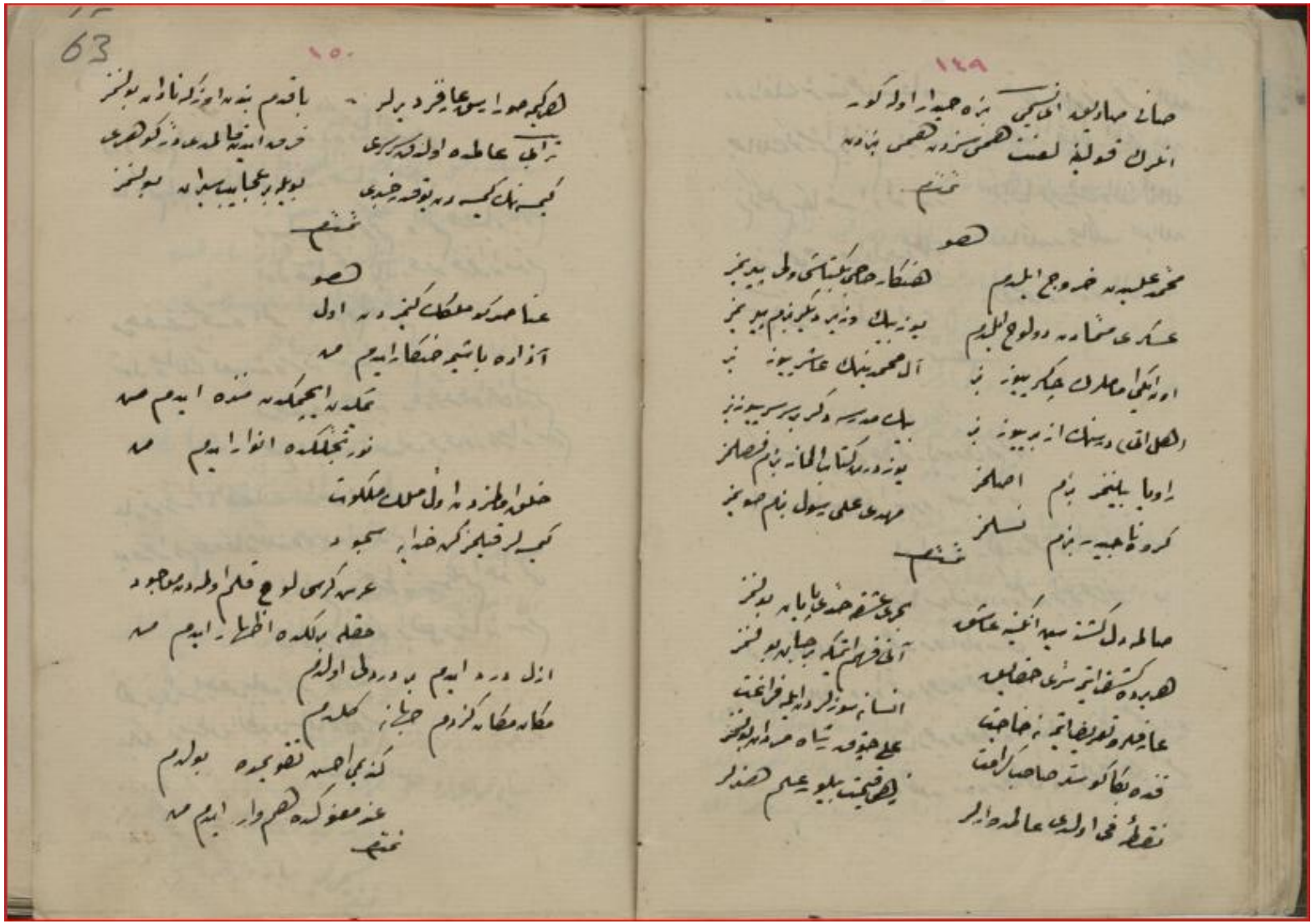
نثم

60b-61a

61b-62a

صاحب صاحبقران ثانی بنده جمیع اولاد کرام
اندرون قولنج لعنت خصی سزد به خصی بنده

مثنوی

محمد علیه ما خود وحی انزلم
عبد ک منم به دولوح لولم
او رتبهٔ ما علی چکر بیوند نیز
آل محمد بنام عشر بیوند نیز
الصلوات دیدنم از بیوند نیز
بنام مه سیر و گر پیر بیوند نیز
او با یلنمه بنام اصلعز
بیوند در کتاب الهانه بنام فصلعز
کرده ناهیه بنام نسلعز
مهدی علی بیول بنام صو بنز

صاحب دل کشته سید انبیه عاشق
بحق شش حضرت بابا به بولنز
قصیده کشفا تیر سری خصلیه
آنی فرهم اشکه چیابه بولنز
عاقبه و تدبیر خاتمه نه خاجت
انسانه سوزلر دایه فراغت
قوه بقا کوستد صاحب راحت
علی هیوند شاه مردانه بولنز
نقطهٔ فی اولدی عالمه دایر
الحق قیمت بلیو علی حیدر

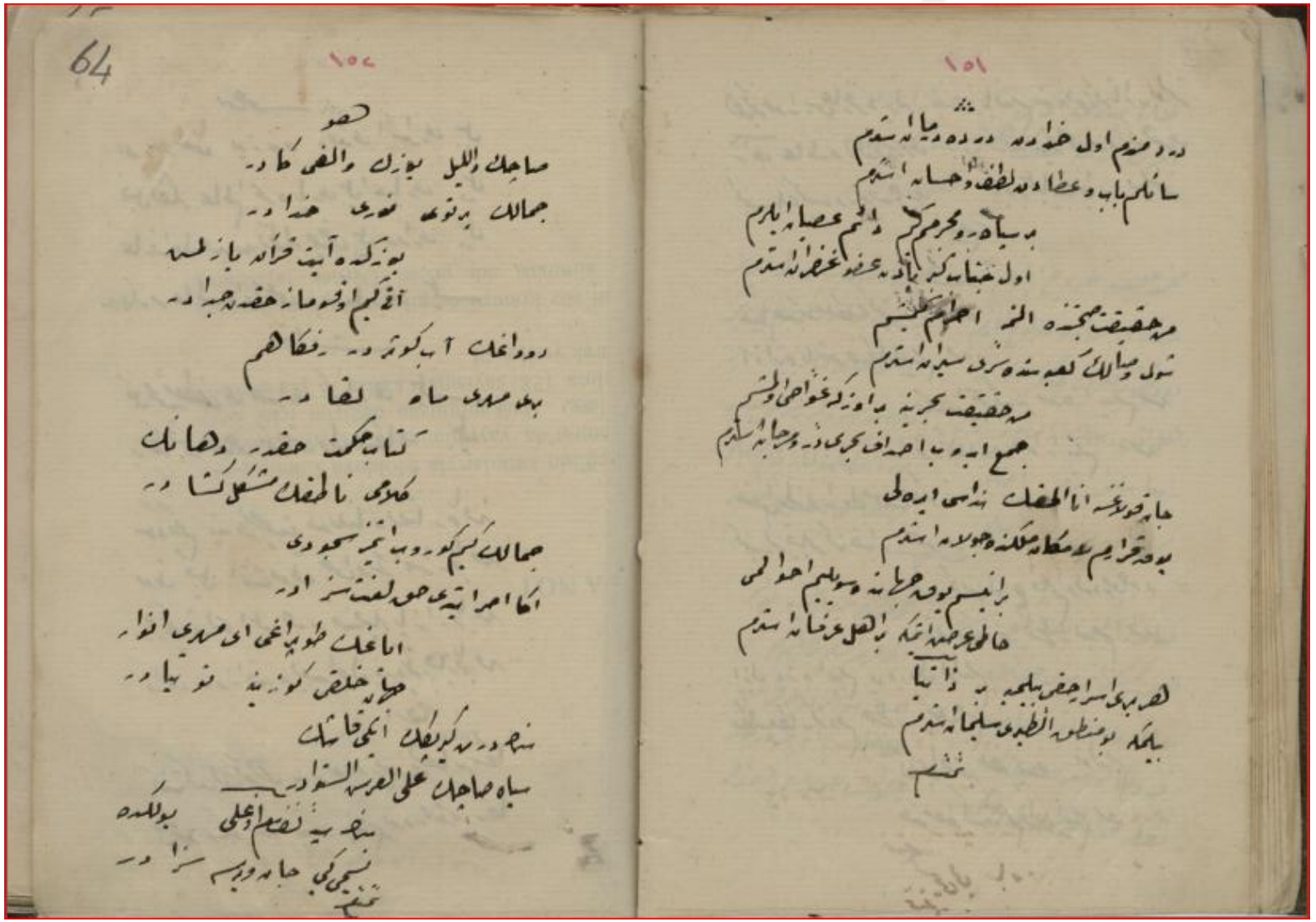
63

الحکیم هوا یسوع عاقرد برلر
باقدم بنه دانوز کرنانه بولنز
تراب عالمه اولدی کرکی
خرمه ایه تعالمه عدوز کوصرع
کیمه بنک کیمه رد بوقصه چندی
بولور عجایب سبدانه بولنز

مثنوی

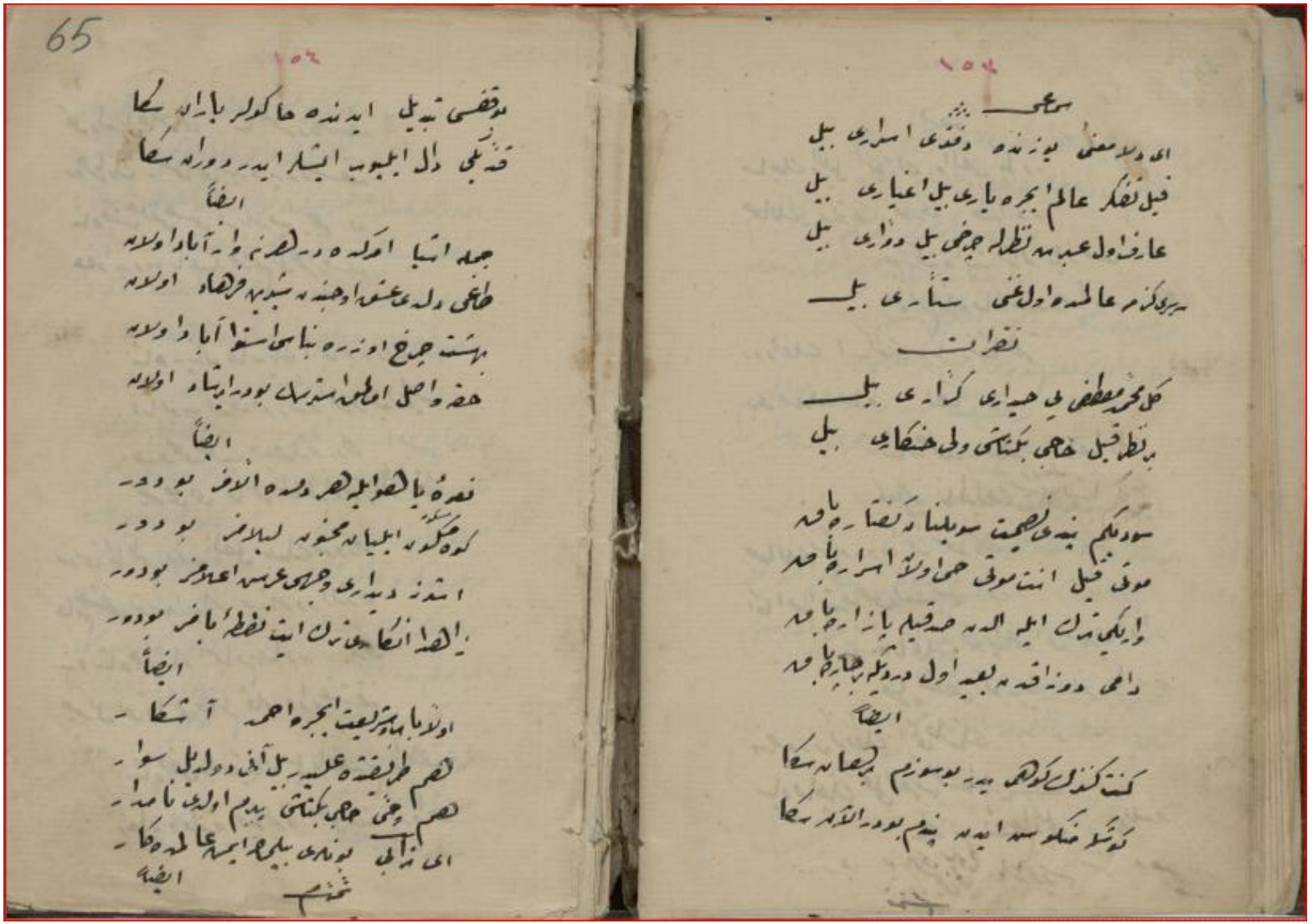
صو
عالمه کوه مطلق کنز دره اول
آزاده باشیمه خفقانه ایم صه
تحقه ایجمکده منده ایم صه
نور تجلکده انوانه ایم صه
خلوه طلزده اول ملک ملکوت
کیمه لر قبلر کمه خدایه سجود
عرشه کرسی لوح قلم اولدی معبود
حقله بلکده اظهرانه ایم صه
ازل دره ایم بودره اولدم
مکانه مکانه کزدم جهانی کلدم
کنه بحر احسه نقوبده بولدم
عنه معوکده لهم وار ایم صه

مثنوی

صاحبك الليل يوزك والضى كاد
جمالك يدنوه نوعى خداد
بوزكه آيت فرآند بازلسنه
آقه كبم اوسه ماه حضه جباد
دود اغلك آب كوثر دن نقاهم
بد مهدى ساه لقاد
كتاب حكمت حضه دهانك
كلدى ناطقك مشكل كشاد
جمالك كبم كوه وبه ايتم سجودى
اكا امرايتمه حق لغتسز اود
اى اغلك طوبه اغلى اى مهدى افوار
حقه خلقى كوزيله نوبهاد
سنه دن كيرى كلمك انجى قاشك
سياه صاحبك على العربه السنه اد
سنه بيه نفسم اعلى بولكده
نسيمى كبى جانه ويرم سزاد

دردمندم اول خداوند دردمه درمانه سندم
سائلم باب وعطاوند لطف وحسانه سندم
بد سياه وبخرم كرم دائم عصيانه بارم
اول جنابنه كريماوند عفوغفرانه سندم
مه حقيقت صبحدم النور اعلم تبسم
سول سيالك كعبه سنده سرى سيدانه سندم
مه حقيقت بحرينه بداوند غواصى ولسم
جمع ايده بداصداف بحرى دن درجانه سندم
جانه جوندغنه انا الحق نداسى ايده لى
بوده حرامم بدمقامنه مكلنه جولانه سندم
بانيسم بوجه جانانه وسليم احدالمى
حالوعهد انكه بالصلى عرفانه سندم
لطف بدى اسراحضى بليجه بيه ذاتيا
بلكه بوسطوه الطبدى سلمانه سندم

مرثیہ

ای دلا معنی بوزنده دفتری اسراری بیل
قیل تفکر عالم ایجره یاری بیل اغیاری بیل
عارف اول عبده نظاره جهنی بیل دوای بیل
بیر یکزم عالمده اول غنی ستاری بیل

نعرات

کل محمد مصطفی یی حیای کراری بیل
بر نظر قیل خلقی بکناتی ولی خفاری بیل

سودیکم بنه ای نصیحت سوبلیناره نصاره یاصه
موقی قیل انتا موقی حق اولنه اسراره یاصه
وایکی دنیا ایله الده حه قیلیه یازاره یاصه
دامی دونیا قه بعیه اول دونیکه بقاره یاصه

ایضاً

کنت کندی کوکلمی بیه بوسوزم پرصانه سکا
کوتکل ضلکه سعد ابده بنم بوده اللده سکا

مقتضی تبدیل ایدنده هاکولر یازاره سکا
قه نبی دل ایلیوب ایشلر ایده دورانه سکا

ایضاً

جمله اشیا اولکده دونیا یه آباد اولنه
طاغی دلای عشقه اوجنه شدیده فرهاد اولنه
بهشت جمع اوزره بناسی استوا آباد اولنه
حضه واصل اولمه استدیکی بوده ایتاد اولنه

ایضاً

نعره یا لصوایله حضه دسه الده بوده
کوه مکده ایلیانه مجنونه لیلاسی بوده
استدی دیه ای وجهی عرسه اعلاسی بوده
یا لصوا انکا ی نزل ایت نقطه باسی بوده

ایضاً

اولدیا بهادر بیعت ایجره احمد آشکا
نصم طریقتده علیه بیل آنی دولدیل سوا
نصم چنی حاجی بکتاشی بیدم اولدی نامدا
ای نه آلی بولدی بیلمم ایسه عالمده کا

ایضاً

65b-66a

كل دله اغلتر بن شاهمردان عشقه
دوجهانك يغماسي شيدي بنه دار عشقه
شاه حسن خلقي حسين كربلا ده بيجو لد
عفو ايده رب باغلة جرمم آل عمار عشقه

شاه نبيك عابه بيك آجي بوندن دل ايسه
آيا ايوب كندي او نكده باقوي بيلدن ايسه
هند محمد علي حيدري كوردن ايسه
هيركل اي قاتلي ظالم اولمه سيماي عشقه

موسي كاظم يغمه ايله بيك سروري
عالم عشقي نوسه ايدر مبتلاي دركدي
بنده شاه حسن انجام رضادن بري
هيركل اي قاتلي ظالم قلبي دلداي عشقه

شاه نقي باغلدم بيل باغلدم ايله
عابه دله وصلوة اهل بيت ارواحه

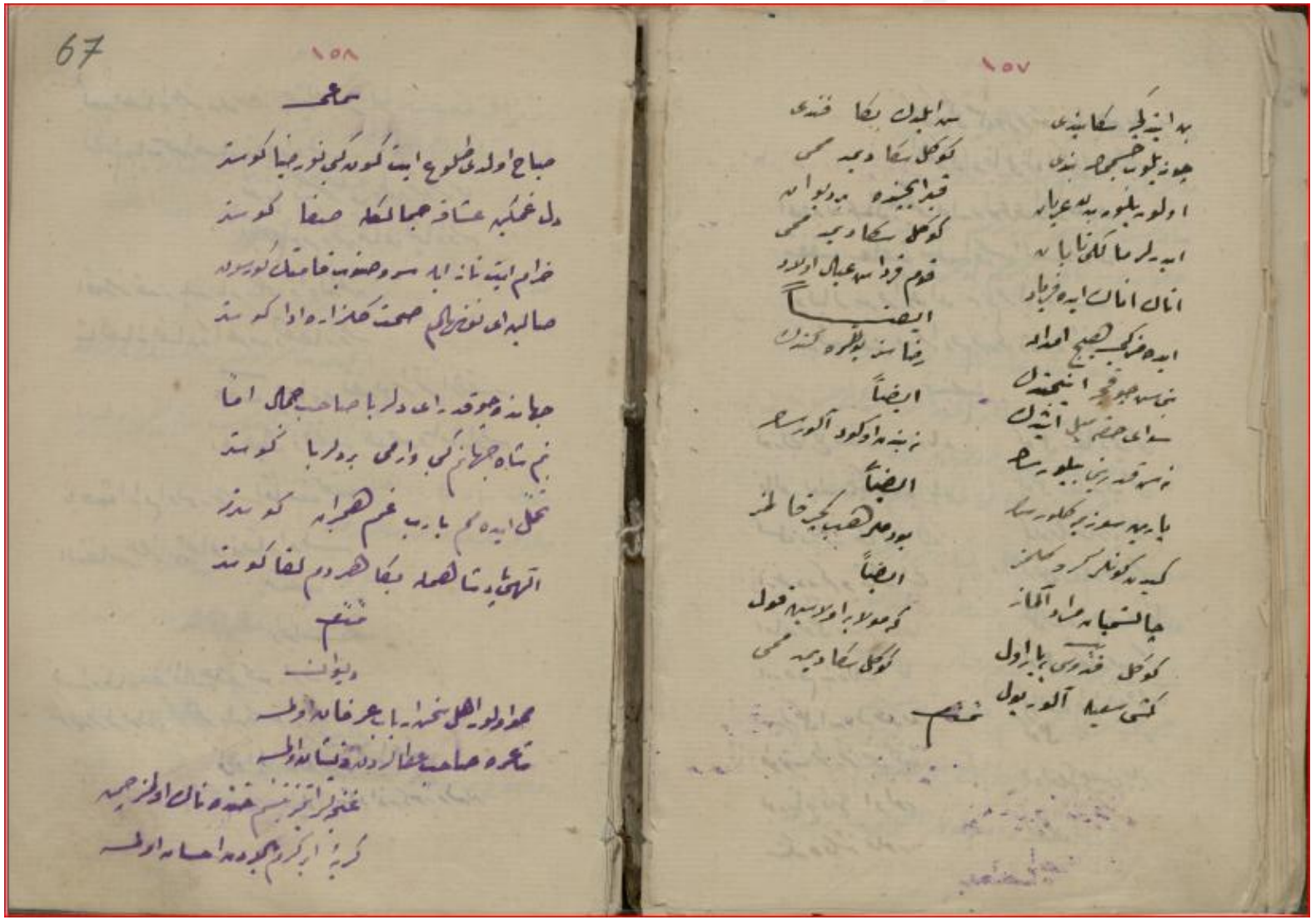
66

كل كوكل سيل ورمشوندن ايله جدا بنه
ايلمه كل اي قاتلي ظالم كيلي انسانه عشقه

اي دوايه عبد الحيقمه بوله دوغري الله كلدي
شفقت شفاعت سنكه اي سيد العسكري
اولسالر سرفراز اي بيم قربي دلي
سن قبيلك ويرمارم سهدي دوايه عشقه

نظم

كوزلك آچ غفلتدن اويانه
كوكل سكا دعوه كلي
قالمه بوله بيهوده اويقو يانه
كوكل سكا دعوه كلي
كسل ديانه ضاله لك
كوكل سكا دعوه كلي
اينمه دنيا كرو فاكه لك
كوكل سكا دعوه كلي
اماده كوكل ويرم سكا
كوكل سكا دعوه كلي
ابده دلم بنه دلك اكا
كوكل سكا دعوه كلي
ديرم كل ابده لم غدنده
كوكل سكا دعوه كلي
طوتوب طوغرسني طوغتمه
كوكل سكا دعوه كلي
بو دنيا ظلمه اولمه
كوكل سكا دعوه كلي
سنكده باشنه كلمه
كوكل سكا دعوه كلي

به اینه کی بکا بنده ای
سه ابدال بکا فنده ای

چو زلوب حبیبه بنده ای
کوکل بکا دیه حی

اولو بلبوره بده عیاله
قبه ایجنده بدلبواله

ایه یارما کلی نا یاله
کوکل بکا دیه حی

اناں اناں ایه فریاد
قوم فرد سه عیال اولور

ایه ضعیف صبح امداد
ایضاً

نیاسه جوقه انیجه ال
نیاسه بلکره کنزال

سه ای حضرت بیل انیجه ال
ایضاً

نه سوقه زنجا بلبوره سه
نه به اوکلور آلور سه

یا یه سوزیه کلور سه
ایضاً

کیه یه کونلر کرو کلمز
بودمر قصب کیجه خالمز

چالشیا یه مراد آلمز
ایضاً

کوکل فندرسی یا اول
کوکل بکا دیه حی

کشی سعیله آلور بول

صباح اولدی طلوع ایتدی کوندکی نور ضیا کوستدی
دل غمکینه عنایت جمالکله صفا کوستدی

خرام ایتدی ناز ایله سرو صنوبر قامتلی کوستردی
صالیه ای نور عالم صحت کذا دایم کوستدی

جمالنه وجوقه ای دلربا صاحب جمال اما
بنم شاه جهانم کبی وارمی بر دلربا کوستدی

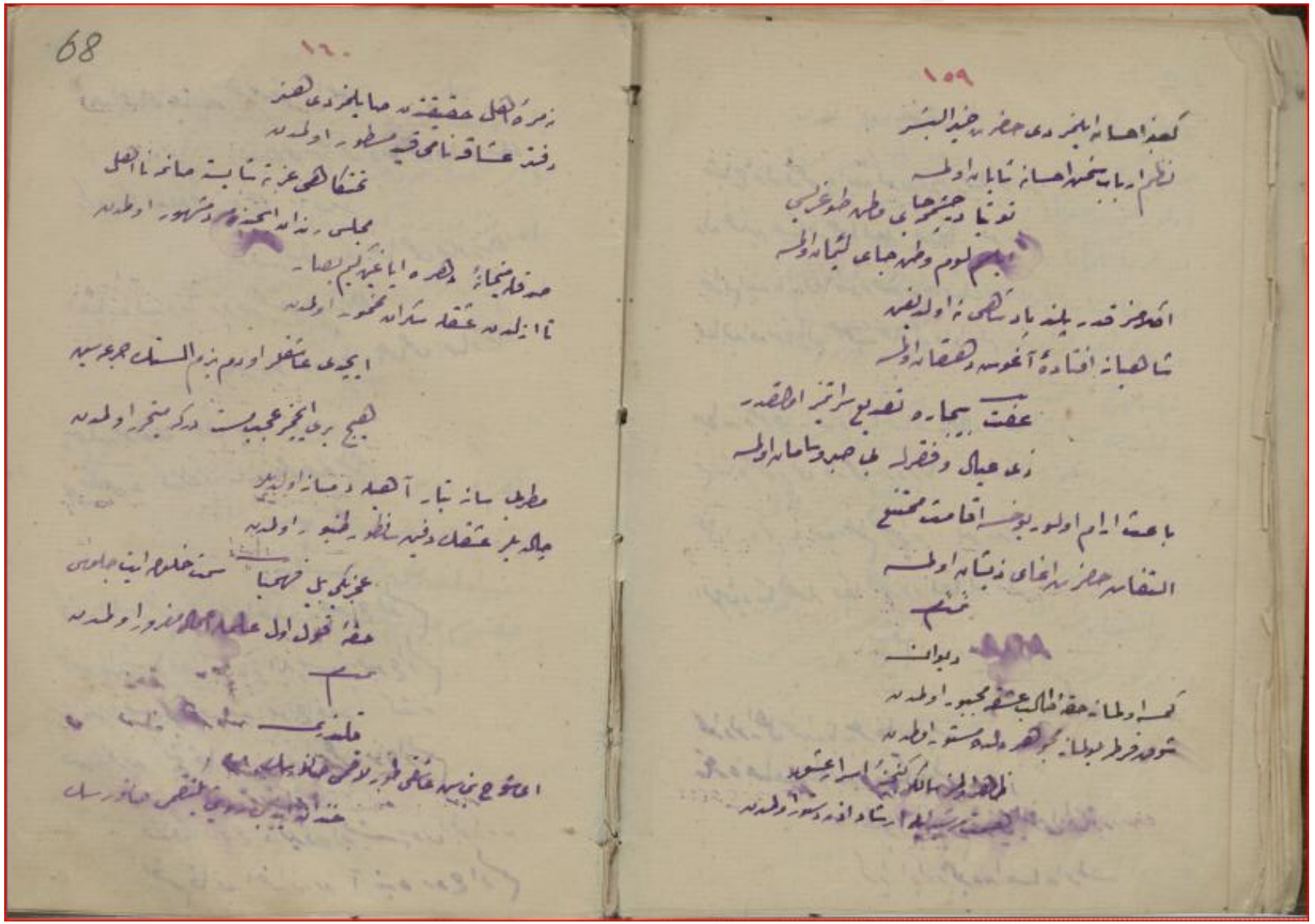
تحمل ایده مم یارینه غم کلمز کوستدی
الهی دیدی تا قصه بکا قدم لقا کوستدی

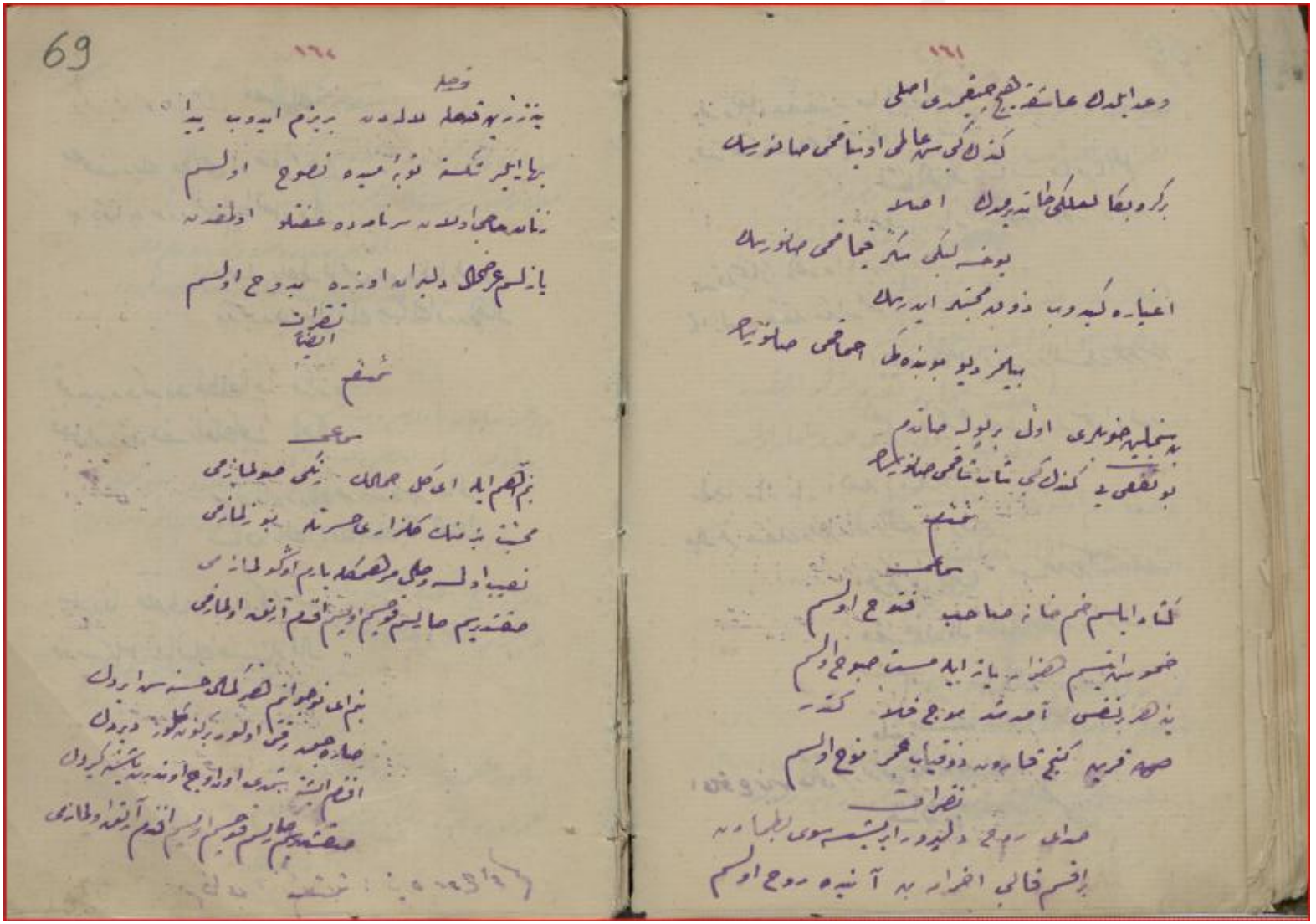
ختم

دیوان

محمد ولی اهل سخنه ایچر خانه اولمه
مترجمه صاحب عطا زاده فیاض اولمه

غنچه لر اکر تبسم خنده ناک اولمز جیه
کریه ابر کرم مجبور احسانه اولمه

69b-70a

فضولیلك

مصحف دیبك نظامی او صفوی جراله
بو بر کتابه سوزدی فهم ایدن اهل حاله

خسار و نقطه قویمه رسم خطه اولمیدی
دوشمزدی منزل اتمك خیالك اوزره خاله

قونمیه دی کیمسه دی خطك آیینهٔ مراده
فصل اوزدی عقده زلفك کبی دهاله

خندان ماه رویك خورشید مهر عالم
مشاطه ناك ابروك کسمك بقا لقتاله

سیم وفا فضولی سندن کمال بکمه
خوسه کامل زمانك اهنت بو کماله

اشعار کمال بك

سنه اولدك دیشکن محزونه بدمحزون ...!
فلك کولسونه سویسون شکسته محزونه بدمحزونه

اولویرسم کوردیمه هنسه وامیه ایله باکم فیضی
بازلسك سنك فرقه وطنه محزونه بدمحزونه

« ناظم کمال »

غزل

بیوعمر سنا یاره اولیغم دمه دمه بودم
بنم شاه قمر پیمان اولیغم دمه دمه بودم

تاج تخت باشه چکسونه سیرهوه بنا نه
بو دهیه دمه دمه پیشیاره اولیغم دمه دمه بودم

دوکه ایرمز اشکمه صاقسونه کانات
بو خصوصنم خدایا اولیغم دمه دمه بودم

الوداع ای غنچه حسرت الوداع ای سنبل غم
بنم عالمه کریاره اولیغم دمه دمه بودم

اولسونه اکمه نیم اجزای عالم نار و ماره !
فقط له « ناظم » یه شیاره اولیغم دمه دمه بودم

« ناظم کمال »

70b-71a

جاهل اقبال سعادتله بشاره دیاده
عمر مختصر کوکب کمال ایله نك
آه ! اگر بویله ایسه قاعده عفیاده دمر
یه بزم حکمت ایجاد یه ایجاد ایده نك

(بو سوزه وزیر خان حضرتلری نك کمال ارتکاب تغافل ایدرك وزارت یه تقبل ایتدیکی)

١ اوبیانه آتش اوحضرت عثمان ابو الرحمت
٢ نیسه امداد یه یکسی قدرك ایاز ایجانه
٣ اوبیانه کوزه خاك کیسه وفا سیسی ایچه کیك دوشه
٤ نیسه کیم سرنکون اولدی لواء نصره سلطنت

بیت

نه قدر تربیه ایتسه ك بد اصل اولمز ادیب
ادمیت داد حقدر هر کس اولمز نصیب

بیت

کشتی لیچ کوزه سنه هلکت نیسیوکیجه ده دره عدل نصیب
اشك التوده کلاه کیمسه کنه مرکب کنه مرکب

" مرجع "

بقا بیدا نه شایانده، قضا کلزه اولاده ! .
وفا انسانه جبانده، جفا جبازه اعتاده !

قدر و نصیب ، کدر و نصب ، عجب و نصب
عجب و نصب ، بو دنیاده ، نه عقباده ، نه دیاده !
نه عقباده ، کوکلك عارسالك ، عاقبت حالك ....!
محو اهمالك ! هلکده ، مکمله ، مجبوره ! معاذه
زنده عجبه آل مادر فی ما فوقنی کده ، دائم !
ایا فی یاسه یرنه سیه ایسه یه فوسوس نه شاده

" نديم "

" دیکر "

دکتر فنی وار ، دیسترا یا مرض قالمه ؟ : دیلی یا نه اولسون یکده یه دعوا مرض قالمه ؟
دیمه انسانه معلوم اولدی معنای قالمه ؟ : اکر مجهول ایدی ایلك اضرابك انجق قالمه !
سپهر فخی اقبالی نصب یابمالی ایدم ! : حسب مسلکده ترك اولدی عیال ایتمم !
جبانه دن سمز کیمه دلنده انفعال ایتمم ! : نه غزه حالك یه دنیا مرض قالمه ؟
سماه کوردم عرصه ده بانکاره یه نه نصب : قناعاله ده بر انتاج لم یطب
فراق جسی و تقی قه نه سلسله کوردم نصب : جبانك یه بو سنه بقا بر داء قالمه ؟
مضمم تم نا جان و زنه هلقه خسته : نه کار قالور از کاره دائم هیچ سنه
دیور بر کون کلور ه جیفه حسنه ... : " کمال " سنك قدر قالیه مانی قالمه !

" نديم "

" دیکر "

شو اعاج جسم عجبه نه اوریور ! : بازده وفیسه ده نیل طوریور !
فقط ایه سیك جمعه قیام ایتمه ! : قدر ده حقه اعتدام ایتمه ....!

فیزمسه اوکول صیا بوزلسه ! : الهٔ باقه صیا بوزلسه !
بلیم یسیله یکی اوجمه ! : جریان بولنه صفا بولسه !
تابنده جمالی طور غمناك ! : مرتضا کوزل لقه بوزلسه !
سرو بویه دارسه خاکسار کلسه ! : خورشیده کی عجز بولسه !
کلسه هستی طوریلمه بنجه ! : یك باغ فرحفزا بولسه !
جم اینسه بشقه بر یاره : بدهشت اوسیلفا بولسه !
بدهشت بازایه بزه کولکم ! : فیزمسه اوکول صیا بوزلسه !

« ن . ك »

روح خاکی ظلمی یامای ایده ظاهر
نیر خاطر جمالی کلمزی عجب بیچ یادینه
نیك و بد لقمرکس بولور عالمده الیته ایدیکك
کندی بولنر جزا صیراق اولور اولادینه

« دیگر »

کلرخیلر سای بوقه . : خورشیدن اوزاق بوقه .
اغیار الفت اینك استه . : بن اولمدن اعتمال بوقه .
عبد اینه دکل فنادن شکایت : اولمه دیمه وبال بوقه .

72

عشقك ابدی طور ، کوکلمده : مهرازلك زوالی بوقه .
اللهدن استادم اجمد : نوع بشردن کمالی بوقه .

« ن . ك »

« دیگر »

بر بوسه ایسه اولسه یم ملتمس
فیضه خدمت ملیه ایده مقصودم
اوصایکه : بنده وارث ایده بیمتر
کوکلمه هم تخم خادم ابدن معبودم

« ن . ك »

« دیگر »

یاد ایده جمله اولعالم عاشقی یاد اینه ده : موت ابدا بدر غم عالمدن آزاد اینه ده
آدم انصاف بوقه . عالم بر محکمه : حاکمی وجدی کلیه عبد یله دساد اینه ده
بارگاه کبریا دن فیض بولمق ایچون : قائل اولمق حضرت عبد یله یاد اینه ده
حسنه اولور فیضه اینه شیطان لعنتی ! : قصد اسیئه قیله ابلیس ایشاد اینه ده
بارگاه عدلی دیار ایلیاه لرآدمه : باشه زندان ایده دنیایه ایاد اینه ده
لطف سوزلر سرود اولور الهه ساد اینه ده : شیلتن دور اولان مفلوب افسوس کیم
عالم بیدن مقدم جهان اولمزدن : کرقضا قصد قطعه ده یه عالم ایجاد اینه ده
حکمت قیصر ده استفا ایه دفتر حکیم : بزم کاه قیصر ایچن اشعار اینه ده

یا الهٰی حال اولدن دور ایله مزاحمه‌گه : دور گردون یاره‌یی خون‌شبه‌دن یاپمشده
سکبار عمر یادون غریب قلب عالم...! : عبرة‌الدهر حجاج ایله یاکه خیال‌ایمشده
بودم آیلم بولمدن بیله زلفنك : لطف ایلمشده بیله زار قصدنك
یاسیه‌شفقم سعده‌ده جنبیه‌ده کاه! : عالمی شب‌عدالتده برآزاده‌ایمشده

(د. ك)

مستزاد

ای غنچهٔ صد برگ طلسمانه ملاحت . خوشبوی لطافت
سنبلی نه‌در سمنسای نزاکت . شهدنك حلاوت
اول نه‌کبی جمنه‌ده جشم جماعی . دلفرل بوزی آغی
قصه ایتدی جمنه‌ده سیمین آه‌وسی قامت . طوبا قویدی قیامت
کلبیراقه دوکدی نه لؤلؤ لالهٔ . اوکونه‌لری آله
ایتدی کچه صبا زلف پریشانه خدمت . بیلمیه جاهلانه زحمت
یغمایه‌دوب جمله دهاول جمله‌ده مولا . اوبلدی اعلا
ویرمیه نه کونل جمله‌ده‌نتابکه نیت . مناظره قدرده
کوردکچه جمله‌ده جنکی اوکونلری آلهو . عالم سفا یاهو
بوسنه‌ده اولاده جمله‌ده حلاوت نه حلاوت . واه‌بده عدالت

73

جمله‌ده کوره‌لی اولدی جمله‌ده خلقی سودای . قصر اتمه مظلم
اسمار اشار تمی بشار تمی نه حاجت . بولاکم قصه‌یت
جمله‌ده‌بتر ذهنی نالانه سنکدر . دیوانه سنکدر
بنه‌ایمه‌آنی سلسلهٔ غصه‌آه‌آفت . زنجیره‌نه حاجت
نقشهٔ میخانه‌ده‌می جمله‌ده مبتلاده‌یم . خوشه‌ساقیده‌می سرخوشده‌می جمله‌ده‌یم
مستلکم جمله‌ده‌می دیده‌می مشاهده‌می . مرخ دل شانه‌ده‌می زلف دلبراده‌جمله‌ده‌یم
فضل سوزیه سؤال ایتمه طمای بوسف عشقه . چمان دامنه جمله جنکی نیجه‌ده‌یم
اوبری ده‌وه‌کیمجه خصوصاً الفقه‌ایدی . بیلم کیم اوصلت زاده مسلمان زاده‌جمله‌ده‌یم
ذهنی ! بو بنا جمله‌ده قاعدهٔ قدیمدی . جمله‌دکم اولصنم لاده‌می لاده‌جمله‌ده‌یم

(مفردات)

{ ذاهنی اتبان ایله‌دکانه علمه‌ده‌ر
مقفا به‌نسبه‌کتب خیره‌ده‌ر ایله‌ده‌ر }

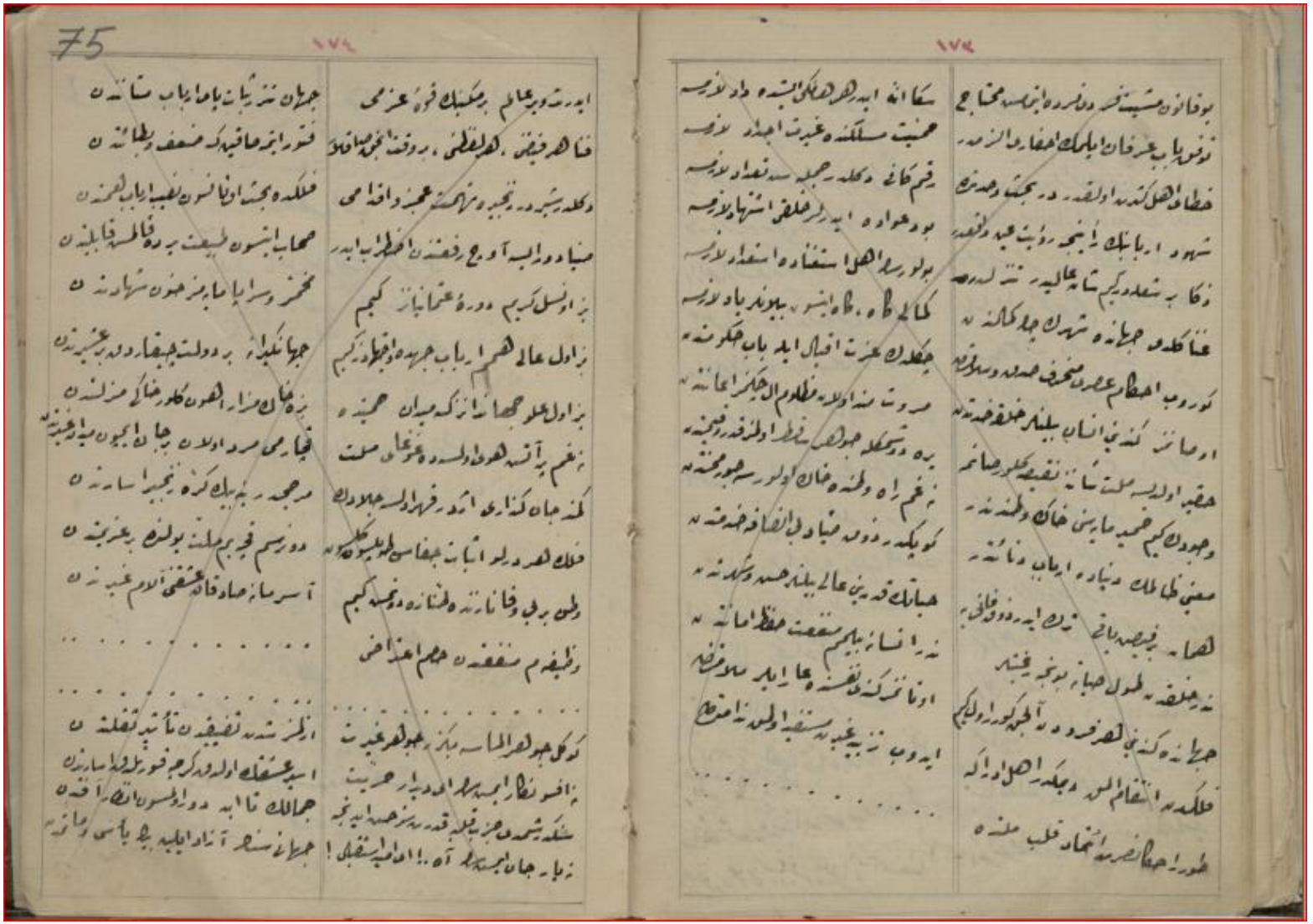
{ لطائفی یوره‌ده‌یکی لحوایه‌ایله‌نقله‌ایله‌ده‌یم
سنه‌ده‌ایله‌ایله‌ده‌یم بیله‌کیم فریاد ایله‌ده‌یم }

اکاه .

جمله‌اقرانم سوا استهاب اقبال ایلکله
بقا اعطا ایلیه‌کرمه‌ده یسه‌للهٔ جمع‌خیره‌ده‌ر
کاه

عبد انصاف کی عافیه‌ده‌ینه‌ایله‌ده‌ر
ش نقصانات بیله‌کی عجاله‌ایله‌ده‌ر

73b-74a

شکوه و دولت جاکمی دنیا یه انفاذ ایتمه! بو اقبالی حفظ ایلیوب محمود و سرافراز اولسون

تتمم

مفردات

تبذاوله تأمل قیل اهمالله تحمل قیل !
تدبیره بوزار تقدیره اللهه توکل قیل !
(نامق کمال)

رجم سرشته مقصود اصل جاصدن بولسون
کوکل اسیاب ایله النجا اللهه بولسون
(...)

عیال ایتمه دنیاده بی درده
النجا ایتمه زنهار نامرده
(کمال)

(قطعه)

عفو جمیله وهمه زمانه ایتمه یارب
دایمه سروه جاز ایتمه یارب
یشاتمق عالم ایچره ناشته
شایسته سجده کیاه ایتمه یارب
(...)

مفرد

یارده استقامت عالی خزینه
فعل سرقته جرأت ایسه یاپمق زائله
(صدر یحیی زاده زلیخا شهنامه)

(الهی)

وجه یاره دوسه اولمه عاشقه دیداره ایستر
جانی جانانه تسلیم ایلیه جانانه ایستر

بو سفر خانه دلک فانیلکدن فراغ ایلیه
خانه قلبه حضرت غیبدن مهمان ایستر

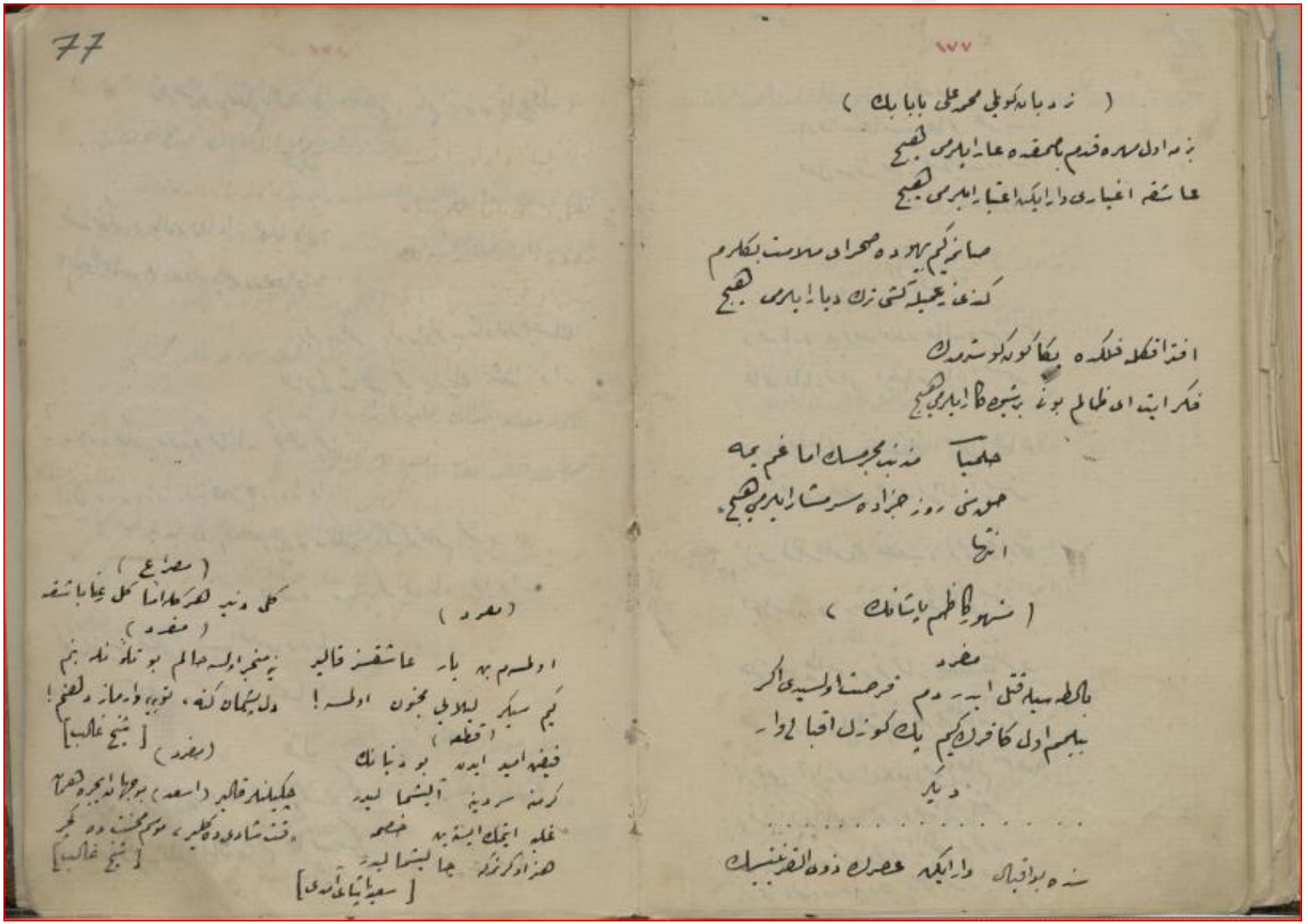
کرچه فعلکدن نفسیه وارده پایان
لیل اسراره ایرمه سوره عرفان ایستر

جنتی جویه مثاموده قویمیان عفوک عاشقلره
عفو بویله اولیا یه عشقک جویله غفلتله ایستر

ایرجی آوازی ایروب مرغ جانم شعفه
یه قراره اولدم آنکچون ویروب جنته ایستر

ساوانه دیه محمود اولدی ابراهیم بولوبه
وارنی ولدار ویروب وصل نصیبه ایستر

تمم

(نه دیار کوبلی محمد علی بابا یاک)

بزه اول سیده قدم یاخشه عاشقلره یارمس بلمیه
عاشقه اغیاری دایانیکه اغیار یارمس بلمیه

صانرکیم یاره ده صحرای سلامت بکلارم
کنه یعنی کشی نک دیار یارمس بلمیه

افتاده فلکده یکانه کوشه دک
فکر ایتمه او ظالم بونده یشیه جاق یارمس بلمیه

حاصلی منده بوحسن اما غم یه
عمرمنی روز جزاده سرمشار یارمس بلمیه

انتخ

(شهر ظالم یاشاماق)

مقطع

باکله سیله قتل ایده دم فرصتاولسه یاکر
بیلسم اول کافر نک کیم یاک کونل اغیار اولدیکر

. . . . . .

سنه یه اقبال دایانیکه عمرک ذوقله گچسین

77

(مقطع)

اولسم یه یار عاشقسز قالیر
کیم سیکر لیلای مجنون اولسه !

(قطعه)

فیضه امید ایده بو دنیانک
کرمنه سردیه آیشما لیه
غلبه ایتمک ایسته یه خصمه
صفر اوکرنمز جا یشما لیه

[سعیا یاغمدی]

(مقطع)

کل دنیه لطف کلدانا کل عیاباشنه

(مقطع)

یه منجم اولسه عالم بو نلره نه بیم
دل بیشمان کنه ، توبه ، واز ، لطفم !

[شیخ غالب]

(مقطع)

چیکیلدر قالیر (اسعد) بو جوانه بجره صحرا
قت شادوده کلیر ، موسم محنت ده گچر

[شیخ غالب]

(شعر مشهور معلم ناجی افندی (معلم) نام ائرنده یازیلمش غزله)

غزل

خلقه اینرکه دنیاده وفا دار صفا دار
بالله لطمه دوردکده رهبر وجفا دار

دیرلر سه اگر یکدل اولوب یار شاد اولمه عشقک
آلدانمه کیمسه نیچون یوزیمک سعدا دار

بو دهر جلد دوزه کرفتار کوکل کیم
اول دهر دوزدار دوزه علاج ودوا دار

دنیاده نه محکمه اولدی کورلدی محزون
عالمده نه بر بهه کجی یاد نوا دار

کیمسه کز بیوفا صم وقلب الجلس دنیا
ایواه (دنکای) سکا آرقه وعصا دار

غزل

کوکل بو رنکارنک نشه جام عشقه کیچ
سلیمانه لطمه اول افیلک رهکم خاتمه کیچ

کیرو بیک عاشق طهر عالمی بر عالم نوحه ایت
قلعه اول حکیم اول عاشق طهر عالمه کیچ

آنک دردک سفاده حکمت فیضه لقمه نصیب
محزونم علم عشقک مسجد کیف دکمه کیچ

الهی بنه نیچه محزونه اغلسون آزاد
دیبه اول آغلک سودای زلفه رحمه کیچ

کوردیک امشان بجانه بجوهه جانه دیه قبول ایتمه
جانانک فیضه اقتباس صحبتنه کیچ

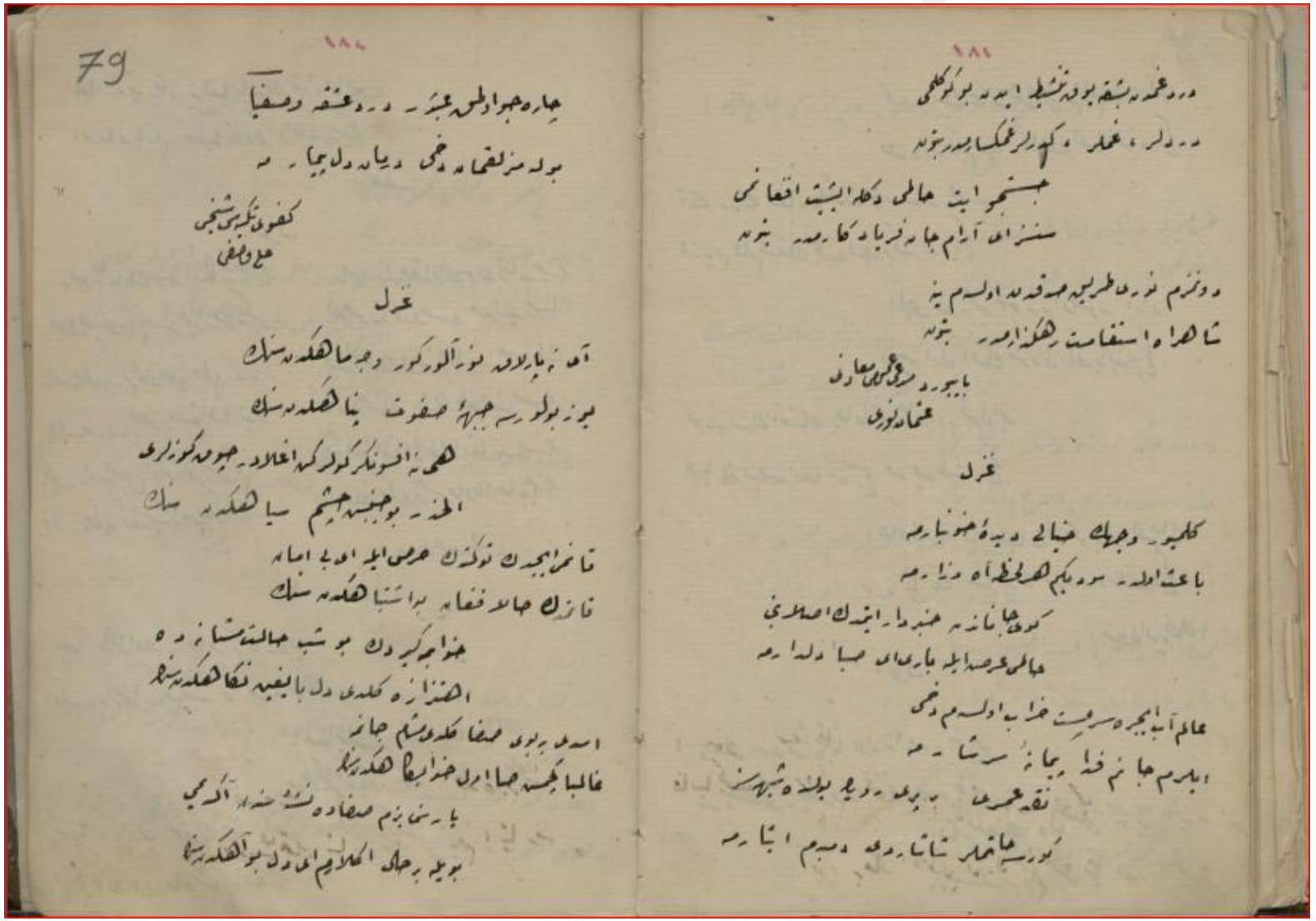
(جلال) آسا صفای بالی تحویل ایله طهر حالی
بو دنیانک هیاهوسنه سرور وصاتنه کیچ

(جلال الدین کلک)

غزل

داغلر سینه وجانا لاله زاره دونه
دره عشقکه جلسم افتخاره دونه

آفتاب لطفنک دل مشکنی تنویر ایده
دوستکه باکم لیل نهاره دونه

٢٨١

دردغمه دشمه بوده تشبیه ایده بوکوکلمی
دردلر، غملر، کوزلرغملکسایه رتوبه
جستجوایت عالمی دکله ایشت اقعانمی
سنسزاده آیام جانه فریاد کاره بتوبه

دونزم نوره طریقیه صدقه دلاسم یه
شاهراه استقامت دیکه زاره بتوبه

یایجوردسروعمی معارف
محمدنوری

غزل

کلمیه وجهک خیالی دیده منوبارمه
باعث اولمه سودیکم لحظه آه وزارمه

کوی جانانه عنبدایتمک اصلاغی
عالمی عرصه ایله یارمای صبادلدارمه

عالم آبایجره سرمست خرابه اولسم دخی
ایلرم جانم فدا یاره سرشارمه

نقدعمری بردیه ویرمه بولنده شبهه سز
کورسه عاشقلر شاشارمه دیسم اینارمه

٢٨٢

79

جاره جوادلطوه عنبر - دره غنه وصفیا
بوله سزلقماده دخی دیاره دلایجیا - ه

کفوی تکیه شیخی
علی وصفی

غزل

آه نیارلاره نوراکوره وجه عالمکده سنك
بوزه بولره جبهه صفوت یاقمکده سنك

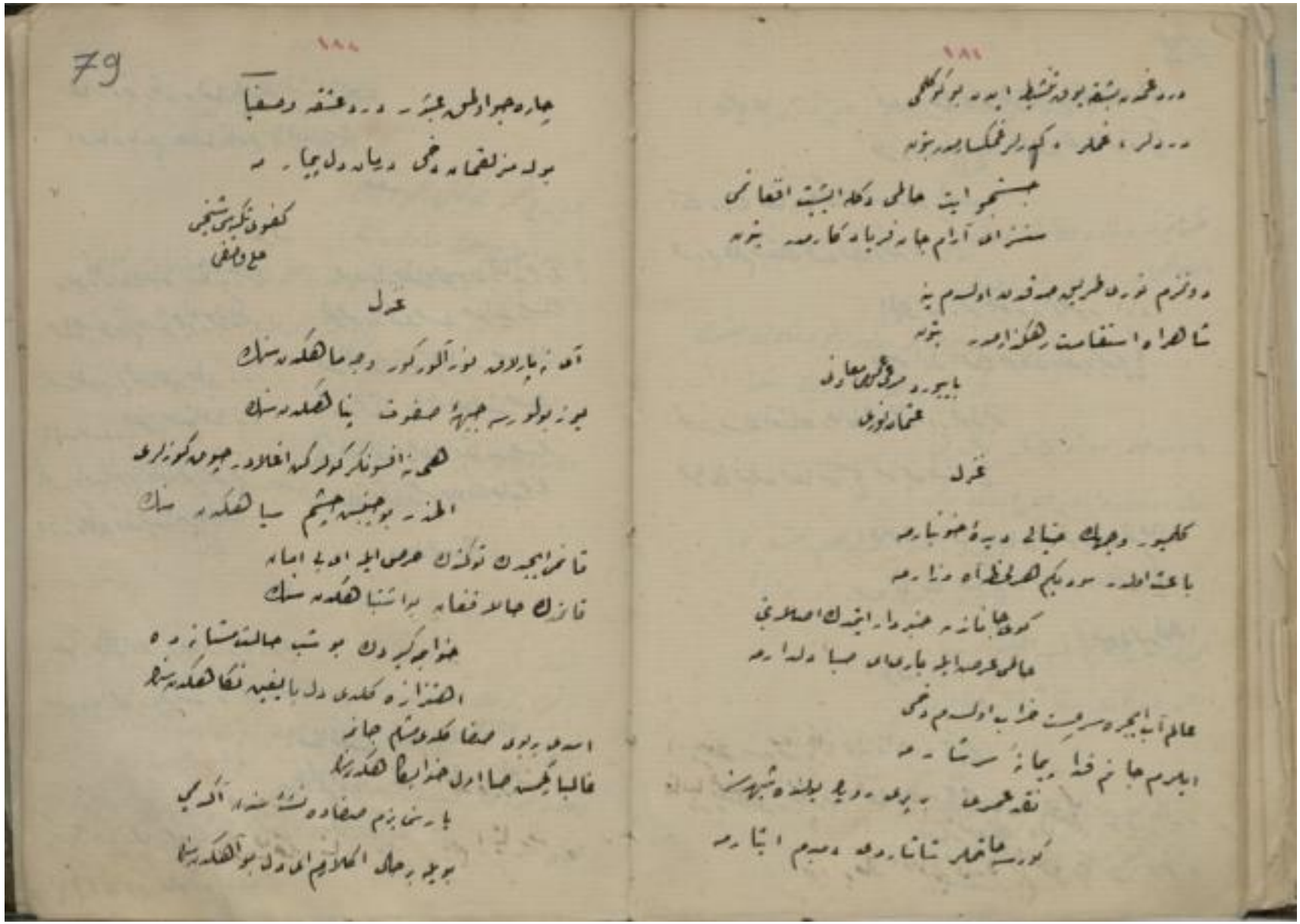
لطمه افسونکر کولرکه اغلاره جوهه کوزلره
الحذر بوجنبه چشم سیاقمکده سنك

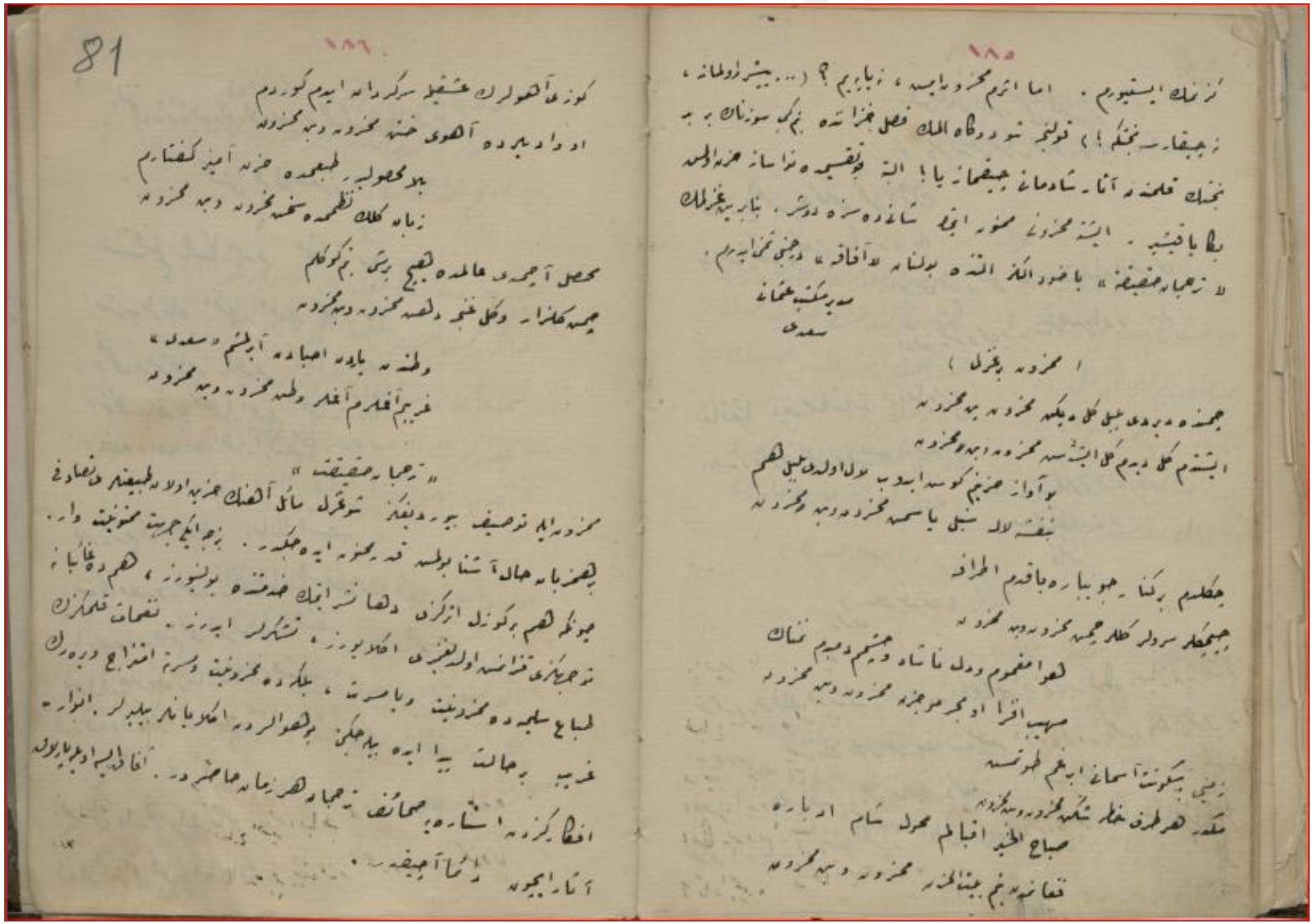
قانمزایجمك نوکزك عرصه ایله اوباسماه
نازك جانلر فغانه براشنیاقمکده سنك

هنوا جکیردك بوشب جالته شاهزاده
اقشاره کلدی دل بایغبه نقاقمکده سنك

اسعد بوبوصفا کلدی دشم جانه
غالبا کیسه جاوزل خدایقاقمکده سنك

یارنابزم صفاده نشئه ناکیمی
بویله بحال اکلایم اوزدل بوقمکده سنك

ز نك ايستيورم . اما ازم محزونايسه ، نيايم ؟ (... بيشر اولمانه ،
زجيقار ـ بنكم !) قولنجو شو درگاه الك فضل خدا ته بنم كبي سوزنان بر به
بنجك قلمنه ر آنا ـ شادمان جيقمانه يا ! البته بو تقصيره نه اساسه حزه الوسه
يا ياقيشير . ايشته محزونك صفوه ايچون شاعره سنه دوشر . بنا بر به غزلك
« زجيار حقيقت » باصدور الكز الته ه بولنانه « آفاقه » دعجلي تمنا ايدرم .
سه پكتب عثمانه
سعدي

(محزونه بغزل)

جمعنه دردي بيلي كلمه يكمه محزونه بهمحزونه
ايشتم كلديم كلايشته سه محزونه ابده محزونه
بوآواز حزينم كوسه ابدي بولداولدي بيلي لهم
بقه لاله سنبل ياسمه محزونه وبه محزونه

چكلسم بركنار جويبار ه باقدم الوانه
جيچكلر سرولر كلاجمعه محزونه وبه محزونه
لهوا مغموم ودل ناشاد وهيچم وديدم نشاك
صهيب اقرا او بحر موجزه محزونه وبه محزونه

زمين پكونته آسمانه ايغم طوتسه
مكدر لهطوفان خلقه شكنه محزونه وبه محزونه
صباح الخير اقبالم محول شام ادباره
قعانه بنم جيقنالخزه محزونه وبه محزونه

81

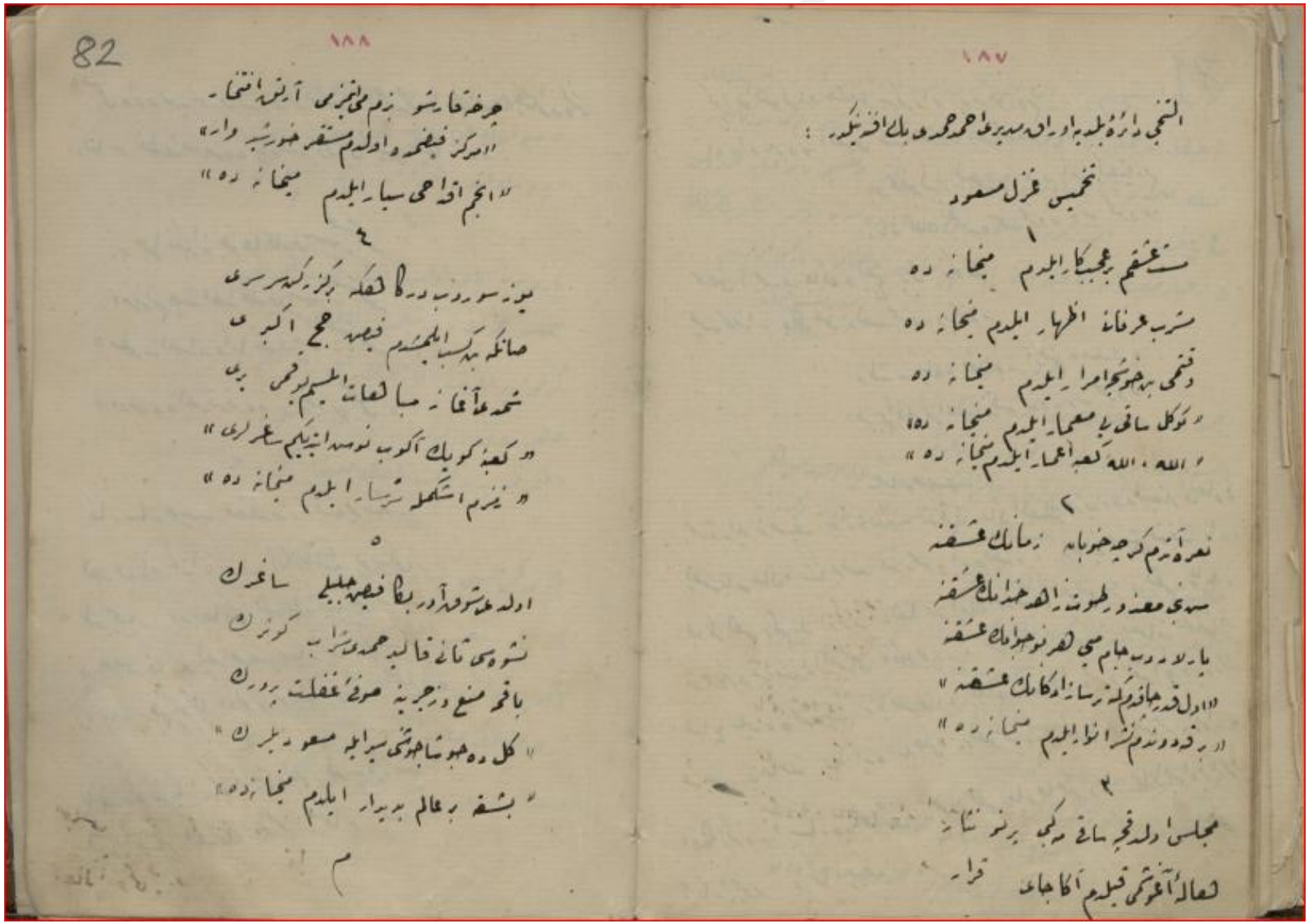
كوزلرآلهوالرك عشقيله سرگردانه ايدم كوردم
او دادبيداده آلهوي خسته محزونه وبه محزونه
بوكحولبه طبعمده حزنه آميز كفتارم
زبانه كلك نظمده سخته محزونه وبه محزونه

محصل آجمدي عالمده لبيچ برشي بنم كولكم
جميه كلدنار وكل غنچه دلصه محزونه وبه محزونه

دلنه بادبه اصباده آيلشم « سعدي »
غريم آقدم آغلر دلصه محزونه وبه محزونه

« زجيار حقيقت »

محزونه ايله توصيف بيوريلديكي تورقزل سائل آلهك حزنه ادلره طبيعتده وقصادف
ايدن زمانه حال آشنا بولنمه قدر محزونه ايده جكدر . بنجه ايكي جهتله مخونيتي وار .
بيوكلهم بركوزل ازكزن دلصاشه اينك خسته بولنوزه ، لهم ده غائبانه
نه جيكزي قدانسه اولدن اكلديوزه ، تشكرلر ايدرز . نغمات قلبكزك
لسباع سليمه ده محزونيته وياسمته ، بلكه ده محزونيته وسرعت امتزاج ديه رك
غريبه بحالته بيانه ايده بيلديكن بوقصوالرده اكلديانلر بيلير . انوار ـ
افقاكزده اشاره ايدن صحائف زجيار لهرزمانه عاصمزده . آفاقده اولديانلر بولنه
آنلرايچون آيقيدر .

التجي دائره بلده يا واصديغ احمد حمدي بك افندي :

تخميس غزل مسعود

١

مست عشقم بي عجيبكا ايلدم منجانه ده
شرب عرفانه اظهار ايلدم منجانه ده
وقتمي بيهوده كوامرا ايلدم منجانه ده
« كوكل ساقي يه معما ايلدم منجانه ده »
« الله ، الله كعبه اعما ايلدم منجانه ده »

٢

نعره آتدم كوچه خوبانه زمانك عشقنه
سيدي معشوقه دلبوبنه الله حمدانك عشقنه
يارلره دوشدم سي لعل نوخطانك عشقنه
« اول قده ياقدم كه زمانه اوكانك عشقنه »
« يرده ويرمم نشانه ايلدم منجانه ده »

٣

مجلس اولدم فخر ساقي مكتبي برنو نشانه
لعاله آغوشمي قيلدم آكا جاي قرار

82

چرخ قاريشو بزم مي تيزي آرزو افتضا
« مركز فيضمه واولدم مستقر خورشيد وار »
« انجم افلاكي سيار ايلدم منجانه ده »

٤

ميوه سوردوب دوكا لقمه بكز كيسه سوى
صانكه بدكسب ايلمشدم فيضه حجي اكبري
شمه عاقانه مباهاتله ايلسم بوفخري بري
« كعبه كويك آكوب نوصه انبيايم عشقدر »
« يزدم اشكلو سيار ايلدم منجانه ده »

٥

اولدم عشقوله آورته فيضه جليلي ساغدك
نشوه مي تاغ قالبه همدم شرابه كوزدك
باقمه منع واجبه صوفي غفلتي بوزدك
« كل ده هيچ شاهدمي سيرايله مسعود بلدك »
« بشقه بر عالم بديدار ايلدم منجانه ده »

82b-83a

النجی مدیره بلدیه اولدوغی صدر اعظم فخر الشعرا احمد حمدی پاشا افندیه گلدیکده نشر
اولنمه قطعه مسعوده یازمسه اولدیغی تخمیس بلیغانه در .

۱

به جهانگیر فوغا کلدی بیه حشمه
انتظام جنه اعدا کلدی بیه حشمه
« سطوت اجداد و آبا کلدی بیه حشمه »
« اولدوده لطف فزوده بزا غیبه منجلی »

۲

فاتحانه جیه مظفر داره آتشه یوسکور
لطف تفنگ اتانه بوده آتا آتشه یوسکور
طوپچیلر دولتلوکه طوپ باتشه یوسکور
« خصمه قارشی لطف صیاد آتشه یوسکور »
« بیله بزم کوبا اولور نوبت بنوبت منجلی »

۷

یاغه بروب بارودکی قویشوب اولور طوپه داغه
چیقه انتشار اعدانک توپه جیغانه سه

83

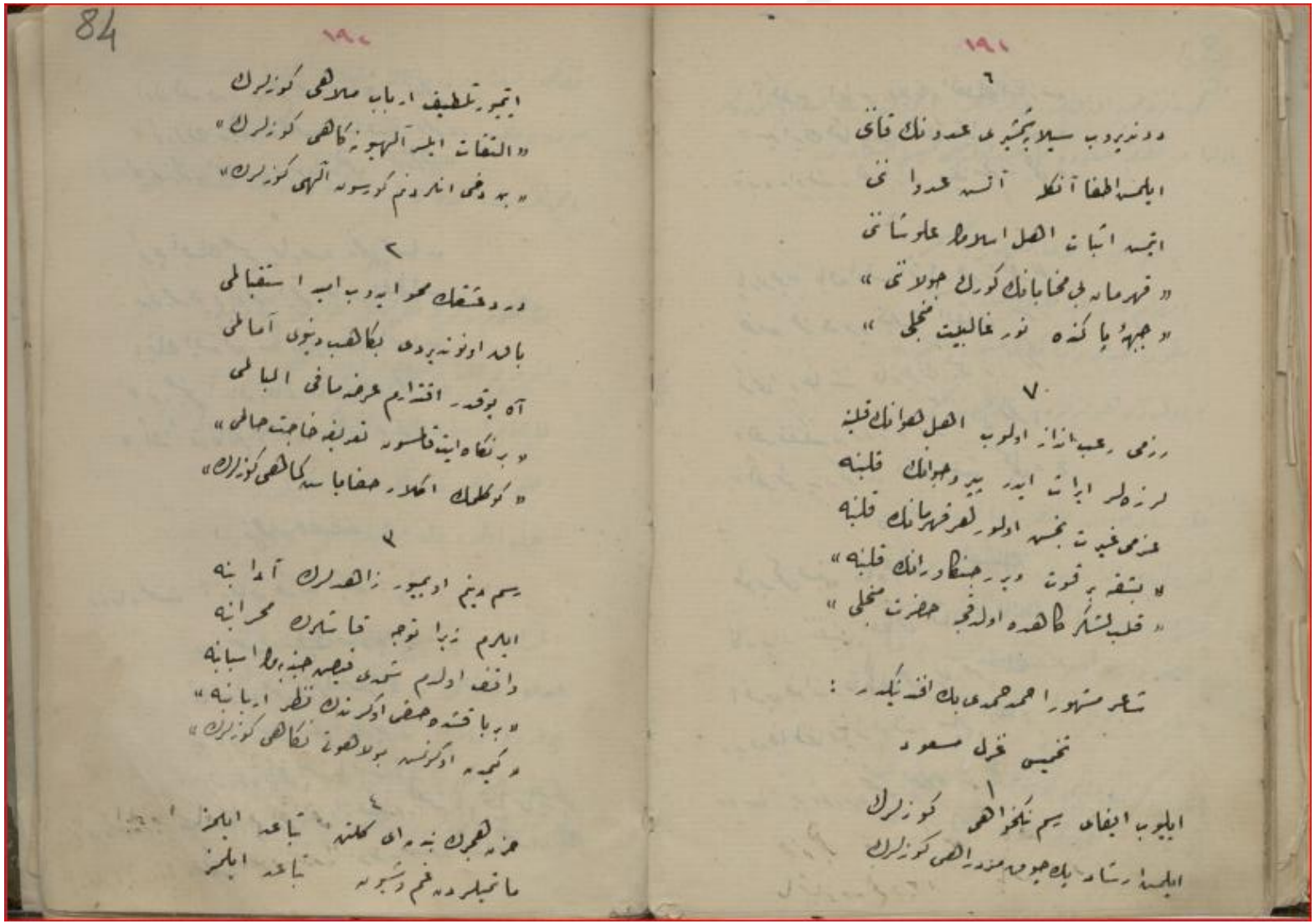
آکلیوب ایرانه ویرنامه الفلک افسانه سه
« سیه ایدن قصه بانک همه شبانه سه »
« بوده اولدقه لطف یزدانه سیف سطوت منجلی »

۴

یاردیوب باقه اولسه آثار غیرت لطف نقد
خصمه عرض ادبه قیله القای شر
کرمی پرخاشه فاریدن قبل بر نظر
« لطف تفنگه نه فروزانه نور جوانی ظفر »
« لطف طوپنه کوکب اقبال سلطنه منجلی »

۵

طوپه کم صیقل شاه مظفر لطف الله
کاسه تنقیه اعطای کتابه منزلك
آفریده فرمانده آثار وحی نبی مرسلك
« بوده لطف یزدانه اولدقه سلیم اولك »
« دوسته پرنوره تشیید جلادت منجلی »

٦

دوندیرودب سیلاب بحشیر عدونك قانی
ایلسه الطفا آنکله آنسه عدوانی
ایتسه اثبات اهل اسلامه علوشانی
« قهرمانه لی محاباتك کورلك هیولانی »
« جبهه پاکنده نور غالبیت تجلی »

٧

رزمی رعب انداز اولوب اهل شوانك قلبنه
لرزه لر ایاتی ابدر بیم وهراسك قلبنه
عزمی غیبت نجمسه اولور لهر فهرمانك قلبنه
« بتفه یرقوت ویرر جنکاورانك قلبنه »
« قلب لشکر طاقمه اولدقجه حضرت تجلی »

شعر مشهور احمد حمدی بك افندیلرك :

تخمیس قرل مسعود

١

ایلوب ایقاع سیم نکوانلی کوزلرك
ایلسه رسوا بك هیوه مزه الی کوزلرك

ایتمیور تلطیف ارباب صلاحی کوزلرك
« التفات ایلسه آلهیجه نکاهی کوزلرك »
« بوده بنی اندیرنم کویسوده آلهی کوزلرك »

٢

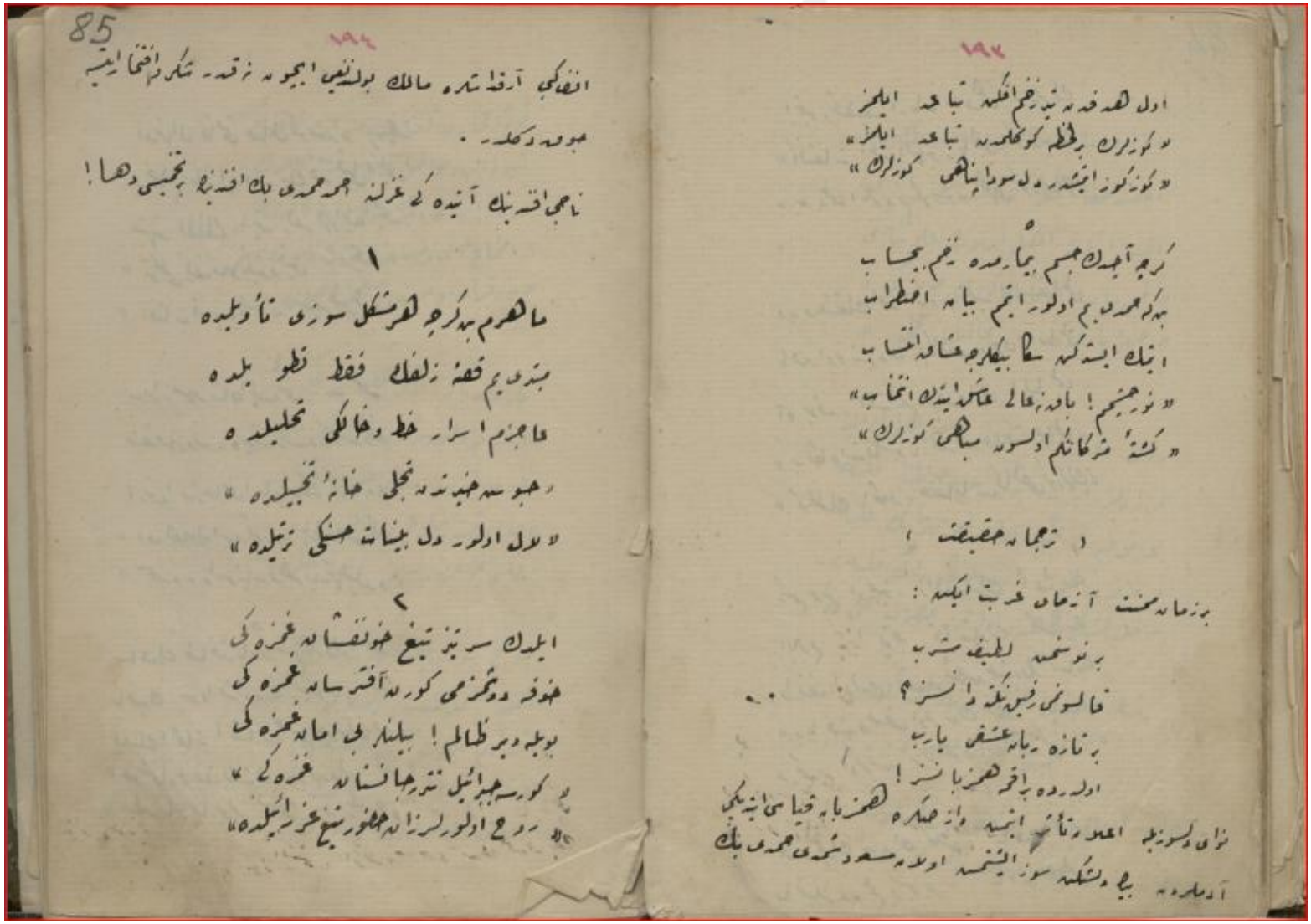
دردمندك محوایدوب ایسه استقبالی
باقدقجه اونه یرده بکا قلب دیکوب آمالی
آه بوقلب افتدایم عزمه صافی البالی
« بر نکاه ایتسه فلسوده ندیمه خاجت حالی »
« کوکلمك اکلده حضابا سه کاهی کوزلرك »

٣

یسم دینم اویمیور زالملرك آدابنه
ایلدم نیچه توجه قاشلرك محرابنه
واقف اولدم شمدی فیصله هیچه بوك اسبابنه
« بر باقشده حضر اوکرندك قطره ایمانه »
« دکیه اوکرنسه بولدقجه نکاهی کوزلرك »

٤

حزه لعبون بنه دلی کلنه تباعد ایلمز
ما تبلرده غم دکیلدر تباعد ایلمز

اول لحظه ده بیر نغمه افشانه باشلار ایلمز
« کوزلرن بر لحظه کوکلمده باشلار ایلمز »
« کوزلرکوز ایتمه ، دل سودا باشلمز کوزلرك »

گرچه آچدك جسم بیاره نغم بحساب
بهره حمدی اولور ایتمز بیاره اضطراب
ایتمك ایسته کیمسه بیکدم عشاقه انتخاب
« نوبهنجم ! یاده زحال عاشقانه انتخاب »
« کشته مژگانلم اولسون مباشلمز کوزلرك »

(ترجمه حقیقت)

بر زمانه صحبت آزمای غربت ایکمسه :

بر نوشته لطیفه شنیدم
فالسونی نیس نکته دانسز ؟
بر تازه ریاعشق یازدم
اولدرده بر اخو همزبانسز !

نوای دلسوزیله اعلان ترانه ایتمسه واز صفحه لحن یاره خیالی اینمیکچون آدیله بیاض دفترکمه اولدیغی مسعود شوقی حمدی بك

افندکی آرقداشلرم مالك بولندقجه ایچون نرقه ، شکر دافتحا ایتمه
مجبور دکلدر .

ناجی افندیك آتیده کی غزلنه حمد حمدی بك افندینك تجسسی دها !

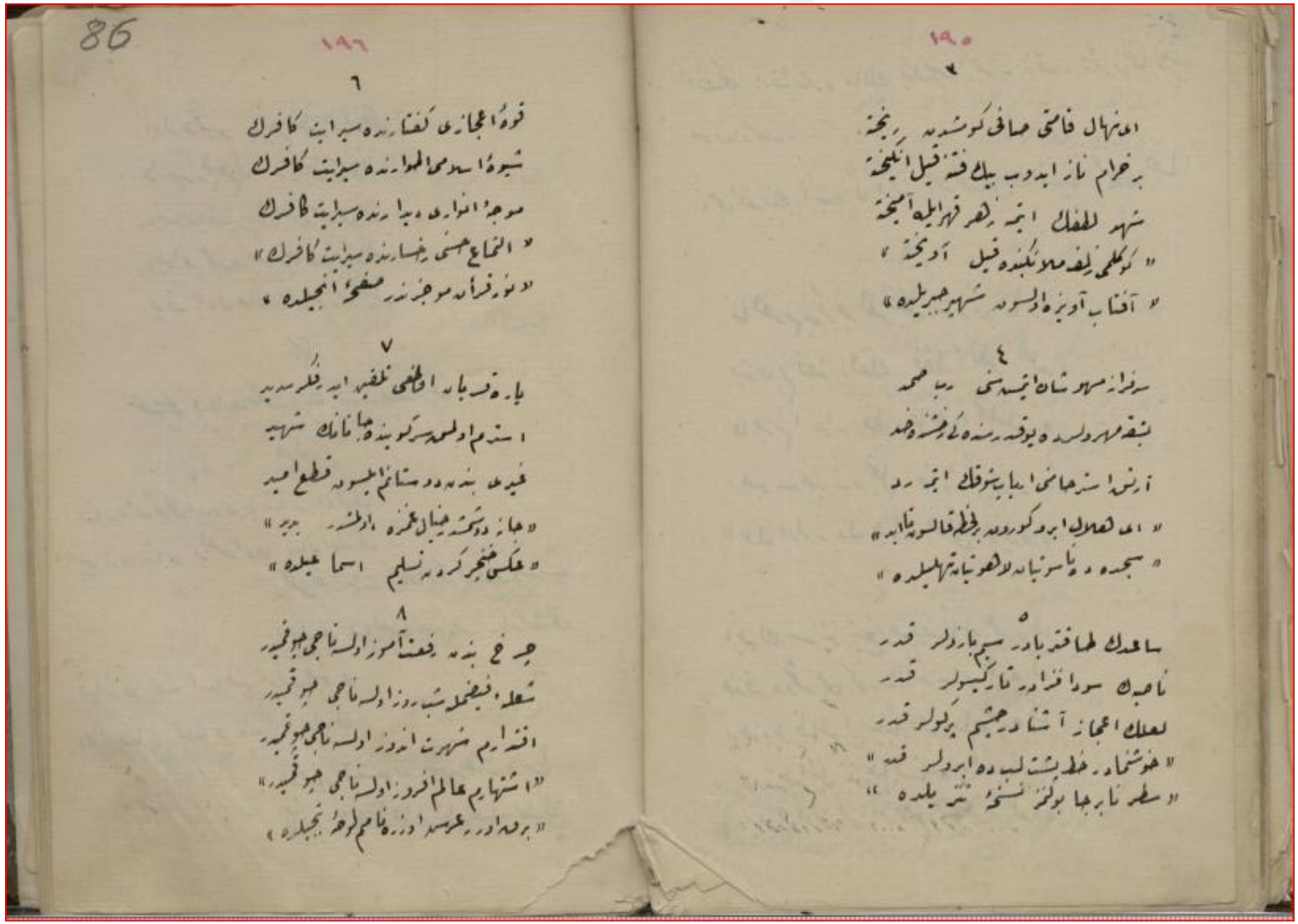
۱

مالهرم بهر کرچه لعل مشکل سوزی تأویلده
بندیم قصه زلفك فقط نظمه بلده
فاجزم اسرار خط وخالکی تحلیلده
« چمن سنبل چیده تجلی خانه تحلیلده »
« دل اولور دل بیشانه مشکی زنجیلده »

۲

ایلدك سرنیز تیغ هوننشانه غمزه کی
هوفه دوشمز می کوره آفت سانه غمزه کی
بویله دیر ظالم ! بیلنلر بی امانه غمزه کی
« کوره جبرائیل تیر جانستانه غمزه کی »
« روح اولور لرزانه حضور تیغ غمزه ایلمه »

85b-86a

٤

اى نهال فاختى صافى كوشده ريحة
برخوام نازايدوب بيك فته قبل انيحة
شهر للطفك ايته نصر قهرايله آميحة
" كوكلمى لفصاولكبده قبل آديحة "
" آفتاب آويزه اولسون شاهر هيريله "

٤

سوزاز مهر شاه ايتمه سنى ربما محمد
بنقد مهر ولسده يوقه رسنده كه رفته خد
آرزو استرهاسنى ايلا يشوقك ايته رد
" اى لعلك ابرد كورونه رفظ قالسون نايد "
" سجده ده ياسونيا ده لاهوتيا ده تهليله "

٥

ساقدك لعافته باده سيم بازولر قده
ناهيك سودا فزاده تاركيسولر قده
لعلك اعجاز آشاده جشم پرولر قده
" هوشماده خط بشك لبده ابرولر قده "
" سطر نابرجا بولنز نسخة تنه يلده "

٦

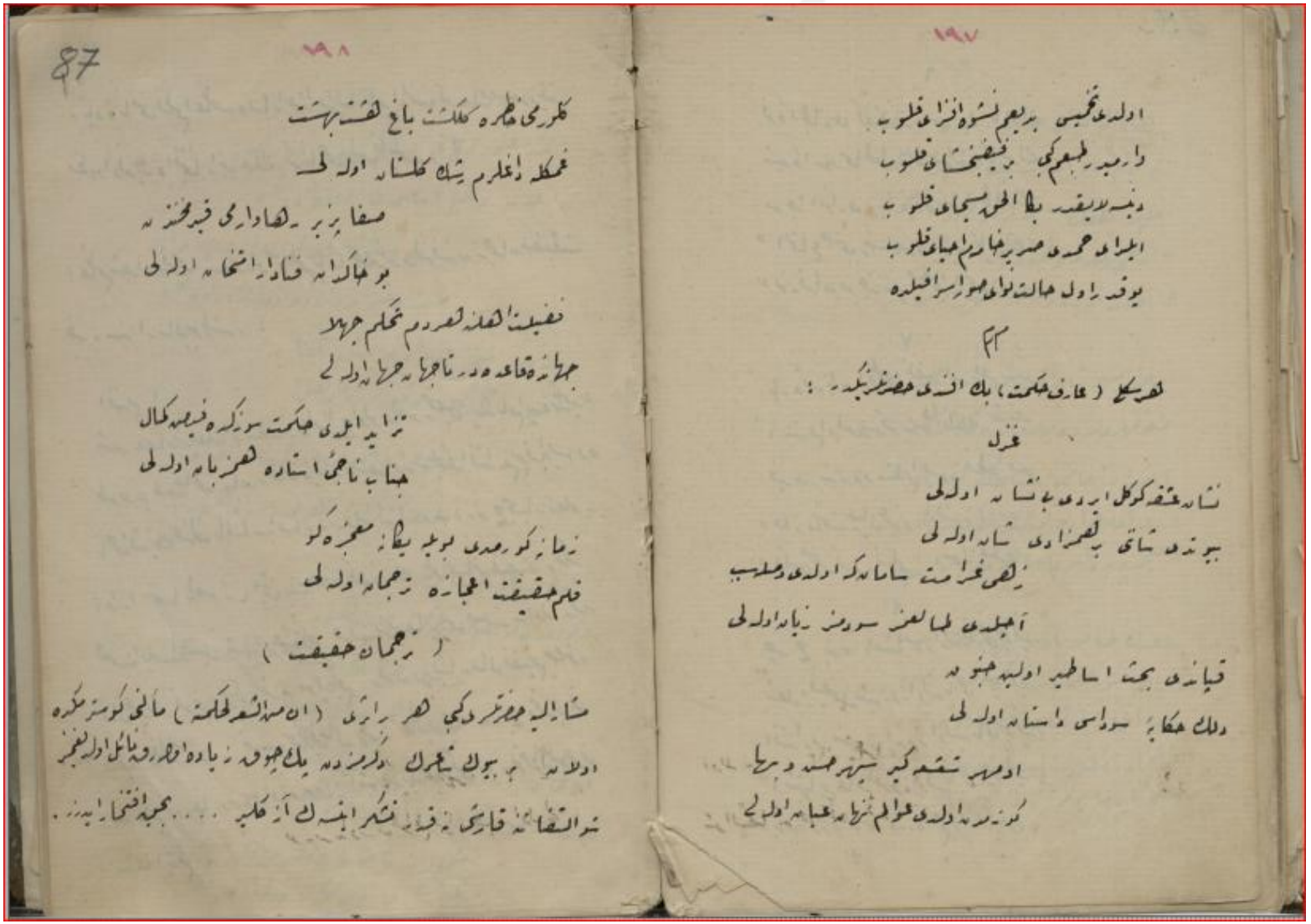
قوة اعجازى كفتارنده سيرايت كافرك
شيوة اسحرى المواردنده سيرايت كافرك
موجة انوارى دياردنده سيرايت كافرك
" انتماع عيسى يخسارنده سيرايت كافرك "
" نور فرآنده موجز نده معجزة انجيلده "

٧

يارة قسيارة الطافى نظيره ايد يكلسه
استرم اولسه سركوبنده جانانك شهيه
قيدى بنده دوستانم ايلسون قطع اميد
" جانه دوشمه خيال غمزه اولسه جريه "
" عكس منجر كرده تسليم اسما عيلده "

٨

جرخ بنده نصفت آموز اولسه ناجى هو قيه
شعله فيضكه شب روز اولسه ناجى هو قيه
افتابم شهرتك اندوز اولسه ناجى هو قيه
" اشتهايم عالم افروز اولسه ناجى هو قيه "
" برده در عرصه اوزره نامم لوحة تجليده "

اولده تحسین بر یوم نشوه افزای قلوب
وارمیه طبعم کبی بر فیض خشای قلوب
دنیه لایقده بقا الحق مسجای قلوب
ابلاغ حمدی صدر یارم احیای قلوب
یوقه اول حالت نوای صوراسرافیلده

۴۴

لهریکلی (عارف حکمت) بك افندی حضرتلرینه :

غزل

نشانه قصد کوکل ایدوب یا نشانه اولدی
بو ندن صاتی یه لحظه دن نشانه اولدی
یاس غمزه سنه سامانه کر اولدی دلده دلسیب
آهیلدن لبالبه سودن زیاده اولدی
قیامتدن بحث ایلیه اولیه هیجانه
دلك حکایه سوداسی داستانه اولدی
ادهم شقه کبی سیر ایده عمرنده برکز
کوزیه اولدی عوالم نظاره عبرتانه اولدی

87

کلمری فاطره کلدی باغ لطفنه بهشت
غمکله ایلدم شك کلستانه اولدی

صفا بزیر یه لطافتی قیلمخده
بو خاکدانه فضادن انتخابه اولدی

فضیلت اهلنه لطف دوم تحکم جهلا
جهانه قاعده در ناجوانه جوانه اولدی

تزایید ایدوی حکمت سوزکره فیضنه کمال
جنابه ناجمی استاده لطفزیانه اولدی

زمانه کوره صدی بویله یکانه معجزه کو
فلم حقیقت اعجازه ترجمانه اولدی

(ترجمان حقیقت)

مسائل یه مخترعه دکی نظر یاتدن (ان صدای شعر لحکمت) عالمی کوسترمکده
اولدیغه بر بیوك شاعرك کوسترمده یك هیوه زیاده اولدیغنه دائر اولدیغنی
شو لطیفه قاریئی یه قدر فکر ایتمك آز کلیر . . . . بحمد افتخار ایدر .

87b-88a

دیاده ناصی نظم اعظمه ه لسانا هذا م ایله یاد اولنسه کورمك مسعودیته
مظهر اولوبده افتخار ایتمه جك بر ناجی بولمس قابلمیه . ؟

اعظم شعرا دن فریق سعادتلو کاظم پاشا حضرتلری طرفندن جمادی حضیقت
غزه سنه ارسال بیورلمشدر :

اقدم !
شهر رمضان مزینك اوسطنده بر نامزاج اولوب بالطبع تحصیل بدنام ایده دیکیدن
طولایی علیه عالمی یاده دافاده ایتمکده بشقه سوز سویلمکه اقتدارم یوقیدی ده
ناجی اقرانك عرضی بالمساعده اجابه بر قاچ بیت یازوب کوندردم بکاموز
آوازه شهادتلو (یعنی یاك هوشکیده ك یعنی جبانه غیرت دیلکه
لهجت ایلسه دیسیله شهید عشقك هرکس مزبور خانه سی قبلنده اولدیغی
کمال عجزیله قوتم یتمیکی عرض ایدیکم بر قرار یرشیانه مآل تقدیم عرض
عالیلرینه قیلمشدر . تعیین بیورلان عاله غزه عالیرینه وارنجه بر نجی
استهلام وربها دیو سویلیان مدافعه انبوه حریفه می توکیل ایدیوب بونجه ایدیلسون دیو
استدعا ایتم .

غزل

نیشه عشقه ایتدی کوکلم خانه سنه ویرانه لطفنه
اولدینه وضع اساس خانهٔ امکانه لطفنه

برقه ح یارلرندن کیم ساغ صیرهیلدی ازل
مست وحیرانه دونرادی لشکر دلخوانه لطفنه

بیشه شیع عشقدانم کیم جلادت قضا
آفیه آکه کیم نامم کوزلرنده قالدی لطفنه

اولدی چراغ آسمانه سوزوم کیم ماه وآفتاب
اولدی پروانهٔ آلهم قیسوزانه لطفنه

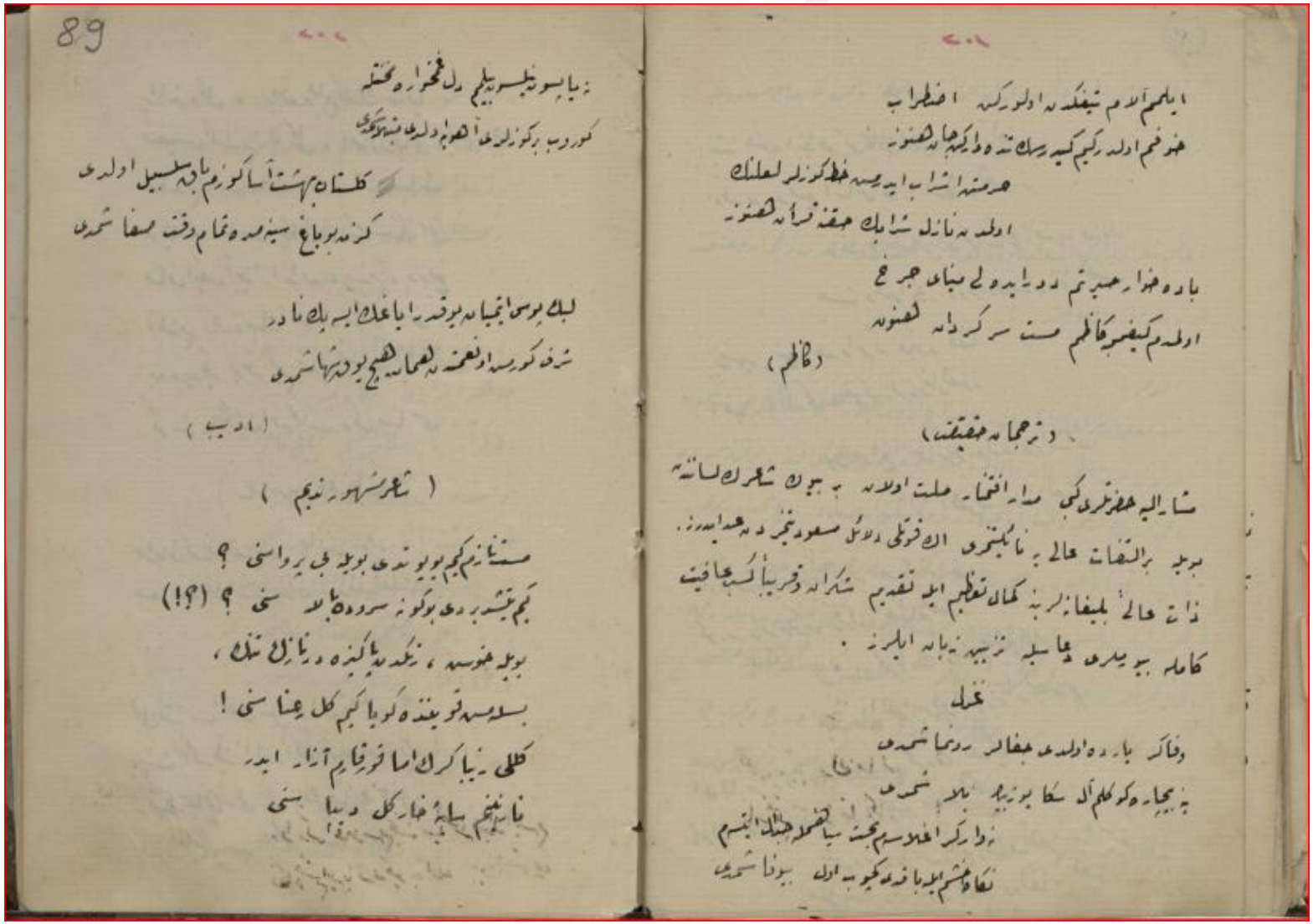
اولدینه نابابه عشقدانم کیم صیرآسمان
کوردیکه کوکلم کیم یکوکب یغمانه لطفنه

بیشك قربانك اولسم غلبلم اکلمیه
هفته ایچره اسمی عیلیه ایچوه قربانه لطفنه

ای کمانه ابرو دلدوزی شیع غمزه ك بلغمی
نادك قوسی فلکده یوغ ایکیه بیکانه لطفنه

شمع وسیه باشه تاجی اولسه آلهم شعلهسی
پروانه لرسان قنوبانچه ه وللقانه لطفنه

88b-89a

ایلمم آلام تیفکده اولورکسه اضطراب
هر قدم اولده رکیم کیسه رسك تنده وارکه هیچ اندیشه
هر سنه اشبو ایام عیده خط کوزلر لعلنك
اولده نازل شایك حقه قرآنده نصوص
باده هذا رحیق تم ده ایده لی صباك جرعه
اولده رم کیفیتی کاظم مست سرکردانه نصوص

(کاظم)

(ترجمه حقیقت)

شایان دقت کورلن صداقتکار حلت اولدقده بو یولده شعرك لسانه
بوجه بالتفات عالیه نائل بیورلدقلری اك فوقلی دلائل سعود تجرد ده عد اولنه رق.
ذات عالیلرینه بلیغانه کمال تعظیم ایله تقدیم شکرانه و فرط سیاست عافیت
کامله بویورلدقی صاحبه تبریکه نیازمند اولورز .

تحریر

وفاکار یاره اولدقی حقاله روشناس شعرك
بو هیجانه کوکلم آلکا بوزیله باغلی شعرك
زوار کرانه لوسم بحث سیاحتله هیچ انیسم
نکاه مشکبارکده کیوبه اولدی بیوفا شعرك

89

نیازسوز بلسوز یلیم دل فکاره محتله
کوروب بر کوزلی آهوی اولده شبه کوکلی

کلستان بهشت آسا کوزم یاده سلسبیل اولدی
کزنده بوباغ سینه ده تمام وقت صفا شعرك

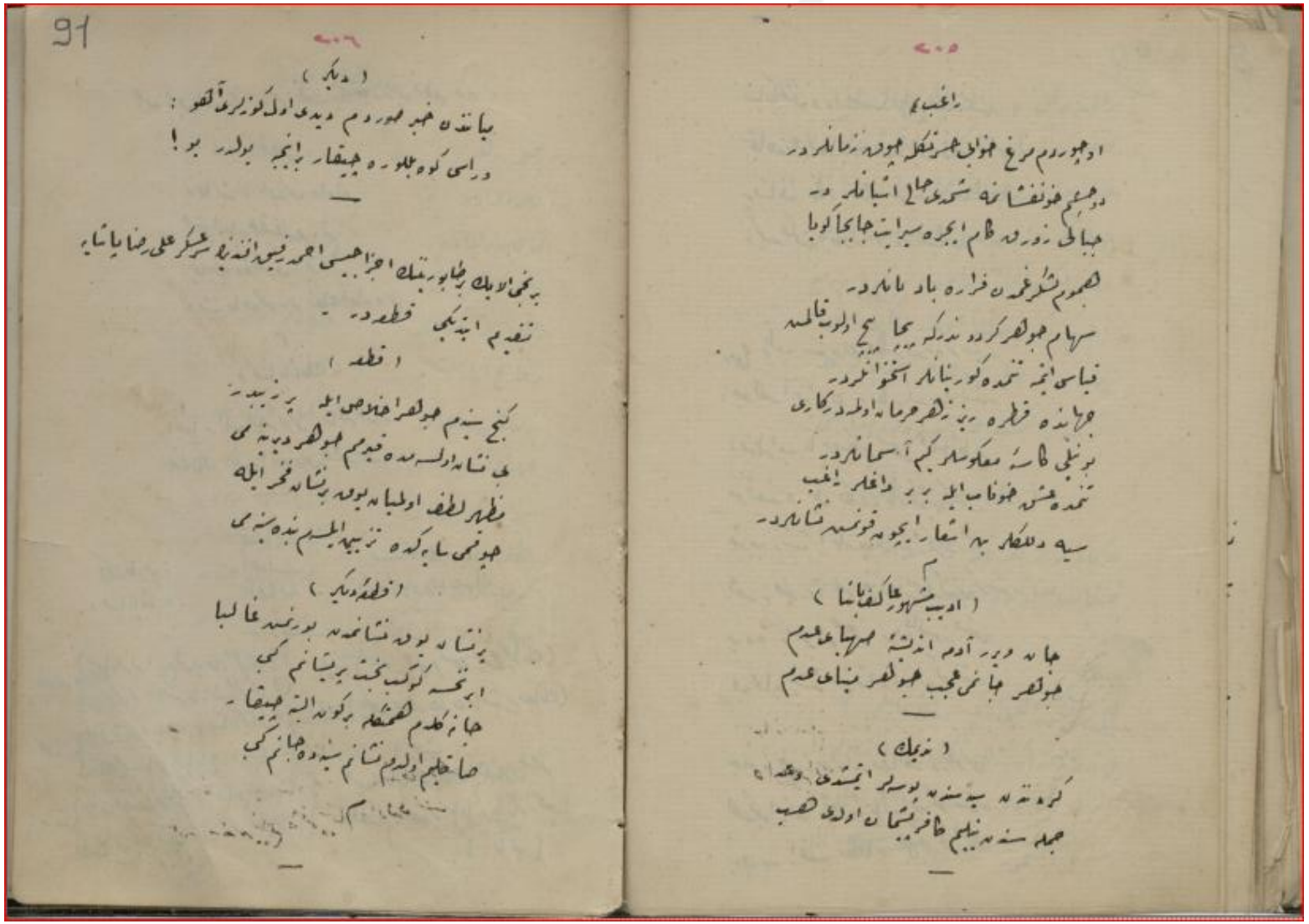
لبك بوسه اتیانه بوقده یاغلی ایسه یاك نادر
شرف کورسه اونعمه ده لعمانه قصیر یوده رها شعرك

(ادیب)

(شعر شهر ندیم)

مستانه زم کیم بویوندی بویله بی پروا سنی ؟
کیم تیشه بر دی بوکونه سروده بالا سنی ؟ (!؟)
بویله غوسه ، نکده یاکیزه و نازك تنك ،
بسله سه توبنده کوباکیم کل عنا سنی !
کللی نیاکرك اما فوغانم آنلا ایده
نالانیم سایه خارکل دیبا سنی

89b-90a

٥٠٥

راغب

اوجهورم مرغ خوانی عشرتکده سودهٔ زمانلرده
دوشمم خونفشانه شعلهٔ جمالی اشیانلرده
جمالی زوره قام ایچره سیرایت جابجا کویا
نجوم شرغمدن فراره باد مانلرده
سرهام هولقر کردوندکجه بیچاره یچ اولوب قالمه
قیاس ایتمه تنده کوزیاشلر آنخوانلرده
جهانده قطره یوقدر هرماده اولمه دیکاری
بونلی قاسهٔ معکوسلر کیم آسمانلرده
تنده عشقه خونابه ایله یازدیغلر راغب
سیه دللکله بو اشعار ایچره قونسه نشانلرده

(ادیب مشهور علی کفیانیا)

جهانه دیر آدم اندیشهٔ مهرباعدم
هولقر جانی عجب هولقر بنای عدم

(نديك)

کوردمده سیه سنده بوسیر ایتمدی وجهاه
جمله سنده بیلیم خافر پشیمان اولدی صحب

٥٠٦

91

(دیکر)

بیاتده خیمه خورده دیدی اولکوزلرمه آلمه :
دراسی کوه جلوه چیقار بانجه بولدر بو !

—

بو نجی الایك رطابور بتلك اجزاجیسی احمد نعیم افندیه یاسر عسکر علی رضا پاشایه
تقدیم ایتدیکی قطعه در .

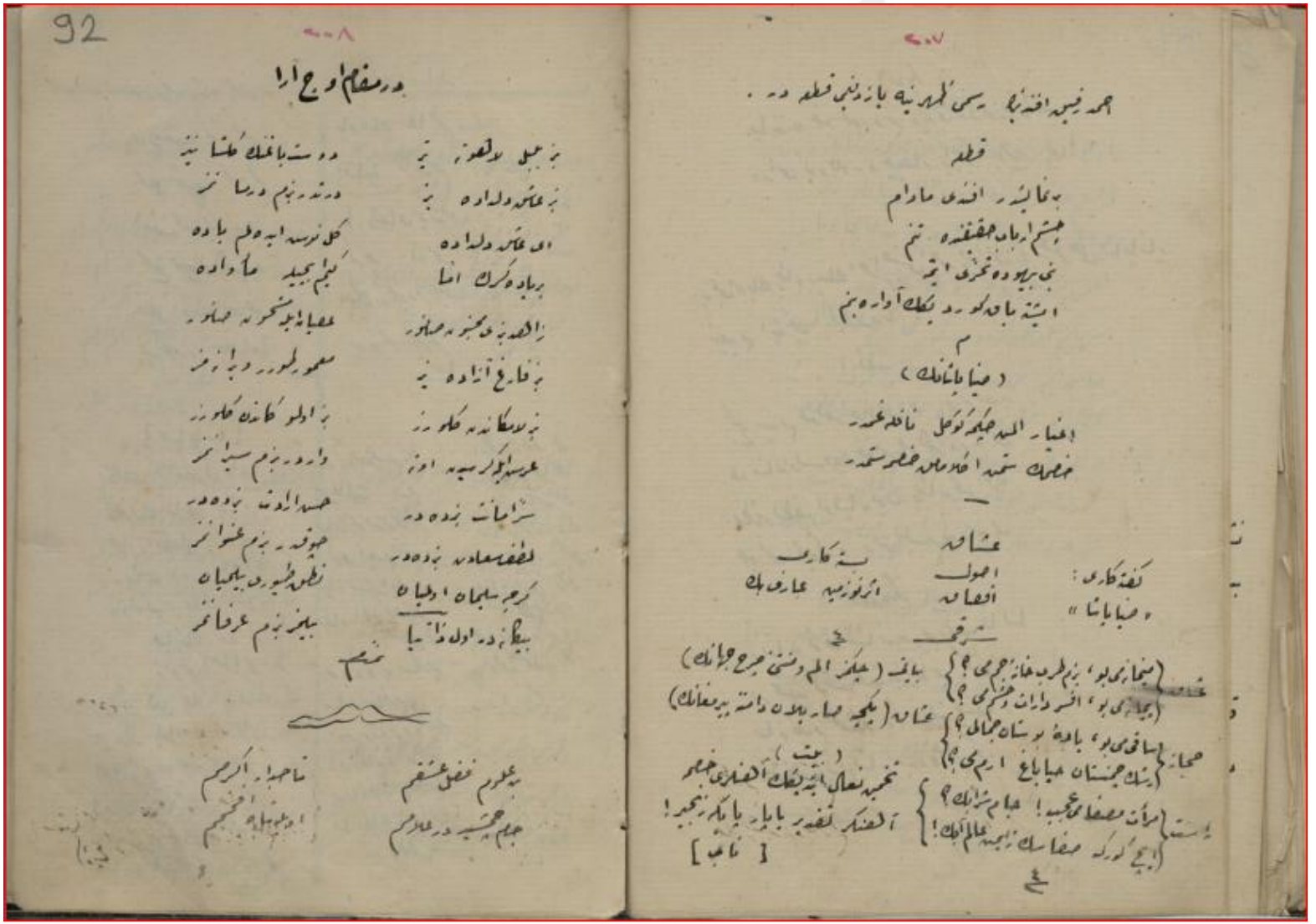
(قطعه)

کنج سنیم هولقر اخلاص ایله پرورشیده
ای نشانه اولسه ده خیم هولقر دیه نامی
مظهر لطف اولمیاده بوده بر نشانه فخر ایله
هیچ نمی سایه کده تربیه ایلیم بنده سنه می

(قطعهٔ دیکر)

پرنشانه بوده نشانه بولنسه غالبا
ابر تحمه کوکب بخت پرتابنم کبی
جانه کلدم لحظه بکوته البته هیچقا
صاغلیم اولیم نشانم سنده وجانم کبی

—

همه فهمیده افتاده یا یکی از این قطعه ده .

قطعه

بخانه در افتادم مادام
هستم از باده مستغنی تنم
نی بربود و خمری ایتم
ایشته باده کو ده بکف آواره بزم

(صبا با نشاط)

اغنیا الله حیکه کوکل ناخله غمه
خلقلرك ستمه اکلمامه خاطر ستمه

—

عنوان
اصول انشاء
ترجمه

نقطه کاری : ایرنوزیه عارف بك
« صبا با با »

{ صبا نمی بو ، بزم طرب خانه جمی ؟ } بیانك (حیکمز الم دستی جرح جانك)
{ پیمانه نمی بو ، اثر داد و ستم می ؟ } عنوان (یکجه صباح بلدن دانه بیرمغانك)

صحبا { ساقی نمی بو ، باده نو بستان جمالی ؟ } (بیت)
{ ینك چمنستان صبا باغ ارم می ؟ } تخمیه نعمانك ایله بکك انصاری جنابلرنه

{ مرآت مصفا مز عجیبه ! جام شرابك ؟ } انشاسنك تقدیر بابلرینه یاکلرینجه !
{ ایچ کوزکه صفاسك زیبه عالم آبك ! } [ناجه]

92

در مقام اوج ادا

بزجیلی لاقیدی بزه دوست یانلك طلسمی بنه
بزعاشقه ولداده بزه درده زخم درمانسز
ای عاشقه ولداده گل نرسه ایه دم باده
بربادهٔ کش انما کیم بیلمیه مآداده
زاهده بزی بخشه صهبا عصیانه بذل مخموره صهبا
بزقانع آزاده صعوبتلره دیانمز
بزلاقیدکاندن کلمز بزاولو کاندن کلمز
عرصهٔ کونکر سیه اولز وارده بزم صفا ارتمز
سزاتمات بزده در حسد اولدی بزده در
لطف سعادت بزده در خوفه بزم غم اولمز
کرچه سلیمان اولمیان نظمه طیور بیلمیان
بیلمز بزم عرفانمز بیلمز بزم عرفانمز

نظم

بعلوم فضل عشقم جاهم اکرمسم
جاهم چمیسه در علمم اولمیه اعجمم

92b-93a

٦

مشتهد دیانخر جنبك آورده دیلر بزه
عسكر نصرت مآثر خونفشانه دیلر بزه
جمله راهده اهلنه اكدمه دیلر بزه

نقطات

٧

قورصانه قورصان اولمق بونه اهلنه دیمز
اه اه لفظیه رالده بزم فریاد یمز
دشت صحراده اولور اهلی سما امداد یمز

نقطات

٨

قازانله آیه نصرته تخمر صایه مز
غازیلكده یا شهادته ترصایه مز
حربه آتشه یوسكورده اژدر اولور قورصایه مز

نقطات

٩

صمصمه ده ماره لر یدا اولور سه لهلهزار
سینه مزده زخم دشمنه نشانه افتخار
باد سالم هپوردیسا اولور بزه لیل ونهار

نقطات

اولسه محو عسكرلكه یآنده اهلنه دیمز

دشمنی تدمیه دیاسای وروسی دستا ایلیه لر
سیف قاطعله عرصه ده یاد ایلیه لر

نقطات

مرحوم مكالی بكك ترك حیا نامنا سنده
ایراد اتیه كی نظمیه :

ماهو سابقه عرفانی بشترمن سیخافات
اقبالی یولی كرم مكالك قیلا نقده
هپوده آه كوره مز سه ده صاحبه صفاته
الفت اله یوزه آه الی آجیقده

جمانه كار طاعی	بسه كاره	
نفنكاری (مكالی بك)	اصول (افصاله)	(حاج عثمان)

شرق :

هانكه كلدیم ده نه بولدم بو خراب آباده
بزم غمده بكا هپون جهد اولدی باد ده
وصیاده
هله كوره انواع بلادن بولجقا آماده

نقطات

عاد كلیلر بنده بشیمان اولدیم
یه بو خانی مدلنده ایلیه اولدیم

بزم شهرك روسی محوبه یه سویلیكی :

تخمس

١

سوزلرك استغنا شهرتیا جانیسك كافر ؟
سیماكده تبسم مكلف ایانیسك كافر ؟
بوزیه ظلم ایله یسك موجد لطفیا نیسك كافر ؟
تحمل ملكی یقدن قصدكو خانیسك كافر ؟

نقطات

بونه دنیا یه یازدن آنسه سوزانیسك كافر

٢

عمر ابلیدن بوجه كاهش عمرشهریازدن
سوزلرك سخاییله نكاه تبسم بازدن
جمالك كرچه ملكلره مساهم اولدی یازدن
قرار فعلكه نازدن شهلوزه آوازدن

نقطات

زهك سینه یه یلم قیزیسك اولمه سیسك كافر

٣

سخاوتیه نوحه سك جانه والله رسمه
الفه سوزك كاردواجان یه والله رسمه
قهرك درایله كور بزم عشقك حالنه یرسمه
خراب اولدك یاره یك ناز عشقك حالنه یرسمه

نقطات

برحالنه جراغ محلسی سنانیسك كافر

٤

آلوب یه یازه سه اطرافی خرمنه دنور یانار
جمالك شعله سوزانه یكلر ساه نایا نار
نجوم فریاد ایدوب بویله یرلر دوله نقطار
نه دلبركیزله ، كیزلی آهله كریانار

نقطات

بوقسینه ده پرتو فرعكده ذاتیسك كافر

٥

دوكولدكجه اوشاق صنعتی حیرانه بولر
جمانه یه بزقیریز اولده ورار دوكر بولر
سكا كیمیجانم كیمی جانانم دیوسویلر
سراپا حسنه آلك فوتسه جیب جانه نفوذ در

نقطات

زهك سینه طوفر دیسویلر جانیسك جانانیسك كافر

٦

دل بیچاره ده فكرون آهدك یه یاندیر
كزه اوصاف حسنك سوبلیوا عدوه یاقدیر
مداحنده تطیرك بوقه مثلك براقدیر
نجیبه سینه سینه بقاریلر بوله سراپه كلدیر

نقطات

یاسنده یه پرتو [illegible] كافر

94b-95a

٧

طوطیب لعمر زلونك آوا نغمائیه باشنده
رقیبه رمادم غرغره خنکده جانشنده
عطاعه غربت الارنده اوطاللده کوشنده
« نه یم » زاغی کافر سیاچشمه الشنده

نقرات

سه او جهود ی دیده وی اجا تمیك کافر

• بدمست •

زاهدی افسانکه نفده ارخوجه ست
بوصیه رشوه زار باده پرست
نشه رنیه اوبه جالقریشك
جاغلرافسانلغنك قدح قریشك
غیاثسانه الك یوزك بوزیصیه
اونصل باده حوالیله عاصه
قانوزك متصل شرابایجون
غیلی عاصی کوبه بیجون
جرعه تیجو جراتلی آرتده
بانیلدك جنکجولغدن رماده
جنابیوردك جنابانه لرزانه

تره بیوردی فقط الك اباغك
بیاپیور دل صولغیه یاجاغك
اونه جلابه ی نه عنبریه ایدی
دوروب دکل بر عظیم ذلت ایدی
منشکل عجیب جیب ایدن
منجسم غریب صورت ایدن
سورینوردی یوزك کوزك جهوره
سنی آدم یازمق اولیه کوره
سه کوره بیلدن سنی اورسه ده اکر
ایلیزدن جرأت بودخی تنزل
هیئت اصلی خطا اولورمی بدك
سنجه یاشده یك اعتقل
دلی منك یاه خطا کولیور
دلیلك عاقلك کوزك یوکیور
اجیور سکده یوزیه استغفار
ایتیورسه نه یاپه نه فرار
کرچه نه نه یاپه بیجه انا
اندکیه دار بشقه صفا
بوکارزه ایلیورسه مرحبا
بوکا طیاقلی بلدیه مرحبا

کیمیه لے هالی دوشوره کونه وزه
ناغمه بلابه ی نه وه کونه
دوبه ساتے آسانه کنیه باده
یاپه یه نفه شیدی کنیه باده

(دلے ساقی)

(390) ١١٩٢ سنه سی محرم ابتدا سنده قسطمونیه یا
حضرتلرینه سوبلنیلدیکه قسطمونی

قسط

آه بهای روزکار سهوان صفدی
عرشه آصی تکلیدو تیغ زبا هو لقمه
نفله نوله بیه ایریسه روح مرتضی
یه قرا بنه کله خشوه ایدن یغمبری

(صاحبه دوستلرینه کاتب)

مفرد

سلی یوقه رستمك اطاعتی آیاغه دل
عاطلك معبودی اولیوردی آخر اولسه

(مرحوم معلم ناجی)

توحید جناب سبحانی

حق تعالی عظمت عاطفتك یاد ایچی
دسکاه اولمز دوشنك تحت الهی
عاصیه رحمت الهیه ملك ازلی
عبده وعده آنده ارتق کوله طم بدلی
امر وحیه اوزره یاپیور بجوکوزه حرکت
یکیشور نازه طوغور موسم فصلده دوکلت
یرلو جسمك لعبه سیه آغاچلر کوشی
سر حقیقت علم پرسیه بیلمه یرلر
آخرن سفلیك کوك قیسی بالکه یرلر

(تمامی)

95b-96a

آتشپاره

دیدم آتشه دلده سوز دل آواره ده
ایلدم ایجاد بیك پارچه پر آتشپاره ده
(سعدی پاشا)

فوزی

١

بیلسه‌م شوقوزی زده غم آلسه
قصر مالکی قلبه ماقر بنده
فریاد ایدرك قوشاره دونه
سودسزمی فیضسزمی قالسه

٢

ای سودقوزیسی زده بوطالسه ؟
کیم اولدی سبب بو انفعاله ؟
ساده ویه‌رك گیتمه نوله
بیهوده‌می آتیورمی بالشی

٣

فرقتی بوا ضطرابه داعی
فالمشکله پارچه‌می یاغمی
بو کثره وفا نوای فالکدن

٤

بیهوده‌می بویله نرگسازك
وارده بو ملال ایچنده امید
ساده ده ایده امید نوله
گیرمی اومهربانه یارك

٥

امید ایده بقای الفعال
سود ورمه ده بو اصلی ساده
گوگسی یاسه ده خنده ایلر
امید ایده جهانه و گلر حال

٦

سیاولسه‌لر ای خیال امید
قالمیه‌یه اوده‌باد عمرم
سایه‌که ده‌ر اشه‌اد عمرم
بیقار بنا آی یارك امید

گل گل ! قوجاغمه ایده آرام
اما نی دله‌دك ده بکلد
بیهوده‌می بیلکه‌یی اسکلر
قوسه قوسه ! آغیر یارك خوشتام

٨

ظلم سوبه دشمنه آلدی
زیرا بیلیر اولدی انصافه
شاد ایدی درد سوزی درمانه
فریاد ایده جهك دشمنه فالدی

٩

یانوارك ایلسه نظاره
تسریل ضیاع ایجون زینه
بیگانه‌ده شبه شکینه
فطرتی آغ ایلسه قناده

١٠

ایدرسه‌لر باشیله تهدید
دنیاده ایچنده هیچ‌نه
طوپلیه بوتون سیه‌ده جیشم انسانه
یارینه بونه رفیع همت آمینه

١١

سیاست شوفاشکی ، یاشه شوشوقه
نشاده دوم دهاله بو
اوکوپه قوزی ! نه هاله بو
النقطه شوهاله ، شوذوقه

١٢

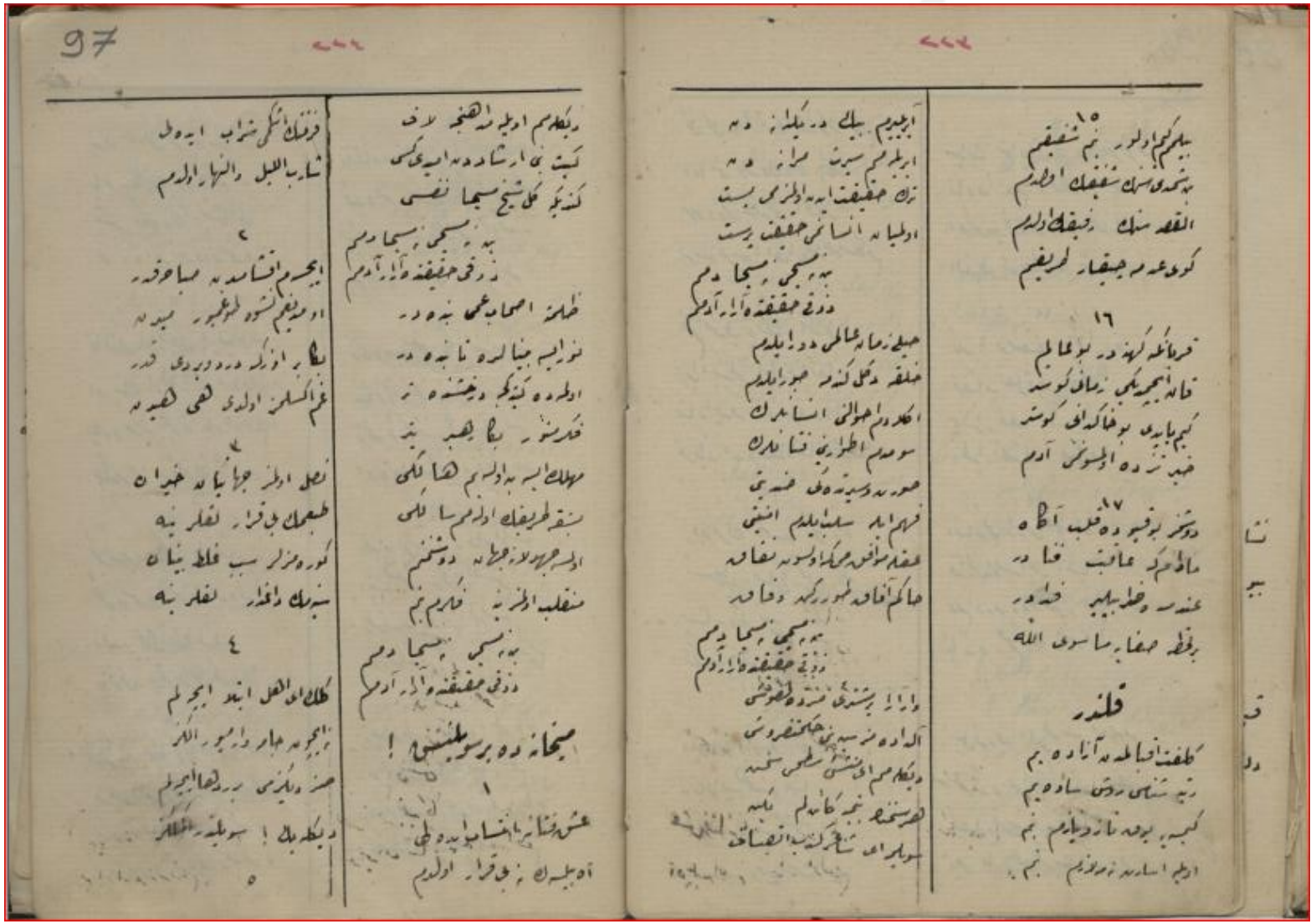
گلده ! بو ضعیف یاکزاده
قصاب نصل قیاپه بیلمز
اسرار قلبه واره بیلمز
اطوار تصرف خداده

١٣

انسانه‌کی واره‌می فصیح غناده
فهم ایده‌یه‌سه ایدر آهیا
دوم اوده‌ده‌ر محنه‌یه اما
یاشاده‌ه جهم کرك خموشواره

١٤

بیل قوزیغه ای غریب معلوم
عمر کوره بوان کوزل زمانه
قصاب قبلان عهده‌ده جانه
ایدر سنی عهده غریب معدوم

بیلدم کیم اولور بنم شفیقم
بنه کندی سنک شفیقک اولدم
الفقه سنک رفیقک اولدم
کوردعه م حقیقتار لریقم

١٦

فرمائله کیمه در بو عالم
قائله انجمه کیمی زمانی کوشه
کیم پایدی بو خاکدانی کوشه
غیبه نه ده اولسون آدم

١٧

دوشمز بوقیوده قلب آگاه
ماداکه عاقبت فنادر
عشرت وخلد بیمه فنادر
برقطه صفا یه ماسوی الله

قلندر

کلفت اقبالمه آماده یم
زیر سمانی روحی ساده یم
کعبه یی بوده نازه دیلدم بنم
اویله اسانه نه دولدم بنم

آرمیدم بیلک دیلدم بنه
ایریلدم سیرت مرآته دنه
زن حقیقتایه اولمزمی بست
اولمیا نه انسانی حقیقتی پرست

بنه بسمی بسمیا دیدم
دونی حقیقته آیار آدم

هیلی زمانه عالمی دونایلدم
خلقه دکل کندمه هیرایلدم
اکلادم احوالی انسانلرک
سوندم اطواری قنانلرک
صوندم دیسه ده کی خسته یم
فرهاد سلمایلدم اغنیه
قصه مواقعه مرکبا دسوده نفاقه
حاکم آفاقه طوریکه دفاقه

بنه بسمی بسمیا دیدم
دونی حقیقته آیار آدم

وایار پرستی نسنه دکلدر
آلداده نه سیه یی حکمتدر
دیکلدم ای نفس سلطی سفیه
قصر ستمه نیچه کاندیلم بنیه
سویلیه ای شاعر کیبه انصافه

دیکلدم اویله نه الصحیح لاف
کیبت بی ارشاد ده ایدی کس
کنه بو کلشنی سیما نفسی

بنه بسمی بسمیا دیدم
دونی حقیقته آیار آدم

خلاصه اصحاب عمی بنه دیدم
نوایم بنیالده نابنه دیدم
اولده دیه کیمه دیشنده نه
قدرشنو بنا یقیمه بنه
مهلک ایسه بداولسم لعالمی
بنقه طریقک اولدم سالکی
اولسم هرکسه عبرتنه دوشنم
منقلب اولمزیه قادرم بنم

بنه بسمی بسمیا دیدم
دونی حقیقته آیار آدم

صیخانه ده برسوبلنیشم !

١

عشرتخانه یه انسان ایدیه طی
آه ویله لک یه قرار اولدم

فرقتک آتشی شباب ایده دل
شاید اللیل والنهار اولدم

٢

ایچدم افسانه یه صباحوقده
اویدیغم نشوه لرغبور بیده
بقا یه اوزکه دوردی قدر
غم الکسلر اولدی لهی لعبه یه

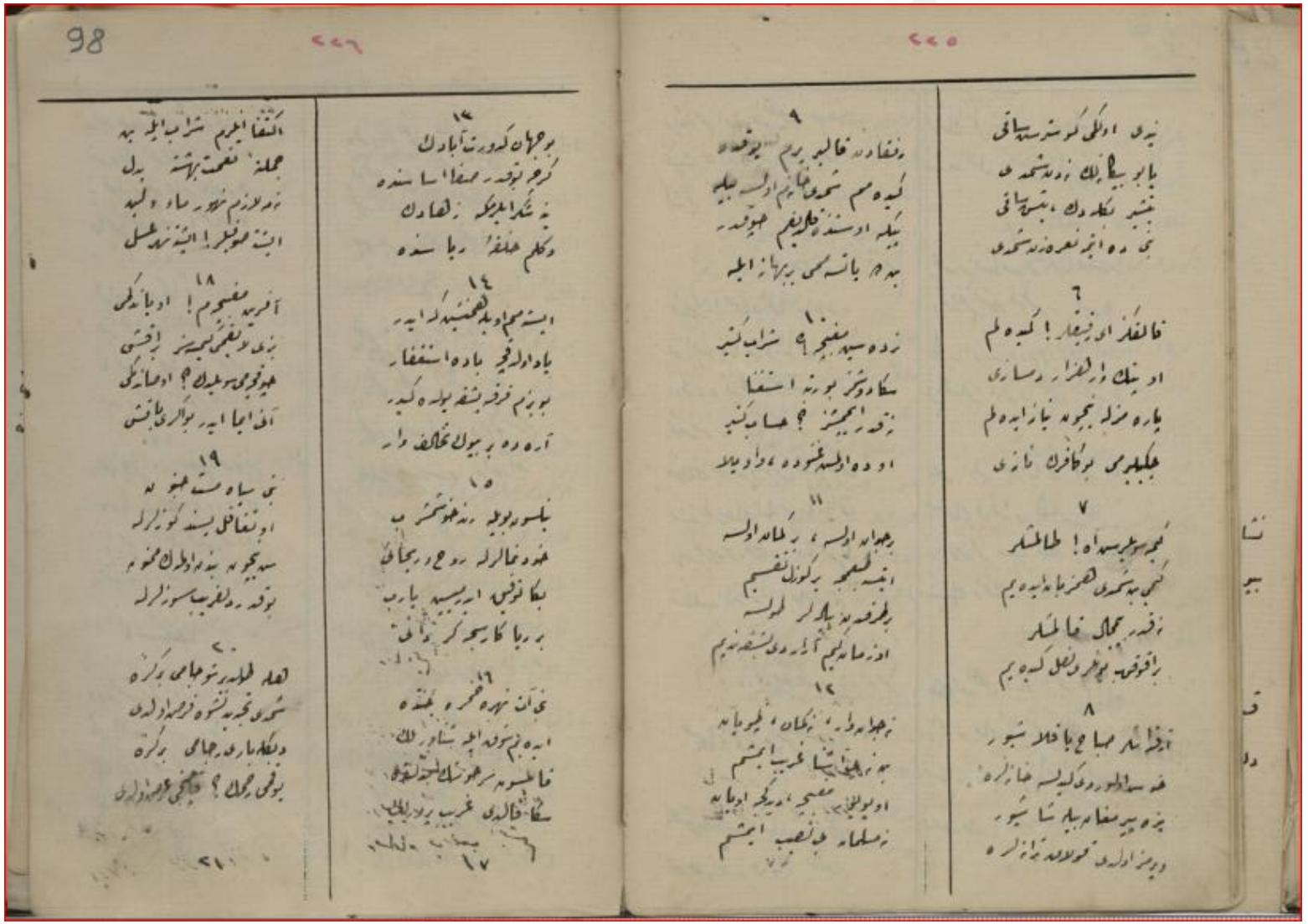
٣

نصل اولمز جوانیاده خیال
طبعمک جانی قرار نقدر یه
کوره مزلر سب غلط بیناه
سنه لک دافعه نقدر یه

٤

کلک ای الفعل ابتد ایچرلم
نه ایچوده عار واریور الکز
حسرت ویلزمی بره لهایچرلم
دیکله بک ! سویلیه مطلق

٥

نیه اولکی کوشه سیاقی
یاربیکا زلك زوده شمه ك
بتشیر نکله دك، بتسه سیاقی
بی ده ایچه نعره زده شوق ك

٦

فالقفاز اوزیقار! کیه ك لم
او بنك زار انفزار دساری
یاره مزله بجوه یاز ایده لم
جلبلیمی بوکافرك نازی

٧

کوه سربسیاه! طاغلسلر
کمی یه کوی قصر یاده ایده یم
زفره، بجمال فالسلر
راقوقه یوغرو نصل کیده یم

٨

ازقه اسلر صباح باغلسلر شیور،
غه سه اولسه ردی کیه سلر غازه
یزه پیر صفاه یاه شا شیور،
دیرسز اولدی تولاده یازه

٩

زنفاده فالیه یرم یوقمده
کیده سم شوق غایم اولسه جیله
کیده اوسنده فالیم هیوقمده،
یه م یاسه کمی یه یرمیاز ایله

١٠

زده سیه سفیجه؟ شراب کتیر
سکا دوکر بوزنه استقبا
زفره ایمیشز؟ عصابه کتیر
او ده اولسه غنوده، او دیلد

١١

زهباد اولسه، زطاده اولسه
اتیه لیمو یه کوزل تقسیم
یلمزقه یه یاللر اولسه
اوزمانلیم آزده دی نشئه نیم

١٢

زهباد ده، زنکان، لیمو یاده
بوزنه شا غریب ایتسم
او بولنمز صفیحه، دیرکه او یاده
زمسلمان ده نصیب ایتسم

١٣

بوجهان کدورت آبادك
کرچه نوشه، صفا اساسنده
یه شکد ایدیکه زنفادك
وکلم عاقبت ریا سنده

١٤

ایسته سم اویله لحظه لر ایده،
یاد ایدرم بیاده استقفار،
بوزم فرقه بشقه بوله کیده،
آره ده بیول تخالف وار

١٥

بلسور بوید زنه خوشتر یه
غنده غالرله روح ریحانك
بکا تونس ایدیسیه یارب
بر ریا کاریجه کر دانك

١٦

ای آن نهره فخره بلنده
ایده یم توبه ایچه شاور لك
فالیسوه سر خونسك لحظه لرده
سکا فالدی غریب یورلیلر

١٧

انتقا ایلرم شراب ایله یه
جمله نعمت بهشته بدل
زده لازم نوره، سیاه و لیله
ایته سوتلر! ایتمه زده طسل

١٨

آفریده مفیجوم! او یاده کی
بزی تونلی کیجه سز ایقتی
هیوقومی سویدیلر؟ او عاده کی
آف اجا ایده، بوکری یانتی

١٩

بی سیاه مست غنوده
او تقاقلی بسنه کوزلرله
سیه یجوه بنه او لمان محمود
بوزنه، دلفریب سوزلرله

٢٠

لطف ایلیه، توجهای برکره
شوی نجه یه تشوه فرمه اولدی
دیکه بارده جهای برکره
بوقمی جمال؟ قاچمی عصه اولدی

٢١

بر سبو همچو جامه محمور ی
نشوه باده ایزدان ، سقیان اه
به لوله ر شو جام بلور ی
عاصی نشوه سبه ، حمان اه

٢٢

غم آبه بهر کجا که رودم
جز غم ایاد نگزدست آباد
تا نبودم عیار می نشودم
سهد و سجاد ، لعرجه باد اباد

٢٢

می پرستم ، نغم میکده یم
ورد تا یار ک بود ر وظیفی
از پیو به تشکل می ایچرده یم
کنبه نده صوان عیط ز بی

استغفا

دوده ایستم که اول وفا دیسه
نلی بخاشه ایلیسه بیدا
یک او صانسه ایم شو عالمه ده
بنده قشقره ایتم استغفا

§

دله ه او لئی حال کشته ر
ی کله انسوه لعفوه دلی
کهه یارم قاص انشته ر
سودم بنده شوی لطف کوزلی

§

قصیح آز به یانده می طاشیم
ایلیم خشمی آمله بیله
کیم ، و بسه کیده ده اوغر شیم
بولیغم نو بسه دلبه بیله

§

ی الهی نازه می صانیه
کورم بولیه نا بجا نازه
آز ایاق به یاقشه ده هیچ
یاره ایتی بیزنده کی غازه

§

یاپر کسیو اغنایم بوجه
صانسو کیه بیله لرف ایدم
بنده شوخ الطف کاهل هوجه
وار ایغله انلوف ایدم

قول

اول بر بنك هانکه کیزلمه جانی طاغلره
اغلادم ، آه ایلدم ، باغدم شو حالی طاغلره

ایلسه مظلم بولو ظلمه توجه ذره سی
بان فضل لعیب فروسه ایلسه شو حالی طاغلره

سویلای ابرکه ریور ! طوفوردی همسه
سسه می بجسه ایدن بو عزه و جلالی طاغلره ؟

کلدی لیلای غبار عافتاب ایتدی غروب
کوکلمك عکسی ایدی خرده و مهلالی طاغلره

کلبه احزانه کچ تنها ، سکوتمجا غریب
یك یاقشه بردم بو محزونانه حالی طاغلره

ماه طوغدی بوده صانیم اغلاسه ایچون
آسمانده دوشدی لیلاد علیالی طاغلره

بر طاشك او سنده استنداق دوشونیورایدی
ذوقه وحده بر آشنا قیدی (جلال) طاغلره

[جهان]

بیت

آخره یه خمان اولور بوتلر
بیلمم نره کیدیه ایدلر !
[...]

مثنوی

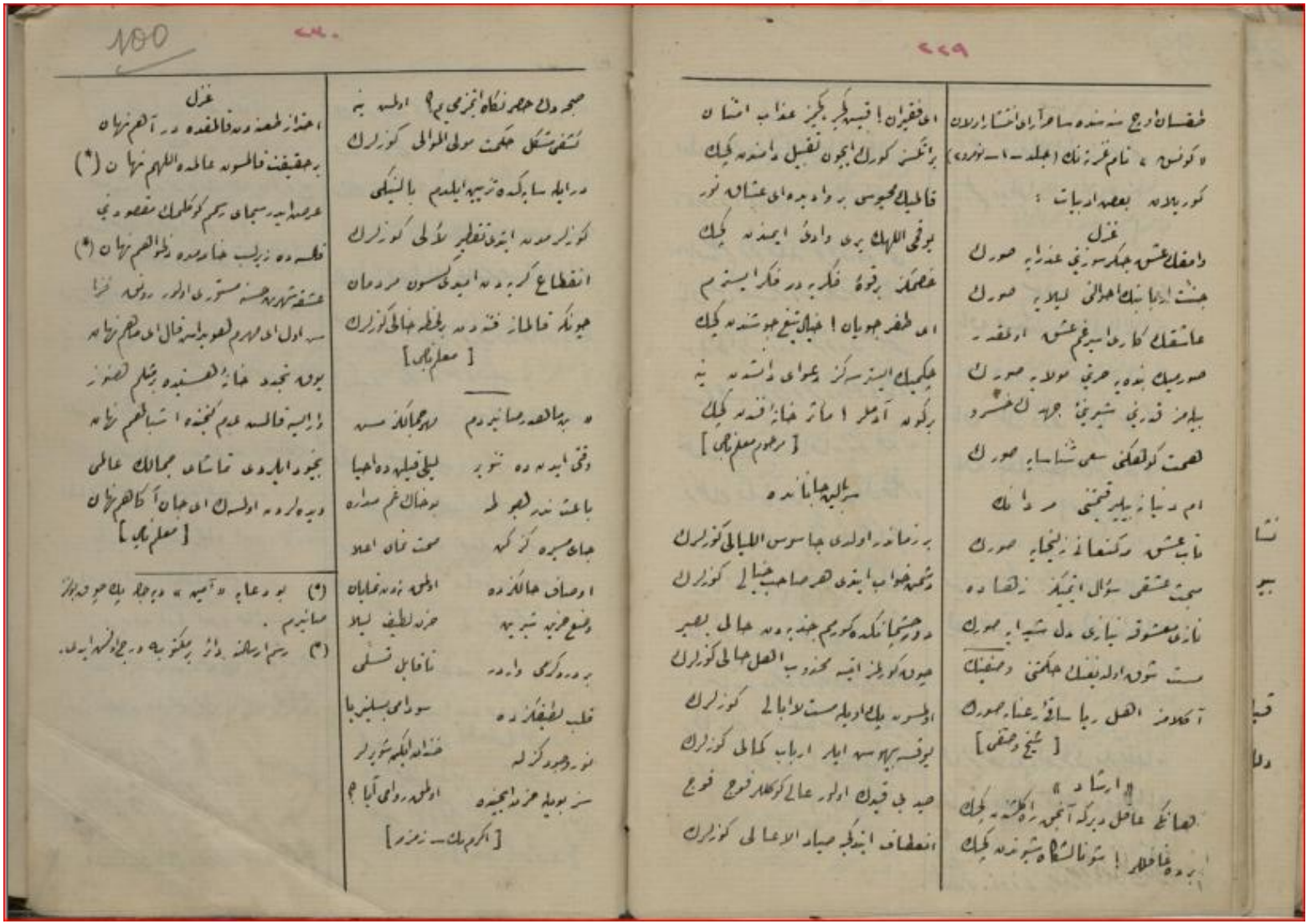
یاران صفحه ز عالم آیا !
یاران قدرته ز غیب افرا !
یاران مملکه وارمی اقرباسی ؟
یاران عقله صفا می کیریاسی ؟
[معلم ناجی]

مفرد

میزانه اوکورمه ریکك احبابی ، الحذر
قصد نفوذ ایلیه یکك نفعه دقت اولسون !
[نوبتی قدیم]

مخمس مرثیه

اعمالیزه نظر دوم ، لفظ لحظه بولو نقصانه
آه ایدیه خانه در ، انلره دوده و ایاله
بیانه بر اولور بیه ، بایه ده اولور نهایه
کتاب کچ دوزنی بیمکده صانیز انسانه

خصوصان درج نموده سایر آیات انشاءاللهن
و کونصه ، نام غزه نمای (جلد - ۱ - نمره)
کوریلده بعضه ابیات :

غزل

دامنکه عشق جلکه سوزنی عذابه صورن
جنت ایاغنک اهالی لیلاره صورن
عاشقلک کاه اسیر غم عشقه اولقده
صورمیلک بنده یه حرفی مولاره صورن
بیلمز قدرنی شیرینی جهلدن خسرو
لعنت کولمکنی سن شاه سایه صورن
ای دنیا نیلیر قیمتی سن دامنک
مانع عشق دکلسه نیچاره صورن
سنت عشق سؤال ایتمیکز نصاده
نازی معشوقه یارای دل شیداره صورن
مست شوق اولدیکنک جاکنی دخیلک
آکلامز اهل ریا سائقه عذاره صورن
[شیخ دخیل]

« ارشاد »

لطائف عاطل دیرکه آنجمنه اکلنه جکلر
بوده غافللر ! سوزنا شاه شیوه جکلر

ای فقیران ! قیسه کیر بکیز عذاب اشتیاق
برلکسز کورلر ایچون تقبیل دامنه جکلر
فاطیلک محبوسی یوقدر بوده ای عشاق نور
یوقسی اللهک یوقدر ایمنه جکلر
عاشقلر یوقدر فکر ایسترم
ای طفر جویان ! جانلر بیغ جوشنه جکلر
جکیلک ایسترسکز یغوای دامنه یه
برکوره آدملر اساتر خانه قدر جکلر
[مرحوم معلم ناجی]

مراثیه جانانده

بر زمانده اولدی جاسوس اللهلی کوزلرک
دشمنه خواب ایتدی قصد صاحب حالی کوزلرک
دور چشمیانکه کوریم جذبه دن حالی بصیر
صورکه کوزلر ایتمه محذوب اهل حالی کوزلرک
اولسون یک اردیلمست لایالی کوزلرک
یوقسه بیهوده ایدر ارباب کمالی کوزلرک
صید ایدر قیدک اولور عالمی کولکه قوچ قوچ
انعطاف ایتدکچه صیاد الاعالی کوزلرک

صحوده حاصل نظاه اتمزمی یارب ؟ اولسه یه
کشفی مشکل حکمت مولی المولای کوزلرک
درد ایله سایکده تسکین ایلدم بالکلی
کوزلرمدن ایتدی تطهیر لآلی کوزلرک
انقطاع کریه دن ایتدی کسون مردمان
هیچکه قالماز فتنه دن بر قطره خالی کوزلرک
[معلم ناجی]

ده بیدالله رسا ایتدردم — رهی جمالکه سمه
وفتی ایتدرده تنویر — لیلی قیلدرده احیا
باعث نشه لعبو لطف — یوخاک غم صدره
جای مسبوه کز کمه — صحت خان اعلا
اوصاف جمالکه ده — اولمه زوده قاصان
وضع حزینه تبدیه — حزه لطیف لیلا
بوده رکی وادده — ناقابل تسلی
قلب لطیفکه ده — سودای بیلیز یا
نور وجودکز له — خسته لیکم شوریز
سز بویله حزه ایچنده — اولمه روای آیا م
[اکرم بک — زمزم]

غزل

اعذار طعنه زده فالقده در آلهم زبان
بر حقیقت فالمسوده عالمده اللهم زبان (*)
عرصه ایده سیمای بزم کوکلمک مقصودینی
قاسه ده زیب عذاریده دخی اللهم زبان (*)
خسته تهدیده جسته مستوری اولور روشن قرا
سر اول ای مهرم لعوبانه خال ای مالهم زبان
بوده نجمد خانه قصیده بشلم تصنیز
زایبه قالسه عدم کنجنده اسباللهم زبان
بجود ایلدوی تماشای جمالک عالمی
ویره لرده اولسون ای جان آکا اللهم زبان
[معلم ناجی]

(*) بو دعایه دائیه ، دیرجلر یک حوضه لازم
صانیلیم .
(*) بسم الله دیو بیکونیه دوچار اولمه یه .

[ده لبل] ك برنظر درس:

الله

لطيفة هدیه‌زاد کائنات بالله . نزدیع برنامه‌جلیل عرصه‌ایه‌یور !

هذا لفظ مظهر ده باشقه دیلر محلی المکده اولدیغی حاله لفظ بروده بوده . مقاصد جوده بروده غیری لفظ یوق !

محیط عوالم . لفیح برجهتی اشتهار حالك تعدد اولدیغی .

سماء برق ، هوای رعد ، ضیاء شمس ، لطافت لفظ حقیقده لفظ اولدیغی .

بازیه حرارت ایجاد ایده . بارده کتابه نسبه انفعال اولدیغی .

بروده بوده انسان آندن حالا بروده بولونمه لفظ زایده‌سیله وجوده کتیرمه ، وجوده ریه نقصان عارضه اولمه . استعمال ایتمك برلیسه نزدیکلیغی .

نزل هزائم ایده‌لدیغی ، نقصان خصلتلر .

اجسام انتظام بولمه . اروام انعدام بولمه

ان کوچك محاوره‌ده دخی ان یوق معنیسنه قوللنیلیر کوچك کوچك حسن لطافت ده اولدیغی عارضانه قوللنیلمشدر کوچك .

ارباب اتحاد نك عقول ضعیفه سنده وقوعات امتحانیه عالیه‌سی قوه حکمت خالقه‌یی کورمه‌یه باشلامشدر .

وجوده انعصار ایدیجی کمالات مجازی بروده بارلیقده دخی کوچك بیلیر .

ضعیف ، قوی ، یوق ، کوچك حضرتلرینه لفیح خالب .

قوه تبدل وجود و انتظام وبرمه اولدیغی جوده موجودات مقدار باقیه‌سیله بحث ایدیلیر که ساحه‌سی مستقیمدر .

[معلم ناجی]

قطعه

فیضدار امید ایده بود نیامك
کرمنه سردنه آلیشمالیده
غلبه ایجاد ایسته‌یه هیچ
لطف اولورسه چیقاسلیده

[سعیا پاشا زاده آمدی]

(....)

بز موکب عسکر فکر یورده شاندر
غوغا کوفه افزادن اولوده زماندر
عسکر کی بز سوکی تشکیل داده یوق یوق
بزده لفظ ایسه بکلیدك خالی یاندر
ز عسکر ایشته قیا قلمز نزله
باکسکن دارسه طمار لرده کی قاندر
سودایه‌لر اکر غوغا پشکل اولورایسه
امکانه دایر قاچماغه غیرت بولماز زماندر
فنا بطلدر سز جمعت ایلیه زحمتی
صاغه سولکه آسه جمله‌مزه نفت یاندر
آنسه قوده اکر بزده سلوچ وشاه فایشو
بوکون جمعیتی قاچمزه بکلر نشاندر
آنسوبه بزه طوپ دشمه اکر کوچك بولورسه
طوپ یه مجاز طوپ قوه‌سنه بزده لفظ یاندر
فنا بطلدر اکر طاوشانسه اخری قیدر ایشه
سوزم یکی کوز یاشلری لفظ کوزده یاندر

[. . . .]

وارمی حیفا جس فدا ئیزده اکر بزده بولورسه
سیواه غوغاده لفیز شیر زیاندر
نعره‌ایله لفجوم عدوایله دشمنه قارشی
خربا دایله فاجیده بزه سرباز جاندر
کورسه‌لر اکر یا طوپ ایکیده طوپه نقلی
کیم شهه ایده کاریز لقب آه رقصاندر
عسکر موده لی اولسه لفیز جمله یه معلوم
افرنجیا شجاعت کیم ایده ؟ یالنیز بزدر

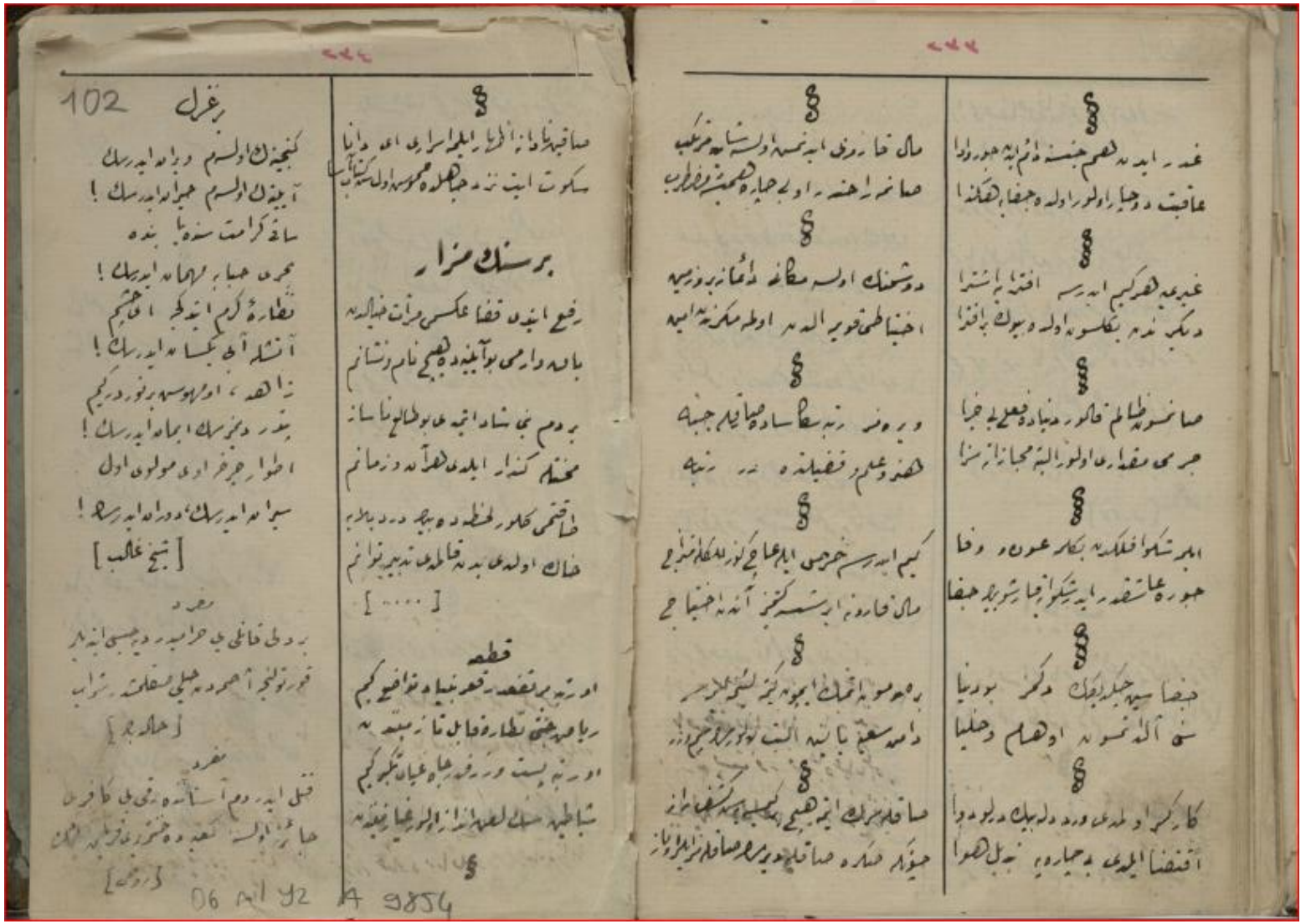
[لاوری]

ابیات

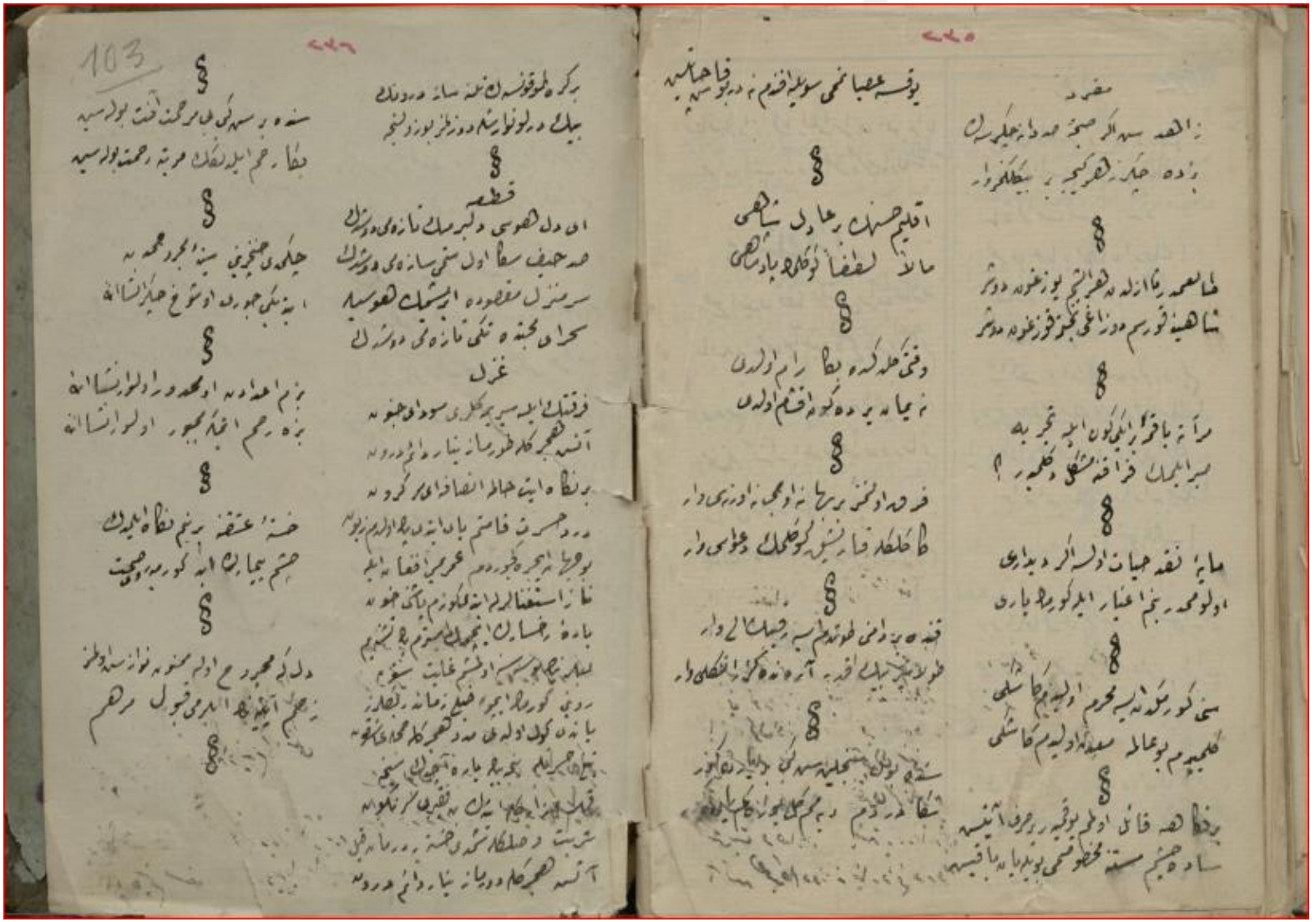
سرد ایسه‌لر نامرده لفیح برتکی ایجون ایتمه‌جیا
طوغرو اول کارکده دائم حضرت ایله النجا

§

کیملکه بسم الله ایله برکاره ایتسه ابتدا
خیر ایله اتمام ایده اول کار لیك خدا

06 Nil Yz A 9856

مقطوعه

ز الهه سه اگر صبوحه مه دانه جیکورسان
بزده جیکر تقریحیچه ر بیطاقورواه

§

طالعمه رعایا زلده تقرانچی یوزغوده دوشر
شاهینه قورسم دوزاغی بکوقوزغوده دوشر

§

مرآته باقوب ایکی کون ایچه تجربه
سیر ایلمان فراقه عشق وکلمیه ر ؟

§

مایهٔ نقد حیات اولسه اگر دیدهٔ تر
اولومه بزم عیار ایلیه کوریه باری

§

سنی کورمکده یوقدر محرم اولیه بزم حاصل
کلمیه م بوعالمه سعیده اولیه م کاشکی

§

برخط هه فانی اولمیوقیه ر حرف آتینه
ساده جیکم سته محظوظ سمی یوید بابه یا قیسمه

یوقسه عشقیا نمی سویلیه قدم ز دیوسه فاحاشیه

§

اقلیم حسنه ر عادل شاهمی
مالا لطفا نوکلده بادشاهمی

§

وفتی کلدکده بغا رام اولدی
زیماده یوده کوه اقتم اولدی

§

قوده اولمز برجانه اومجه زاوزیمی وار
خاخلقه قارشیه کوکلمک دعواسی وار

§

قنده یه دانی طوتدم سیه رخسیمالی وار
طولو بیچاره لیل آنده نه کوزه اخطای وار

§

سنه یوقی مجلیه سه کی دیبا دیکوز
شقاوه دوم ریم کل بوزه کل یاشیکوز

§

سنده ر سه کی طرحمت اقت بولرسیه
بقا ر حم ایلرلقان مرتبه رحمت بولرسیه

§

جیکدی جیخدی سینه اجردحمه یه
اینه بکی جورن اوشوخ جیکرشانه

§

بزم اعدامه اومجه ر اولورشانه
بزه رحم ایتمه کجور اولورشانه

§

خستهٔ عشقه یرنم نظاه ایلدک
چشم بیمار ایله کوریه وصحت

§

دل کی محجور رح اولم سنوه نوازسه اولمز
زحم آتینه ایلدی قبول مرهم

برکره لوقوشسه ان نه سانه دوردنک
بیلک دیلونواریشه دوزلمز بوزدنیچه

§

قطعه

ای دل لهوسی دلبر مهک نازه ای دوشمان
صه حیف سفا اول سنی سانه ای دوشمان
سرمنزل مقصوده ایشتیک لهوسیله
سحرای محبته نکی نازه ای دوشمان

غزل

فرقتک ایله سیر بر کلری سودای جنونه
آتسه قهر کله طور سانه بنا ر دائی دوردونه
برنظاه ایتیه حالم انصافای کردونه
دردحسرت فاصتم بادایتدی یادالدم زبونه
بوفریاد ایچره کچوردم عمرمی قصه ایله
نازاستغنالرایله کلکونم یاقی جنونه
بارهٔ رحسابن ایچمدک ایستوم یا تسلیم
سلطان یوسکی اوشمز غایت سنوم
روی کورمکایچون فیلم زمانه نقصدر
بارهٔ کوکل اولدی مه دقهر کله محمای نقوه
زیاد چرلمه یوبیله بارهٔ تجدل ایچون
قیلمه ایچکایرل به تقریب کرنلوه
تربیت و فیلکار نکدی خسته یه رمایه قبل
آتسه قهر کله دیبانه بنا ر دائی دوردونه

103b-arka kapak